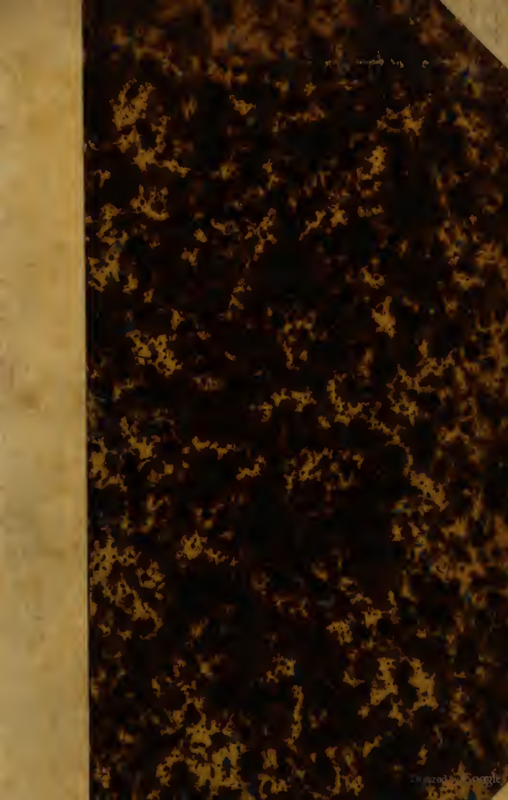
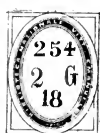
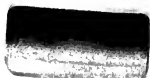

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CURSUS

SCRIPTURÆ SACRÆ

SEMINARIORUM USUI ACCOMMODATUS

EO INTUITU

UT FACILIUS SANCTUARII CANDIDATI JUXTA REGULAM SS. PATRUM

AD SACRI TEXTUS INTELLIGENTIAM

SOLIDE SIMUL AC PRACTICE INSTITUANTUR.

Opera Francisci Xaverii SCHOUPPE, S. J.

TOMUS II.

BRUXELLIS

EXCUDEBAT H. GOEMAERE

SUMMI PONTIFICIS TYPOGRAPHUS.

BUSCODUCI APUD G. MOSMANS. | PARISIIS APUD BRAY ET RETAUX.

EBORACI NOVI (NEW-YORK) ET CINCINNATI APUD FRATRES BENZIGER.

Digitized by Google

Digitized by Google

CURSUS

SCRIPTURÆ SACRÆ.

—

Tomus II.

Digitized by Google

DROITS DE PROPRIÉTÉ ET DE TRADUCTION RÉSERVÉS.

Digitized by Google

CURSUS

SCRIPTURÆ SACRÆ

SEMINARIORUM USUI ACCOMMODATUS

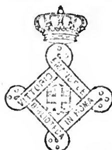
EO INTUITU

UT FACILIUS SANCTUARII CANDIDATI JUXTA REGULAM SS. PATRUM

AD SACRI TEXTUS INTELLIGENTIAM

SOLIDE SIMUL AC PRACTICE INSTITUANTUR.

Opera Francisci Xaverii SCHOUPPE, S. J.

Scrutamini Scripturas.
JOAN. V, 39.

TOMUS II.

BRUXELLIS

EXCUDEBAT H. GOEMAERE

SUMMI PONTIFICIS TYPOGRAPHUS.

EBORACI NOVI (NEW-YORK) ET CINCINNATI APUD FRATRES BENZIGER.

1870

Digitized by Google

CURSUS SCRIPTURÆ SACRÆ.

EXPOSITIONUM SERIES SECUNDA
continuatur.

CANTICUM B. M. VIRGINIS.

Magnificat. Luc. I, 46-55.

46. Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum: —
47. et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. —
48. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes generationes. — 49. Quia
fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus.
— 50. Et misericordia ejus a progenie in progenies timen-
tibus eum. — 51. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit
superbos mente cordis sui. — 52. Deposuit potentes de
sede, et exaltavit humiles. — 53. Esurientes implevit bo-
nis, et divites dimisit inanes. — 54. Suscepit Israel puerum
suum, recordatus misericordiæ suæ. — 55. Sicut locutus
est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula.

—

Explicatio prima [1].

Cum B. Virgo Maria ex angelo nuntiante audivisset, Elisabeth, Zachariæ sacerdotis uxorem, cognatam suam divina quoque virtute concepisse filium in senectute sua, et jam

[1] Patrizi, *De Evangeliis*, lib. III, dissert. XI. — Luc. Brug., Janssen., Maldonat. etc.

sextum graviditatis mensem agere; hinc Deo placere intellexit ut illam visitaret. Volebat enim Deus hac visitatione nova operari mysteria, et Verbum suum incarnatum velut prævia luce humanis oculis manifestare: ideo innuit Virgini ut Elisabeth cognatam adiret.

Abiit ergo Maria festinans in Hebron, oppidum Zachariæ, et salutavit Elisabeth, ei sane de divinitus concessa prole congratulando. Insonante autem salutantis voce, necdum intellecto ab Elisabeth verborum sensu, infans Præcursor in utero matris a Spiritu sancto sanctificatus est et repletus. — Ipsa vero Elisabeth, eodem Spiritu sancto similiter repleta, Mariæ vicissim congratulari cœpit: alta voce manifestando, se esse divinitus consciam mysteriorum omnium quæ Mariæ contigerant, quæque hactepus nulli mortalium potuerat Virgo credibiliter aperire. *Benedicta tu,* inquit voce magna, *inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata quæ credidisti, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi a Domino.*

Audiens Maria et videns tot ac tanta Dei opera; simulque humanam nacta personam a qua intelligi, et cui cor suum aperire posset; Spiritus sancti instinctu, effudit se in laudes Dei ob Incarnationis mysterium, hunc hymnum elocuta.

Et ait Maria, inquit Evangelista; nec addit, quemadmodum supra de Elisabeth, eam *Spiritu sancto repletam exclamasse:* ut intelligatur, Mariam ad hunc hymnum promendum nihil fuisse commotam a Spiritu sancto, quo dudum erat plena; et cujus instinctu semper agebat et loquebatur ita suaviter, ac si natura duce operaretur.

Itaque Maria, Spiritu sancto incitante, et Filio dictante *ait,* id est, virginea modestia locuta est carmen istud, Dei Genitrice plane dignum: quo dum præconia Dei celebrat, nobis sanctissimam suam animam manifestat.

Primum est novi Testamenti canticum, quo lingua omnium purissima, gratiæ Deo aguntur de ineffabili beneficio Incarnationis, deque cœpta præstari salute mundi, quæ in vetere Testamento fuerat promissa.

Est autem hymnus styli plane prophetici, constans omnibus partibus, laudum, vaticiniorum, interpretationum ; abundans affectibus, et ad veteres Annæ ac Davidis psalmos allusionibus. Ex quo intelligere licet quanta gratia Spiritus excelluerit Virgo, quamque fuerit in sacris Litteris versata.

Sermo est totius animæ: intelligentiæ credentis, et cordis fiducia atque amore exundantis.

Carminis Mariani argumentum, ex modo dictis jam perspicuum, est laus Dei ob mysterium Incarnationis, in utero Virginis ad salutem humani generis impletum.

Primo, per modum exordii, Virgo cor suum aperit abundans laudibus et gaudio sancto, ob Incarnationis mysterium : quod mente contemplatur, verbis vero generaliter duntaxat enuntiat. — Deinde expressius, mira tamen modestia idem mysterium celebrat, tanquam opus, tum insignis ac singularis gratiæ sibi ; tum ineffabilis misericordiæ omnibus hominibus. — Postea idem laudat ut opus potentiæ, quo revelantur consilia Dei, superbos humiliantis et exaltantis humiles. — Demum sic impletam proclamat promissionem Dei, qua Abrahæ promisit benedictionem, universo humano generi communicandam.

Quatuor itaque velut partes distingui possunt, quibus plures continentur laudationum tituli, prout infra singillatim indicabuntur.

I. *Laudans et lætabunda Incarnationis mysterium contemplatur.*
II. *Incarnationem celebrat ut mysterium misericordiæ.*
III. *Eamdem celebrat ut mysterium humilitatis.*
IV. *Eamdem celebrat ut opus benedictionis mundo promissæ.*

—

46. *Magnificat anima mea Domino :*
47. *et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Angelus et Elisabeth electam Dei Genetricem laudaverant ; ipsa vero Maria, sepositis propriis laudibus, totam se convertit ad laudandum Deum, cui omnia refert accepta. Ex intimo, inquit, corde, ex omnibus animæ viribus laudo Domi-

Digitized by Google

num; et gaudiis intra me gestio propter Deum Salvatorem meum.

46. *Magnificat*, i. e. magnum prædicat, laudibus exaltat anima mea Dominum. Respondet hæc vox operationibus Domini, quas Virgo contemplabatur : Dominus enim Virginem magnificaverat, eam magnam faciendo; vicissim Virgo magnificat Dominum, eum magnum prædicando. — Eodem sensu dicit David: *Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus in idipsum*. Ps. XXXIII.

Magnificat *anima mea*, i. e. ego; sed ego ex intimis animæ sensibus, omnibusque viribus Deum laudo : *anima*, inquam, mea ; nec solum lingua, quæ non valet tantum exprimere, quantum anima cogitatione assequi. — Similiter David cantat: *Benedic anima mea Domino : et omnia quæ intra me sunt, nomini sancto ejus*. Ps. CII.

Magnificat anima mea *Dominum* : i. e. Deum trinum et unum, optimum, maximum, fontem omnis boni, cui honor et laus omnis debetur.

47. *Et exultavit*, seu *exultat*, i. e. lætatur vehementer. Gaudium amoris ac gratitudinis significat, quo anima extra se rapta in Deum fertur. — Similiter dixerat Anna : *Exultavit cor meum in Domino, et exaltatum est cornu meum in Deo meo... quia lætata sum in salutari tuo*. I Reg. II, 1.

Exultavit *spiritus meus*, i. e. eadem mea anima, spectata præsertim quatenus est affectiva. Etenim *anima magnificans* ad intellectum, *spiritus exultans* magis ad voluntatem et affectum referri videtur. Quamquam amplior etiam hic latet sensus. Nam cum *anima* dici soleat in quantum est vita corporis, *spiritus* autem in quantum est substantia spiritalis et circa spiritalia versatur ; significat Virgo, totam animam suam quanta quanta est, omnesque animæ suæ vires, tum superiores præcipue, tum etiam inferiores, ferri ad magnificandum Dominum, et ad gaudendum in eo.

In Deo, i. e. de Deo et propter Deum. Motivum et objectum gaudii sui proclamat, non tam Dei dona, quam donorum omnium auctorem Deum, quem propterea vocat *salutare suum*.

Digitized by Google

In Deo *salutari meo*, i. e. Salvatore meo, similiter dixit propheta Habacuc: *Ego autem in Domino gaudebo, et exultabo in Deo Jesu* (Salvatore) *meo* (Hab. III, 18). — Illud *salutaris* est epitheton Deo proprium, in quantum est auctor salutis et gratiæ.

Dominus potentiam, ait Augustinus, *salutaris* misericordiam notat. Ad utriusque contemplationem Mariæ mens elevata, hinc Omnipotentis majestatem intuendo, hinc ejus beneficentiam : tum intellectu tum affectu tota in Deum fertur. Simul autem innuit, ex una parte Deum esse metuendum, ex altera vero, eum esse amore dignissimum.

In Deo, inquit, *salutari meo*. Quamvis Deus omnium sit Salvator, peculiariter tamen eum vocat Salvatorem *suum* Maria, 1° more prophetarum, ex amoris gratitudinisque vehementia; 2° quia salutis, quam per ipsam Deus operari cœperat, ipsa imprimis erat et abundantius particeps.

48. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.*

Incipit recensere laudandi Dei titulos seu motiva : et imprimis beneficia sibi Virgini propria. Beneficium primum est, quod ipsam Deus, etsi hoc honore undequaque indignissimam, dignatus est exaltare. *Respexit*, inquit, *humilitatem ancillæ suæ:* id est, infimam inter ancillas suas benignis ac beneficis oculis intueri non dedignatus est.

Respexit : figurata hæc locutio est et valde delicata, beneficentiam Dei significans. Non exprimit quidem Virgo quo beneficio a Deo affecta sit : tum quod Elisabeth id sciret, tum quod præ studio humilitatis malit id animo contemplari, quam eloqui lingua. Intelligit autem sui electionem in Matrem Dei.

Respexit *humilitatem ancillæ suæ*, i. e. ancillam humilem respexit Deus. — Se vocat *ancillam* respectu summi Domini, cui omnia serviunt: nec ancillam qualemcumque, sed *humilem*, i. e. conditione vilem et abjectam, omniumque infimam.

Humilitas itaque hoc loco non virtutem significat, sed vilitatem conditionis : qualis est conditio creaturæ comparatæ

Deo, vel pauperis diviti. Eodem fere sensu dicit Apostolus : *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ* (Phil. III, 21), i. e. corpus nostrum, nunc vile et ignobile, Christus glorificabit. — Opponit scilicet Maria hanc vilitatem suam, tum majestati Dei, a quo respecta, tum dignitati Matris Dei, ad quam evecta est. Respectam se prædicat quamvis vilem, abjectam et indignam.

Non ergo dicit Virgo, se ob profundam animi humilitatem a Deo respectam fuisse et electam. Re quidem vera, incomparabili humilitate fuit prædita, qua Dei oculos in se convertit, eique mirifice placuit, et ob quam præ cæteris virtutibus judicata est digna quæ fieret Mater Filii Dei : non tamen hanc rem prædicat, sed conditione humilem se agnoscit. Quod dum facit, quanta humilitatis virtute intus ornata sit manifestat. Quare recte Cajetanus notat, hic a B. Virgine virtutem humilitatis non significari voce, sed exerceri opere.

Etenim his verbis Maria se ipsam coram Deo vilem æstimat nulliusque meriti ; adeoque indignam, *negative* tamen, respectu Dei se fatetur : quomodo solent justi exiguitatem suam et indignitatem fateri, præsertim quando cum divina illa Majestate loquuntur. Sic Abraham (Gen. XVIII, 27) se pulverem et cinerem esse dicit coram Deo.

Nimirum considerat B. Virgo se ipsam qualis est oculis Dei, ex se et ex natura sua : præscindendo a supernaturalibus Dei donis, quibus se ornatam esse nequaquam ignorat. — Ex se, oculis Creatoris non aliud est quam *nihilum*, merum nihilum, Dei beneficio indutum existentia. — Ex natura sua, est filia Judæ ignobilis, opibus ac dotibus, saltem ut ipsa reputat, inferior reliquis filiabus Judæ. — Nullum itaque in se meritum agnoscit, et soli Dei misericordiæ acceptum refert sui exaltationis beneficium : in quo quidem tanto magis elucet divina potentia et bonitas, quanto abjectior est persona quæ evehitur. — Hoc itaque sensu se infimam Dei ancillam vocat. Inferius autem descendere, et se vocare peccatricem ac *positive* indignam non poterat : cum rei veritas obstaret.

Digitized by Google

Porro alludit Virgo ad ea loca Scripturæ, quibus excelsus Dominus humilia respicere perhibetur. ***Humilia respicit in cælo et in terra : suscitans a terra inopem...*** Ps. CXII.

Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Secundum B. Virgini proprium beneficium : ab eo tempore quo Deus ipsius humilitatem respicere dignatus est, omnes hominum generationes, quamdiu mundus stabit, beatam ipsam ac beatissimam prædicabunt.

Ecce enim... Mirabunda effectum declarat aspectus Dei in se : scilicet mirabilem innuit conversionem, qua prius ignota et ignobilis, posthac omnium ore prædicabitur.

Ex hoc... puta ex hoc tempore quo respexit me. — Beatitudinem suam non adscribit fidei suæ, ut Elisabeth; sed aspectui ac misericordiæ Dei. Respicere enim videtur ad verba Elisabeth, quæ dixerat : ***Beata quæ credidisti...*** (supra, versu 45).

Beatam me dicent.... quippe evectam ab humilitate ancillæ ad dignitatem Matris Dei, ac proinde ad gloriam Reginæ cœli et terræ, denique ad summum beatitudinis gradum.

Omnes generationes, nempe in Christum ipsius Filium crediture. — Prædicit, omni deinceps ætate fore homines in Christum credentes, ideoque Christi Matrem glorificantes. — Hic animadvertere licet quam clare intellexerit firmiterque crediderit Virgo, quæ sibi dixerat angelus : fore ut filius ejus, qui simul esset Filius Dei, ***regnaret in domo Jacob in æternum.*** Hinc enim cognovit, se quoque per omnia sæcula regnaturam, fore gloriosam ac beatam, et pro hujusmodi habendam.

Porro hanc suam futuram gloriam declarat, non quod inaniter de suis laudibus gaudeat; sed -1) ut magnitudinem commendet accepti a Deo beneficii, quod sæculis omnibus futurum sit memorabile; -2) ut lætetur de gloria Dei et lucro animarum, quæ ex suis præconiis orientur.

Digitized by Google

Quam copiose hoc Mariæ vaticinium impletum sit et porro impleatur, luce meridiana est evidentius.

49. *Quia fecit mihi magna qui potens est et sanctum nomen ejus.*

50 *Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.*

Tertium beneficium B. Virgini proprium, tertiaque causa Deum magnificandi. Deus operatus est in ipsa mysteria magna : miracula potentiæ et sanctitatis, quæ simul opus sunt misericordiæ, omnibus hominibus communicandæ : Fecit, inquit, mihi magna ille qui potens est, cujus nomen sanctum est, et cujus misericordia perpetuo est parata omnibus quotquot eum timere voluerint.

Quia... Causam reddit cur beata sit prædicanda : non quod ipsa fecerit magna, sed quod fecit ipsi magna Deus, cui omnia debentur accepta.

Magna, seu *magnalia*, intelligit inaudita, stupenda, et omnes naturæ vires superantia. — Porro quæ sint *magna* hæc, iterum reticet; innuit autem duo præcipua : maternitatem virgineam ac divinam, et gratiarum apparatum tantis mysteriis congruentem : seu, unum, quod Deus fecerit eam Matrem Filii sui, idque virtute Spiritus sancti sine opera virili; alterum, quod gratiarum plenitudine, inde ab ipsa immaculata Conceptione, eam sanctissimam anima et corpore reddiderit, dignamque quæ Sancti Sanctorum foret Mater.

Hæc duo, inquam, *innuit*. Nimirum addendo, *qui potens est et sanctum nomen ejus :* id est, ille qui est potens magna operari; et cujus nomen est sanctum, qui est ipsa sanctitas, sanctitatisque operibus notissimus. — Etenim Deus, quatenus *potens est*, fecit opus potentiæ, in quo tota ratio facti est potentia facientis : nempe Verbum suum ex Virgine incarnando; quatenus *sanctus*, fecit opus sanctitatis, Virginis corpus et animam in dignum Dei habitaculum præparando. — Hæc eadem jam supra respexisse videtur Maria, vocando Deum tum Dominum, tum salutarem suum.

Porro idcirco de his duobus loquitur, quia cum sciret ob utrumque se prædicandam esse beatam inter Christianos, utrumque vult in Deum referri : qui ita in ipsam exercuit omnipotentiam et sanctitatem, ut non tam ipsa quam ipse ab omnibus generationibus laudari mereatur.

Addit autem : *Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum :* ut significet, illud opus potentiæ et sanctitatis esse etiam opus misericordiæ, omnibus hominibus communicandæ. Sensus est quasi diceret : Magna mihi fecit ille cui propria sunt opera omnipotentiæ et sanctitatis, quique misericordissimus est omnibus timentibus se.

Et misericordia ejus... Intelligit Virgo, 1) non mirum esse quod tantam erga se misericordiam exercuerit, cum soleat per omnes ætates benefacere timentibus eum ; 2) mysterium Incarnationis esse fontem divinæ misericordiæ, omnibus hominibus paratum.

Timentibus eum : nempe mandata ejus servantibus et eum offendere timentibus. Aliis quidem etiam benefacit, sed non perinde in bonum ipsis vertuntur beneficia. — Annumerat se ipsa Virgo timentibus Deum : quæ non est oblivio humilitatis, sed professio virtutis. — Respicit autem ad verba Psalmi CII : *Misericordia Domini ab æterno et usque in æternum super timentes eum.*

Hactenus Incarnationem spectavit ut opus misericordiæ ; jam idem considerat ut opus justitiæ et mysterium humilitatis : i. e. ut opus, quo humilitatis pretium oculis Dei, Deique judicia tum circa superbos tum circa humiles manifesta fiunt. Hinc sequitur, ut sicut in præcedentibus misericordia, ita in sequentibus magis justitia prædicetur.

51. *Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.*

52. *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.*

53. *Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.*

Novos laudationis titulos in eodem Incarnationis mysterio prædicat : per illud enim justissimam suam potentiam Deus

exercet in mundo, humiliando superbos, et humiles exaltando.

Fecit, inquit, *potentiam in brachio suo:* id est, magnam exercuit potentiam, omnino propriam brachio Excelsi: suum velut brachium sustulit, tum ad auxiliandum, tum ad percutiendum.

Quodnam autem exercitium divinæ potentiæ respicitur? -1) Illud quo populum Israel olim liberavit a servitute Ægypti, et introduxit in terram promissionis. -2) Illud præcipue quo nunc humanum genus a servitute diaboli liberat, et cujus antiqua illa fuere figuræ: nempe Incarnationis mysterium, quod *opus potentiæ* per excellentiam hic Virgo appellat. — Et eo quidem aptius hac loquendi formula utitur, quod Isaias quoque Christum *brachium Domini* appellet (Isai. LIII, 1), et Paulus *Dei virtutem*. I Cor. I, 24.

Quosnam autem Deus potenti brachio attinget? Superbos et humiles : illos severissime castigando, istos vero bonis cumulando.

Dispersit superbos mente cordis sui : id est, eos qui superbe adversus ipsum ejusque servos se erigunt, disperdidit, eorum machinas dissipando, cogitationes et consilia reddendo inania.

Hic Maria respicere videtur, -1) inimicos populi Israel quos commemorat Scriptura : præcipue Ægyptios superbos et obduratos, quos *in manu forti et brachio extento* (Deut. V, 15) submersit mari rubro. -2) Sensu spirituali designantur quoque futuri hostes Christi, et signanter Judæi: qui cogitatione cordis seu animo superbi, et ex superbia increduli, dispersi sunt per orbem terrarum.

Propter quæ cuncta Deum magnificat Maria, quia in operibus justitiæ non minus sanctus ac laudabilis est quam in operibus misericordiæ.

52. *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles ;* — 53. *Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.* — Continent hi versiculi duplicem actum justitiæ Dei, cum actu misericordiæ conjunctum : scilicet dicitur humiliare potentes, et exaltare humiles ; — ditare pauperes, et divites spoliare.

Porro *potentes*, seu dynastæ, principes, et *divites*, generatim intelliguntur illi magnates, qui Deum non timent, bonis hujus mundi loco Dei servientes; *humiles* vero et *esurientes*, quilibet hujusmodi bonis destituti, dummodo Deum timeant.

Idem scilicet Maria significat, quod postmodum Filius ejus aliis verbis pronuntiavit, dicens : *Omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur* (Luc. XIV, 11). — *Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini... Væ vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis* (Luc. VI, 20 seq.). — Idem, quod ipsa Virgo in Prophetis legerat : *Repleti prius pro panibus se locaverunt, et famelici saturati sunt... Dominus suscitat de pulvere egenum, et de stercore elevat pauperem : ut sedeat cum principibus, et solium gloriæ teneat* (I Reg. II, 5 seq.). — *Suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem, ut sedeat cum principibus, cum principibus populi sui* (Ps. CXII). — *Divites eguerunt et esurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* Ps. XXXIII.

Divites supponuntur mali, et pauperes boni ac timentes Deum : quia tales esse solent, suaque conditione facile tales fiunt. Scilicet qui honores et divitias hujus mundi possident, iisdem interne loco Dei plerumque serviunt, mundano spiritu, quem mundana bona suscitant, animati. E contra, qui hujusmodi bonis carent, bona superna quærere solent, Deoque soli servire : spiritu timoris Domini, quem humiliationes fovent, animati.

Quinam autem nomine potentum ac divitum, humilium et egenorum in particulari designantur?

1° Sensu litterali potissimum respici videntur exempla, quæ Virgini ex Scripturis erant cognita : quales sunt ex una parte, Saul, Nabuchodonosor, Aman, Vasthi, regesque Chananæi e throno et divitiis ejecti... ex altera, David, Daniel, Esther, Mardochæus, et Israelitæ humiles, e servitute Ægypti, e deserto arido ac sterili deducti in terram lacte et melle manantem.

2° Sensu spirituali designantur, ex una parte, tum potentes ac superbi principes tenebrarum, in hoc mundo domi-

nantes; tum homines quilibet, superbiæ spiritu ducti, aut mammonæ servientes: Judæorum nominatim Scribæ et Pharisæi, horumque usque ad finem sæculorum successores: qui omnes per Christum humiliabuntur — Ex altera parte, significantur pauperes spiritu, esurientes justitiam, mites et humiles corde: Apostoli, omnesque Christi discipuli: qui per Christum gloria bonisque omnibus implebuntur, sive in hac, sive præsertim in altera vita.

54. *Suscepit Israel puerum suum,*
recordatus misericordiæ suæ.
55. *Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham*
et semini ejus in sæcula.

Dupliciter hi versus exponuntur, prout ultima verba, *Abraham et semini ejus in sæcula*, referuntur ad *misericordiæ suæ*, vel ad *locutus est*. Itaque 1° sic sententia intelligi potest: Suscepit salvandum Israel servum suum, recordatus misericordiæ suæ, Abrahamo et posteris ejus, qui usque in finem sæculorum duraturi sunt, præstandæ: sicut promisit patribus nostris. — Vel 2° sic: Suscepit Israel salvandum, recordatus misericordiæ suæ, quam locutus est et promisit patribus nostris, Abrahamo et posteris ejus per multa sæcula. — Scilicet verbum *locutus est*, græce et latine utrumque casum regit; et hujusmodi casuum enallage seu permutatio, qualis hic occurrit, non est inusitata Hebræis (1).

Postquam dixit Virgo, Deum per Incarnationis mysterium fecisse magna suæ ancillæ, et fecisse potentiam in brachio suo; nunc demum addit, per idem mysterium, seu per eamdem dispensationem, Deum suscepisse Israel prout promisit. Quo ultimo præconio duos iterum laudis titulos profert, qui sunt: Dei providentia singularis circa electos suos, ejusque veritas ac fidelitas in promissis.

Suscepit, inquit, *Israel puerum suum:* id est, adjuvit Israel electum populum suum, auxiliatricem ac beneficam manum ei admovit; eum salvandum suscepit, sicut antea frequenter, ita et nunc: at nunc, præcipue et perfecte.

(1) Cf. Psalm. CII, 18.

Digitized by Google

Israelis nomine intelligitur, -1) Israel secundum carnem, populus judaicus; -2) Israel secundum spiritum, id est, omnes homines per Christum redimendi et in Christum credituri.

Israelem vocat *puerum* Dei, id est, servum, sed servum in familiam assumptum, qui Dominum suum agnoscit et colit, imo quasi in filium est adoptatus.

Recordatus misericordiæ suæ, id est, magnæ illius misericordiæ seu benedictionis ac salutis, olim promissæ; et cujus ob longam moram Deus videri poterat oblitus. Sensus itaque est: Salvavit Israel, implens tandem promissam pridem salutem — Salus per Christum efficienda vocatur *misericordia*, quia gratis promissa fuit, præter hominum meritum, Deo miserente. *Causa reparationis nostræ non est nisi misericordia Dei*. S. Leo serm. 1 de jej.

Sicut locutus est, id est, quam misericordiam locutus est, vel quam promisit loquendo *ad patres nostros:* Abraham nempe, Isaac, Jacob, Davidem et prophetas. Hæc est misericordia promissa, quæ solet in Scripturis vocari *veritas*, ut in hoc loco: *Recordatus est misericordiæ suæ, et veritatis suæ domui Israel*. Ps. XCVII.

Abraham et semini ejus in sæcula. Hæc verba si ad misericordiam referantur, pleniorem faciunt sensum, indicando, per Christum salvandos tum Abrahamum patrem credentium, tum quotquot, ejus fidem imitati, spirituales filii ejus sunt futuri. Abraham nominatur tanquam caput; quia vero non ipsi soli promissa est benedictio seu salus, sed et posteris ejus, idcirco additur, *et semini ejus in sæcula:* nempe posteris, spiritualiter ex ipso per fidem orituris usque ad finem mundi.

Dicit itaque Maria Virgo, Deum laudandum esse ob mysterium Incarnationis: quo peculiarem misericordiam exhibet erga electum suum populum, et exhibebit erga omnes suos electos, quos nunquam derelinquet, sed suo tempore salvabit.—Addit autem ultimam Dei laudandi causam, ejus nempe in omnibus promissis fidelissimam veritatem: qua complectitur universa Dei beneficia, per Incarnationem Verbi in totum mundum, et in Ecclesiam militantem ac triumphantem effundenda per omnia sæcula sæculorum.

Explicatio secunda.

Magnificat anima mea Dominum.

Sicut Christus Dominus, æterna Sapientia, Magister noster factus est; ita B. Virgo Maria, mirabili suo cantico velut prævia institutione nos erudiens, ad scholam Filii sui introducit.

Docet autem imprimis, tum officium laudandi Deum, tum modum quo Deum laudare debeamus.

1° Docet officium laudandi Deum. Dicendo enim, non *magnificavit*, aut *magnificabit*; sed simpliciter: *Magnificat* anima mea Dominum, ostendit principale suum officium et perpetuam occupationem esse, Deum magnificare ac laudare: faciens jam in terra, quod angeli perpetuo faciunt in cœlo.— Quod exemplum Matris suæ omnes Mariæ filii imitari debent: considerando, -1) ad hunc finem se creatos esse, ut Deum laudent; -2) idcirco evitandum esse quiquid Dei laudationi adversatur : peccatum, blasphemiam, etc.; -3) Deum laudandum esse tota hominis vita : sive indirecte, nempe operibus; sive directe, nempe verbis, seu laudatione proprie dicta....

2° Docet modum laudandi Deum : nimirum magnifice de Deo sentiendo, omnia ejus attributa extollendo, idque non tantum lingua, sed omnibus animæ facultatibus.

-1) Magnifice de Deo sentire, id est, magna imo immensa æstimare quæcumque ad Deum pertinent; exigua vero et spernenda, quæcumque terrena sunt et mortalia....

-2) Dei attributa extollenda sunt omnia : præsertim vero sapientia et omniscientia, bonitas ac sanctitas, omnipotentia....

-3) Ore quidem Deus laudandus est, magis tamen corde et anima : memoria... intellectu... voluntate...

Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

His verbis docet nos Virgo, in Deo gaudendum esse; simulque aperit, qua ratione perfecte in Deo gaudere possimus.

Digitized by Google

1° Exultare se dicit in Deo salutari suo : ut discamus gaudere, imo semper gaudere in Domino, secundum Apostoli monitum : *Gaudete in Domino semper : iterum dico, gaudete* (Phil. IV, 4). — Magna bona continet hujusmodi gaudium; multa vero mala infert tristitia et animi dejectio....

2° Exultare se dicit spiritu, non in quacumque hujus mundi prosperitate; imo neque in dignitate sua Matris Dei... sed *in Deo salutari suo* : quo docet nos conditiones gaudii nostri, ut vere sanctum sit et perfectum. Scilicet,

-1) Gaudium nostrum non in creaturis, sed in Deo est collocandum; neque in rebus corporalibus et fluxis, sed in spiritualibus quæ ad Deum pertinent...

-2) Nec magis collocandum est in nobis, quasi meritis nostris possideremus aliqua bona, etiam spiritualia; sed in Deo, qui et illa donavit, et solus conservare potest....

-3) Quamvis gaudendum merito sit in Deo, qua Creator noster est; præcipue tamen gaudere decet in eo, quatenus Salvator et sanctificator noster est, nobisque salutem et salutis media paravit : *In Deo salutari meo.*

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.

Duplicem causam et originem divinorum beneficiorum insinuat : unam, eamque præcipuam, ex parte Dei; alteram ex parte nostra.

1° Causa ex parte Dei est, quod benignis oculis dignetur nos respicere ut benefaciat. Sic respiciendo justos in justitia conservat et promovet; sic respiciendo peccatores ad pœnitentiam excitat. *Conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini... et egressus foras flevit amare.* Luc. XXII, 61.

2° Causa ex parte nostra est humilitas : humilis nempe nostræ parvitatis ac miseriæ agnitio, qua ad divina dona percipienda disponamur. Porro,

-1) Nostra parvitas non tantum sita est in nostro nihilo, prout contingebat B. Virgini... sed præterea in peccatis nostris et abysso iniquitatis...

-2) Hanc si humiliter agnoscimus, respectum divinæ misericordiæ in nos convertemus : *Humilibus* enim *dat gratiam* (I Pet. V. 5). *Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit; et alta a longe cognoscit.* Ps. CXXXVII.

Quia fecit mihi magna qui potens est
et sanctum nomen ejus.

Humili simul ac grato animo, Dei erga se beneficia Virgo prædicat : ut doceat nos Dei beneficia similiter agnoscere, et digna gratitudine compensare.

1° Quænam sunt Dei erga unumquemque nostrum beneficia? — Omnia quæcumque bona habemus vel possidemus, sive in ordine naturæ, sive in ordine gratiæ, sive in ordine gloriæ : totidem sunt a Deo accepta beneficia.

-1) In ordine naturæ : cœlum et terra cum omnibus creaturis, tanquam habitaculum homini adornatum; — existentia et vita nostra, — corpus cum sensibus, — anima immortalis cum facultatibus suis, — externa bona nostra... totidem sunt dona Dei.

-2) In ordine gratiæ : destinatio ad æternam beatitudinem, — redemptio, — vocatio ad fidem, — educatio bona, — innumera salutis media, — innumeræ gratiæ speciales... totidem iterum dona Dei.

-3) In ordine gloriæ : æterna bona quæ speramus... gloria cœlestis, statim ab exitu ex hoc mundo animæ nostræ parata, — resurrectio carnis gloriosa in novissimo die...quanta dona Dei!

2° Quænam pro his gratitudo rependenda?—Triplex : gratitudo cordis, oris, et operis.

-1) Corde Dei dona sunt agnoscenda, et recogitanda frequenter.

2) Ore, gratiæ sunt agendæ Deo, præsertim in Missæ sacrificio.

3) Opere, bene ac sancte omnibus Dei donis utendum est, nullis unquam abutendo ad peccandum....

Digitized by Google

Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.

Ingentem hæc verba fiduciam spirant in Domino, simulque motivum indicant fiduciæ nostræ, nec non conditionem ex nostra parte afferendam, ut fiducia non sit inanis.

1° Motivum fiduciæ est misericordia Dei prorsus infinita, et quidem erga omnes homines quantumvis miseros. *Miserator et misericors Dominus : patiens et multum misericors. Suavis Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus... Allevat Dominus omnes qui corruunt, et erigit omnes elisos* (Ps. CXLIV). — Omnibus dicit Christus Dominus : *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis : et ego reficiam vos.* Matth. XI, 28.

2° Conditio ex nostra parte requisita, est timor Domini : *Misericordia ejus timentibus eum.* Scilicet oportet ut timeamus Deum offendere, et custodiamus mandata ejus : quod quidem ad justos pertinet et ad peccatores.

1) Justi in lege Domini fideliter perseverare curent...

2) Peccatores derelinquant viam pravam, et ingrediantur viam justitiæ....

Dispersit superbos mente cordis sui.

En tremenda Dei justitia erga superbos. — Duo hic circa superbiam ab humillima Virgine capere possumus documenta : in quo practice consistat superbia, et quomodo sit a Deo punienda.

1° Consistit in mente quæ adversus Deum se extollit :

1) Ut non debite credat, submittendo intellectum verbo fidei, doctrinæ Ecclesiæ...

2) Ut non obediat legi, sive divinæ sive ecclesiasticæ... adeoque cuivis auctoritati seu potestati rebellis est ; quæ rebellio est adversus ipsum Deum : *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Rom. XIII, 2.

2° Punitio. Destruetur eorum superba cogitatio per humiliationem profundissimam, tum in hac vita, tum præsertim in futura.

-1) In hac vita, spiritus independentiæ retundetur per conscientiam, quæ legis obligationem etiam invitis inclamabit; deinde per hujus vitæ adversitates, ac demum per mortem, quæ omnem superborum gloriam in pulverem dejiciet....

-2) In futura vita. Confusio suprema superbos manet, tum in inferno, coram omnibus damnatis; tum in die judicii coram omnibus angelis et hominibus...

Esurientes implevit bonis,
et divites dimisit inanes.

Quinam sunt illi *esurientes* implendi bonis, et illi *divites* dimittendi inanes?

1° Esurientes, puta beate esurientes, sunt,

-1) *Pauperes spiritu*, qui animæ suæ inopiam humiliter agnoscunt : nimirum peccata sua, — infirmitatem ac fragilitatem, — debilitatem in virtutibus, — et distantiam a gradu perfectionis in ipsis requisito.... Hujusmodi pauperes implebuntur bonis : *Quoniam ipsorum est regnum cœlorum.*

-2) Illi *qui esuriunt et sitiunt justitiam* : ardenti scilicet desiderio puritatem animi, humilitatem, charitatem, omnemque justitiam appetentes.... *ipsi saturabuntur* et implebuntur bonis : scilicet bonis gratiæ in hac vita, et bonis gloriæ in futura....

2° Divites e contra sunt :

-1) Quicumque suis oculis nulla re carent, et quasi locupletes sunt; cum tamen magna animæ inopia laborent, gratiæ ac virtutum thesauris destituti. Talis erat ille angelus Laodiciæ Ecclesiæ, quem Christus in Apocalypsi sic alloquitur : *Quia dicis : Quod dives sum, et locupletatus, et nullius egeo; et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus.* Apoc. III, 17.

-2) Illi qui bonis hujus mundi inhærentes, iisque saturati et contenti, spiritualia bona neque æstimant, neque sectantur. Hi omnes viri divitiarum in hora mortis nihil invenient in manibus suis, et a Christo dimittentur his verbis : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.*

—

CANTICUM ZACHARIÆ.

Benedictus Dominus. Luc I, 68—79.

Textus.

68. Benedictus Dominus Deus Israel : quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ.

69. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui.

70. Sicut locutus est per os sanctorum, qui a sæculo sunt, prophetarum ejus :

71. Salutem ex inimicis nostris, et de manu omnium qui oderunt nos :

72. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, et memorari testamenti sui sancti :

73. Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis :

Paraphrasis.

68. Laudetur ab omnibus Dominus Deus Israel : quia visitavit nos, populum suum, redimendo nos,

69. Et suscitando nobis Regem salutiferum in familia David, servi sui dilecti. — Quod quidem fecit

70. Sicut locutus est per os sanctorum ab antiquo tempore prophetarum suorum : dicendo,

71. Salutem nobis fore e servitute ac potestate omnium inimicorum : salutem, inquam, ab ipsa peragendam

72. Faciendo misericordiam patribus nostris promissam, et recordando testamenti sui sancti :

73. Nempe juramenti (1), quo juravit Abrahæ patri nostro, daturum se nobis,

(1) ***Jusjurandum quod juravit***, est accusativus pro genitivo. Nam sicut græcum μνησθῆναι, ita et latinum *meminisse*, pro quo hic sumitur *memorari*, regit indifferenter genitivum et accusativum. Quod confirmat Syrus interpres, clarissime dicens : ***Memorari testamenti sui sancti et jurisjurandi.***

74. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi,

74. Ab hostium servitute liberis, sine timore servire illi,

75. In sanctitate et justitia coram ipso omnibus diebus nostris.

75. In sanctitate et justitia coram ipso omnibus diebus nostris

76. Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis; præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus :

76. Et tu, puer, propheta Altissimi eris : nam præcursor Domini Salvatoris, parabis vias ejus

77. Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum :

77. Docendo populum ejus salutarem pœnitentiam in remissionem peccatorum eorum, mox dandam eis

78. Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto :

78. Per magnam Dei nostri misericordiam : qua visitavit nos de summo cœlo descendens ipse Deus Oriens :

79. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

79. Oriens, inquam, ad illuminandum eos qui in tenebris et in umbra mortis sedent; ut sic illuminati dirigere queamus pedes nostros in viam æternæ beatitudinis.

—

Explicatio prima (1).

Sicut canticum *Magnificat* eximia quædam laus est ac gratiarum actio ob mysterium Incarnationis ; ita canticum *Benedictus*, et laus est similis, et prædicatio prophetica Messiæ ejusque Præcursoris. — Maria Virgo prima in terris propter beneficium redemptionis Deum laudat ; Zacharias sacerdos primus redemptionem hominibus prædicat : ita quidem, ut filio suo Præcursori velut a longe famam conciliet et

(1) Cf. Patrizi *De Evang.* lib. III, dissert. 14. — Luc. Brug., Maldon. etc.

auctoritatem, qua post triginta annos ministerium suum obire possit.

Solemnibus in circumstantiis carmen istud Zacharias edidit. Dies enim erat circumcisionis Joannis Baptistæ: puer miraculo natus conspiciebatur, idemque divinitus inditum accipiebat nomen *Joannis*; aderat vicinorum et cognatorum frequentia: cum ecce subito Zacharias pater, qui miraculo fuerat dudum privatus loquela, novo miraculo loquelam recuperat; simulque Spiritu sancto repletus, mirantibus omnibus cœlestem incipit proferre sermonem. *Apertum est illico os ejus, et lingua ejus... et repletus est Spiritu sancto, et loquebatur benedicens Deum, et prophetavit dicens....* (Luc, I, 64, 67). Scilicet patri Præcursoris simul data est a Spiritu sancto facultas loquendi et donum prophetandi: quæ ambo mox exerens, palam erupit in Dei laudes, eum qui sequitur hymnum promens.

Argumentum. — Zacharias, Spiritu sancto illuminante, in puero Salvatoris præcursore ipsum Salvatorem videns propinquum, hujus adventum salutiferum celebrat; atque ita quidem, ut brevi cantico epitomen quamdam omnium in Christo promissionum exhibeat.

Prædicat autem Christi adventum,tum in se spectatum,tum in ministerio Præcursoris: prophetando partim de Christo, partim de Joanne filio. — De filio suo futura prænuntiat: nimirum quid ministerii præstiturus sit advenienti Christo. — De Christo revelat mysterium, præsens quidem sed adhuc occultum, incarnationis Verbi in persona ejusdem Christi, cujus divinitatem ter enuntiat; — dein prædicit futura beneficia quæ per eum contingent populo; simul autem explicat promissa Patribus facta, et veterum prophetarum oracula: quæ omnia intelligenda esse ostendit de animarum imprimis salute, per remissionem peccatorum et sanctitatem vitæ consequenda. — Itaque duæ partes:

I. *De Christo.*
II. *De Christi præcursore.*

—

68. *Benedictus Dominus Deus Israel,*
quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ :
69. *et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui.*

Exordium a laude ob summum beneficium redemptionis, tandem concessæ per Christum.

Benedictus, inquit, *Dominus*... id est, benedicatur, laudibus celebretur ab omnibus hominibus. — Benedicunt enim Deo homines eum laudando; Deus autem hominibus, benefaciendo.

Quod dicit, *Dominus Deus Israel*, solemnis est paraphrasis veri Dei, oppositi diis Gentium; qua tamen eo magis hic utitur Zacharias, quod mens ejus sit loqui de redemptione Israelitici populi, juxta promissa Dei patribus, Abrahamo et Israeli, facta. — Causam tantæ laudis subjungit :

Quia visitavit (plebem suam) *et fecit redemptionem plebis suæ :* scilicet, visitavit eam in misericordia, et quidem insigniter, operando diu exspectatam redemptionem.

Metaphorice dicitur Deus *visitare* homines, quando exteriori aliquo opere, sive misericordiæ, sive justitiæ, præsentem se illis exhibet, eos nempe insigniter juvando vel puniendo; præsertim si etiam mittat ad eos aliquem e servis suis. Sic, loquens de Moyse, ait : *Visitans visitavi vos, et vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto; et dixi ut educam vos de afflictione Ægypti* (Exod. III, 16). — Intelligit autem Zacharias, quod nunc visitaverit Deus populum suum, non per prophetam aut angelum ; sed per se ipsum, juxta id quod promiserat : *Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas* (Ezech. XXXIV, 11).—Visitandi igitur vocabulo, etsi obscurius prout tempus requirebat, significatur ipsa Dei, i. e. Filii Dei in carne præsentia : quæ visitatio, in utero Virginis inchoata, tamdiu duravit, quamdiu Verbum caro factum habitavit in nobis.

Hoc autem Incarnationis mysterium cognovit Zacharias, non ex uxore sua Elisabeth, multoque minus ex B. Virgine Maria; sed ex revelatione Spiritus sancti, quam Maria in

domo ejus cohabitans, inter cæteras benedictiones ipsi impetraverat.

Porro divinam hujusmodi visitationem esse misericordiæ, non justitiæ, declarat sequentibus verbis.

Et fecit redemptionem plebis suæ : id est, redemit eam a servitute Satanæ et captivitate peccati : quæ vera redemptio est, et cujus olim liberatio tum a servitute Pharaonis, tum a captivitate Babylonica fuere figuræ. — Porro *redemptio* stricte dicta, non tantum captivitatem respicit; sed etiam pretium, quo soluto captivi redimuntur : quodque aliud non fuit quam mors et sanguis Christi : *Redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Apoc. V, 9.

Deus dicitur redemisse *plebem suam*, i. e. populum Israel : quia genti Judaicæ directe promissa erat redemptio, inde ad omnes gentes promanatura. Quare Christus dicebat : *Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel.* Matth. XV, 24.

Dicitur autem, non *facturus*, sed *fecisse* redemptionem : ut narretur tanquam factum id, quod jam erat incarnato Verbo inchoatum. Nam etiam incarnatio Filii Dei, nativitas et cætera omnia quæ mortem ejus præcesserunt, contulerunt ad redemptionem nostram, sed quæ morte essent complenda.

Redemptionem magis declarat, addendo venisse tandem Redemptorem illum Regem, de stirpe David oriundum.

69. *Et erexit cornu salutis nobis :* id est, cornu salutare, seu salutiferum; ut scilicet non solum nos liberet ab hostibus, sed etiam salutem felicitatemque afferat. — *Cornu*, i. e. robur, potentia, regnum, gloriosum regnum : intelligitur autem regnum cœlorum, quod Christus populo suo, utcumque nunc dejecto constituet. — At vero, quod suis salutare erit regnum, idem adversariis futurum est exitiosum.

Additur autem : *In domo David pueri sui*, i. e in familia David servi sui, cui ob fidelitatem in regendo populo Israel, promissum erat fore ut regnum Messianum ex ejus posteritate oriretur. Alludere videtur Zacharias ad illud Psalmi CXXXI :

Illuc producam cornu David, seu juxta versionem S. Hieronymi : *Ibi oriri faciam cornu Davidi.*

Benedicit ergo Zacharias Domino, quod misso in mundum Christo, non solum redemerit populum suum e captivitate Satanæ; verum etiam adscripserit regno, cujus potentia defendetur a malis, et cujus prosperitate replebitur omnibus bonis.

70. *Sicut locutus est per os sanctorum qui a sæculo sunt prophetarum ejus.*

Incipit confirmare et explicare quæ de misso Redemptore enuntiavit. Respondet, inquit, hoc Dei beneficium promissionibus ejus, quas patriarchis olim fecit et per prophetas renovavit ac declaravit. Omnes enim prophetæ qui jam olim floruerunt, proxime vel remote Christi incarnationem, passionem et regnum, atque consequenter salutem populi Dei vaticinati sunt. Nam quid Deus locutus sit per os prophetarum, explicatur sequentibus, videlicet :

71. *Salutem ex inimicis nostris, et de manu omnium qui oderunt nos.*

Interpretatur hic Zacharias omnes illos prophetas, qui de liberatore Israeli mittendo, deque hostibus eorum vincendis loquuntur. Atqui nequaquam visibiles inimicos hic intelligit, Romanos aut Græcos, quorum dominatu se liberandos Judæi carnales exspectabant; sed spirituales, nempe illos a quibus per Christum sumus liberati: quique alii non sunt quam dæmones, mundus, caro, peccatum.

Per salutem ergo ex inimicis et odientibus, Israeli prophetarum oraculis promissam, Zacharias præcipue intelligit remissionem peccatorum per Christum præstandam. Quod confirmat Apostolus Petrus, de Christo dicens : ***Huic omnes prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes qui credunt in eum.*** Act. X, 43.

Atque ita Deus per prophetas olim locutus est redemptionem eam, quam nunc per Christum operatur.

72. *Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, et memorari testamenti sui sancti :*
73. *Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum...*

Clarius salutem Messianam explicat : hæc, inquit, erit illa misericordia, patribus tam pro se quam pro posteris quondam promissa ; et fidelis impletio fœderis sancti cum iisdem patribus initi, quodque jusjurandum est Abrahæ datum : seu, quod fœdus Abrahæ jurejurando firmavit. In Genesi enim legimus : *Per memetipsum juravi, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me : benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum... et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.* Gen. XXII, 16.

Jam explicandum quid jurejurando contineatur. Juravit scilicet,

...daturum se nobis,
74. *Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi*
75. *In sanctitate et justitia coram ipso omnibus diebus nostris.*

Sensus est : juramento promisit nobis Deus, ut ex potestate inimicorum nostrorum spiritualium per gratiam Christi liberati, deinceps serviamus Deo sine timore illorum, utpote quorum vires fractæ sunt ; sancteque et juste vivamus oculis Dei, omnibus diebus vitæ nostræ.

Promisit itaque Deus, -1) liberationem ab hostibus, -2) sanctitatem, -3) securitatem perpetuam.

-1) Quod dicit, *de manu inimicorum nostrorum liberati*, intelligitur liberatio, tum a peccato ejusque pœnis, morte æterna et temporali ; tum a peccati causis ac radicibus, diabolo, mundo et carne. Porro liberatio hujusmodi contingit nobis per Christum partim in vita præsenti, perfecte vero in futura.

-2) Inimicorum servituti pessimæ opponitur sanctum servitium Dei : *Ut serviamus illi in sanctitate et justitia...* Sanctitas et justitia perfectionem christianam significant : sanctitas respicit Deum, cujus cultus sanctificat colentem; justitia respicit proximum : quasi alluderetur ad duas Legis tabulas, quarum prior complectitur officia pietatis erga Deum, posterior officia justitiæ et charitatis erga proximum.

Coram ipso referri potest ad *justitiam*, et tunc est justitia ac sanctitas vera, Deo probata, quæque talis sit oculis Dei, nec tantum oculis hominum : quo sensu Christus dixit : *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus* (Matth. VI, 1). — Idem referri potest ad homines Deo servientes in hac vita; tunc sensus erit : Ut serviamus Deo perfecte, cogitantes nos semper versari coram ipso, qui opera nostra omnia intueatur, et corda scrutetur. — Sensu ulteriori idem intelligi potest de servis Dei in vita futura, Deum scilicet facie ad faciem contemplantibus.

-3) *Sine timore... omnibus diebus nostris.* Hæc securitas iterum intelligitur, tum primario de vita præsenti, tum etiam de futura.

In præsenti vita per merita Christi et fidentes in ipso, servire possumus Deo sine timore peccati, puta anxio atque immodico; sine timore mortis, ut quæ jam nocere nequeat; sine timore pœnæ qui servorum est, cum amore autem Dei ac justitiæ, qui est filiorum. — Hæc omnia ad vitam in hoc mundo perfectam pertinent. *Aperte et breviter,* ait Beda, *quomodo sit Domino serviendum designat : videlicet, et in sanctitate ac justitia, et coram ipso, et omnibus diebus.* Hæc est vita sancta et beata sub regno salutifero Christi in hoc sæculo.

At vero in sæculo futuro beatius et perfectius ab omni timore liberi, sub Christo Rege gloriæ vivemus *omnibus diebus nostris :* id est, per totam æternitatem, ubi nulla dies erit a Dei servitio et amore feriata.

Postquam adventum Christi, et ex eo proventura beneficia celebravit Zacharias, convertit sermonem ad filium suum,

Digitized by Google

futurum adventus Christi præconem, et præparaturum homines ad eadem Christi beneficia recipienda.

76. *Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis : præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus :*
77. *Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum.*

Puerum octiduanum alloquitur per apostrophen, prophetico more præ affectus vehementia, utque vividius adstantes doceat rem, scitu jam utilissimam : ad quid nempe destinatus sit puer iste ; quanquam fortassis puer verba intellexit, ut multi sentiunt, eo quod usus rationis, ei in utero datus permanserit.

Et tu puer, inquit, hodie tantillus, tu magnus eris, scilicet propheta ; nec, sicut reliqui, propheta Domini ; sed *propheta Altissimi vocaberis*, singulariter a Deo missus, prout scriptum est de te : *Ecce ego mitto angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam* (Malach. III, 1). — Talis *vocaberis*, eris, et celebraberis publico testimonio ipsius Christi.

Congratulatur filio suo pater quod ipsi dabitur, non tantum in sanctitate et justitia Domino servire, sed etiam prophetam ipsius esse præcursorem. — Hæc omnia didicit a Gabriele : quæ autem minore tunc fide excepit, jam perfecte credens prædicat ut divina.

Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus. En munus quod tanquam propheta puer obiturus est : præibit *ante faciem Domini*, id est, ante Dominum Deum in carne præsentem. Præibit ante Christum, instar nuntii præcedentis regem adventantem : tum ut annuntiet adventum ejus, tum ut receptionem præparet; præibit, sicut nunc nativitate, ita postea prædicatione, eum paucis mensibus præcedendo. — Præibit *parare vias ejus*, id est, ut præparet ac disponat mentes Judæorum ad Christum Salvatorem suum recipiendum. Prædicando scilicet Christi adventum, nec non pœnitentiam, baptismum, Spiritum sanctum et ignem, efficiet ut Domini persona, doctrina, disciplina et gratia non

rudes prorsus atque abhorrentes hominum mentes offendant. — Hujusmodi autem præparationem explicat subjiciendo :

77. *Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum;* quasi diceret : Parabis Domini vias docendo populum ejus, eique dando primam cognitionem eorum, quæ sub novo Testamento erunt necessaria ad remissionem peccatorum, adeoque ad salutem per Christum obtinendam —Quæ quidem revera implevit Joannes : docuit enim ineundam esse pœnitentiam, emendandam vitam, adesse Christum, Agnum Dei, qui pœnitentibus dimittit peccata et regnum cœlorum aperit, obduratos vero puniet igne inextinguibili.

Porro remissionem peccatorum profluxuram esse, non ex doctrina Joannis, quæ mere dispositiva erat; sed ex Christo, clarius explicat sequentibus.

78. *Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto :*
79. *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.*

Ut pateat, præcursorem magni Regis non fore ipsum Regem, ejusque lumen fore duntaxat lucernam, non solem justitiæ; Zacharias nos reducit ad ipsum Christum, quem velut in faciem contemplatur tanquam auctorem salutis. — Sensus est : Dispones animos ut remissionem peccatorum accipere possint a misericordia Dei, qui ipsemet venit ut peccatorum tenebras dissipet, nobisque lumen tribuat gratiæ et salutis.

Misericordiam Patribus promissam, illam misericordiam per Incarnationis mysterium mundo exhibitam, ut significet esse ineffabilem, vocat *viscera misericordiæ Dei;* et quidem Dei *nostri*, qui se nostrum esse ostendit, et noster in carne fieri dignatus est.

Ipse Dominus Deus noster, hac misericordia impellente, *visitavit nos*, ut initio dictum est, in propria persona ad

nos veniendo; *ex alto*, e summo cœlo descendens et nobis *oriens*.

Oriens non est hic participium, sed nomen, respondens græco *ἀνατολή*, *ortus;* et hebraico SEMAH. Respicitur scilicet ad loca Scripturæ ubi Messias vocatur SEMAH, i. e. *germen* oriens e terra, et *lumen* oriens e cœlo. Utrumque est Christus : nimirum secundum naturam humanam *germen terrestre*, quod de radice Jesse et de stirpe David sine viri opera repente pullulans, instar grani sinapis in arborem crevit amplissimam; — et secundum naturam divinam *germen cœleste*, quod oriens in cœlo, instar solis, tenebras mundi dissipat, prout vaticinatus est Malachias : *Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiæ, et sanitas in pennis ejus* (Malach. IV, 2). — Posteriori sensui inhæret Zacharias, subjungens :

79. *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent:* id est, ut illucescat his qui habitant in tenebris densissimis, et in afflictissimo statu, mortis imaginem referente. — Metaphora desumpta est a locis obscuris, ut sepulcris et carceribus, quæ mœstissima rerum facie præsentis mortis horrorem incutiunt. Adhibetur autem ad significandum spirituali sensu teterrimum statum, ignorantiam, errores, peccata, in quibus velut in mortis æternæ vestibulis, animæ sub servitute diaboli detinentur. — Designantur hic omnes quidem homines, imprimis tamen et directe Judæi, de quibus in toto cantico sermo est, quique clarius etiam notantur ultimis verbis :

Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis: id est, illuminabit nos, filios Israel, in tenebris sedentes, ut lumine fidei et charitatis suæ quod mentibus infundet, dirigat affectus, consilia, et opera nostra in viam qua tenditur ad pacem æternæ beatitudinis. — Via autem ista non alia est quam via veritatis et justitiæ, lex Evangelica, seu Christi doctrina et exempla, secundum illud : *Ego sum via, et veritas, et vita.* Joan. XIV, 6.

Explicatio secunda.

—

Benedictus Dominus Deus Israel :
quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ.

Sicut Zacharias, cujus verba sua facit et quotidie repetit Ecclesia, Deum misericorditer nos visitantem laudare debemus. Porro multimodis nos visitat Dominus, ut nostram redemptionem ac salutem perficiat : dummodo ejus visitationes cognoscamus, et visitantem ut par est excipiamus.

1° Quænam sunt visitationes divinæ? Seu, quandonam nos visitat Dominus?

-1) Visitavit nos visibiliter in Incarnatione, quando in terris visus est et cum hominibus conversatus est....

-2) Visitat nos sacramentaliter in sacra Eucharistia, cum descendit in altaria nostra ; et præcipue in sacra Communione, cum ingreditur sub tectum animæ nostræ....

-3) Visitat nos invisibiliter, quotiescumque pecculiari gratia nos illustrat et movet ad bonum.

-4) Visitat nos, quotiescumque cruce qualibet graviore, ut ægritudine aut persecutione nos castigat.

-5) Demum visitabit nos in hora mortis, ubi veniet ut esxules nos deducat in patriam....

2° Quomodo visitantem Dominum excipere debemus? — Digne et fructuose : quapropter necesse est ut visitantem agnoscamus, ejusque dona rite accipiamus....

-1) Quis est ille qui visitat nos, et quare? Quis ille hospes Bethlehemiticus, velatus nostra humanitate?... Ille hospes tabernaculi nostri, velatus specie sacramentali?... Ille plerumque ignotus, et specietenus inimicus, qui tribulatione seu cruce nos affligit?... Non alius quam Dominus Deus Redemptor, afferens nobis dona salutis...

-2) Accipienda sunt dona ejus, cum fiducia filiali ; — cum gaudio sancto, pretiosa dona ut par est æstimando ; — cum gratitudine, eadem ad gloriam ejus conservando et augendo.

Digitized by Google

Et erexit cornu salutis nobis.

Cornu salutis divinitus erectum nobis, est regnum Dei et Christi, cujus objectum et finis est nostra salus ac beatitudo æterna. Utinam salutiferum hoc regnum cognoscamus, ejusque feliciter efficiamur participes.

1° Quodnam est salutiferum Christi regnum? — Duplex distinguitur: regnum gratiæ in hoc mundo, et regnum gloriæ in futuro.

-1) Regnum gratiæ in hoc mundo illud est, quo regnat Deus in animas nostras per fidem, spem, charitatem, cæterasque virtutes: quæ sanctam legem ejus ac regimen constituunt. Porro regnum hujusmodi est, tum externum, tum internum. — Quatenus externum ac visibile, vocatur Ecclesia sancta catholica, a Christo super Petrum ædificata... Quatenus internum et invisibile, est cor uniuscujusque hominis justi, ubi velut in throno sedens Dominus imperat, anima obediente.

-2) Regnum gloriæ est civitas cœlestis, ubi Christus cum Angelis et Sanctis regnat, regnumque indies auget ac perficit... Perfectum autem evadet tandem in novissimo die, quando veniet cum gloria, et gloriose deducet populum suum sanctum in patriam æternam.

2° Quinam hoc regno fruuntur? — Illi qui agnoscunt Regem, eique sese ex animo submittunt, ejusque protectione utuntur.

-1) Agnoscendus est Rex humani generis, Jesus Christus Dominus noster, tum in se ac propria in persona; tum in persona vicariorum, quos suo loco constituit pastores, regere Ecclesiam suam...

-2) Obediendum est illi ex animo, repellendo omne imperium inimici, diaboli et peccati; implendo mandata ejus et præcepta Ecclesiæ ejus...

-3) Recurrendum est ad auxilium ejus adversus molimina inimici: frequentando orationem, sacramenta, etc.

Ut serviamus illi in sanctitate et justitia coram ipso omnibus diebus nostris.

En compendium perfecti obsequii, Deo Regi nostro præstandi : oportet ut serviamus *illi*, tam bono Domino, eique soli, 1° in sanctitate et justitia, 2° coram ipso, 3° omnibus diebus nostris.

1° *In sanctitate et justitia.*

-1) Serviendum Domino *in sanctitate :* scilicet, corde puro a peccatis cultum ipsi debitum præstare debemus. Quapropter -*a*) anima a peccatis præteritis est emendanda, et a futuris custodienda, ut puris labiis purisque manibus, Deo laudes et incensum suavitatis possit offerre. -*b*) Cultus est Deo præstandus quem ipse requirit et instituit : cultus privatus per orationem frequentem, cultus publicus in templo...

-2) Serviendum Domino *in justitia*, scilicet bonis operibus : implendo virtutum omnium officia, præsertim vero charitatis erga proximos, sive superiores, sive æquales, sive subditos....

2° *Coram ipso.* — Servire Deo *coram ipso*, id est :

-1) Ejus ubique præsentiæ memoriam servare : quo custodiamur efficaciter a peccato, et promoveamur in bono, secundum illud : *Ambula coram me et esto perfectus.* Gen. XVII, 1.

-2) Opera nostra ita peragere, ut non tantum hominibus probentur, sed etiam oculis Dei, qui inspector est cordis et intentionis occultæ.

3° *Omnibus diebus nostris* : id est, ut nunquam a divino servitio recedamus, vel abduci nos sinamus ; sed constanter ei inhæreamus :

-1) Non solum diebus prosperis, sed etiam diebus malis...

-2) Non solum in infantia aut adolescentia ; sed etiam in juventutis æstu, et maturioris ætatis negotiis... imo etiam et præcipue in diebus infirmitatis, ut sanctificetur dies supremus, quo vita Deo dicata coronanda est....

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus.

Inter omnes scientias præstantissima est scientia salutis, illa scilicet qua homo æternam beatitudinem consequi docetur Hæc autem scientia quænam est,et quomodo acquirenda?

1° Scientia salutis alia est theoretica, alia practica.

-1) Prior complectitur ea quæ credere debemus, et ostendit nobis veram beatitudinem paratam in cœlis a Deo : qui creavit nos, qui Salvatorem misit nobis Jesum Christum, futurum Judicem universi mundi...

-2) Altera, scilicet scientia salutis practica, ea tradit quæ facere debemus ut vitam æternam consequamur. Proponit legem et mandata Dei per quæ introitur ad vitam : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata* (Matth. XIX, 17). — Nec tantum nostræ fragilitati proponit mandata, verum etiam auxilia, ac robur divinitus oblatum, quo ea servare valeamus.

2° Quomodo scientia salutis acquirenda? — Ut pretiosa illa scientia, quæ etiam scientia Sanctorum dicitur, efficaciter acquiratur, necesse est,

-1) Ut removeatur scientia perditionis, quæ ex malis libris et malis colloquiis hauritur....

-2) Ut audiantur magistri salutis ; nimirum, tum sacerdotes Domini, in templo docentes; tum libri sancti ac pii, qui utiles,imo sæpe necessarii sunt ad erudiendum in justitia.

-3) Ut documenta in praxim deducantur. *Qui vult plene et sapide Christi verba intelligere, oportet ut totam vitam suam illi studeat conformare.* De imit. I, 1.

Per viscera misericordiæ Dei nostri.

Vere misericordiæ viscera gerit erga nos miserrimos peccatores, Deus Pater ac Salvator noster : id est, vere misericordiam nobis exhibet ineffabilem. Quam utinam cognoscamus et plenissime suscipiamus!

1° Quanta est Dei misericordia? — Est infinita : adeo ut nulla sit iniquitas, nulla infirmitas, quæ misericordiam Patris nostri cœlestis superet. Cujus rei argumentum est parabola filii prodigi, — effusus sanguis Christi, — et sacramenta instituta a Christo...

Digitized by Google

2° Ut Dei misericordiam oblatam suscipiamus, ejusque fiamus participes, requiritur :

-1) Fiducia filialis....

-2) Detestatio peccatorum....

-3) Misericordia ex parte nostra erga proximos : *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Matth. V, 7.

Visitavit nos oriens ex alto.

Quare Christus vocatur Oriens? — Oriens intelligitur ille, qui instar plantæ, vel instar auroræ nascitur, et a minimo incipiens ad maxima exaltatur; atque hoc nomine Christus appellatur, quia revera talis est, sive spectetur ipse in se, sive in suis discipulis.

1° Christus in se spectatus est *Oriens* germinans in terra, et Oriens illucescens in cœlo.

-1) Est germen in terra, secundum naturam humanam : natus enim primum humillime in Bethlehem ad vitam mortalem, paulatim *crevit et profecit sapientia et ætate et gratia apud Deum et homines* (Luc. II, 52). Imo ubi ministerium publicum adortus est, crevit laboribus, beneficentia et charitate usque ad mortem crucis... — Post mortem crucis, iterum natus e sepulcro ad vitam gloriosam, crevit induto corpore claritatis; moxque ascendens in cœlum, crevit gloria cœlesti oculis angelorum; et tandem plenitudinem gloriæ attinget oculis omnium hominum, cum venerit judicare vivos et mortuos.

-2) Est Oriens in cœlo, secundum divinitatem : scilicet sol justitiæ, ab æterno ex Patre natus, in tempore vero nobis ortus ut gradatim mundum illuminaret. — Jam antiquitus per prophetas quamdam præviam velut auroræ lucem emisit; deinde vero in sua nativitate temporali, nondum loquens, exemplo nos docuit; demum prædicando Evangelium per se et per Apostolos, universum mundum illuminavit...

2° Christus in suis discipulis spectatus, est similiter Oriens : ipso enim agente crescit Ecclesia, crescit unusquisque fidelium.

Digitized by Google

-1) Ecclesia crescit numero, — crescit sæculis, — crescit triumphis, — crescit claritate doctrinæ in terra; — crescit similiter numero in cœlis...

-2) Crescit unusquisque fidelium, vel saltem crescere deberet sicut ætate, ita et fide aliisque virtutibus....—crescet in vitæ hujus exitu, quando anima ejus corpore mortis soluta admittetur in gloriam.... — crescet in die resurrectionis, quando gloriosa anima glorificato corpore induetur....

Ad dirigendos pedes nostros
in viam pacis.

Nomine *pacis* hic intelligitur id quod humano cordi est simpliciter desiderabile, nempe beatitudo seu plenitudo bonorum. Quænam autem est illa pretiosa pax? et quæ via ducens ad eam?

1° Pax illa invenitur tum in terra, tum in cœlis.

-1) In terra non datur perfecta pax, sed inchoata duntaxat, qualem mortalis nostra conditio capere potest. — Consistit autem in conscientia bona.... in colloquiis cum Deo.... in charitate atque unione fraterna.... in spe suavissima futuræ gloriæ....

-2) In cœlis est beatitudo perfecta, qua fruetur primum anima, deinde etiam corpus glorificatum; beatitudo, inquam, inenarrabilis, quam præparavit Deus diligentibus se....

2° Via autem ad hanc pacem ducens, est :

-1) Via mandatorum Dei...

-2) Via exemplorum Christi : adeoque ipse Christus, ducens nos per Calvariæ montem ad resurrectionem gloriosam....

-3) Via porro hujusmodi arcta est, et prorsus diversa a via lata carnis et mundi : *Spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem... arcta via est quæ ducit ad vitam.* Matth. VII, 13, 14.

—

EVANGELIUM DE COMMUNI DOCTORUM.

Vos estis sal terræ. Matth. V, 13-19.

Dixit Jesus discipulis suis : — 13. Vos estis sal terræ. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus. — 14. Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. — 15. Neque accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio; sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. — 16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. — 17. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas : non veni solvere, sed adimplere.—18. Amen quippe dico vobis: donec transeat cœlum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant. — 19. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum : qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.

Marc. IX, 49. Bonum est sal : quod si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos.

Luc. XIV, 34, 35. Bonum est sal. Si autem sal evanuerit, in quo condietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi, audiat.

Luc. VIII, 16. Nemo autem lucernam accendens operit eam vase, aut subtus lectum ponit : sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. — (XI, 33.) Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio : sed supra candelabrum; ut qui ingrediuntur, lumen videant.

Digitized by Google

Explicatio prima.

—

I. *Quomodo Apostoli sint sal terræ.*
II. *Quomodo sint lux mundi.*
III. *Quomodo doctores legem Dei servare debeant et docere.*

Quum Dominus in monte Galilææ sedens, circumstanti discipulorum multitudini Beatitudines proposuisset: quæ res sub medium mensis Maii, anno secundo prædicationis ejus contigit; intuitus duodecim Apostolos, qui propius adstabant, et evangelicæ perfectionis præcones futuri erant; ad eosque peculiariter sermonem dirigens, dixit :

13. *Vos estis sal terræ. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus.*

Sensus est quasi diceret : Vos, o Apostoli, estis ex mea electione et deputatione, sal terræ : id est, illud esse debetis, et per meam gratiam reipsa eritis. Si autem sal, quod cætera salire debet, factum fuerit insulsum seu infatuatum : ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Non enim usum habet sal nisi ut saliat; nec remedium datur, quo insulso sali deperdita vis restitui possit.

Dicit : Vos estis *sal*, ut notet officium, vim et dignitatem Apostolorum. — Sal substantia est exigua, minimeque speciosa, sed vim quamdam continens ac saporem acrem, quem cibis cui aspergitur communicat. —Duæ sunt præcipuæ salis proprietates : cibis saporem addit, et carnem a corruptione præservat; unde est symbolum sapientiæ, et symbolum incorruptionis.

1) Symbolum sapientiæ est : quia quemadmodum sal efficit ut cibi sapiant palato; ita sapientia facit ut verum et honestum, quæ cibus sunt animæ, sapiant menti. Sapientia enim dat nobis *recta sapere :* id est, dat nobis quæcumque

sunt recta, sive speculative sive practice spectata, diligere, iisque delectari. — Jam vero Apostoli eorumque successores, sunt *sal sapientiæ*, quia facere debent ut veritas et justitia quæ hominibus insulsa videbantur, tanquam proprius ac vivificus cibus, jucunde eis sapiant.

2) Symbolum incorruptionis est: quia carnem corruptibilem servat incorruptam. — Jam vero Apostoli sunt *sal incorruptionis* omni carni, id est, hominibus universis. At vero efficacius agit sal Apostolicum et spirituale, quam sal corporeum. Hoc enim solummodo carnes integras, necdum corruptas, præservat a putredine; carnes autem jam corruptas et putidas sanare et redintegrare nequit : Apostoli vero animas vitiis omnibus corruptas et putidas persanarunt, eisque integritatem quam nunquam habuerant indiderunt. Atque hunc mirabilem effectum idem sal divinum, per Apostolorum successores, in dies producere continuat.

Quod dicit sal *terræ*, catholicitatem Apostolicæ missionis indicat; cum Apostoli non jam ut antea Prophetæ Judæam tantum, sed mundum universum sua virtute afficere debeant.

Quod sequitur: *Si sal evanuerit, in quo salietur*, etc., necessitatem ostendit Apostolis officium suum efficaciter implendi. Sicut enim sal usum habet nobilissimum, nimirum saliendi; ita non habet usum alium. Si enim accidere possit ut ineptum fiat ad condiendos cibos et inutile ad mensam, ad nihil jam, ne ad sterquilinium quidem aut ad stercorandos agros utile esset; sed ***mittendum foras et conculcandum ab hominibus***. — Similiter Apostolus aut sacerdos quilibet, si, quod accidere potest, perdat suum salis spiritualis vigorem : id est, spiritum Christi, spiritum pietatis, humilitatis, totiusque sanctitatis evangelicæ : nullo remedio humano amissam virtutem recuperabit; sed fiet inutilis, contemptibilis, miserrimus, hominum vilissimorum, imo et dæmonum pedibus conculcandus.

14. *Vos estis lux mundi....*

Sicut Apostoli modo dicti sunt sal terræ, ita nunc dicuntur ***lux mundi***; quo plenius hac nova figura suum munus et vocationem intelligant : considerando, quod sal est cibis et sol

mundo, id se esse debere humano generi. Sensus est: Vos, o Apostoli, mea electione estis, et si gratiæ ut par est respondeatis, reipsa eritis lux mundi: ut humanum genus universum, errorum vitiorumque tenebris obscuratum, luce doctrinæ vitæque evangelicæ illuminetis.

Lux mundi est sol, mundum sua luce illuminans et calore fecundans. — Non dicit, vos estis lux firmamenti, sed *mundi*: quia considerat solem non in se, et ut splendentem in cœlo; sed respectu mundi, et ut beneficum terræ. — Porro solis celsitudo, majestas, beneficentia, universalitas, perennitas, totidem Apostolici muneris proprietates insinuant.

Illud *vos estis*, non tantum est verbum assertivum, sed etiam *efficax*, id est, efficiens quod asserit. Sicut enim dum conderet mundum naturæ, Dominus *dixit et facta sunt*; ita nunc condens mundum gratiæ, similiter dicit et creat: *Fiat lux, et facta est lux*. — Porro lux creata est ad lucendum, sicut sal ad saliendum: quare necesse est ut Apostoli mundo luceant. Quam necessitatem Christus duplici imagine illustrat, nempe civitatis in monte positæ, et lucernæ accensæ in domo.

Non potest civitas abscondi supra montem posita.
15. *Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio; sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.*

Sensus est quasi diceret: Quoniam lux estis, curate ergo ut luceatis. Constituimini enim a me ad hunc finem, ut appareatis et luceatis universo mundo; non vero ut occulti lateatis: quemadmodum neque civitas in monte ædificatur, nec lucerna accenditur, ut tam illa quam ista occultetur.

Quod dicit: *Non potest civitas abscondi supra montem posita*, innuit, 1) Ecclesiam, quam Apostoli repræsentant et principaliter constituunt, esse civitatem conspicuam, apertam omnibus, ad quam affluent gentes universæ, sicut annuntiarunt prophetæ: *Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes* (Isai. II, 2)... *et venient in Sion*

cum laude (Isai. XXXV, 10). — *Surge, illuminare Jerusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos; super te autem orietur Dominus, et gloria ejus in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos, et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi; filii tui de longe venient, et filiæ tuæ de latere surgent.* Isai. LX, 1 seq.

Innuit -2) non ob metum persecutionum opus evangelicum esse occultandum; sed Ecclesiam esse ædificandam in conspectu populorum: qui non tantum eam non destruent, sed in eam intrabunt.

Innuit -3) characterem beneficum Ecclesiæ et Apostolorum, qui constituere debent velut mansionem securam et felicem omnibus, in ea habitare volentibus. Civitas enim, ut quodvis aliud habitaculum, non propter se, sed propter habitantes constituitur.

Quod addit: 15. *Neque accendunt lucernam*, innuit Apostolorum lucem esse mutuatam a Christo, qui est *lux vera*, primigenia, de se lucens, et qui suos Apostolos tanquam lucernas accendit.

Illud *nec ponunt eam sub modio sed super candelabrum*, indicat, non tantum Apostolos destinatos esse ad lucendum; sed etiam curare debere, ne ullo modo sua lux captiva teneatur, vel minuatur aut exstinguatur; utque e contra quam maxime luceat *omnibus qui in domo sunt:* id est, omnibus hominibus qui in terra vivunt.

16. *Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.*

En explicatio mystici salis et solis, civitatis quoque, et lucernæ candelabro impositæ; scilicet explicatio omnium parabolarum quæ præcedunt : quarum practica applicatio respectu Apostolorum, ipsos monet, ut similiter per doctrinam et sanctitatem vitæ hominibus prosint. Luceat, inquit, lux vestræ doctrinæ et exempli coram hominibus, ut videant

opera vestra bona, et ita inducantur ad glorificandum Deum, cujus vos esse filios agnoscent, et ad quem ipsi per vos convertentur.

Illud *Luceat lux vestra coram hominibus*, contradicere videtur huic : *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis* (Matth. VI, I); sed prior sententia agit de bono exemplo, altera vero de vana ostentatione. In dando exemplo, finis seu intentio est glorificatio Dei; in ostentatione vero, glorificatio sui. Quoniam autem homo, dum coram aliis hominibus bonum operatur, facile ad vanam gloriam deflectit; curandum est, juxta S. Gregorii monitum, ut quandocumque exemplum dari debet, *opus bonum sit quidem in publico, sed intentio* uni Deo placendi *maneat in occulto :* id est, ut in intimo corde non intendamus finaliter, nec velimus aliud quam Dei gloriam et animarum bonum; pro nobismetipsis autem, quantum fieri potest, optemus secretum. Quicumque sic agunt, hominibus, non propter se, sed propter Deum, ut scilicet eos ad Deum trahant, placere student; et utrumque Domini monitum servant : ita nempe bonum operando, *ut Deus glorificetur;* nequaquam tamen ad hunc finem operando *ut ipsimet videantur ab hominibus.*

17. *Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere.*

His verbis Dominus sermonem ad totam audientium turbam extendit; statuitque, legem decalogi esse omnino, et quoad omnia mandata, inviolabiliter servandam. Quoniam autem, ut videtur, accusabant eum Scribæ, quasi legem Mosaicam abrogaret, doctrinam ei novam substituendo; accusationem illam confutat, dicens : *Non veni legem solvere, sed adimplere.* Quod assertum deinceps fusius demonstrat, opponendo doctrinam suam genuinam doctrinæ et traditionibus adulteris Scribarum.

Quod dicit *legem aut prophetas*, designat vetus Testamentum, ejusque tres partes : 1) decalogum, aliaque præcepta moralia; 2) præcepta cæremonialia; 3) vaticinia propheta-

rum : quo nomine etiam libri historici, qui figuras Christi et Ecclesiæ continent, intelliguntur.

Quod asserit : *Non veni solvere, sed adimplere,* verissime dicit. Nam 1) implevit præcepta moralia, quia illa explicatius et perfectius docuit atque sancivit : præcepta distinctius declarando, præceptis consilia evangelica adjungendo, pro pœnis præmiisque temporalibus æterna substituendo.

2) Implevit leges cæremoniales, per semetipsum, per suos actus, et per sua sacramenta. Erant enim cæremoniæ totidem figuræ et quasi umbræ Christi ejusque Ecclesiæ; quibus ipse, per ea quæ gessit et passus est, substituit veritatem.

3) Implevit prophetias, omnia efficiendo quæ ipsæ futura prædicebant.

4) Præterea ipse semper legem Mosaicam servavit; etsi illa lege, utpote Deus, Deique Filius, non obligabatur. Etenim juxta præscripta legis circumcisus est, præsentatus in templo, etc.

5) Legis Mosaicæ imperfectionem supplevit, justificando nos per gratiam copiosam, per fidem et per sacramenta quæ instituit.

18. *Amen quippe dico vobis, donec transeat cœlum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant.*

Quod modo dixit, se non venisse solvere legem sed adimplere, gravissima asseveratione confirmat, dicens : firmiorem esse legem cœlo et terra, adeoque firmissimam. *Donec transeat,* inquit, *cœlum et terra,* id est, donec pereat ; vel potius, etiamsi perierit cœlum et terra, nulla legis particula peribit, seu effectu carebit; sed verba legis omnia certissime implebuntur.

Quod dicit : *Donec omnia fiant,* significat, 1) omnia figurativa et prophetica esse re et eventu implenda ; 2) moralia vero immutabilia fore quoad obligationem. Et quidem, quamvis inefficacia hæc esse possint quoad observationem ex parte hominum; necessario tamen effectum habebunt per sanctio-

Digitized by Google

nem præmii vel pœnæ, observatoribus vel violatoribus statutam : et sic verissime *omnia fient*.—Ex quibus patet, significari hac sententia strictam jugemque legis obligationem, vim et robur, quæ exactam omnium obedientiam requirit; unde fluit sequens conclusio.

19. *Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum; qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*

Sensus est : Qui ergo vel unum de mandatis legis, etiam minimis, violarit, vel prava interpretatione perverterit, et alios docuerit simili modo illud violare : ultimus habebitur in regno cœlorum, eoque indignus : id est, damnabitur. Qui autem fecerit quæcumque lege præcepta sunt, et ea docuerit : hic salvabitur; imo magnus erit in regno cœlorum.

Quod dicit *unum de mandatis*, stricte sumit pro præcepto gravi, obligante sub peccato mortali : uti sunt præcepta decalogi. Qui enim tale unum solverit, licet decalogi minimum, hic utique damnandus est. Hujusmodi minima sunt v. g. aspicere feminam ad eam concupiscendam; vel eam interius concupiscere, etsi exterius opus non perpetretur : quod Pharisæi censebant esse minimum et vix ullum peccatum; Christus autem docet esse peccatum mortale, lege decalogi vetitum.

Quod autem hæc verba : *minimum vocari in regno cœlorum*, significent *non intrare in regnum cœlorum*, seu *damnari*, ex sequentibus manifestum est : *Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.*

Illud *magnus vocabitur in regno cœlorum*, peculiarem gloriam indicat, Ecclesiæ Doctoribus reservatam : qui, si digne munus suum impleverint, super discipulos suos exaltabuntur, et præcipuo splendore fulgebunt, secundum illud : *Qui ad justitiam erudiunt multos (fulgebunt) quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Dan. XII, 13.

Explicatio secunda.

—

Vos estis sal terræ.

1° Quinam sal terræ a Domino dicuntur? — R. -1) Omnes veri Christiani, qui sub velamine humilitatis cœlestem sapientiam possident, et hanc operibus suis aspergunt, ut Dei palato sapida illa efficiant; imo, qui saporem suum salutiferum iis omnibus communicant quibuscum agunt. Servant enim monitum Domini : ***Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos*** (Marc. IX, 49). Et illud Apostoli : ***In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.*** Coloss. IV, 5, 6.

-2) Speciatim tamen sal terræ sunt sacerdotes Christi, Ecclesiæ Doctores, omnesque viri apostolici: qui ad hoc constituti sunt, ut non tantum sapientiæ spiritum in se possideant, sed illum indesinenter diffundant super omnem carnem, secundum illud : ***Effundam Spiritum meum super omnem carnem.*** Joel. II, 28.

2° Quodnam est christiani sacerdotis officium, quatenus est sal terræ? — R. -1) Omnia in ipso debent esse sapida, ac spiritu sapientiæ imbuta : cogitationes, verba, opera; ut nimirum aliis de virtute sua dare possit, nec periculum subeat ab aliis fatuitatem mundanam mutuandi....

-2) Debet homines omnes, præsertim sibi subditos, a corruptione præservare, vel eos ab insipientia et putredine vitiorum liberare : per orationes, exhortationes, exempla, sacramenta, charitatem, zelum, abnegationem, suique sacrificium...

-3) Debet sua omnia et semetipsum totum ad animarum bonum impendere, nec sibimet quidem parcere : sicut Christus et Apostoli, qui sibi non pepercerunt; sicut ipsum sal terrenum, quod in saliendis cibis totum liquescit et consumitur. ***Impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris.*** II Cor. XII, 16.

3° Quænam est illa virtus saliendi, qua vir apostolicus pollere debet? — R. -1) Est *verum* et *bonum*, amor veri et amor boni, fides et charitas...

-2) Est spiritus Christi,qui fortis simul et suavis est,quique mortificationem et pœnitentiam cum dulcedine charitatis insinuat. — Huic prorsus oppositus est spiritus insipientiæ ac mundanæ sensualitatis...

-3) Illa vis divina sacerdoti a Christo inditur per sacramentum Ordinis; servatur autem ab ipso sacerdote, et augetur, per orationem et christianam mortificationem; perditur vero, per neglectum pietatis, per dissipationem et imprudentem contactum cum sæcularibus....

4° Quanta est apostolici salis, si sit validum, excellentia? — R. -1) Maximæ est efficaciæ, adeo ut carnem, id est, humanam animam, quantumvis putridam purificet, sanam, imo spiritualem efficiat, et ad gloriosam resurrectionem disponat: *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem* (I Cor.XV,53). — Sic pauci Apostoli, quasi salis pugillus mundo aspersus, de omni, tum corruptionis humanæ, tum diabolicæ nequitiæ reluctantia triumpharunt....

-2) Ipsum illud sal magnifice glorificabitur : viri enim apostolici, tanquam lapides pretiosi exaltabuntur in diademate Christi. Ipsi quoque sapidas Dei epulas gustabunt in æternum. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo; et sedeatis super thronos, judicantes duodecim tribus Israel.* Luc. XXII, 29, 30.

5° Quanta est salis apostolici, si evanuerit, vilitas? — R. -1) *Ad nihilum valet ultra nisi ut mittatur foras* ex gratia, ex ministerio sacro, ex regno cœlorum... *et conculcetur ab hominibus*, id est, a vilissimis laicis, a Judæis, a Gentilibus; nec tantum in hac vita, sed etiam in die judicii... et in imo inferno.... Etenim *corruptio optimi pessima*.

-2) Non solum ad nihilum valet sacerdos, spiritu status sui destitutus; sed præterea fit nocivus : nocivus sibi, nocivus aliis... corruptionem quam tollere debebat propagat. — Quo quid detestabilius? *Bonum erat ei si natus non fuisset homo*

Digitized by Google

ille (Matth. XXVI, 24). De Juda Iscariote hæc dicta sunt, qui salis infatuati miserum typum gessit.

-3) Dantur tamen, sicut in salis apostolici virtute, ita in ejus defectu, varii gradus, in quos paulatim proceditur.... *Nemo repente fit summus, nemo repente fit pessimus.*

-4) Illud terribile *in quo salietur?* non quidem omne prorsus remedium excludit, sed difficultatem in remedio applicando insinuat....

Vos estis lux mundi.

1° Quinam lux mundi a Domino vocantur? — R. 1) Omnes veri Christiani, qui sanctæ conversationis exemplo lucere debent, sicut luminaria in mundo. —2) Peculiari tamen modo, viri apostolici, et evangelici doctores.—3) Excellentiore autem ac principali modo ipse Christus Dei Filius, incarnata Sapientia : *Ego sum lux mundi... lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Joan. VIII, 12; I, 9.

2° Quodnam est officium viri apostolici, quatenus est lux mundi? — R. 1) Sicut accenditur lucerna, aut sol in cœlo constitutus est ad lucendum : ita sacerdos in Ecclesia. Non ergo luminis Christi, scientiæ, ac gratiæ Dei factus est particeps, ut sit illuminatus ipse pro semetipso tantum; sed ut etiam alios illuminet, quasi diffusivus sui... *Gratis accepistis, gratis date* (Matth. X, 8). — *Quoniam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo.* Sap. VII, 13.

-2) Hoc autem officium duo complectitur : doctrinam et exemplum, — scientiam et sanctitatem vitæ, — prædicationem et bona opera : *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.*

-3) Lucere debet, non tantum sicut lucerna, ut illuminet; sed etiam sicut sol, ut vivificet et recreet homines : ut nempe tenebras errorum auferat ab intelligentiis, simulque tenebras peccatorum a cordibus...

-4) Officium illud, sicut est nobilissimum, ita quoque maxime necessarium : *Væ mihi est si non evangelizavero* (I Cor. IX, 16). — Quid, si lucerna non daret lumen? nonne abjice-

retur a candelabro, et accenderetur alia? *Memor esto itaque unde excideris; et age pœnitentiam, et prima opera fac : sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Apoc. II, 5.

3° Quomodo vir apostolicus officium lucendi bene implebit?

R. 1) Oportet ut ipsemet sit totus lucidus : in mente, per fidem vividam, et in corde, per ardentem charitatem; ut sicut Joannes Baptista præcursor Domini, sit lucerna ardens et lucens, accensa ex lumine Christi, *ad dandam scientiam salutis plebi ejus.* Luc. I, 77.

-2) Perfecte lucebit, si removerit a se id omne, quod exstinguere suum lumen possit; præsertim flatum superbiæ, et respectum humanum ac timorem hominum; — et si quotidie nutrierit flammam suam oleo devotionis et orationis sanctæ.

-3) Item, si removerit a se amorem proprium, quo tanquam modio, vel vase fictili, lumen impeditur, ipsaque flamma suffocatur...

-4) Item, si super candelabrum manserit elevatus, ac separatus a terrenis cupiditatibus et inquinamentis...

-5) Item, si sicut sol in cœlo manserit, corde et animo unitus Deo, in cœlestibus consistens; nec inde ipsemet descendens, sed tantum radios suos mittens in terram: ut dum corpore inter homines versatur, mente conversetur in cœlis... Sic fiet, ut quemadmodum sol illuminat cloacas putridas nec inquinatur; et sicut angelus custos hominem docet ac juvat; ita sacerdos, vir spiritualis, doceat homines carnales, eosque emendet, quin ullam ab eis labem contrahat...

Civitas supra montem posita.

1° Quænam est hæc civitas mystica? — R. -1) Est Ecclesia catholica universim spectata, a Christo ædificata supra montem sanctum, qui ipse Christus est. -2) Ecclesia docens ac regens : id est, Ecclesia hierarchica, Pastores Ecclesiæ, qui inter se uniti, et erga fideles paterna charitate animati, instar

civitatis esse debent: in qua omnes protectionem, gubernationem, securitatem inveniant.

2° Ædificatur civitas illa super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, ex lapidibus vivis, id est, ex hominibus, fide et charitate viventibus; per manus præsertim sacerdotum Domini, qui Dei sunt adjutores: qui ut sapientes architecti, super fundamentum positum solide ædificare debent (I Cor. III, 9 seq.): id est, ædificare laborando strenue, Christi atque Apostolorum exempla sequendo, Deique adjutorio semper innitendo: *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.* Ps. CXXVI.

3° Quomodo civitas sancta custoditur? — R. Per vigilantiam, et auxilium Dei continua oratione implorandum: *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Ibid.

4° Quomodo civitas Dei omnibus apparere et patere debet? — R. *Apparere* debet, -1) per signa veræ Ecclesiæ propria: quæ sunt unitas, sanctitas, catholicitas et apostolicitas... -2) Per splendorem charitatis: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Joan. XIII, 35.

Patebit autem et ingressum faciet omnibus, atque alliciet animas, per charitatem et virtutum variarum exercitium, quibus Christi bonus odor diffunditur...

Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona...

En præceptum boni exempli.

1° Quinam hominibus exemplo præfulgere debent? — R. 1) Superiores omnes, præsertim vero Ecclesiæ pastores, quippe qui cum Apostolo dicere debeant: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (I Cor. IV, 16). -2) Divites pauperibus, seniores junioribus; imo unumquemque proximo suo ædificationem afferre decet.

2° Bonum exemplum datur verbis et operibus sanctis; præcipue vero patientia, charitate, modestia, et accurata impletione officiorum sui status....

Digitized by Google

3° Quanta sit boni exempli efficacia facile patet, si consideremus sæpissime eos exemplo trahi, qui verbis gravissimis moveri non poterant. Ideo necesse est, ut quicumque alios ad virtutem exhortatur verbis, exemplo suo verba corroboret. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis* (Joan. XIII, 15). — *Cœpit Jesus facere et docere.* Act. I, 1.

4° Quanta e contra, sit vis exempli pravi, seu scandali, præsertim si a superioribus detur; quantaque hujusmodi perversitatis sit malitia, facile intelligitur.

Non veni solvere legem, sed adimplere.

Idem dicere debet post Christum, minister Evangelii Christi: quandoquidem hic similiter missus sit, non ut legem solvat, sed ut eam impleat. At vero legem solvere, aut legem adimplere, quid est?

1° Legem solvere est, 1) eam violare atque opere transgredi. 2) Eam docendo corrumpere, aut nimio rigore restringere, vel nimia indulgentia relaxare. In medio stat veritas et virtus, illud omne et solum quod Christus docuit, et Ecclesia, columna veritatis proponit: *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis.* Matth. XXVIII, 20.

2° Legem implere est eam servare, et servandam ab aliis curare. 1) Hic dantur gradus, quorum summum quisque intendere debet: Ut *iota unum aut unus apex a lege non prætereat, donec omnia fiant.* 2) Ut autem legem perfecte impleat doctor ac pastor, duo requiruntur: *facere* et *docere*; quæ duo si præstiterit, magnus erit coram Deo et coram hominibus, tum in hac vita, tum præsertim in futura: *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*

—

DE COMMUNI CONFESSORIS NON PONTIFICIS, EVANGELIUM PRIMUM.

Sint lumbi vestri præcincti. Luc. XII, 35-40.

Dixit Jesus discipulis suis: — 35. Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris; — 36. et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis: ut, cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. — 37. Beati servi illi, quos, cum venerit dominus, invenerit vigilantes: amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. — 38. Et si venerit in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt servi illi. — 39. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam. — 40. Et vos estote parati: quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet.

Matth. XXIV, 42. Vigilate ergo: quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. — 43. Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam. — 44. Ideo et vos estote parati: quia qua nescitis hora Filius hominis venturus est. — 45. Quis, putas, est fidelis servus et prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? — 46. Beatus ille servus, quem, cum venerit dominus ejus, invenerit sic facientem. — 47 Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.

Explicatio prima.

I. *Quonam modo adventus Domini sit exspectandus.*
II. *Quo tempore idem adventus exspectandus sit.*

Tertio prædicationis suæ anno, mense Novembri, cum Judæam peragraret Dominus, interpellatus a quodam, dicente : *Dic fratri meo ut dividat mecum hæreditatem;* cœpit discipulos ab avaritia, nimioque rerum temporalium studio dehortari, ostensa vitæ hujus brevitate, et mortis, seu adventus Domini incertitudine : quapropter parabolam proponit ministrorum, dominum suum reversurum a nuptiis præstolantium.

35. ***Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris;***
36. ***et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis...***

Utrum duplex hic an unica duntaxat proponatur similitudo, non constat. Si duæ distinctæ similitudines admittantur, sensus est quasi Dominus diceret : Vos, discipuli mei, similes estote, -1) hominibus, qui succincti lumbos, et instructi lucernis, prompti stant ac parati ; -2) similes quoque estote servis, de nocte exspectantibus dominum, a nuptiis reversurum

Si similitudo unica intelligatur, sensus erit : Similes estote domesticis famulis, qui lumbis præcinctis, et lucernis ardentibus, dominum de nocte exspectant, dum revertatur a nuptiis. — Nos, cum Maldonato, hunc posteriorem sensum admittamus, ambas nempe sententias conjungendo, quasi unam eamdemque parabolam constituant.

Porro parabolicis hisce sententiis admonet nos Dominus, ut assidua vigilantia adventum ipsius, qui in morte nostra continget, exspectemus : quatenus ab ipso in cœlum deduci mereamur.

Quod dicit *quando revertatur a nuptiis*, videtur esse merum parabolæ emblema, ac proin non necessario applicandum rei significatæ. Potest tamen etiam ad significationem facere hoc sensu, quod Christus, qui in sua Incarnatione celebravit mystica cum Ecclesia ac fidelibus omnibus sponsalia, nuptias vero æternas consummat in cœlo; inde quasi redeat ad mortem uniuscujusque fidelium, ut novam sponsam, animam nempe sanctam, illuc deducat. Nuptiæ porro cœlestes sunt summa unio, summumque gaudium quod divinus Sponsus habet cum Beatis in domo gloriæ suæ.

Quod autem dicit : *Sint lumbi præcincti, et lucernæ ardentes*, figurativa locutio est, alludens ad morem Orientalium, apud quos famuli in magnatum domibus, amplas ac longiores vestes supra tunicam gerebant; quas laboraturi, vel ministraturi, aut exituri, cingulo collectas circa lumbos alligabant, ut expediti essent, nec vestibus in incessu ac motu assidue impediti. Quod si contingeret, ut de nocte dominum exspectarent, v. g. ab itinere, vel a nuptiali cœna rediturum, non tantum præcinctos lumbos, sed insuper lucernas ascensas manibus tenere debebant.

Notandum tamen, non solos famulos lumborum cingulum adhibere solitos; sed eo etiam uti consuevisse operarios quoslibet, nec non viatores ac milites, ut ad laborem, oneraque portanda, ad iter, aut ad pugnam prompti essent et expediti.

Hic autem de opere ac labore sermo est, et illud *sint lumbi vestri præcincti*, idem est ac si diceretur : Omni abjecto impedimento, strenue incumbatis operi, nunquam desides sitis, sed semper occupati operibus virtutum, semper intenti agendis iis quæ venturo Domino sint grata.

Etenim hunc in sensum explicat divinus Magister, cur famuli exspectent dominum sic præcincti, et lumina tenentes; subjungit enim :

Ut, quum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei.

Ut nempe parati sint, sine mora dominum excipiant, introducant, omnique ministerio juvent. Hujusmodi enim

obsequium et quidem promptissimum, nocte intempesta revertens dominus censetur requirere; adeo ut omnem hic negligentiam aut moram ex parte famulorum molestissime ferret. At e converso, si hisce in circumstantiis famuli sese promptos exhibeant, benevolentiam domini et mercedem dignam merebuntur.

37. *Beati servi illi, quos quum venerit dominus, invenerit vigilantes... Amen dico vobis, quod. . transiens ministrabit illis...*

38. *Si in secunda, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt servi illi.*

Sensus est quasi diceret : Quod si dominus ille quocumque noctis tempore venerit, sive in secunda, sive in tertia vigilia, et servos invenerit vigiles ac paratos, eorum obsequium tanti faciet, ut splendidissima mercede eos remuneraturus sit. Scilicet *præcinget* ipse *se et ministrabit illis*, quasi sui domini essent : qua hyperbolica sententia amor domini erga famulos, et gaudium atque honor quibus eos cumulabit, exprimitur.

38. *Et si venerit in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit :* id est, quocumque demum tempore, sive citius, sive tardius venerit... — A dimidio jam sæculo, nimirum a Pompei tempore, Judæi, Romanorum usum secuti, noctem in quatuor vigilias, unamquamque trium fere horarum, dividebant. Prima ab occasu solis, id est, ab hora nostra circiter sexta, usque ad nonam protrahebatur; secunda, a nona usque ad mediam noctem; tertia, a nocte media usque ad horam tertiam matutinam; quarta demum, usque ad ortum solis, id est, usque ad horam fere sextam.

Secunda itaque et *tertia vigilia* spatium indicat ab hora nona vespere, usque ad horam tertiam mane. De prima vigilia et de quarta mentio non fit, quia similitudo id non patitur. Nuptiale enim convivium vigilia prima incipiebat; nec inde quisquam tardius quam vigilia tertia revertebatur. Alia ratio assignatur, cur secundæ et tertiæ vigiliæ Dominus meminerit : quia nimirum tunc somnus solet esse pronior ac profun-

dior, ideoque tunc servi, si fideles sint, maxime in vigilando studiosi esse debent. — Quæ omnia, nimirum servorum vigilantia, lucernæ ardentes, præcincti lumbi, et fidelitatis præmium, sensu allegorico adumbrant nobis assiduam, quam in exspectando Christi adventu servare debemus, diligentiam.

39. *Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam.*

Sensus est quasi Dominus diceret : Intelligite hanc gravissimam veritatem : sicut furem in nocte, ita Filium hominis in hoc tempore transitoriæ vitæ, venturum esse. Atqui si sciret paterfamilias, futurum esse, ut aliqua, etsi incerta, noctis hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi ac spoliari domum suam ; ita et vos, mei discipuli, cum sciatis Filium hominis certo venturum esse per noctem hujus vitæ, at hora aliqua incerta, imo illa hora qua minus putatis : ideo vigilate, et parati estote omni hora.

40. *Et vos estote parati : quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet.*

1° *Filius hominus venturus est*, -1) in hora mortis, ut animam uniuscujusque vocet ad judicium particulare; -2) in fine mundi, ut omnes homines cogat ad judicium universale.

2° Christus Dominus se comparat furi, non quoad actum furandi; sed quoad silentium et secretum, quo fur captat horam quum patremfamilias abesse vel dormire putat, ut clam invadat incautum, ejusque domum perfodiat et diripiat. Simili enim modo Christus omnes homines incerta hora vocat ad mortem et judicium; quare omnes monet, dicens : *Ecce venio sicut fur* (Apoc. XV, 15).—Cujus sententiæ veritas quotidiana experientia comprobatur. Videmus enim plerosque homines eo tempore morte abripi, quo sibi sani esse videntur et mortem longe a se abesse, vel saltem nondum instare putant.

Quoad actum furandi, hunc exercet, vel potius exercere videtur Dominus erga incautos tantum. Etenim cautis ac paratis famulis, tanquam dominus beneficus advenit, et aperta janua excipitur : *Ecce venio cito, et merces mea mecum est* (Apoc. XXII, 12).—*Vos autem, fratres*, inquit Apostolus, *non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei; non sumus noctis neque tenebrarum*. I Thess. V, 4.

Incautis vero incidit tanquam fur : quasi consulto inopinantes opprimere vellet, quasi violenter ad eos penetrare, eosque spoliare et perdere intenderet. At hæc tantum hostilitatis species est, et effectus mali status peccatoris : quippe qui veluti domum claudit adventanti Christo, et terrenis bonis ita sese agglutinat atque adhæret, ut violenter ab iis divellendus sit, atque hinc propter peccata in æternam mortem detrudendus. — Quæ quidem omnia, ut patet, ex parte hominis sese tenent. Ex parte enim Christi, creaturam suam ex vita revocantis, nulla perditionis intentio est : *Quoniam Deus mortem non fecit, nec delectatur in perditione vivorum* (Sap. I, 13). — *Nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua et vivat* (Ezech. XXXIII, 11). — *Quod si non fuerit conversus a via sua, ipse in iniquitate sua morietur* (Ibid. 9). — Porro mors hujusmodi pessima est et terribilis: *Horrendum est incidere in manus Dei viventis*. Hebr. X, 31.

Ideo *estote parati* : id est, estote in statu gratiæ semper, a peccatis alieni, et bonis operibus dediti. *Igitur non dormiamus* (somno peccati) *sicut et cæteri, sed vigilemus et sobrii simus... induti loricam fidei et charitatis, et galeam spem salutis*. I Thess. V, 6, 8.

—

Explicatio secunda.

Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris; et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis : ut quum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei.

1° En nostra conditio in hac mortali vita : sumus *exspectantes;* nempe exspectare Dominum, nosque ad ejus adventum præparare debemus, ut ab ipso, cum venerit, in cœlum assumi mereamur. *Quia vado*, inquit,*parare vobis locum. Et si abiero, et præparavero vobis locum, iterum venio et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego et vos sitis* (Joan. XIV, 3). — *Unde etiam*, inquit Apostolus, *Salvatorem exspectamus, Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Phil. III, 20.

Itaque 1) non habemus hic manentem civitatem,nec locum quietis, aut oblectationis, aut oblivionis Dei...

Sed 2) occupamus locum transitorium, et tempus præparationis. At vero ad jucunditatem magnificam nos præparamus : ita ut velut in pervigilio versemur splendidissimæ festivitatis...

3) Quicumque alio oculo præsentem vitam intuentur, ii carnis, mundi ac diaboli illusionibus decipiuntur.

4) Quæcumque speciosa vel jucunda occurrunt in vita, nec ad præparationem nostram pertinent, fallacia sunt, et illusoria, somniisque vanis simillima. — At quonam modo Dominum exspectare debemus?

2° Modus indicatur in proposita parabola, quo nos ad Domini adventum, sive ad mortem præparare debeamus. Tria enim nobis præcipit Christus : lumbos præcingere, lucernas tenere, et assidue vigilare.

-1) Præceptum primum : *Sint lumbi vestri præcincti.* — Præcincti lumbi generatim concupiscentiæ pravæ refrenationem designant, et passionum omnium quibus in divino servitio impedimur.

In particulari vero, lumborum cingulum -*a*) castitatem indicat : unde *cingulum continentiæ et castitatis* dici solet. Quare S. Gregorius scribit : *Lumbos præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.* — Porro cingulum illud castitatem custodiens, est cingulum cilicii, seu mortificatio et assidua abnegatio universim...

-*b*) Idem illud cingulum est etiam symbolum laboris et patientiæ : quia servi ad ministrandum, bajuli ad onera ferenda, sese præcingunt...

-*c*) Idem est symbolum itineris : quia viatores ad iter se præcingunt. Quapropter præceperat Deus, ut Hebræi in memoriam transitus ex Ægypto, agnum paschalem manducarent præcincti, calceati, et baculos manibus tenentes, quasi expediti ad inchoandum iter : quæ figura erat Sanctorum ex terra transeuntium et contendentium in cœlum...

-*d*) Idem est symbolum celeritatis : quia nuntii et legati accingunt lumbos, ut celeres sint ad legationem obeundam. Hinc angeli, qui Dei sunt nuntii, pinguntur lumbis accinctis, quasi veloces et agiles ad jussa Dei exsequenda. — Hos quoque Christiani imitari debent.

-*e*) Idem est symbolum strenuitatis, et in certando fortitudinis : quia milites et athletæ accingunt lumbos cingulo, quod propterea *cingulum militare* vocatur ; quo firmiores sint, validiusque decertent. — Atqui Christiani sunt milites Christi, qui contra diabolum, carnem et mundum certare debent, juxta illud : *State succincti lumbos vestros in veritate, et induti loricam justitiæ.* Eph. VI, 14.

-2) Præceptum secundum : *Lucernæ ardentes in manibus vestris.*—Lucerna ardens in manibus indicat, -*a*) fidem, qua per noctem hujus vitæ, via nostra illuminatur, gressusque nostri diriguntur.

-*b*) Indicat spem, qua cœlestia bona affulgent nobis, nosque ardore accendunt ut ea persequamur.

-*c*) Indicat charitatem, qua corda nostra ad amandum Deum et proximum inflammantur.

-*d*) Indicat gratiam sanctificantem, qua, veluti vitali luce Dei, anima nostra vivificatur.

-*e*) Indicat hæc omnia simul, quæ internam animæ vitam, ex lumine fidei oriundam, constituunt.

-*f*) Indicat lumen boni exempli, bonorumque operum, præsertim operum charitatis: atque idcirco dicuntur lucernæ ardentes *in manibus* tenendæ. ***Lucernas ardentes***, inquit Gregorius, ***in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus.***

Itaque, præcingere lumbos et lucernas tenere jubemur, ut cum christiana abnegatione, cum gratia sanctificante, cum fide, spe et charitate efficaci, Christo Domino venienti occurramus. Et merito ex hac Christi sententia ortus est mos fidelibus agonizantibus in manus dandi cereum benedictum accensum : ut hic velut actus sit et externa professio fidei, spei et charitatis, qua e vita migrantes testentur se occurrere Christo Domino.

-3) Præceptum tertium : ***Estote vigilantes***, id est, ne date vos somno. — De somno spirituali sermo est, a quo cavere jubemur. -*a*) Qualis autem somnus ille spiritualis sit, ex corporali intelligetur. Somnus scilicet corporalis suspendit omnem hominis actionem : ita ut dormiens neque incedere pedibus, neque operari manibus, neque videre, audire aut loqui possit; et solummodo exerceatur illusionibus somniorum, quos mox expergefactus, inanes imagines atque phantasmata esse deprehendit. — Inducitur autem somnus per otium, per mollitiem et crapulam; arcetur vero per operationem, per incommoda et privationes.

Similiter somnus spiritualis omnem animæ actionem adimit respectu salutis; ita ut quasi mortua, sine visu, auditu, etc. jaceat; et duntaxat vanis illusionum phantasiis detineatur....

-*b*) Hujusmodi autem somnus distinguitur triplex : somnus negligentiæ, somnus tepiditatis, et somnus peccati mortalis....

-c) Cavendum ne in eum incidamus : nempe per otiositatem, per vitam mollem ac sensualem, et præsertim per sobrietatis oblivionem. — Curandum vero e contra, ut eum arceamus : nempe assidue laborando, mortificationi et jejunio operam dando....

-d) Quod si quis misere obdormiverit,aut vanitatis somniis se illudi sentiat, evigilet subito, insonante hoc Domini monito : *Vigilate ergo... ne quum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico : Vigilate* (Marc. XIII, 37). Et hoc Apostoli : *Surge qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus.* Eph. V, 14.

-e) Hic quæri quoque potest, quomodo illusiones vitæ, quæ velut somnia,ex parte mundi,carnis ac diaboli, tam facile homini in nocte præsentis temporis obrepunt,discutiendæ sint? — R. -1) Per fugam mundi, et christianam modestiam, qua oculos seductionibus occludamus. *Averte oculos meos ne videant vanitatem* (Ps. CXVIII).—2) Per miserias ac tribulationes vitæ, quas Deus misericorditer immittit, ut somniantes excutiat. -3) Per memoriam mortis, quæ hominem cum omni sua gloria, voluptate, opulentia, cumque omni phantastica sua magnitudine et felicitate, in sepulcri putredinem ac pulverem redigit. *Nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis* (Ps. LXXV). — Nihil scilicet manum mortis effugit nisi quod spirituale est : anima nempe ejusque merita.

3° Rationes adduntur, cur sic exspectare Dominum debeamus : -1) quia venienti et pulsanti *confestim aperiendum* est ; -2) quia ignoramus, *qua vigilia* vel hora sit venturus.

-1) Confestim aperiendum est Domino, ubi venerit : porro, ut S. Gregorius exponit, « venit Dominus, cum ad judi« cium properat ; pulsat vero, cum jam per ægritudinis mo« lestias esse mortem vicinam designat. Cui confestim aperi« mus, si hunc cum amore suscipimus. » — Aperiendum dicitur *statim*, quo verbo intelligamus necesse esse, ut in vita paremus virtutes ac merita, quibus in morte ornati, gaudentes occurramus Christo. Nec enim in lecto mortis locus erit aut tempus operandi, nec vix pœnitendi : tunc enim sensus sunt hebetati ; et animus ægritudine oppressus, vix potest de peccatis et de salute sua cogitare.

Digitized by Google

-2) Ignoramus qua vigilia Dominus venturus sit. Quatuor scilicet vigiliæ quatuor vitæ ætates, adolescentiam, juventutem, ætatem virilem, et senectutem repræsentant... in quibus singulis, ut experientia patet, Dominus venire potest. Quapropter omni tempore vigilandum nobis est; nec sufficit ut aliquando, aut ad tempus vigiles simus: v. g. in prima adolescentia aut in senectute; sed in vigilando perseverandum est, quamdiu hæc vita durat, et donec Dominus veniat.

Quod si Christus secundæ et tertiæ vigiliæ expressam faciat mentionem, illud ideo facere videtur, ut peculiari modo juvenes atque ætate maturos admoneat, ne voluptatibus carnis, aut negotiis hujus mundi absorpti, funesto somno obdormiscant....

Beati servi illi .. Amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos discumbere.

1° En beatitudo bonæ mortis. — Servis suis Christus par pari se promittit redditurum in hora mortis eorum: nam quia propter obsequium suum præcincti fuerunt, et ipse pro eis præcinget se; quia laboraverunt pro Domino suo, ipse faciet eos quiescere et discumbere in æternum; et quia ministraverunt Domino, ipse vicissim mira dignatione eis ministrabit.

Quæ quidem, ut patet, parabolice accipienda sunt. Significat enim Dominus: -1) se infinitum quemdam servis suis honorem et gloriam redditurum esse in cœlo, ut ibi ex servis faciat eos quasi dominos. -2) Significat, ineffabiles eis se daturum delicias, participes eos reddendo epuli sui nuptialis, id est, felicitatis cœlestis et æternæ. Quod quidem se facturum insinuat cum multiplicibus et indesinentibus ferculis, i. e. jucunditatibus tum animæ tum corporis. ***Modicum laboravi, et inveni mihi magnam requiem*** (Eccli. LI, 35). — ***Momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*** II Cor. IV, 17.

2° Insinuatur quoque malæ mortis miseria. Supplenda enim est altera parabolæ pars: Si veniens dominus servos invenerit dormientes, vel imparatos, aut perversa agentes: cum indignatione excipiet eos et puniet; eorumque brevem

ac intempestivam quietem, aut jucunditatem, in luctum commutabit. *Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire; et cœperit percutere servos et ancillas, et edere et bibere, et inebriari: veniet dominus servi illius in die qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet.* Luc. XII, 45, 46.

Hoc autem scitote...

Scitote, id est, intelligite, et præ oculis habete, mortis horam incertam esse, ac jugiter instantem. En *memoria mortis*, tam salutaris, tam necessaria, tamque communiter oblivioni tradita.

1° Salutaris est, cum doceat nos bene vivere, peccata fugere, pœnitentiam agere, operibus bonis merita æternæ vitæ comparare; — cum tanquam lucida face, terrenarum rerum vanitatem ac fluxitatem, cœlestium vero soliditatem ostendat; — cum omnes carnalis vitæ illusiones sua veritate dissipet; — cum faciat nos peritura mundi despicere, et solis æternis bonis adhærere....

2° Necessaria mortis memoria: quia necessaria est bona mors, et necessaria consequenter ad mortem præparatio. Ad hanc autem præparationem necessaria quoque est frequens mortis memoria et consideratio: secus enim, vi naturalis socordiæ, fluxis mundi illecebris, ac speciosis illusionibus decipitur homo...

3° Mortis memoria nimis oblivioni tradita. -1) Sic enim plurimi vivunt, quasi semper victuri: ita divitias quærunt, ita fortunam sibi ædificant, ita Deum offendunt, quasi nunquam morituri, aut Deo suo rationem reddituri: ideo quia mortis non recordantur.... -2) At mors nihilominus veniet, et repentina irruet, eosque terrenis spoliabit, et peccatis onustos sistet coram Judice...

Quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret utique...

1° En bona mors, Dei famulis non formidanda, sed potius exoptanda. Nam justus moriturus, -1) nullum a morte patitur

detrimentum: -*a*) domus ejus non perfoditur, eam æternam sibi ædificavit in cœlis. ***Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam, in cœlis*** (II Cor. V, 1). — -*b*) Ejus bona non diripiuntur: nam *thesaurizavit sibi thesauros in cœlo, ubi fures non effodiunt nec furantur* (Matth. VI, 20). — -*c*) Ejus persona non vulneratur: novit enim ideo sese corpus deponere, ut *corruptibile hoc induat incorruptionem, et mortale hoc induat immortalitatem.* II Cor. XV, 53.

-2) Potius liberatur e carcere, ab exilio, a miseriis... *Quis me liberabit de corpore mortis hujus* (Rom. VII, 24)?— *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.* Apoc. XXI, 4.

-3) Et accipit vitam veram et gaudia perfecta a Christo: *Euge serve bone et fidelis.... intra in gaudium Domini tui.* Matth. XXV, 21.

2° En quoque mors peccatoris, calamitosa et pessima Peccatori enim -1) mors advenit dormienti, ut somni turbatrix, ut spectrum horrendum, quodque effugi nullo modo potest. *O mors! quam amara est memoria* (quanto magis visitatio?) *tua homini pacem habenti in substantiis suis!* Eccli. XLI, 1.

-2) Domus ejus perfoditur et spoliatur, id est fortuna ejus terrestris abripitur. *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te .. quæ autem parasti cujus erunt?* Luc. XII, 20.

-3) Ipsemet pessime mulctatur, secundum corpus et secundum animam. *Sepultus est in inferno* Luc. XVI, 22.

3° *Vigilaret utique...* En quomodo a fure domum animæ custodire nos oporteat. — Fures autem sunt plurimi: nam imprimis fur insidiosus est Zabolus seu diabolus.... deinde mundus.... mors, non tantum corporis, sed multo magis illa mors animæ, quæ sub forma objecti cujuslibet illecebrosi, per sensus nostros male custoditos, in animam penetrat: *Ascendit mors per fenestras nostras.* Jerem. IX, 21.

Et vos estote parati: quia qua hora non putatis,
Filius hominis veniet.

1° Cur Deus voluit mortis horam nobis esse absconditam? — R. -1) Ut semper simus parati. -2) Ut nihil temporis

perdamus, nihilque boni in crastinum differamus; sed assidue, sine mora neque intermissione laborare festinemus, secundum regulam: *Quam primum et quam diligentissime.*

2° Quomodo malam mortem effugere, bonam vero consequi, imo certam nobis efficere possumus? — R. Jugi vigilantia; seu assidue, in dies nos parando per opera pœnitentiæ, pietatis et charitatis... atque non committendo ut, vel per unam horam in statu peccati mortalis existentes, imparati simus: *Estote parati....* — Quicumque, juxta hoc Domini monitum semper parati sunt ad moriendum, illi quidem velut in umbra mortis ambulant, sed hoc ipso felicissime vivunt. ***Et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*** Ps. XXII. (1)

(1) Reliqua Evangelia de communi Sanctorum, similiter explicata invenire est in ejusdem Auctoris opere cui titulus: EVANGELIA DE COMMUNI SANCTORUM, *explicationibus ad mentem SS. Patrum, aliorumque interpretum dilucidata, ut non minus populi instructioni quam sacerdotum devotioni serviant.*

SERIES III

Psalmi selecti (1).

PSALMUS I.

Beatus vir qui non abiit.

Textus Vulgatæ.

1. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiæ non sedit :

2. Sed in lege Domini voluntas ejus : et in lege ejus meditabitur die ac nocte.

3. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo :

4. Et folium ejus non defluet : et omnia quæcumque faciet prosperabuntur.

5. Non sic impii, non sic : sed tanquam pulvis quem projicit ventus a facie terræ.

Paraphrasis.

1. Beatus vir, qui non est secutus consilium impiorum, nec institit viam peccatorum, nec sedit in consessu pestifero despicientium legem Dei ;

2. Sed in lege Domini voluntatem omnem ac studium posuit ; et in eadem lege cogitanda, adimplenda ac docenda, occupatur die ac nocte, id est, assidue.

3. Etenim erit sicut arbor plantata juxta rivos aquarum, quæ fructum suum dabit in tempore suo ;

4. Quæ ne folia quidem amittet, sed jugiter omnique ex parte crescet et prosperabitur.

5. Non sic impii, non sic : sed instar pulveris levissimi a vento dispersi, rapientur a facie terræ.

(1) Notiones de *Libro Psalmorum*, deque præstantia ejus, vid. tom. 1, cap. 1, art. 1, p. 28. — *Summarium vitæ Davidis*, ibid. cap. 2, art. 4, p. 144.

6. Ideo non resurgent impii in judicio: neque peccatores in concilio justorum.

6. Ideo in die judicii ac retributionis, non sic resurgent impii, ut sint in consessu et consortio justorum; sed inferis adjudicati in cœtu reproborum erunt.

7. Quoniam novit Dominus viam justorum: et iter impiorum peribit.

7. Quoniam agnovit Dominus ut bonam, approbat et amat viam, id est, vitam justorum: iter vero impiorum, Domino non probatum, ad interitum ducit.

—

Explicatio.

Argumentum psalmi est beatitudo hominis justi. — Et quidem ideo psalmus iste ponitur primo loco, quasi totius psalterii proemium, quia agit de beatitudine, quæ fundamentum et principium est doctrinæ moralis in psalmis traditæ. Psalmorum enim liber moralis est, et, ut ait Augustinus (1), ***communis quidam bonæ doctrinæ thesaurus, apte singulis necessaria subministrans.*** — Itaque ab initio beatitudo tanquam splendidus finis proponitur, ac velut meta aurea, quæ ad ardenter currendum omnes excitet et inflammet.

Psalmus hortatorius est, quo propheta homines ad sectandam justitiam provocat, præ oculis posita, hinc felicitate justorum, inde vero impiorum miseria; ita ut oratio tota reduci possit ad hæc duo:

I. *Justus divinæ legis studiosus, omni prosperitate florebit.*
II. *Impius vero miserrimus erit, in hoc sæculo et in futuro.*

—

1. *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiæ non sedit:*

2. *Sed in lege Domini voluntas ejus: et in lege ejus meditabitur die ac nocte.*

Celebraturus justi felicitatem, ipsum hominem justum imprimis describit, tum negative, tum positive. Scilicet per-

(1) In *Prologo.*

fecte justus est ille, qui recedit ab omni malo, et sese impendit omni bono secundum legem Domini.

Qui non abiit, inquit, *in consilio impiorum:* id est, qui non egit sive secundum consilia ac suasiones impiorum, sive secundum eorum sensum ac sententiam. — *Et in via peccatorum non stetit:* id est, non posuit gressus, nec ambulavit in via qua peccatores ambulant.—*Et in cathedra pestilentiæ non sedit :* juxta hebræum, non sedit *in sede seu consessu derisorum*, eorum nimirum qui derident et contemnunt legem Dei.

Hæc tria, *non abiit... non stetit... non sedit...*tres velut gradus male viventium denotant : nimirum eorum qui peccare incipiunt, vel qui peccare pergunt et sæpius relabuntur, vel qui plane jam in mala vita conquiescunt.—Ab istis omnibus vir justus recedit, *ab omni specie mala abstinens se*. I Thess. V. 22.

Porro non tantum declinat a malo, sed facit bonum : *In lege Domini voluntas ejus*, ex toto scilicet corde divinæ legi inhæret, et in eadem assidue *meditabitur* seu *meditatur*. Latina vox *meditari*, sicut correspondens græca (μελετάω) et hebraica (HEHGEH) referri potest ad exercitium sive cogitationis, sive vocis, sive operis. Vis igitur vocis *meditari* est exerceri, occupari in aliqua re, eidem sese impendere, et quidem omni modo, cogitatione, voce et opere. — Hinc intelligitur, verba ista : *In lege Domini voluntas ejus, et in lege ejus meditabitur die ac nocte*, animam denotare omnino rectam, Deo interne et externe, omnibusque facultatibus suis devotam.

Perfecte justus qualis hic describitur quisnam est? Sensu litterali nullus in particulari respicitur : imago tantum et idea delineatur perfectæ justitiæ, quæ cuilibet homini possit convenire. — Sensu autem altiore designatur 1° Christus, justorum princeps et exemplar; 2° quivis Christi discipuli et imitatores, qui velut stellæ solem justitiæ sequuntur. Ipsis enim imago illa ac delineatio congruit.

Postquam ostendit qualis sit justus de quo loquitur, ejus beatitudinem explicat :

Digitized by Google

3 *Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum,quod fructum suum dabit in tempore suo:*
4. *Et folium ejus non defluet : et omnia quæcumque faciet prosperabuntur.*

Erit, inquit, tanquam arbor fructifera, bene irrigata, fecunda, immortalis. — His verbis adumbratur copiosissima benedictio et felicitas, qua fruetur justus, tum in hoc sæculo, secundum ordinem gratiæ, tum in futuro secundum gloriam.

Quod dicitur tanquam lignum, seu arbor, innuit cedrum, palmam vel olivam : quæ arbores comarum honorem semper retinent, et quibus Scriptura passim justos comparare solet. Eodem fere modo Jeremias dicit : *Et erit quasi lignum, quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas : et non timebit cum venerit æstus. Et erit folium ejus viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.*

Decursus aquarum indicant gratiarum abundantiam, quibus justus irrigabitur; arboris plantatio, fructus in tempore, folium non decidens,totidem proprietates justorum innuunt.

Et omnia quæcumque faciet prosperabuntur. Vel ad justum hæc referri possunt, vel ad arborem; melius tamen intelliguntur de arbore, quia id magis convenire videtur contextæ orationi, et similitudini arboris : quæ similitudo sic multo pulchrior videtur et plenior. — Sensu metaphorico, ut satis liquet, citata verba significant, justis omnia in bonum cedere, quamvis contraria videantur; iisque consonat illud Apostoli : *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Rom. VIII, 28.

Parallelismum arboris fructiferæ et hominis justi sic explicat Lorinus : —1) Arbor fructifera seritur et eget cultura; sic justus nemo nascitur, sed fit per Dei gratiam, et cooperationem propriam. —2) Arboris inferior pars deformis, superior pulchra; similiter in justo sese habet pars inferior seu caro, et superior seu spiritus. —3) Radix, unde omnia trahit arbor, latet in terra, et quo procerior arbor est, eo illa profundior; sic justus humilitate nutritur et exaltatur. —4) Hieme rigescit arbor, videturque mortua,

veris tempore reviviscit; justus in hac vita velut mortuus videtur et crucifixus : transacta vero hac hieme, surget immortalitate plenus. —5) Ex eadem radice prodit varietas ramorum; ex eadem charitate virtutes multæ. —6) Fructificat arbor aliis; justus quoque Deo et proximo, per veram charitatem. —7) Arbor robusta ventis et imbribus resistit; sic justus rebus adversis. —8) Sicut in arbore, ita in justo sunt folia, nempe cogitationes honestæ; flores, sancti affectus; fructus, bona opera : seu frondes ac viror doctrinæ et fidei, flores orationis, fructus operationis sanctæ. —9) Fructus maturus colligitur et infertur in domum domini arboris; sic justus in paradisum. Non enim tantum fructus seu opera justorum glorificabuntur, sed ipsimet justi exaltabuntur in gloria, *plantati in domo Domini, in atriis Domus Dei nostri florebunt*. Ps. XCI.

Prosperitas justi, similitudine arboris in psalmo descripta, attribuenda est principaliter Christo; deinde secundario omnibus Christi discipulis; ideoque de singulis Confessoribus dicit Ecclesia : *Omnia quæcumque faciet semper prosperabuntur.*

5. *Non sic impii, non sic : sed tanquam pulvis quem projicit ventus a facie terræ.*

6. *Ideo non resurgent impii in judicio : neque peccatores in concilio justorum.*

7. *Quoniam novit Dominus viam justorum : et iter impiorum peribit.*

Incipit secunda pars, *miseria impiorum*.—Prorsus, inquit, diversam sortem nanciscentur impii : non sicut arbor irrigua et fecunda; *sed tanquam pulvis...*

Pulvis intelligitur minutissimæ paleæ, quæ facile vento raptatur : vox enim hebraica (MÔTS) proprie significat paleam exiguam et levissimam. — Tanquam pulvis hujusmodi, abjectus erit impius, aridus, sterilis, mobilis, *quem projicit ventus*... Ventus ille est -1) Spiritus superbiæ aliarumque passionum, quibus agitantur impii; deinde -2) spiritus furoris Dei, quo rapientur *a facie terræ*. Terram hic intellige hujus vitæ,

cui tanquam stabili suæ mansioni adhærent; deinde vero terram viventium, quam nunquam possidebunt.

Postquam ostendit impiorum sortem in hoc sæculo, eam multo pejorem indicat fore in futuro. Non enim sufficit ut tollantur a facie terræ, et rebus terrenis spolientur; insuper subibunt confusionem summam in die judicii,et inde ruinam æternam : ***Ideo non resurgent impii in judicio, neque peccatores in concilio justorum.*** De novissimo judicii die hæc communiter intelligunt Patres et interpretes. —Dupliciter autem sententia intelligi potest. Prima expositio : Non erigent caput impii in die judicii, nec audebunt prodire sicut justi coram tribunali Dei. — Expositio altera : Impii in die resurrectionis non consistent inter justos, quia finis eorum est interitus ac reprobatio; Judex enim exaltabit justos, impios vero perdet : ***Quoniam novit Dominus viam justorum: et iter impiorum peribit.***

Sensus liturgicus

Psalmus I recitatur, 1° in officio de Christo: in festis nimirum spineæ Coronæ, Lanceæ et Clavorum, Resurrectionis et Corporis Christi; — 2° in officio de Sanctis, sive Martyribus sive Confessoribus.

1° In officio de Christo, vir justus in Ecclesiæ mente est Christus, cujus sanctitas, prosperitas et gloria celebratur. — Quod dicitur de ligno, innuit passionem Domini, qui cruci affixus, factus est arbor vitæ. — Quod dicitur de fructu, indicat tum sanguinem Domini, nostramque redemptionem, quam velut proprium fructum Salvator protulit; tum sacramenta quæ velut e vulneribus ejus fluxerunt præcipue sacramentum corporis et sanguinis ejus Eucharistici. Quod quidem declaratur in antiphona : ***Fructum salutiferum gustandum dedit Dominus mortis suæ tempore.*** — Quod demum dicitur in psalmo de resurrectione, refertur ad resurrectionem Christi, tanquam causam exemplarem resurrectionis omnium justorum.

2° In officio de Sanctis, Ecclesia singulis Martyribus aut Confessoribus psalmum applicat, quasi diceret : Beatus vir,

Digitized by Google

qui, sicut ille quem hodie colimus, non abiit in consilio impiorum, sed legi Domini fideliter inhæsit... et factus est velut lignum vitæ, omni benedictione cumulatus... — His verbis : *Et folia ejus non defluent*, innuuntur tribulationes quas servi Dei passi sunt, absque animæ, imo absque ipsius corporis vero detrimento, secundum illud : *Et capillus de capite vestro non peribit* (Luc. XXI, 18). — In fine ostenditur triumphus de morte, de mortificatione, deque omni humiliatione, quo justi in resurrectione gloriosa fruentur.

Digitized by Google

PSALMUS II.

Quare fremuerunt.

1. Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania?

2. Astiterunt reges terræ, et principes convenerunt in unum : adversus Dominum et adversus Christum ejus.

3. Dirumpamus vincula eorum : et projiciamus a nobis jugum ipsorum.

4. Qui habitat in cœlis irridebit eos : et Dominus subsannabit eos.

5. Tunc loquetur ad eos in ira sua : et in furore suo conturbabit eos.

6. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus : prædicans præceptum ejus.

7. Dominus dixit ad me : Filius meus est tu, ego hodie genui te.

1. Quare infremuerunt gentiles, et populi judaici meditati sunt inania?

2. Consurrexerunt imprimis reges terræ et principes, convenerunt que in unum adversus Dominum et adversus Christum ejus.

3. Legem scilicet evangelicam videntes : Dirumpamus, inquierunt, vincula eorum, Dei nimirum et Christi ; et projiciamus a nobis jugum ipsorum.

4. Qui autem habitat in cœlis irridebit eos : et Dominus subsannabit, illudet eos.

5. Respondebitque eis, non verbis, sed ira sua ac verberibus ; et furore seu terribili vindicta eos confundet.

6. Ego, inquiet Christus, constitutus sum Rex, non ab hominibus, sed ab ipso Deo Patre, super Sion, civitatem sanctam ejus in monte positam : et en palam facio decretum divinum constitutionis meæ.

7. Dominus enim Pater dixit ad me : Filius meus es tu, ego hodie genui te.

8. Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam: et possessionem tuam terminos terræ.

8. Jure igitur filiali postula a me, et dabo tibi imperium in omnes gentes, tanquam hæreditatem tuam: et omnem terram usque ad ultimos ejus fines, tanquam possessionem tibi debitam.

9. Reges eos in virga ferrea: et tanquam vas figuli confringes eos.

9 Reges populos sceptro ferreo cui resistere nequeant; et qui resistere tentaverint, tanquam vas figuli confringes eos.

10. Et nunc, reges, intelligite: erudimini, qui judicatis terram.

10. Quapropter, reges, populorum duces ac judices, agnoscite veritatem, et sapienter agite.

11. Servite Domino in timore: et exultate ei cum tremore;

11. Servite Domino Christo filiali amore, et diligite eum sancto timore.

12. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus: et pereatis de via justa.

12. Amplectimini ex animo doctrinam ejus, ne incurratis iram ejus, et a via justitiæ seclusi prorsus pereatis.

13. Cum exarserit in brevi ira ejus: beati omnes qui confidunt in eo.

13. Brevi exardescet ira ejus: id est, brevi aderit dies secundi adventus ejus, quo tanquam judex apparebit et vindex terribilis impiis: beati tunc omnes qui confidenter adhæserint ei.

Explicatio.

Psalmus iste congrue ponitur secundo loco, quia, ut ait Leblanc, sicut in primo beatitudo proponitur justitiæ studiosis, ita in hoc secundo, ostenditur Christus per quem justitia consequenda est.

Argumentum enim psalmi est de Christo, ut patet ex Act. IV, 24, seqq., ubi legimus: *Domine, tu es qui fecisti cœlum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt; qui Spiritu sancto per os patris nostri David, pueri tui, dixisti: Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ et*

principes convenerunt in unum, adversus Dominum et adversus Christum ejus. Convenerunt enim vere in civitate ista, adversus sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus, cum gentibus et populis Israel, facere quæ manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. (Cfr. Hebr. I, 5 et V, 5; item Act. XIII, 33.)

Insuper, doctores antiquæ Synagogæ semper psalmum hunc de Christo intellexerunt. — De SS. Patribus superfluum est dicere, eos unanimiter nihil hic nisi Christum videre.

Psalmus itaque de Christo est, nempe prophetia de regno Christi. David prophetico Spiritu videns, adveniente Messia, motum magnum populorum ac principum contra ipsum insurgentium, inanes esse proclamat conatus eorum; Christum enim divina et ineluctabili potentia regnaturum esse per totum orbem. — Quæ quidem propheta sic annuntiat, ut simul indicet Christi passionem, resurrectionem, Ecclesiam, triumphum de Gentibus, providentiam et justitiam. — Hinc tres psalmi partes :

I. *Judæorum et gentium furor.*
II. *Dei Patris de eis triumphus.*
III. *Christi regnum divinitus constitutum per orbem.*

—

1. *Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania?*

2. *Astiterunt reges terræ et principes convenerunt in unum : adversus Dominum, et adversus Christum ejus.*

3. *Dirumpamus vincula eorum : et projiciamus a nobis jugum ipsorum.*

En populorum furor : propheta 1° ostendit eos tumultuantes et frementes instar sævi maris, deinde conspirantes adversus Christum; 2° aperit tantæ conspirationis causam, inducendo ipsos loquentes.

Quare fremuerunt?... Admiratur hac interrogatione stultitiam hominum, contra Dominum et Christum conspiran-

tium : quandoquidem ex una parte lex Ejus et dominatio est suavissima, et ex altera Deo resistere non poterunt.

Nomine *gentium* hic intelligendos esse gentiles, et nomine *populorum* Judæos, patet ex verbis Actuum supra citatis : *Convenerunt.... Herodes et Pontius Pilatus, cum gentibus et populis Israel* (1). — Porro insurgere dicuntur principes et reges, quia præcipue magnates et divites Christo resistunt.

Dirumpamus vincula eorum... En ratio seu motivum rebellionis, quasi dicerent : Repellamus imperium Dei et Christi ejus, neque ei subdamur : *Nolumus hunc regnare super nos.* (Luc. XIX, 13). Violentiam, superbiam, contemptum spirant verba impiorum, ad quæ alluditur Jerem. II, 20 : *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti : Non serviam.*— Vincula vocant et jugum tyrannicum legem evangelicam et jugum Christi suavissimum.

4. *Qui habitat in cœlis irridebit eos : et Dominus subsannabit eos.*

5. *Tunc loquetur ad eos in ira sua : et in furore suo conturbabit eos.*

Secunda pars : Dei Patris triumphus. Regibus terræ opponitur Rex cœlestis, cui subjecta sunt omnia. — Sicut præcedentia motu et effervescentia plena sunt ; ita quæ de Deo dicuntur imperturbabilem majestatem ac securitatem indicant.

Irridebit, subsannabit eos, metaphorice dicuntur, ad significandum, 1° inanes prorsus esse hominum contra Deum conatus et molimina ; 2° eadem impiis vertenda esse confusioni et ruinæ.

Tunc loquetur ad eos.... tempore scilicet harum conspirationum et persecutionum, vel quando tempus supplicio opportunum judicaverit.—*Locutio* autem hic significatur illa quæ fit, non verbis sed actibus. Loquetur scilicet Deus, et respondebit insultantibus inimicis, gravissimas illis pœnas

(1) Non obstat quod numero plurali dicitur *cum populis Israel*, græce σὺν λαοῖς : nam auctor versionis latinæ antiquæ posuit *cum populo Israel*, adeoque legit σὺν ἔθνεσι καὶ λαῷ Ἰσραήλ. Hæc est forsitan vera lectio ; aut λαοῖς positum est pro singulari λαῷ, quo accuratius hæc verba responderent verbis supra (Act. IV, versu 25) e Psalmo nostro allatis.

infligendo, etiam in hac vita. Cujus rei exempla videmus in excidio Jerosolymæ, in Herode ab Angelo percusso, in Maximino vermibus consumpto, etc.

Loquetur in ira sua : non est proprie ira nec furor in Deo, qui semper cum tranquillitate judicat; sed dicitur per metaphoram irasci et furere, quando severe punit; et tunc præsertim, quando punitio delinquentibus non prodest ad salutem. Hinc David : Ps. VI, dicit : *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me;* cupit enim argui et corripi, sed paterne non hostiliter : ad salutem non ad interitum.

6. *Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem Sanctum ejus : prædicans præceptum ejus.*

7. *Dominus dixit ad me : Filius meus es tu, ego hodie genui te.*

8. *Postula a me et dabo tibi gentes hæreditatem tuam : et possessionem tuam terminos terræ.*

9. *Reges eos in virga ferrea et tanquam vas figuli confringes eos.*

Incipit *tertia pars :* Christi regnum divinitus constitutum per orbem —Inducitur loquens ipse Christus, et proclamans suum imperium ejusque titulos.

Constitutum se dicit regem a Deo Patre super Sion montem sanctum ejus, i. e. super Ecclesiam : Constitutus sum rex Ecclesiæ. — Sion enim mons sanctus, ponitur pro civitate Jerusalem : quæ typus est Ecclesiæ, quatenus civitas regia, sacerdotalis, sancta. Porro pro Jerusalem sæpe ponitur pars ejus præcipua, *mons Sion*, in quo erat palatium David et templum Domini.

David scilicet expugnatam Jebusæorum arcem in vertice Sionis positam, ita adornavit et munivit, ut eamdem inhabitare et a nomine suo *civitatem David* voluerit appellari : *Habitavit autem David in arce, et vocavit eam civitatem David* (II Reg. V, 9). — In medio hujus arcis munitissimæ erat domus regia David, et locus sanctus Tabernaculi atque Arcæ fœderis. Postea in eodem monte Sion, e regione civitatis

David, meridiem versus, ædificatum est a Salomone templum Domini.—Ideo pro Jerusalem frequenter ponitur Sion, ut pars ejus præcipua, magisque a Deo dilecta et sanctificata juxta illud : *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.* Ps. LXXXVI.

6. *Prædicans præceptum ejus;* in hebræo : *Enarrabo decretum ejus.* Scilicet *præceptum* hic significat decretum, quo Deus statuit Christi regnum per totum orbem propagandum. Sic enim vox hebraica (CHOC) *præceptum, decretum*, adhiberi solet, ut in Psalmo CIV : *Et statuit illud Jacob in præceptum, et Israel in testamentum æternum, dicens : Tibi dabo terram Chanaan;* ubi ut patet, significatur decretum Dei de donanda filius Israel terra promissionis.

7. *Dominus dixit ad me : Filius meus es tu...* Hoc est initium et fundamentum decreti divini ; nam Christo debetur omnis potestas in cœlo et in terra, quia est verus et naturalis Filius Dei.

8. *Ego hodie genui te.* Tres sunt hujus loci sensus, et quidem omnes, si minus litterales ut Bellarminus dicit, saltem intenti a Spiritu sancto (1). Primus est de generatione æterna ; *Cui enim dixit aliquando angelorum : Filius meus es tu, ego hodie genui te?* (Hebr. I. 5) — Secundus sensus est de resurrectione Domini, qua ex sepulcro gloriose renatus est, *Deo resuscitante Jesum, sicut et in psalmo secundo scriptum est : Filius meus es tu, ego hodie genui te* (Act. XIII, 33). — Tertius sensus est de nativitate Domini secundum carnem, ut colligitur ex Hebr. V, 5, 8 : *Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret : sed qui locutus est ad eum : Filius meus es tu, ego hodie genui te.. Et quidem cum esset Filius Dei, didicit ex iis quæ passus est, obedientiam.*

9. *Reges eos in virga ferrea, et tanquam vas figuli confringes.* Virga seu sceptrum ferreum, symbolum est inflexibilis justitiæ, et irresistibilis potentiæ, præsertim respectu vasis figuli quod hic apponitur. Significatur autem potestas Christi summa et justissima, tum ad regendam Ecclesiam, tum ad remunerandos justos et puniendos impios. — Illud ergo *confringes*

(1) Cfr. Berthier in h. l.

Digitized by Google

proprie non indicat actum, sed potentiam : id est, non significat, Christum confracturum esse omnes gentes; sed tanta dominaturum potestate, ut eas confringere possit sicut vasa lutea. Sensu tamen altiore, etiam actu confringet homines : alios nempe in misericordia, conterendo infidelitatem et peccata eorum; alios in sua justitia, damnando eos ad æterna supplicia, et sic confringendo eos sicut vasa quæ comminuta refici non possunt.

10. *Et nunc, reges, intelligite: erudimini qui judicatis terram.*

11. *Servite Domino in timore : et exultate ei cum tremore.*

12. *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus : et pereatis de via justa.*

13. *Cum exarserit in brevi ira ejus : beati omnes qui confidunt in eo.*

Ipse nunc propheta in propria persona loquens, hortatur omnes homines, præcipue vero reges a quibus cæteri dependent, ut Christo, supremo et omnipotenti Regi, sponte obediant : ei subjiciendo intellectum ac voluntatem, ei credendo, serviendo, ac perseveranter adhærendo.

Nunc, inquit, nempe hoc tempore prædicationis evangelicæ, et dum pœnitentiæ locus ac tempus conceditur; *intelligite, erudimini :* id est, sapite, agnoscite hunc Regem, suscipite fidem ejus, et servite ei cum debita reverentia et amore.

Apprehendite disciplinam : hæc verba Septuaginta Interpretum, ab aliis ex hebræo redduntur, *osculamini*, vel *adorate filium :* scilicet agnoscite, amplectimini Filium Dei, Christum, tanquam Regem; ac proin ejus disciplinam seu legem complectimini, magnoque affectu suscipite. — Unde patet, versiones istas quoad sensum non differre.

Cum exarserit in brevi ira ejus... Conclusio hæc est totius psalmi, qua propheta pronuntiat, in die judicii qui propinquus est, cum venerit idem ille Christus terribili justitia armatus; eos solos in tuto fore, qui toto corde ipsi obedive-

rint : *Beati omnes qui confidunt in eo.* Intelligenda autem hic est fiducia perfecta, quæ cum legis adimpletione conjuncta sit, quasi diceretur : Beati omnes qui totam fiduciam in Domino constituerunt, eique ex animo adhærent et obediunt. Vel etiam : Beati qui sic Domino serviunt, ut merito in eo confidere possint.

Psalmo jam per partes intellecto, expedit ut sensum ejus propheticum in sua integritate spectemus.

I. — Vaticinium istud est vivida quædam imago Christi, grandibus lineamentis depicti; seu tota Christi historia summatim contexta, ab adventu ejus in mundum, usque ad ultimum judicium. — Imo historia Ecclesiæ, adeoque totius mundi hic sub oculos evolvitur.

Etenim quæ de Christo dicuntur, etiam Ecclesiæ Christi et fidelibus conveniunt, quatenus Christi Ecclesia et fideles cum ipso Christo, velut corpus et membra cum Capite uniuntur. Seclusis ergo iis, quæ Christo ut Capiti sunt propria, prophetia ista directe et explicite pertinens ad Christum, indirecte et implicite etiam ad Ecclesiam et ad fideles extenditur.

Sicut insurgunt contra Christum hostes multi et potentes; ita quoque contra Christi Ecclesiam et fideles, persecutores multi, inimici interni et externi insurgunt. *Quare fremuerunt gentes?...*

Sicut hostes illi divinitus vincuntur; ita quoque hostes Ecclesiæ omnes vincendi sunt; et similiter superantur inimici cujusque Christiani, dummodo hic in Deo sperare non desistat, et auxilio Dei obstaculum non ponat. *Qui habitat in cœlis irridebit eos...*

Sicut Christus est Filius Dei naturalis; ita Ecclesia est Filia adoptiva, omnesque fideles filii adoptivi Dei : *Filius meus es tu : ego hodie genui te.*

Sicut Christus est Rex, ita Ecclesia Regina, et fideles omnes regni cœlorum participes. *Ego autem constitutus sum rex ab eo, super Sion montem sanctum ejus.*

Quæ pertinent ad Christi sceptrum seu potentiam absolutam, datam ei in cœlo et in terra; item quæ ad Judicium spectant quod exercebit in novissimo die, ipsi, ut patet, sunt

propria. Attamen etiam in his, Dominus Ecclesiæ ac membris suis, quantum eorum comportat conditio, aliquam participationem concedit, secundum illud : *Pater, claritatem quam dedisti mihi, dedi eis* (Joan. XVII, 22). — Et : *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* (Joan. XX, 21). — Et : *Sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Matth. XIX, 28.

II. — Non solum historiam Christi, et eorum qui Christo adhærent, psalmus exhibet; sed etiam sortem et historiam eorum qui Christo adversantur. Impii enim velut in scenam prodeunt; eorumque tumultus, conatus semper irriti, et demum eorum ruina, sub oculis devolvuntur : *Fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania.... Dirumpamus vincula eorum.... Qui habitat in cœlis irridebit eos... Apprehendite disciplinam ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa....* — Ita ut totius mundi aperiatur quasi spectaculum, ubi velut oculis cernimus agi id, quod Simeon dixit : *Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum.* Luc. II. 34.

Sensus liturgicus.

Psalmum *Quare fremuerunt*, eximium Christi præconium, cantat Ecclesia, 1° in festis Nativitatis Domini, Circumcisionis, Passionis quæ vario titulo celebratur, et Resurrectionis; —2° in festo septem Dolorum B. M. V. ; —3° in festis omnium Martyrum et Confessorum.

1° In officio de Christo, Ecclesia prophetæ verbis, non jam futurum, sed actu præsentem Christum, Salvatorem ac Regem, et præcipua ejus mysteria celebrat. Etenim memorat Domini passionem : *Quare fremuerunt gentes... adversus Dominum et adversus Christum ejus ?* — Memorat ejus nativitatem et resurrectionem : *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Iisdem verbis innuit ejus Circumcisionem, qua signaculum accipit filiorum Abrahæ, agnosciturque ut filius Abrahæ per excellentiam, id est, ut Filius Dei. — Memorat demum omnem Christi gloriam ac potestatem, quæ passionem ejus ac resurrectionem consequitur : *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam...*

Digitized by Google

2° Idem psalmus recitatur in festo septem Dolorum B.M.V., quia Maria passionis Filii sui fuit particeps, nec non magnitudinis ejus. Verba illa : *Filius meus es tu...* peculiari ratione ad Matrem dolorosam pertinent : cum ipsa eodem nomine compellare possit Jesum; imo et unumquemque nostrum. Facta est enim Mater nostra his Christi morientis verbis : *Mulier, ecce filius tuus.*

3° Psalmus quoque applicatur Sanctis, quia et ipsi participes fuerunt passionum Christi, conformes facti imaginis Filii Dei, ideoque digni quibus Pater dixerit : *Filius meus es tu : ego hodie genui te.* — Participes quoque effecti magnitudinis ac potestatis Christi, quem hominibus prædicarunt, et cui soli spe perfecta adhæserunt. Quo sensu Ecclesia cantat : *Beatus iste sanctus, qui confisus est in Domino, prædicavit præceptum Domini, constitutus est in monte sancto ejus.*

PSALMUS III.

Domine, quid multiplicati sunt.

1. Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? Multi insurgunt adversum me.

2. Multi dicunt animæ meæ : Non est salus ipsi in Deo ejus.

3. Tu autem, Domine, susceptor meus es : gloria mea et exaltans caput meum.

4. Voce mea ad Dominum clamavi : et exaudivit me de monte sancto suo.

5. Ego dormivi, et soporatus sum : et exsurrexi, quia Dominus suscepit me.

6. Non timebo millia populi circumdantis me : exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus.

7. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa : dentes peccatorum contrivisti.

8. Domini est salus : et super populum tuum benedictio tua.

1 Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? Ecce multi insurgunt adversum me.

2. Multi jam mihi desperantes dicunt : Non est amplius salus ei in Deo ejus.

3. Tu tamen, Domine, protector meus es, atque adeo gloria mea, et exaltans depressum caput meum

4. Voce mea ad Dominum clamavi : et exaudivit me de monte sancto suo Sion.

5. Equidem quasi succumbens obdormivi et jacui somno oppressus : sed exsurrexi, quia Dominus sustentavit me.

6. Ideo non timebo millia rebellis populi circumdantis me : tu tantum exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus.

7. Jam video me liberatum per te : tu percussisti omnes injuste adversantes mihi : dentes, seu robur peccatorum penitus contrivisti.

8. Vere a Domino est salus : a te, Domine, benedictio super populum tuum.

Digitized by Google

Explicatio prima.

Argumentum hujus psalmi ex titulo innotescit; inscribitur enim : ***Psalmus David, cum fugeret a facie Absalom filii sui.*** Est itaque oratio Davidis, a Deo opem poscentis in rebellione Absalonis, de qua II Reg. XV, 12 seq. legimus : *Facta est conjuratio valida, populusque concurrens augebatur cum Absalom. Venit igitur nuntius ad David, dicens : Toto corde universus Israel sequitur Absalom.* — Coactus ergo fugere a facie Absalom ejusque fautorum, hoc psalmo David clamavit ad Dominum. Quod tamen non sic intelligendum est, quasi tunc, in ipsa Davidis fuga psalmus esset conscriptus ; sed postmodum, secundum sensus in illa tribulatione habitos, Deo inspirante exaratus est.

Sensus autem mysticus est de Christo, quem David, ut typus, repræsentat persecutiones a Judæis patientem, dein morientem, et demum resurgentem.

I. *David ait se a multis hostibus impeti.*
II. *Addit se illos, Deo auxiliante, non timere.*

1. *Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? Multi insurgunt adversum me.*

2. *Multi dicunt animæ meæ : Non est salus ipsi in Deo ejus.*

Videns David hostium multitudinem undique contra se insurgere, oculos ad Deum convertit et exclamat : ***Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me?...*** Interrogatio est hæc animi stupentis et conquerentis. David enim fiducialiter Deum suum alloquens, cum stupore conqueritur de multitudine persecutorum suorum, quibus tamen omnibus benefecerat.

Multi dicunt animæ meæ... id est, dicunt *mihi : Non est salus ipsi...* Periit, derelictus a Deo ; desperatus est.

3. *Tu autem, Domine, susceptor meus es : gloria mea et exaltans caput meum.*

4. *Voce mea ad Dominum clamavi : et exaudivit me de monte sancto suo.*

Incipit ***secunda pars***, fiducia de certo Dei auxilio. — Tantum abest, inquit, ut sim desperatus, ut potius exploratum in te, Domine, triumphum possideam. Exaudisti enim orationem meam.

Tu autem, Domine, ubi me omnes homines derelinquunt, tu fidelis mihi perseveras, et ***susceptor meus es***, id est, protector meus: tu scilicet suscepisti me protegendum. In hebræo : ***Clypeus meus es;*** nempe contra omnia hostium tela. — Nec solum me defendis, sed etiam glorificas : ideo es etiam ***gloria mea***, i.e. causa gloriæ meæ.

Exaudivit me de monte sancto suo. Duplicem id expositionem admittit : 1° de monte Sion, ubi erat Arca et Propitiatorium, in sacro tentorio ibi a Davide constructo (I Paral. XV, 1).Porro Propitiatorium seu operculum Arcæ, erat velut thronus Dei, ubi sedebat super Cherubim et audiebat preces orantium ; — 2° de cœlo sublimi, sanctissima sede Majestatis Dei, et throno gloriæ ejus. Sion scilicet et Jerusalem, non tantum Ecclesiæ, sed etiam cœli figura erat. ***Accessistis***, inquit Apostolus, ***ad Sion montem, et civitatem Dei viventis, Jerusalem cœlestem, et multorum millium angelorum frequentiam.*** Hebr. XII, 22.

5. *Ego dormivi, et soporatus sum : et exsurrexi, quia Dominus suscepit me.*

6. *Non timebo millia populi circumdantis me: exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus.*

Explicat quomodo a Deo sit exauditus ; et victoriam futuram quasi jam actu præsentem enarrans, ostendit nullam hostium vim sibi esse metuendam.

Ego dormivi, et soporatus sum : et exsurrexi, quia Dominus suscepit me ; id est : jacui tanquam obdormiens viribus destitutus ; nec potuissem per proprias vires surgere ; sed exsurrexi brachio Domini sustentatus.

Non timebo millia populi... De exercitu Absalonis loquitur, et de rebellibus, quos multiplicatos esse nimis significavit ab initio.

7. *Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.*

8. *Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua.*

Quod modo dixit, se ab omnibus hostibus quantumvis numerosis Dei manu defendi, amplius declarat, ostensa adversariorum ruina.

Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa. Duplex iterum expositio admitti potest: 1° Exsurge, Domine, salvum me fac, quoniam semper me contra injustos persecutores, Saulem, Abnerum, et alios defendisti. — Vel 2°: Video me esse auditum; jam prostratos manu tua conspicio adversarios meos. — Quod addit: *Dentes peccatorum contrivisti*, id est, fregisti robur eorum quatenus nocivum. Peccatores enim qui justos persequuntur, considerat tanquam lupos rapaces, vel canes: quibus confringuntur dentes ut mordere, id est nocere non possint; sed latrare ac terrere solum possint. — Speciatim dentes mordaces innuunt detractionem et calumniam.

Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua: id est, super populum tuum velut requiescit permanenter tuus favor, omniumque bonorum copia: nam benedicere Dei est benefacere. — Ultimus versiculus est psalmi conclusio per laudem Dei, quasi dicat: Domino igitur accepta referenda est salus, quæ salus est benedictio tua, Domine, super populum tuum.

—

Explicatio secunda.

Sub cortice litterali Davidicæ orationis latet sublimior Christi et Ecclesiæ oratio, quæ præcipue consideranda est.

Psalmus ergo, si quæratur spiritus non littera, est, I. *Vox Christi*, in passione sua constituti, ubi ingratam Ju-

dæorum multitudinem undique irruentem in se videns, mirans et conquerens ad Patrem clamat: *Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me?...*

Nequaquam vero fortitudine vel spe deficit, sed Domino innixus, invicte consistit et triumphat: *Tu autem, Domine, susceptor meus es, gloria mea et exaltans caput meum.*

Dominum invocat petens triumphum de peccato per mortem suam, et triumphum de morte per resurrectionem suam: *Exaudivit me : ego dormivi et soporatus sum; et exsurrexi, quia Dominus suscepit me.* Visus est scilicet inimicis suis succumbere, moriendo in cruce et descendendo in sepulcrum: at vero non cecidit nisi ut resurgeret.

Mortem suam vocat *dormitionem*, 1° quia mors quasi externa tantum fuit, et talis ut in ipsa esset vita abscondita. — 2° quia brevi, ex morte velut ex somno resurrecturus erat. — Verbo *exsurrexi* indicatur, 1° resurrectio corporis Domini; 2° ejus glorificatio: quia post mortem suam ut Salvator ac Rex humani generis constitutus est et agnitus.

Redivivus ex mortuis, addit: *Non timebo millia populi circumdantis me...* loquens jam non ratione capitis, sed ratione corporis: id est, non pro persona sua, sed pro corpore suo quod est Ecclesia, quæ in illis initiis innumerabiles habuit inimicos, sed Deo freta omnes devicit.

Demum intuens triumphum Ecclesiæ suæ usque ad finem sæculorum, Deum laudans exclamat: *Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi... Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua.*

II. In voce Christi continetur quoque vox Ecclesiæ et uniuscujusque fidelium, in tribulatione Dominum invocantium. Dicens enim, *qui tribulant* ME, intelligit se et suos: quo sensu ad Saulem persecutorem dicebat. *Saule, Saule, quid me persequeris?* Act. IX, 4.

Qui tribulant Ecclesiam, sunt omnes interni et externi persecutores, visibiles et invisibiles inimici animarum.

Illud *exaltans caput meum*, in ore Ecclesiæ peculiariter refertur ad personam Christi, qui sponsus est et caput Ecclesiæ.

Dormitio et velut occasus Ecclesiæ, sunt magnæ imo extremæ illæ angustiæ, quibus Ecclesia inimicis externe triumphantibus devicta videtur, et quos semper subsequitur ejus resurrectio et victoria.

Propterea dicit, Domino susceptori suo innixa, *se non timere millia populi circumdantis se:* quia omnes usque ad finem sæculorum hostes ejus ita Dominus domuit, ut prævalere non possint: *Dentes peccatorum contrivisti... portæ inferi non prævalebunt.*

Idem dicere potest unusquisque fidelium, dummodo perfecta fiducia clamet: *Exsurge, Domine, salvum me fac, Deus meus.*

Dormitio et surrectio, respectu membrorum Ecclesiæ, est etiam mors naturalis, et resurrectio futura corporis in gloria. — Tropologice vero: 1° dormitio est somnus peccati; resurrectio vero conversio. — 2° Dormitio est tepor animæ; resurrectio reditus ad fervorem. — 3° Dormitio est oratio et contemplatio; resurrectio vero ascensio ad altiores virtutes. — 4° Dormitio est perfecta animæ humiliatio; resurrectio exaltatio ejus: *Qui se humiliat, exaltabitur.*

Sensus liturgicus.

Iste psalmus, sicut præcedens, recitatur 1° in officio de Christo: nempe in festo Orationis Domini, pretiosi Sanguinis, Lanceæ et Clavorum, denique Resurrectionis; 2° in officio septem Dolorum; 3° in officio de Sanctis.

1° Quatenus pertinet ad officium de Christo, est vox ipsius Christi, in sua passione orantis, morientis, et resurgentis, prout declaratur per antiphonam: *Ego dormivi et somnum cepi: et exsurrexi, quoniam Dominus suscepit me.*

2° In festo septem Dolorum, verba psalmi fiunt verba B. M. V.; quoniam sanctissima Mater particeps fuit passionum et consolationum sui Filii.

3° In officio de Sanctis, est vox cujusque Martyris aut Confessoris, qui conformes facti divino Magistro suo, ejus verba,

sensu quodam sibi proportionato, usurpare possunt, et sicut ipse loqui de suis tribulationibus, de suis orationibus, de dormitione, resurrectione ac gloria sua.

Ecclesia itaque, seu, quod idem est, fideles aut ministri Ecclesiæ, in persona Christi, Virginis, vel Sanctorum hæc verba recitant; et recitando iisdem sensibus adhærent, iisdemque affectibus velut imbuuntur.

PSALMUS IV.

Cum invocarem.

1. Cum invocarem exaudivit me Deus justitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi.

2. Miserere mei, et exaudi orationem meam.

3. Filii hominum, usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?

4. Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum: Dominus exaudiet me cum clamavero ad eum.

5. Irascimini et nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini.

6. Sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino. Multi dicunt : quis ostendit nobis bona?

7. Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine : dedisti lætitiam in corde meo.

1. Cum invocarem Deum, auctorem ac testem justitiæ meæ, exaudivit me : imo, Domine, ex arcta tribulatione in latos campos dimisisti me.

2. Eia, Domine, porro miserere mei, et exaudi orationem meam.

3. Vos autem, filii hominum, fortunæ meæ invidi, quamdiu corde eritis gravi ac in terram prono? Ut quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium, me persequentes?

4. Scitote enim quoniam ipse Dominus tam mire hactenus protexit me, sanctum suum, seu oleo suo consecratum : utique Dominus exaudiet me quoties clamavero ad eum.

5. Vos igitur in ira vestra contra me, cavete ne peccetis : et quæ cogitatis mala contra me, ea toto corde in cubilibus vestris, in silentio, coram Domino deflete.

6 Imo mutata ratione agendi, sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino. — Multi mihi dicunt : ubi sunt, o David, bona quæ a Deo tibi nobisque exspectas?

7 O Domine, manifeste apparet super nos lumen faventis vultus tui : quo in mediis tribulationibus dedisti lætitiam in corde meo.

Digitized by Google

8. A fructu frumenti, vini, et olei sui, multiplicati sunt.

8. Alii quidem abundantia frumenti, vini et olei sui locupletantur;

9. In pace in idipsum : dormiam et requiescam.

9. Ego vero in pace dormiam simulque secure quiescam

10. Quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.

10. Quoniam tu, Domine, ipsemet, et quidem tu solus fidelissimis promissionibus tuis constituisti me in spe ac fiducia secura.

—

Explicatio.

Argumentum. — Monet Spiritus sanctus homines, ut, relictis vanitatibus et peccatis, convertantur ad Deum, faciant bonum, et sic felicitatem inveniant.

Quod attinet ad psalmi occasionem seu tempus, censet Cajetanus eum pertinere ad persecutionem Saulis et liberationem ab illa. Nec improbabiliter existimat Le Blanc cum Lyrano, esse canticum Davidis post liberationem ab obsidione in deserto Maon, ubi a Saule ac viris ejus in modum coronæ cinctus est ita, ut *desperaret se posse evadere* (I Reg. XXIII, 26), viribus scilicet humanis. Liberatus itaque, inquiunt, præter omnem spem, liberatori suo Deo psalmum hunc in gratiarum actionem concinit.

De hac sententia, quæ ad psalmi corticem duntaxat pertinet, quidquid censeatur (1); id quod est præcipuum, et ad partem formalem spectat, indubium non est : nempe sensu

(1) Etsi hujusmodi conjecturæ, quoniam ad litteralem sensum melius assequendum juvare possunt, utilitate non carent, non tamen plus æquo eis est inhærendum.

Recte enim Berthier, *introductione ad psalmum V,* principium quoddam generale enuntiat, sic scribens : « L'objet particulier de ce psaume n'est déterminé par aucune circonstance de la vie du Prophète. Ceux qui l'appliquent au temps où David éprouvait les persécutions de Saül, ou les fureurs de son fils Absalon, ne forment que des conjectures qu'il est aussi facile de nier que d'avancer. Et pour le dire ici une fois pour toutes, cette manière d'expliquer la plupart des psaumes où il est fait mention de traverses, de calamités, de douleurs, d'inquiétudes, est aussi peu lumineuse que triviale et surannée. On ne voit presque dans le psautier expliqué à la manière d'un grand nombre de commentateurs, que Saul, Absalon, Séméi, Achitophel, Doëg, persécutant, calomniant, injuriant David. Cela est aussi

mystico sermonem de Christo fieri. Scilicet ipse Christus ore Davidis, sui typum gerentis, prænuntiat nominis sui exaltationem, dicitque Ecclesiam suam omnibus bonis gratiæ et virtutum abundaturam, seque in æterna pace cum sanctis suis quieturum.

Imprimis si spectetur psalmus secundum sensum litteralem, et ut probabiliter est oratio Davidis, has partes habet :

I. *Ait propheta orationem suam esse a Deo exauditam.*
II. *Monet hostes suos ut resipiscant.*
III. *Explicat quænam a Deo bona sit consecutus.*

—

1. *Cum invocarem exaudivit me Deus justitiæ meæ : in tribulatione dilatasti mihi.*

2. *Miserere mei, et exaudi orationem meam.*

Propheta hortaturus homines ut ad Deum convertantur et in eo fiduciam ponant, exemplum suum proponit, dicens se in tribulatione constitutum, a Deo exauditum et liberatum esse.

peu prouvé que peu ingénieusement imaginé. Je ne disconviens pas que plusieurs psaumes n'aient trait à ces faits ; mais on abuse de cette solution, on la prodigue trop, et il y a une raison particulière qui la rend comme nulle : c'est que, de l'aveu des mêmes interprètes, les psaumes étaient destinés au culte public ; on devait les chanter dans les assemblées de la religion, la synagogue les fit servir dans tous les temps aux cérémonies et aux fêtes de la nation. C'est même ce qu'indique en particulier l'épigraphe, *præcentori* (au chef des musiciens), que les partisans de l'hébreu adoptent presque unanimement. Or, quel intérêt tout le peuple pouvait-il prendre, longtemps après David, aux chagrins que lui avaient donnés Saül, Absalon et ses autres persécuteurs ? Pourquoi du moins l'obliger à s'occuper si souvent de ces faits anciens ? — Cette raison est bien plus forte en considérant les psaumes comme le recueil des prières de l'Eglise chrétienne. Cette sainte Mère des fidèles n'aurait-elle donc à mettre sous les yeux de ses enfants, dans la plupart de ses offices, que les fureurs de Saül ou d'Absalon avec les plaintes de David persécuté et souffrant ? Ne suffit-il pas que ces disgrâces soient rappelées dans quelques psaumes plus caractérisés que les autres ? Il y a certainement dans ces divins cantiques des sujets bien plus variés, des sens bien plus profonds, des instructions bien plus étendues. Les saints Pères ont eu sur tout cela des vues plus sages que les nôtres. Comme ils ne pouvaient douter que le Prophète n'eût reçu du Saint-Esprit des lumières très-vives sur Jesus-Christ et sur son Eglise, ils trouvent, et même presque toujours, ces grands objets dans les psaumes. Ils voient les ennemis du salut dans la plupart des méchants et des persécuteurs dont se plaint le Psalmiste. Ils regardent ces explications comme très-littérales et conformes aux vues d'un Prophète. Par là ils instruisent et ils édifient les peuples ; et ils se délivrent d'une infinité de difficultés que font naître les imprécations si répandues et si répétées dans les psaumes. »

Digitized by Google

Exaudivit, inquit, *me Deus justitiæ meæ*, id est, Deus a quo est omnis mea justitia, et qui hujus justitiæ meæ causa me diligit. — *In tribulatione dilatasti mihi*, phrasis hebraica pro *dilatasti me* : id est, ex loco angusto eduxisti me in vias apertas; vel ex angustiis cordis in latitudinem gaudii : et sic recreasti me ac liberasti.

Miserere mei et exaudi orationem meam. Accepta misericordia excitatus, et perpetuæ suæ indigentiæ conscius, rogat Dominum ut eamdem misericordiam sibi præstare pergat.

3. *Filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?*

4. *Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum : Dominus exaudiet me cum clamavero ad eum.*

Incipit *secunda pars*, qua monet propheta hostes suos ut resipiscant. Quamdiu, inquit, persequemini falsa bona? et cur non illa quæ in Deo sunt, qualia ego tam mirabiliter accepi?

Filii hominum, id est, o homines.—Hæc autem locutio aliquando adhibetur deteriore sensu, ita ut *filii hominum* opponantur filiis Dei (1). Imo S. Chrysostomus censet hoc loco *filios hominum* vocari eos, qui sequuntur improbitatem et vitia. — Porro, qui filii hominum sunt natura, filii Dei efficiuntur gratia : *Dedit eis filios Dei fieri.*

Ut quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium? Vanitas et mendacium significant *bonum quodlibet vanum et mendax*, quod non est verum nec solidum ; seu quod non est bonum in re, sed tantum in specie, quodque vulgo *illusio* dicitur. Hic autem sensu litterali respicitur triumphus, vindicta et pax, quæ Davidis inimici in ejus ruina quærebant.

4. *Mirificavit Dominus sanctum suum.* Nomine *sancti* designatur ipse David, qui sanctus dicitur, 1° quia a Deo electus erat ad munus quoddam sacrum, nempe ut esset rex Israel, et ipsius Dei summi Regis veluti vicarius ; — 2° quia unctus oleo sancto, adeoque *christus* Domini erat, figuram

(1) Ut Gen. VI, 2.

Digitized by Google

gerens Christi Salvatoris, qui unctus est Sanctus Sanctorum. Dan. IX, 24.

5. *Irascimini et nolite peccare : quæ dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini.*

6. *Sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino. Multi dicunt : Quis ostendit nobis bona?*

Postquam admonuit ut resipiscant, instruit eos ac docet 1° ut resistant pravis desideriis; 2° ut, si forte peccaverint, doleant et compungantur; 3° ut non tantum declinent a malo, sed etiam sacrificent sacrificium justitiæ faciendo bonum.

Irascimini et nolite peccare; id est : Ita irascimini, ita vos dum suboritur ira, gerite, ut non peccetis. — *Quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini,* id est : Si tamen peccaveritis, vespere ante somnum vos pœniteat. — Hæc interpretatio consonat cum sensu Apostoli, Eph. IV, 26, ubi integrum versiculum nostrum respicere videtur, dicens : *Irascimini et nolite peccare : sol non occidat super iracundiam vestram.*

His enim verbis monet nos, iracundiæ motus suborientes in nobis ita cohibere, ut non rapiamur in peccatum. — Ex hac Apostoli citatione etiam docemur, ea quæ David inimicis suis commendat, etiam nobis, omnibusque hominibus convenire. *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Rom. XV, 4.

In hebræo legimus ad verbum : *Corde vestro recogitate super cubili vestro, et tacete*; in græco vero sic : *Quæ dicitis in cordibus super cubilia vestra, compungimini.* Hinc, ut Bellarminus ait, lectio nostra sic videtur ordinanda: *Quæ dicitis in cordibus vestris* (sedentes) *in cubilibus vestris, de his compungimini tacentes;* et textus concilientur hunc in sensum : Tempore nocturno seu vespertino, cum estis soli in cubilibus, liberi ab omnibus aliis curis, tunc in cordibus vestris cogitate omnia vestra errata; et quæ dicitis atque confitemini apud vos in corde, de his coram Deo, tacentes præ verecundia, compungimini.

6. *Sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino :* id est, offerte Deo opera bona, et præsertim satisfactoria pro peccatis, quibus divina justitia placetur : jejunium, eleemosynam, orationem ; et sic agentes, secure sperate a Domino retributionem. Opera bona quælibet merito dicuntur *sacrificia*, quia mortificationem carnis semper aliquam requirunt, et Deo grata sunt instar victimarum. Dicuntur autem *sacrificia justitiæ*, quia justitiæ seu virtutis ac sanctitatis actus sunt et exercitium. Hoc fere sensu Apostolus dicit : *Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem* (Rom. XII, 1). Et : *Repletus sum, acceptis ab Epaphrodito quæ misistis, odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem Deo.* Phil. IV, 18.

6. *Multi dicunt : Quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine,...* Objectio ista, ut omnino videtur, in ore ponitur eorum qui gravi sunt corde et diligunt vanitatem, quique semper bona præsentia ac sensibilia quærentes, dicunt : *Quis ostendit nobis*, vel, ubi sunt, *bona*, quibus obtentis felices simus? — Respondet propheta : *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine....*

7. *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine ; dedisti lætitiam in corde meo.*

8. *A fructu frumenti, vini, et olei sui multiplicati sunt.*

9. *In pace in idipsum : dormiam et requiescam.*

10. *Quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.*

Tertia pars : explicat quænam a Deo bona jam acceperit vel adhuc speret : lumen Dei, lætitiam et securam pacem

Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. — Quod dicitur *lumen vultus Dei*, intelligi potest, 1° Dei favor erga Davidem : qui favor fuit veluti radius emanans ab oculis et facie Dei, illum recreans et aliis illustrem faciens, atque ab eo in socios ejus et adjutores sese diffundens. De cætero, Dei benevolentia et misericordia solet vocari *ostensio* vultus ; *illuminatio* faciei Domini. Exempli gratia : *Deus misereatur nostri et*

Digitized by Google

benedicat nobis : illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. Ps. LXVI.

2° Sensu altiore, *lumen* vultus Dei nos illuminans, est -1) lumen gratiæ, fidei et charitatis; -2) lumen gloriæ; -3) ipse Christus Dominus, qui est lumen et splendor Patris, ac sol animarum; -4) Spiritus sanctus, qui animas illuminat et inflammat.

3° Sensu accommodato, a multis accipitur *lumen Dei signatum super nos*, pro lumine rationis.

Dedisti lætitiam in corde meo. — Lætitia cordi divinitus indita, seu lætitia cœlestis, oritur a lumine emicante ex vultu Dei : sive per lumen intelligas favorem Dei, sive Christum aut Spiritum sanctum; sive gratiam in hac vita aut gloriam in altera. — Sensu litterali, respectu David, intelligitur gaudium ob Dei singularem protectionem, et ob certam fiduciam de promissionibus ejus. — Porro gaudium suum quam magnum sit explicat sequentibus verbis :

A fructu frumenti, vini et olei sui, multiplicati sunt; id est : Dedisti cordi meo lætitiam majorem lætitia eorum, qui fructu frumenti, vini et olei abundant. — Expositio ista videtur verior, et vulgatam conciliat cum hebræo textu, qui sic habet : *Dedisti lætitiam cordi meo præ tempore* (quo) *frumentum et mustum multa sunt.* Atqui in versione Vulgata, illud *a* significare potest *potius quam, præ ;* potestque subaudiri pronomen, vel *lætitia eorum qui...* multiplicati sunt.

Dicit itaque propheta : Dedisti mihi, Domine, lætitiam majorem quam si locupletasses me fructibus terræ, omnibusque bonis, quæ sibi ostendi postulant homines vani et mendaces. — Præterea thesaurum alium pretiosiorem habeo, pacem Domini.

In pace in idipsum dormiam et requiescam : id est, vel 1° in pace pariter cum sociis meis secure quiescam ; vel 2° in pace dormiam simulque quiescam perfecte.—Sensu litterali David significat, bona quidem externa, ut frumentum, vinum et oleum quibus alii abundant non multa se habere ; sed possidere quod pretiosius est, bonum internum pacis : et hanc esse solidam prorsus ac perfectam et minime fallacem, quoniam divinitus sibi est indita cum spe in promissionibus Domini.

10. *Quoniam tu, Domine...* Particula causalis *quoniam* a quibusdam cum Euthymio habetur hic ut expletiva ac redundans. Et re quidem vera, sæpe apud Hebræos particula hujusmodi est mere ad ornatum et harmoniam sermonis, quin conferat ad sensum; hoc tamen loco videtur habere suam vim causalem, et indicare fundamentum pacis Davidicæ : firmissimam scilicet ac prorsus infallibilem spem in Deo, qui ipsi per os Samuelis regnum promiserat, et promissionem hanc singulari protectione atque continuis fere prodigiis confirmabat. Ideo exultanti corde addit : *Quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me*, id est, tu solus me in fiducia plenaque securitate constituisti. Nam juxta veritatem hebraicam, pro *singulariter* ponitur *solus*; pro *constituisti, — habitare fecisti;* pro *in spe, — in fiducia, in securitate.*

Hactenus expositus est sensus litteralis, quatenus psalmus censetur esse oratio Davidis. — At vero sub cortice litteræ altior habetur sensus, secundum quem idem psalmus est oratio Christi, sive in propria persona loquentis, sive in persona totius corporis sui mystici, Ecclesiæ, sive in persona cujuslibet membrorum suorum, nempe fidelium. Quæ quidem luculentius patebunt ex sensu liturgico.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Cum invocarem* recitatur, 1° in officio de Christo, ubi mysterium mortis aut sepulturæ ejus recolitur : nimirum in Sabbato sancto, in festo Corporis Christi, Coronæ spineæ, Lanceæ et Clavorum ac sacræ Sindonis. — 2° Recitatur in officio de Sanctis, sive Martyribus sive Confessoribus ;—3° in Completorio.

1° In officio de Christo, psalmus est vox ipsius Christi Domini, in hunc modum loquentis : Cum invocarem Patrem in tribulatione passionis meæ, exaudivit me mirabiliter, constituendo me, Sanctum suum, humani generis Redemptorem; et cumulando me bonis, quorum omnes homines possunt esse participes. Quapropter, filii hominum, terrena bona despicite, cœlestia quærite, pœnitentiam agite; et si quæratis ut ostendam oculis vestris cœlestia illa bona quæ

promitto : scitote hæc invisibilia esse et æterna, nempe bona gloriæ in futura vita, et gratiæ in præsenti.

Gratia porro ista lumen præstat, lætitiam et pacem : lumen fidei, et lætitiam cordis. Quæ quidem lætitia est in Domino, melior omni jucunditate quam abundantia corporalis frumenti, vini et olei præstare posset. Hæc enim corporis alimenta figura tantum sunt interioris gratiæ, ideoque ut sacramentorum materia adhibentur. — Ad pacem demum quod attinet, hanc gratia tribuit quoque veram ac cœlestem : nempe pacem spe firmatam, in qua justus tranquille quiescit, sicut ego Christus in sepulcro dormivi et requievi.

2° In officio de Sanctis, loquitur ipse sanctus Martyr aut Confessor, quasi diceret : In tribulatione vitæ meæ mortalis positus, Dominum invocavi, et mirabiliter exaudivit me instar Sancti sui, Christi, cujus gloriæ me participem effecit. Respicite, o filii hominum, exemplum meum, et, spreta mundi felicitate, bona superna in Christo quærite : ideoque, sicut ego feci, peccata fugite, virtutes colite. Tunc eadem quæ dedit mihi, dabit vobis Dominus, bona gloriæ in sæculo futuro, et bona gratiæ in præsenti : nempe lumen, gaudium, et pacem illam pretiosam, qua tranquille quiescetis in vita, et ubi mors advenerit, obdormietis in spe suavissima futuræ resurrectionis. His congruit antiphona : *Filii hominum, scitote quia Dominus Sanctum suum mirificavit.... Dominus exaudivit eum et constituit eum in pace.*

3° In Completorio sunt verba Ecclesiæ, quæ materna voce filios hominum increpat, quod gravi corde quærant mendacium, potius quam veritatem seu vera bona ; dein eos docet hæc vera bona inveniri in Christo ; tertio hortatur eos ad resipiscentiam, ad pœnitentiam et ad opera bona ; quarto, tanquam stimulum addit : *Et sperate in Domino*, quasi diceret : Sic sperare poteritis bona, Dei servis promissa. Quæ porro bona, qualia sint et quam certa, explicat usque ad finem psalmi.

Dici etiam potest, vocem esse fidelium, verba Christi usurpantium per modum orationis vespertinæ, in hunc sensum : O Domine, qui semper nos audis, quandocumque invocamus

te, hanc nostram orationem vespertinam exaudire digneris. Sciamus autem omnes, filii hominum, miram a Domino misericordiam præstari iis, qui Sancto, id est Christo, ejusque justitiæ adhærent. Quapropter omnes nos ad justitiam convertamus, et præsertim nunc in fine diei, peccatorum veniam petentes, corde contrito et humiliato compungamur. Sic fiet ut recipiamus lumen ac gaudium Domini, utque conquiescamus in pace somno hujus noctis, et aliquando etiam somno mortis obdormiamus in spe: *Quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.*

PSALMUS V.

Verba mea auribus percipe, Domine.

1. Verba mea auribus percipe, Domine : intellige clamorem meum.

2. Intende voci orationis meæ : Rex meus et Deus meus.

3. Quoniam ad te orabo : Domine, mane exaudies vocem meam.

4. Mane astabo tibi, et videbo : quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

5. Neque habitabit juxta te malignus : neque permanebunt injusti ante oculos tuos.

6. Odisti omnes qui operantur iniquitatem : perdes omnes qui loquuntur mendacium.

7. Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus. Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ,

8. Introibo in domum tuam : adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

1. Verba mea auribus percipe, Domine, intellectu considera clamorem meum.

2. Attentionem adhibe voci orationis meæ, Rex meus, et Deus meus

3. Quoniam ad te, Domine, orabo fiducialiter et studiose : jam primo mane audies vocem meam.

4. Summo mane astabo tibi orans, et fiducialiter considerans quod tu non es Deus approbans iniquitatem ;

5 Neque diu manere patieris malignum, nec tolerabis semper injustos ante oculos tuos.

6. Odisti omnes qui operantur iniquitatem : perdes omnes qui contra innocentes loquuntur mendacium.

7. Virum præsertim sanguinis effusi et nefarii doli reum abominabitur Dominus. Ego autem, Domine, ab illis persecutoribus magna misericordia tua liberatus, ut firmissime confido,

8. Introibo in domum tuam, ubi habitas cum Arca sancta tua : adorabo ad illud sanctum templum tuum in timore tuo.

9. Domine, deduc me in justitia tua : propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

9. Domine, deduc me in via justitiæ tuæ, propter inimicos meos insidiantes mihi : fac ut ambulem coram te per viam rectam.

10. Quoniam non est in ore eorum veritas : cor eorum vanum est.

10. Quoniam non est in ore eorum veritas circa me : cor eorum pravitate plenum est.

11. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant : judica illos, Deus.

11. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolos nectunt : judica et cohibe illos, Deus.

12. Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos : quoniam irritaverunt te, Domine.

12. Excidant spe sua et cogitationibus suis : propter multitudinem impietatum eorum, longe repelle eos : quia justam iram tuam meruerunt, Domine.

13. Et lætentur omnes qui sperant in te : in æternum exultabunt et habitabis in eis.

13. Et sic præsta, ut in servitio tuo lætentur omnes, qui, sicut nos, sperant in te : quique, vi promissionum tuarum, post hanc vitam in æternum exultabunt in domo gloriæ tuæ, ubi habitabis cum eis.

14. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum : quoniam tu benedices justo.

14. Ibi gloriose lætabuntur in te omnes qui diligunt te : nam tu divinam certamque benedictionem reservas justo.

15. Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

15. Quare, Domine, nos servos tuos semper benevolentia tua, velut clypeo, in mediis hostibus circumcingis.

Explicatio prima.

Argumentum. — Sensu litterali videtur hic oratio esse Davidis, ut Deum in templo suo feliciter adorare possit.—De tempore et occasione psalmi non constat; admitti tamen

Digitized by Google

potest opinio eorum qui censent, eum referri ad persecutionem Saulis, cum errare coactus in desertis, impediretur David ab accessu ad Tabernaculum fœderis. Ex hac itaque sententia David Dominum orat, ut liberatus ab insidiis inimicorum, adire possit adoraturus Sanctuarium, et consequenter cum omnibus justis in Domino lætari.

Sensu autem allegorico, est vox ac gemitus Ecclesiæ, quæ partim precando, partim peccata detestando petit a Sponso suo, ut ab hostibus spiritualibus liberata, Domino perfecte serviat, et ab ipso deducatur ad hæreditatem æternam.

Spectemus imprimis sensum litteralem, quatenus psalmus probabiliter est oratio Davidis, et duas distinguamus partes.

I. *Orat psalmista, fiduciæ suæ fundamentum exponens.*
II. *Petit ut, sublatis hostium impedimentis, ad gaudium in Domino perveniat.*

—

1. *Verba mea auribus percipe, Domine, intellige clamorem meum.*

2. *Intende voci orationis meæ : rex meus et Deus meus.*

3. *Quoniam ad te orabo ; Domine, mane exaudies vocem meam.*

4. *Mane astabo tibi....*

Hoc velut præambulo propheta sese ad orandum disponit, petendo ut a Deo audiri mereatur, et excitando semetipsum ad diligentiam et fervorem.

Quod dicit : *Verba mea auribus percipe... intellige... intende...* postulat ut Dominus orationem suam perfecte audiat; ad quod requiruntur tria : vocis perceptio, significationis intellectio, et attentio rebus aliis non distracta.

Quod addit : *Quoniam ad te orabo*, significat, se dignam et qualem Deus vult, quantum est ex se, orationem esse facturum.

Mane exaudies vocem meam : mane astabo tibi... Accipi potest illud *mane*, vel proprie, pro tempore matutino; vel figurate, ita ut significet *cito, prompte, diligenter.*—Eadem autem

vox *mane* repetitur, ut summa orantis diligentia exprimatur. — Ad hæc verba peculiariter respicere videtur Ecclesia, cum psalmum hunc in officio matutino recitat.

Mane astabo tibi, nempe salutatorum instar, qui principibus sese mane sistere solent honoris et obsequii causa : sic ego, inquit, astabo tibi, ut te oratione mea colam et honorem.

4. *Mane astabo tibi, et videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.*

5. *Neque habitabit juxta te malignus : neque permanebunt injusti ante oculos tuos.*

6. *Odisti omnes qui operantur iniquitatem : perdes ommes qui loquuntur mendacium.*

7. *Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus...*

Hæc est velut prima pars orationis prophetæ, quæ in sancta consideratione coram Domino consistit.

Astabo, inquit, *et videbo*, id est, considerabo perfectiones tuas et legem sanctam tuam : speciatim autem *quoniam non Deus volens iniquitatem tu es*. En fundamentum fiduciæ,quod propheta pie considerabit ac meditabitur, ut tum sancta meditatione Deum laudet, et ipsemet fiducia in Deo atque amore divinæ legis crescat. Hujusmodi enim consideratione, ex una parte, honorabit sanctitatem Dei ; et ex altera confirmabitur ipsemet in odio iniquitatis, et in fiducia ac spe divinæ misericordiæ.

Perdes omnes qui loquuntur mendacium : intellige mendacium perniciosum, atque calumniam adversus proximum. — Sensu autem tropologico, significatur non tantum mendacium quodlibet proprie dictum ; sed etiam omne peccatum : ut censet S. Chrysostomus, qui ait, omnes peccatores esse mendaces. Et re quidem vera, homo peccando mentitur practice et exercite, dicens : Bonum mihi est obedire creaturæ potius quam Creatori, passionibus potius quam Deo.— Porro hujusmodi sensu lato, distinguitur mendacium cordis, oris et operis ; non secus ac peccatum. Eodem sensu, mendacio

Digitized by Google

11. *Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: judica illos, Deus.*

12. *Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritaverunt te, Domine.*

Incipit *altera pars*, petitio. — Petit imprimis propheta, ut manu Domini removeantur impedimenta, quæ ab hostibus variis suscitantur.

9. *Deduc me in justitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.* — Interpretatio duplex: 1° Deduc me ratione justitiæ tuæ, qua moveri te decet ad protegendum me innocentem contra injustos inimicos; et ne incidam in eorum manus, dirige benevole vias et gressus meos. — 2° Deduc me per semitas rectas justitiæ et legis tuæ et ita dirige actiones meas, ut semper agam in præsentia tua et quidem digne oculis tuis.

10. *Non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est:* scilicet cor gerunt pravitate plenum. — Juxta hebræum: cor eorum *pravitates*; unde istud *vanum* vulgatæ, æquivalet voci *pravum*.

11. *Sepulcrum patens est guttur eorum:* id est, eructans sermones fetidos, pestilentes et mortiferos. Sicut guttur exhibetur ut sepulcri ostium; ita insinuatur, cor improborum esse ipsum sepulcrum, in quo mors et putredo velut inhabitat, et ex quo verba pestifera naturaliter prodeunt· *Ex abundantia enim cordis os loquitur* (Matth. XII, 34).—Eadem similitudine utitur Christus Dominus, loquens de Pharisæis, quos comparat sepulcris dealbatis, quæ *intus plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia*. Matth. XXIII, 27.

Judica illos, Deus: id est, eos pro merito damna et puni; vel potius, damnabis et punies. Non enim ex animo odii vel vindictæ loquitur propheta; sed ex notitia certa futuri, illud prædicit quod divina justitia efficiet.

13. *Et lætentur omnes qui sperant in te: in æternum exultabunt, et habitabis in eis.*

14. *Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices justo.*

15. *Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.*

Exponit jam ultimum petitionis terminum: ut nempe ab inimicis manu Dei liberatus, intret in domum Dei, ibique cum omnibus justis lætetur in Domino.

Lætentur omnes qui sperant in te... id est, lætentur justi, servi fideles Dei: intelliguntur enim illi, qui opponuntur impiis. Dicuntur autem hic justi *sperantes in Deo:* nempe perfecte sperantes, illa scilicet spe, quæ cum charitate totiusque legis observatione conjuncta sit. Ideo illi *qui sperant in te,* mox dicuntur, *qui diligunt nomen tuum.* — Illud *in æternum exultabunt, et habitabis in eis,* significat, manebis in medio eorum, eos protegens et velut obumbrans. Vox enim hebræa indicat, Dominum justos protecturum per modum tentorii; proinde ipsi quoque in Deo erunt, et erit Deus in eis, *Deus omnia in omnibus.* I Cor. XV, 28.

Et gloriabuntur in te... id est, gloriando exultabunt in te; seu, gaudebunt velut ostentando omnium oculis bonum quod possident, et omnium congratulationes ac laudes recipiendo: fere sicut divites gloriantur in divitiis. — Hinc intelligitur, tres lætitiæ gradus exprimi dum dicitur: *Lætentur... exultabunt... gloriabuntur in te.*

Ut scuto bonæ voluntatis... id est, velut scuto benevolentiæ, misericordiæ protexisti nos. — Quoniam omnium bonorum radix est benevolentia ac misericordia Dei, cum ex illa procedat vocatio, justificatio, merita bona et ipsa glorificatio; ideo concludit: *Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.*

—

Explicatio secunda.

Psalmus quintus mystice spectatus, est oratio Ecclesiæ excellentissima, continens 1° præambulum seu præparationem animæ; 2° considerationem sanctam; 3° petitionem veri boni.

1° Præambulum.—*Accedens ad orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum* (Eccli. XVIII, 23). Cujus moniti observantissima Ecclesia, ab initio orationis, Deum suum viva fide alloquens rogat, ut sese ad bene orandum juvare dignetur. Etsi enim solum videtur petere ut a Deo audiatur, re ipsa tamen indirecte petit gratiam digne et competenter orandi.

Etenim dicendo: *Verba mea auribus percipe, Domine...* non sic rogat ut Deus percipiat, intelligat, attendat, quasi ille non omnia perciperet, intelligeret, semperque attenderet; sed quia quandoque orantem contemnit quasi non perciperet, vel non intelligeret, nec attenderet. Hoc autem modo Deus se gerit, quoties orans, culpabiliter non attendit, vel non intelligit quæ petit; vel ita frigide orat, ut vox ejus sursum ascendere non possit. Quapropter Ecclesia, Spiritu sancto suggerente, gratiam petit sic orandi, ut Deus non repellat orationem suam, sed percipiat sonum, intelligat sensum, et attentionem præbeat.

2° Consideratio sancta. — *Astabo tibi et videbo...* in oratione mea imprimis considerare volo quam detestabile sit peccatum. Etenim tu, Deus, peccatum odio habes et peccatorem pro justitia tua certo punies. Quapropter peccatum ut malum maximum, omnisque miseriæ ac ruinæ principium, super omnia detestandum ac fugiendum est; justitia vero persequenda omni affectu ac studio, plenaque fiducia in Deo, qui justitiæ studiosos amat, et misericordissime adjuvat : *Videbo quoniam non Deus volens iniquitatem tu es... odisti... perdes omnes qui loquuntur mendacium. Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ, introibo in domum tuam.*

3° Petitio.—Non aurum neque argentum, aut bona quælibet hujus mundi ego postulo; sed gratiam perfecte tibi, Domine, serviendi, tibique laudes et obsequia deferendi in domo tua : quam gratiam a misericordia tua mihi non denegandam certo confido. *In multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam : adorabo ad templum sanctum in timore tuo.*

Interim vero hostes obstant, qui me impedire et retrahere a Domino contendunt. Tu, Domine, inter eorum insidias, in

Digitized by Google

locis inviis et tenebrosis dirige gressus meos, esto mihi lumen et præsidium ; *Domine, deduc me in justitia tua : propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam*...Hostes istos, sive visibiles, sive invisibiles, coerce, Domine, nec permittas nocere mihi, tu defensor justitiæ et ultor iniquitatis : *Judica illos, Deus,... quoniam irritaverunt te, Domine.* — Hic etsi Ecclesia tantum prædicit certam vindictam peccatoribus infligendam; formula tamen quasi imprecatoria aut comminatoria utitur, quo magis semetipsam omnesque homines a peccato deterreat, et iniquitatis odio inflammet.

Profligatis hostibus lætabimur, inquit, in Domino: et quidem in hac vita imperfecte, in futura vero plene et perfecte. Tam optabilem ergo lætitiam, Domine, nobis concede : *Et lætentur omnes qui sperant in te*... Gratiam hanc certa confidentia, a tua fidelitate in promissis et a tua misericordia exspecto : *Quoniam tu benedices justo, Domine; ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.*

Sensus liturgicus.

Recitatur psalmus iste quintus, 1° in officio spineæ Coronæ, nec non Lanceæ et Clavorum Domini; 2° in officio de Martyribus et Confessoribus; 3° in officio Defunctorum.

1° Quatenus psalmum recitat in officio de Christo, spectat Ecclesia Christum ejusque passionem, atque hinc promeritam justis omnibus gloriam. — Sic, ubi loquitur de *viro sanguinum*, intelligit peccatorem, effusi sanguinis Christi reum; — ubi describit inimicos justitiæ, respicit eos præsertim malitiam suam exercentes contra Christum; — demum, ubi considerat lætitiam, benedictionem et coronam justo reservatam, respicit justum per excellentiam, Christum Dominum, qui per passionem suam, clavos ac spineam coronam, sibi nobisque omnibus meruit gaudium Spiritus sancti, coronam gratiæ et coronam gloriæ.

2° Quatenus eumdem psalmum ponit in officio Martyris vel Confessoris, sensum huic particulari Sancto accommodat. Itaque ubi loquitur de odio peccati, de timore Dei et ora-

tione, de justo inter inimicos et persecutores Dei manu deducto, ac demum de justi præmio et corona, Ecclesia respicit illum justum, cujus sanctitatem et gloriam celebrat. Quod satis patet ex antiphona : *Lætentur omnes qui sperant in te, Domine : quoniam tu benedixisti justo, scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti eum.*

3° Quatenus psalmum usurpat in officio Defunctorum, Ecclesia intuetur animam justam ad visionem Dei in purgatorio suspirantem ; vel potius personam induens animæ, vel animarum, quas fere jam in cœlum introduxit, pia Mater divinam misericordiam supplex alloquitur. Itaque in earum persona orat, detestatur peccatum, aspirat ad domum Dei ; rogat deduci in conspectu Dei, inter inimicos et obstacula spiritualia, ad beatum terminum, ad consortium omnium Sanctorum, ad cœlestem lætitiam et coronam. His congruit antiphona : *Dirige, Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam.*

Digitized by Google

PSALMUS VI.

Domine, ne in furore tuo.

1. Domine, ne in furore tuo arguas me : neque in ira tua corripias me.

1. Domine, ne in furore tuo quem peccando commerui, arguas me : neque in ira tua corripias me.

2. Miserere mei,Domine, quoniam infirmus sum : sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

2. Sed clementer miserere mei, Domine, considerans quoniam infirmus sum : et sana me, tam spiritualiter quam corporaliter ægrotum. Turbatæ enim sunt omnes vires meæ;

3. Et anima mea turbata est valde : sed tu, Domine, usquequo?

3 At præcipue anima mea turbata est valde, tum peccatorum vulneribus, tum compunctione. Tu ergo, Domine, usquequo iratus eris mihi pœnitenti?

4. Convertere, Domine, et eripe animam meam : salvum me fac propter misericordiam tuam.

4 Convertere misericorditer, et libera animam meam a peccatis et a periculo damnationis : salvum me fac propter misericordiam tuam.

5. Quoniam non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis confitebitur tibi?

5. Quoniam non est in morte illa æterna, qui memor sit tui ad te laudandum : in inferno autem quis laudibus suis confitebitur tibi?

6. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum : lacrymis meis stratum meum rigabo.

6 Ecce peccati pœnitens, fatigatus sum gemitu meo : fletibus meis madefacio singulis noctibus lectum meum, et lacrymis meis stratum meum irrigo.

7. Turbatus est a furore oculus meus : inveteravi inter omnes inimicos meos.

7 Turbatus est et caligavit conspectu furoris tui oculus meus : contemptibilis factus sum inter omnes inimicos meos. — At eos jam repuli, dicens :

Digitized by Google

8. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.

8. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. — Atque ideo, ut certo confido, exaudivit Dominus vocem fletus mei.

9. Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

9. Exaudivit, inquam, Dominus deprecationem meam: Dominus orationem meam suscepit.

10. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur et erubescant valde velociter.

10. Erubescant ergo, et conturbentur vehementer omnes inimici animæ meæ: convertantur in fugam, et erubescant valde velociter.

Explicatio.

Argumentum.—Psalmus iste, quem Ecclesia primum inter pœnitentiales posuit, est oratio peccatoris, divinum judicium timentis, et ad reconciliationem aspirantis.

Juxta Hebræorum doctores, a Davide conscriptus est pro sanitate corporis recuperanda, cum in pœnam peccati sui morbo gravi laboraret. Horum opinionem inter alios sequitur Muisius, ita ut psalmum per accommodationem duntaxat de morbo spirituali intelligendum putet. — At Bertherius cum Bellarmino, Lorino, multisque aliis, censet eum litteraliter ad pœnitentiam pertinere. Quæ sententia eo probabilior est, quod Ecclesia ab antiquissimis temporibus hunc psalmum inter pœnitentiales, et primo etiam loco numeravit.

Dicendum itaque videtur, prophetam occasione morbi ob peccatum inflicti, deplorare ægrotantis animæ miseriam, anxietatem, et certamina; Deumque orare ut ex hoc statu liberetur (1).—Convenit sensus psalmi omni animæ pœnitenti, et a Deo veniam petenti.

(1) Sententiam hanc in explicatione sequemur: qui aliter sentiunt, expositionem ut mere accommodatam accipiant.

Digitized by Google

Mystice, per totum psalmum Christum Dominum spectare licet. Nam tres priores versiculi, nec non versus 6 et 7, sensum exhibent Christi, peccatorum nostrorum et justitiæ divinæ pondus portantis, atque animæ pœnitentis exemplar præbentis. — Versu 4 et 5 petit gratiam suæ resurrectionis, quæ nostræ justificationis typus est. — Demum a versu 8 usque ad finem pœnas annuntiat, suis inimicis impœnitentibus infligendas.

I. *Petit ne in rigore justitiæ a Deo puniatur.*
II. *Pœnitentiæ suæ vehementiam significat.*
III. *Testatur gaudens se jam esse exauditum.*

—

1. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.*

Oratio vere pœnitentis : non enim pœnam et castigationem recusat, vel simpliciter deprecatur; sed petit ut Dominus eum castiget in misericordia, non in ira. — Scilicet Deus peccatorem *in ira* corripit, quando non castigat ut salvet, et ex amore paterno; sed percutit ut perdat, ac justitiæ satisfaciat. Quod quidem facit in hac vita, sinendo peccatorem delabi in cæcitatem et obdurationem; in altera vero, mittendo in gehennam.

Petit itaque David ut castigetur a Deo misericorditer. Quod ut impetret varia profert argumenta, nimirum 1° infirmitatem suam, 2° turbationem animæ suæ, 3° misericordiam Dei 4° gloriam Dei.

2. *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.*

Argumentum desumptum ab ægritudinis suæ doloribus. Miserere, inquit, Domine, quoniam infirmitate gravi oppressus sum, tum corporali tum spirituali. Fateor quidem me juste castigari; at vero ne punias ut judex, sed sana ut medicus. —*Quoniam conturbata sunt ossa*, id est robur meum fractum est et debilitatum, ægrotus sum valde.

3. *Et anima mea turbata est valde : sed tu, Domine, usquequo* (non misereberis et non sanabis)?

Argumentum sumptum a turbatione animæ : id est a salutari dolore de peccatis ac timore pœnarum, quo intime movetur. — Magnam vim habet illud *usquequo?* velut prolatum ab anima ita turbata, ut phrasim absolvere nequeat.

4. *Convertere Domine, et eripe animam meam : salvum me fac propter misericordiam tuam.*

Argumentum desumptum a misericordia. *Convertere*, id est, converte ad me faciem tuam, placare mihi. —*Eripe animam*, eam libera, nempe e servitute, e carcere peccati, e manibus inimicorum. — *Salvum me fac*, reddendo mihi gratiam tuam et salutem. Non enim sufficit venia peccatorum, insuper restituenda sunt jura ad hæreditatem æternam per peccatum amissa.

5. *Quoniam non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis confitebitur tibi?*

Argumentum desumptum a gloria Dei. Parce, inquit, Domine; quia secus in mortem æternam deciderem, et sic memoria tua et laus tua ex parte periret.

Si David hic, ut quidam censent, liberationem peteret a morbo et morte corporali, *mors* significaret obitum, et *infernus* sepulcrum; sensusque foret, homines vita functos non posse jam Deum laudare in cœtu fidelium, aut Dei cultum et gloriam in hoc mundo propagare.—At vero, si, quod verius est, propheta tantum respicit veniam peccatorum a Deo impetrandam, tunc *mors* erit privatio gratiæ, et *infernus* gehenna. — Sanctus Augustinus mortem et infernum, de obcæcatione et obduratione peccatoris exponit.

6. *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum : lacrymis meis stratum meum rigabo.*

7. *Turbatus est a furore oculus meus : inveteravi inter omnes inimicos meos.*

Secunda pars : pœnitentiæ suæ vehementiam describit ; quod sane eo etiam intuitu facit, ut veniam impetret. Pœni-

tentiam autem suam exponit, indicatis quatuor circumstantiis : 1° *Laboravi*, inquit, *in gemitu meo*, id est fatigatus sum gemendo et suspirando. 2° *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* : id est, madefeci lectum abundantia lacrymarum, quas orando et vigilando fundebam. 3° *Turbatus est*, id est, caligavit oculus meus præ ira tua, seu præ timore judiciorum tuorum ;—vel etiam, præ mœrore meo, atque indignatione a me concepta contra peccatum. 4° *Inveteravi inter omnes inimicos meos*, id est, præ tristitia ac dolore quasi senio confectus sum, velut emarcui, videns me devictum et captivum inter omnes inimicos meos. — Vocat inimicos, eos omnes qui eum ad peccandum impulerunt, sive dæmones, sive homines, sive ipsa vitia et habitus mali. Hos a se discedere jubet.

8. *Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem : quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.*

9. *Exaudivit Dominus deprecationem meam : Dominus orationem meam suscepit.*

Tertia pars : testatur gaudens se jam esse exauditum. — Inimicos suos hic vocat eos qui *operantur iniquitatem ;* intellige, qui eam operantur ac producunt in ipso. Hos a se repellit, simulque declarat, se veniam impetrasse. Quibus verbis duo nos docet : 1° omne commercium esse rumpendum cum iis qui nobis sunt occasio peccati ; 2° orationem animæ vere pœnitentis a Deo exaudiri. Utque significet certitudinem exauditionis, idem bis, terque repetit, subjungens : *Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.*

10. *Erubescant, et conturbentur vehementer omnes inimici mei : convertantur et erubescant valde velociter.*

Concludit exoptando finem perfectum bellorum spiritualium. Sensus est : Confundantur pudore et conturbentur timore, utpote devicti, et discedant velocissime omnes inimici mei. — Potest etiam hæc conclusio intelligi tanquam oratio prophetæ pro conversione eorum hominum, qui vel perse-

quendo vel alliciendo, ipsi causa peccandi fuerunt. Orat enim ut illi peccata sua agnoscendo, salutari pudore ac timore repleantur, et sic convertantur ad Deum velociter. — Potest denique esse imprecatio, seu prædictio, implenda in die judicii ; quando omnes impii turbabuntur , convertentur frustra ad agnitionem sui erroris, et maxima confusione condemnabuntur in æternum.

Sensus liturgicus.

Psalmus iste ponitur 1° in officio Defunctorum ; 2° inter Pœnitentiales, primo loco.

1° Quatenus recitatur pro Defunctis, est vox Ecclesiæ, quæ personam induens filiorum suorum in purgatorio gementium, humiliter misericordiam Dei et levamen implorat. Petit nimirum, ut effectus justæ iræ suæ, flammas nempe piaculares, Dominus mitiget: misericorditer considerans, tum extremam miseriam ad quam redactæ sunt purgatorii animæ ; tum laudem Dei quæ non in carcere Purgatorii, sed in aula cœlesti cantanda est ; tum intimam animarum pœnitentiam et detestationem de peccatis. Et quoniam pœnitentibus veniam promisit Deus, certa fiducia se prompte audiendam esse proclamat : *Dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei* spirituales, qui me perdere voluerunt ; *convertantur* in fugam, *erubescant valde velociter.*

2° Qua psalmus pœnitentialis, est oratio uniuscujusque fidelium, qui timore divinæ justitiæ salutariter contritus et humiliatus, peccata confitetur ac detestatur, sibique misericorditer condonari postulat. Domine, inquit, ne in furore tuo me percutias, sed potius in misericordia : ne peream morte æterna in inferno, ubi laudare non possem nomen tuum, ad quod tamen laudandum creatus sum. *Quoniam non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis confitebitur tibi.* — Deinde ut veniam mereatur, ostendit pœnitentiæ suæ lacrymas, et propositum non peccandi de cætero : *Discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem...*

—

Digitized by Google

PSALMUS VII.

Domine, Deus meus, in te speravi.

1. Domine, Deus meus, in te speravi : salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.

2. Nequando rapiat ut leo animam meam : dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.

3. Domine Deus meus, si feci istud : si est iniquitas in manibus meis :

4. Si reddidi retribuentibus mihi mala : decidam merito ab inimicis meis inanis (1).

5. Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat, et conculcet in terra vitam meam : et gloriam meam in pulverem deducat.

6. Exsurge, Domine, in ira tua : et exaltare in finibus inimicorum meorum.

1. Domine, Deus meus, in te, qui solus me liberare potes, speravi : salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.

2. Ne quando inimicus rapiat ut leo animam meam : dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.

3. Vide, Domine Deus meus, hac in causa innocentiam meam : si enim feci istud de quo me accusant, si est vel ulla iniquitas in manibus meis ;

4. Imo, si reddidi nocentibus mihi mala : non recuso pœnam : decidam merito ab inimicis pulsus, omni successu vacuus ; et insuper

5. Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat me, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat. — At quoniam innocens sum,

6. Exsurge, Domine, in ira justa tua : et ostende te defensorem meum in conspectu inimicorum meorum.

(1) In hebræo : *Si rependi amico meo malum, et si mihi immerito adversantem spoliavi.*

Digitized by Google

7. Et exsurge, Domine Deus meus, in præcepto quod mandasti : et synagoga populorum circumdabit te.

7. Et exsurge, Domine Deus meus in exsequendo præcepto tuo quod statuisti de regno Israel in me transferendo : tunc synagoga populi tui circumdabit te cum laudibus.

8. Et propter hanc in altum regredere : Dominus judicat populos.

8. Propter hanc synagogam populi, in altum tribunal tuum conscende, ut vere dici possit : Dominus judicat populos.

9. Judica me, Domine, secundum justitiam meam: et secundum innocentiam meam super me.

9. Judica me, Domine, ac defende secundum justitiam meam, et secundum innocentiam meam quæ est in me.

10. Consumetur nequitia peccatorum, et diriges justum, scrutans corda et renes Deus.

10. Tunc peribit atque irrita cadet nequitia peccatorum : et prospere deduces justum, o Deus, qui vere justos cognoscis, scrutans corda et renes.

11. Justum adjutorium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.

11. Ideo justum adjutorium mihi a Domino veniet, utpote qui salvos facit rectos corde.

12. Deus judex justus, fortis, et patiens : numquid irascitur per singulos dies?

12. Utique judex justus est Deus, nec minus fortis quam patiens : putatisne eum comminuari semper absque effectu?

13. Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit : arcum suum tetendit, et paravit illum.

13. Nisi conversi fueritis a peccando, gladium suum vibrabit oculis vestris Jam enim arcum suum tetendit et paravit ;

14. Et in eo paravit vasa mortis : sagittas suas ardentibus effecit.

14. Et in eo paravit instrumenta mortis : sagittas, inquam, suas, quas flammis similes effecit.

15. Ecce parturiit injustitiam : concepit dolorem, et peperit iniquitatem.

15. Ecce inimicus meus parturiit injustitiam et peccata : concepit enim dolorem, mihi justo inferendum, et inde peperit ac perfecit concepta facinora contra me.

Digitized by Google

16. Lacum aperuit, et effodit eum : et incidit in foveam quam fecit.

16. Foveam aperuit et effodit eam ; et, Deo sic faciente, incidit ipse in foveam quam fecit mihi.

17. Convertetur dolor ejus in caput ejus : et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.

17. Nam labor ejus et conatus nocendi vertetur in caput ejus : et in verticem ipsius iniquum ejus consilium descendet.

18. Confitebor Domino secundum justitiam ejus : et psallam nomini Domini altissimi.

18. Ego vero, Domino protegente triumphans, confitebor Domino propter justitiam ejus : et psallam nomini Domini altissimi.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio justi, qui calumniis, persecutionibus, doloribusque obnoxius, Dei opem implorat, ipsique inviolabilem fidelitatem promittit.

Occasio historica hujus psalmi probabiliter fuit, vel calumnia Saulis, qua Davidem tanquam sibi insidiantem perduellionis accusavit (I Reg. XXII, 8) ;—vel vituperium et calumnia Semei, qui maledixit Davidi, cum fugeret persecutionem Absalonis, et ait regi : *Egredere, vir sanguinum, et vir Belial : reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul, quoniam invasisti regnum pro eo* (II Reg. XVI, 8). Hæc enim respicere videtur psalmista, dicens : *Domine si feci istud, si est iniquitas in manibus meis....*

Quæcumque autem externæ circumstantiæ fuerint, et quidquid immediate et velut humano oculo David respexerit ; illud certum est, eum cujuscumque justi, calumniam sustinentis, præcipue vero Christi, prophetice personam gessisse. Etenim per os Davidis, Christus in passione positus, Patris opem implorat, ut per Resurrectionem ab omni calumnia, omnique malo liberetur ; sic enim futurum, ut homines Patrem agnoscant, et ad eum laudandum in unam Ecclesiam conveniant. Deinde ipse, constitutus judex, inimicis suis

Digitized by Google

terribile annuntiat judicium, nisi convertantur; ac demum æternas Patri gratias agit.

I. *Exponit Deo innocentiam suam.*
II. *Dei defensionem postulat.*
III. *Inimicos de vindicta Dei præmonet.*

—

1. *Domine Deus meus, in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.*

2. *Nequando rapiat ut leo animam meam : dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.*

Orationem incipit testando spem suam ac fiduciam, quam in solo Deo constituit, a quo solo possit a certa morte liberari. *In te*, inquit, *Domine*, non in humanis præsidiis, *speravi*, vel spero ; tu salva me, secus periturum : cum nemo præter te salvare me possit.—Inimici et persecutores respectu Davidis, erant Saul, vel Absalom et omnes eis adhærentes.—Respectu Christi, Ecclesiæ, et animæ justæ, inimici designantur non tantum visibiles, sed etiam invisibiles, ut facile intelligitur.

Quod addit in numero singulari : *Ne rapiat ut leo*, respicit aliquem ducem hostium suorum: sive Saulem, sive Absalom, sive hujus consiliarium Achitophel. — Mystice indicatur *leo rugiens*, adversarius noster diabolus.

Non est qui redimat, id est, qui liberet : utitur enim Scriptura voce *redemptionis* pro quacumque liberatione, etiamsi non fiat proprie per solutionem pretii.

3. *Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis.*

4. *Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.*

5. *Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat, et conculcet in terra vitam meam : et gloriam meam in pulverem deducat.*

Ostendit Deo innocentiam suam in crimine, quod per calumniam sibi objicitur; testaturque se ad quamvis pœnam esse paratum, si oculis Dei reus fuerit. Ista loquendi libertas

Digitized by Google

ac securitas ex bona Davidis conscientia oritur respectu Saulis. — Respectu autem Dei, quantumvis bona et tranquilla sit conscientia nostra, timide semper et humiliter loqui debemus, sicut Paulus : *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* I Cor. IV, 4.

Si est iniquitas in manibus meis, nempe si iniquitatem illam commisi, quam de me suspicatur Saul. — De innocentia facti loquitur, non personæ ; alioquin omnes sumus peccatores, et gratia Dei indigemus. Quatenus tamen Christi typum gerit propheta, justitia quam sibi attribuit, ut patet, absolute intelligenda est.

Illud *si est iniquitas in manibus meis*, etiam significare potest : Si inique egi erga Saul, reddens ei malum pro beneficiis. Sic enim jam incipit pulcherrima gradatio, qua oratio crescit usque ad finem hujus testificationis.

4. *Si reddidi retribuentibus* (id est, nocentibus) *mihi mala...* Non modo non reddidi malum pro bono, sed quod magis excusabile foret, ne malum quidem ullum pro injuriis reddidi (1). — En injuriarum condonatio, nobilis vindicta christiana, victoria quam justus de semetipso et de inimicis suis refert, secundum illud Apostoli : *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.* Rom. XII, 21.

Decidam merito ab inimicis meis inanis : id est, si me reum vides, Domine, non recuso pœnam, ne des mihi victoriam, fac discedam e prælio sine ullo successu militari ; imo inimicus meus persequatur me ut occidat, me capiat, ignominiose destruat vitam meam, et nomen meum cum infamia deleat.

6. *Exsurge, Domine, in ira tua, et exaltare in finibus inimicorum meorum.*

Secunda pars : Dei defensionem petit, et explicat quomodo causam suam ad ipsius Dei laudem vindicari velit. Exsurge, inquit, Domine, velut e somno, ut debelles inimicos meos ; appare sublimis in regione eorum, eos ibi vincendo.

(1) Uti jam notatum supra, in hebræo vox *retribuentibus* sumitur in bonam partem : ita ut alia exsurgat gradatio, et egregius parallelismus : *Si reddidi amico meo malum : et si spoliavi inimicum meum sine causa...*

7. *Et exsurge, Domine Deus meus, in præcepto quod mandasti, et synagoga populorum circumdabit te.*

Rationem affert cur Deum *exsurgere* deceat. Sensus est : Defende, Domine, causam meam, quæ etiam est causa tua, propter decretum quo mandasti mihi gubernare populum tuum, additis promissionibus. Da ergo mihi victoriam de hostibus, et populus, inter me et Absalom divisus, iterum conjungetur in unum, et quidem coadunabitur, Domine, circa te, quia in tuo cultu per me confirmabitur. — Præter hanc expositionem communem, alia datur probabilis, statuens psaltem provocare ad Dei justitiam, juxta quam præcepit jus cuique suum tribuendum.

Sensu spirituali, synagoga populorum est Ecclesia, seu regnum Dei, Christo Domino datum *præcepto* seu decreto divino.

8. *Et propter hanc in altum regredere. Dominus judicat populos.*

Propter hanc synagogam, inquit, et cœtum fidelium, in tribunal tuum seu judicii solium ascende, o Domine, qui judicas populos. — Dicit *regredere*, iterum ascende : quia Deus, dum differt impiorum pœnam, videtur justitiæ suæ sedem reliquisse ; et ad illam reverti, quando incipit punire. — *Dominus judicat populos*, id est : Sicut judicis terreni est proprium judicare privatos ; ita Domini est, judicare ipsos judices, reges et populos.

9. *Judica me, Domine, secundum justitiam meam ; et secundum innocentiam meam super me.*

Hæc velut petitionis conclusio est, quasi dicat : Itaque, Domine, propter gloriam tuam, reversus ad tribunal tuum, justam meam causam defende. — Innocentia mea *super me*, intelligitur, ut S. Hieronymus vertit, quæ est *in me*. — De innocentia iterum loquitur sua erga Saulem, cui nihil nocuit ; non de sua innocentia erga Deum, cui omnes sumus peccatores ac debitores.

10. *Consumetur nequitia peccatorum, et diriges justum : scrutans corda et renes, Deus.*

Tertia pars, inimicos de divina vindicta præmonet, atque hoc modo eos hortatur ut resipiscant. — Peribit, inquit, ini-

quitas impiorum, nempe non alium fructum producet quam ruinam ipsorum; sed justum, o Deus, in via sua diriges et custodies. Ratio est quod tu, o Deus, scrutans corda et renes, cognoscis qui sint vere justi : cum intima hominum tibi manifesta sint. — *Corda et renes* in Scripturis designant secreta et intima hominis, ita tamen ut *cor* potius indicet cogitationes, *renes* vero affectus et desideria.

11. *Justum adjutorium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.*

Enuntiatam sententiam universalem applicat causæ suæ in particulari, quasi diceret : Quoniam proprium est Dei corda scrutantis, salvos facere rectos corde; ideo juvabit mihi adjutorium justum.

12. *Deus Judex justus, fortis et patiens : numquid irascitur per singulos dies?*

Convertit se ad inimicos, ut eos directe admoneat, dicens, Deum esse judicem, patientem quidem et minime præcipitem; sed tamen justum, et qui a comminationibus ad pœnas inevitabiles deveniet.

Numquid irascitur, id est, *an non comminatur* quotidie? Hic verus sensus videtur textus Vulgatæ, qui sic omnino conciliatur cum hebræo. Textus enim hebræus hoc modo a S. Hieronymo vertitur : *Deus judex justus et fortis, comminans tota die;* scilicet minatur quidem antequam puniat, patienterque exspectat peccatoris conversionem; at solummodo aliquamdiu, usque ad horam justitiæ. Quod idem S. Petrus sic enuntiat : *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad pœnitentiam reverti.* II Pet. III, 9.

13. *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit : arcum suum tetendit, et paravit illum.*

14. *Et in eo paravit vasa mortis : sagittas suas ardentibus effecit.*

Minas impiis divinitus intentatas explicat per hypotyposin Dei irati et comminantis. Nisi, inquit, mature conversi fueritis ad justitiam, manu Dei percutiemini et peribitis. Jam pa-

ravit (hebraice *acuit*) gladium et arcum mortiferum : brevi et terribiliter feriet pertinaces inimicos.—Utitur similitudine gladii et arcus, ut significet Deum ferire tam enimus quam cominus.

Sagittas suas ardentibus effecit : id est, tela paravit, fabricavit contra ardenter persequentes justum, seu contra peccatores pertinaces et impœnitentes.—Juxta alios : Paravit instrumenta mortifera, et sagittas confectas ex ardenti materia, nempe tela ignita, quæ velocissime et summa vi penetrent omnia. Aliquando enim, aiunt, Antiqui sagittas muniebant pice, aliisve rebus concipiendo igni aptis, et ignitas mittebant.

15. *Ecce parturiit injustitiam : concepit dolorem, et peperit iniquitatem.*

16. *Lacum aperuit et effodit eum : et incidit in foveam quam fecit.*

17. *Convertetur dolor ejus in caput ejus: et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.*

His tribus versiculis ostendit effectum minarum Domini, et quomodo impii inevitabilem ruinam incurrant, Dei justitia mirabiliter faciente, ut omnes eorum machinationes in ipsos convertantur. Ecce enim, inquit, aliquam iniquitatem, aliquas insidias struxit justo, eique velut foveam paravit : sed ipsemet incidit in eam; omniaque mala quæ alteri molitur, ipsemet tanquam lapides sursum projectos, in suum caput recipiet.

Quod dicit *parturiit injustitiam*, statim distinctius explicat, addendo : *Concepit dolorem*, id est, dolorem inferendum animo statuit, ex quo velut semine paritur *iniquitas*, seu iniquum opus externum. — *Fovea* designare videtur insidias occultas, *dolor et iniquitas*, violentiam manifestam; quæ omnia similiter in auctores recident.

18. *Confitebor Domino secundum justitiam ejus : et psallam nomini Domini altissimi.*

Concludit dicendo, laudaturum se Deum *secundum justitiam ejus*, id est, prout meretur ejus justitia, quæ tam mira-

biliter liberat justos, et punit impios. Testimonium gratitudinis est, quo propheta promittit, se laudaturum semper justissimum Dominum, cujus manu ab omnibus inimicis suis liberatus est.

Sensus liturgicus.

Psalmus iste recitatur in officio Defunctorum tanquam oratio, qua Ecclesia, in persona cujusvis fidelium piacularibus flammis traditorum, liberationem a Deo petit.

Hæc autem petitio allegorice proponitur. Anima enim orans sese constitutam exhibet velut inter inimicos, a quibus acerrime et injuste prorsus opprimitur. Quapropter suam innocentiam Deo præ oculis ponens, divinam justitiam appellat, ut ab iniquis vexationibus liberata, Dei laudes cum gratitudine et amore celebrare possit.

Atqui in sensu Ecclesiæ, *inimici injusti* sunt inimici animæ, diabolus et peccatum, quorum effectus sunt pœnæ purgatorii. Qui quidem inimici vere injusti sunt, quia perdere volunt animam, Christi sanguine redemptam, et regni cœlorum hæredem.

Anima se dicit *innocentem* : non quidem in se, nam ipsa peccavit, et ignem expiatorium meruit; sed in Christo, qui sanguine suo pro peccatis ipsius satisfecit.

Itaque Dei justitiam appellat, ut satisfactionibus Christi sibi applicatis, pœnas Purgatorii remittat; et sic in creatura sua de spirituali hoste, peccato, perfecte triumphet. Tunc ipsa anima, in cœlum admissa, Christi justitiam ac triumphum cantabit : *Confitebor Domino secundum justitiam ejus : et psallam nomini Domini altissimi.*

—

Digitized by Google

PSALMUS VIII.

Domine, Dominus noster.

1. Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

2. Quoniam elevata est magnificentia tua super cœlos.

3. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos : ut destruas inimicum et ultorem.

4. Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum : lunam et stellas quæ tu fundasti.

5. Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6. Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum : et constituisti eum super opera manuum tuarum.

1. Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum, ac splendor operum tuorum in universa terra!

2. Vere fulget magnificentia tua in altitudine cœlorum.

3. Quod autem non minus mirabile, ex ore infantium et lactentium educis laudem perfectam; et quidem propter inimicos tuos et persecutores, ut eos confundas et evidenti justitia punias.

4. Quoties contemplor cœlos tuos, quos tuis digitis tam mirabiliter ornasti; lunam et stellas, quas e nihilo condidisti : toties admirans majestatem tuam laudo.

5. Inde vero oculos deflectens in hominem, obstupescens exclamo : Quanta, o Deus, huic humillimæ creaturæ conferre dignatus es! quid enim est homo ut ita memor sis ejus, tantaque misericordia eum visites?

6. Ecce condidisti eum tam nobilis naturæ ut non sit inferior angelis nisi modico; formando eum ad imaginem et similitudinem tuam, gloria et honore quasi coronasti eum, et regali dominio eum instruendo, constituisti super opera manuum tuarum.

7. Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves et boves universas : insuper et pecora campi.

7. Omnia enim subjecisti sub pedibus ejus, non tantum animalia domestica, ut oves et boves ; sed etiam silvestria :

8. Volucres cœli et pisces maris: qui perambulant semitas maris.

8. Imo aves cœli, et ipsos pisces maris cum omnibus quæ moventur in abyssis aquarum.

9. Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

9. Non possum utique quin propterea exclamem : Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

—

Explicatio.

Argumentum. — Nocturno tempore, ut multi existimant, stellatum cœlum aspiciens propheta, in Dei laudes erumpit, Deique potentiam, sapientiam ac benignitatem celebrat, præcipue erga genus humanum.

Psalmus etiam propheticus est, prænuntians Christi regnum et potestatem, nec non humani generis per Christum exaltationem.

Etenim, 1° hunc sensum psalmistæ verbis subesse unanimiter Patres et interpretes docent; etsi non omnes totum psalmum litteraliter, proprie, et immediate ad Christum referunt.

2° Deinde id patet, tum ex Evangelio, tum ex Epistola ad Hebræos. Etenim apud Matthæum (XXI, 15, 16), videntes principes sacerdotum et scribæ *mirabilia quæ* (Jesus) *fecit, et pueros clamantes in templo et dicentes : Hosanna filio David : indignati sunt, et dixerunt ei : Audis quid isti dicunt? Jesus autem dixit eis : Utique. Nunquam legistis : quia ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem?* — Item Paulus scribit, Hebr. II, 9 : *Eum autem qui modico quam angeli minoratus*

est videmus Jesum, propter passionem mortis, gloria et honore coronatum. Cf. I Cor. XV, 26 ; Eph. I, 22.

Duæ psalmi partes distingui possunt :

I. *Dei magnificentia in universo mundo resplendens.*
II. *Dei benignitas erga hominem, quem universi mundi regem constituit.*

—

Quo clarior autem expositio evadat, tradenda videtur explicatio triplex : prima litteralis, non Messianica ; altera item litteralis, de Messia ; tertia mystica, quatenus est laus Dei in ore Ecclesiæ.

1. *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra !*

Exclamatio admirantis opera Dei : Quam admirabile, inquit, est, o Domine, *nomen tuum !...* id est, quam admirabilis gloria tua, manifestatio ac splendor tui, seu tuæ magnitudinis ! — *Nomen Dei*, prout in Scriptura usurpari solet, est 1° ipse Deus, quatenus cognitus aut manifestatus. — 2° Quandoque est simpliciter Deus, et quidquid ad Deum ejusque cultum pertinet. — 3° Non raro etiam est Dei virtus, potentia, protectio, auctoritas, et quilibet influxus Dei in hominem.

Ut istud velut præambulum explicetur, enumerantur varia Dei mirabilia : nimirum, 1° firmamentum, 2° laus Dei in ore parvulorum, 3° cœlum stellatum, 4° Dei benignitas erga hominem. Postremo repetitur initialis exclamatio.

2. *Quoniam elevata est magnificentia tua super cœlos.*

Primum inter opera mirabilia Dei, majestas firmamenti. Particula *quoniam* probabilius hic mere connexiva est, et non causalis ; quod apud Hebræos frequenter occurrit. — *Elevata est magnificentia tua super cœlos :* id est, spectabilis est, magnifica gloria tua in altis cœlis, seu in altitudine cœli. Eodem fere sensu cantavit Habacuc : *Operuit cœlos gloria ejus, et laudis ejus plena est terra.* Hab. III, 3.

3. ***Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos : ut destruas inimicum et ultorem.***

Alterum opus Dei mirabile : laus ejus a parvulis celebrata. Illud *ex ore infantium et lactentium*, videtur esse metaphora hyperbolica : significans, tantam esse ac tam perspicuam gloriam Dei, ut ipsi infantes et lactentes eam videre quodammodo et celebrare possint.

Ut destruas, inquit, *inimicum et ultorem :* seu, ut perdas inimicos nominis tui et adversantes tibi : id est, ut justam rationem habeas et habere te ostendas eos delendi.

4. ***Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum, lunam et stellas quæ tu fundasti.***

Tertium miraculum, splendor stellarum.

Quod dicit : *Quoniam videbo cœlos tuos*, id est, quando, quoties cœlos aspicio. — *Opera digitorum tuorum*, id est, manuum tuarum. Dicit autem, non *manuum* nec *brachiorum*, sed *digitorum* : 1° ut ostendat summa facilitate cœlos a Deo fuisse conditos, non secus ac Isaias dicit : *Quis appendit tribus digitis molem terræ?* (Isai. XL, 12). — 2° Ut ostendat cœlorum pulchritudinem et artificium : digitis enim fiunt opera subtilia et pretiosa, ad quæ facienda ingenium, non labor requiritur.

Videbo... lunam et stellas... Solis non meminit, 1° quia loquitur forte nocturno tempore. Imo id solitum erat prophetæ, ut nocte orationi et contemplationi vacaret; cum tempus illud ob quietem ac silentium ad res divinas sit aptius : *Media nocte*, inquit, *surgebam ad confitendum tibi*. Ps. CXVIII.

5. ***Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?***

6. ***Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum : et constituisti eum super opera manuum tuarum.***

Pars altera : Dei benignitas et magnificentia erga hominem.

Quid est homo... Novum et maximum miraculum, quod Deus hominem, creaturam tantillam diligere et exaltare dignatus est. Considerans scilicet propheta, firmamentum omnemque ornatum cœli creatum esse propter hominem, exclamat : *Quid est homo quod memor es ejus? aut filius hominis quoniam visitas eum?* id est, quod eum tam studiose curas ac tanta providentia prosequeris. Quod enim dicitur Deus *memor esse, visitare*, intelligitur ad benefaciendum. — Beneficia porro Dei erga hominem quænam sunt?

6. *Minuisti eum paulo minus ab angelis :* id est, paulo duntaxat inferiorem eum constituisti angelis, eisque fere æqualem; deinde *gloria et honore coronasti eum, — et constituisti eum super opera manuum tuarum.*—Hoc versiculo commemorantur Dei erga hominem beneficia tria : 1° humanæ naturæ nobilitas, fere angelis æqualis; 2° honor imaginis ac similitudinis Dei, in eo resplendens; 3° potestas ei data ac dominium in omnia opera Dei, præsertim in animalia, domestica et silvatica, aerea et aquatica.

7. *Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves et boves universas : insuper et pecora campi.*

8. *Volucres cœli et pisces maris : quæ perambulant semitas maris.*

9. *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!*

Quod supra dixit, hominem a Deo præpositum esse reliquis creaturis, hic per enumerationem explicat : omnia, inquiens, ei subjecisti, oves, boves et pecora campi, volucres cœli et pisces maris : — quibus alludere videtur ad verba Dei de homine prolata in principio : *Præsit piscibus maris, et volatilibus cœli, et bestiis, universæque terræ, omnique reptili quod movetur in terra.* Gen. I, 26.

In fine concludit dicens : Ergo mundus universus, præcipue homo, mirabilis quædam manifestatio est divinarum perfectionum : *Quam admirabile est nómen tuum in universa terra!*

Digitized by Google

Explicatio secunda.

Quatenus propheticus est psalmus, et respicit Christum Dominum, longe clarior apparet et pulchrior. Intuens enim propheta mundum, Christi lumine perfusum : Domine, exclamat, qui vere es Dominus *noster*, quam admirabile est nomen tuum in universa terra ! Ubique celebraris et adoraris ut Deus omnipotens, trinus et unus, Creator omnium visibilium et invisibilium.

Per Jesum Christum Filium tuum ***elevata est magnificentia tua super cœlos:*** id est, doctrina et operibus plane cœlestibus Messiæ, mirabilia mysteria tua manifestabuntur.

Quæ quidem Christi doctrina et miracula vel ex ore infantium elicient laudem tuam ; atque occasio erunt ruinæ inimicorum ea respuentium. Pueri enim in templo clamabunt : *Hosanna filio David ;* Pharisæi vero interim Christo mortem parantes incurrent vindictam Dei et excidium. — Pueri autem illi repræsentant omnes spiritualiter parvulos, nempe Apostolos, humilesque Christi discipulos ; Pharisæi vero, superbos ac sapientes sæculi, inimicos Christi et persecutores. ***Abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.*** Matth. XI, 25.

Sequentibus verbis : *Quoniam videbo cœlos tuos... lunam et stellas quæ tu fundasti*, Spiritus sanctus imaginem exhibet Ecclesiæ terrestris, quæ nocturno tempore hujus sæculi figuratur symbolo lunæ. Ecclesia enim instar lunæ, amicta est lumine *solis justitiæ*, Christi, qui tamen nunc in terris visibilis non est ; progrediturque stipata stellis innumeris, quæ sunt imago Apostolorum, Pastorum, Doctorum, Sanctorum omnium Ecclesiam coronantium.

Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis... Intelligitur hic *homo et filius hominis* per excellentiam : Christus, Filius Dei incarnatus. Quid est ille secundum naturam humanam, ut eum, o Pater æterne, appelles Filium tuum unigenitum, dilectum, in quo complacuisti tibi !

Minuisti eum paulo minus ab angelis... Dupliciter hoc intelligi potest: 1° Filium tuum incarnando inferiorem angelis constituisti, nempe in natura humana, qua angelis est paulo inferior.— 2° Infra angelos et in mortali humilique conditione eum constituisti *paulisper*, ac brevi tempore. Scilicet Christus tempore suæ vitæ mortalis humiliatus est; deinde vero, in resurrectione atque ascensione, *gloria et honore coronatus*.

Omnia subjecisti sub pedibus ejus... En Christi regnum, ejusque potestas suprema in cœlo et in terra. *Sub pedibus ejus* i. e. sub humanitatis ejus dominatu, subjecta sunt omnia, cœlestia, terrestria et infernalia. *Suscitans illum a mortuis, et constituens ad dexteram suam in cœlestibus, supra omnem principatum et potestatem... Omnia subjecit sub pedibus ejus; et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam.* Eph. I, 20, seq.

—

Explicatio tertia.

Psalmus sensu mystico spectatus, et quatenus editus, non in persona prophetæ, sed in persona Ecclesiæ, est ejusdem Ecclesiæ vox, magnalia ac mirabilia Dei universa, Spiritu sancto suggerente, celebrantis.

Aspiciens enim oculo fidei opera Dei, admiratione atque amore rapta exclamat : « *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra !...* Quam admirabile non tantum in ordine naturæ, sed etiam et præcipue in ordine gratiæ, per Christum manifestatæ!

« At vero, quia abscondisti hæc præsertim Christi mysteria, a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis; quia ore infantium hæc celebranda voluisti: da mihi oculos humilium, et labia pura infantium, ut perspiciam et enarrem omnia mirabilia tua.

« Tunc videbo cœlos tuos : i. e. totum ordinem gratiæ, ordinem illum excelsum, spiritualem, super omnem terrenam mutabilitatem in æternum constitutum... Videbo Ecclesiam tuam, cum Pastoribus, Doctoribus, omnibusque Sanctis suis regnantem in universo mundo, sicut luna cum stellis

splendentibus dominatur in universo firmamento. *Videbo cœlos tuos, lunam et stellas quæ tu fundasti.*

« Non autem opera tua duntaxat, sed te ipsum videbo, in Jesu Christo, filio tuo unigenito, qui propter nos homines descendit de cœlo, et incarnatus, et homo factus est : *Quid est homo, aut filius hominis, quoniam visitas eum!* Siccine dilexisti mundum, ut Filium tuum unigenitum dares! Facta sunt hæc *per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto*. Luc. I, 78.

« Hunc autem Christum tuum ut undequaque mirabilem efficeres, primum humiliatum, deinde exaltatum, constituisti Regem universorum. *Eum qui modico quam angeli minoratus est, videmus Jesum, propter passionem mortis, gloria et honore coronatum. Omnia subjecisti sub pedibus ejus* (Hebr. II, 8, 9) : angelos, hominesque justos, imo etiam peccatores. »

Psalmi conclusio. — Tam stupendo mysteriorum Dei spectaculo magis magisque admiratione rapta et amore succensa, Ecclesia sicut exorsa est, ita concludit, exclamans : *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!*

Quo affectu sanctissimo velut absorpta conquiescit.

Nota 1° (1). Sic SS. Patres animalia in psalmo enumerata intelligunt, ut domestica designent angelos, omnesque justos ; reliqua vero, omnis generis peccatores. Oves et boves, inquit Augustinus in hunc locum scribens, intelligamus omnes sanctos : vel, sicut oves, innocentiæ fructum dantes ; vel etiam, ut boves, operantes ut terra fructificet, id est, ut terreni homines ad spiritualem ubertatem regenerentur. Has ergo animas sanctas, non hominum tantum, sed etiam omnium angelorum oportet accipere.

Deinde S. Doctor observat, illud INSUPER *et pecora campi*, indicare, non tantummodo sanctos ac justos Christi imperio subesse ; sed etiam peccatores, tribus animalium speciebus quæ sequuntur designatos. Scilicet, 1) *pecora campi* illi sunt, qui concupiscentiæ carnis serviunt, et per viam latam ad in-

(1) Hoc velut specimen adjiciendum duximus, quo pateat quam accurate ac minutatim SS. Patres vel doctissimi, ut Augustinus, verba sacra perpendant, quamque longe sensum in divinis oraculis latentem persequantur.

teritum gradiuntur. -2) *Volucres cœli* sunt superbi, de quibus dicitur : *Posuerunt in cœlum os suum.* Ps. LXXII. -3) *Pisces maris* sunt bonorum temporalium cupidi, qui perambulant semitas maris : id est, inquirunt in profundo hujus sæculi temporalia bona, quæ tanquam semitæ in mari tam cito evanescunt et intereunt, quam rursus aqua confunditur, postquam transeuntibus locum dederit. — Tria itaque genera animalium repræsentant peccatores, triplici concupiscentia impulsos (1).

Nota 2°. Quæcumque in Psalmo dicuntur de Christo, ejusque humiliatione et subsequenti gloria atque dominio; eadem secundario quodam sensu pertinent ad quemlibet fidelem christianum, quatenus pro modulo suo et conditione, discipulus similis esse debet Magistro suo, servus Domino, secundum illud : *Si quis mihi ministrat, me sequatur; et ubi sum ego, illic et minister meus erit* (Joan. XII, 26). Et istud : *Pater... ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis.* Joan. XVII, 22.

Sensus liturgicus.

Splendidus iste psalmus canitur, 1° in festis spineæ Coronæ, Clavorum et Lanceæ, Transfigurationis et Ascensionis Christi ; nec non 2° in solemnitate SS. Trinitatis; 3° in festis B. M. V., ac cæterarum Virginum; 4° in festis Martyrum et Confessorum.

1° In festis mysteriorum Christi, celebratur Christi humanitas, tanquam præcipuum universæ creationis ornamentum : humanitas illa humiliata primum, deinde vero *propter passionem mortis*, ac propter ignominiæ coronam, *gloria et honore coronata* (Hebr. II, 9). Quæ quidem gloria Christi, tum in Transfiguratione, tum in Ascensione ejus peculiari quodam modo effulsit.

2° In festo SS. Trinitatis canitur Dei unius ac trini mirabile nomen, majestas ac magnificentia : manifestata quidem per mundum universum, præcipue tamen per Incarnationis mysterium, quo visibiliter Deum cognoscimus et cœlos velut

(1) Cfr. S. Aug. *in hunc locum.*

apertos spectamus : *Quoniam videbo cœlos tuos... Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!*

3° In festis B. M. V. canitur Dei Genitricis gloria, -1) indirecte, nimirum in præconio Filii, cui ipsa simillima est, et cujus magnitudinis particeps; -2) directe, quatenus inter mirabilia opera Dei eminet ipsa, tanquam insignis divinæ magnificentiæ manifestatio, non secus ac luna inter stellas. Imo in imagine lunæ peculiariter respicitur Maria Virgo, mulier amicta claritate Solis justitiæ, cui Ecclesia etiam accommodat hæc verba : *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna?* Cantic. VI, 9.

Idem psalmus canitur in officio Virginum, -1) quia ipsæ, virginum Reginæ aliquomodo similes, eam veluti stellæ lunam, sequuntur; -2) quia inter pulcherrima Dei opera in ordine gratiæ, singulariter emicat virginitas. Hinc antiphona: *O quam pulchra est casta generatio cum claritate!*

4° In officiis demum Martyrum et Confessorum, Ecclesia respicit insignes illos Christi discipulos tanquam Domino suo simillimos, sicut ipsum gloria et honore coronatos, ejusque potestatis ac regalis dominii participes. Ideo in antiphona dicit : *Quia gloria et honore coronasti Sanctum tuum, et constituisti eum super opera manuum tuarum.*

Digitized by Google

PSALMUS X.

In Domino confido.

1. In Domino confido : quomodo dicitis animæ meæ : Transmigra in montem sicut passer ?

2. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra : ut sagittent in obscuro rectos corde :

3. Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt : justus autem quid fecit (1) ?

4. Dominus in templo sancto suo : Dominus in cœlo sedes ejus.

5. Oculi ejus in pauperem (2) respiciunt : palpebræ ejus interrogant filios hominum.

6. Dominus interrogat justum et impium : qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam (3).

1. In Domino confido... Quomodo vos dicitis mihi : Fuge in montana sicut passer fugiens aucupem?

2 Quoniam ecce impii hostes tui intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra (in nervis arcuum), ut sagittent insidiose te tuosque socios innocentes;

3. Et quæcumque pro patria fecisti calumniando destruxerunt. Justus autem quid mali eis fecit ?

4. His respondeo : Dominus in templo sancto suo, Dominus, inquam, in cœlo sedem ac tribunal habet.

5. Oculi ejus (in oppressum justum) respiciunt : oculi ejus aperti sunt, ut considerent omnes filios hominum.

6. Dominus ut Judex examinat justum et impium : proinde qui diligit iniquitatem, odit animam suam.

(1) Juxta hebraizantes vertendum potius ita foret : *Et cum ipsa rerum fundamenta* (leges nempe et mores) *destructa sint, vir justus quid facere possit?*

(2) Illud *in pauperem*, quod habet Vulgata, deest in hebræo.

(3) Juxta hebræum : *Dominus explorat justum* (et cognitum amat) : *at impium, et eum qui diligit iniquitatem, odio habet anima ejus.*

7. Pluet super peccatores laqueos : ignis, et sulphur, et spiritus procellarum, pars calicis eorum.	7. Nam pluet Dominus, super peccatores laqueos inevitabiles : ignis, et sulphur, et spiritus procellarum pars eorum erunt.
8. Quoniam justus Dominus, et justitias dilexit : æquitatem vidit vultus ejus.	8 Quoniam justus Dominus est, et justitias servorum suorum diligit : et æquitatem eorum benevole respicit oculus ejus.

—

Explicatio.

Argumentum. — Juxta probabilem Lyrani sententiam, psalmum hunc David in persecutione Saulis, conscripsit, cum esset in præsidio Moabitarum, et in Judæam reverti juberetur a Gad propheta, divinitus dicente : *Noli manere in præsidio, proficiscere et vade in terram Juda* (I Reg XXII, 5). Quam reversionem cum Davidi dissuaderent amici, ut periculis plenam propter sævitiem Saulis; ille Dei voci obtemperare volens, ait, se Deo fretum nulla hostium tela timere.

Sensu spirituali, loquitur David in persona cujuslibet justi, Ecclesiæ membri, tempore persecutionum in Deo perfecte confidentis; atque ita nos omnes, in quovis discrimine positos, confidentiam et patientiam docet.

I. *Quanta pericula Davidi fugam suadeant.*
II. *Quanta tamen confidentia ipse securus maneat.*

—

1. *In Domino confido : quomodo dicitis animæ meæ : Transmigra in montem sicut passer?*

Fugam suadentibus, Deo aliter volente, amicis suis, opponit propheta unum verbum : *In Domino confido...* Id enim unum omnibus humanæ prudentiæ sermonibus respondet.

Hos autem sermones tanquam inanes rejiciendo repetit : *Quomodo dicitis animæ meæ* (id est, mihi) : *Transmigra in montem sicut passer?* id est : Quære locum tutum in montibus, sicut avicula ab aucupibus impetita, in montis cacumine latebras quærit. — Sensu morali, hæc verba sunt carnalis prudentiæ, servis Dei suadentis ut bonum opus, ex voluntate

Dei susceptum et peragendum, ob molestias aut pericula deserant.

2. *Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra : ut sagittent in obscuro rectos corde.*

3. *Quoniam quæ perfecisti destruxerunt : justus autem quid fecit?*

Rationem addunt suasores duplicem, cur in Judæam abeundum non sit : 1° quia Davidi jam paratum est exitium; 2° quia omnis Davidis spes in Judæa odio inimicorum destructa est. Jam, inquiunt, paraverunt sagittarum copiam in pharetra; vel juxta textum hebræum, aptaverunt sagittas nervis arcuum, ut ex insidiis transfigant te, sociosque tuos, quamvis innocentes : *Ut sagittent in obscuro rectos corde.*

Nec putes tibi adhuc præsidium esse in favore populi propter facinora tua, quibus tam bene de rege deque republica es meritus; nam quæcumque laudabiliter fecisti, adversarii tui calumniis corruperunt et destruxerunt. *Quoniam quæ perfecisti destruxerunt.*

Et quidem sic opera tua calumniati sunt ex mero et pessimo odio, cum nullam ad id eis dederis occasionem : *Justus autem quid fecit?* Davidem alloquuntur in tertia persona.

Juxta hebræum, versiculus 3 exponendus foret ita : Etiamsi, o David, incolumis in Judæam pervenias, frustra ibidem laborabis. Cum enim publici ordinis fundamenta convulsa sint, omniaque turbata ac desperata, quid in hac rerum strage, tu homo justus efficere poteris?

4. *Dominus in templo sancto suo : Dominus in cœlo sedes ejus.*

5. *Oculi ejus in pauperem respiciunt : palpebræ ejus interrogant filios hominum.*

6. *Dominus interrogat justum et impium : qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.*

Incipit *secunda pars*, fiducia in Deo. — Hostium suorum sævitiæ opponit Deum judicem ac vindicem. Dominus, in-

quit, et Judex omnium, sedet in cœlesti suo sanctuario, omni humana potentia superior, omnia cognoscens et intuens, ut innocentiæ illatas injurias vindicet.

5. *Oculi ejus in pauperem respiciunt*, id est, in hominem afflictum, ac persecutionibus obnoxium. *Palpebræ ejus interrogant filios hominum...* In hebræo simpliciter dicitur : *Inde oculi ejus prospiciunt : palpebræ ejus explorant filios hominum;* scilicet, e summo cœlo Deus omnia videt...

6. *Dominus interrogat justum et impium :* id est, attente respicit, explorat et pernoscit opera, tum justi, tum etiam impii : ut nempe præmium vel pœnam pro cujusque merito rependat.

Inde sequitur quod addit : *Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam*, id est (1), odit animæ suæ bonum et salutem. Nam in peccato causam ponit pœnæ subeundæ, imo mortis æternæ. Quare Apostolus dicit : *Stimulus mortis peccatum est* (I Cor. XV, 56); scilicet, peccatum est stimulus, per quem nobis mors præcipue nocet, nosque pungendo confodit. Sicut scorpius in aculeo, ita mors in peccato robur habet, nec aliter nocere potest.

7. *Pluet super peccatores laqueos : ignis, et sulphur, et spiritus procellarum, pars calicis eorum.*

En abundantia et varietas pœnarum quas impii sibi inducunt; et sic, quamvis peccando sese videantur amare, revera oderunt ac perdunt semetipsos.

Laquei significant vim ineluctabilem divinæ justitiæ, quam nemo evadere poterit; vel etiam, diaboli laqueos, passiones et peccata, quibus in hac vita magis magisque, Deo sic permittente, involventur. — Isti tamen *laquei* sumi possunt pro fulminibus : nam juxta metaphoram Arabibus etiamnum usitatam, *laquei* dicuntur longi fulminum tractus. Qui sensus recte quadrat cum cæteris.

Ignis et sulphur sunt fulmina ; vel etiam alludunt ad pluviam ignis et sulphuris, qua consumpta est Pentapolis. —

(1) Juxta hebræum *odium* istud refertur ad Deum, qui odio habet iniquitatem Cf. supra, *Text.* (3).

Spiritualiter indicant supplicia gehennæ, quorum imaginem exhibuit conflagratio Sodomæ et Gomorrhæ.

Spiritus procellarum, sunt vel venti frigidissimi, quibus etiam cruciabuntur damnati; vel indicant perturbationem animæ et conscientiæ eorum.—*Pars calicis*, id est, sors, portio quæ illis debetur, metaphora desumpta e conviviis Hebræorum, in quibus unicuique sua pars vini in calice distribuebatur.

8. *Quoniam justus Dominus, et justitias dilexit : æquitatem vidit vultus ejus.*

Hæc vera ratio est, cur Deus tam atrociter impios puniat, *quia justus est* in se : *Deus enim lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ* (I Joan. I, 5). Nec tantum justus est in se, sed *et justitias dilexit*, seu *diligit* : id est, opera justitiæ requirit et amat in creaturis, ad imaginem suam creatis.

Id ipsum repetit aliis verbis, dicens : *Æquitatem vidit vultus ejus*, id est, justitiam aspiciunt visione approbationis, seu aspicere delectantur oculi ejus. — In hebræo, vox *æquitas*, refertur ad personas, ita ut vertendum sit : *Rectos corde benevole respicit facies ejus.*

Sensus liturgicus.

Psalmus X occurrit, 1° in officio de Passione, de quinque Plagis, de Corona spinea, et de Ascensione Domini; 2° in officio de Angelis; 3° in officio de Martyribus.

1° Ecclesia recitans psalmum hunc in officio de Passione Domini, loquitur in persona Christi, qui confidens in Patre, persecutiones et insidias Judæorum non metuit; ideoque ipse a morte liberatus est et exaltatus, meruitque liberationem et exaltationem justorum, vindicta interim impiis reservata : *Quoniam justus Dominus, et justitias dilexit : æquitatem vidit vultus ejus.*

In officio de Corona spinea et de Ascensione, peculiarem sensum habet versiculus 4 : *Dominus in cœlo sedes ejus :* ostendere enim videtur Christum ut Regem summum, in throno suo sedentem, et capite cinctum diademate.

2° In festo Angelorum, respiciuntur ex una parte pericula et insidiæ spirituales paratæ justis; ex altera vero, paterna Dei providentia erga filios hominum, qua angelos custodes eis dare dignatus est : Hinc tanta justi fiducia : *In Domino confido... Dominus in cœlo sedes ejus : oculi ejus in pauperem respiciunt.*

3° In festis Martyrum, loquentes inducuntur athletæ fidei, Christique patientis imitatores. Intrepide autem confitentur suam in Deo fiduciam, persecutorumque minas et jussa principum contemnunt propter judicia Dei, supremi Judicis : *Dominus interrogat justum et impium...*

PSALMUS XIV.

Domine, quis habitabit.

1. Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

2. Qui ingreditur sine macula : et operatur justitiam.

3. Qui loquitur veritatem in corde suo : qui non egit dolum in lingua sua.

4. Nec fecit proximo suo malum : et opprobrium non accepit adversus proximos suos.

5. Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus : timentes autem Dominum glorificat.

6. Qui jurat proximo suo et non decipit; qui pecuniam suam non dedit ad usuram : et munera super innocentem non accepit.

7. Qui facit hæc : non movebitur in æternum.

1. Domine, quis habitabit in cœlesti tabernaculo tuo? aut quis requiescet in cœlorum monte sancto tuo?

2. Qui vitam degit sine macula, et operatur justitiam.

3. Qui assentitur veritati in corde suo, nec loquitur fraudes lingua sua.

4. Nec proximo damnum infert opere, nec ad aures suas admittit contumeliam ullam aut detractionem contra proximos.

5. Qui pro nihilo habet quoscumque malos; timentes autem Dominum honorat.

6. Qui jurat proximo suo et non decipit; qui pecuniam tribuit, sed non ad usuram; et munera seductoria super innocentem non accipit.

7. Qui facit hæc, requiescet in monte sancto Domini securus in æternum.

Explicatio.

—

Argumentum. — Declaratur hoc psalmo via ad vitam æternam; seu docetur qua ratione vivendum sit, maxime cum proximo, ut in cœlestibus tabernaculis aliquando habitare mereamur.

Propheta nimirum, personam Ecclesiæ gerens, desiderio captus collium æternorum, eoque fideles deducere cupiens; sublatis sursum oculis, Dominum interrogat, quis dignus sit futurus ut illic habitet. Moxque divinitus edoctus proclamat, hunc fore hominem immaculatum a peccato, et virtutibus ornatum.

Duæ partes distingui possunt:

I. *Indicatur beatitudinis terminus.*
II. *Designatur via ducens ad illum.*

—

1. ***Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?***

En desiderabilis terminus, cœlestis nempe habitatio, ubi cor hominis conquiescere poterit. — De cœlo enim hic agitur, et de domo gloriæ Domini; non vero de Tabernaculo fœderis neque de monte Sionis, ubi Tabernaculum erat positum. Etenim 1° Tabernaculum fœderis non erat domus habitationis respectu hominum; sed tantum domus seu locus orationis. — 2° Neque beneficium ac privilegium tantum erat quantum hic supponitur, ut quis adire posset Tabernaculum testimonii, nec tanta ad id sanctitas requirebatur in Lege. Itaque merito communis interpretum sententia verba hæc de Tabernaculo Dei æterno intelligit, id est de cœlo.

Cœlum autem vocatur *tabernaculum* et *mons sanctus*, nempe Sionis, quia — 1° Tabernaculum fœderis figurabat cœlum, Tabernaculum Dei non manu factum; et — 2° mons Sion figurabat Jerusalem cœlestem. *Accessistis*, inquit Apostolus, ***ad Sion montem, et civitatem Dei viventis, Jerusalem cœlestem,***

Digitized by Google

et multorum millium angelorum frequentiam (Hebr. XII, 22). — Et de eadem Jerusalem nova dicitur: *Ecce, tabernaculum Dei cum hominibus. et habitabit cum eis.* Apoc. XXI, 3.

Porro dicendo: *Quis habitabit?... quis requiescet in monte sancto tuo*, insinuat, 1° cœlum esse domum Dei, ac patriam nostram desiderabilem; 2° esse mansionem stabilem instar montis, simulque arduam ac laboriosam ascensu; 3° demum, esse quietem perfectam, de qua Apostolus: *Relinquitur sabbatismus populo Dei... festinemus ergo ingredi in illam requiem.* Hebr. IV, 9, 11.

2. *Qui ingreditur sine macula: et operatur justitiam.*

3 *Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua.*

4 *Nec fecit proximo suo malum: et opprobrium non accepit adversus proximos suos.*

Altera pars: Via ducens ad cœlum. — Undecim enumerantur conditiones ad beatum ingressum cœli requisitas: declinare a malo, facere bonum, dicere veritatem in corde, non fallere verbis, non lædere operibus, non fieri cujusvis injuriæ participem, contemnere vitium ubicumque occurrit, honorare virtutem ubicumque invenitur; servare juramentum, si quis jurare debuerit; non fenori dare pecuniam, si quis fuerit dives; non corrumpi se sinere muneribus, si judicis officio quis fungatur.

Ut patet, octo priores conditiones pertinent ad omnes homines, tres ultimæ ad quosdam duntaxat. — Alio sub respectu, duæ priores conditiones continent principium fundamentale justitiæ, fugiendi malum et faciendi bonum; sequentes vero illud principium explicant, indicando quomodo cogitatione, verbo et opere justitia servanda sit, tum erga Deum, tum erga proximum.

2. *Qui ingreditur sine macula et operatur justitiam.* Dicitur *ingredi* seu vivere *sine macula*, ille qui, ut Bellarminus ait, vivit sine culpa lethali; *operari* autem *justitiam*, qui facit omnia ad quæ tenetur, non timore pœnæ, sed amore justitiæ.

Ille autem immaculatus et justus hic descriptus, quis est? Resp. Propheta generaliter et abstractive loquitur nec

quemquam in particulari designat. Quia tamen descriptio non convenit nisi Christo et Sanctis ejus, ideo Spiritus sanctus altiore sensu ad illos respexisse censendus est. Propterea et Ecclesia has antiphonas adhibet: *Ingressus sine macula* (Christus) *et operatus justitiam, coronatus est in monte sancto tuo* (Offic. de S. spinea Corona). — *Domine, iste sanctus habitabit in tabernaculo tuo, operatus est justitiam, requiescet in monte sancto tuo* (Offic. de Confess.).

3. *Qui loquitur veritatem in corde suo:* id est, qui loquitur sincere ac profert ore veritatem, quam novit corde; — vel melius: qui veritati corde adhæret eamque amat. — Bellarminus sensum latius extendit, nempe ad exclusionem omnis peccati interni. Quicumque enim, inquit, in peccatum aliquod consentit, loquitur falsum in corde suo: quia judicat expedire sibi id, quod revera sibi non expedit

4. *Nec fecit proximo suo malum.* id est, alterum non læsit opere aut verbis. De læsione nociva et proprie mala sermo est; non de illa quæ, etsi proximo sæpe ingrata, tamen salubris est, ut correptio. *Opprobrium accipitur adversus proximos*, cum calumniis aliisve injuriis assensus præstatur.

5. ***Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus: timentes autem Dominum glorificat.***

6. ***Qui jurat proximo suo et non decipit; qui pecuniam suam non dedit ad usuram: et munera super innocentem non accepit.***

Adjiciuntur reliqui characteres perfecte justi, ad cœlum aspirantis. — *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus...* id est, ille qui malos homines, quamvis potentes aut divites, contemptui habet: non quidem quatenus sunt fratres sui, aut forsitan superiores; sed præcise quatenus sunt impii et Deo ipsi contemptibiles Scilicet quæcumque naturalia talenta justus non æstimat ut bona homini, si desit justitia; e contra temporalem abjectionem quamlibet non æstimat ut malum, dummodo adsit justitia: ideoque vitium ubicumque illud invenit, spernit; virtutem vero vel in homine pauperrimo honorat.

7. *Qui facit hæc, non movebitur in æternum.*

Respondet quæstioni in primo versiculo propositæ, dicitque eos qui ita vivunt, habituros firmissimam in cœlesti Tabernaculo mansionem.

His verbis concludens : ***Qui facit hæc, non movebitur in æternum***, implicite Spiritus sanctus homines invitat ad examinandum, utrum hæc faciant, et enumeratas conditiones impleant : quæ sicut necessariæ sunt, ita etiam sufficiunt, ut homo ad patriam cœlestem perveniat. Etenim conditiones propositæ totam continent legem justitiæ, totum decalogum, totamque legem evangelicam, quæ in dilectione Dei et proximi consistit. Sed quemadmodum in Evangelio et in decalogo, ita etiam in hoc psalmo ea quæ ad proximum spectant fusius explicantur, quam quæ pertinent ad Deum : ut sciamus, majorem legis partem a nobis implendam, esse dilectionem proximi : qua servata, lex tota implebitur : ***Qui diligit proximum, legem implevit.*** Rom. XIII, 8.

Sensus liturgicus.

Abhibetur psalmus iste, 1° in officio Sabbati sancti, Coronæ spineæ, sacræ Sindonis, ac Plagarum Domini ; 2° in officio omnium Martyrum et Confessorum.

1° Quatenus ad Christum ejusque passionem spectans, est vox Ecclesiæ, filios suos viam cœli docentis, ostendendo eis ipsius Domini vitam immaculatam, justitiamque perfectam : id est talem, quæ etiam inter opprobria usque ad mortem perseveret. Consonat cum verbis Petri, scribentis, Christum reliquisse exemplum, ut sequamur vestigia ejus : ***Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus; qui quum malediceretur non maledicebat; quum pateretur, non comminabatur : tradebat autem judicanti se injuste.*** I Pet. II, 22.

2° Quatenus celebrat Sanctos, Ecclesia eodem psalmo describit vitam eorum, qui Agnum immaculatum et propter justitiam immolatum sequendo, sicut ipse ad æterna Dei tabernacula pervenerunt ; hinc antiphona : ***Domine iste Sanctus habitabit in tabernaculo tuo : operatus est justitiam, requiescet in monte sancto tuo.***

—

Digitized by Google

PSALMUS XV.

Conserva me, Domine.

1. Conserva me, Domine, quoniam speravi in te. Dixi Domino : Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

1. Conserva me, Domine, ac tuere, quoniam speravi in te, et dixi tibi : Deus meus es tu, a quo omnia bona accepi, quique bonis meis non indiges.

2. Sanctis qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis (1).

2. Sed dedisti mihi miram benevolentiam et charitatem erga sanctos tuos in terra.

3. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum : postea acceleraverunt (2).

3. Ipsi prius in via peccatorum miserrimi; postea per me redempti, celeriter via virtutis ad salutem properarunt.

4. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus : nec memor ero nominum eorum per labia mea.

4. Non enim eos ex Judæis et Gentibus sic in unam congregabo Ecclesiam, ut adhuc sacrificia cruenta offerant : imo ista prorsus abolita et oblivioni tradita volo.

5. Dominus pars hæreditatis meæ et calicis mei : tu es qui restitues hæreditatem meam mihi (3).

5. Ecce quod petivi a Domino, magnifice impetravi : Dominus ita me conservavit, ut ipse sit pars hæreditatis meæ : utique tu es, Domine, qui dabis hæreditatem meam mihi.

6. Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi.

6. Portio mihi obtigit præclara: etenim hæreditas mea præstantissima est mihi.

(1) In hebræo : *Sanctis qui sunt in terra, miram exhibere cupio benevolentiam et charitatem.*

(2) In hebræo : *Multiplices erunt eorum dolores, qui aliorsum* (ad alios deos) *festinant.*

(3) Hebraica lectio verti potest : *Amplam fecisti mihi hæreditatem meam.*

7. Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum : insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

7. Benedicam Dominum qui tribuit mihi tanti boni intelligentiam (1) : et tota die usque ad noctem, intimo gratitudinis affectu erga ipsum, moventur viscera mea.

8. Providebam Dominum in conspectu meo semper : quoniam a dextris est mihi, ne commovear.

8. Simul autem assistentem mihi Dominum habui in conspectu meo semper : quoniam a dextris est mihi ne a perseverando dimovear.

9. Propter hoc lætatum est cor meum, et exultavit lingua mea : insuper et caro mea requiescet in spe.

9. Propter hoc in ipsa passione mea lætatum est cor meum, et laudabunda exultavit lingua mea (anima mea) : insuper et caro mea immolata, requiescet in spe resurrectionis.

10. Quoniam non derelinques animam meam in inferno : nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

10. Non enim derelinques animam meam in limbo : nec permittes corpus Sancti tui pati corruptionem.

11. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo : delectationes in dextera tua usque in finem.

11. Notas mihi fecisti ex inferis vias vitæ, seu resurrectionis : post quam adimplebis me lætitia, dando mihi visionem vultus tui, et delectationes cœlestes, sessuro in dextera tua usque in æternum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio Christi ad Patrem, qua et conservationem suam petit, sibique gratulatur, tum ob justorum multitudinem per se libertate filiorum Dei donatam ; tum ob præclaram hæreditatem sibi a Patre datam, quæque animæ beatitudinem continet una cum corporis sui resurrectione ac gloria.

(1) Juxta hebr., *qui mihi tam bene consuluit.*

Digitized by Google

Psalmum esse de Christo, probatur ex interpretatione Apostolorum. Etenim, Act. II, 25 seq. S. Petrus postquam recitavit quatuor ultimos hujus psalmi versus, addit, non posse illa convenire Davidi, sed de Christo esse dicta. *David*, inquit, *propheta cum esset, et sciret quia jurejurando jurasset illi Deus de fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus ; providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.*

Eodem fere modo loquitur S. Paulus, Act. XIII, 35 seq. — Unde sic argumentamur : De Christo et non de Davide intelligendos esse quatuor versus postremos, ac præsertim illa verba : *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*, docent Apostoli ; atqui non possunt intelligi quatuor ultimi versus de Christo, quin totus psalmus de Christo intelligatur : cum totus psalmus sit oratio quædam ejusdem personæ continuata ; ergo psalmus integer de Christo intelligendus est.

Sensu igitur litterali et immediato est oratio Christi ; sensu autem mediato et consequenti, est oratio omnis Christiani : quam nempe quivis Christi discipulus sibi applicare potest.

I. *Oratio Christi, conservationem suam a Patre petentis.*
II. *Celebratio hæreditatis a Patre impetratæ.*

—

1. *Conserva me, Domine, quoniam speravi in te. Dixi Domino : Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.*

Loquitur Christus ut homo, in sua passione constitutus, petitque sui conservationem : seu, ut servetur incolumis a morte, et a morte liberetur, nimirum per resurrectionem sibi promissam ; aliis verbis, petit vitam, sicut alibi dicitur : *Vitam petiit a te, et tribuisti ei longitudinem dierum* (Ps. XX). De hac oratione Domini sic loquitur Paulus : *Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia* (Hebr. V, 7). — Petit itaque vitam ac resurrectionem a Patre, et tanquam

motivum proponit suam in solo Patre ac Deo suo perfectam fiduciam : *Quoniam speravi in te.*

Dixi Domino (id est, tibi Domino meo) : ***Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.*** Sensus est : In te speravi, quia Deus meus es, infinite perfectus, summe tibi ipse sufficiens, nullo modo indigens me, aut ulla alia creatura tua. — Fiduciam suam profitetur, fundatam non in suis meritis quibus Deus non indiget; sed in solo Deo, in divinis perfectionibus, in potentia et misericordia Dei sui, quem ex toto corde amplectitur : ***Deus meus es tu!***

2. *Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.*

Transpositio hic habetur verborum, quæ sic componenda sunt : Mirificavit Deus omnes voluntates meas erga sanctos suos qui sunt in terra.

Pergit Christus alloqui Patrem in tertia persona (1), quasi diceret : Non indiget Dominus meis bonis; sed sancti qui sunt in terra ab ipso creata, eis indigent : ideoque miram fecit meam erga ipsos benevolentiam et charitatem. — Sancta Christi humanitas Patri tribuit animæ suæ dispositionem, qua tam mire dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis. Fatetur, hæc sua bona atque merita, Deo tam glorifica, nullatenus divinæ Majestati esse necessaria; sed a divina misericordia mirabiliter ordinata ad redemptionem humani generis, et salutem electorum.

3. *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.*

4. *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.*

Duplici hoc versu effectum explicat charitatis suæ erga electos, et mortis quam pro eis subiit. Multæ, inquit, erant infirmitates eorum spirituales; postea vero, per gratiam sanguine meo promeritam, sanati sunt fortesque effecti, et ideo exultaverunt ad currendam viam. His consonant Isaiæ verba (LIII, 4, 5) : *Vere languores nostros ipse tulit... Posuit Domi-*

(1) In hebræo est persona prima.

nus in eo iniquitatem omnium nostrum... et livore ejus sanati sumus.

Addit autem : *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea.* Quibus verbis plenius explicat, quomodo per mortem suam Sanctos in via justitiæ promoturus sit : indicando scilicet, cultum Synagogæ, qui in sanguine et carne animalium consistebat, atque imperfectus et carnalis erat, mutandum esse in cultum spiritualem ac perfectum Ecclesiæ suæ. — Sensus namque hujus loci sic probabiliter exponitur : Non enim congregabo eos in cœtus religiosos, ut offerant animalium sanguinem; sed potius, ut offerant mihi victimam sanctam Eucharisticam, et hanc victimam perfectam vitæ suæ sanctitate imitentur. Mosaica sacrificia erunt prorsus abolita, de iis non erit amplius sermo apud me, ea ne nominabo quidem deinceps : *Nec memor ero nominum eorum per labia mea* (1).

5. *Dominus pars hæreditatis meæ, et calicis mei : tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.*

Secunda pars, quomodo Christus sit exauditus a Patre : quomodo conservatus sit, et bonis cumulatus.—Dominus, inquit, quem unice elegi, et in quo uno spem constitui, spem meam non fefellit; sed dignatus est semetipsum mihi dare in hæreditatem ac thesaurum, omnia bona continentem.

Dominus pars hæreditatis meæ, id est, pars hæreditaria, quæ mihi ex divisione hæreditatis contingere debet : scili-

(1) Superiores tres versus, 4, 3, 2, pro more exposuimus secundum versionem Vulgatam. Fatendum autem, Vulgatam hic esse valde obscuram, atque inde ipsam expositionem incertam et nonnihil violentam. — Paulo clarior est originalis textus, qui interpretandus videtur hunc in sensum :

Sanctis et electis Dei qui sunt in terra, miram benevolentiam exhibui, eosque salvos feci.—E contra, multiplicabuntur dolores eorum qui sancti esse noluut, et ad alium, seu ad alienum deum confugere festinant. — Istorum cruenti atque polluti altaris non ero particeps, nec nomina eorum pronuntiabo labiis meis. — Sed Dominus solus pars mea...

Scilicet, postquam ab initio Christus petivit a Patre conservationem sui et ressurectionem, eo quod spem suam totam in Patre constituit : allatum hoc motivum explicat dicens, se ardenter quærere sanctificationem ac salutem animarum, purissimumque cultum Dei Patris. — Hunc Deum ac Dominum suum se elegisse, ait, in partem hæreditatis : quæ quidem præclarissima est, fons et complexus bonorum omnium, constantiæ in passione, et resurrectionis a morte.

Digitized by Google

cet, quidquid omnino exspecto, id mihi Dominus est : ipse mihi est omnia, et loco bonorum omnium. — *Pars calicis mei* idem significat metaphorice : nam calix, qui dividi solebat inter convivas, pro hæreditate accipitur quæ dividitur inter hæredes. — Nonnulli quoque per hæreditatem opes, per calicem delicias intelligunt. — *Tu es qui restitues*, id est, qui possidendam dabis, *hæreditatem meam mihi*. Istud additur, quia cum Christus adhuc mortalis hæc diceret, nondum plene possidebat hæreditatem suam. Quæ quidem verba, ab omnibus Christi fidelibus simili sensu usurpanda, eis ostendunt *hæreditatem incorruptibilem, conservatam in cœlis*. I Pet. I, 4.

6. *Funes ceciderunt mihi in præclaris : etenim hæreditas mea præclara est mihi.*

Præstantiam suæ hæreditatis explicat, quasi diceret : In partem hæreditariam mihi obvenit quod est omnium præstantissimum : nempe Deus, Dei gratia ejusque regni possessio ; cum alii humanas opes ac vanitates soleant sibi pro hæreditate eligere.

Funes ponuntur pro hæreditaria parte, quia funiculis solebant mensurari partes hæreditariæ agrorum. Et quoniam distributio inter hæredes sorte fiebat, ideo dicebantur funiculi in præclaram partem cadere, quando pars optima contingebat. — Meminit sortis, inquit Bellarminus, quia principium hujus hæreditatis a prædestinatione ducitur ; prædestinationis autem gratia respectu nostri sors quædam est. Unde S. Paulus : *Sorte vocati sumus ;* et : *Dignos nos fecit in partem sortis sanctorum*. Eph. I, II ; Coloss. I, 12.

7. *Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum : insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei.*

8. *Providebam Dominum in conspectu meo semper : quoniam a dextris est mihi, ne commovear.*

Jam exponere incipit quomodo hæreditatem hanc præclaram adire debuerit et revera adierit. Imprimis eam cognovit, desideravit omnique labore consequi studuit, Dei auxilio fretus — *Benedicam*, inquit, *Dominum qui tribuit mihi intel-*

lectum : id est, qui dedit mihi ut cognoscerem, et prudenter eligerem magnificum illud bonum; — vel, ut in hebræo, laudabo Dominum, qui tam benefice mihi consuluit.

Insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei : h. e. et ideo usque ad noctem intimo cordis affectu ei gratias agam. — *Renes* in Scriptura pro mente ejusque affectibus sumuntur, fere sicut *cor.* — *Usque ad noctem*, i. e. tota die, semper. — Sunt qui metaphorice noctem tribulationum hic intelligunt, ita ut sensus sit : Ideo semper, usque ad noctem passionis et mortis meæ, Dominum laudabo.

8. *Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commovear.* Ex intellectu illo, et affectu bono erga Deum Patrem, factum est, ut hunc semper ante oculos habuerit, et præsentem consideraverit. Quæ quidem non falsa consideratio fuit : quoniam vere Dominus semper ipsi adfuit tanquam adjutor fortis, ne moveretur in tribulationibus suis, sed perseveraret usque in finem.

Porro illa divina assistentia, et per eam perseverans perpessio tribulationum usque ad mortem, mortem autem crucis, Christo velut introductio fuit et via adeundæ hæreditatis suæ gloriosæ; quam viam sequentibus versibus explicat.

9. *Propter hoc lætatum est cor meum, et exultavit lingua mea : insuper et caro mea requiescet in spe.*

10. *Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.*

11. *Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo : delectationes in dextera tua usque in finem.*

Effectus divinæ assistentiæ : hac confirmatus, gaudens moritur, gaudens descendit ad inferos, unde resurgit gloriose, ascendit in cœlum ut ad dexteram Patris sedeat.

Propter hoc, inquit, Deo scilicet sic mirabiliter me confirmante; *lætatum est cor meum, et exultavit lingua mea* (hebraice, *anima mea*) : id est, in ipsis passionis doloribus in ipsa nocte tribulationis meæ gaudio repletum est cor meum, et os meum laude. — Imo positus in sepulcro, non

tanquam cadaver jacui vermibus agitatum ; sed ut dormiens suavi somno, et quiescens in spe proximæ resurrectionis : *Insuper et caro mea requiescet in spe.*

10. *Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Uti supra dictum est, explicata hæc sunt, Act. II et III ; ex quibus, contra Bezam et hæreticos protestantes, patet, hic agi de descensu Christi post mortem ad inferos, id est, ad limbum sanctorum Patrum ; deque corporis ejus sepulti incorruptione ac resurrectione. — Eadem verba, quamvis proprie de solo Christo dicta, omnes tamen Christiani usurpare possumus, tum quia membra Christi sumus, et in illo *conresuscitavit nos Deus* (Eph. II, 6) ; tum quia animæ nostræ non relinquentur *in inferno*, id est, in Purgatorio : neque caro nostra videbit æternam corruptionem.

11. *Notas mihi fecisti vias vitæ* : id est, docuisti me modum redeundi ad vitam post mortem. Metaphora pulcherrima, declarans resurrectionem Christi, qua solus ipse, per se de morte rediit ad vitam veram ac beatam.

Hæc porro beatitudo et gloria, in cœlis præsertim Christo redivivo reservata, explicatur ultimis verbis : *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo : delectationes in dextera tua usque in finem.*—Et hæc est perfecta hæreditas a patre promissa Christo, ab eoque possidenda ad dexteram Patris in æternum.

Sensus liturgicus.

Recitatur Psalmus iste, 1° in Sabbato sancto, et in officiis pretiosi Sanguinis, sacræ Sindonis, et Corporis Christi ; 2° in officio de communi Martyrum.

1° Ubi agitur de Passione Domini, recitatur psalmus in sensu litterali, scilicet tanquam oratio Christi, gratias Patri agentis pro sua passione, proque ejusdem passionis fructu, hæreditate nempe æterna, sibi totique humano generi comparata.

In Sabbato sancto et in festo sacræ Sindonis, respiciuntur præcipue ista : *Caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno : nec dabis sanctum tuum*

videre corruptionem. — In festis vero pretiosi Sanguinis et Corporis Christi, spectantur ista: *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hæreditatis meæ et calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.*

2° In officio de Martyribus, respiciuntur Martyres ut Christo patienti et resurgenti simillimi. Peculiari sensu eis accommodantur ista: *Conserva me, Domine, quoniam speravi in te... Dominus pars hæreditatis meæ et calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi... Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum... quoniam a dextris est mihi ne commovear... notas mihi fecisti vias vitæ.*

Digitized by Google

PSALMUS XVIII.

Cœli enarrant gloriam Dei.

1. Cœli enarrant gloriam Dei: et opera manuum ejus annuntiat firmamentum.

1. Cœli splendore suo enarrant gloriam Dei : et qualia sint opera manuum ejus annuntiat firmamentum.

2. Dies diei eructat verbum : et nox nocti indicat scientiam.

2. Dies diei tam ordinate succedens hanc eamdem rem loquitur : et nox nocti similiter ejusdem rei cognitionem præbet, ostenditque quam potens et mirabilis sit Deus in opere suo.

3. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.

3. Nullus est sermo, nulla lingua, qua non intelligantur voces illæ cœlorum.

4. In omnem terram exivit sonus eorum : et in fines orbis terræ verba eorum.

4. In omnem enim terram exivit sonus eorum : et in fines orbis terræ verba eorum.

5. In sole posuit tabernaculum suum (1) : et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo,

5. Loquitur autem præ cæteris sol, in quo Deus velut posuit tabernaculum suum : et ipse sol tanquam sponsus procedens de thalamo suo,

6. Exultavit ut gigas ad currendam viam : a summo cœlo egressio ejus;

6. Exultavit ut gigas ad currendam viam : ab extremo Oriente egressio ejus ;

7. Et occursus ejus usque ad summum ejus : nec est qui se abscondat a calore ejus.

7. Et decursus ejus usque ad extremum Occidentem extenditur : ita ut nemo sit qui se abscondat a calore ejus, eoque beneficio excludatur.

(1) Juxta hebræum : *Soli posuit tabernaculum in eis* (in cœlis).

Digitized by Google

8. Lex Domini immaculata, convertens animas : testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

8. (Similiter) lex Christi Domini immaculata, convertens animas : testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

9. Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda : præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

9. Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda : præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

10. Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi : judicia Domini vera, justificata in semetipsa.

10. Timor Domini sanctus est, permanens fructu suo in sæculum sæculi : judicia Domini vera, justa ex se et suapte natura.

11. Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum : et dulciora super mel et favum.

11. Desiderabilia quoque super aurum et lapidem pretiosum multum : et observantibus dulciora super mel et favum. Quod quidem ego expertus sum :

12. Etenim servus tuus custodit ea : in custodiendis illis retributio multa.

12. Etenim servus tuus, Domine, custodit ea : ipsique fuit in custodiendis illis merces ac suavitas multa.

13. Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me : et ab alienis parce servo tuo (1).

13. Quod non sic dixi, quasi me omni culpa vacare crederem. Delicta enim sua quis perfecte intelligit? Ideo precor, ab occultis meis munda me, Domine, et ab hominibus perversis cave mihi servo tuo.

14. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero : et emundabor a delicto maximo.

14. Qui si in me non fuerint dominati, tunc facile immaculatus ero, et servabor mundus a delicto quovis mortali.

(1) In hebræo hodierno : *A perversis custodi servum tuum, ne dominentur mei.*

15. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei : et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

15. Et placebunt tibi orationes oris mei : et meditatio cordis mei accepta tibi, ideoque in conspectu tuo semper erit.

16. Domine adjutor meus, et redemptor meus.

16. Quod tamen fiet ex gratia tua, Domine, qui es adjutor meus in bonis, et liberator a malis.

—

Explicatio.

Argumentum. — Propheta laudes celebrat tum operum Dei in firmamento, tum legis Dei in hominibus. — Altiore autem sensu, celebrat Evangelii præcones, Apostolos, et ipsam Legem evangelicam. Duplex igitur est sensus : alter de Deo creatore, alter de Deo reparatore; et quidem alter litteralis et alter allegoricus; nisi, quod Bertherio et aliis placet, uterque sensus pro litterali habendus videatur.

Sensu altiore seu spirituali (1) agi de Apostolis et Ecclesia cognoscimus ex S. Paulo, qui versiculum quartum citat quasi Apostolos designans. Sic enim scribit : *Numquid non audierunt* (prædicationem Evangelii)? *Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Rom. X, 18). Ex quo testimonio infertur, psalmum integrum ad evangelicam Legem spectare. Principium enim illud passim ab eruditis admittitur : quoties in novo Testamento fragmentum aliquod ex vetere, ut est versiculus alicujus psalmi, declaratur tanquam certum eventum designans; tunc reliquæ partes cum eodem fragmento conjunctæ ad eumdem eventum, vel saltem ad idem tempus pertinent : ratione nempe connexionis et harmoniæ, quæ in textu toto obtinere censenda est.

Prædicit itaque David hoc psalmo evangelicæ Legis promulgationem; Evangeliique præcones allegorice cœlorum

(1) Interpretes recentiores non pauci existimant, in Epist. ad Rom. X, 18, versum 4 hujus psalmi adhiberi sensu duntaxat accommodatitio; quasi Apostolus diceret: *Numquid non audierunt? Impossibile hoc est, si quidem, ut verbis Scripturæ utar, in omnem terram exivit sonus eorum.* Cf. Beelen, in Rom. X. — Juxta hanc sententiam, psalmus de Apostolica prædicatione non loquitur, sed eidem merito accommodatur. — Contrarium autem docet S. Thomas, cujus vid. *Commentar. in Rom. X,* 18.

nomine designando, multis in rebus similes fore cœlis insinuat : in eo nempe quod fuerint elevati a terra per contemplationem ; ampli, per charitatem ; splendidi, per sapientiam ; sereni, per animi tranquillitatem ; pluentes, per instructionem ; tonantes, per objurgationem ; fulgurantes, per miracula ; multa bona terris largientes, et nihil ab eis quærentes, per liberalitatem ; purissimi, per sanctitatem ; denique habitaculum Dei, per justitiam (1).

I. *Laus operum Dei in cœlo.*
II. *Laus legis Dei in terra.*

—

1. *Cœli enarrant gloriam Dei : et opera manuum ejus annuntiat firmamentum.*

Exponemus primo sensum immediatum de ordine naturæ, deinde subjungemus sensum altiorem de ordine gratiæ. — Quod dicit : *Cœli enarrant gloriam Dei...* id est, magnifica corpora quæ in cœlis splendent, totaque structura firmamenti veluti proclamat gloriam Dei creatoris, ejus sapientiam et potentiam creaturis rationalibus manifestando. — *Cœli* sumendi videntur pro astris quæ in cœlo splendent, et *firmamentum* pro loco, spatioque immenso in quo astra moventur,

2. *Dies diei eructat verbum : et nox nocti indicat scientiam.*

3. *Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur voces eorum :*

4. *In omnem terram exivit sonus eorum : et in fines orbis terræ verba eorum.*

Sicut in primo versu indicavit quid loquantur cœli, ita in sequentibus explicat quomodo loquantur ac Deum prædicent. Loquuntur nimirum, 1° per vicissitudinem dierum et noctium, tam rato ordine et constantia decurrentem ; 2° per loquelam omnibus intelligibilem; 3° per vocem quæ universum mundum replet.

2. *Dies diei eructat verbum : et nox nocti indicat scientiam :* id est verbum illud quod de Deo enarrant cœli, pronuntiant

(1) S. Augustinus in hunc psalmum.

dies et noctes singulæ, ad invicem loquentes. Hac prosopopœia quæcumque in firmamento mirabilia occurrunt, brevissime significantur. Etenim cœli loquuntur, 1° per splendorem ac magnitudinem suam; 2° per motum ordinatissimum, et inde effectus humanæ vitæ saluberrimos : quæ cuncta, velut compendio, vicissitudine dierum ac noctium continentur.

Dum igitur dicit propheta, diem unum diei alteri, nempe perpetuo subsequenti, loqui verbum Dei, et noctem nocti similiter indicare scientiam et cognitionem ejus; plurima paucis complectitur, quasi sic diceret explicatius : Cœli loquuntur per singulos dies et singulas noctes quas producunt, et quibus tum splendorem suum, tum motuum suorum ordinem et constantiam ostendunt. Etenim dies diebus constanter succedunt, et noctes noctibus; inter se dies et noctes mira vicissitudine componuntur ; inde nascuntur eodem ordine, eademque constantia ac vicissitudine menses et anni, hiems et æstas cum sua varietate atque ornatu, hominum vitæ sapientissime accommodato. Ergo dies et noctes loquuntur, et quidem loquuntur per suam successionem perpetuam atque vicissitudinem; loquuntur omnes et singuli, quisque ad alterum seu respectu alterius, quasi dicentes vicissim : *Ego sum sicut tu ; nos omnes sumus mirabile opus Dei.*

Porro hæc lingua creaturarum ad homines spectat, et ab omnibus hominibus auditur et intelligitur.

3. *Non sunt loquelæ neque sermones; quorum non audiantur voces eorum :* id est, nulla sunt idiomata, quæ non exprimantur vocibus cœlorum; vel nullæ sunt gentes quocumque idiomate loquantur,qui non intelligant idioma cœlorum : quia cœli quodammodo omnium linguis loquuntur. — Alii sic exponunt : Voces cœlorum non sunt obscuræ, neque tales ut earum sensus non intelligatur.

4. *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum.* Sensus est quasi diceret : Non solum sine intermissione et omnibus linguis, sed etiam in universa terra audiuntur cœli enarrantes gloriam Dei.

Digitized by Google

5. *In sole posuit tabernaculum suum : et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo;*

6. *Exultavit ut gigas ad currendam viam : a summo cœlo egressio ejus.*

7. *Et occursus ejus usque ad summum ejus : nec est qui se abscondat a calore ejus.*

Quamvis totum cœlum enarret gloriam Dei, tamen præcipue id facit pars nobilissima cœli, quæ est sol; ideo solem singulariter propheta considerat, ejusque pulchritudinem, robur et beneficentiam describit, quasi diceret : In cœlis quos velut amplissimum gloriæ suæ indicium expandit Deus, solem posuit, divinæ suæ Majestatis singulare symbolum.

5. *In sole*, inquit, *posuit tabernaculum suum :* id est, in sole Deus, seu divina majestas velut inhabitat, sicut rex in regio tabernaculo; aliis verbis, sol ita Dei gloriam loquitur ac manifestat, sicut regium tabernaculum splendore suo inhabitantis regis majestatem ostendit. — Scilicet Deum ipsum palam non videmus, sed per speculum et sub velamine creaturarum, et quidem in sole velut in tentorio latentem, ex quo tamen splendor majestatis ejus effulgeat. Effulget scilicet triplici hujus creaturæ excellentia, quæ declaratur.

Et ipse (scilicet sol) *tanquam sponsus procedens de thalamo suo...* En prima solis excellentia, pulchritudo : ipse, inquit, decorus, nitidus, ornatus exoritur, quasi sponsus, qui primo die nuptiarum e cubiculo suo exiens, vestibus auro gemmisque radiantibus, roseo vultu, corona nuptiali et coma rutilante progreditur. — Ut patet, respicit solem orientem, cum mane rutilans velut e purpureo thalamo surgit.

6. *Exultavit ut gigas ad currendam viam : a summo cœlo* (ab extremo Oriente) *egressio ejus; et occursus ejus usque ad summum ejus* (usque ad Occidentem). — Altera excellentia solis, gigantea ejus vis, magnitudo, celeritas. — *Occursus ejus*, id est, cursus, conversio usque ad Occidentem, respondens *egressioni*.

7. *Nec est qui se abscondat a calore ejus.* — Tertia solis excellentia, calor et influxus beneficus in universam terram.

Insinuatur, ideo solem tam alacriter totum circuire orbem, ut res nulla se abscondat, id est, excludatur a participatione tam insignis beneficii.

Hactenus explicatio *sensus primi*. — Ad *sensum secundum* et altiorem quod attinet, *cœli*, seu cœlestia luminaria, sunt Apostoli; *firmamentum* est Ecclesia; *gloria Dei* et *opera manuum ejus* quæ prædicantur, sunt opera redemptionis et gratiæ; *dierum* successio est successio apostolica, seu perpetuitas ministerii; constantia successionis hujusmodi, est indefectibilitas ministerii et prædicationis; vicissitudo seu successio alterna dierum et noctium, est vicissitudo persecutionum et pacis, certaminum ac triumphorum. Sol in medio cœlo positus ad illuminandum mundum universum, est Christus, sol justitiæ, *qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. I); qui est velut tabernaculum divinitatis splendidissimum (1): *Quoniam Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi* (II Cor. V, 19); — *quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (Col. II, 9); — *qui est imago Dei invisibilis* (Col. X, 15), — *splendor gloriæ et figura substantiæ ejus* (Hebr. I, 3). — Huic soli justitiæ, Christo Domino, ut patet, conveniunt quæ dicuntur de solis pulchritudine sponsali, de gigantea ejus vi, et effusa beneficentia.

8. *Lex Domini immaculata, convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.*

9. *Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.*

10. *Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi: judicia Domini vera justificata in semetipsa.*

11. *Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum: et dulciora super mel et favum.*

Incipit *pars altera* psalmi, laus divinæ legis, per experientiam prophetæ confirmata. — Hæc pars cum præcedenti non

(1) Si admittatur versio S. Hieronymi: *Soli posuit tabernaculum in eis*, sensus erit hujusmodi: Soli justitiæ Christo paravit Deus Ecclesiam tanquam tabernaculum proprium, secundum illud: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habitabit cum eis*. Apoc. XXI, 3.

obscura relatione connectitur. Etenim quod est sol in mundo physico, id in mundo morali est lex divina; ita ut duo tantum in hac vita homini sint necessaria, lumen solis pro vita corporis, et lumen legis pro vita ac pace animæ.

Laudatur autem lex ab ejus proprietatibus, quæ analogæ sunt proprietatibus solis, et ad pulchritudinem seu puritatem, ad efficaciam ac beneficentiam pertinent.

Proprietates hujusmodi enumerantur octo, quatuor versiculis, in quibus lex variis nominibus designatur. Vocatur enim non tantum ***lex Domini***, sed etiam ***Domini testimonium, justitiæ, præceptum, timor, judicia*** (1).

Lex itaque est 1° immaculata et convertens animas; 2° fidelis et sapientiam præstans parvulis; 3° recta et lætificans corda; 4° lucida et illuminans oculos; 5° sancta et permanens in sæculum sæculi; 6° vera et justificata in semetipsa; 7° est pretiosior omni auro et gemmis; 8° est dulcior omni melle et favis.

De quanam autem lege hic sermo est? — Dicendum, agi de lege triplici: nempe de lege naturali, mosaica, et evangelica; sed ***lex evangelica*** præcipue respicitur, cum ei omnia quæ dicuntur plenissime conveniant.

Lex dicitur 1° ***immaculata***, perfecta in se, nullam continens imperfectionem ac maculam peccati; et immaculatos efficiens observantes. — ***Et convertens animas***, i. e., a malo et erroribus revocans in viam, corrigens, reducens ad Deum: quod efficit tum sua puritate ac pulchritudine, tum gratia Christi.

2° Lex Domini est ***fidelis***, id est, non fallens, et certissime conferens, tum præmia quæ promittit ipsam servantibus; tum pœnas quas violantibus comminatur. — ***Sapientiam præstans parvulis :*** id est, sapientiam docens, -1) insipientes, qui erroribus, vitiis, vel ignorantia laborant; -2) humiles ac simplices, secundum illud : ***Revelasti ea parvulis*** Matth. XI, 25.

3° Lex Domini est ***recta***, regulam continens ac normam agendi perfecte. ***Lætificans corda***, scilicet corda observantium legem, eis infundendo pacem bonæ conscientiæ, quæ est quasi juge convivium.

(1) Iisdem nominibus utitur Psalmista in Ps. CXVIII, ubi et explicata videri possunt infra, suo ordine.

4° Lex Domini *lucida :* id est, instar solis lumen veritatis continens sine tenebrarum admixtione. — *Illuminans oculos*, id est, non tantum in se tenebris carens, sed tenebras et nubes etiam pellens ab oculis cordis. Scilicet lex Dei dissipat vitia quæ cor obscurant; et deinde apparet ipsa cum tota sua claritate, ad dirigendos gressus nostros.

5° *Timor Domini sanctus*, nempe timor offensionis Domini, quem lex docet; seu ipsa lex Domini est *sancta :* id est, pura, puritate Dei, et hujusmodi puritatem observantibus communicans. — *Permanens in sæculum sæculi*, puta quoad fructum suum, qui est perpetuus; nam durat in cœlo, et hinc migrantem hominem sequitur.

6° *Judicia Domini*, seu lex Domini *vera*, juxta hebræum, *veritas* : id est, lex Domini est enuntiatio ipsius æternæ veritatis, est ipsa veritas — *Justificata in semetipsa* : id est, justa, non per accidens, et ratione circumstantiarum loci vel temporis; sed justa ex se ac suapte natura : quia enuntiatio est ipsius justitiæ. — Hinc legis præcepta nulla indigent demonstratione qua veritas et honestas eorum patefiat, cum hæc sua claritate sit manifesta. — Quod facile intelligimus, si consideremus Legem evangelicam : hæc enim cum nihil sit nisi pura innocentia, humilitas, obedientia, charitas, beneficentia.... propterea tanquam ipsa veritas et justitia evidenter ab omnibus agnoscitur.

7° et 8° Lex Domini pretiosior omni auro ac gemmis, — et dulcior melle dulcissimo. — 11. *Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum...* sensus est : Tam pretiosa lex est, ut præponenda sit omnibus divitiis; simulque tam jucunda, ut sit præferenda omnibus deliciis hujus mundi. — Quod dicit, *super lapidem pretiosum multum*, in hebræo, *super topazion multum*, id est, in maxima copia habitum; *super mel et favum*, id est, super favum plenum et redundantem melle purissimo; nam in hebræo dicitur : *Super mel et redundantiam favorum.* — Quam longe remota est hæc veritas a sensu carnalium hominum! Quam pauci inveniuntur, qui pro parvo lucro vel exigua delectatione non contemnunt omnia divina præcepta! Et tamen verissimum est, legis observantiam meliorem esse omnibus thesauris atque omni voluptate.

12. *Etenim servus tuus custodit ea : in custodiendis illis retributio multa.*

Incipit velut alterum membrum secundæ partis. Quæ de lege exposuit propheta, confirmat experientia sua, quasi diceret : Revera, Domine, servus tuus in custodienda lege, maxima bona percepit.

13. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, et ab alienis parce servo tuo.*

Dixit, propheta se legem Dei *custodire* ; id est, se ex animo curare ut eam observet : quæ cura sufficit quidem ad multa bona consequenda, sed in homine fragili non excludit omne delictum. Quare sicut Paulus dicebat : *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum* (I Cor. IV, 4) ; ita David agnoscit sua delicta *occulta*, et ea sibi ignosci postulat : *Ab occultis meis munda me.* — Simul autem Dei auxilium petit ad perfectius legem servandam, et ad vitandum omne peccatum. Ideo addit : *Ab alienis parce servo tuo* : id est : ab hominibus perversis, qui alieni sunt a te et a lege tua, quique scandalo mihi forent, custodi me. — Homines enim bonæ voluntatis, qualis erat sanctus propheta, ab ignorantia propriorum delictorum, et a seductione pravorum sodalium imprimis cavere debent.

14. *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo.*

15. *Et erunt ut complaceant eloquia oris mei : et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.*

Rationem reddit, cur tantopere improborum societatem timeat. *Si mei non fuerint dominati :* si alieni, inquit, isti non prævaluerint mihi, in pravum suum sensum me trahendo, *tunc immaculatus ero, et emundabor a delicto maximo:* id est, mundus ero a peccato mortali. Hoc enim *maximum* delictum est, ait Bellarminus, cum a Deo, bono maximo, avertat, et ad pœnam gehennæ plane maximam perducat.

Non solum tunc immaculatus ero, sed *erunt ut complaceant eloquia oris mei :* id est, oratio mea tibi erit grata; *et medi-*

Digitized by Google

tatio cordis mei in conspectu tuo semper : id est, oratio cordis mei grata oculis tuis ascendet, quia nimirum de mundo corde et simplici ore prodibit Meditationem cordis cum eloquiis oris conjungit, quia oratio illa mentis est orationis vocalis velut anima.

16. *Domine adjutor meus et redemptor meus.*

Sensus est : Placebunt tibi orationes meæ, non ex meritis meis, sed ex gratia tua, Domine, qui es adjutor mihi in bonis, et redemptor a malis. — Quibus verbis propheta sese divinæ gratiæ et misericordiæ fiducialiter commendando, psalmum concludit.

Sensus liturgicus.

Splendidus iste psalmus adhibetur, 1° in Nativitate, Circumcisione et Ascensione Christi ; 2° in festo SS. Trinitatis ; 3° in officio B. Mariæ Virginis, cæterarumque Virginum ; 4° in festis Apostolorum ; 5° in officio de Angelis.

1° Dum celebrantur mysteria Christi Domini, est laus Verbi incarnati, cujus nomen gloriosum prædicant Apostoli eorumque successores, omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi ; qui ut Sol justitiæ exortus est, ut illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum : *Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre.* Lux autem salutifera quam diffundit, est Lex evangelica, lex immaculata, suavissima.... ad quam servandam simul gratiam largitur petentibus, *ipse adjutor et redemptor Dominus.*

In officio de Nativitate et Circumcisione peculiarius respicitur *tabernaculum* Dei, id est, humanitas Christi ; nec non *egressio ejus de summo cœlo, de thalamo suo...* — in Ascensione vero, *occursus ejus usque ad summum ejus :* terminus nimirum gloriosus, quo Dominus visibile vitæ suæ curriculum conclusit.

2° In festo SS. Trinitatis, Ecclesia eodem psalmo celebrat ineffabilem Dei trini et unius Majestatem, quæ suis operibus *ad extra,* præsertim Incarnationis mysterio manifestatur ;

quæque per Legem evangelicam in universo mundo cognoscitur, adoratur et colitur.

3° In festis B. Mariæ Virginis, celebratur gloria Matris immaculatæ in Filio; peculiari tamen cum respectu ad ipsam proferuntur verba hæc : *In sole posuit tabernaculum suum : et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo... Lex Domini immaculata... si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* — Eadem verba similiter ad reliquas Virgines pertinent, quæ, ut Christi sponsæ, in gloriosissimo Sponso suo celebrantur.

4° In festis Apostolorum, celebrantur imprimis nomine *cœlorum* ipsi Evangelii præcones; deinde vero eorum prædicationis objectum : Christus legislator, et Lex evangelica.

5° In festis Angelorum, celebrantur sancti Angeli tanquam præcones invisibiles Christi, ejusque Legis evangelicæ. Ipsi etiam merito vocantur *cæli*, et annuntiant, atque concinunt gloriam Dei ac Regis sui Christi; ipsi juvant nos ad servandam Legem evangelicam, quam perfecte servando Angelorum puritatem immaculatam æmulari debemus.

PSALMUS XX.

Domine, in virtute tua lætabitur rex.

1. Domine, in virtute tua lætabitur rex : et super salutare tuum exultabit vehementer.

2. Desiderium cordis ejus tribuisti ei : et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum.

3. Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

4. Vitam petiit a te : et tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, et in sæculum sæculi.

5. Magna est gloria ejus in salutari tuo : gloriam et magnum decorem impones super eum.

6. Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi : lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

7. Quoniam rex sperat in Domino : et in misericordia Altissimi non commovebitur.

1. Domine, in potentia tua salvifica lætabitur Rex Christus ; et propter salutem a te illi præstitam exultabit vehementer.

2 Desiderium cordis ejus circa nostram salutem tribuisti ei, et petitione labiorum ejus non fraudasti eum.

3. Prævenisti eum benedictionibus suavissimis : posuisti in capite ejus coronam regiam ac sacerdotalem de lapide pretioso.

4. Vitam petiit a te, et vitam tribuisti ei, addens longitudinem dierum in sæculum et in sæculum sæculi.

5. Insuper magna gloria ei a te data est, simul cum salute : ita, Domine, gloriam et magnum decorem conferes ei.

6. Nam constitues eum ut benedictionis ac laudis objectum in sæculum sæculi : simulque lætificabis eum summo gaudio coram revelata facie tua.

7. Rex scilicet sperat in Domino; ideo misericordia Altissimi firmatus, a nullis inimicis commovebitur.

8. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis : dextera tua inveniat omnes qui te oderunt.

8. Imo victoriam, o Rex gloriose, persequeris et perficies : attinget manus tua omnes inimicos tuos, dextera tua ultrix inveniet omnes qui te oderunt.

9. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit eos, et devorabit eos ignis.

9. Reddes eos formidine æstuantes, ut clibanum ignis, in tempore irati vultus tui : tu, Dominus ac judex eorum, in ira tua conturbabis eos, et devorabit eos ignis furoris tui.

10. Fructum eorum de terra perdes : et semen eorum a filiis hominum.

10. Filios eorum de terra perdes, et progeniem eorum extirpabis e medio filiorum hominum :

11. Quoniam declinaverunt in te mala : cogitaverunt consilia quæ non potuerunt stabilire.

11. Eo quod adversus te machinati sunt mala, et cogitaverunt consilia pessima; etsi ea non potuerunt opere implere.

12. Quoniam pones eos dorsum : in reliquiis tuis præparabis vultum eorum.

12. Ideo vertes eos in fugam : et fugientibus sagittas tuas in faciem immittes.

13. Exaltare, Domine, in virtute tua : cantabimus et psallemus virtutes tuas.

13. Igitur exaltare, Domine Rex, hanc potentiam tuam exercendo : nos autem cantabimus et psallemus virtutes ac victorias tuas.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmum hunc de Christo esse dubium non est. « Cum Patribus fatemur, inquit Calmet, Ecclesiæ « verba de Christi victoria, qua Christus mundum, peccatum « et diabolum superavit, hoc psalmo exhiberi. Quædam certe « hic sunt, quæ proprie uni Christo conveniunt. Chaldæus « paraphrastes, cum priscis rabbinis et recentioribus qui- « busdam, ad Messiam litterali sensu refert. » — Fatendum quidem, explicationem de Davide in sensu litterali, et de Mes-

Digitized by Google

sia in sensu allegorico, non esse omnino improbabilem; sed illa quæ de solo Christo traditur, ut probabilior est præferenda.

David itaque, visione prophetica Christum regem contemplans, gratias agit Deo Patri quod ei in prælio adversus peccatum dederit victoriam, ac deinde insigniter exaltaverit.

I. *Gratias agit de Christi triumpho.*
II. *Celebrat ejusdem triumphi continuationem et complementum.*

—

1. *Domine, in virtute tua lætabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer.*

Cum summo gratitudinis sensu erga Deum Patrem, annuntiat ab initio concessam Christo victoriam ac salutem, quam *salutare* appellat, et qua continentur multa, nimirum: 1° orationis Christi exauditio; 2° dona Dei eum prævenientia; 3° coronatio; 4° vita; 5° gloria; 6° benedictio; 7° gaudium æternum. Hæc porro in sequentibus explicantur.

2. *Desiderium cordis ejus tribuisti ei: et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum.*

De oratione Domini hic loquitur, quasi diceret: Desiderium cordis ejus generosissimi explevisti, o Pater; desiderium sanctum, quo gloriam tuam et hominum salutem expetivit adeo ardenter, ut propterea semetipsum humiliare atque immolare non dubitaverit. Hoc desiderium, ejus oratione tibi manifestatum, cumulasti. — Revera quidquid Christus corde desideravit, vel labiis rogavit, Deus implevit cumulate, et in dies implere pergit. Quare ipse dicebat: *Scio, Pater, quia semper me audis.* Joan. XI, 42.

3. *Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.*

Non tantum, inquit, petitionem ejus exaudisti, sed *prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*: id est, prompte et liberaliter cumulasti eum largis beneficiis, priusquam peteret: nempe ab ipso primo conceptus puncto, dedisti ei benedictiones et gratias suavissimas et excellentissimas.

Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso: nimirum ut sit Rex gloriæ, Rex regum, Sacerdos summus, omnem obtinens potestatem in cœlo et in terra. — Vi vocis hebraicæ, teste Hieronymo, non tam lapis pretiosus significatur, quam *obrizum*, seu aurum purissimum; vel *topazium*, quæ inter gemmas nobilissima olim habita, colore aurum refert.

Corona, proprium capitis ornamentum, est — 1° nota et insigne regni; atque hic pretiosissima ponitur, ut regnum Christo datum esse significet excellentissimum. — 2° Corona quoque insigne est sacerdotii et pontificatus, qui principatus est spiritualis; quare de Aarone dicitur: *Corona aurea super mitram ejus, expressa signo sanctitatis* (Eccli. LXV, 14). Et de Jesu, filio Josedech, sacerdote magno: *Sumes aurum et argentum, et facies coronas, et pones in capite Jesu, filii Josedech, sacerdotis magni* (Zachar. VI, 11). — 3° Corona demum est symbolum omnis majestatis ac principatus, triumphi, decoris, scientiæ, virtutis. Quapropter non unam, sed multiplicem coronam Christus gerere perhibetur a Joanne: *In Capite ejus diademata multa... Rex regum et Dominus dominantium.* Apoc. XIX, 12, 16.

4. *Vitam petiit a te: et tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, et in sæculum sæculi.*

5. *Magna est gloria ejus in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum.*

En duo alia dona, vita nimirum et gloria, ambo excellentissima. *Vitam petiit...* scilicet cum moreretur pro hominibus, petiit a Patre ut revocaretur a morte ad vitam immortalem. Quam quidem resurrectionem ac vitam immortalem, ejusdemque semen, gratiam, petiit simul pro nobis: *Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia* (Hebr. V, 7). — Vitam itaque quam petiit, impetravit gloriosam, immortalem nobisque omnibus communicabilem.

5. *Magna est gloria ejus in salutari tuo...* id est, non tantum vitam, sed et gloriam dedisti ei, quæ sit veluti coronis et complementum illius immortalitatis beatæ. Dicitur enim *glo-*

Digitized by Google

ria ejus in salutari Dei, id est in salute, qua illum salvum fecit Deus. Scilicet *salutare* Dei erga Christum, seu salus Christo afflicto, patienti ac morienti concessa, sita est, 1° in resurrectione, conjuncta cum omni glorificatione ipsius; — 2° in communicatione ejusdem salutis humano generi universo.

6. *Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.*

7. *Quoniam rex sperat in Domino: et in misericordia Altissimi non commovebitur.*

En admirabilis quædam Christo concessa benedictio, et lætitia ineffabilis atque æterna. — *Dabis*, inquit, *eum in benedictionem...* id est, facies ut Christus sit benedictio: quod quadrupliciter intelligi potest. 1° Possessive: ut Christus sit benedictionibus, donisque Dei plenissimus, totusque benedictio. — 2° Passive: ut sit benedictionum laudumque objectum, et ab omnibus benedicatur. — 3° Active: ut sit benedictionis donorumque Dei causa et fons. — 4° Adæquate et optime: ut sit undequaque benedictus ac benedicens: nempe benedictus ac benedicendus in se; aliis autem omnis benedictionis ac felicitatis auctor et causa.

Lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo: id est, addes et aliud donum, nempe gaudii inenarrabilis: *Lætificabis in gaudio.* — Cujus gaudii fons et causa indicatur, *cum vultu tuo...* fruetur scilicet Rex visione beatifica faciei Dei modo quodam principali, sedens ad dexteram Patris, prout alibi ipse dicit: *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem* (Ps. XV). — Hinc Apostolus: *Unxit te, Deus, Deus tuus, oleo exultationis præ participibus tuis.* Heb. I, 9; Ps. XLIV.

7. *Quoniam rex sperat in Domino...* Bona præfata pronuntiat fore omnino stabilia et firma in æternum, fundata in spe Regis, et in misericordia Dei: *Et in misericordia Altissimi non commovebitur.*

8. *Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt.*

9. *Pones eum ut clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, et devorabit eos ignis.*

10. *Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum.*

Secunda pars: triumphi Regis Christi continuatio et complementum, consistens in punitione inimicorum, tum in hoc sæculo, tum præsertim in futuro et in die judicii.

8. *Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis....* Videtur propheta nunc alloqui Christum, non Patrem aut Trinitatem totam. Etenim Christus constitutus est Judex ac vindex: cujus manus inveniet peccatores, quantumvis sese abscondant, sive in hoc sæculo, sive in futuro; inveniet eos in ipso sinu terræ, in sepulcris, in inferno...

9. *Pones eos ut clibanum ignis*, id est, exures et incendes eos, uti incenditur clibanus, sive fornax ardens; perdes eos, ut ligna quæ in ignem conjiciuntur. — *In tempore vultus tui*, id est, iræ tuæ. Vultus metonymice ponitur pro ira, quia ira in vultu cernitur.

Dominus in ira sua conturbabit eos: id est, vel 1° terrore eos vehementissime commovebit; vel 2° exturbabit, præcipitabit, videlicet a facie sua in gehennam: ubi *devorabit eos ignis*, quin tamen unquam consumat. Ignis enim hic intelligitur, 1° divina indignatio; 2° divina vindicta in hoc mundo; 3° ignis inferni, de quo dicet Judex: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.* Matth. XXV, 41.

10. *Fructum eorum de terra perdes.* — Fructus impiorum sunt, 1° filii eorum, totaque progenies seu semen. — 2° Sensu latiore, Euthymius fructum eorum de terra perdendum, sumit pro divitiis omnibusque generatim bonis pereuntibus, quæ in terra acquisierint. Hæc autem expositio minus congruit cum membro parallelo: *Et semen eorum a filiis hominum.*

Digitized by Google

11. *Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia quæ non potuerunt stabilire.*

12. *Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis præparabis vultum eorum.*

Indicat inimicorum crimen, additque ruinam eorum fore consummatam.

Quoniam declinaverunt IN TE *mala:* id est, tum in tuam personam, tum in tuam Ecclesiam, in tuos servos, qui mystica tua membra sunt. Quo sensu ipse Dominus Saulo inclamabat: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Act. IX, 4.

12. *Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis præparabis vultum eorum.* — Versiculus iste omnino explicandus est ex hebræo; cum in Vulgata intelligibilem sensum non habeat. Sic autem juxta Gesenium et Drach videtur vertendus: *Quoniam pones eos dorsum* (in fugam eos vertes); *in funibus* (arcus tui) *aptabis super* (contra) *faciem eorum.* Itaque paraphrastice: *Quoniam vertes eos in fugam: et fugientibus sagittas tuas in faciem immittes.* Sic etiam Genebrardus.

13. *Exaltare, Domine, in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.*

Psalmi conclusio, quæ sic enuntiari potest: Effulgeat ergo oculis universi mundi triumphus et gloria Christi Regis, quam nos populus ejus, exultantes celebrabimus in æternum.

Exaltare, Domine, in virtute tua... Ad Deum Patrem hæc spectare possunt, vel ad Christum. 1° Si diriguntur ad Patrem, sensus est: Exaltetur, Domine, gloria tua, in persona Christi, qui est virtus tua, seu magnum opus potentiæ ac misericordiæ tuæ. — 2° Si diriguntur ad Christum, est quasi diceret: Qui humiliasti temetipsum usque ad mortem, o Christe, nunc fortitudine ac potentia devictis hostibus, esto exaltatus coram mundo universo; et accipe laudes quibus nos, electi tui, gloriam tuam celebrabimus.

Sensus liturgicus.

Pertinet psalmus vigesimus 1° ad officium de spinea Corona, et de Ascensione Domini; 2° ad festa tum unius Martyris, tum Confessoris.

1° In officio de Christo, Ecclesia celebrat Domini gloriam, sed ut fundatam in passione ejus : qui sensus, cum sensu litterali supra exposito concordat. Scilicet aspiciens Sponsum suum humiliatum in terra, simulque desuper dexteram Patris ad ipsum exaltandum extensam : seu, quod idem est, videns *salutare* Dei de cœlo in Christum descendens; intelligensque thesauros vitæ, gloriæ ac gaudii, in hoc *salutari* contentos : lætitia, amore, gratitudine plena, in laudis canticum erumpit.

Domine, inquit, Pater cœlestis, quam ineffabile gaudium Regi, sponso meo humiliato præparas, qui in virtute ac magnificentia tua divina, eum salvare et exaltare statuisti!...

Deinde salutare illud, seu salutem ac glorificationem Christo concessam explicat, ita ut simul innuat passionis dolores, quibus tanta gloria fuit a Christo promerita. Sic, ubi dicit : *Voluntate labiorum ejus non fraudasti eum : vitam petiit a te....* respicit orationem, qua Dominus in passione positus, sibi et nobis liberationem a morte, seu gloriosam immortalitatem postulavit. — Quod addit : *Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*, innuit coronam spineam et ignominias, propter quas data est ei corona gloriæ. — Illud : *Lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo*, indicat consolationem et gaudium visionis beatificæ, qua Christus fruitur, ad dexteram Patris sedens : triumphans de omnibus inimicis, quorum persecutiones propter justitiam sustinuit.

2° In officio de Sanctis, similiter celebratur gloria discipulorum Christi : qui, sicut Magistrum in patiendo secuti sunt, ita ejus triumphi participes fieri meruerunt. Quapropter, quæ de Christo immediate dicuntur, merito Christi commilitonibus et consortibus Ecclesia applicat, in antiphonis dicens : *Vitam petiit a te, et tribuisti ei, Domine : gloriam et magnum decorem imposuisti super eum : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.*

—

Digitized by Google

PSALMUS XXII.

Dominus regit me.

1. Dominus regit me, et nihil mihi deerit : in loco pascuæ ibi me collocavit.

2. Super aquam refectionis educavit me : animam meam convertit.

3. Deduxit me super semitas justitiæ, propter nomen suum.

4. Nam et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala : quoniam tu mecum es.

5. Virga tua et baculus tuus : ipsa me consolata sunt.

6. Parasti in conspectu meo mensam : adversus eos qui tribulant me.

7. Impinguasti in oleo caput meum : et calix meus inebrians quam præclarus est.

8. Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus vitæ meæ.

9. Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

1. Dominus regit me sicut pastor, et nihil mihi deerit : nam in loco ubere pascuæ me collocavit.

2. Ad aquam eduxit me qua sitibundus reficiar : animam meam aberrantem ad viam bonam convertit.

3. Deduxit me per semitas justitiæ, propter nomen suum : ut notam faceret in me misericordiam suam.

4. Quapropter etsi ambulavero in quovis periculo, adeoque in medio umbræ mortis, non timebo mala : quoniam tu, Domine, mecum es.

5. Deficientem in via, virga tua et baculus pastoralis curæ me consolata sunt, et confirmarunt.

6. Ut autem tribulationes fortiter sustineam, parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me.

7. Utque omnem tristitiam a me amoveas, impinguasti oleo lætitiæ caput meum, et potasti me poculo jucunditatis : qui quidem calix inebrians maxime excellens est.

8. Et illa tua misericordia subsequetur me perseveranter, omnibus diebus vitæ meæ.

9. Atque hæc omnia eo tendunt, ut inhabitem denique in domo Domini in perpetuas æternitates.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Sub duplici allegoria, nimirum pastoris, dilectam oviculam curantis; et hospitis, amicum domo sua excipientis, describitur in hoc psalmo ineffabilis Dei bonitas et providentia erga fideles suos.

I. *Allegoria Pastoris.*
II. *Allegoria Hospitis.*

—

1. *Dominus regit me, et nihil mihi deerit : in loco pascuæ ibi me collocavit.*

Incipit allegoria pastoris. — *Dominus regit me*, hebraice, *Dominus est pastor meus :* id est, Dominus me ut pastor ovem gubernat; seu ovicula Dei sum. — Et quia Deus est pastor potentissimus, sapientissimus et optimus, ideo confidenter dico : *Nihil mihi deerit*, neque in vita præsenti, quoad auxilia gratiæ; neque in futura, quoad divitias gloriæ.

Propheta personam agens cujuscumque animæ fidelis, dicit, se, tanquam oviculam a Deo ac Domino nostro Jesu Christo, ut pastore, omnibus rebus necessariis abunde donari. — Hæc autem prima sententia totius allegoriæ summa est, quæ ex iis omnibus explicatur quæ bonus pastor suo gregi præstat. — Quid enim pastor bonus pro grege facit? 1° Præbet ei bona pascua; 2° præbet aquas ut bibant et laventur; 3° oves, si aberrent in viam reducit; 4° eas semitis tutis deducit; 5° contra lupos et fures baculo tuetur; 6° inquietas virga amanter castigat et coercet... Hæc omnia beneficia propheta ex parte divini pastoris sui experitur, et verbis enuntiat suavissimis, semimetaphoricis, et ordini spirituali optime accommodatis.

In loco pascuæ, ibi me collocavit. Primum beneficium pastoris : pascua præstat. — Hebræus textus ad litteram habet : *In pascuis virentibus recubare me facit.* Porro pabula sive pascua spiritualia, sunt sacra doctrina, sacramenta, præsertim *Eucharistia.*

2. *Super aquas refectionis educavit me: animam meam convertit.*

Secundum et tertium beneficium, aquarum copia, reductio ab errore. — *Aqua refectionis*, est *aqua reficiens*, sive in siti sive in æstu; spiritualiter intellecta, est gratia, de qua Dominus : *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei non sitiet in æternum.* Joan. IV, 14.

Quod dicit *animam meam convertit*, significat, a recte vivendi et credendi ratione aberrantem, ad se reduxit. Allusio ad ovis similitudinem, quæ sæpe a caulis errans, a pastore reducitur.

3. *Deduxit me super semitas justitiæ, propter nomen suum.*

Quartum bonum commemorat, ductionem per vias bonas, quasi diceret : Incedere me fecit per viam angustam præceptorum suorum, removendo pericula, minuendo obstacula, illustrando, roborando... *super semitas justitiæ.* — *Propter nomen suum*, id est, non propter mea merita, sed propter suam misericordiam suamque gloriam.

4. *Nam et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.*

Quintum bonum, defensio.—*Medium umbræ mortis*, seu, ut habetur in hebræo, *vallis umbræ mortis*, est locus tenebrosus, variis ferarum, præcipitiorum periculis obsitus : ubi ante oculos est mortis discrimen. Illic non timebit, *quoniam*, inquit, *tu mecum es* defensor potens.

5. *Virga tua et baculus tuus : ipsa me consolata sunt.*

Sextum bonum, castigatio.—*Baculo* seu pedo utitur pastor ad oves contra invasores defendendas, vel ad eas congregandas aut coercendas, vel ad ipsum pastorem fulciendum ac sustentandum. — *Virga*, vel idem significat ac baculus, vel accipitur pro minore bacillo, ad corrigendum potius quam percutiendum idoneo. — Utrumque dicit sibi profuisse.

Hinc facile intelligitur, virgam et baculum significare symbolice castigationem; vel juxta quosdam, castigationem

Digitized by Google

et sustentationem. — *Sensu spirituali*, ut Theodoretus docet, *virga et baculus* divini Pastoris est ejus crux salutaris : quæ omni modo nobis, non tam dolorem quam consolationem affert et sustentaculum.

6. *Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me.*

7. *Impinguasti in oleo caput meum : et calix meus inebrians quam præclarus est.*

Secunda pars : allegoria Hospitis. — Consolationem modo memoravit, quæ sibi ab optimo pastore præstatur. Quam consolationem copiosissimam ut magis declaret, ad alteram transit allegoriam, nempe hospitis, amicum lautissime excipientis. Parasti, inquit, coram me, seu mihi, mensam opiparam, tanquam consolationem oppositam tribulationibus, quas mihi ingerunt hostes mei spirituales ; oleo lætitiæ caput meum perfudisti, et poculum mihi propinasti redundans excellentissimo liquore.

Illud *adversus* hostes, juxta vim hebraicæ vocis, significat *ex altera parte*, e regione hostium ; non vero ad resistendum hostibus, etsi iste sensus etiam verus est et ex litterali consequitur. — *Calix inebrians*, id est, calix plenus vino generoso, quod habet vim inebriandi et exhilarandi. *Quam præclarus est*, proprie non est exclamatio, sed affirmatio superlativa, idem significans ac, *utique bonus, profecto mirabilis est.*

Sensus prophetæ est : Dum inimici mei propinant mihi amaros molestiarum calices, tu, Deus meus, e contrario, secus ac ipsi faciunt, miris me suavitatibus recreas, mensa, oleo, vino. His tribus significatur copia bonorum spiritualium : mensa et calice designatur speciatim SS. Altaris Sacramentum ; oleum vero insinuat alia Sacramenta in quibus est usus Chrismatis et unctionis. De cætero *oleum* seu unguentum, quod ad reficiendam valetudinem ac vires adhibebatur, nec non ad recreandum odoris fragrantia gravatum caput, symbolum est gratiæ ac donorum Spiritus sancti ; imo ipsius Spiritus sancti personæ, quæ vocatur *spiritalis unctio.*

Digitized by Google

8. *Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus vitæ meæ.*

9. *Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.*

Concludit, summatim et velut uno conspectu beneficam Dei misericordiam exhibendo, quæ totam hominis vitam complectitur usque ad beatum terminum æternæ gloriæ. Misericordia, inquit, tua, Domine, subsequetur et comitabitur me: non ad tempus, sed diebus omnibus, etiam diebus malis; et quidem, nisi ego prior te dereliquero, aderit perseveranter: conferendo mihi perseverantiam finalem, quod donum proprium electorum est. Et sic introduces me bonus pastor in ovile cœleste : *Ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.*

Sensus liturgicus.

Psalmus *Dominus regit me*, ponitur 1° in festis Corporis Christi, spineæ Coronæ, et pretiosi Sanguinis Domini; 2° in officio Defunctorum.

1° In festo Corporis Christi, Ecclesia hoc psalmo considerat, quomodo Christus, Pastor amantissimus animas nostras, oviculas suas, omni amoris beneficio repleat; nominatim vero, quomodo in SS. Eucharistia mensam nobis præparet et calicem præclarum : ut sic nos misericorditer deducat ad beatum terminum, ad *inhabitandum nempe in domo Domini in longitudinem dierum.*

In festo spineæ Coronæ, quod est velut diadema salutis nostræ, quo Christus factus est nobis Rex mansuetus, misericors, pastoralis, Ecclesia regimen illud pastorale Domini contemplatur, tanquam fundatum in mysterio Coronæ spineæ, qua caput Christi cruciatum est, quaque speciatim meruit capiti nostro gratiarum coronam et abundantiam : *Impinguasti in oleo caput meum.*

In festo Sanguinis Domini, considerat quomodo bonus Pastor animam suam posuerit, et sanguinem fuderit pro ovibus suis; imo quomodo eis calicem sanguinis sui propinaverit : *Calix meus inebrians quam præclarus est.*

Digitized by Google

2° In officio Defunctorum, Ecclesia eodem psalmo personam assumens animæ sanctæ Purgatorii, cum amore et gratitudine recenset universa Dei beneficia, quibus misericorditer deducta est per desertum hujus mundi; speratque se mox perducendam usque ad beatam domum Dei : *Et ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum.*

Digitized by Google

PSALMUS XXIII.

Domini est terra et plenitudo ejus.

1. Domini est terra, et plenitudo ejus : orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.

2. Quia ipse super maria fundavit eum : et super flumina præparavit eum.

3. Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?

4. Innocens manibus et mundo corde : qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

5. Hic accipiet benedictionem a Domino : et misericordiam a Deo salutari suo.

6. Hæc est generatio quærentium eum : quærentium faciem Dei Jacob.

7. Attollite portas, principes, vestras; et elevamini portæ æternales : et introibit rex gloriæ.

1. Domini est terra, et omnia quæ in ea sunt : orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.

2. Quia ipse super maria eminentem eum firmavit; et super flumina ut stabilem habitationem præparavit eum.

3. Quis ascendet in montem, sedem tam excelsi Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?

4. Innocens manibus et mundo corde : qui non frustra accepit a Deo vitam suam, nec juravit dolose proximo suo.

5. Hic accipiet benedictionem a Domino : et misericordiam æternam a Deo salvatore suo.

6. Hujusmodi est generatio seu gens sancta quærentium Dominum, quærentium contemplari faciem Dei Jacob.

7. Horum autem pater ac princeps mihi apparet, Christus, viam aperiens... Attollite portas vestras, principes cœli; et elevamini, portæ æternales : et introibit Rex gloriæ.

8. Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens; Dominus potens in prælio.

8. — Quis est iste Rex gloriæ? — Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio ac victor inferni.

9. Attollite portas, principes, vestras; et elevamini, portæ æternales : et introibit rex gloriæ.

9. Attollite portas, principes, vestras; et elevamini, portæ æternales : et introibit Rex gloriæ.

10. Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

10. — Quis est iste Rex gloriæ, veniens humano indutus corpore? — Nomen dicam : Dominus Sabaoth, ipse est Rex gloriæ.

—

Explicatio.

Argumentum. — Sunt qui hujus psalmi argumentum litterale censent esse de ingressu Arcæ fœderis in Jerusalem, cum transferretur ex domo Obededom in montem Sion. David, inquiunt, hunc montem ac locum sanctum, Arcæ Domini destinatum intuens, exclamat : Dei esse universum terrarum orbem, sed ex omnibus locis peculiariter sibi montem Sion, tanquam habitationem inter homines delegisse. Deinde Propheta docet, qualem eum esse oporteat, qui in locum illum sanctum sit ascensurus : tum ut digne Deum colat, tum ut a Deo exaudiatur. Demum principes civitatis Jerusalem alloquens hortatur, ut apertis portis suis ingredientem Dominum cum Arca, prompti lætique suscipiant, Dominum utique gloriosum ac potentissimum (1). — Hac litterali cortice omnes admittunt contegi allegoricum sensum, de Christo in cœlos ascendente.

Alii dicunt, psalmum esse, sensu ipso litterali, hymnum propheticum Ascensionis Dominicæ. Quæ sententia videtur præferenda. Etenim cum de Ascensione in cœlum agatur in ultima psalmi parte, ut ex contextu satis patet; similiter

(1) Ita Jansenius.

Digitized by Google

cœlum respici in iis quæ præcedunt, propter connexionem partium et unitatem sermonis, dicendum est.

I. *Montis Domini, seu cœli majestas.*
II. *Tituli ad ascendendum requisiti.*
III. *Ascensio Christi, Regis gloriae.*

—

1. *Domini est terra, et plenitudo ejus : orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.*

2. *Quia ipse super maria fundavit eum : et super flumina præparavit eum.*

3. *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?*

Locuturus de ingressu in cœlum, hujus divinæ mansionis magnificentiam imprimis indicat, quasi diceret : Dominus, rex universi mundi, aulam suam cœlestem humanæ creaturæ aperire dignatur. At in tanti Regis domum quis dignus erit intrare?

1. *Domini est terra, et plenitudo ejus...* id est, Domini est terra, et id quo terra plena est : metalla, plantæ, pecudes; præsertim vero homines, ut patet ex altero hemistichio : *Orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.*

Dominus, cujus terra esse dicitur, est vel Deus Creator; vel specialius, Dominus ac Salvator Christus : ita ut sit implicitum quoddam vaticinium de orbis seu gentium conversione. Cui sententiæ favet Apostolus (I Cor. X, 26), qui cum locum hunc afferat ubi de calice Domini loquitur, de ipso Domino Christo loqui videtur.

Dominium autem, quod Deo aut Christo attribuitur, triplex intelligi potest : dominium nempe universale in regnum naturæ, in regnum gratiæ, in regnum gloriæ.

Primo illo versu describitur magnitudo Dei, atque innuitur 1° magnificentia et sanctitas cœlestis domus ejus; 2° innuitur misericordia Dei, qui sicut creavit omnes homines, ita omnium pater est, vultque omnes salvos fieri. *Unus Deus et pater omnium.* Ephes. IV, 6.

2. Quod dixit explicat, indicando originem Dominii Dei, quæ est ipsa creatio : *Quia ipse super maria fundavit eum : et super flumina præparavit eum.* Quibus verbis non tantum potentia Creatoris, sed peculiaris providentia ac benignitas insinuatur erga homines, quasi terram ipsis habitabilem parasset : *Super flumina præparavit.*

3. *Quis ascendet in montem Domini?...* id est, quis ex hominibus excelso cœli habitaculo, et angelorum consortio, sanctissimoque Dei conspectu dignus invenietur? — Scilicet non agitur de monte Sion terrestri, sed de monte Domini vero, nempe de cœlo, cujus ingressus tantummodo perfecte justis et immaculatis patet. Sensus ergo est quasi diceretur : Ex hominum numero eritne aliquis, et quisnam ille erit, qui dignus sit ascendere ad locum ubi proprie habitat Deus? — Sensu accommodato, rectissime mons Domini significat altare et sacramentum Eucharisticum.

Ut patet, cœlestis curiæ magnificentiam directe non describit propheta, sed ex majestate Regis inhabitantis intelligendam suggerit. *Domini*, inquit, *est terra et plenitudo ejus...* quasi diceret : Si tanta est potentia Dei, tantum imperium, quantum spectamus in universa terra ; quam mirabilis censenda est magnificentia domus ejus in cœlo! *Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster* (Isai. XXXIII, 21). Etenim *cœlum cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum... Cœlum thronus Dei est, terra scabellum pedum ejus* (Ps. CXIII; Matth. V, 34). — Quam excelsa igitur, quam opulenta, quam sancta illa cœlestis curia, ubi Rex regum habitat, et ab angelorum innumerabili militia, militiæque principibus adoratur!

Dicendo : *Quis ascendet in montem Domini?...* Non tantum de conditionibus ad hanc ascensionem necessariis, inquirit, sed simul etiam tacite omnes terrigenas provocat, ut relictis terrenis curis, sursum ad montem sanctum contendant. Similiter animas allicit, dum quæstioni positæ respondens, pergit :

Digitized by Google

4. *Innocens manibus et mundo corde : qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.*

5. *Hic accipiet benedictionem a Domino : et misericordiam a Deo salutari suo.*

6. *Hæc est generatio quærentium eum : quærentium faciem Dei Jacob*

Secunda pars : exponuntur tituli seu conditiones ad ascendendum requisitæ. Sunt autem hæ quatuor : innocentia vitæ, munditia cordis, fructus bonorum operum, veritas verborum erga proximum : quæ rectitudinem cordis, oris et operis perfectam,adeoque totius Evangelii compendium continent. Quod idem sic Isaias enuntiat : *Qui ambulat in justitiis, et loquitur veritatem, qui projicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum : iste in excelsis habitabit.... Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longe.... Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ : oculi tui videbunt Jerusalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit; nec auferentur clavi ejus in sempiternum, et omnes funiculi ejus non rumpentur : quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster.* Isai. XXXIII, 15 seq.

Quod dicitur : *Qui non accepit in vano animam suam*, de perjurio intelligi non potest, ut ostendit Bellarminus post Genebrardum; sensus autem est : Qui non frustra vitam accepit, nec sterilis manet in terra, sed fructus producit bonorum operum, faciendo quæcumque ad finem sibi a Deo præstitutum conducant. — Juxta hebraicam veritatem, quæ parallelismo perpetuo psalmi etiam est consentanea, sensus nonnihil differens, sic exponitur : *Qui animum non effudit in mendacium, nec dolose juravit proximo suo.*

5. *Hic accipiet benedictionem a Domino :* id est, accipiet benedictionem Dei per excellentiam, nempe salutem æternam : quæ in eo consistit, ut homo ad ingressum cœli et visionem beatificam admittatur.

Digitized by Google

6. Quod autem additur : *Hæc est generatio...* non vero : *Hic est homo...* indicat immaculatum illum qui ascendet in montem Domini, non fore singularem; sed constituere integram generationem seu gentem : scilicet, eum non fore solum Christum, qui justus est et innocens per excellentiam; sed Christum cum Ecclesia, caput cum corpore. *Hæc*, inquit, *est generatio quærentium eum :* id est, iste qui ascendet in cœlum, est generatio quædam hominum regeneratorum in Christo, quorum præcipuum studium est Deum quærere, ad faciem Dei videndam anhelare, ad montem denique sanctum totis viribus niti. — Illud *quærere faciem Dei*, etsi solet significare adire templum, adire Deum per orationem; hic tamen videtur altius quid denotare, nempe visionem beatificam.

Dicendo : *Hæc est generatio...* propheta intueri videtur progeniem quamdam longissimam immaculatorum, qui, præeunte Agno immaculato, Christo, montem sanctum conscendunt; quo visu illuminatus exclamat, quasi diceret : *Hæc est generatio quærentium* cum Christo, non terrena, sed cœlestia, sed Deum ejusque beneplacitum, sed *faciem Dei Jacob :* illud est *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis* (I Pet. II, 9). — *O quam pulchra est casta generatio cum claritate!* Sap. IV, 1.

7. *Attollite portas, principes, vestras; et elevamini portæ æternales : et introibit rex gloriæ.*

8. *Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens : Dominus potens in prælio.*

9. *Attollite portas, principes, vestras; et elevamini portæ æternales : et introbit rex gloriæ.*

10. *Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.*

Tertia pars : Ascensio Christi, Regis gloriæ.— Etenim jam videt propheta generationem illam sanctam cœlum intrare, in persona nempe Christi, Capitis ac Regis electorum ; ideoque angelis inclamat, et instanter ingeminat, ut portas *Regi gloriæ* aperiant.

Regem gloriæ appellat, quem supra vocavit *innocentem*, et infra vocat *fortem in prælio*; ut innuat, Christi gloriam in innocentia, et crucis humiliatione fundari.

Jubet *attolli* portas et *elevari*, ait Bellarminus, quia portæ cœli non sunt quasi in pariete, ut ad latera moveri debeant; sed quasi in tecto vel laqueari, ut sursum versus aperiendæ sint.

8. *Quis est iste rex gloriæ?...* Introducit principes (1) cœlestis Jerusalem interrogantes, quis sit ille Rex gloriæ? Non quod angeli in die ascensionis Domini ignorarent, Christum esse Regem gloriæ; sed ut exprimat admirationem, quam secum afferebat novitas illa, quod cerneretur verus homo corporalis ascendere super cœlos : non tanquam hospes, sed tanquam Dominus gloriosæ ac sempiternæ civitatis. — Respondet autem, Regem gloriæ esse Christum, Dominum fortissimum et potentissimum, qui grandi prælio principem tenebrarum devicit, spoliavit et alligavit.

9. Repetit et rursus intonat : *Attollite portas, principes, vestras...* ut significet ingentem rei novitatem, quod homo, quod corpus terrenum supra corpus cœleste, et caro humana supra ipsos angelicos spiritus, cum ineffabili totius naturæ admiratione, et quasi stupore, conscendat.

10. Rursus igitur interrogantibus angelis respondet : *Dominus virtutum, ipse est rex gloriæ.* Hic demum plene quæstioni respondetur : *ipse est Rex gloriæ.* — Totus iste dialogus ideo tantum institutus est, ut magnitudo mysterii aperiatur, et omnes tituli Regis gloriæ explicentur. *Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio, Dominus virtutum*, id est, Dominus sabaoth seu exercituum, *ipse est Rex gloriæ.*

Tunc aperto cœlo intrat Rex in gloriam suam; eumque cœli principes excipiunt adorantes, sicut scriptum est : *Et adorent eum omnes angeli Dei.* (Hebr. 1, 6). — Post ipsum autem similiter intrant omnes Sancti : *gloria enim hæc est omnibus sanctis ejus.* Ps. CXLIX.

(1) Hujus dialogi personæ clarius indicantur in Vulgata quam in hebræo, qui sic habet : *Attollite portæ capita vestra, et elevate vos portæ æternæ.*

Sensus liturgicus.

Psalmus iste ponitur 1° in officio Circumcisionis, Sabbati sancti, sacræ Sindonis, et Plagarum Domini ; 2° in festo SS. Trinitatis; 3° in Dedicatione Ecclesiæ; 4° in officio B. M. Virginis, cæterarumque Virginum; 5° in officio Martyrum et Confessorum.

1° In officio de Circumcisione, aliisve mysteriis Dominicæ passionis, Ecclesia psalmum hunc triumphalem recitans, minus respicit ingressum Regis gloriæ in cœlum, quam passionis prælium quo hanc gloriam promeruit: *Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio.* — Considerat ergo Christi circumcisionem, passionem et sepulturam, tanquam viam ad ejus triumphum et exaltationem, secundum illud : *Oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam* Luc. XXIV, 26.

2° In festo SS, Trinitatis, spectatur in eodem psalmo ineffabilis Trinitatis majestas; ad cujus conspectum tamen misericorditer admittuntur quicumque sancta Christi vestigia sequi volunt: *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto ejus?... Generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob.*

3° In Dedicatione Ecclesiæ, respicitur ad domum Dei in terra, quod est templum cultui Dei dedicatum. Huc Dominus Deus velut introducitur, his verbis : *Attollite portas, principes, vestras, et introibit rex gloriæ.* Huc quoque fidelibus patens introitus ostenditur verbis istis : *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto ejus?...* simulque insinuatur in templo quærendam esse sanctitatem, per quam perveniri potest ad templum gloriæ, ad portas æternales.

4° In festis de Beata, spectatur purissima Dei Genitrix Virgo, ut digna quæ cum Filio suo cœli januas introeat; imo intelligi videtur ipsa, tanquam mystica *porta*, per quam Christus ingressus est in mundum, et nos in cœlum ingredi debemus.

In festis cæterarum Virginum, respicitur præsertim innocentia et munditia cordis, qua Christi sponsæ dignæ factæ

sunt introire post Agnum immaculatum in domum gloriæ Dei, et stare in loco sancto ejus.

5° In festis Sanctorum, celebratur verbis hujus psalmi, cujusque Martyris aut Confessoris gloriosus cum Christo in cœlum ingressus, ac velut apotheosis; indicata interim via innocentiæ et certaminum, qua Dei famulus eo pervenit : *Innocens manibus et mundo corde... fortis et potens in prælio...*

Digitized by Google

PSALMUS XXIV.

Ad te, Domine, levavi.

1. Ad te, Domine, levavi animam meam: Deus meus, in te confido, non erubescam.

2. Neque irrideant me inimici mei: etenim universi qui sustinent te, non confundentur.

3. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.

4. Vias tuas, Domine, demonstra mihi: et semitas tuas edoce me.

5. Dirige me in veritate tua, et doce me: quia tu es Deus Salvator meus, et te sustinui tota die.

6. Reminiscere miserationum tuarum, Domine: et misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.

7. Delicta juventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris.

8. Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam, Domine.

1. Ad te, Domine, in tribulatione mea levavi animam meam: Deus meus, in te confido, fac ut non confundar.

2. Neque irridere me possint inimici mei: etenim, quæ tua misericordia est, universi qui tuum exspectant auxilium non confundentur

3. Fac autem ut confundantur omnes hostes mei, iniqua molientes contra me: supervacue ac frustra id agant.

4. Vias tuas, Domine, demonstra mihi: et semitas tuas practice præsertim edoce me.

5. Dirige me in veritate tua, seu in vera via legis tuæ, et doce me. Tu enim es Deus Salvator meus, via, et veritas, et vita: et a te hanc gratiam perseveranter exspecto.

6. Reminiscere igitur miserationum tuarum, Domine, et misericordiarum tuarum quæ sunt ab initio mundi.

7. Delicta vero juventutis meæ, et peccata ignorantiæ, ne memineris.

8. Sed secundum misericordiam tuam memento mei: propter bonitatem tuam, Domine.

Digitized by Google

9. Dulcis et rectus Dominus : propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9. Bonus enim et rectus Dominus : propter hoc legem dabit, eam docendo et persuadendo, delinquentibus in via.

10. Diriget mansuetos in judicio : docebit mites vias suas.

10. Diriget mansuetos in via justitiæ : et docebit mites vias suas.

11. Universæ viæ Domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum ejus, et testimonia ejus.

11. Universæ autem viæ Domini misericordia sunt et veritas in promissis, exhibenda quærentibus testamentum ejus et præcepta ejus.

12. Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: multum est enim.

12. Hinc propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo : multum est enim.

13. Quis est homo qui timet Dominum ? legem statuit ei in via quam elegit.

13. Quis est homo qui timet Dominum? Quis, inquam, quem docuit Deus in vitæ semita quam elegit?

14. Anima ejus in bonis demorabitur: et semen ejus hæreditabit terram.

14. Anima ejus in bonis stabiliter demorabitur : et semen ejus hæreditabit ac pacifice possidebit terram.

15. Firmamentum est Dominus timentibus eum : et testamentum ipsius ut manifestetur illis.

15. Firma protectio est enim Dominus timentibus eum : et faciet ut testamentum suum manifestetur illis.

16. Oculi mei semper ad Dominum : quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

16. Quare oculi mei semper ad Dominum sunt intenti : quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

17. Respice in me, et miserere mei : quia unicus et pauper sum ego.

17. Tu itaque vicissim, Domine, respice in me, et miserere mei : quia derelictus et spiritualiter pauper sum ego.

18. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt : de necessitatibus meis erue me.

18. Et interim tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt : ideo, precor, de angustiis meis libera me.

19. Vide humilitatem meam et laborem meum : et dimitte universa delicta mea.

19. Vide afflictionem meam, et laborem meum ac certamina : et dimitte universa delicta mea.

20. Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt : et odio iniquo oderunt me.

20. Respice etiam inimicos meos, quoniam multiplicati sunt : et odio plane iniquo ac gratuito oderunt me.

21. Custodi animam meam, et erue me : non erubescam, quoniam speravi in te.

21. Custodi, obsecro, animam meam, et erue me de manibus eorum : non erubescam devictus, quoniam speravi in te.

22. Innocentes et recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.

22 Innocentes enim et recti adhæserunt mihi, quia sustinui te : coram quibus utique, spe frustratus, valde erubescerem.

23. Libera, Deus, Israel ex omnibus tribulationibus suis.

23. Ideo in mea persona, Deus, libera Israel ex omnibus tribulationibus suis.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio, qua petitur a Deo remissio peccatorum et gratia bene vivendi. — Cum psalmus didacticus sit seu doctrinalis, ad nullam probabiliter occasionem historicam est referendus; existimari tamen cum nonnullis interpretibus potest, eum ad bellum Absalomiticum referri : quando David, propter peccata sua pressus angustiis, oravit sane sicut hic orat, petendo ut Dominus sibi condonaret peccata, sese in rectam viam deduceret, et ab adversariis liberaret.

Mystice, ut Patres docent, propheta personam gerit Ecclesiæ, et cujusque fidelis, qui animatus quidem desiderio placendi Deo, adhuc in concupiscentiis superandis laborat.

I. *Petit gratiam in viis Domini ambulandi.*
II. *Gratiam hanc certa fiducia exspectat.*
III. *Petit gratiam respectu hostium, progressum impedientium.*

1. *Ad te, Domine, levavi* (hebraice *levo*) *animam meam: Deus meus, in te confido, non erubescam.*

2. *Neque irrideant me inimici mei: etenim universi qui sustinent te, non confundentur.*

3. *Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.*

Tres isti versiculi velut præambulum sunt, quo propheta sursum cor ad Deum erigit, seque ad fiducialiter et ferventer orandum excitat. — Ad te, inquit, Domine, animam elevo, in te confido; ne, quæso, sit vana mea fiducia: fac ut non confundar, nec vincar ab inimicis quamvis potentibus, sed ipsi potius confundantur. — His verbis quoque objectum orationis suæ generaliter indicat, nempe ut in via Domini constanter ambulando, de inimicis spiritualibus triumphet.

Quod dicit, *ad te, Domine, levavi animam meam*, orationis formam enuntiat, quæ in mentis elevatione consistit, qua cogitationes et desideria, a terrenis abstracta, diriguntur ad Dominum.

2. *Qui sustinent te*, id est, qui te cum patientia exspectant. Illud *sustinere Dominum* totam spiritualis vitæ artem continet: significat enim constantiam in divino obsequio, qua nunquam in quacumque tribulatione vel probatione deficiamus; sed fortiter perseveremus, donec Dominus liberare nos voluerit, certi fore ut non confundamur.

Non confundentur, neque coram Deo, neque coram hominibus; quia suo tempore, sive in hac vita, sive saltem in futura, innocentia et justitia triumphabit.

Iniqua agentes supervacue: id est, sine causa, vel sine fructu: nempe vel 1° nulla injuria provocati, sed ex mera malitia; vel 2° frustra, cum non possint justum perdere prout intendunt.

4. *Vias tuas, Domine, demonstra mihi: et semitas tuas edoce me.*

5. *Dirige me in veritate tua, et doce me: quia tu es Deus salvator meus, et te sustinui tota die.*

Incipit petitio prophetæ, quæ duo complectitur: gratiam bene vivendi et veniam peccatorum. — Petit imprimis a

Domino doceri vias ejus, et dirigi in ejus veritate; affertque motivum duplex: 1° quia a solo Deo salutem et gratiam exspectat; — 2° quia eam efflagitat et exspectat *tota die*, id est, assidue et indesinenter.

Petit doceri *vias Domini*, id est, non tam præcepta legis quæ propheta non ignorat; quam voluntatem Domini in particularibus vitæ circumstantiis: ut in omnibus gerere sese sapienter et sancte sciat. De scientia non tam speculativa quam practica sermonem esse facile intelligitur.

Petit dirigi *in veritate Domini :* id est, ut ducatur per auxilium gratiæ in voluntate ac lege Domini, quæ verissima via est, ut alibi dicit: *Omnia mandata tua veritas* (Ps. CXVIII). — Veritas hic etiam sumi potest pro verbo Dei, ac veræ religionis doctrina.

6. *Reminiscere miserationum tuarum, Domine : et misericordiarum tuarum quæ a sæculo sunt.*

7. *Delicta juventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris.*

8. *Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam, Domine.*

Non sufficit ut homo petat gratiam bene vivendi, oportet ut imploret veniam delictorum. In multis enim offendimus omnes, et Dei clementia indigemus : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* I Joan. I, 8.

Ideo propheta suppliciter et humiliter orat Dominum, ut recordetur misericordiarum suarum, *quæ*, inquit, *a sæculo sunt:* id est, quæ æternæ sunt atque essentiales Deo, cui proprium est misereri semper et parcere. — Petit sibi remitti *delicta juventutis et ignorantias* : id est, delicta commissa ex infirmitate et ignorantia; quæ etsi minus gravia, tamen nos reos constituunt, nosque inducere debent, ut humiliter Dei misericordiam imploremus. Hanc iterum implorat aliis verbis propheta, dicendo : *Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam, Domine.*

9. *Dulcis et rectus Dominus : propter hoc legem dabit delinquentibus in via.*

Secunda pars, fiduciam suam testatur, ostendendo cur gratiam quam petit, certo sit impetraturus. Dominus, inquit, benignus est et justus ac justitiæ amans, ideoque libenter viam justitiæ docet errantes. — *Legem dare*, id est, legem, regulam, præceptum tradere ad aliquid addiscendum, ut faciunt præceptores; adeoque docere.

10. *Diriget mansuetos in judicio : docebit mites vias suas.*

11. *Universæ viæ Domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum ejus et testimonia ejus.*

Explicat id quod modo dixit, Dominum docere delinquentes, declaratque, non de quibusvis delinquentibus illud esse intelligendum; sed solum de mansuetis et mitibus, qui non resistunt Domino docenti, sed potius cupiunt doceri, et requirunt testimonia ejus ut ea custodiant. Hos enim non tantum Dominus dirigit in via justitiæ; sed tota ejus agendi ratio, omnia ejus consilia erga tales homines, sunt *misericordia et veritas,* id est, misericordia et fidelitas in promissis.

10. *Mites, mansueti*, sunt epitheta piorum, quæ idem fere sonant ac humiles, parvuli; et indolem designant oppositam superbiæ.

Docebit mites vias suas : id est, dabit eis gratiam cognoscendæ et amandæ,et consequenter implendæ legis ac voluntatis suæ.

11. *Universæ viæ Domini...* hoc loco *viæ* Domini non significant vias quas nobis sequendas præscribit, sed vias quas ipse in agendo sequitur, adeoque consilia ejus.

Testamentum Dei est pactum, fœdus cum Israel initum, fideliter ex parte populi servandum; *testimonia* ejus sunt præcepta legis, universa scilicet legis doctrina, quæ testamentum constituebat.

12. *Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo : multum est enim.*

Ex consideratione bonitatis Dei erga mites et humiles, humiliter et fiducialiter affirmat fore, ut omnia peccata sibi condonentur.

Propitiaberis, inquit, i. e. favorabilis fies, peccatum meum condonabis; *propter nomen tuum*, id est, ut manifestetur tua misericordia et veritas. — Quod addit : *multum* (sive numero sive gravitate) *est enim*, non tanquam motivum affert, quasi Deus potius culpam majorem quam minorem condonaret; sed humiliter significat, peccatum suum tam magnum esse, ut non sua satisfactione, sed solummodo Dei misericordia infinita deleri possit : *Propter nomen tuum.*

13. *Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via quam elegit.*

14. *Anima ejus in bonis demorabitur : et semen ejus hæreditabit terram.*

15. *Firmamentum est Dominus timentibus eum : et testamentum ipsius ut manifestetur illis.*

Ex eadem consideratione bonitatis Dei erga humiles servos suos, adducitur ad felicitatem istorum contemplandam. Hanc cum gratitudine et amore explicat, enumerando bona hominis justi : qui nimirum, 1° habet Deum doctorem; 2° animam bonis cumulatam; 3° liberos felices; 4° Deum firmatorem; 5° verbi Dei manifestationem.

Quis est, inquit, *homo qui timet Deum?* Prodeat in medium et sua bona cognoscat : Dominus *in via quam elegit*, id est, in statu vitæ quem elegit; docebit eum, ut statum hujusmodi honoret et sanctificet.—Versiculus potest etiam sic intelligi : Quis est homo qui timet Deum, ille, inquam, quem Deus instruxit de lege sua, in via justitiæ quam homo ille elegit?

14. *In bonis demorabitur*, id est, iis stabiliter fruetur; hebraice, in illis *pernoctabit*, quasi permanebit ipsa nocte intempesta tribulationum aut mortis.

15. *Firmamentum est Dominus...* En ratio, cur timentes Deum maneant in felicitate stabiles : non innituntur rebus

caducis ; sed Deus ipse est *firmamentum eorum*, id est, in Dei amicitia et auxilio fundatam habent spem suam.

Et testamentum ipsius (est) *ut manifestetur illis* : scilicet, manifestabitur illis clare lex Domini cum omnibus mysteriis ejus. Quare Christus dicebat : *Vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum*. Matth. XIII, II.

16. *Oculi mei semper ad Dominum : quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.*

17. *Respice in me, et miserere mei : quia unicus et pauper sum ego.*

Pars tertia, petit Dei gratiam respectu hostium suorum. In via enim Domini qua cupit ambulare, hostes multos videt, progressum suum impedire conantes, variaque suscitantes obstacula : alia nimirum externa, quæ vocat *laqueos*; alia interna, quæ vocat *tribulationes cordis* et *necessitates*.

Oculi, inquit, *mei semper ad Dominum* : id est, assidue mentis oculis, Deum aspicio, ab illo auxilium exspectans.—Exemplo suo docet nos propheta, 1° oculos et cogitationes non ad terrena, sed ad Deum convertere; 2° Deum semper intentione pura præ oculis habere; 3° mentaliter orare : quod enim propheta ad Deum conversos tenet animæ oculos, nempe cogitationes mentis et affectus cordis, orationem mentalem indicat.

Laqueus pedibus viatoris paratus, metaphorice significat multitudinem scandalorum hujus mundi, a quibus solus Deus nos potest liberare. Ideo propheta addit :

17. *Respice in me, et miserere mei : quia unicus et pauper sum ego*, id est, solus mihi sum relictus, et omni ope destitutus.— Scilicet non tantum videt se laqueis esse circumdatum, sed etiam nullo modo se evadere posse. Ideo suam miseriam humiliter agnoscens Domino ostendit, dicens : *Respice in me, et miserere mei*.

Digitized by Google

18. *Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt : de necessitatibus meis erue me.*

19. *Vide humilitatem meam, et laborem meum: et dimitte universa delicta mea.*

Eadem humilitate pergit exponere animæ suæ miserias, tentationes ac pugnas, quasi diceret: multi sunt et violenti valde pravi affectus mei, et concupiscentiæ motus: vide, Domine, miseriam meam ac certamina quæ sustineo; et dimitte peccata, quæ in illa lucta, minus fortiter vel minus caute me gerendo, committo.

20. *Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me.*

21. *Custodi animam meam, et erue me: non erubescam, quoniam speravi in te.*

22. *Innocentes et recti adhæserunt mihi, quia sustinui te.*

Velut ab effectu ad causam transgreditur: postquam enim de labore certaminis locutus est, hostes ostendit multos et sævos, a quibus tam acria certamina moventur:

Respice, inquit, *inimicos meos...* spirituales inimicos præcipue intelligit, dæmones nimirum, qui odio iniquissimo oderunt animas, ut eas perdant. Cui odio iniquo opponendum est odium sanctum, nempe odium peccati: *Iniquitatem odio habui et abominatus sum.* Ps. CXVIII.

Postquam ostendit Domino hostes tam formidandos, petit ut ab eis custodiatur ac liberetur, fiducialiter dicens: *Non erubescam*: id est, ne repellas quæso orationem meam, *quoniam speravi in te.* — Et quidem ita se spem suam aperte in Domino collocasse ait, ut multi innocentes et recti, exemplo ipsius commoti, se ipsi socios adjunxerint: *Innocentes et recti adhæserunt mihi, quia sustinui te.* Quapropter orat, ut Dominus auxilium suum non differat, tum propter ipsum servum suum in se sperantem, tum propter multitudinem justorum servo suo adhærentium.

23. *Libera, Deus, Israel ex omnibus tribulationibus suis.*

Concludit orationem propheta, extendendo eam ad totum populum suum: pro quo precatur, generaliter petendo quæ-

cumque magis in particulari pro semetipso petivit, dicens: Libera Deus similiter omnes meos proximos, totumque populum tuum Israel, ab omnibus corporis animæque tribulationibus.

Sensus liturgicus.

Recitat Ecclesia psalmum hunc in officio Defunctorum: et in persona animarum fidelium, allegorice, varioque modo, remissionem omnis reatus pœnæ, plenamque liberationem a Deo postulat.

Scilicet, velut in tribulatione Purgatorii posita, petit triumphum de hostibus: id est, plenam victoriam de peccato, quod adhuc quoad reatum pœnarum persistit.

Deinde rogat ut doceatur vias Domini, et deducatur per semitas rectas: id est, ut perducatur usque ad terminum viarum misericordiæ Dei, nempe usque ad ingressum in cœlum.

Petit tertio, remissionem peccatorum, quæ humiliter agnoscit et confitetur, sibique condonanda fiducialiter sperat.

Petitionem suam urget, ostendendo suos dolores, seu potius dolores quos Christus pro ipsa sustinuit.

Demum duos ultimos versiculos pronuntiat in persona Christi, pro fidelibus sibi adhærentibus patiente: *Innocentes et recti adhæserunt mihi, quia sustinui te: libera, Deus, Israel ex omnibus tribulationibus suis.*

PSALMUS XXVI.

Dominus illuminatio mea.

1. Dominus illuminatio mea et salus mea : quem timebo?

2. Dominus protector vitæ meæ : a quo trepidabo?

3. Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas :

4. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt.

5. Si consistant adversum me castra : non timebit cor meum ;

6. Si exsurgat adversum me prælium : in hoc ego sperabo.

7. Unam petii a Domino, hanc requiram : ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ.

8. Ut videam voluptatem Domini, et visitem templum ejus.

9. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo : in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

1. Dominus est illuminatio mea et salus mea : quem igitur timebo?

2. Dominus protector vitæ meæ : a quo trepidabo?

3. Ecce, dum veniunt contra me adversarii sævi, ut devorent me tanquam prædam sibi expositam :

4. Illi inimici qui opprimunt me, ipsimet fracti sunt et ceciderunt. Quamobrem,

5 Si consistant adversum me integra hostium castra : non timebit cor meum ;

6. Si exsurgat adversum me prælium : in hoc ego sperabo, nedum timeam.

7 Unam rem petii a Domino, hanc præ omnibus gratiis requiram : ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.

8. Ut percipiam dulcedinem Domini, et visitem templum ejus.

9. Quoniam tempore persecutionis velut abscondit me Dominus in ipso suo tabernaculo : atque in die malorum protexit me in intimo sacrario tabernaculi sui.

Digitized by Google

10. In petra exaltavit me: et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

10. Ubique velut in arce super inimicos exaltavit me: et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

11. Circuivi (1), et immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, et psalmum dicam Domino.

11. Circuibo gratitudine plenus altare Domini, et immolabo in tabernaculo ejus hostiam laudis: cantabo et psalmum dicam Domino.

12. Exaudi, Domine, vocem meam qua clamavi ad te: miserere mei, et exaudi me.

12. Exaudi, Domine, vocem meam qua clamavi ad te: miserere mei et exaudi me.

13. Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam, Domine, requiram.

13. Tibi locutum est cor meum supplicando, exquisivit te mens mea: et faciem tuam, Domine, semper quæram orando.

14. Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.

14. Ne avertas ergo faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.

15. Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus.

15. Sed adjutor meus esto; ne derelinquas me: neque despicias me, Deus salutaris meus.

16. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

16. Quoniam velut puer sum quem pater et mater dereliquerunt: Deus vero assumpit me. Itaque patrem te mihi exhibens,

17. Legem pone mihi, Domine, in via tua: et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

17. Doce me Domine, in via tua: et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

(1) In hebræo vox *circuivi* jungitur versiculo præcedenti: *Exaltavit caput meum super inimicos meos qui sunt in circuitu meo.*

Digitized by Google

18. Ne tradideris me in animas tribulantium me : quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi.

18. Ne tradideris me in arbitrium tribulantium me. Quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, etsi eorum iniquitas mentita est sibi et in suum detrimentum.

19. Credo videre bona Domini : in terra viventium.

19. Hæc fiducialiter peto, credens firmiter me visurum bona Domini promissa, in terra viventium. Dico enim animæ meæ :

20. Exspecta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

20. Exspecta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio Davidis, qua Dei protectionem exaltat et implorat. Hac si fruatur, nullo hostium terrore se moveri affirmat; hac ut plene fruatur, unice desiderat in Domini tabernaculo versari; hac ut nunquam privari mereatur, instanter obsecrat. — Hujusmodi orationem Ecclesiæ et cuique fidelium convenire facile patet, et quidem a Spiritu sancto nobis paratam esse, ut cordibus nostris perfectæ fiduciæ sensus suggerantur.

De psalmi occasione historica non constat. Inscribitur quidem in Vulgata *Psalmus David, priusquam liniretur,* id est, priusquam ungeretur in regem; at vero titulus ille, qui deest in hebræo, et ipsa versione LXX Interpretum videtur posterior, magna auctoritate non gaudet; solum cum probabilitate quadam innuit, psalmum a Davide esse conscriptum occasione unctionis suæ secundæ, qua unctus est in Hebron, post mortem Saulis, ut regnaret in tribum Juda : septem annis antequam ibidem ungeretur ad regnandum in omnes tribus Israel.

I. *Summam in Deo protectore suo fiduciam protestatur.*
II. *Dei protectionem sibi continuari postulat.*

1. *Dominus illuminatio mea, et salus mea : quem timebo?*

2. *Dominus protector vitæ meæ : a quo trepidabo?*

Aspiciens propheta quomodo Deus tenebras tribulationis suæ dissipaverit, ipsumque e summis vitæ periculis liberaverit; exclamat, sese hoc protectore munitum, nihil jam in mundo formidare. — *Illuminatio*, id est, lux in tenebris afflictionum vel ambiguitatum; idem fere quod salus et protectio, latius tamen patens. — Altiore sensu, designat lumen æternæ vitæ a Christo allatum, de quo Joannes ait : *In ipso vita erat, et vita erat lux hominum.*

3. *Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas;*

4. *Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt.*

5. *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum;*

6. *Si exsurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo.*

Ut explicet quod dixit, se a Deo defendi, ostendit quomodo inimici sui, qui facile potuissent ipsum perdere, manu Dei perculsi corruerint; — inde, ut significet se nihil timere, præ oculis ponit, non modo singulos hostes, sed integra castra, eaque in prælium adversus se solum prodeuntia : quæ tamen si adessent, ipse non timeret.

Dum appropiant super me (contra me) *nocentes*, id est, dum invadunt me improbi. — *Edere carnes*, id est, ferarum more conficere et consumere, devorare, destruere. — *Si consistant castra* : per castra et prælium intelligitur quidquid potest terrorem incutere. — *In hoc ego sperabo*, intellige, in hoc prælio sperabo me consecuturum victoriam.

Digitized by Google

7. *Unam petii a Domino, hanc requiram : ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

8. *Ut videam voluptatem Domini, et visitem templum ejus.*

Ex consideratione tam benignæ Dei erga se protectionis, magis magisque intelligit eam sibi esse summe desiderabilem ; eamque solam sibi sufficere, cum summum bonum contineat. Quare toto cordis affectu in domo Domini habitare concupiscit, ut nimirum plenissime fruatur protectione Dei : quam non jam vocat defensionem ab hostibus, sed ***visionem voluptatis Domini***. Eadem enim Dei bonitas, quæ justum in via defendit ab hostibus, eum visione beatifica coronat in patria.

De patria enim ac de domo gloriæ Dei in his versibus sermo est, idque juxta quosdam, ipso sensu litterali. Petit enim propheta, et quidem tanquam rem unice sibi desiderabilem, ut ***inhabitet omnibus diebus vitæ suæ***, id est, semper, in illa ***domo Domini*** de qua alibi dicit : ***Beati, qui habitant in domo tua, Domine! in sæcula sæculorum laudabunt te*** (Ps. LXXXIII). — Multi tamen interpretes litteraliter agi volunt de tabernaculo, ubi erat arca Dei : quasi David optaret, ut finitis suis bellis, posset constituere Domino in Jerusalem tabernaculum vel templum, ibique assidue Dominum adire et laudare.

Dicitur ***unam petii*** pro ***unum*** : quia interpres latinus, græcum imitatus, posuit sicut in hebræo genus femininum pro neutro ; vel quia subintellexit ***petitionem***.

8. ***Ut videam voluptatem Domini***, id est, pulchritudinem, venustatem, decorem, gloriam ejus : quæ est voluptas seu delectatio cœlestis objectiva. Non enim proprie videmus delectationem, sed tantum pulchritudinem, ex qua nascitur delectatio. Sensus ergo est : Ut videam pulchritudinem Domini,et deinde visitem oculisque perlustrem totum illud cœleste Dei templum, et omnia quæ in eo sunt. Merito, inquit, Bellarminus, superna Dei domus, in qua omnes Beati habitant, dicitur ***templum***, cum in ea nihil profanum agatur, sed assidue sacrificetur hostia laudis et jubilationis.

Digitized by Google

9. *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo : in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.*

10. *In petra exaltavit me : et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.*

Rationem reddit cur audeat ad visionem gloriæ Dei aspirare : ipsa nempe mira Dei erga David benignitas tantæ fiduciæ fundamentum est ; quasi brevissime diceret : Jam concessa mihi gratia pignus est concedendæ gloriæ.

Verba omnia sunt metaphorica. Dicit se ita a Domino fuisse protectum, quasi absconditus fuisset in ipsa ejus domo, quo nullus inimicus accedere potest.— Dicit se *exaltatum in petra*, id est, quasi in arce inaccessa et munitissima collocatum. — Dicit caput suum super inimicos exaltatum, ut significet plenam de inimicis victoriam.

11. *Circuivi, et immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis : cantabo, et psalmum dicam Domino.*

Ex tantæ bonitatis Dei consideratione in ardentem gratitudinis et amoris affectum erumpens, sacrificia et laudes promittit solemnes.

Illud *circuivi* juxta S. Hieronymum jungi potest cum versiculo præcedenti, et sic ex hebræo verti : *Super inimicos meos qui sunt in circuitu meo.* — Juxta Septuaginta et Vulgatam, sensus est: *Circuivi* (vel circuibo), vel *circumdabo altare tuum* (ut Ps. XXV, 6,) sacras cæremonias peragendo, et immolando victimas. — *Hostiam vociferationis*, proprie *clangoris*, vocat victimam solemnem, cum multo apparatu, cum hymnis et clangore tubarum offerendam.

12. *Exaudi, Domine, vocem meam qua clamavi ad te : miserere mei, et exaudi me.*

13. *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea : faciem tuam, Domine, requiram.*

14. *Ne avertas faciem tuam a me : ne declines in ira a servo tuo.*

15. *Adjutor meus esto, ne derelinquas me : neque despicias me, Deus salutaris meus.*

Secunda pars, petitio ejusdem divinæ protectionis semper continuandæ. — Intelligit enim, sibi Dei gratiam in hac vita semper esse necessariam, semperque implorandam : idcirco, post gratiarum actionem, statim novam postulationem subjungit ; petitque instantissime, ut Dominus suæ inopiæ misereatur, ut suam benevolentiam non retrahat, nec propter defectus ac peccata servum suum derelinquat.

13. *Tibi dixit cor meum...* id est, cor meum, atque intimum animæ desiderium tibi locutum est, et *facies*, seu oculi mei, te quæsierunt ; vel etiam : cor meum tibi locutum est dicens : Quærit, te Domine, facies mea.

Facies mea, id est, facies, seu oculi animæ, mentis meæ intuitus, cupit contemplari te, ac *faciem tuam :* id est, visionem beatificam in sæculo futuro, et interim præsentiam tuam, ac benevolum conspectum tuum in præsenti ; ideo precor ne benevolam *tuam faciam a me avertas, nec dereliquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus.*

16. *Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me : Dominus autem assumpsit me.*

17. *Legem pone mihi, Domine, in via tua : et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.*

18. *Ne tradideris me in animas tribulantium me : quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi.*

Explicat cur tam instanter, simulque tam fiducialiter Dominum oret : ipse nimirum inops est, instar infantuli derelicti ; Dominus vero benignus, instar parentis amantissimi. Quapropter pergit rogare, ut, sicut puer ignorans et debilis, doceatur ac defendatur adversus omnigena hostium molimina.

Quod dicit se a parentibus derelictum, omnino videtur metaphorice intelligendum. Non enim puer erat David, ut egeret parentum auxilio ; nec legitur fuisse unquam a parentibus derelictus. Sensus igitur est : Ego sum instar infantis recens

nati, quem pater et mater dereliquerunt humi jacentem et omni injuriæ expositum; tu autem Domine, ita abjectum et desolatum, benignissime collegisti et fovisti.

18. *Ne tradideris me in animas tribulantium me* : id est, ne permittas me devinci ab inimicis, quod idem esset ac si me traderes animo hostili, voluntati atque odio eorum. Simili sensu dicitur in Evangelio : *Jesum vero tradidit voluntati eorum*. Luc. XXIII, 25.

Explicat prava inimicorum studia, subjungens, insurrexisse contra se testes iniquos, quorum *iniquitas sibi est mentita* (1) : id est, qui sua se falsitate illaquearunt : sive quia contradictionibus manifestarunt mendacia, sive quia nemini nocuerunt nisi sibimetipsis. — Hæc verba litteraliter referri possunt ad falsa testimonia quæ dicebantur adversus David; vel forte melius, ad tentationes dæmonum sive hominum, qui falsis promissis vel minis, hominem justum ad peccatum deducere conantur, juxta illud psalmi CXVIII : *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua*. — *Typice*, videntur his verbis designari falsi testes, qui contra Christum Dominum producti sunt : *Et non erat conveniens testimonium illorum*. Marc. XIV, 59.

19. *Credo videre bona Domini, in terra viventium.*

Motivum affert ut liberetur a tribulantibus se : quia non obstantibus eorum mendaciis, credit in Domino, et unice aspirat ad bona a Domino promissa *in terra viventium* : quæ quidem *terra viventium*, juxta usum biblicum (2) præsentem vitam designat; potiore autem sensu significat cœlum, ubi mors locum non habet.

20. *Exspecta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.*

Concludit, per apostrophen ad se ipsum, interim sectandam esse patientiam et constantem in Deo fiduciam; quasi

(1) Hæc verba Vulgatæ satis consonant cum versione S. Hieronymi : *Testes falsi et apertum mendacium*; minus vero cum textu massoretico, qui sic vertitur : *Testes falsi et* homo *spirans injuriam*.
(2) Ps. LI, 7; Isai. XXXVIII, 11 etc.

dicat : Ergo, anima mea, quia desideras habitare in domo Dei et in terra viventium ; et quoniam aliunde, ut eo pervenias, Dominus te adversus hostes juvare paratus est : noli deficere in tribulationibus, nec terrenas consolationes respicias ; sed exspecta consolatorem et adjutorem Dominum, quia *veniens veniet et non tardabit*. Habac. II, 3.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Dominus illuminatio mea*, ponitur 1° in Parasceve et in Sabbato sancto, nec non in festo sacræ Sindonis Domini ; 2° in officio Defunctorum.

1° In officiis de passione Domini, psalmus juxta mentem Ecclesiæ est velut carmen funebre Christi ; seu vox Christi sindone involuti et in sepulcro depositi, donec tertia die gloriose resurgat.

Dominus, inquit, illuminatio mea est in tenebris sepulcri, salus est ac resurrectio mea ; Dominus in ipsa morte protector est vitæ meæ. Quos ergo hostes timebo ?... In acerrimo enim prælio, in tormentis et cruce, Dominus spes mea est et dator victoriæ : *In hoc ego sperabo.*

Ecce unice et simpliciter quæsivi Deum, et domum ac templum ejus ; ideoque me singulariter protexit in ipso sepulcro, velut in intimo suo tabernaculo : unde mox *exaltabit caput meum super inimicos meos.*

Quapropter sacrificia et hostias laudis ipsi offeram in æternum : *Cantabo, et psalmum dicam Domino.*

Obsecro itaque, Domine, ut hoc opus misericordiæ tuæ perficias ; ut me, quem velut puerum derelictum paternis ulnis suscepisti, custodias, et per mirabiles vias mortis perducas ad resurrectionem novæ vitæ ; atque hoc modo confundas inimicos meos, non tantum Judæos, sed diabolum, peccatum ac mortem : suo velut molimine obrutos, meaque morte destructos.

Hanc mihi gloriosam vitam promisisti, hanc exspecto : *Credo videre bona Domini in terra viventium ;* hanc, inquam, exspecto sicut dictum est mihi : *Exspecta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.*

Digitized by Google

2° In officio Defunctorum, Ecclesia personam gerit animæ, in Purgatorio velut sepultæ, et inde resurrectionem ad gloriam exspectantis ac petentis. Quoniam Dominus est certa illuminatio ejus, non timet in tenebroso carcere, sed sperat. Sperat autem et requirit ardenter ingressum in domum Dei : *Ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

In ipso Purgatorio eam custodit Dominus, tanquam in secreto tabernaculo suo; eamque inde mox educet triumphantem, ut misericordias Domini celebret in æternum.

Ideo rogat Dominum, ut quamprimum opus istud misericordiæ consummet; et quoniam dignatus est eam in prolem suam adoptare, eam paterne custodiat, ac perducat ad plenitudinem vitæ.

Hanc sibi promissam firmiter sperat et exspectat : *Credo videre bona Domini in terra viventium.*

Qua in spe animam sanctam confirmat Ecclesia, eam materna sua voce compellans, et dicens : *Exspecta Dominum, viriliter age ; et confortetur cor tuum et sustine Dominum.*

In te Domine speravi.

1. In te Domine speravi, non confundar in æternum: in justitia tua libera me.

2. Inclina ad me aurem tuam: accelera ut eruas me.

3. Esto mihi in Deum protectorem : et in domum refugii, ut salvum me facias.

4. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu : et propter nomen tuum deduces me et enutries me.

5. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi : quoniam tu es protector meus.

6. In manus tuas commendo spiritum meum : redemisti me Domine, Deus veritatis.

1. In te, Domine, spem constitui : non confundar in æternum. Ergo nunc secundum justitiam tuam libera me.

2. Inclina ad me aurem tuam, accelera ut a rebellibus pressum eruas me.

3. E domo mea ejecto exhibe te mihi Deum protectorem, et domum refugii, ut salvum ac incolumem me facias.

4. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu solus mihi, expulso ac derelicto ; et, ut certus sum, propter gloriam nominis tui deduces me et enutries me.

5. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi conspiratores ; quoniam tu es protector meus.

6. In manus ergo tuas commendo vitam meam : liberasti enim me semper secundum promissa tua, Domine, Deus verax.

—

Explicatio prima.

Argumentum. — Psalmus iste, cujus pars duntaxat hic proponitur (1), est oratio Davidis persecutionibus obnoxii, ut se Dei præsidio committat. — Ad persecutionem autem

(1) Illa nimirum quæ ad Completorium recitatur.

Digitized by Google

Absalonis res pertinere videtur: ita ut David Absalonem fugiens, hac oratione vitam suam Deo commendet; summamque Dei misericordiam imploret, ea fiducia quam manifestabat Sadoc sacerdoti dicens: ***Reporta arcam Dei in urbem: si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, et ostendet mihi eam, et tabernaculum suum.*** II Reg. XV, 25.

Mystice vox Christi est, a Judæis persecutionem patientis, cujus David injuste oppressus typum gessit. — Est etiam vox fidelium sese Deo in mœrore committentium.

I. *Motiva, ut exaudiatur petitio ejus.*
II. *Petitionis objecta.*

—

1. *In te Domine speravi, non confundar in æternum: in justitia tua libera me.*

Duo imprimis motiva profert ut a Deo exaudiatur: spem suam omnimodam, et justitiam Dei. ***In te, Domine,*** inquit, ***speravi.... in justitia tua,*** id est, pro tua æquitate, secundum vel propter justitiam, qua tu justus es, et ades inique oppressis, ***libera me.***

2. *Inclina ad me aurem tuam: accelera ut eruas me.*

3. *Esto mihi in Deum protectorem: et in domum refugii ut salvum me facias.*

4. *Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu: et propter nomen tuum deduces me et enutries me.*

Secunda pars. Incipit exponere petitionis objecta: vel, si melius placet, modum quo cupit a Deo defendi ac liberari.

Accelera, inquit, ***ut eruas me:*** id est, celeriter me ab angustiis eripe.

Esto mihi in Deum protectorem et in domum refugii, ut salvum me facias; hebraice ad verbum legitur: ***Esto mihi in petram fortissimam et in domum munitissimam, ad salvandum me.*** — Ratio additur: ***Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu;*** hebraice: ***Quoniam saxum meum et propugnaculum meum tu es.*** Metaphoræ sunt, ut patet, a munimentis bellicis ductæ, et nominatim ab arce, in rupibus inaccessis constituta.

— Dicuntur autem hæc omnia ad rem propositam aptissime: cum David fugeret per campestria deserta, ubi nulla erat arx, in quam se recipere posset.

Optime quoque respondet historiæ quod sequitur: *Et propter nomen tuum deduces me et enutries me;* David enim ob repentinam fugam, neque quo iturus esset sciebat, neque unde alimenta conquireret (II Reg. XVI, 1). Sensus autem est quasi diceret: Propter gloriam nominis tui, deduces me ad locum tutum, et necessarios cibos mihi providebis.

5. *Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.*

Sensus est: Imo insuper liberabis me ab insidiis, quas velut laqueum absconditum tetenderunt mihi. — His alludere videtur ad conspirationem Absalonis cum Achitophel in Hebron (II Reg. XV, 12). — Quamvis autem summa fiducia dicat, fore ut ab hostium laqueis liberetur; tamen, quia de vita nondum certus est, addit:

6. *In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me, Domine Deus veritatis.*

Sensus est: Curæ tuæ committo vitam meam; quoniam tu sæpe alias liberasti me de morte, o Deus fidelissime. — Vox *spiritus* hic significat *animam*, spiritualem hominis substantiam, quæ moriente homine superstes manet, quamque Christus moriens Patri commendabat dicens: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum;* quibus verbis Dominus sensum vocis *spiritus* in hoc psalmo declaravit. — In ore autem Davidis *spiritus*, seu spiritualis substantia, sumitur pro *vita*, metaphorice, nempe tanquam causa pro effectu.

Primam partem hujus versiculi Christus Dominus in cruce protulit; unde merito concluditur, psalmum totum, in sensu saltem mystico, ad Christum spectare. Dico *saltem* in sensu mystico: quia non desunt interpretes, qui sensu etiam litterali carmen istud de Christo intelligunt.

Digitized by Google

Explicatio secunda.

—

Mystice spectatus, psalmus oratio Christi est, Judæorum potestati absque ullo humano auxilio derelicti, et jamjam in crucis patibulo morituri. — Sensu consequenti, est oratio cujusvis Christi discipuli, Ecclesiæ membri, in quovis periculo vitæ, sive corporalis, sive præsertim spiritualis constituti. Quo fere sensu ad Completorium recitatur.

Christus itaque hoc psalmo exhibetur in sua passione positus, ex parte hominum desperatus, sed firmissima fiducia sperans in Deo Patre suo, et dicens: *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum.* Tu, justitiæ amator et vindex, adjuva me, ut in me justitiæ causa triumphet.

Esto mihi in Deum protectorem, et divino robore me communias: non quidem ut arceatur a me passionis atque crucis tormentum, sed ut constanter illud sustinendo devincam. Quapropter patientiam meam, mansuetudinem, pacem, atque erga persecutores charitatem, divina tua protectione velut arce inexpugnabili custodi; meque in via dolorosa usque ad finem deducere, et lassum cibo fortitudinis tuæ enutrire digneris: *Propter nomen tuum deduces me et enutries me.*

Non frustra te, protector Deus, appello: scio enim fore, ut non tantum deducas me usque ad beatum terminum in cruce; sed etiam ut ex ipso laqueo mortis educas me suscitando a mortuis: *Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi...*

Quare confidenter, *in manus tuas commendo spiritum meum:* hunc enim spiritum meum in resurrectione gloriosa, ab omni tribulatione liberatum, mihi restitues, o Deus fidelissime, secundum promissiones tuas: *Redemisti me, Domine, Deus veritatis.*

Sensus liturgicus.

Psalmus iste secundo loco ponitur ad Completorium (1). Quoniam autem Completorium recitari censetur ad solis occasum, *lucis ante terminum*, et ultima diei hora, ideo oratio-

(1) Primo loco ponitur Ps. IV. *Cum invocarem*, vide supra, pag. 88.

nem vespertinam fidelium, ad decubitum nempe præviam, sanctamque præparationem ad mortem continet: quod ex omnibus precibus, antiphonis et psalmis palam fit, præsertim a benedictione initiali: *Noctem quietam et finem perfectum concedat nobis Dominus omnipotens.*

In psalmo: *In te, Domine, speravi...* ex Ecclesiæ mente, anima Deo devota, totamque spem suam in Deo constituens, petit protectionem ab inimicis, in hora mortis præsertim insidiantibus; et gratiam bonæ mortis, quæ morti Christi sit simillima: *In manus tuas, commendo spiritum meum.*

PSALMUS XXXII.

Exultate, justi, in Domino.

1. Exultate, justi, in Domino : rectos decet collaudatio.

2. Confitemini Domino in cithara : in psalterio decem chordarum psallite illi.

3. Cantate ei canticum novum : bene psallite ei in vociferatione.

4. Quia rectum est verbum Domini : et omnia opera ejus in fide.

5. Diligit misericordiam et judicium : misericordia Domini plena est terra.

6. Verbo Domini cœli firmati sunt : et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos.

8. Timeat Dominum omnis terra : ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

9. Quoniam ipse dixit, et facta sunt : ipse mandavit, et creata sunt.

1. Exultate in Domino, vos justi : rectos præcipue decet collaudare Deum.

2. Laudes Domini cantate ad citharam : ad psalterium decem chordarum psallite illi.

3. Cantate ei canticum novum : digne psallite ei cum concentu musico.

4. Quia sanctum est verbum Domini : et omnia opera ejus sunt fidelia et verbis conformia.

5. Nam diligit misericordiam et justitiam : tamen velut abundantiore misericordia plena est terra.

6. Verbo Domini cœli firmati sunt : et spiritu oris ejus omnis acies eorum est ordinata.

7. Congregavit velut in utre aquas maris : et posuit in cavernis terræ, velut in thesauris, aquas immensas.

8. Timeat igitur Dominum omnis terra : ab eoque moveantur salutari timore omnes inhabitantes orbem :

9. Quoniam ipse dixit et facta sunt : ipse mandavit, et creata sunt.

Digitized by Google

10. Dominus dissipat consilia gentium : reprobat autem cogitationes populorum, et reprobat consilia principum.

10. Dominus prætcrea sapientia sua dissipat consilia gentium : irritasque reddit cogitationes populorum et consilia principum.

11. Consilium autem Domini in æternum manet : cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.

11. Consilium autem Domini in æternum manet : cogitationes cordis ejus implentur in generationem et generationem.

12. Beata gens cujus est Dominus Deus ejus : populus quem elegit in hæreditatem sibi.

12. Unde beata gens, cujus Deus est Dominus ille tam bonus, tam potens, tamque sapiens : beatus populus quem elegit ipse in hæreditatem sibi. Nam,

13. De cœlo respexit Dominus : vidit omnes filios hominum.

13. De cœlo respexit Dominus : vidit omnes filios hominum.

14. De præparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram.

14. De præparato illic habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram ;

15. Qui finxit sigillatim corda eorum : qui intelligit omnia opera eorum.

15. Ipse, qui creavit singillatim corda et animas eorum : qui intelligit omnia opera eorum.

16. Non salvatur rex per multam virtutem : et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.

16. Sine ipso non salvatur rex per vim exercituum aut divitiarum : nec gigas salvatur magnitudine roboris sui proprii.

17. Fallax equus ad salutem : in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.

17. Fallax est equus ad salutem : nequaquam præstantia velocitatis suæ cum equite suo salvabitur.

18. Ecce oculi Domini super metuentes eum : et in eis qui sperant super misericordia ejus.

18. Salvabitur autem justus. Nam oculi Domini provide intenti sunt super metuentes eum : et fixi in eis, qui sperant super misericordiam ejus.

19. Ut eruat a morte animas eorum : et alat eos in fame.

20. Anima nostra sustinet Dominum : quoniam adjutor et protector noster est.

21. Quia in eo lætabitur cor nostrum : et in nomine sancto ejus speravimus.

22. Fiat misericordia tua, Domine, super nos : quemadmodum speravimus in te.

19. Ut eruat a morte animas eorum : et alat eos in fame.

20. Ideo ipsi aiunt : Anima nostra exspectat Dominum auxiliatorem : quoniam ipse adjutor et protector noster est.

21. Et in eo lætabitur cor nostrum : quia in nomine sancto ejus sperabimus semper, dicentes :

22 Fiat misericordia tua, Domine, super nos : quemadmodum speravimus in te.

—

Explicatio.

Argumentum **est exhortatio ad justos homines, ut Deum laudent ob varia ejus attributa, et ab ipso accepta beneficia.**

I. *Quomodo Deus a justis laudandus sit.*
II. *Quas ob rationes sit laudandus.*

—

1. *Exultate, justi, in Domino ; rectos decet collaudatio.*

Justos potissimum invitat ad laudandum Deum, quia, inquit, ipsos *decet*, quia ipsis potissimum convenit Dominum collaudare. Ratio autem hujus convenientiæ est, tum quia non est speciosa laus in ore peccatoris; tum quia Dei excellentia a justis potissimum cognoscitur, ac proin celebrari potest. *Exultate in Domino :* id est, laudate Dominum cum exultatione, magnoque cordis affectu.

Digitized by Google

2. *Confitemini Domino in cithara : in psalterio decem chordarum psallite illi.*

3. *Cantate ei canticum novum : bene psallite ei in vociferatione.*

Modum laudandi declarat, dicendo, non solum voce utendum esse, sed etiam instrumentis musicis; seu, *mystice*, non solum verbis sed etiam operibus Deum esse laudandum. — Cithara symbolum est charitatis; psalterium decem chordarum, symbolum observationis decem mandatorum.

Addit autem, 3. *Cantate ei canticum novum, bene psallite ei in vociferatione :* quo significat utrumque, cantum nempe et sonum instrumentorum esse conjungendum; idque accurate ac diligenter, ut suavis et harmonicus concentus fiat. — *Canticum novum*, id est, singulare, exquisitum minimeque vulgare; sensu autem altiore, canticum Redemptionis, seu novæ Legis. — *Psallite bene*, id est, concinne, cum modulatione et harmonia; *in vociferatione*, id est, magno cum sonitu, quo magnitudo affectus significetur. *Vociferatio* enim non ad voces humanas sed ad voces instrumentorum refertur. — Sensu spirituali, ut patet, fervor devotionis significatur.

4. *Quia rectum est verbum Domini : et omnia opera ejus in fide.*

5. *Diligit misericordiam et judicium : misericordia Domini plena est terra.*

Secunda pars : rationes explicat cur Deus sit tanto affectu laudandus; easque desumit a bonitate, potentia et sapientia Dei. — De bonitate Dei imprimis loquens, dicit, omnia ejus verba ejusque opera esse sanctissima adeoque optima : *Quia rectum est verbum Domini, et omnia opera ejus fide.*

Verbum Domini intelligitur, id omne quod ad nos locutus est, præcipue vero mandata ejus, una cum adjunctis præmiis ac pœnis.

Porro verbum Domini dicit esse *rectum*, id est, verum et justum, seu, quod idem est, undequaque sanctum. Intelligit

enim verbum Domini esse rectum simpliciter, nempe secundum rectitudinem intellectus et rectitudinem voluntatis. — Quod addit, ***omnia opera ejus in fide*** : id est, fidelia sunt ejus opera, seu, verbis ejus conformia, adeoque similiter sancta, perfecta et optima; quo sensu alibi dicitur Deus ***sanctus in omnibus operibus suis.***

5. ***Diligit misericordiam et judicium....*** Sanctitatem Domini distinctius declarat, vocando eam ***amorem misericordiæ et judicii*** ; seu amorem beneficentiæ erga bonos, justitiæ et ultionis erga impios ; quasi diceret, a Deo non procedere nisi misericordiam, dummodo homines per peccata sua obstaculum non ponant. Prævalet enim in corde Dei misericordia, ita ut hæc in effectibus latius pateat quam justitia. Quod quidem significatur sequentibus verbis : ***Misericordia Domini plena est terra :*** omnes scilicet creaturæ, præsertim vero homines, indigent et replentur beneficiis Dei.

6. *Verbo Domini cœli firmati sunt : et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.*

7. *Congregans sicut in utre aquas maris : ponens in thesauris abyssos.*

8. *Timeat Dominum omnis terra : ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.*

.9 *Quoniam ipse dixit, et facta sunt : ipse mandavit et creata sunt.*

A bonitate Dei transit ad ejus potentiam, cujus primarius et maxime conspicuus effectus est fabrica cœli. *Cœli* inquit, ***firmati sunt***, id est, facti sunt, et quidem æternum stabiles. Facti autem sunt summa facilitate, solo ***verbo Domini;*** et similiter ***omnis virtus***, id est, ornatus eorum seu exercitus stellarum, facta est ***spiritu oris ejus*** : i.e. voce ac mandato ejus. — Præter sensum hunc litteralem, admittendus est sensus spiritualis, quo Patres unanimiter tenent, hoc loco mysterium Sanctissimæ Trinitatis indicari : eo quod insinuetur, Deum Patrem per Verbum Filium cœlos fecisse, et per Spiritum sanctum stellas. Hæc tamen operationum distinctio intelligenda est

sensu attributionis : nam propter unitatem essentiæ, indivisa sunt externa opera Trinitatis.

7. *Congregans sicut in utre aquas maris...* Aliud argumentum divinæ potentiæ : aquas immensas initio terram undique cooperientes, coegit Deus in loca inferiora et profundiora terræ eadem facilitate, qua implet homo utrem unum aqua, vel recondit pecunias in arca : *Ponens in thesauris abyssos.*— Sunt autem *abyssi* multitudo et profunditas aquarum; ut patet ex Gen. I, 2 : *Et tenebræ erant super faciem abyssi.* Vocantur *thesauri*, maris locus et receptaculum.

Ex iis quæ de potentia Dei dixit occasione accepta, David hortatur homines ut Deum timeant, ejusque mandata prævaricari formident ; cum secus omnipotentes manus ejus effugere non possent. *Timeat Dominum omnis terra : ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem* : nempe moveantur tremore ab eo, aliquid mandante vel prohibente. — *Quoniam ipse dixit, et facta sunt, ipse mandavit et creata sunt :* et consequenter, sicut omnia ejus nutu ac verbo sunt facta, ita omnia ejus dominio et obedientiæ subjacent ; ita quoque ab ejus omnipotenti manu omnia dependent, ejusque nutu omnia in nihilum remitti possunt.

10. *Dominus dissipat consilia gentium : reprobat autem cogitationes populorum, et reprobat consilia principum.*

11. *Consilium autem Domini in æternum manet : cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.*

Devenit ad laudem divinæ sapientiæ, quam illustrat opponendo sapientiæ ac prudentiæ humanæ. Quidquid enim homines consultando deliberant, quamvis consilia eorum sapientissima et prudentissima videantur, Deus illud multis ex partibus mancum esse videt, et in momento dissolvere atque irritum facere, *dissipare* potest : *Dissipat consilia gentium.* — *Reprobatque* populorum *cogitationes* ac deliberationes, puta tanquam inutiles vel insipientes.

E contra, humana prudentia nihil omnino potest adversus consilia Dei ; quæque Deus cogitavit facere, nullo tempore

impedientur, sed fient; et quidem eo prorsus modo, quo ipse fieri voluit : *Consilium autem Domini in æternum manet...*

12. *Beata gens cujus est Dominus Deus ejus: populus quem elegit in hæreditatem sibi.*

Conclusio sponte fluens ex præcedentibus: Beati sane, iique soli beati, qui Dominum hunc tam bonum, tam potentem, tamque sapientem pro Deo habent; quique vicissim ab ipso tanquam filii ac populus proprius gubernantur. — Populum Israel hic, ut patet, propheta respicit : cujus beatitudinem ut clarius demonstret, ostendit quomodo Dominus de summo cœlo populum suum præ cæteris gentibus consideret, attentus et paratus ut necessitatibus ejus opituletur.

13. *De cœlo respexit Dominus : vidit omnes filios hominum.*

14. *De præparato habitaculo suo respexit, super omnes qui habitant terram.*

Cœlum vocat *præparatum habitaculum* Dei, quia domus propria Dei est ac sedes, quam sibi ipse paravit ac stabilivit. — Repetitio illa, *respexit, vidit omnes, respexit super omnes,* attentionem Providentiæ enixius significat.

15. *Qui finxit sigillatim corda eorum : qui intelligit omnia opera eorum.*

16. *Non salvatur rex per multam virtutem : et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.*

17. *Fallax equus ad salutem : in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.*

Respicit itaque Deus universos homines, oculo penetrante renes et corda, atque intelligente infirmitatem omnium, etiam potentissimorum. — *Qui finxit sigillatim corda eorum :* id est, qui creavit animas singulorum hominum, nempe mentes et voluntates, quas Hebræi *corda* vocare solent, metonymice : eo quod cor præcipuum est animæ organum. Hinc additur :

Qui intelligit omnia opera eorum; a corde enim omnia opera procedunt; et qui corda creavit, ille profecto etiam corda scrutatur. — His propheta significat, Deum non videre homines modo confuso; sed ita, ut distincte omnia opera, intentiones, cogitationes, viresque eorum habeat perspectas.

Videt proinde, vires humanas omnes, nisi ipse divina manu adjuvet, nihil valere omnino : 16. *Non salvatur rex per multam virtutem* (per multam potentiam, per magnum exercitum): *et gigas non salvabitur in multitudine virtutis* (roboris) *suæ.* 17. *Fallax equus ad salutem...* Dicitur equus *fallax* : quia fallet spem equitis, quocum non effugiet periculum, quantumvis abundet *virtute* equina, quæ potissimum in velocitate consistit : *In abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.*

De salute quidem corporali hæc dicuntur; multo tamen magis de salute spirituali sunt intelligenda : ad quam obtinendam nemo sufficiens est, sine præveniente, concomitante, et subsequente gratia Dei.

18. *Ecce oculi Domini super metuentes eum : et in eis qui sperant super misericordia ejus.*

19. *Ut eruat a morte animas eorum : et alat eos in fame.*

Hæc velut conclusio est explicationis, qua propheta declarare voluit, beatam esse gentem cujus Deus est Dominus Jehova. Respicit, inquit, omnium hominum indigentiam et miseriam, solis autem justis opitulatur. *Ecce oculi Domini super metuentes eum...* Scilicet oculos suos, peculiarem nempe attentionem, curam et benevolentiam in justos dirigit : tum ut a mortis periculo liberentur; tum ut commode sustententur in vita. Quæ *vita* sensu quidem corporali, præsertim vero spirituali intelligenda est.

20. *Anima nostra sustinet Dominum : quoniam adjutor et protector noster est.*

21. *Quia* (id est *et*) *in eo lætabitur cor nostrum : et* (id est *quia*) *in nomine sancto ejus speravimus.*

Responsio justorum, qui exhortationibus prophetæ inflammati, exclamant : se tanta Dei bonitate confirmatos constan-

ter in ejus timore permansuros esse, et quidem cum gaudio sanctæ spei.

Anima, inquiunt, *nostra sustinet Dominum :* id est, exspectabimus patienter Domini auxilium ; nec propter tribulationem quam permittet, ab eo deficiemus.

In versu 21, *quia* ponitur pro particula conjunctiva *et;* particula vero *et* pro *quia :* ita ut enuntietur gaudium illud sanctum, fundatum in spe suavissima, de quo Paulus : *Domino servientes, spe gaudentes* (Rom. XII, 12). Sperare se dicunt *in nomine sancto ejus :* id est, in invocatione nominis ejus, vel in virtute et efficacia Domini. Vocant nomen Domini *Sanctum,* summa reverentia, quia dignum est ut ab omnibus sancte honoretur : *Sanctificetur nomen tuum.*

22. *Fiat misericordia tua, Domine, super nos : quemadmodum speravimus in te.*

Oratio hæc, qua psalmus apte concluditur, illum omnino sensum spirat, quem propheta in anima producere et fovere conatus est: sensum omnimodæ in solo Deo fiduciæ. — *Fiat misericordia tua, Domine, super nos...* id est, semper exerceatur illa tua misericordia erga nos, qui semper indigemus, semperque sperabimus in te. Illud *quemadmodum speravimus,* proprie significat : Ita nos semper adjuva, sicut de tua bonitate futurum speravimus et sperabimus semper. Quibus verbis insinuare videtur Spiritus sanctus, Deum in effusione suæ misericordiæ proportionem servare nostræ fiduciæ.

Sensus liturgicus.

Hoc psalmo, quem in honorem SS. Martyrum recitare consuevit, Ecclesia celebrat providentiam Dei sanctissimam ac misericordissimam erga omnes justos : quos in ipsis adversitatibus nequaquam derelinquit; imo custodit benignius, ut hujusmodi probationibus magis purificatos servos suos gloriosius coronet. *Exultate justi in Domino... Dominus dissipat consilia gentium... Ecce oculi Domini super metuentes eum, ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame. Anima nostra sustinet Dominum, quoniam adjutor et protector noster est.*

—

PSALMUS XXXIII.

Benedicam Dominum in omni tempore.

1. Benedicam Dominum in omni tempore : semper laus ejus in ore meo.

2. In Domino laudabitur anima mea : audiant mansueti, et lætentur.

3. Magnificate Dominum mecum : et exaltemus nomen ejus in idipsum.

4. Exquisivi Dominum, et exaudivit me : et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

5. Accedite ad eum (1), et illuminamini : et facies vestræ non confundentur.

6. Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum : et de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

7. Immittet (2) angelus Domini in circuitu timentium eum : et eripiet eos.

8. Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus : beatus vir qui sperat in eo.

1. Benedicam Dominum omni tempore vitæ meæ : semper laus ejus erit in ore meo.

2. Anima mea gloriabitur et lætabitur in Domino ejusque benignitate : hanc audiant humiles Dei servi, et lætentur.

3. O justi, magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus omnes pariter.

4. Etenim in tribulationibus constitutus, ego exquisivi Dominum, et exaudivit me : et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

5. Accedite ergo et vos ad eum, et illuminabimini favorabili vultu ejus : et facies vestræ non confundentur.

6. Iste David, pauper et omni ope destitutus, clamavit ad Dominum, et Dominus exaudivit eum : et de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

7. Advolabit angelus Domini in protectionem timentium eum : et liberabit eos.

8. Experimini igitur, et cognoscetis quoniam benignus est Dominus : ac proinde beatus est vir qui sperat in eo.

(1) Juxta hebræum: *Aspicite in eum*.
(2) In hebr., *castra ponet*.

Digitized by Google

9. Timete Dominum, omnes sancti ejus : quoniam non est inopia timentibus eum.

9. Timete et magis magisque colite Dominum omnes servi ejus : quoniam non est inopia timentibus eum.

10. Divites (1) eguerunt et esurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.

10. Divites quidem non quærentes Deum eguerunt et esurierunt : inquirentes autem Dominum non carebunt ullo bono.

11. Venite, filii, audite me : timorem Domini docebo vos.

11. Venite igitur filii, audite me : timorem Domini docebo vos.

12. Quis est homo qui vult vitam? diligit dies videre bonos?

12. Quis est homo qui vere vult vitam, et exoptat dies videre bonos?

13. Prohibe linguam tuam a malo : et labia tua ne loquantur dolum.

13. Ut id consequaris, o homo, time Dominum : scilicet, prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum.

14. Diverte a malo, et fac bonum : inquire pacem, et persequere eam.

14. Diverte ab opere malo, et fac bonum : quære pacem, omnique studio eam persequere. Sic dies videbis bonos ; nam,

15. Oculi Domini super justos : et aures ejus in preces eorum ;

15. Oculi Domini semper intenti sunt super justos, et aures ejus in preces eorum apertæ.

16. Vultus autem Domini super facientes mala : ut perdat de terra memoriam eorum.

16. Ira autem Domini imminet facientibus mala : ut eos puniat, et perdat de terra memoriam eorum. — Sic olim

17. Clamaverunt justi, et Dominus exaudivit eos : et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

17. Clamaverunt justi ad Dominum, et Dominus exaudivit eos : et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Nam

(1) Hebraice : *Leones egent et esuriunt.*

18. Juxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit.

18. Juxta, seu prope est Dominus iis justis, qui afflicti sunt corde : et oppressos angustiis liberabit.

19. Multæ tribulationes justorum : et de omnibus his liberabit eos Dominus.

19. Etenim multæ quidem sunt tribulationes justorum : sed de omnibus his, liberabit eos Dominus.

20. Custodit Dominus omnia ossa eorum : unum ex his non conteretur.

20. Etiamsi permiserit eorum corpora occidi Dominus, custodiet omnia ossa eorum : unum ex his non conteretur, neque peribit.

21. Mors peccatorum pessima (1) : et qui oderunt justum, delinquent.

21. E contra, mors peccatorum pessima est : et qui oderunt justum deficient omni felicitate et spe.

22. Redimet Dominus animas servorum suorum : et non delinquent omnes qui sperant in eo.

22. Redimet autem Dominus per Christi merita animas servorum suorum ab omni morte : et non excident a sperata beatitudine quicumque confidunt in eo.

Explicatio.

Argumentum psalmi, ut ex titulo (2) eruitur, est gratiarum actio Davidis ob liberationem a gravissimo periculo, quod incurrit apud Achis regem Geth, Philistinorum, et ex quo non evasit nisi simulando insaniam (I Reg. XXI, 13). Intelligebat enim vir pius, suam illam industriam simulatæ stultitiæ, parum fuisse profuturam sine adjutorio et favore divino. Pro hoc itaque insigni beneficio gratias Deo agit Psalmista, eademque occasione exhortatur omnes ad Deum laudandum, amandum, et fideli obedientia colendum.

I. *Laus Deo et gratiarum actio.*
II. *Laudis motivum : Dei erga pios bonitas.*
III. *Hortatio ad pietatem et timorem Domini.*

(1) In hebræo : *Interficiet impium malitia sua.*

(2) Psalmi titulus est : *David, cum immutavit vultum suum coram Abimelech* (quo nomine designatur Achis rex), *et dimisit eum, et abiit.*

1. *Benedicam Dominum in omni tempore : semper laus ejus in ore meo.*

Incipit magno affectu gratias agere, quasi diceret : Nullo unquam tempore obliviscar beneficium hodiernum; sed pro eo Dominum laudabo *omni tempore*, id est, quamdiu vixero. Et idipsum repetens, *semper*, inquit, *laus ejus in ore meo* erit. —Illud *semper, omni tempore*, spiritualiter intellectum significat, justos omni tempore, tam adverso quam prospero, Deum constanti pietate laudare.

2. *In Domino laudabitur anima mea : audiant mansueti, et lætentur.*

3. *Magnificate Dominum mecum : et exaltemus nomen ejus in idipsum.*

Aliis verbis enuntiat Dei laudem suamque gratitudinem. *In Domino*, inquit, *laudabitur anima mea :* id est, laudabit se, gloriabitur adeoque lætabitur anima mea in Domini benignitate et clementia. — Hanc autem Dei benignitatem incipit enarrare hominibus piis, eos simul invitando ad Deum laudandum.

Audiant, inquit, *mansueti et lætentur :* id est, homines mites, patientes, humiles, Deumque timentes, audiant quomodo Dominus me de manibus Achis liberaverit; et lætentur Dominoque benedicant.

Hinc ipsos mansuetos directe alloquendo hortatur, ut secum unanimiter Dominum glorificent : *Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus in idipsum.* — Illud *magnificare* est proprie *magnum confiteri Dominum ; — in idipsum*, id est pariter, conjunctim.

4. *Exquisivi Dominum, et exaudivit me : et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.*

Incipit *secunda pars*, explicatio motivi, cur Dominus omni tempore sit laudandus : quia nimirum liberator est in omni tribulatione, et adjutor in quavis inopia, omnibus ad ipsum pie confugientibus.

Hæc autem variis modis enuntiat; et imprimis ait se hujusmodi bonitatem Domini esse expertum : *Exquisivi*, in-

Digitized by Google

quit, *Dominum :* id est, quando angustiis premebar, sive in domo Saulis, sive in Nobe, sive in domo Achis Philistæi, ad Dominum confugi, ejus auxilium quæsivi : ***Et exaudivit me, et ex omnibus tribulationibus***, angustiis ac periculis meis benignissima providentia sua ***eripuit me.***

5. ***Accedite ad eum, et illuminamini : et facies vestræ non confundentur.***

6. ***Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum : et de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.***

7. ***Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum : et eripiet eos.***

Uberius explicat, quantam experiantur Dei bonitatem quicumque eum invocant. Jamque assumens formam hortatoriam : *Accedite*, inquit, ***ad eum*** (seu, ***aspicite in eum***), per fidem nempe et orationem ; ***et illuminamini***, id est percipietis lumen favorabilis vultus ejus, lumen consolationis et lætitiæ. — Sensu altiore, ***accessio ad Deum*** est conversio seu pœnitentia peccatoris ; et ***illuminatio***, est gratia sanctificans. —Quod addit : ***Et facies vestræ non confundentur***, id est, accedite securi, non patiemini confusionem repulsæ. Dicta confirmat exemplo suo :

6. ***Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum***... Semetipsum scilicet in tertia persona designat nomine pauperis, quia ita fuit omni ope destitutus, ut ab Achimelech sacerdote panem mendicare et arma debuerit. — Addit autem :

7. ***Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum, et eripiet eos.*** Sensus est : Angelus immittet ***sese***, constituet se circa justum tanquam exercitus circa regem suum, ut eum defendat.—In hebræo ad verbum legimus, ***castrametatur angelus*** : quod innuit, unum angelum integri exercitus vices supplere. — Ut patet, his propheta explicat superiora, declarans, sicut ipse adjutus est, ita omnes pios adjutum iri. — Dein pergit in exhortatione subjungens :

8. ***Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus : beatus vir qui sperat in eo.***

Sensus est : Experimini, et per vos ipsos cognoscetis ; ad Dominum accedite, per fidem, per invocationem, omnemque

pietatem, et sentietis quam jucundus ac beneficus sit omnibus adhærentibus sibi.

9. *Timete Dominum, omnes sancti ejus : quoniam non est inopia timentibus eum.*

10. *Divites eguerunt et esurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.*

Aliis verbis Dei benignitatem explicat, forma semper hortatoria utendo. *Timete*, inquit, *Dominum....* id est : O servi Domini, magis magisque inhærete mandatis ejus omnique pietati; sic enim non tantum ab omni malo tuti eritis, sed insuper omnibus bonis locupletes. — Quod declarat, addendo :

Divites eguerunt et esurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono : id est, nullo carebunt bono. — *Divites* intelligit non quoscumque, sed divites malos, Mammonæ iniquitatis, non Deo servientes; ideo in hebræo metaphorice dicuntur *leones*, eo quod aliena rapiant. — Hujusmodi divites *esuriunt :* id est, instabili fortuna conversa, sæpius paupcres fiunt ; vel, sensu altiore : quantumvis abundent, semper egent; sive quia semper appetunt plura, sive quia vero bono quod in Deo est destituuntur.

11. *Venite, filii, audite me : timorem Domini docebo vos.*

Incipit *tertia pars*, hortatio proprie dicta ad timorem Domini omnemque pietatem. — Quoniam supra, Dei beneficia proposuit tanquam piis destinata : id est, tanquam dependentia a pietate ut conditione ; ideo jam conditionem hanc fusius exponit, pulcherrimam hortationem instituendo usque ad finem.—*Venite*, inquit, *filii*, o vos, homines dociles, simplices ac bonæ voluntatis, qui sicut juniores filii ac discipuli scholam sapientiæ quæritis; venite, *timorem Domini docebo vos :* id est, hujus sancti timoris, tum emolumenta, tum officia vobis ostendam.

12. *Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos?*

13. *Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum.*

14. *Diverte a malo, et fac bonum: inquire pacem, et persequere eam.*

Quis est, inquit, *homo qui vult vitam?...* En timoris Domini emolumentum, *vita* : nempe vera atque beata vita, ut explicatur sequentibus : Quis *diligit dies videre bonos?...*

Jam vero, inquit, hos felices dies, hoc bonum seu fructum hunc si exoptas, sectare timorem Domini, quem jam te doceo : *Prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum; diverte a malo, et fac bonum, inquire pacem et persequere eam.* Quibus verbis ostendit, observationem mandatorum Dei, sive abstinentiam ab omni peccato, verborum, operum et cordis, esse verum timorem Domini et viam ad beatitudinem. — *Inquirere pacem et persequi eam*, id est, pacifice cum proximo conversari, iram, odium, invidiam, cæterasque pravas animi affectiones e corde excludere. *Sensu altiore* pax illa est conformitas cum divina voluntate et unio cum Deo.

15. *Oculi Domini super justos: et aures ejus in preces eorum.*

16. *Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.*

Explicat quomodo timor Domini, illeque solus principium sit omnis felicitatis: quod nimirum justo conciliat certissimum Dei favorem. — *Oculi Domini*, hic intelliguntur misericordes et benigni oculi, *super justos* aperti; *aures* autem attentæ et inclinatæ ad exaudiendum preces eorum.— *Vultus* vero ponitur pro ira magna, qua Deus respicit impios: quia ira magna inflammato vultu apparet.

Hinc usque ad finem Psalmi, effectus explicat propheta illius benevolentiæ Dei erga justos, et iræ erga impios, quam indicavit. Justos, inquit, Deus ita protegit, ut tamen multis tribulationibus eos probet, ex quibus aliquando eos liberabit, vel in præsenti jam vita, quod non raro; vel saltem, infallibi-

Digitized by Google

liter et perfecte, in altera. Impios autem ita aversatur, ut, si vitam ipsis et prosperitatem temporalem non statim auferat; saltem in morte, ineluctabilem dignamque pœnam eis infligat: *Mors peccatorum pessima.*

His summatim indicatis clarescunt sequentes versiculi.

17. *Clamaverunt justi, et Dominus exaudivit eos : et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.*

18. *Juxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit.*

Illud *clamaverunt justi*...alludit ad exempla patriarcharum. — *Humiles spiritu*, id est, humiliati et afflicti corde, dicuntur iidem illi qui *tribulato sunt corde* : his hominibus *juxta*, i. e. propinquus, præsto *est Dominus*, ut patientiam et consolationem subministret, atque paulo post liberet eos ac salvet. Salvabit eos utique etsi quandoque desperati ac derelicti videntur.

19. *Multæ tribulationes justorum: et de omnibus his liberabit eos Dominus.*

20. *Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.*

Quod dicit, Dominum *custodire ossa justorum*, dupliciter exponitur: 1° sensu metaphorico, de robore ac fortitudine animi, quæ ossibus figuratur ; quæque in sanctis, acerrimas etiam persecutiones patientibus, Domino custodiente non deficit. — 2° Sensu proprio, de corporibus Sanctorum per resurrectionem restituendis, ita ut sensus sit: De omnibus tribulationibus Dominus liberabit justos, etiamsi permittat eos interfici, membraque eorum dissipari, vel in mare projici, vel igne consumi: nam custodit omnia illa, ut integra ac gloriosa in resurrectione restauret. — Eodem sensu ipse Christus Dominus dixit: *Et capillus de capite vestro non peribit.* Luc. XXI, 18.

21. *Mors peccatorum pessima: et qui oderunt justum delinquent.*

Impii, e contra, quamvis prosperitate et impunitate frui videantur, ad ruinam inevitabilem devenient, nempe ad mor-

Digitized by Google

tem pessimam. Dicitur peccatorum mors *pessima*, quia initium erit cruciatuum æternorum; sicut mors Sanctorum *pretiosa* est, quia requiem et gloriam inchoat sempiternam. — *Qui oderunt justum:* id est, impii, justorum quomodocumque persecutores; — *delinquent:* verbum istud hoc loco significat: ob malitiam suam frustrabuntur exspectatione sua, omniaque perdent in morte.

22. *Redimet Dominus animas servorum suorum : et non delinquent omnes qui sperant in eo.*

Concluditur psalmus prædicendo justis contrariam sortem ei, quæ prædicta est impiis. Scilicet mors justorum erit optima, quia Dominus redimet ab omni servitute ac malo animas eorum, e carcere corporis eductas; ita ut sperantes in Domino non *delinquant*, seu non frustrentur exspectatione ac spe sua : *Absterget* enim *Deus omnem lacrymam ab oculis eorum*. Apoc. XXI, 4.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Benedicam* ad officium pertinet sanctorum Angelorum, Apostolorum, et Martyrum.

1° In festis SS. Angelorum, Ecclesia considerando ineffabilem providentiam, qua Deus Angelos suos ad nostram custodiam mittere dignatur, hinc extollit sese ad prædicandum universim benignitatem Dei erga justos. Peculiari autem accentu hæc verba pronuntiat : *Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum, et eripiet eos.* Cumque dicit justos ab omni tribulatione liberari, tentationes respicit et animæ pericula, a quibus per angelos custodes liberamur.

2° Eumdem psalmum Ecclesia applicat Apostolis, considerando in ipsis impleta esse omnia psalmi verba : ipsos esse vere justos, Dei legis doctores : *Venite, filii, audite me ;* ipsosque fuisse multis tribulationibus vexatos, sed propter constantem in Deo fiduciam triumphum adeptos : *Clamaverunt justi et Dominus exaudivit eos.*

3° Simili modo psalmum accommodat Martyribus, quos peculiari modo spectat ut justos, magnis et cruentis tribula-

tionibus probatos : *Multæ tribulationes justorum : et de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum : unum ex his non conteretur.* — In iis quæ de timore Dei dicuntur, de odio impiorum adversus justos, deque animabus servorum Dei redimendis, respicere videtur ad evangelica verba : *Et eritis odio omnibus propter nomen meum.... nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere... sed potius timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.... In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

Digitized by Google

PSALMUS XXXIX.

Exspectans exspectavi Dominum.

1. Exspectans exspectavi Dominum : et intendit mihi.

2. Et exaudivit preces meas : et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto fæcis.

3. Et statuit super petram pedes meos : et direxit gressus meos.

4. Et immisit in os meum canticum novum : carmen Deo nostro.

5. Videbunt multi et timebunt : et sperabunt in Domino.

6. Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus : et non respexit in vanitates et insanias falsas.

7. Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua : et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

8. Annuntiavi, et locutus sum : multiplicati sunt super numerum (1).

1. Summo desiderio exspectavi Dominum : et tandem intendit mihi.

2. Et exaudivit preces meas : et eduxit me de fovea mortis atque de luto fæcis, seu peccati.

3. Et statuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos.

4. Et immisit in os meum canticum novum : nempe carmen, Deo nostro in gratiarum actionem cantandum.

5. Videbunt multi hæc mirabilia Dei, et timebunt Deum, et sperabunt in Domino Salvatore :

6. Videntes quod beatus sit vir, cujus spes est nomen Domini, et non respexit vanitates et insanias falsas.

7. Et sane multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tibi propria : et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

8. Annuntiavi hæc, dicit Christus, et locutus ea sum : et multiplicati sunt credentes ita ut numerari nequeant.

(1) Hebraice, juxta S. Hieron., sic habet versus 7 et 8 : *Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua, et cogitationes tuas pro nobis. — Non invenio ordinem coram te* (nescio quo ordine ea exponam) : *si narrare voluero et numerare, plura sunt quam ut narrari queant.*

9. Sacrificium et oblationem noluisti : aures autem perfecisti mihi (1).

9. Quorum mirabilium velut summa est, quod, o Pater æterne, sacrificium et oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi ;

10. Holocaustum et pro peccato non postulasti : tunc dixi : Ecce venio.

10. Quod et holocaustum pro peccato humani generis non postulasti ; quapropter tunc dixi : Ecce ipsemet venio ut victima.

11. In capite (2) libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam : Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei.

11. Prout in summa libri Scripturarum scriptum est de me: mittendum me scilicet ut facerem voluntatem tuam, bibendo calicem passionis, et offerendo sacrificium corporis mei pro peccato. — Hoc autem libenter perficere volui, Deus meus; et legem hanc tuam ac voluntatem posui in medio cordis mei.

12. Annuntiavi justitiam tuam in ecclesia magna : ecce labia mea non prohibebo : Domine, tu scisti.

12. Ergo annuntiavi justitiam tuam in cœtu publico : et quamvis fremant inimici, ecce libere loquar, Domine, tu nosti.

13. Justitiam tuam non abscondi in corde meo : veritatem tuam, et salutare tuum dixi.

13. Justitiam tuam non abscondi in corde meo: sed veritatem tuam et salutare tuum aperte prædicavi.

14. Non abscondi misericordiam tuam, et veritatem tuam a concilio multo.

14. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio Judæorum, contra me congregato.

15. Tu autem, Domine, ne longe facias miserationes tuas a me : misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

15. Tu autem, Domine, ne longe facias miserationes tuas a me, tua causa oppresso : fac ut dicere possim, quod misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

(1) S. Hieronymus : *Aures fodisti mihi*, nempe in signum servitutis, vel ad perficiendum auditum.

(2) S. Hieronymus : *In volumine libri.*

Digitized by Google

16. Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus : comprehenderunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem.

16. Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus : comprehenderunt me iniquitates omnium hominum, quæ factæ sunt meæ ; et non potui quodammodo videre quot et quantæ essent.

17. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei : et cor meum dereliquit me.

17. Multiplicatæ enim sunt super capillos capitis mei : et earum conspectu cor meum dereliquit me ac defecit.

18. Complaceat tibi, Domine, ut eruas me : Domine, ad adjuvandum me respice.

18. Igitur placeat tibi, Domine, ut eruas me : Domine, ad adjuvandum me oculos converte.

19. Confundantur et revereantur simul, qui quærunt animam meam ut auferant eam.

19. Confundantur, et pudore afficiantur, simul omnes qui quærunt animam meam ut perdant eam.

20. Convertantur retrorsum, et revereantur, qui volunt mihi mala.

20. Convertantur retrorsum, et confundantur pudore, qui volunt mihi mala.

21. Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi : Euge, euge.

21. Ferant confestim, cognita resurrectione mea, confusionem suam, qui nunc mihi crucifixo insultantes dicunt : Euge, euge! Vah! Filius Dei, Rex Judæorum es tu!

22. Exultent et lætentur super te omnes quærentes te : et dicant semper : Magnificetur Dominus : qui diligunt salutare tuum.

22. Exultent e contra, et lætentur propter te omnes quærentes te, ac diligentes Salvatorem tuum; et dicant semper : Magnificetur Dominus.

23. Ego autem mendicus sum et pauper : Dominus sollicitus est mei.

23. Ego autem nunc egenus sum et pauper : sed Dominus sollicitus est mei.

24. Adjutor meus et protector meus tu es : Deus meus, ne tardaveris.

24. Nam adjutor et protector meus tu es, Deus meus. Quod quidem mihi certissimum est : tantum nunc oro, ne tardaveris per celerem resurrectionem me ab omnibus malis liberare.

—

Explicatio.

Argumentum. — Juxta communiorem Patrum et catholicorum interpretum sententiam, psalmus iste propheticus est : et celebrat humani generis redemptionem, per Incarnationis mysterium, per doctrinam et passionem Christi perficiendam.

S. Paulus, in Epistola ad Hebræos, tres hujus psalmi versiculos, nempe 9, 10 et 11 de Christo interpretatur, sic scribens : *Ideo ingrediens mundum dicit : Hostiam et oblationem noluisti; corpus autem aptasti mihi. Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi : Ecce venio ; in capite libri scriptum est de me : Ut faciam, Deus, voluntatem tuam* (Hebr. X, 5 seqq.). — Hæc itaque psalmi verba, interprete Apostolo, ipsius Christi verba sunt; unde, cum per totum psalmum eadem persona loquatur, omnia verba Christi esse dicendum est; ita ut Christus loquatur semper, nunc in persona Ecclesiæ et fidelium, nunc in persona sua.

I. *Dicit se tandem divinitus esse liberatum.*
II. *Explicat quomodo liberatio sit peracta.*
III. *Orat ut liberatio plene consummetur.*

—

1. *Exspectans exspectavi Dominum : et intendit mihi.*
2. *Et exaudivit preces meas : et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto fæcis.*
3. *Et statuit super petram pedes meos : et direxit gressus meos.*
4. *Et immisit in os meum canticum novum : carmen Deo nostro.*

Christus in persona populi sui, id est, Ecclesiæ veteris, exponit longam exspectationem, qua redemptionem præsto-

latus est ultra quatuor annorum millia. Vehementi desiderio, inquit, exspectavi Dominum salvatorem, et tandem audivit vota et preces meas : eduxit me de miseria, restituit in viam bonam, et implevit os meum canticis.

Exspectans exspectavi hebraismus est, exspectationem significans longam, constantem et fiducialem. —*Lacus miseriæ* est proprie fovea profunda, et *lutum fæcis* omnigenas sordes indicat; ita ut his verbis significetur locus obscurus, sordidus, profundus, et ex quo non solent homines absque auxilio sese expedire. Metaphorica hæc imago est miserrimi status humani generis, delapsi in tenebras, sordesque peccati, e quibus absque Redemptore emergere non poterat.

3. *Et statuit super petram pedes meos...* id est, pedes meos, quos de profundo et lutoso lacu eduxit, statuit super altam et firmam petram, quæ mystice Christum designat : *Petra autem erat Christus* (I Cor. X, 4). Quæ quidem divina petra, habet rationem viæ, secundum illud : *Ego sum via, et veritas et vita* (Joan. XIV, 6). Dicit ergo, se constitutum esse in via firma, tuta et recta, et sic manu Domini deductum in viam pacis : *Et direxit gressus meos.*

4. *Et immisit in os meum canticum novum :* id est, præ gaudio et gratitudine cantavi Domino canticum, quod ipse me docuit. *Canticum* illud *novum*, velut externa expressio est hominis intrinsecus per Christum renovati, qui prius cantabat amorem mundi nunc autem amorem Dei.

5. *Videbunt multi, et timebunt : et sperabunt in Domino.*

Effectum redemptionis explicat, futuram nempe conversionem multorum. — Quæ per reticentiam hoc versu omittuntur, sic suppleri possunt : Videbunt multi, vel hanc meam liberationem, vel religiosum hunc meum cultum, quo Deum celebrabo canticis ; vel certe lacum ex quo eductus sum ; et timebunt Dominum, et sperabunt in eodem Domino Salvatore : et sic salutem ac beatitudinem invenient.

6. ***Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus : et non respexit in vanitates et insanias falsas.***

Hæc velut adhortatio est ad conversionem, de qua modo dixit; at vero simul conversionem ipsam describit duabus quas requirit conditionibus : ut homo ex una parte per spem firmam Deo adhæreat; et ex altera parte, vanitatibus et insaniis renuntiet. *Vanitates autem et insanias falsas* appellat quæcumque auxilia, aliunde quam a Domino quæsita. Nam alibi, nempe in hominibus, vel in aliis rebus creatis, solatium atque auxilium non invenitur nisi vanum et inane, aut etiam fallax; cum creaturæ non præstent quod pollicentur. — Quidam de idolis locum hunc intelligunt, quæ vana sunt et fallacia numina. — Sensu latiore, indicantur duæ veluti partes Christianæ justitiæ : ut adhæreamus Christo, et renuntiemus Satanæ ac pompis ejus, quæ merito dicuntur *vanitates et insaniæ falsæ.*

7. ***Multa fecisti tu, Domine Deus meus, mirabilia tua : et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.***

8. ***Annuntiavi et locutus sum : multiplicati sunt super numerum***

Incipit *secunda pars,* explicatio mysterii redemptionis humanæ, per quod educti sunt et educentur plurimi de lacu miseriæ et luto fæcis. — Primo generatim significat, mirabilia esse opera Dei, et quamvis hominibus annuntientur, ab hominibus tamen capi non posse.

Multiplicasti, inquit, mirabilia; et cogitationes, seu consilia tua tam excelsa sunt, ut nullam patiantur comparationem. Equidem nonnulla ex iis ore prophetarum annuntiavi; sed tam multa sunt ut enarrari omnia non possint. — Illud *multiplicati sunt,* juxta versionem S. Hieronymi, mutandum est in *multiplicata sunt,* et referendum ad *mirabilia.* — Quod si præferatur versio Vulgatæ, sensus erit, Christus per se et per Apostolos prædicasse hæc mysteria, et verbo suo innumeros produxisse credentes discipulos.

Digitized by Google

9. *Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.*

10. *Holocaustum et pro peccato non postulasti : tunc dixi : Ecce venio.*

11. *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam : Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei.*

Versiculos istos citat Apostolus in Epistola ad Hebræos (X, 5); sed pro *aures perfecisti mihi*, ut habet Vulgata ex hebræo, dicit, *corpus aptasti mihi*, secundum LXX Interpretes. Utraque lectio seu versio recta est, ac verbum Dei; et quoad rem idem mysterium enuntiat, nempe obedientiam Christi usque ad mortem. Etenim Verbum incarnatum accepit *corpus*, utique ad obediendum et patiendum; accepit etiam *aures*, ad audienda Dei mandata, eaque usque ad mortem implenda.

Ab operibus Dei generatim spectatis, hic descendit ad illud in particulari, quod omnia reliqua superat : nempe ad mirabile opus humanæ redemptionis, quod Christus Dominus ore Davidis exponit, dicens : Per sacrificia Aaronica noluisti placari, Pater; sed tantum per victimam infiniti pretii, per me, unigenitum Filium tuum; ideo me corpus assumere voluisti, ut per obedientiam usque ad mortem crucis, inobedientiam primi hominis expiarem. Tunc autem, o Pater, cum sic peccatum expiandum decrevisti, dixi : Ecce venio ego, ut sim victima secundum voluntatem tuam, ut faciam voluntatem tuam sicut de me in Prophetis scriptum est. Et quidem libentissime, o Pater, acceptavi decretum tuum, et legem tuam posui in medio cordis mei : id est, nihil majori affectu concupivi, quam implere legem tuam.

Quod dicit, *in capite libri scriptum est :* significat, in tota Scriptura scriptum est. Illud enim *in capite*, hebraice est *in volumine;* et ex græco (ἐν κεφαλίδι βιβλίου) apte verti potest *in summa libri*. Et re quidem vera, summa totius Scripturæ, a principio usque ad calcem, Christum loquitur.—Scriptum est, inquit, *ut facerem voluntatem tuam :* hæc autem Dei

voluntas erat, ut per oblationem sui in cruce sanctificaret nos. Sic enim hunc locum exponit Apostolus : *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel*. Hebr. X, 10.

12. *Annuntiavi justitiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo; Domine, tu scisti.*

13. *Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi.*

14. *Non abscondi misericordiam tuam, et veritatem tuam a concilio multo.*

Præter mortem in cruce, volebat Pater cœlestis ut Christus officium obiret doctoris, et mundum sua doctrina illuminaret. Quapropter in hac parte quoque se Patris voluntatem perfecisse testatur, quasi dicens : Prædicavi legem tuam justissimam, omniaque opera veræ justitiæ, quæ tu ab hominibus requiris ; et quidem prædicavi palam et publice, nihil timens odium Judæorum, prout tu, Domine, nosti ; nec justitiam tuam, veritatem, salutare, misericordiam tuam, ullo timore vel negligentia unquam abscondi in corde meo.

15. *Tu autem, Domine, ne longe facias miserationes tuas a me : misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.*

16. *Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus : comprehenderunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem.*

17. *Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei : et cor meum dereliquit me.*

Tertia pars : oratio Christi respectu passionis suæ ; seu oratio, qua petit ut redemptio quam modo explicavit, plene consummetur. — Sicut enim opus suum Salvator inchoavit per Incarnationem, ac dein per prædicationem continuavit ; ita eam per passionem dolorosissimam complevit. In illa velut tempestate tribulationum, Patrem invocavit, tum ut se verum hominem, tum ut perfecte obedientem ostenderet.

Sensus est quasi dicat: Vides, o Pater, in quam acerbam passionem incidi, propterea quod justitiam annuntiavi; ideo nunc ne retrahas a me misericordiam tuam, qua semper hactenus cumulasti me. Miserere mei, quoniam obrutus sum doloribus, oneratus iniquitatibus innumeris. — Ut patet, primum angustias suas ostendit; in sequentibus auxilium petet.

16. *Comprehenderunt me iniquitates meæ*, id est, iniquitates humani generis, quas meas feci. — *Non potui ut viderem*, intellige, numerum tot iniquitatum. Quæ locutio, juxta humanum loquendi modum sumenda est; rigorose enim loquendo, Christus omnium iniquitatum numerum noverat accuratissime.

18. *Complaceat tibi, Domine, ut eruas me: Domine, ad adjuvandum me respice.*

19. *Confundantur et revereantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam.*

20. *Convertantur retrorsum, et revereantur, qui volunt mihi mala.*

21. *Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.*

Petit liberationem a tantis malis, fere sicut in horto Olivarum et in cruce Patrem oravit: ex una parte precando summa resignatione, ut, si placeat, et si fieri possit, liberetur a calice passionis; ex altera parte, postulando liberationem a morte per celerem resurrectionem. — Quod rogat ut inimici sui confundantur ac puniantur, vaticinium est, quo per modum imprecationis, Judæorum prædicit et persecutorum omnium futuram ruinam, tum in hoc sæculo, tum præsertim in altero.

21. *Ferant confestim confusionem suam*: id est, non in longum tempus differatur eorum confusio, sed statim, post tridui videlicet spatium, confusionem suam experiantur. — *Qui dicunt mihi: Euge, Euge.* Pronomen *mihi* accipiendum videtur pro *de me*, vel *super me;* ita ut sensus sit: qui de me quasi victo inter se gratulantur, dicentes: Euge, Euge. Paulo clarius idem legimus alibi: *Non dicant in cordibus suis: Euge, Euge animæ nostræ; nec dicant* (nempe triumphando): *Devo-*

Digitized by Google

ravimus eum (Ps. XXXIV). — Illæ voces *euge, euge*, prænuntiant triumphantium Judæorum insultus in Christum cruci affixum : *Vah! qui destruis templum Dei, et in triduo illud reædificas, salva temetipsum*. Matth. XXVII, 40.

22. *Exultent et lætentur super te omnes quærentes te : et dicant semper : Magnificetur Dominus : qui diligunt salutare tuum.*

Sicut prædixit per modum imprecationis confusionem persecutorum suorum, ita nunc per modum precationis bonæ, prædicit gaudium discipulorum suorum. Exultent, inquit, et lætentur *super te*, id est, in te, Deus, in tuo favore et præsidio, omnes qui quærunt te; quique diligunt Salvatorem crucifixum quem misisti Jesum Christum, dicant semper : *Magnificetur Dominus :* id est, non sibi tribuant, nec suis viribus aut virtutibus bonum quod habent; sed dicant : *Magnificetur Dominus*, id est, laus ac gloria Domino. *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*. Ps. CXIII.

23. *Ego autem mendicus sum et pauper : Dominus sollicitus est mei.*

24. *Adjutor meus, et protector meus tu es : Deus meus, ne tardaveris.*

Revertitur ad se et ad passionem suam; in qua constitutum se esse dicit ut *mendicum et pauperem*, id est, ut hominem miserrimum, omni humano auxilio destitutum. Talis enim fuit Christus, tunc præcipue, quando ipsis vestibus spoliatus pendebat in cruce. At quamvis extrinsecus pauper, intrinsecus ditissimus erat protectione paterna : *Dominus*, inquit, *sollicitus est mei*. Vocat autem Patrem Dominum, quoniam loquitur in forma servi, id est, ut Filius hominis, secundum naturam humanam, in qua passionem sustinuit.

Sollicitudinem Dei erga se explicat, addens, Deum sibi esse *adjutorem*, nempe in superandis malis præsentibus ; et *protectorem*, in removendis futuris.—Concludit demum, dicens: *Deus meus, ne tardaveris :* nimirum, ne, quæso, tardes libe-

rare me ab omnibus malis per celerem resurrectionem a mortuis.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Exspectans exspectavi* recitatur, 1° feria sexta in Parasceve ; 2° in officio Defunctorum.

1° Quatenus recitatur in Parasceve, partim est vox humani generis, redemptionem per Christum tandem consecuti ; partim, vox ipsius Christi Domini, qui in cruce pendens, sese offert immaculatum Deo Patri in victimam pro peccato, simulque promptam petit a mortuis resurrectionem.

Ecclesia itaque in persona humani generis, se tandem, ait, post diuturnam exspectationem, redemptam esse per Christum Salvatorem : quapropter Deum laudat, eique gratias agit. *Multa fecisti tu, Domine. Deus meus, mirabilia tua...*

Dein ipsius Christi Redemptoris vocem usurpans, opus redemptionis enarrat, incarnationem scilicet Verbi, Evangelii prædicationem, sacrificium Crucis, quo Dominus peccata nostra expiavit, et vitam æternam sibimetipsi nobisque omnibus meruit. *Holocaustum et pro peccato non postulasti; tunc dixi : Ecce venio... Circumdederunt me mala quorum non est numerus... Complaceat tibi, Domine, ut eruas me... Deus meus, ne tardaveris.*

2° Quatenus recitatur pro defunctis, est humilis ac fiducialis supplicatio, qua fidelium animæ per Christi mortem ac satisfactionem, divinam indulgentiam implorant.

Ecclesia scilicet animarum personam agens,et spe gaudens, dicit sibi ingressum cœli, tam ardenter desideratum, mox apertum iri : quam mirabilem, æternumque laudabilem Dei misericordiam sibi Christus promeruit. — Inde redemptionis opus et Christi passionem exponit, ipsius Christi verba usurpando : ita tamen, ut quæ dicit de peccatis suis, deque liberatione desiderata, non ad Christum, sed ad fidelium animas referantur, cum respectu duntaxat ad Christi satisfactionem: *Comprehenderunt me iniquitates meæ... Adjutor meus et protector meus tu es... Deus meus, ne tardaveris.*

—

Digitized by Google

PSALMUS XL.

Beatus qui intelligit.

1. Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

2. Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum ejus.

3. Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

4. Ego dixi: Domine, miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi.

5. Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen ejus?

6. Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur: cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

7. Egrediebatur foras, et loquebatur in idipsum.

1. Beatus ille, qui misericorditer recogitat de egeno et paupere: nam in die mala liberabit eum Dominus.

2. Dominus custodiet eum, et vivificabit atque incolumem reddet eum, et beatum faciet eum in terra: et non tradet eum in voluntatem inimicorum ejus.

3. Dominus opem feret illi super lectum doloris ejus. Utique tu ipse, Deus, velut versabis et molliter compones lectum hujusmodi hominis misericordis, ubi ægrotabit.

4. Ecce egenus ille et pauper ego sum, ego Christus, dicens: Domine, miserere mei: sana animam meam dolentem, quia peccavi tibi.

5. Ecce inimici mei locuti sunt malevole de me, dicentes: Quando morietur, et peribit nomen ejus?

6. Et si quis eorum ad me ingrediebatur ut me inviseret: ficte loquebatur, interim corde meditans meum interitum.

7. Mox enim egressus foras, loquebatur cum sociis contra me.

Digitized by Google

8. Adversum me susurrabant omnes inimici mei : adversum me cogitabant mala mihi.	8 Adversum me susurrabant omnes inimici mei : adversum me cogitabant mala mihi inferenda
9. Verbum iniquum constituerunt adversum me : Numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat?	9 Tandem propositum iniquum constituerunt adversum me, ut me morti traderent, dicentes ironice : Numquid iterum resurget qui fuerit mortuus?
10. Etenim homo pacis meæ in quo speravi, qui edebat panes meos : magnificavit super me supplantationem.	10. Et mox homo amicus meus, in quo confidere debebam, qui ad meam mensam manducabat : magnam erga me fecit perfidiam.
11. Tu autem, Domine, miserere mei, et resuscita me : et retribuam eis.	11. Tu autem, Domine, miserere mei, et resuscita me ex mortuis : et retribuam eis dignam pœnam.
12. In hoc cognovi quoniam voluisti me : quoniam non gaudebit inimicus meus super me.	12. In hoc enim cognovi quod dilexisti me : quia non gaudebit inimicus meus de victoria sua super me.
13. Me autem propter innocentiam suscepisti : et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.	13. Et me propter innocentiam meam protexisti : atque constituisti triumphantem apud te in æternum.
14. Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, et usque in sæculum : fiat, fiat.	14. Benedictus sit ergo Dominus Deus Israel, a sæculo et usque in sæculum. Amen, amen.

Explicatio.

Argumentum. — Hic etiam psalmus, sicut præcedens, ad Christi passionem totus pertinet. Sic enim eum Patres accipiunt, et sic accipiendum esse versiculus decimus non obscure demonstrat, cum ab ipso Christo citetur tanquam va-

ticinium proditionis Judæ. *Ut impleatur*, inquit, *Scriptura : Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum* (Joan. XIII, 18). — Hinc, ratione analogiæ hujusce versiculi cum præcedentibus et sequentibus, necesse videtur ut integer psalmus exponatur de Christo. Tribus scilicet primis versiculis de Christo loquitur propheta, et in sequentibus inducitur loquens ipse Christus.

Exhibetur autem Salvator patiens sub figura miseri, ægrotantis, cui amici et inimici insultant ; atque ex vivo depingitur miserabilis status ad quem Christus Dominus in sua passione, tum Judæorum odio, tum Judæ perfidia redactus est ; simulque indicatur subsequentis resurrectionis ejus gloria. — Hic sensus probabilius litteralis est, etsi allegoricus.

I. *Promittit miserentibus sui benedictiones.*
II. *Describit inimicorum perfidiam.*
III. *Petit a Patre resurrectionis gloriam.*

—

1. *Beatus qui intelligit super egenum et pauperem : in die mala liberabit eum Dominus.*

2. *Dominus conservet eum, et vivificet eum : et beatum faciat eum in terra, et non tradat eum in animam inimicorum ejus.*

3. *Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus : universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.*

Egenus ille et pauper, de quo propheta loquitur, est ille qui *propter nos egenus factus est*, ut Apostolus dicit : nempe Christus Dominus. Beatus, inquit, qui de hoc cogitat, de hujus inopia et miseriis mente et corde occupatur ; nam in die mala, i. e. in die tribulationis, tentationis, mortis vel judicii, Dominus eum proteget ab omni malo et cumulabit bonis. — Quæ primario sensu dicuntur de Christo in persona sua, secundario sensu intelligenda sunt de Christo in persona pauperum qui sunt ejus membra mystica, secundum illud : *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Matth. XXV, 40.

Qui intelligit super egenum, id est, qui attente ac sollicite considerat egenum, et miseriis afflictum, ut ei prospiciat.

In die mala liberabit eum Dominus : id est qui Christi passionem coluerint liberabuntur in die cujuscumque tribulationis, præsertim in die judicii; illi vero qui Christum in persona pauperum juverint, ipsimet in die penuriæ ab egestate liberabuntur, et in die judicii misericordiam invenient, secundum illud : *Esurivi enim et dedistis mihi manducare*

2. ***Dominus conservet eum....*** Per modum precationis prædicit et enumerat bona homini misericordi reservata. ***Dominus***, inquit, ***conservet eum***, id est, custodiet dum vivit; ***et vivificet***, id est, post mortem resuscitabit gloriose; ***et beatum faciat eum in terra***, id est, faciet beatitudinis æternæ participem ; ***et non tradat eum in animam inimicorum ejus:*** id est, neque in hoc sæculo, neque in futuro sinet eum subjici arbitrio ac libidini inimicorum, sive homines isti sint sive dæmones.

Ne tamen putemus ab omni tribulatione in hac vita immunes fore ejusmodi homines pios, subjungit, eos quidem passuros esse, sed non absque consolatione. Ipse, inquit, Dominus auxilium illi afferet ***super lectum doloris ejus :*** id est, sive jaceat proprie in lecto, ægrotus, sive metaphorice decumbat quasi in lecto, afflictus quacumque tribulatione : ***Dominus opem ferat illi.*** — Deinde per apostrophen ipsum Deum alloquitur, dicens : ***Universum stratum ejus versasti...*** Ita tu, Deus suavis et mitis, agere soles cum fidelibus tuis, ut si quem videas afflictum, illum consoleris : quemadmodum mater solatur filium ægrotum, cum totum lectulum ejus versando et reversando quam mollissimum efficit, ejusque dolores lenit, quin tamen eos tollat.

4. *Ego dixi : Domine, miserere mei : sana animam meam, quia peccavi tibi.*

Secunda pars : Inimicorum malitia et perfidia. — Jam incipit loqui ipse Christus, et imprimis declarat, se esse egenum illum et miserabilem de quo supra. Pro se ut infirmo deprecatur, et causam sui morbi esse peccatum indicat. ***Quia peccavi tibi :*** i. e. quia peccata hominum in me suscepi, ideo anima mea tristis est et afflicta usque ad mortem. — Loquitur Dominus tanquam victima expiatoria pro peccatis nostris; vel,

si loquatur in persona corporis sui mystici, sensus est: Sana morbos spirituales fidelium, quæ sunt peccata eorum.

5. *Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen ejus?*

Dixit, inimicos sibi ægrotanti mortem exoptasse. — Inimicorum nomine hic designantur Pharisæi et principes Judæorum, qui inter se optando et machinando Christo mortem, sæpius locuti sunt. — Quæ autem sequuntur, etiam, et quidem peculiarius, ad Judam prôditorem pertinere videntur.

6. *Et si ingrediebatur, ut videret, vana loquebatur: cor ejus congregavit iniquitatem sibi.*
7. *Egrediebatur foras, et loquebatur in idipsum.*

Hypotyposis hypocritæ insidiantis valetudini ejus. Si quis eorum, inquit, me invisebat velut officii causa, ficte loquebatur quasi amicus; sed interim corde meditabatur dolos, et multiplicabat peccata *sibi*, ad suam videlicet perniciem futura. Egressus autem foras loquebatur *in idipsum* (1), id est simul cum aliis: nempe Judas cum Pharisæis de prodendo Domino loquebatur.

8. *Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.*
9. *Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat?*

En occulta consilia, et susurrationes insidiosæ Judæorum cum Juda proditore. *Verbum iniquum*, id est, res, machinationes iniquas communi consensu contra me statuerunt, simul insultando dicentes: Videamus num dormiens in sepulcro sit resurrecturus seductor ille, prout prædicere ausus est. — Potest etiam illud *numquid qui dormit*, sumi tanquam verbum ipsius Christi, hoc sensu: Quamvis illi tam injustum decretum statuerint, numquid mihi potestatem resurgendi auferent? *Numquid non adjiciet ut resurgat*, phrasis hebraica,

(1) Illud *in idipsum* juxta hebræum potius referendum ad versum sequentem, ita ut legatur: 8. *In idipsum* (i. e. simul) *adversum me susurrabant....*

Digitized by Google

pro: Num manebit dormiens? An amplius non resurget? Quæ interrogatio supponit responsum affirmativum: resurget utique; — nisi sit ironica in ore inimicorum.

10. *Etenim homo pacis meæ in quo speravi, qui edebat panes meos: magnificavit super me supplantationem.*

Reddit rationem iniqui adversariorum consilii: hujus, inquit, causa fuit Judæ proditio. —Illud, *magnificavit super me supplantationem*, hebraice dicitur: *Levavit contra me plantam;* quare locum hunc sic in Evangelio citat Dominus: *Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum.* Joan. XIII, 18.

Quod dicit, *homo pacis meæ:* id est, amicus meus, quocum pacem habebam: ut indicetur, Christum a Juda per signum pacis, id est, per osculum esse tradendum. —*In quo speravi,* id est, in quo confidere poteram. Hæc verba respiciunt confidentiam illam, qua Dominus concredidit Judæ loculos ferendos. — *Qui edebat panes meos:* id est, qui in mensa mea mecum vescebatur. Quo innuitur quoque buccella panis, per quam Judæ proditio in ultima Cœna manifestata est.

11. *Tu autem, Domine, miserere mei: et resuscita me, et retribuam eis.*

12. *In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.*

13. *Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.*

Pars tertia, petit a Patre resurrectionis gloriam. — Per modum autem precationis prædicit resurrectionem suam, Judæorumque pœnam. Hi nequaquam de triumpho suo gaudere potuerunt: Christus autem a Patre susceptus et exaltatus est in conspectu ejus, imo ad dexteram ejus in æternum.

Quod dicit, *resuscita me*, loquitur ut homo; alioquin ut Deus, ipsemet carnem suam resuscitare poterat; ideoque dixit de templo corporis sui: *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.* Joan. II, 19.

Digitized by Google

12. *In hoc cognovi quoniam voluisti me :* id est, illud certum est tuæ erga me dilectionis argumentum, quod de mea morte non potuit inimicus tanquam de victoria sua gaudere.

13. *Confirmasti me in conspectu tuo :* id est, humiliasti quidem me paulisper in conspectu hominum, sed stabiliter me constituisti gloriosum in conspectu tuo in æternum.

14. *Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, et usque in sæculum : fiat, fiat.*

Conclusio, qua sive Christus ipse, sive propheta significat, propter exaltationem Christi et confusionem inimicorum ejus, deberi Deo honorem, et gloriam, et benedictionem sine fine. Quod confirmatur verbo repetito : *Fiat, fiat;* hebraice, *amen, amen :* id est *veritas, veritas* (subaudi, *est*, vel *sit*).

Sensus liturgicus.

Recitatur psalmus iste, 1° in officio de passione Domini; 2° in officio septem Dolorum B. M. Virginis; 3° in officio Defunctorum.

1° In officio passionis, est vox Ecclesiæ, quæ in persona Christi Domini enarrat, quanta Redemptor passus sit a perfidia Judæorum, nominatim Judæ proditoris; simulque petit beneficium resurrectionis.

Beatus, inquit, homo qui misericors est erga me egenum et pauperem; ipse misericordiam consequetur : *In die mala liberabit eum Dominus.* Ego enim, Filius Dei incarnatus, egenus sum et pauper per excellentiam : qui obrutus pondere peccatorum, insuper inimicorum perfidia indigne delusus sum et morti traditus. *Tu autem, Domine, miserere mei, et resuscita me...* ut benedicam nomini tuo in æternum : fiat, fiat.

2° In officio Dolorum B. M. Virginis, Ecclesia dolorosæ Matris afflictionem celebrat recolendo Filii passionem, quæ dolorum Genitricis causa fuit et imago.

3° In officio fidelium Defunctorum, Ecclesia eodem psalmo Christi passionem et resurrectionem considerat, ut imaginem

animæ in Purgatorio patientis, et inde mox ad cœlestem vitam resurrecturæ.

Beati, inquit, misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Quapropter defunctos misericorditer juvemus, ut vicissim in die mala liberet nos Dominus.

Tunc enim, Domine, fidenter dicere potero, quod nunc jam dicunt animæ fidelium : ***Domine, miserere mei : sana animam meam quia peccavi tibi.*** Peccavi; seu potius, hostium meorum, satanæ et angelorum ejus perfidia in peccatum et in has pœnas deductus sum, tanquam in sepulcrum : ***Miserere mei*** per Christi passionem ac merita, ***et resuscita me,*** ut misericordias tuas cantem in æternum.

Digitized by Google

PSALMUS XLI.

Quemadmodum desiderat.

1. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum : ita desiderat anima mea ad te, Deus.

2. Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum : quando veniam et apparebo ante faciem Dei?

3. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte : dum dicitur mihi quotidie : Ubi est Deus tuus?

4. Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam : quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

5. In voce exultationis et confessionis : sonus epulantis.

6. Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?

7. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : salutare vultus mei et Deus meus.

1. Quemadmodum sitibundus cervus desiderio fertur ad fontes aquarum : ita fertur anima mea ad te, Deus.

2. Sitit anima mea ad Deum fortem ac vivum, sic suspirando : Quando perveniam ad fontem omnis boni, et apparebo ante conspectum Dei?

3. Fuerunt mihi lacrymæ meæ tanquam alimentum die ac nocte : dum dicitur mihi quotidie : Ubi est ille Deus, tibi tam desideratus?

4. Hæc in exilio meo recordatus sum, et dilatavi gaudio animam meam : quoniam hinc brevi transibo in locum tabernaculi admirabilis Dei, et usque ad domum Dei.

5. Transibo autem cum cantu exultationis et laudis, qualis esse solet sonus epulantis.

6. Quare igitur tristis adhuc es, anima mea? et quare dolore conturbas me?

7. Spera in Deo, quoniam mox præsens laudabo illum : qui erit salus vultus mei, et Deus vere meus.

Digitized by Google

8. Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, et Hermoniim a monte modico.

8. Ad me ipsum quidem si me convertam, anima mea conturbatur: propterea memor ero tui solius, o Deus, de hac terra Jordanis, et Hermoniim de monte modico,

9. Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.

9. Ubi abyssus miseriæ aliam abyssum invocat per vocem cataractarum, seu portarum, quas tu, Deus, aperuisti.

10. Omnia excelsa tua, et fluctus tui super me transierunt.

10. Omnes altissimi gurgites et fluctus tui super me transierunt.

11. In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum ejus.

11. At in die proxima consolationis, mittet Dominus misericordiam suam : et tunc in ipsa nocte cantabo canticum ejus.

12. Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo: Susceptor meus es.

12. Itaque interim apud me perseverabit oratio Deo vivificatori meo : dicam Deo : Susceptor, salvator meus es.

13. Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

13. Cur ergo, Domine, velut oblitus es mei? et quare contristatus maneo ab inimico oppressus?

14. Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei :

14. Dum enim vehementissime affligor, fractis animæ meæ viribus, insultarunt mihi qui tribulant me, inimici mei,

15. Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus? Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?

15. Dicendo mihi per singulos dies : Ubi est Deus tuus, in quo sperasti? — Nihilominus, o anima mea, repeto : Quare tristis es? et quare dolore conturbas me?

16. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : salutare vultus mei, et Deus meus.

16. Eia, spera in Domino: quoniam mox præsens laudabo illum : qui erit salus vultus mei ipsum contemplantis, et Deus meus, a me beato possessus.

Explicatio.

—

Argumentum psalmi, ut SS. Patres, et post eos præcipui interpretes cum Bellarmino docent, est oratio, qua David desiderium exprimit ardentissimum perveniendi ad visionem Dei, æternæ beatitudinis fontem; simulque docet, quali fiducia ad tantum bonum contendere debeamus.

Non improbabiliter quidam existimant, conscriptum esse psalmum a Davide, cum trajecisset Jordanem ab Absalone pulsus (II Reg. XVII, 22), et posuisset castra ad radices montis Hermon; et consequenter iidem interpretes censent, prophetam sensu litterali aspirare ad Tabernaculum fœderis, seu *domum Dei* quæ erat in monte Sion, et a qua remotum se teneri armis hostium vehementer dolet.

Sensum altiorem in expositione sequemur.

I. *Vehementer desiderat visionem Dei.*
II. *Firmiter confidit sese tantum bonum esse consecuturum.*

—

1. *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te, Deus.*

2. *Sitivit anima mea ad Deum fortem, vivum : quando veniam, et apparebo ante faciem Dei?*

Ut amoris sui affectum ardentissimum erga Deum aliquo modo significet, comparat sese propheta cervo sitibundo. Est enim illud animal maxime siticulosum, ejusque augetur sitis quando a canibus et venatoribus agitatur; similiter David profugus et exul in terra Jordanis, sitire se dicit Deum suum.

Hujusmodi sitis amorosæ objectum indicat dicens : *Sitivit anima mea ad Deum fortem, vivum,* adeoque ad Deum summe et undequaque amabilem. Tria enim sunt, ut Chrysostomus adnotavit, quæ amorem erga personam accendere solent : pulchritudo, beneficia, et amor ejus; jam vero hæc tria conjunctim in Deo, et quidem plenissime inveniri propheta innuit : Sitivit anima mea, inquit, *ad Deum*, id est, ad per-

sonam pulcherrimam, nobilissimam, præstantissimam, quæ bona omnia in se una complectitur. Dicit Deum *fortem*, id est, ad omne bonum infinite potentem ac paratum; addit Deum *vivum :* id est, intelligentem, amantem, omne bonum operantem.

En objectum infinite amabile, quo prophetæ amor ac desiderium tantopere inflammatur, ut suspirando exclamet : *Quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* id est, quando uniar fruitive cum dilecto? quando admittar ad præsentiam, ad visionem Dei mei? Id enim solum est, quod sitim animæ rationalis explere possit.

3. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte : dum dicitur mihi quotidie : Ubi est Deus tuus?*

Amor ardens ac desiderium, ubi longe ab objecto suo peregrinari cogitur, lacrymas movet : ***Fuerunt***, inquit, ***mihi lacrymæ meæ panes***, i. e. fuerunt mihi loco ciborum; quasi diceret : Relicto cibo, nihil aliud libet quam flere.

Dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?... Ille nempe, a quo omne auxilium et solatium speras, nunc, in his tuis angustiis, ubi est?... Ille Deus quem diligis, quem unice anhelas, non apparet : ubi est?...

A quonam autem quæstio illa Davidi objicitur? Resp. Objicitur, vel 1° ab inimicis insultantibus, qui eum exulem videbant et velut a Deo derelictum; vel 2° ab hostibus animæ, ipsum a charitate Dei separare conantibus; vel 3° a proprio ipsius spiritu velut dicente : Quæcumque in hoc mundo vides, opera sunt Dei, pulchra quidem, sed non sicut Deus tuus. Ubi est igitur Deus tuus? Ubi invenies eum? Quando videbis faciem ejus?

4. *Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam : quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.*

5. *In voce exultationis et confessionis : sonus epulantis.*

Amplius explicat desiderium suum, quod ipsis lacrymis, ipsaque amati absentia magis exarsit. Hæc, inquit, quæ ad

Digitized by Google

exilium meum pertinent recordatus sum ac recogitavi; sed minime animo defeci : imo magis dilatavi gaudio et fiducia animam meam; quoniam non semper durabit exilium meum, sed hinc aliquando transibo, et quidem gaudens et exultans pertransibo in domum Dei mei.

Effudi in me animam meam, idem hic significat ac *dilatavi animam meam*, nempe præ fiducia et gaudio; ut ex subjuncta ratione patet : *Quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis...*

Per *tabernaculum admirabile*, hic intelligitur cœlestis Jerusalem : quæ est *tabernaculum non manufactum, æternum in cœlo*, ubi est domus Dei.

Transiturum se dicit *in voce exultationis et confessionis, sonus epulantis:* id est, in voce gaudii, quæ vox erit velut *sonus epulantis;* vel, qua voce cantabit ipse donec perveniat in domum Dei, ubi erit *sonus epulantis*, nempe gaudium æternarum nuptiarum. — Epulas æternas indicat propheta, simulque innuit convivium Eucharisticum, quæ cœlestis convivii vividissima figura est.

6. *Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?*

7. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.*

Fiducia plenus et prospectu domus Dei gaudens, semetipsum per apostrophen consolatur, et spe confirmat, dicens: Quare ergo tristitia ac mœrore me affligis, o anima mea, dum dicitur tibi, ubi est Deus tuus? Interim dum exilium prolongatur, in spe gaude; quoniam non perpetuo exulabo, sed adhuc erit quando præsens laudabo Deum, eique dicere potero : Tu es salus vultus mei, Deus meus et omnia.

Non dicit simpliciter *salutare* sed *salutare vultus* sui : quia significat visionem beatificam, qua Deus fulgore suo animæ vultum illuminat; facitque ut anima, lumine gloriæ perfusa, videat Deum suum facie ad faciem, eumque cognoscat sicut ipsa cognita est; ita ut ex clara notitia dicat: *Tu es Deus meus!*

8. *Ad meipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, et Hermoniim a monte modico.*

Incipit *secunda pars:* fiducia inter tribulationes firmissima perveniendi ad beatum terminum. —Equidem, inquit, si oculos, ad me ipsum converto, causam magnæ perturbationis ac diffidentiæ invenio: ideo, Domine, tui recordabor semper in hac terra exilii.

Quis proprie sit mons *Hermoniim*, non constat; verisimile tamen est, eum diversum esse a monte *Hermon*, et situm in ea Galilææ parte quæ adjacet Jordani, cum David hæc duo conjungat.

Illud *a monte modico*, referri videtur per appositionem ad Hermoniim, ut significetur hunc exiguum esse montem et miserum, longeque differentem a monte sancto Domini, ad quem propheta exul aspirat.

9. *Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.*

10. *Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt.*

Fusius explicat miserias exilii sui in hoc mundo, utiturque metaphora inundationis aquarum, alludens ad diluvium quod fuit tempore Noe.

Abyssus abyssum invocat: id est, maxima aquarum inundatio et profunditas obruit me; et hac recedente, alia supervenit quasi a priore vocata. — Venerunt autem istæ tribulationes *in voce cataractarum Dei:* id est, quia Deus veluti thesauros tribulationum et probationum suarum aperuit. Alluditur ad illud: *Cataractæ cœli* (id est, portæ, obices aquarum cœlestium) *apertæ sunt*. Gen. VII, 11.

Idem declarat subjungens, *omnia excelsa Dei*, id est, gurgites profundissimos et *fluctus* miseriarum ac tentationum, super ipsum, velut in oceano demersum, transiisse.

Præter expositionem modo traditam, quæ litteralis esse videtur, hæc verba: *Abyssus abyssum invocat*, alios admittunt

sensus, altiores ac pios omnino: nimirum, 1° abyssus miseriæ invocat abyssum misericordiæ divinæ; 2° abyssus humanæ malitiæ invocat abyssum divinæ justitiæ; 3° abyssus secretorum Testamenti veteris, invocat abyssum arcanorum Testamenti novi; 4° abyssus cordis humani, quod inscrutabile est, invocat abyssum scientiæ Dei, qui scrutatur renes et corda.

11. *In die mandavit Dominus misericordiam suam : et nocte canticum ejus.*

12. *Apud me oratio Deo vitæ meæ : dicam Deo : Susceptor meus es.*

13. *Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?*

Post narratam magnitudinem tentationis, redit ad vicissitudinem consolationis, quasi dicat : Postquam transierunt inundationes tribulationum, in die consolationis mittet Dominus misericordiæ suæ suavissimum lumen; adeo ut in ipsa nocte cantica promam et orationes fundam, dicens Deo : Susceptor seu protector meus es.

11. *Mandavit misericordiam suam*, id est, eam misit, ut me visitet et consoletur. — *Noctis* tempus, quo Deum laudat, potest accipi, vel proprie, ut significet integris noctibus se vacare Dei laudibus; vel metaphorice, pro nocte adversitatis, qua nequaquam a laude Dei et oratione cessabit.

12. *Apud me oratio Deo vitæ meæ :* id est, in sinu meo est jugis oratio ad Deum, auctorem vitæ meæ, ad quem cum omnimoda fiducia confugio.

13. Illud *quare oblitus es mei?...* est orationis continuatio, per modum familiaris ac fiducialis querimoniæ, qua propheta expostulat a Domino cur sui oblitus videatur, cum sit protector ipsius et adjutor.

14. *Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei.*

15. *Dum dicunt mihi per singulos dies : Ubi est Deus tuus? Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?*

16. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : salutare vultus mei, et Deus meus.*

Pergit exponere inimicorum insolentiam, indirecte Domini auxilium petens. Non solum, inquit, affligit me inimicus, te, Domine, id permittente; sed etiam, ***dum confringuntur ossa mea***, i. e. dum ad summam debilitatem devenio, ut tentationes vix jam ferre possim, ***exprobraverunt mihi inimici mei, qui tribulant me***, dicentes : ***Ubi est Deus tuus?*** Ubi auxilium ejus, quem adjutorem tuum esse jactabas? O Domine, quamdiu hæc opprobria nomini tuo tam injuriosa patieris?...

Postquam sic oravit, fiducia plenus, et certus se esse exauditum, animam suam alloquitur iisdem fere adhortatoriis verbis quæ supra usurpavit, dicens : ***Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus***; quasi dicat : Confide anima mea : transibit hæc tribulatio, eique succedet gaudium æternum visionis Dei.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Quemadmodum desiderat*, recitatur 1° in festo Corporis Christi; 2° in officio Defunctorum.

1° In festo Corporis Christi est vox Ecclesiæ, ad tabernaculum Sacramenti mirabilis, et ad epulas Eucharisticas suspirantis : quæ sunt solamen peregrinantis animæ in hac vita, pignus et prægustatum convivii cœlestis ac visionis beatificæ in futura. ***Ubi est Deus tuus?... Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.***

2° In officio Defunctorum, Ecclesia, velut ore loquens animarum fidelium, ardenti desiderio appellat visionem beatificam; atque in pœnis expiatoriis semetipsam solatur spe proximi ingressus ***in tabernaculum admirabile usque ad domum Dei, Quare ergo tristis es***, inquit, ***anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.***

PSALMUS XLII.

Judica me Deus (1).

1. Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta : ab homine iniquo et doloso erue me.

2. Quia tu es, Deus, fortitudo mea : quare me repulisti? et quare tristis incedo dum affligit me inimicus?

3. Emitte lucem tuam et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

4. Et introibo ad altare Dei : ad Deum qui lætificat juventutem meam.

5. Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?

1. O Judex sanctissime, et inspector cordium, Deus, intuere et suscipe causam animæ meæ adversus inimicos meos spirituales; et ab homine iniquo ac fraudulento libera me.

2. Etenim tu, Deus, non tam judex es, quam fortis ac salutaris auxiliator meus. Quare igitur me quodammodo repulisti? Et quare ego velut gratia tua privatus, tristis factus sum, ab inimico animæ oppressus?

3. Emitte, obsecro, gratiæ tuæ lucem, et veritatem tuam : ipsa hæc cœlestia dona secure ac sancte me deducent, et per medios hostes adducent in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.

4. Et sic merebor introire ad altare Dei, ad ipsum Deum, qui renovabit immortali quadam juventute animam meam.

5. Ingressus itaque in conspectum tuum, laudabo te in cithara spirituali, corde nempe, ore et opere, o Deus, Deus meus. — Quare igitur adhuc tristis es, anima mea, aut timore turbaris?

(1) Existimant communiter interpretes, carmen istud esse compendium vel complementum præcedentis psalmi XLI.

6. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : salutare vultus mei et Deus meus.

6. Spera in Deo, ejusque misericordissima gratia; dic cum fiducia et amore : *Adhuc*, quantumvis ex me miserabilis sim et indignus, confitebor laudesque ex animo offeram illi, qui est Deus meus, cujus vultum beatifice contemplabor.

—

Explicatio.

Argumentum. — David in afflictione positus quam ab iniquis patitur, petit ut ea liberatus, Deique gratia recreatus, digne adire possit altare Dei, ibique offerre sacrificium laudis.

I. *Petit liberationem ab afflictione hostili.*
II. *Petit, ut digne deducatur ad altare Dei.*
III. *Se ipsum excitat ut ibi sancte operetur sacrificium.*

—

1. *Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta : ab homine iniquo et doloso erue me.*
2. *Quia tu es, Deus, fortitudo mea : quare me repulisti? et quare tristis incedo dum affligit me inimicus?*

Prima pars : petit ut a Deo judice defendatur et liberetur ab inimicis iniquis. — *Judica me, Deus...* David, inquit Bellarminus, videtur vel oppressus fuisse a rege Saule, vel tentatus graviter a dæmonibus ; a quibus cum non posset refugium habere ad homines, Deum ipsum judicem simulque patronum appellat, dicens : *Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta :* id est, tu Deus esto judex meus et vindex. Non enim habeo ad quem pro justitia confugiam, nisi te : judica itaque et dijudica causam meam, ut me defendas adversus *gentem non sanctam...* quo nomine appellat iniquos, ut ex sequentibus patet.

Ab homine iniquo et doloso erue me : id est, ita me judica, ut liberes ab homine iniquo et doloso. His verbis designatur, vel quivis homo iniquus et dolosus generatim ; vel quispiam

adversarius definitus, dux gentis non sanctæ, quem propheta non nominat. — *Mystice* vero est inimicus animæ: sive intelligatur diabolus, sive peccatum, sive nostra perversa natura, vetus homo noster, qui vere *homo iniquus et dolosus* est.

Instantius autem propheta suam petitionem urget, subjungens :

2. *Quia tu es, Deus, fortitudo mea; quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?* Sensus est : O Deus, cum tu sis fortitudo mea et auxilium in quo unice confidam, quomodo fit ut me repulisse videaris? utque ego tristis vivam, veluti derelictus affligenti me inimico? — Ut satis patet, nequaquam hæc amara querimonia est, quasi propheta se revera repulsum diceret a Deo, quem suam fortitudinem esse fatetur; sed est quædam familiaris ac fiducialis expostulatio, qua queritur se ita a Deo affligi permissum, quasi rejectus esset a Dei amicitia.

Scilicet *repellere* nos videtur Dominus, quum in tribulationibus non adest nobis auxilio sensibili. Nequaquam tamen revera nos tunc repellit aut derelinquit; nulla enim tribulatio, sed solum peccatum nos a Deo separat: peccatum est verus ille qui *affligit nos inimicus.*

3. *Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.*

4. *Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui lætificat juventutem meam.*

Secunda pars: petit ut deducatur ad altare Dei.—Concede, inquit, mihi, Domine, *lucem* gratiæ ac misericordiæ tuæ, et *veritatem* ac fidelem promissionum tuarum impletionem : ipsa enim me *deduxerunt*, i. e. me *deducent* in hac periculosa peregrinatione, et adducent in montem sanctum tuum, quem peculiariter inhabitas et ubi constituisti *tabernacula tua.*

Hæc duo, *lux* et *veritas*, juxta indolem linguæ hebraicæ sumenda sunt conjunctim : ita ut unam eamdemque rem significent, nempe divinam gratiam ; quasi diceretur: lux tua verissima ; — vel, lux tua quæ docet omnem veritatem et justitiam ; — vel, lux tua illa, quæ est objectum et fidelis ac

vera impletio promissionum tuarum. — Sanctus Augustinus lucem et veritatem intelligit Christum, qui est lux et veritas, ***lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum***. Joan. I, 9.

Mons sanctus et ***tabernacula Dei*** sunt, vel mons Sion et tabernaculum Fœderis; vel probabilius, juxta Bellarminum, cœlum, et tabernacula Dei cœlestia. Dicitur ***probabilius***: nam hæc et sequentia, quæ David de altari eloquitur, deque sacrificio laudis a se offerendo, et de Deo, salute vultus sui : etsi exponi possunt de sacrificiis in gratiarum actionem offerendis post dissipatas tribulationes; multo tamen commodius et pulchrius exponuntur de felicitate cœlesti.—***Mystice*** autem intelligendum hic etiam est altare Eucharisticum novæ Legis, quod cœli figura est et inchoatio.

4. ***Et introibo ad altare Dei...*** Explicat quid facturus sit in monte sancto et in tabernaculo Dei : sacrificium videlicet offeret; ideo enim accessurum se dicit ***ad altare***. Sacrificium autem offeret ***confessionis*** seu laudis, ut declarat sequentibus: ***Contifitebor tibi in cithara...***

Non solum accedit ***ad altare Dei***, sed ***ad*** ipsum ***Deum***, ***qui lætificat***, ait, ***juventutem meam*** : id est, qui gaudiis implebit me, nova et æterna juventute donatum. Sensus enim est quasi dicat : Coram ipso Deo apparebo, in apertum ejus conspectum admissus et in gaudium Domini mei; ibique lætitia ineffabili perfusus, induar nova quadam forma gloriæ et immortalitatis. — ***Mystice*** significatur effectus sacrificii Missæ, quo christianus homo, et præsertim sacerdos, efficitur homo novus, induens juventutem gratiæ, de qua Apostolus : ***Licet is qui foris est, noster homo corrumpatur : tamen is qui intus est, renovatur de die in diem***. II Cor. IV, 16.

5. *Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?*

6. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : salutare vultus mei et Deus meus.*

Tertia pars : se ipsum excitat ad sancte operandum Deo.

Confitebor tibi in cithara... id est, laudabo te, o Deus, et misericordias tuas omniaque mirabilia tua cantabo conso-

nante cithara. — Duo ad laudandum Deum adhibet, cantum et citharam, id est, voces et opera : quæ duo in hac peregrinatione raro perfecte concordant: in cœlis autem optime concordabunt. — Porro citharæ meminit etiam Joannes, ubi describit laudes Sanctorum in cœlo: *Habentes*, inquit, *singuli citharas in manibus*. Apoc. V, 8.

Cithara etiam symbolum est affectus et amoris ; ita ut *confiteri in cithara* significet quoque laudare Deum magno cordis affectu et amore.

Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? — Apostrophe consolatoria, qua semetipsum confirmat propheta, quasi dicat : Cum tanta bona me maneant in domo Dei, quid me in hac terra contristet? Gaudendum potius semper, gaudendum in Domino, et in spe suavissima futuræ beatitudinis.

6. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi*... id est, noli esse tristis, anima mea, sed spe gaude : *Spera in Deo;* quia tempus veniet, quando præsens laudabo Deum, et confitebor misericordias ejus, dicens ei : *Salutare vultus mei et Deus meus :* id est, tu salus es vultus mei, dum fulgore tuo vultum meum illuminas, faciendo ut facie ad faciem te contemplans, cognoscam te sicut et cognitus sum ; ex qua notitia clara et beatifica exclamem dicens : *Tu es Deus meus!*

Sensus liturgicus.

Psalmus *Judica* recitatur, 1° initio Missæ, 2° in officio de Oratione Christi, et 3° in festo Corporis Christi.

1° A remotissima antiquitate (1) Ecclesia Psalmum hunc ore sacerdotum suorum ad sacra mysteria introeuntium, recitare consuevit. « Priusquam sacerdos gradus altaris ascen- « dat, et antequam sacrum ordinetur officium, inquit Guliel- « mus Durandus (2), ad se ipsum revertens inclinat se ante « altare : significans Christi exinanitionem, qui inclinavit « cœlos et descendit ; et considerans quod justus in principio

(1) Ut patet ex S. Ambrosio, lib. 5 *de sacram.* cap. 2 ; et ex S. Gregorio Naz. *Orat.* 28, circa fin.

(2) *Ration. divinor. officior.* lib. 4, cap. 7.

« sermonis accusator est sui (Prov. XVIII, 17), Psalmum « præmittit ad hoc convenientem : *Judica me, Deus...* ut dis« cretus a gente non sancta, et ab homine liberatus iniquo, « ad altare dignus introeat. Petit enim liberari a tentatione, « et illuminari a gratia. » Imo, non a tentatione tantum, sed ab omni iniquitate et animæ macula mundari humiliter postulat.

Etenim dum ante gradus altaris Psalmum hunc pronuntiat, quæ a Davide de altari ac sacrificio antiquæ Legis, vel sub ejus figura de altari et sacrificio cœlesti dicta sunt; ea ex Ecclesiæ mente dicit de altari ac sacrificio Eucharistico, quod cœlestium perfecta imago et quædam inchoatio est : *Non est hic aliud nisi domus Dei et porta cœli.* Gen. XXVIII, 17.

Petit itaque 1° ut liberetur ab omni peccato. — Petit 2° ut divina gratia juvetur, sine qua ad tremenda Dei altaria nequaquam accedere possit. — Petit 3° ut quam ferventissime Deum colat ac laudet : quæ laus et qui cultus sibi pignus sit cœlestis gloriæ.

Documenta autem uberiora in Psalmi verbis detegit Thomas Leblanc, Psalmorum interpres piissimus; et varias virtutes, sacerdoti sacrificanti necessarias, hic innui ostendit. Propheta, inquit (1), declarat quænam virtutes exercendæ sint sacerdotibus, 1° ante accessum ad altare; 2° in ipso accessu; 3° cum in altari sacrum faciunt.

Primo, gradus tres stabilit, quibus altare conscendant : nimirum, -1) morum innocentiam : *Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta : ab homine iniquo et doloso erue me.* -2) Spem in Deum : *Quia tu es, Deus, fortitudo mea : quare me repulisti?* -3) Alacritatem spiritualem, exclusa tristitia : *Et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?*

Secundo, duces duos assignat, qui per gradus illos ascendentem sacerdotem juvent : lucem scilicet atque veritatem (fidem et opera), velut diaconum et subdiaconum : *Emitte lucem tuam et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt et adduxerunt...*

Tertio denique, virtutes sex in ipso altari necessarias commonstrat : -1) divinorum mysteriorum contemplationem : *In*

(1) *Psalmor. analysis et comment.* tom. 3, Psalm. XLII, ab initio.

montem sanctum tuum. -2) Tranquillitatem mentis : *Et in tabernacula tua.* -3) Suimetipsius perfectam oblationem et sacrificium : *Et introibo ad altare Dei.* -4) Fervorem per mentis renovationem : *Ad Deum, qui lætificat juventutem meam.* -5) Laudem Dei, seu gratiarum actionem propter tantum beneficium : *Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus.* -6) Unionem perfectam cum Deo, illi soli constanter adhærentem, et alia omnia pro nihilo ducentem: *Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et Deus meus.*

2° Quatenus Psalmus *judica* recitatur in officio de Oratione Domini, alludit ad sacrificium Christi in monte Calvariæ et in altari crucis; estque velut oratio præparatoria, qua Dominus sese ad sacrificium suum cruentum disposuit in horto Olivarum, dum prostratus in faciem dicebat : *Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* Matth. XXVI, 42.

3° Quatenus idem Psalmus recitatur in officio Corporis Christi, refertur ad sacrificium Eucharisticum ; estque oratio Ecclesiæ, parantis se ad incruentum sacrificium corporis et sanguinis Domini tanquam pignus æternæ gloriæ sanctissime offerendum.

PSALMUS XLIV.

Eructavit.

1. Eructavit cor meum verbum bonum : dico ego opera mea Regi.

1. Cor meum divina illustratione exundans, effundit carmen eximium : carmen hoc dedico magno Regi.

2. Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.

2. Lingua mea, a Spiritu sancto mota, velut calamus est scribæ velociter scribentis.

3. Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.

3. O Sponse divine, speciosus forma es præ filiis hominum; et diffusa est gratia sermonis in labiis tuis : propterea quod benedixit tibi Deus in æternum.

4. Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.

4 Accingere gladio tuo super femur tuum, o Rex potentissime.

5. Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna.

5. Specie, inquam, tua et pulchritudine tua, quasi gladio et arcu instructus, contende ad prælium, prospere procede in certando, et victis hostibus regna.

6. Propter veritatem, et mansuetudinem, et justitiam : et deducet te mirabiliter dextera tua.

6. Regna, nempe, per veritatem et mansuetudinem et justitiam; et exsequere consilia tua per mirabilia dexteræ tuæ.

7. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te eadent, in corda inimicorum Regis.

7. Sagittas enim acutas mittendo in corda inimicorum tuorum, integros populos tibi subjicies.

8. Sedes tua, Deus, in sæculum sæculi : virga directionis virga regni tui.

8. Exinde thronus tuus, o Deus, manebit in sæculum sæculi : sceptrum æquitatis, similiter æternum, sceptrum erit regni tui.

Digitized by Google

9. Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem : propterea unxit te, Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.

9. Dilexisti enim justitiam, et odisti iniquitatem : propterea, o Christe Deus, unxit te Deus Pater tuus, oleo lætitiæ beatificæ, præ omnibus tecum cœli cohæredibus.

10. Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis : ex quibus delectaverunt te filiæ regum in honore tuo.

10. Myrrha et aloe et cinnamomum suaviter spirant a vestimentis tuis, et a palatiis tuis eburneis: aromatibus hujusmodi delectant te filiæ regum, addictæ glorioso tuo famulatui.

11. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.

11. Astitit Regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, et amicta ornatus varietate.

12. Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam : et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.

12 Audi, filia, vocem sponsi tui, considera verba ejus, eisque aurem obedientiæ inclina ; et obliviscere propter ipsum omnia, populum tuum et domum patris tui ;

13. Et concupiscet Rex decorem tuum : quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum.

13. Et concupiscet Rex decorem tuum : ille Rex sponsus tuus, qui Dominus Deus tuus est, ab omnibus adorandus.

14. Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur : omnes divites plebis.

14. Ideo et ad te, tanti Regis sponsa, venient filiæ Tyri, cum muneribus te deprecantes ; similiterque omnes divites plebis ac principes.

15. Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.

15. Porro omnis gloria sponsæ, filiæ Regis, ab intus est : quæ tamen resplendet etiam extrinsecus in fimbriis aureis, et amictus varietatibus.

16. Adducentur Regi virgines post eam : proximæ ejus afferentur tibi.

16. Adducentur etiam Regi virgines, reginam sequentes : virgines ei simillimæ afferentur tibi, o Rex :

17. Afferentur in lætitia et exultatione : adducentur in templum Regis.

17. Afferentur lætitia et exultatione perfusæ, et adducentur in domum seu templum Regis, ejus obsequio consecrandæ.

18. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos principes super omnem terram.

18. O Regina, pro patribus et cognatis quos reliquisti, nati sunt tibi filii Spiritu sancto animati : eosque principes constitues super omnem terram.

19. Memores erunt nominis tui in omni generatione et generationem.

19. Hi autem, eorumque successores, memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione et generationem.

20. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum : et in sæculum sæculi.

20. Et propterea populi, talium Pastorum ductum sequentes, confitebuntur tibi in æternum et in sæculum sæculi.

—

Explicatio.

Argumentum. — Epithalamium istud carmen est, in nuptiis regis cujuspiam decantatum. Omnes enim epithalamii partes complectitur : nimirum 1° laudem sponsi ; 2° laudem sponsæ ; 3° laudem filiorum : quæ tamen tria principaliter ad gloriam regis referuntur.

Laudat scilicet vates sponsum regem a dignitate formæ et gratia eloquentiæ, a fortitudine ac potentia, a splendore et magnificentia, cum in se, tum in conjuge ; postremo etiam a gloria et felicitate liberorum.

Regem hunc esse Messiam, — sponsam vero ejus aliasque virgines esse Ecclesiam, gentesque barbaras ad Christum convertendas, — certissimum est.

Etenim summa consensione, inquit Bellarminus, docent omnes expositores latini, græci, hebræi, (chaldæus quoque paraphrastes), psalmum hunc quasi spirituale epithalamium, laudes celebrare Christi Regis, et Reginæ sponsæ ejus Ecclesiæ.

Nonnulli tantum recentiores Rabbini, cum Rationalistis, de nuptiis Salomonis cum filia regis Ægypti, carmen hoc expo-

nere conati sunt. — Inter christianos interpretes, quidam etiam cum Calmeto duplicem sensum admittunt: alterum litteralem de Salomone, alterum vero altiorem de Messia. — At perperam omnino : nullatenus enim Salomonem respicit psalmus; et unice ac simpliciter ad unionem Christi cum Ecclesia pertinet.

Hoc enim demonstrat, 1° consensus SS. Patrum et catholicorum interpretum; 2° auctoritas S. Pauli, qui verba psalmi hujus, tanquam notorie de Christo prolata citat (Epist. ad Hebræos, cap. 1, 8, 9); — 3° ipsa psalmi verba plurima, quæ nequaquam de Salomone dici potuerunt. Exempli gratia : ***Eructavit cor meum verbum bonum...*** non enim potuit Spiritus sanctus vocare ***verbum bonum***, seu rem bonam, sacrilegas nuptias Salomonis cum muliere Ægyptia, idololatra. Nec illud : ***Benedixit te Deus in æternum...*** multoque minus quæ sequuntur : ***Sedes tua, Deus*** (o Deus), ***in sæculum sæculi...*** Salomoni convenire possunt. — Demum psalmus tam aperte est Messianicus, ut vel ipsi sinceri Protestantes, quales Dathius et Hengstenberg, eumdem de Messia solo intelligi posse statuant.

Quatuor partes distinguuntur :

I. *Præambulum.*
II. *Laus Regis Christi.*
III. *Laus Reginæ Ecclesiæ.*
IV. *Laus filiorum sanctorum.*

—

1. *Eructavit cor meum verbum bonum : dico ego opera mea Regi.*

2. *Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.*

Duobus prioribus versiculis annuntiat propheta argumentum psalmi, ac rei celebrandæ magnitudinem; simulque declarat, sese non nisi Dei Spiritu movente de re tam excelsa loqui : adeo ut materiam indicet et modum propositi carminis.

His verbis : ***Eructavit cor meum verbum bonum,*** elocuturum se dicit carmen quoddam eximium... Vox ***eructavit***, hebraice, ***ebulliendo effudit***, vim indicat, qua Spiritu sancto actus movetur propheta ad loquendum; et sensus est : Mens mea ex

plenitudine et copia illustrationis divinæ et cœlestium revelationum, proferre et velut effundere coacta est psalmum hunc, qui continet *verbum bonum :* id est, rem bonam et præstantissimam, seu sermonem aut nuntium gratum omnibus et salutarem.

Vocatur hæc prophetia *verbum bonum* ratione mystica, ut Bellarminus censet : quia agit de Rege Christo, qui est ipse *Verbum* Dei.

Dico ego opera mea Regi : id est, carmina quæ operatus sum, et jam profero, sunt de Rege; vel, Regi per excellentiam, Christo, sunt consecrata. — *Opera sua* appellat istos suos versus, quos in laudem nuptiarum Christi et Ecclesiæ canit.— Quonam autem modo de re tam sublimi locuturus est?

2. *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis :* id est, lingua mea efficitur calamus Spiritus sancti, qui est scriba celerrimus, cum faciat ut homines numine suo afflati celerrime scribant. — Significat his verbis, linguam suam moveri ac sermonem suum produci a Spiritu sancto, seque esse Spiritus sancti instrumentum, sicut calamum scribæ. Quæ plane consonant cum his B. Petri *: Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines* (II Pet. I, 21). — Porro cum gradus varii inspirationis distinguantur in hagiographis, propheta hic indicat inspirationem perfectissimam; significatque psalmum hunc esse meram prophetiam, ita a Spiritu sancto dictatam, ut nulla ex parte fructus sit ingenii sui. Prophetæ enim simpliciter loqui solebant vel scribere, quæ Deus illis ostendebat et veluti dictabat, prout de Jeremia testatur Baruch, dicens : *Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et ego scribebam in volumine atramento.* Jerem. XXXVI, 18.

3. *Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis : propterea benedixit te Deus in æternum.*

Incipit *secunda pars*, encomium Christi. — Christum laudat a corporis animæque dotibus, atque a gloria regni; perfectiones autem recenset sequentes : 1° puchritudinem; 2° elo-

quentiam; 3° fortitudinem ac robur; 4° virtutes animæ; 5° divinam regiamque dignitatem ac potestatem; quibus 6° addit etiam exteriora, videlicet vestimentorum et palatii nobilitatem.

Exorditur a pulchritudine : quia describit Christum ut Sponsum, et in sponso imprimis pulchritudo respicitur.

Per apostrophen Christum Regem alloquens : *Speciosus*, inquit, *forma præ filiis hominum*... Quo sensu dicitur Christus *speciosus forma?* Non videtur agi de naturali corporis Christi specie : quæ licet dignissima fuerit in carne de Spiritu sancto formata (1); tamen in Scriptura non memoratur. Agitur ergo de pulchritudine sublimiori, nempe 1° de pulchritudine externa corporis ejus glorificati, et 2° de pulchritudine interna. Itaque Christus super homines, imo super omnes omnino homines speciosus est : -1) ratione divinitatis, cujus pulchritudo est infinita; -2) ratione animæ, quæ omnes creatos spiritus pulchritudine superat; -3) ratione corporis ejus glorificati, cujus splendor fulgorem solis vincit, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur.

Alius propheta describit Christum ut *novissimum virorum, cui non est species neque decor* (Isai. LIII, 2). Quæ duo vaticinia, utut opposita, mirifice tamen concordant : David enim intuetur Christum ut Sponsum, in die nuptiarum ornatum; Isaias vero, ut Sponsum sese pro sponsa sua in passione immolantem.

Diffusa est gratia in labiis tuis : id est, residet abundans in labiis tuis gratia sermonis; quasi diceret : Sermo tuus, oratio tua suavissime fluit, Deo grata et hominibus.

Hæc gratia labiorum Christi sic declaratur in Cantico : *Labia ejus lilia, distillantia myrrham primam* (Cant. V. 13). Sic autem apparet in Evangeliis : *Nunquam sic locutus est homo sicut hic homo* (Joan. VII, 46). — *Omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum... suspensus erat audiens illum*. Luc. XXI, 38; XIX 48.

(1) Christum ut forma nobilem ac decorum, et Virgini Matri simillimum describit Nicephorus, *Hist.* lib. I, cap. ult. Virginis faciem describit ibid. lib. II, cap. 23.

Digitized by Google

Gratia illa sermonis designat, 1° quælibet verba quæ Dominus locutus est, et etiamnum loquitur : verba veritatis ac sapientiæ cœlestis; verba vitæ, gratiæ ac misericordiæ; verba prophetica; verba miraculorum efficacia; verba demum precationis, quibus Patrem placavit.— 2° Designat modum, quo loquitur Dominus : eloquentiam ejus ac vim divinam persuasionis. — 3° Effectus sermonum ejus : qui nimirum Spiritus sancti gratiam instillant in corda.

Propterea benedixit te Deus in æternum. Particula *propterea* dupliciter intelligi potest : consequenter, vel causaliter, respectu præcedentis sententiæ; seu, ita ut significet simpliciter *propterea*, vel ita ut significet *propterea quod.*—Juxta acceptionem priorem sensus est : *propterea,* propter hanc tuam pulchritudinem et labiorum gratiam; seu, quia amabilis et gratiosus es, ideo velut novo amoris titulo te Deus præ omnibus dilexit, et benedixit in æternum. — Juxta acceptionem alteram, quæ præferenda videtur, sensus est : speciosus es et gratiosus, *propterea quod* benedixit te Deus in æternum; ita ut æterna benedictio Dei causa sit tantæ pulchritudinis et tantæ gratiæ.

4. *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.*

5. *Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede et regna.*

6. *Propter veritatem, et mansuetudinem, et justitiam : et deducet te mirabiliter dextera tua.*

7. *Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.*

Transit ad fortitudinem militarem, et virtutes Christi regias.—Imprimis poetico more invitat Regem ut fortitudinem ac potentiam exerceat, quasi dicens : Eia, dilecte Deo, speciosissime Sponse, qui non minus fortitudine vales quam forma, induere armis tuis, et ad liberandam sponsam tuam, ad debellandum Satanam, mortem et peccatum, te accinge : *Accingere gladio tuo...*— Porro gladium hunc et arma Christi esse speciem et pulchritudinem ipsius, explicat in sequenti versiculo, dicens :

5. *Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna.* — Verba *specie tua et pulchritudine tua*, quasi puncto terminarentur, Hieronymus et Chrysostomus ad præcedentem versiculum referunt. Quod si, Vulgatæ interpunctione servata, verba illa referamus ad sequentia, sensum eumdem invenimus, nimirum quasi diceret propheta : Decore tuo, qui in specie sapientiæ et pulchritudine justitiæ consistit, quasi gladio et arcu instructus, vince et regna. — Ut significet, Christum sola sapientia atque justitia seu sanctitate victorem fore.

Illa verba : *intende, prospere procede et regna* (1), duplicem expositionem admittunt, scilicet : 1° *intende...* id est, dirige cursum tuum ad prælium contra diabolum; prosperare in prælio, seu vince; et deinceps in cordibus hominum regna per fidem et charitatem. — Vel 2° *intende...* id est, intende vires tuas vel arcum, sede in curru triumphali, et regna : populis ultro, atque ipso tui amore ad pedes tuos ruituris. — Unde subdit virtutes Christi regias, quibus omnino regnum debetur.

6. *Propter veritatem, et mansuetudinem, et justitiam : et deducet te mirabiliter dextera tua.* Sensus est : Regna per veritatem seu sapientiam tuam, perque mansuetudinem et justitiam, quæ velut lex erunt ac fundamentum imperii tui; et per dexteram tuam, qua mirabilia operaberis. — Hic enuntiantur Christi doctrina et opera, quibus potens fuit : *Potens in opere et sermone* (Luc. XXIV, 19). Quæ fecit sunt mirabilia; quæ docuit sunt veritas, mansuetudo, et justitia.

7. *Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.* — Explicantur mirabilia dexteræ ejus : sagittas scilicet mittet efficacissimas.

Illud *populi sub te cadent* sumi potest, vel tanquam explicatio sagittarum, vel tanquam earum effectus; ita ut duplex detur expositio : 1° Sagittæ tuæ acutæ, qui sunt populi tibi subditi præsertim Apostoli, penetrabunt in corda inimicorum tuorum (2); vel 2° communius et melius : Sagittæ tuæ acutæ fe-

(1) Illud *et regna* deest in originali textu.
(2) Berthier, in hunc loc.

Digitized by Google

riendo subjicient tibi populos, et penetrabunt inimicorum tuorum corda.

Sagittæ Regis in hac secunda expositione, sunt, vel verbum ejus ac prædicatio evangelica; vel ejusdem verbi præcones, viri apostolici. Non enim raro simili sensu metaphora sagittæ adhibetur : *Posuit me sicut sagittam electam* (Isai. XLIX, 2). — *Sicut sagittæ in manu potentis, ita filii excussorum*. Ps. CXXVI.

Sagittæ dicuntur *acutæ*, quia magnam habent efficaciam penetrandi corda durissima. — Dicuntur populi sagittis istis vulnerati cadere sub Regem : quia non vulnerantur, ut omnino exstinguantur, sed ut moriantur peccato et vivant justitiæ, et eo modo subjiciantur Christo. — Dicuntur sagittæ penetrare in corda inimicorum regis, id est, in corda peccatorum : quia corda compunctione penetrant, et amoris igne incendunt. Nam jacula verbi Dei cordibus quibus infiguntur inhærent, ut vulnus salutare conservent, et ex inimicis amicos faciant et sanctos.

8. *Sedes tua, Deus, in sæculum sæculi : virga directionis virga regni tui.*

Venit tandem ad supremam dignitatem Messiæ, et diserte eum vocat Deum ; sedem regni ejus æternam fore dicit, sceptrumque ejus sceptrum *directionis*, id est, æquitatis ac justitiæ : intellige, regimen ejus fore justissimum.—Justitiam hanc Regis propriam spendidius explicat, subjungens :

9. *Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem : propterea unxit te, Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis.*

Quoniam iterum illud *propterea* significare potest causam vel effectum, ut supra, versu 3 ; ideo et iste locus sensum admittit duplicem. Sensus primus : Quia dilexisti justitiam et odisti iniquitatem, obediendo usque ad mortem crucis ; propterea, o Fili Dei, unxit te Deus Pater *oleo lætitiæ :* id est, unctione *gloriæ*, collocando te ad dexteram suam, super omnes angelos atque homines, cohæredes tuos in cœlis. — Sensus alter : Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem, pro-

pterea quod Deus Pater unxit te oleo *gratiæ* præ consortibus tuis : qui nempe tecum sunt sive humanæ naturæ, sive sacerdotii, sive regni, sive demum salutis participes; quia videlicet unxit te gratia unionis hypostaticæ, unde factum est ut in te Spiritus sine mensura effunderetur, cæteri autem omnes de plenitudine tua mensuram acciperent.

Prior interpretatio videtur præferenda : 1° quia *oleum lætitiæ* melius significat gloriam ; 2° quia illi qui jam vocatur Deus, melius dicitur collata unctio gloriæ quam unctio divinitatis. — Animadvertendum enim est, Christum hoc versiculo iterum vocari Deum ; cum illud *Deus* primo loco, vocativi casus sit.

10. *Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis*, (supple : *manant, nec non*) *a domibus eburneis : ex quibus delectaverunt te filiæ regum in honore tuo.*

Concludit encomium Regis enarrando externum ejus apparatum, vestimentorum fragrantiam et palatii nobilitatem. — Exquisita aromata significantur verbis illis *myrrha*, et *gutta:* id est, stacte, vel aloe (1); et *casia*, forte cinnamomum. — Domus eburneæ sunt palatia sumptuosa, quorum parietes tecti sint ebore. — *Filiæ regum in honore tuo* : id est, filiæ regum quæ tibi serviunt, et comitatum gloriæ faciunt.

Sensus ergo sic enuntiari potest : Suavissimi odores spirant ex vestimentis tuis, et ex palatiis eburneis ; seu vestimenta tua, et palatia ebore contecta, perfusa sunt pretiosissimis odoramentis et aromatibus : ex quibus aromatibus delectant te et lætitia afficiunt filiæ regum, quæ tibi honoris causa serviunt.

Hæc omnia figurata sunt et allegorice dicta, de gratiis et virtutibus animæ et corporis Christi excellentissimis, quæ aromatibus designantur. — Per *vestimenta* intelligitur Christi humanitas, qua velut vestimento aut velo divinitas contegitur. — Per *domos eburneas* (vel quod idem est, per domum eburneam), intelligitur eadem humanitas, et speciatim corpus Domini, quod est quasi templum purissimum, in quo divi-

(1) Existimant hoc esse aromaticum lignum, quod vocatur *santal*.

nitas inhabitat, et de quo ipse dixit Judæis : *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud... dicebat autem de templo corporis sui.* Joan. II. 19. 21. (Cf. II Cor. V, 1 seq.)

Interpretes nonnulli *domos eburneas*, pie intelligunt de Beata Virgine; totumque versiculum sic exponunt : Virtutum omnium odores spirant, o Christe, ab anima tua et corpore, quæ vestimenta tua sunt, deprompta *a domibus eburneis*, nempe a candidissimis visceribus Beatæ Virginis Matris ; *ex quibus* spiritualiter exortæ quoque, et sanctitatis odore perfusæ virgines, *delectaverunt te*, tanquam *filiæ regum* honori tuo servientes.

Filiæ regum regis honori servientes, sunt vel regna Evangelio acquisita ; vel animæ regiæ, electæ et peculiariter Christo devotæ. — Ipsæ delectaverunt eum iisdem odoramentis, dum post Regem in odorem unguentorum, i. e. virtutum ejus currunt ; et eumdem odorem patientiæ, humilitatis ac charitatis, Christi nempe odorem suavissimum spargunt.

11. *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato : circumdata varietate.*

Incipit *tertia psalmi pars* : encomium sponsæ Christi : quam laudat — 1° ab ejus ornatu, — 2° ab amore, — 3° ab imperio, — 4° a comitatu, — 5° a fecunditate gloriosa.

Hæc autem sponsa est Ecclesia, quæ ratione potestatis, sanctitatis ac virtutum, exhibetur ut Regina ornatissima. *Vir caput est mulieris, sicut Christi caput est Ecclesiæ : ipse, salvator corporis ejus... Dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ ; ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam.* Eph. V, 23. seq.

Sensu consequenti ac secundario, sponsa Christi hic celebrata, est quævis anima perfecta, et potissimum Beata Virgo Maria : quæ, licet Mater Christi sit secundum carnem ; est tamen etiam sponsa ejus secundum spiritum, et inter membra Ecclesiæ primum obtinet locum. Itaque non sine ratione hic psalmus canitur in festis Beatæ Virginis, et aliarum etiam virginum ; nec immerito dicitur de singulis : *Veni, sponsa Christi, accipe coronam.*

Digitized by Google

Sponsa Christi dicitur *Regina*, quia dignitatis Sponsi sui Regis est particeps.—*A dextris tuis*, id est proxima tibi, in loco summi honoris. — *Astitit*, et non *sedit*, inquit Chrysostomus, quia sedere convenit æquali; et ideo Filius sedet ad dexteram Patris, ut æqualis; Ecclesia autem, ut inferior, assistit, cum cœlestibus potestatibus, quæ assistere dicuntur coram Deo.

Astitit autem in ornatu pretioso, qualis Reginam decet. *In vestitu deaurato circumdata varietate :* hebraice, *in auro ac varietate de Ophir*, quæ regio Indica erat, ex qua aurum purissimum quærebatur.

Varietas illa proprie indicare videtur ornamenta varia sponsæ, ut diadema, monilia, cingulum, calceamenta et similia; — metaphorice autem ornatus ille pretiosus ac varius, varias Ecclesiæ virtutes, varia dona ejus ac charismata significat. Hieronymus et Chrysostomus per vestem auream, gratiam sanctificantem; per varietatem, varias virtutes, fidem, spem, charitatem, humilitatem etc, intelligunt. Quæ nequaquam pugnant, imo consonant cum verbis Apocalypseos : *Venerunt nuptiæ Agni, et uxor ejus præparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se byssino splendenti et candido. Byssinum enim justificationes sunt Sanctorum.* Apoc. XIX, 8.

12. *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.*

13. *Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum.*

His verbis, sub forma hortatoria prædicatur ardens Ecclesiæ erga Christum amor, quo relinquit patrem, matrem et omnia ut divino Sponso adhæreat. — *Audi*, inquit *filia...* per apostrophen Ecclesiam alloquens, quam *filiam* appellat, vel in persona Dei Patris, secundum Hieronymum; vel in persona alicujus Patris Ecclesiæ, id est, alicujus Apostoli vel Prophetæ, ut censet Augustinus. Est autem sensus, quasi dicat : O sponsa Christi, audi verba Sponsi tui, ea considera, eisque obedi perfecte; et quo facilius id facias, obliviscere populum tuum et domum patris tui. — Allegoricis hisce verbis invitatur Ecclesia ad accipiendam scientiam Christi,

audiendo doctrinam ejus, contemplando exempla, implendo præcepta. Invitatur quoque ad obliviscendam gentem suam, et paternam domum, quia renuntiare debet superstitionibus Gentilitatis, et legibus cæremonialibus Synagogæ; imo sensu altiore, quia oblivisci debet et odio habere mundum atque ea quæ in mundo sunt. Nam electa est Ecclesia de mundo, quæ domus est patris nostri veteris Adami, e paradiso ejecti; vel, si melius placet, ipsius diaboli. *Ego elegi vos de mundo* (Joan. XV, 19). — Omnia oblivisci debet, ut unice Sponso contemplando et amando sit intenta.

Quod addit : *Et concupiscet Rex decorem tuum...* Rationem reddit, cur Ecclesia debeat esse tota amori et obedientiæ Sponsi cœlestis intenta : quia videlicet sic fiet, ut vere placeat oculis ejus, et mereatur amorem cordis ejus. Nihil enim gratius ei est, quam obedientia mandatis suis; quoniam non alius est Rex ille Sponsus Ecclesiæ, quam Dominus Deus ab omnibus creaturis adorandus : *Quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum.*

Potest etiam illud : *Et concupiscet Rex decorem tuum*, spectari ut in parenthesi positum; et tunc motivum principale cur sponsa pro Sponso omnia relinquere debeat, erit : *Quoniam ipse est Dominus Deus.*

14. *Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur : omnes divites plebis.*

Jam laudat Reginæ imperium, et prædicit fore ut regna et provinciæ gentilium agnoscant Ecclesiam, eique obsequia et munera, id est, corda sua et obedientiam exhibeant.

Illud *filiæ Tyri* significare videtur ipsam civitatem Tyrum, et ab ea dependentes provincias; repræsentat autem generatim gentilitatem, quia Tyria respublica, Palæstinæ vicina, tunc temporis inter ethnicas gentes erat clarissima. — *In muneribus vultum tuum deprecabuntur :* scilicet cum muneribus venient supplicantes tibi, vel tanquam favorem deprecantes, ut ante faciem tuam admittantur. Quibus verbis allegorice significatur, Gentes pro honore ac gratia summa

habituras possidere religionem Christi, et pertinere ad Ecclesiam ejus. *Omnes divites plebis* : id est, ditissimi populorum, præclarissimæ gentes ad te venerabundæ ac supplices venient.

15. *Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus : in fimbriis aureis circumamicta varietatibus.*

Revertitur ad Reginæ gloriam, et pulchritudinem, quam distinctius explicat. — *Omnis*, inquit, *gloria ejus ab intus* : id est, universa gloria filiæ Regis, sive Ecclesiæ, est essentialiter intrinseca, spiritualis et in corde : consistens in fide, charitate, etc. (Cf. I Pet. III, 3, 4).—Addit autem, *in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus* ; id est, amictu ornata variegato, quod ornamentum quoque extrinsecum designat; nec tamen contradicit præcedentibus verbis. Sensus enim est : Quamvis externus decor ei non desit, hic tamen vix umbra est interni, et quasi pro nihilo reputandus; — vel : Gloria Ecclesiæ, quæ essentialiter interna est, resplendet tamen extrinsecus in fimbriis aureis et in amictu variegato.

Quibus verbis imprimis declarat propheta, pulchritudinem et magnificentiam quam describit, esse spiritualiter intelligendam, ut carnalibus cogitationibus quæ suboriri possent, occurrat ; ideo dicit, *Ecclesiæ gloriam esse ab intus.*—Dicendo autem, omnem gloriam et decorem internum esse, nequaquam exteriorem cultum et cæremonias, quæ sunt pietatis retinacula, excludit aut reprobat; sed significat duntaxat bonorum spiritualium præstantiam: hæc enim interiora velut anima sunt, ex qua omnis efficaciam et gratiam ad exteriora promanare oportet.

Si consideremus verba, pronomen *ejus* redundat per pleonasmum, unde et græce deest. — *Fimbriæ aureæ*, proprie ornamentum sunt, quo vestis ora distinguitur; metaphorice vero designare videntur opera exteriora charitatis.—Per *varietates*, intelligitur proprie, vel vestis opere phrygio intertexta; vel idem quod supra, nempe ornamenta varia quibus sponsa condecoratur; metaphorice autem, vel variæ virtutes Ecclesiæ, vel variæ observationes, variique Deum colendi

ritus ordinesque religiosi diversi. Ecclesia enim dispensatrix est *multiformis gratiæ Dei* (1 Pet. IV, 10). — *Divisiones scilicet gratiarum sunt : idem autem Spiritus; et divisiones ministrationum sunt : idem autem Dominus; et divisiones operantium sunt : idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus... dividens singulis prout vult.* 1 Cor. XII, 4 seqq.

Cur autem, Ecclesia *sponsa regis* cum sit, hic vocatur *filia regis?* — Resp. 1° Ut adoptio ejus divina significetur, secundum illud : *Dedit eis filios Dei fieri.* Vel 2° vocatur *filia regis*, id est, filia Dei Patris : utpote sponsa unigeniti Filii Patris. Vel 3° dicitur *filia regis*, id est, uxor regia, adolescentula et virgo : ut significetur perpetua Ecclesiæ juventus.

16. *Adducentur Regi virgines post eam : proximæ ejus afferentur tibi.*

17. *Afferentur in lætitia et exultatione : adducentur in templum Regis.*

Hic laudat Reginam ab ipsius comitatu. Alloquens enim Sponsum, etsi in tertia persona, describit sponsæ subsequentes comites, quasi dicat : Post Ecclesiam, sponsam Christi principalem, adducentur etiam ad thalamum tuum, o cœlestis Sponse, virgines aliæ : illæ nempe, quæ reginæ fuerint proximæ, conjunctæ et similes, quæque supra vocatæ sunt *filiæ regum in honore*, nimirum Regis glorioso famulatui peculiariter consecratæ. — Hæ autem quænam significantur? 1° Animæ selectæ, quæ virginitatem suam Deo consecrarunt. — 2° Omnes Ecclesiæ particulares, quæ Ecclesiæ Romano-Catholicæ adhærent et obediunt. — 3° Si per sponsam Christi principalem intelligatur Beata Virgo Maria, post eam venientes erunt omnes virgines, reginam virginum imitantes.

Addendo : *Afferentur in lætitia et exultatione : adducentur in templum Regis*, explicat gaudium tam multiplicium nuptiarum. — Adducentur in regis domum seu palatium : quod est templum, sive cœlum; eoque introducentur cum magna lætitia sua, et applausu totius curiæ cœlestis. Fortasse hic respicitur canticum illud, quod soli Virginum choro in cœlesti regno cantare licet : *Et cantabant quasi canticum novum ante*

Digitized by Google

sedem... Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati : virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. Apoc. XIV, 3, 4.

18. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos principes super omnem terram.*

19. *Memores erunt nominis tui, in omni generatione et generationem.*

20. *Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, et in sæculum sæculi.*

Quarta pars : laus filiorum. — Post expositam dignitatem ac gloriam Sponsi et sponsæ, transit propheta ad fructum nuptiarum, dicens : nascituram ex hoc matrimonio felicissimam prolem, quæ toti orbi terrarum imperatura sit, Deique gloriam celebratura in æternum.

In his verbis, *pro patribus tuis*, pronomen *tuis*, ut communius censent Patres, est referendum ad sponsam, quæ supra est jussa oblivisci paternam domum, adeoque majores seu patres suos; et sensus est : Pro patribus quos habuisti, o sponsa, id est, pro patriarchis et prophetis; nec non pro patribus quos reliquisti in gentilitate, et quorum oblivisci jussa es : nati sunt tibi filii, Apostoli nimirum et apostolici viri, orbis terrarum principes et legislatores : *Constitues eos principes super omnem terram.* Scilicet pro duodecim Patriarchis, principibus tribuum Israel, nati sunt duodecim Apostoli, principes mundi; et hi vicissim, Patres effecti eorum quos in Christo genuerunt, locum dederunt filiis, Episcopis nempe et Ecclesiarum rectoribus; quæ generatio perpetua sanctæ Matris Ecclesiæ, principatum obtinet in universo mundo.

Duo sequentes versiculi, 19 et 20, explicant regiæ sobolis nobilitatem; simulque encomium Regis, et psalmum concludunt : significando nimirum, fore ut sancta proles ex tam sancto connubio nascitura, non alium habitura sit finem nisi perpetuam Dei laudem. — Prædicitur hic Ecclesiæ indefectibilitas et perpetua sanctitas.

19. *Memores erunt nominis tui, Domine...* omnes illi filii, inquit, per successivas generationes nascituri, memores erunt nominis tui, o Deus, ut illud laudent ac prædicent; ex quo sequetur, ut populi fideles ab ipsis instituti, laudes tuas similiter celebrent :

20. *Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, et in sæculum sæculi.* Scilicet laudabunt te in hac vita et in futura. Etsi enim in patria cessabunt preces et lacrymæ; laudatio tamen et glorificatio non cessabunt.

Spectavimus hæc ultima verba ut directa ad Deum Patrem; intelligi quoque possunt ut dicta ad Christum Regem, cujus nomen una cum Deo Patre et Spiritu sancto ab Ecclesia laudabitur in æternum.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Eructavit* recitatur, 1° in Nativitate, Circumcisione et Transfiguratione Domini; 2° in festis B. M. Virginis, cæterarumque Virginum; 3° in festis Apostolorum.

1° In festis mysteriorum Christi, Ecclesia, ut patet, Sponsi sui laudes celebrat et decora; eumque contemplatur ut speciosum forma præ filiis hominum. — Porro si celebrat Nativitatem, peculiarius elucere illam pulchritudinem videt in suavissima Verbi incarnati infantia, atque in regia ipsius paupertate; — si celebrat Circumcisionem, in signaculo circumcisionis, et in nomine Jesu, quod puero imponitur, tanquam in regiis insignibus; — si celebrat Transfigurationem, in manifestatione cœlestis illius claritatis, qua resplenduit facies ejus sicut sol, et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix.

2° In festis B. M. Virginis, Ecclesia, Dei Genitricem considerans ut cœli Reginam ac Spiritus sancti Sponsam, eam celebrat primum indirecte : laudando Regem, Filium ejus, cujus gloria in ipsam redundat; secundo directe, ipsam intuendo, ut adstantem a dextris Regis, in vestitu deaurato.

Cæteræ Virgines, Christi sponsæ, similiter laudantur primum in Sponso suo glorioso; deinde in se ipsis, quatenus

Beatissimæ Virgini Mariæ, Virginum Reginæ similes factæ sunt, ejusque vestigia secutæ; adeo ut ad eas præcipue pertineat illud : ***Adducentur Regi virgines post eam, proximæ ejus afferentur tibi : afferentur in lætitia et exultatione, adducentur in templum Regis.***

3° In festis Apostolorum, Beati Apostoli celebrantur primo indirecte : nimirum in Christo Rege, cujus sunt electi milites; et in Ecclesia, cujus simul sunt fundatores et ornamentum, secundum illud : ***Et murus civitatis habens fundamenta duodecim; et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum Agni.... Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata*** (Apoc. XXI, 14, 19). — Secundo, laudantur in se, quatenus principes constituti super terram, ut regnum justitiæ tueantur; eorumque regimine sanctificati populi, confiteantur Domino in æternum, et in sæculum sæculi.

PSALMUS XLV.

Deus noster refugium et virtus.

1. Deus noster refugium et virtus : adjutor in tribulationibus quæ invenerunt nos nimis (1).

2. Propterea non timebimus dum turbabitur terra : et transferentur montes in cor maris.

3. Sonuerunt et turbatæ sunt aquæ eorum : conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

4. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei : sanctificavit tabernaculum suum Altissimus (2).

5. Deus in medio ejus, non commovebitur : adjuvabit eam Deus mane diluculo.

6. Conturbatæ sunt gentes, et inclinata sunt regna : dedit vocem suam, mota est terra.

7. Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob.

1. Deus noster refugium nobis est et fortitudo : adjutor in tribulationibus quæ invenerunt nos nimis.

2. Propterea non timebimus etiam dum funditus turbabitur terra, et excussi montes transferentur in medium mare.

3. Et reipsa sonuerunt et turbatæ sunt aquæ marium, concussique sunt montes forti brachio Dei.

4. At interim flumen abundans lætificat civitatem Dei : quia hanc sanctificavit sibi in tabernaculum Altissimus.

5. Vere Deus in medio ejus, ideoque non commovebitur : sed adjuvabit eam Deus semper promptissime.

6. Conturbatæ quidem sunt gentes, et labefacta sunt regna : et ubi misit Dominus vocem tonitrui sui, mota est universa terra.

7. Tunc autem Dominus exercituum nobiscum manet : protector noster Deus Jacob.

(1) Juxta hebræum : *Adjutor in tribulationibus inventus est validus.*

(2) Juxta hebræum : *Fluminis rivuli lætificant civitatem Dei, sanctuarium tabernaculi Altissimi.*

Digitized by Google

8. Venite, et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terræ.

8. Quin imo, venite, videte opera Domini, et prodigia quæ posuit super terram: auferendo bella ab orbe terrarum.

9. Arcum conteret, et confringet arma: et scuta comburet igni.

9. Ecce arcum contrivit et confregit arma: et scuta combussit igne.

10. Vacate, et videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in Gentibus, et exaltabor in terra.

10 Vacate igitur, et ex his cognoscite quoniam ego sum Deus, qui solus exaltabor in Gentibus et exaltabor in terra.

11. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

11. Nos itaque merito cantabimus semper: Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

—

Explicatio.

Argumentum. — Præsens psalmus, ait Jansenius, compositus putatur occasione victoriæ Davidi concessæ de omnibus suis circumquaque inimicis, regno suo infestis; aut, secundum alios, occasione liberationis, qua, tempore Ezechiæ regis, populum Juda et civitatem Jerusalem Dominus liberavit ab obsidioue Assyriorum, plaga magna illos cædens, et suis pacem præbens. Est itaque gratulatio pro insigni aliquo auxilio, filiis Israel et sanctæ civitati Jerusalem divinitus collato: propter quod deinceps, etiam maximis in periculis, securos se fore canunt; aliasque gentes ad considerationem divinæ potentiæ in populo Israel declaratæ invitant.

Secundum sensum mysticum, psalmus hic vox est Christi fidelium, exultantium in Deo, quod illis a persecutione et oppugnatione infidelium tandem liberatis, pacem universalem præstiterit: voce evangelicæ prædicationis iniquos ac superbos dæmones conturbando et prosternendo; gentesque, armis contra Ecclesiam depositis, fidei subjiciendo.

I. *Deus tuetur populum suum ab omni malo.*
II. *Deus lætificat populum suum omni bono.*

1. *Deus noster refugium et virtus: adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.*

Testantur populi Deo dicati, se Deum habere protectorem et adjutorem in omnigena tribulatione sua. *Deus noster*, inquiunt, *refugium et virtus...* scilicet *refugium* tutissimum quando fugiendum est, et *virtus* quando pugnandum ac sustinendum: utroque autem tempore ipse Deus omnipotens est *adjutor* populo suo, nempe modo incolumitatem ei præbendo, modo etiam victoriam et omnia bona pacis. — *In tribulationibus quæ invenerunt nos nimis:* id est quæ multæ et graves invaserunt nos; — nisi præferatur lectio hebraica: *Adjutor Deus in tribulationibus inventus est validus.*

Hinc, ex firmissima illa fide de adjutorio Dei, quod nunc iterum insigni effectu experti sunt, maxima fiducia impleti addunt, se nihil timere:

2. *Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris.*

3. *Sonuerunt, et turbatæ sunt aquæ eorum; conturbati sunt montes in fortitudine ejus.*

Deo, inquiunt, protegente nos, nihil timebimus, securi erimus: etiamsi omnia, terra et mare sus deque vertantur; etiamsi terra ita concutiatur ut montes conjiciantur *in cor maris* (græce, *marium*): id est, in medium mare. —Et revera hujusmodi commotiones vidimus: 3. *Sonuerunt et turbatæ sunt aquæ eorum*, id est marium; *conturbati sunt montes in fortitudine ejus*, id est, Dei: nimirum potentia et robore divini brachii, quod solum potest montes movere et tremefacere.

Mystice hic describuntur, 1° Ecclesiæ persecutiones et tentationes, quæ Deo permittente exoriuntur; 2° perturbatio terribilis, qua mundum in novissimo die concutiet divina justitia, quaque omnes impios involvet. — *Terra* designat homines terrenos; *montes*, superbos et potentes sæculi; *mare*, magnitudinem et amaritudinem tribulationum, quibus immergentur impii in die judicii; *turbatio aquarum et montium*, terrorem reproborum.

Google

4. ***Fluminis impetus lætificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.***

5. ***Deus in medio ejus, non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo.***

Incipit *altera pars*,quæ bona exponit civitatis Dei,simulque rationem explicat securitatis modo indicatæ. — Describitur scilicet status sanctæ civitatis, oppositus conturbationibus mundi impii. Civitas Dei possidet flumen Dei, tabernaculum Dei, ipsum Deum.

Fluminis impetus, (hebraice *fluminis divisiones, rivuli*,) indicat aquas beneficas et abundantes, oppositas amaris fluctibus sævi maris. Hæc figura forte alludens ad aquas fontis Siloe, ex monte Sion defluentes, indicat divinæ protectionis abundantiam.

Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. En tantæ protectionis ratio : quia civitas Dei est, quam elegit Deus et sanctificavit in tabernaculum sibi. *Sanctificavit*, id est, separavit ab omni profano contactu et violatione hanc civitatem, tanquam rem et habitationem suam. *Sanctificare*, separationem indicat rei sacræ a profanis.

Mystice, *civitas Dei* est Ecclesia, — vel Beata Virgo Maria, — aut alia quævis anima sancta : hæc enim templa ac tabernacula sibi sanctificavit Altissimus. — *Flumen lætificans*, est abundantia gratiarum in hoc sæculo, vel torrens voluptatum in futuro. *Ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei et Agni* (Apoc. XXII, 1). — Nonnulli, etsi minus recte, flumen accipiunt in malam partem, pro impetu tribulationum, qui non nocet Ecclesiæ sed eam lætificat.

5. *Deus in medio ejus, non commovebitur...* Hoc opponitur instabilitati terræ et montium. Civitas Dei nulla perturbatione movebitur, quia *Deus est in medio ejus*, in corde ejus, præsentissimus ei manet, ut eam adjuvet. *Adjuvabit eam Deus*, et quidem *mane diluculo :* id est mature, opportune, prompte. — *Mystice* vero, in exortu diei, seu incipiente die felicitatis æternæ, civitati suæ lætitiam et stabilitatem dabit perfectam. Scriptura enim comparat infidelitatis tempus tenebris noctis;

Digitized by Google

tempus fidei, auroræ; visionem gloriæ, claritati diei. ***Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.*** II Pet. I, 19.

6. ***Conturbatæ sunt gentes, et inclinata sunt regna : dedit vocem suam, mota est terra.***

7. ***Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob.***

Clarius explicatur illud ***non commovebitur***, et ***adjuvabit eam Deus.*** Nimirum : ***Dedit vocem suam***, id est, intonuit Dominus contra hostes populi sui; ideoque gentes et regna hostilia statim nutant et cadunt, imo universa terra contremiscit. Nos autem in pace sumus quia ***Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.***

Mystice, prophetia hæc est de spiritualium inimicorum ruina. *Vox Dei* intonans, est vox Evangelii; vel vox divinæ justitiæ, quæ præsertim in fine mundi audietur. — Regna quæ corruunt, repræsentant regnum Satanæ, dominantis in Gentes per idololatriam, et per peccatum in animas; — repræsentant quoque persecutiones varias, et quoslibet spirituales inimicos : hi quamvis potentes sint, trement sicut tremit terra, et cadent voce Christi Domini : qui est ***Dominus virtutum***, id est, exercituum, nempe Deus omnipotens.

8. ***Venite et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram : auferens bella usque ad finem terræ.***

9. ***Arcum conteret et confringet arma : et scuta comburet igni.***

Hanc Dei erga populum suum protectionem et beneficentiam tam mirabilem non sufficit ut enarret; vult ut eam omnes populi contemplentur. Quare invitat eos, dicens : Venite, considerate opera Domini, seu miracula quibus implevit terram, auferendo omnia bella, et ipsa bellica instrumenta destruendo : ***Arcum conteret et confringet arma, et scuta comburet igni.*** — Prædicitur his verbis pax universalis ; fore scilicet, ut illa pax, quam Dominus civitati suæ dabit, exten-

datur ad universum terrarum orbem. Hæc autem pax universalis designat, 1° fidem catholicam quæ pacem Christi continet; 2° æternam pacem Ecclesiæ triumphantis, cujus prospectu Ecclesia militans in bellis sustinendis confirmatur.

10. *Vacate, et videte quoniam ego sum Deus : exaltabor in gentibus, et exaltabor in terra.*

Iterum invitat homines ad considerationem salutarem : et quo efficacius persuadeat, inducit ipsum Deum loquentem et exhortantem. — Modo dicebat, *venite;* nunc, ut ostendat quomodo venire oporteat, dicit, *vacate:* id est, omnem aliam curam, præsertim peccaminosam seponite, et mente libera atque tranquilla considerate... Sic enim videbitis *quoniam ego sum Deus* : *exaltabor in gentibus et exaltabor in terra.* Cujus sententiæ sensus est, 1° evidenter cognoscetis, me Deum Israel, esse verum Deum, magnum coram omnibus gentibus et per totum orbem terrarum; 2° sensu mystico, juxta sanctum Basilium : Cognoscetis, me Jesum Nazarenum, etsi homo esse videor sicut cæteri, esse simul verum Deum; nam cum suspensus fuero in cruce, omnia traham ad me ipsum, et adeo exaltabor, ut in nomine meo omne genu flectatur.

Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob.

Concluditur psalmus repetitione versus 7, quo affectus pius, qui totius cantici velut fructus est, altissime cordi maneat impressus.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Deus noster refugium*, recitatur 1° in Epiphania Domini; 2° in Dedicatione Ecclesiæ; 3° in officio Beatæ Mariæ Virginis; 4° in officio aliarum Virginum; 5° in officio Martyrum.

1° In Epiphania Domini imprimis respicitur versiculus 10: *Vacate et videte quoniam ego sum Deus*: *exaltabor in Gentibus,*

et exaltabor in terra. Ecclesia scilicet cantat felicitatem suam, eo quod possideat Christum Regem, protectorem, pacificum, dominatorem Gentium.

2° In Dedicatione Ecclesiæ, celebratur Christus ut protector ac fons omnis gratiæ, habitans nobiscum, in medio nostrum, in tabernaculo templi quod sibi sanctificare dignatus est : *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.*

3° In officio de Beata, nomine *civitatis Dei* allegorice spectatur sancta Dei Genitrix, quæ gremio suo Christum portare meruit, quam sibi in tabernaculum sanctificavit Altissimus, et per quam possidemus Christum ejusque gratias: scilicet per quam *Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.*

4° In festis de aliis Virginibus, spectatur mystice corpus humanum ut templum ac tabernaculum Dei, quod per castitatem præcipue sanctificandum est. At vero ipse Deus habitans in sacrario virginei corporis, ipse est refugium et virtus, adjutor in insultibus nimiis quibus humana fragilitas impugnatur : *Deus in medio ejus, non commovebitur.*

5° In officio Martyrum celebrantur militum Christi certamina, fortitudo in Domino, et gloriosi triumphi: *Deus noster refugium et virtus... Venite et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram... Arcum conteret et confringet arma... Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Jacob.*

Digitized by Google

PSALMUS XLVI.

Omnes gentes, plaudite manibus.

1. Omnes gentes, plaudite manibus : jubilate Deo in voce exultationis.

2. Quoniam Dominus excelsus, terribilis : Rex magnus super omnem terram.

3. Subjecit populos nobis : et gentes sub pedibus nostris.

4. Elegit nobis hæreditatem suam : speciem Jacob, quam dilexit.

5. Ascendit Deus in jubilo : et Dominus in voce tubæ.

6. Psallite Deo nostro, psallite : psallite Regi nostro, psallite.

7. Quoniam Rex omnis terræ Deus : psallite sapienter.

8. Regnabit Deus super gentes : Deus sedet super sedem sanctam suam.

1. Omnes gentes, plaudite manibus : jubilate Deo voce lætissima.

2. Quoniam Christus Dominus noster excelsus est, terribilis, et Rex magnus super omnem terram.

3. Ipse per Apostolos subjecit nobis populos et gentes universas.

4. Ipse dedit nobis tanquam filiis hæreditatem suam : quæ gloria est prædilecti Israelis.

5. Ipse primus eo ascendit, Homo-Deus, in jubilo : et Dominus triumphator, in voce tubæ.

6. Psallite Christo Deo nostro, psallite : psallite Regi nostro, psallite.

7. Quoniam Rex omnis terræ Christus Deus : psallite dignissime.

8. Regnabit Christus Deus noster super gentes, per Apostolos et successores eorum : sedens interim ad dexteram Patris, Deus et Homo super sedem sanctam suam.

Digitized by Google

9. Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham : quoniam dii fortes terræ vehementer elevati sunt.

9. Regnabit, inquam, super gentes : nam principes populorum congregati sunt velut in unum populum, et subjecti Deo Abraham : et quidem hac subjectione, illi principes ac velut dii potentes terræ, aucti sunt gloria maxima.

—

Explicatio.

Argumentum. — Interpretes nonnulli ex recentioribus in hoc psalmo agi putant, sensu litterali, de translatione seu ascensione Arcæ fœderis in montem Sion; SS. Patres autem fere unanimiter, celebrari dicunt, non solum sensu spirituali, sed etiam litterali, victoriam Christi ejusque ascensionem in cœlum.

I. *Gaudium ob Christi victoriam.*
II. *Gaudium ob Christi ascensionem.*

—

1. *Omnes gentes, plaudite manibus : jubilate Deo in voce exultationis.*

Invitat propheta homines,ut voce et plausibus magnam animi lætitiam demonstrent, quia magnum ipsis bonum magnaque gloria divinitus data est in Christo. — Invitat autem omnes gentes, quia Christus Salvator et Rex est, non Judæorum tantum, sed omnium Gentium. Hic sensus colligitur ex gaudendi motivis quæ sequuntur.

2· *Quoniam Dominus excelsus, terribilis : Rex magnus super omnem terram.*

3. *Subjecit populos nobis : et gentes sub pedibus nostris.*

4. *Elegit nobis hæreditatem suam : speciem Jacob, quam dilexit.*

En tres gaudendi rationes : Domini magnitudo, ejus triumphus, adoptio nostra in hæredes ejus. — *Quoniam,* inquit,

Dominus excelsus, terribilis... Hæc verba in Christo verificantur, qui *excelsus* est ratione divinitatis; *terribilis*, ratione potentiæ et belli contra peccatum; *Rex magnus super omnem terram*, ratione Ecclesiæ suæ catholicæ.

3. *Subjecit populos nobis : et gentes sub pedibus nostris.* Altera lætandi causa est triumphus a Christo pro nobis relatus. Sicut olim subjecit gentes Chanaan antiquo populo Israel; ita novo Israel, duodecim Apostolis suis, subjecit omnes gentes terræ. Alludit enim propheta ad victorias Josue de regibus Chananæis (Jos. Cap. I.). — Altiore sensu significatur, nobis, Christi fidelibus, subjici per Christi gratiam omnes animæ hostes; ita ut per ipsam de omnibus triumphemus : *Deus semper triumphat nos in Christo Jesu.* II. Cor. II, 14.

4. *Elegit nobis hæreditatem suam : speciem Jacob, quam dilexit.* Tertia gaudendi ratio, adoptio nostra in filios Dei per Christum : qui non tantum vicit inimicos nostros, sed dedit nobis filios Dei fieri et hæredes cœli.

Sensus verborum est, vel 1° Elegit quosdam ex nobis tanquam hæreditatem suam, seu populum proprium : elegit ex nobis, *speciem Jacob, quam dilexit*, id est, pulchritudinem, ac velut florem populi Judaici : nempe Apostolos primosque discipulos, qui primitivam Ecclesiam constituerent, quosque singulariter prædilexit. — Vel 2° melius : Elegit pro nobis, ac paravit nobis hæreditatem suam cœlestem : gratiam nempe in hac vita, et gloriam in futura. Hæc autem hæreditas merito vocatur *species Jacob*, seu gloria Jacobæorum, Israelitarum, h. e. fidelium, fidem ac virtutes Jacob patriarchæ sectantium : quia revera adeo homines nobilitat, ut per eam efficiantur *divinæ consortes naturæ*. II Pet. I, 4 (1).

5. *Ascendit Deus in jubilo : et Dominus in voce tubæ.*

Altera pars, ascensio Domini in thronum cœlestem, ut ibi sedeat ad dexteram Patris.—Postquam Christus nobis hæreditatem cœlestem comparavit, ascendit ut victor gloriosus, *in*

(1) Hæc secunda expositio Vulgatæ melius convenit cum hebræo textu, qui ab Hieronymo sic vertitur : *Elegit nobis hæreditatem nostram : gloriam Jacob quam dilexit.*

jubilo, in voce tubæ : quæ de spirituali jubilo, deque angelorum exultatione atque canticis intelligenda sunt. — Hic propheta, ex admiratione ascensionis, provocat omnes ad acclamandum laudibus tantæ gloriæ, dicens :

6. *Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.*
7. *Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.*

Frequenti repetitione ardorem demonstrat affectus. *Psallite*, inquit, *sapienter*, id est, intelligenter: nempe non tantum modulate et concinne, sed etiam cum intelligentia mysteriorum, et cum affectu pietatis, quæ psalmis continentur. — Hinc patet, quam utile sit quamque menti Ecclesiæ conforme, Psalmorum studium ac meditatio.

8. *Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.*

Jam contemplatur Christum sedentem in cœlesti suo throno, ad dexteram Patris, unde regnum exercet in terram, et omnes gentes moderatur.

Regnabit, inquit, *super gentes:* id est, non contentus Israelitis, qui ipsum ut Regem susceperunt, regnum suum extendet ad omnes gentes per Apostolos suos, ipse interim sedens ad dexteram Patris, *super sedem sanctam suam*: id est, super sedem sanctitatis et justitiæ, ad quam peccatum aut immunditia ulla accedere nequit.

9. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terræ vehementer elevati sunt.*

His ultimis verbis declarat, quomodo regnaturus sit Christus super Gentes, cum tamen ipse Rex sit Israeli promissus. *Principes*, inquit, *populorum*, videlicet gentilium, *congregati sunt cum Deo Abraham*, id est, ad eum accesserunt, eum ut Deum suum agnoscentes, devicti verbo Apostolorum. — *Quoniam dii fortes terræ, vehementer elevati sunt*: id intelligendum videtur de principibus populorum, hoc sensu: Principes populorum subjecerunt se Deo Abraham: et quidem

hac subjectione, quamvis ratione potentiæ sint velut dii in terra, vehementer tamen elevati sunt : ex idololatris nimirum et servis diaboli, regenerati in filios Dei veri et vivi.

Illud *dii fortes terræ*, juxta lectionem Vulgatæ, intelligi quoque potest de Apostolis, qui adeo repleti sunt Spiritu sancto ac divina virtute ex alto, ut tanquam dii apparuerint in terra, quibus principes populorum resistere non potuerint (1).

Sensus liturgicus.

Psalmus iste jubilatione plenus, recitatur 1° in festo SS. Trinitatis ; 2° in Epiphania et Ascensione Domini ; 3° in festis Apostolorum.

1° In festo SS. Trinitatis, est canticum jubilationis quo SS. Trinitatis majestatem laudat et exaltat Ecclesia. Scilicet quæ de Christi gloria dicuntur in hoc psalmo, Dei trini et unius gloriæ accommodat. Rectissime quidem : cum Christus omnisque gloria ejus, utpote divinum opus ad extra, effectio sit totius SS. Trinitatis.

2° In Epiphania et Ascensione, celebratur Christus ut Rex, cui subjecti sunt omnes gentes ac reges terræ, quique ascendit in regiam sedem suam ut omnibus imperet : quapropter plausus ei ac laudes magnificæ deferuntur : *Omnes gentes plaudite... psallite Deo nostro... psallite Regi nostro.* — In Epiphania peculiariter respiciuntur hæc verba : *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham.* In Ascensione vero, ista : *Ascendit Deus in jubilo, et Dominus in voce tubæ.*

3° In festis Apostolorum, Ecclesia hoc psalmo celebrat sanctos Apostolos, tum ut Christi regni præcones et propagatores ; tum ut Christi Regis in terris vicarios, qui ipsimet nomine Christi, reges terræ et populos regunt auctoritate divina, tanquam dii fortes terræ : *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham : quoniam dii fortes terræ vehementer elevati sunt.*

(1) Prior expositio magis congruit cum textu hebræo, qui sic videtur intelligendus : *Principes populorum congregati sunt cum populo Dei Abraham : quoniam Dei* (possessio) *sunt principes potentissimi terræ : vehementer elevatus est* (Deus).

PSALMUS XLVII.

Magnus Dominus et laudabilis nimis.

1. Magnus Dominus et laudabilis nimis, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

2. Fundatur exultatione universæ terræ mons Sion: latera aquilonis, civitas Regis magni (1).

3. Deus in domibus ejus cognoscetur : cum suscipiet eam (2).

4. Quoniam ecce reges terræ congregati sunt: convenerunt in unum.

5. Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt : tremor apprehendit eos.

6. Ibi dolores ut parturientis : in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

1. Magnus Dominus et laudabilis valde: præcipue in civitate Dei nostri, posita in monte sancto ejus.

2. Constitutus est cum gaudio universæ terræ mons Sion : latus septentrionale, civitas Regis magni.

3. Deus in domibus ac templis hujus civitatis cognoscetur : quippe quam suscepit protegendam.

4. Quoniam ecce reges terræ congregati sunt contra eam, et convenerunt in unum.

5. Sed ipsi, videntes eam propius, subito admirati sunt, simulque conturbati sunt et commoti sunt : statimque tremor ac stupor apprehendit eos.

6. Tunc experientur velut dolores parturientium : quia tu, Domine, conteres eos, sicut vento vehementi conterere soles naves Tharsis.

(1) Juxta hebræum : *Speciose eminens, gaudium universæ terræ est mons Sion, latus septentrionale* (Jerosolymæ, locus ubi sita est) *civitas regis magni.*

(2) In hebræo : *Deus in domibus ejus innotescet ut refugium* (ut protector)

7. Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri : Deus fundavit eam in æternum.

7. Sicut audivimus prædictum, sic impletum vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri : Deus stabilivit eam inexpugnabilem in æternum.

8. Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui.

8. Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui.

9. Secundum nomen tuum, Deus, sic et laus tua in fines terræ : justitia plena est dextera tua (1).

9. Hinc, sicut nomen tuum, Deus, ita et laus tua extenditur in fines terræ : quia justitia plena est dextera tua.

10. Lætetur mons Sion, et exultent filiæ Judæ, propter judicia tua, Domine.

10. Lætetur itaque mons Sion, et exultent filiæ Judæ : propter decreta misericordissima tua, Domine. — Vos autem beati cives Jerusalem,

11. Circumdate Sion, et complectimini eam : narrate in turribus ejus (2).

11. Circuite Sion, et complectimini eam oculis, numerate turres ejus ;

12. Ponite corda vestra in virtute ejus, et distribuite domos ejus (3), ut enarretis in progenie altera.

12. Applicate animum ad considerandam fortitudinem ejus, distincte spectate palatia ejus : ut enarretis generationi alteri.

13. Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum et in sæculum sæculi : ipse reget nos in sæcula.

13. Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, et in sæculum sæculi : ipse reget nos in sæcula.

(1) In hebræo hodie : *Justitia plena est omnis terra.*

(2) In hebræo : *Obite Sionem, et circuite eam, numerate turres ejus.*

(3) In hebræo : *Advertite animum ad antemurale ejus, discernite palatia ejus, ut enarretis ætati posteræ.*

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum.— Psalmus iste generatim spectatus, est canticum laudis ob firmissimam constitutionem civitatis sanctæ in monte Sion. — Hæc autem civitas est, vel simpliciter Ecclesia, ut censent latini Patres; vel, juxta Patres græcos, est Ecclesia non simpliciter ac directe spectata, sed sub figura Jerusalem Judaicæ, post captivitatem Babylonicam reædificatæ. Admitti potest, utrumque sensum a Spiritu sancto esse intentum; ita ut litteraliter, saltem aliquousque, urbem Jerusalem, spiritualiter vero et potissimum respexerit Ecclesiam Christi.

I. *Quomodo civitas sancta sit constituta.*
II. *Quomodo frustra impugnetur.*
III. *Quomodo Deus in ea laudetur.*

—

1. *Magnus Dominus et laudabilis nimis: in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.*

Aspiciens propheta civitatem sanctam, et in ea effulgentem admirans gloriam Domini, exclamat: *Magnus Dominus et laudabilis nimis*... quasi diceret: Deus quidem ubique laudabilis est; sed in Jerusalem et in monte Sion, ipsius cultui consecrato, præcipue ejus magnitudo apparet, ejusque laus potissimum est celebranda. — Laudaturus propheta sanctam civitatem, incipit a laude Dei, a quo illa omnem gloriam suam accipit.

In monte sancto ejus... Dominus locum cultui suo destinatum voluit esse montem, ut hoc situ atque hac imagine fidelium mentes elevarentur in cœlum.—Spiritualiter significatur Ecclesia, civitas super montem posita, ad quam omnes gentes adoraturæ Deum undique ascendunt.

2. *Fundatur exultatione universæ terræ mons Sion: latera aquilonis, civitas Regis magni.*

Sensus est: Splendide exsurgit cum magno gaudio universæ terræ mons Sion, qui extenditur ad latus septentrionale Jerusalem, et in quo sita est civitas Regis magni.

Mons Sion appellatur *latera aquilonis:* quia situs in regione septentrionali urbis Jerusalem. — Dicitur etiam *civitas Regis magni:* quia in eo exstructa erat arx, seu civitas David (II Reg. V, 9); et quia postea in eodem monte, etsi meridiem versus, ædificatum est templum Dei.

Sensu spirituali significatur mirabilis structura Ecclesiæ, sive terrestris sive cœlestis, ex lapidibus vivis; et, sensu consequenti, ædificatio templi Dei in animabus fidelium, gaudentibus angelis et sanctis : *Gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente* (Luc. XV, 10). — Ecclesia dicitur non tantum *mons Sion*, sed *latera aquilonis :* ut insinuetur, eam esse quasi murum ac munimentum, oppositum aquiloni spirituali, i. e. flamini spirituum immundorum, a quibus fideles in Ecclesia tuti quiescunt.

Nomine *Regis magni* spiritualiter intelligitur Deus et Christus, ædificator ac Rex Ecclesiæ.

3. *Deus in domibus ejus cognoscetur, cum suscipiet eam.*

Explicat quomodo illa civitas sit civitas Dei, Regis magni: Deus, inquit, ab omnibus ejus incolis cognoscetur et coletur; — vel cognoscetur vere in domibus ejus habitare, siquidem suscipiet eam contra omnes hostes protegendam ac defendendam.

Vox *domus ejus* designat singula civitatis palatia,vel eorum incolas; spiritualiter vero, singulas diœceses et parœcias quæ Ecclesiam catholicam constituunt ; singula quoque templa ; imo singula fidelium corda, quæ habitacula sunt Spiritus sancti.

4. *Quoniam ecce reges terræ congregati sunt : convenerunt in unum.*

5. *Ipsi videntes, sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt : tremor apprehendit eos.*

6. *Ibi dolores ut parturientis : in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.*

Secunda pars, quomodo civitas sancta frustra impugnetur, seu quomodo suos inimicos devincat.

Digitized by Google

Versiculi citati expositionem secundariam de Jerusalem Judaica vix patiuntur; de Ecclesia vero explicantur copiose ac diversimode. Etenim eos exponunt latini Patres de gentilibus conversis ad fidem; græci vero, de gentilibus oppugnantibus fidem. Utraque expositio vera est,et una cum altera non pugnat.

Scilicet adversarii Ecclesiæ omnes vincuntur, sive per Dei misericordiam, sive per justitiam ejus. — Si misericordiæ se vinci permittunt, et convertuntur : tunc videntes miracula mirantur, timore salutari moventur, dolent peccata sua, et juvante Spiritus sancti gratia, obstacula salutis quælibet confringunt; et sic, in unum populum Dei, in unam Ecclesiam congregantur. — Si misericordiæ resistunt et suis peccatis ac persecutionibus divinam justitiam provocant : tunc quantumvis conjurati et potentes sint, mirabuntur potentiam majorem in Martyribus; et in illa Ecclesia inermi, a qua tandem contererentur sicut naves sævissima procella.

Quod dicitur : *Sic admirati sunt*, id est *statim* admirati sunt, ut primum viderunt; statimque tremor ac stupor apprehendit eos.

Conteres naves Tharsis.... De nomine *Tharsis* disputatur. Alii volunt significari Tarsum Ciliciæ, alii Carthaginem, alii probabilius existimant agi de India, quæ regio indicari videtur hoc alio loco : *Classis Salomonis... ibat in Tharsis, deferens inde aurum, et argentum, et dentes elephantorum, et simias et pavos.* III Reg. X, 22.

7. *Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri : Deus fundavit eam in æternum.*

Incipit *Pars tertia :* laus Dei in civitate sancta. — Citatus textus iterum de Judaica Jerusalem intelligi minime potest, quæ nequaquam æternitatis promissionem accepit. Sunt autem verba filiorum Ecclesiæ, qui lætantur se oculis suis jam impleta videre, quæ de Ecclesiæ stabilitate prædixerunt Prophetæ antiqui, Christus, et Apostoli. *Sicut audivimus, sic vidimus....*

8. *Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui.*

Addunt fideles, hanc stabilitatem, aliaque Ecclesiæ bona tribuenda esse soli misericordiæ Dei : quam, inquiunt, consecuti sumus *in medio templi*, ubi eam imploravimus. — Illa misericordia Dei in templo suscepta et suscipienda, est omne Dei auxilium, sunt Ecclesiæ sacramenta, sunt Spiritus sancti dona, imo est ipsa Christi humanitas. Quapropter S. Bernardus, imo ipsa Ecclesia, verba hæc festo Purificationis accommodat, quando Christus in templo est præsentatus et a Simeone, fidelium personam gerente, susceptus.

9. *Secundum nomen tuum, Deus, sic et laus tua in fines terræ : justitia plena est dextera tua.*

Pergunt fideles laudare Deum ob misericordiam susceptam, quasi dicerent : Merito igitur laus tua tanta est quantum nomen tuum, nempe implens universam terram. — Illud enim *secundum*, proportionem indicat. — Materiam laudis præcipuam subjungunt, *justitiam*, qua pios defendit, impios punit; quaque *dextera ejus*, i. e. omnis operatio ejus, ita est plena, ut nihil injusti locum in ea habere possit.

10. *Lætetur mons Sion, et exultent filiæ Judæ, propter judicia tua, Domine.*

Ex eo quod dictum est de justitia Dei, invitat ipse propheta civitatem sanctam ad lætandum in Domino, *propter judicia ejus :* id est, propter justitiam, qua montem Sion et filias Judæ contra hostes defenderit.

Sicut *mons Sion* litteraliter est Jerusalem, ita *filiæ Judæ* sunt castella et oppida Jerosolymæ subjecta. — *Spiritualiter*, hæc designant Ecclesiam Romanam et reliquas Ecclesias ei subjectas et unitas; vel etiam, per montem Sion et per filias Judæ intelligitur universa societas fidelium, et animæ sanctæ singulæ, speciatimque Virgines. — Sunt qui nomine *montis* etiam innui censent viros perfectos ; nomine vero *filiarum* animas imperfectas ac debiles.

11. *Circumdate Sion, et complectimini eam : narrate in turribus ejus.*

12. *Ponite corda vestra in virtute ejus: et distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.*

Ad finem psalmi, juxta quosdam interpretes, hortatur propheta homines ad ædificationem et munitionem sanctæ civitatis, ut posteritas mirabilia Domini apte doceatur. — At vero, non agitur de ædificanda sancta civitate; quippe quæ dudum fundata est, et adeo bene munita, ut reges solo aspectu ejus terrore perculsi recesserint.

Itaque, juxta veriorem sententiam, propheta invitat omnes, ut tantum splendorem, tamque miram ab hostium insultibus præservationem in sancta civitate contemplentur.

11. *Circumdate*, inquit, i. e. circuite *Sion*, et perlustrate eam undique : turres ejus numerate, murorum munimenta diligenter inspicite, palatiorum magnificentiam intuemini.

12. *Ponite corda vestra in virtute ejus...* Ut sæpe alibi, *cor* hic pro *mente* sumitur, *virtus* vero pro *robore* atque ambitu murorum ; et sensus juxta textum hebraicum est : *Applicate mentem* ad (animadvertite) firmitatem murorum ejus.

Et distribuite domos ejus, hebraice : *separate*, *discernite*, id est, distincte considerate *palatia ejus*. — Porro turres, mœnia, palatia Jerusalem, spiritualiter significant sublimitatem doctrinæ, robur gratiæ et sacramentorum, magnificentiam charitatis, etc., quibus Ecclesia insignitur.

Ut enarretis in progenie altera : id est, ut tantum hujus civitatis decorem, tantumque robur ejus filiis vestris enarrare minutatim possitis : quo fiet, ut vobiscum agnoscant Dei magnalia, Deumque laudent, dicentes :

13. *Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum et in sæculum sæculi : ipse reget nos in sæcula.*

Sensus est : Hic Deus, qui fecit mirabilia in civitate sancta Jerusalem, ipse est Deus noster in æternum : nunquam ab ipso recedemus, nec ipse recedet a nobis ; nos erimus in æternum populus ejus, et ipse Deus noster erit ac Rex, qui *reget nos in sæcula.*

Sensus liturgicus.

Psalmus XLVII pertinet ad officium 1° Nativitatis Domini; 2° Pentecostes; 3° SS. Trinitatis; 4° Dedicationis Ecclesiæ; 5° sanctarum Virginum.

1° In festo Nativitatis celebratur hoc psalmo adventus Christi, ejusque regni exordium in Judæa. *Magnus Dominus et laudabilis nimis: in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus... suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui... Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum....*

2° In festo Pentecostes, celebratur adventus Spiritus sancti, et exordium Ecclesiæ in monte Sion, inde propagandæ in universum orbem, stupentibus Regibus terræ: *Fundatur exultatione universæ terræ mons Sion... Quoniam ecce reges terræ congregati sunt... in spiritu vehementi conteres naves Tharsis... Secundum nomen tuum, Deus, sic et laus tua in fines terræ... Circumdate Sion et complectimini eam...*

3° In festo SS. Trinitatis, laudatur SS. Trinitas ut fundatrix Ecclesiæ. *Magnus Dominus et laudabilis nimis in civitate Dei nostri... Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum et in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.*

4° In Dedicatione Ecclesiæ, respicitur templum consecratum tanquam imago Ecclesiæ catholicæ, a Domino fundatæ, et tanquam una e domibus sanctæ civitatis. *Deus in domibus ejus cognoscetur, cum suscipiet eam... Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui.*

5° In officio de Virginibus, spectantur sanctæ Virgines ut templa domusque mysticæ Dei, per virginitatem Christo peculiariter consecratæ. Quæ quidem apertius significantur verbis istis: *Deus in domibus ejus cognoscetur cum suscipiet eam... Lætetur mons Sion et exultent filiæ Judæ propter judicia tua, Domine.*

—

PSALMUS L.

Miserere mei, Deus.

1. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

1. Miserere mei, Deus, agendo mecum secundum magnam misericordiam tuam.

2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

2. Et agendo secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

3. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.

3. Amplius et amplius lava me ab iniquitate mea; et a peccato meo penitus munda me.

4. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco : et peccatum meum contra me est semper.

4. Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, et peccatum meum præ oculis meis est semper.

5. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci : ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.

5. Contra te solum peccavi, et quod malum in oculis tuis est, feci. Sed miserere, inquam, mei : sic enim fiet, ut justus et verax appareas in tuis promissis de regni mei stabilitate; utque vincas in judicio, seu vincas judicia hominum de fidelitate tua erga me peccatorem.

6. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum : et in peccatis concepit me mater mea (1).

6. Equidem ecce in iniquitate conceptus sum : et in peccato concepit me mater mea :

(1) In hebræo : *Ecce in iniquitate conceptus sum, et in peccato peperit me mater mea.*

7. Ecce enim veritatem dilexisti : incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

7. Nihilominus ecce tu, veritatis et misericordiæ amator, dignatus es incerta et occulta mysteria sapientiæ tuæ manifestare mihi. Ergo etiam summæ ingratitudinis reus sum.

8. Asperges me hyssopo, et mundabor : lavabis me, et super nivem dealbabor.

8. Asperges me hyssopo expiationis, et mundabor : lavabis me, et super nivem dealbabor.

9. Auditui meo dabis gaudium et lætitiam : et exultabunt ossa humiliata.

9. Auditui meo interiori dabis gaudium et lætitiam : et intima animi mei, velut prostrata, exultabunt.

10. Averte faciem tuam a peccatis meis : et omnes iniquitates meas dele.

10. Averte faciem tuam a peccatis meis : et omnes iniquitates meas plane absterge ac dele.

11. Cor mundum crea in me, Deus : et spiritum rectum innova in visceribus meis.

11. Cor mundum denuo crea in me, Deus : et spiritum rectum innova in interioribus meis.

12. Ne projicias me a facie tua : et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

12. Ne projicias me a facie tua : et Spiritum sanctum tuum ne unquam auferas a me.

13. Redde mihi lætitiam salutaris tui : et spiritu principali confirma me.

13. Redde mihi lætitiam salutaris tui : et spiritu ad bonum prompto sustenta me.

14. Docebo iniquos vias tuas : et impii ad te convertentur.

14. Tunc docebo iniquos vias tuas : et impii ad te convertentur.

15. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ : et exaltabit lingua mea justitiam tuam.

15. Libera me de sanguine effuso, Deus, Deus salutis meæ : et celebrabit lingua mea justitiam tuam qua justificaveris me.

16. Domine, labia mea aperies : et os meum annuntiabit laudem tuam.

16. Domine, labia mea iterum aperies : et os meum annuntiabit laudem tuam.

17. Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique : holocaustis non delectaberis.	17. Quod si voluisses sacrificium legale, dedissem utique : sed holocaustis meis non delectaberis præ sacrificio cordis.
18. Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.	18. Sacrificium enim gratissimum Deo est spiritus per pœnitentiam contribulatus : cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.
19. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion : ut ædificentur muri Jerusalem.	19. Benefac, Domine, in benevolentia tua Sioni : ut ædificentur muri Jerusalem.
20. Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes et holocausta : tunc imponent super altare tuum vitulos.	20. Tunc suscipies digna sacrificia justitiæ, atque legales oblationes et holocausta : tunc gratos tibi et acceptos imponemus super altare tuum vitulos.

—

Explicatio.

Argumentum psalmi hujus ex titulo intelligitur. Inscribitur enim : *Psalmus David, cum venit ad eum Nathan propheta, quando introivit ad Bethsabee.* David scilicet adulterii et homicidii reus, cum per annum fere integrum in peccato mansisset, tandem a propheta Dei nomine correptus, exclamavit : *Peccavi Domino.* Hinc sincera pœnitentia contritus et humiliatus, psalmum hunc, in quo peccatum suum deflet, Spiritu sancto suggerente, composuit. Voluit sane divina bonitas occasione illa docere nos : 1° quam cauti esse debeant ipsi sancti ne cadant in peccatum ; 2° quam misericors sit Deus erga maximos et ingratissimos etiam peccatores, dummodo vere pœnitentiam agant ; 3° qualis vera pœnitentia esse debeat.

Hoc tertium præcipue psalmus *miserere* nos docet. Continet enim sensus omnes pœnitentiæ perfectæ, quales a Deo

requiruntur : atque ideo omni tempore ab Ecclesia frequentari consuevit.

I. *Petitio veniæ et motiva veniæ impetrandæ.*
II. *Petitio gratiæ pristinæ.*
III. *Promissio gratitudinis.*

—

1. *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.*

2. *Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.*

3. *Amplius lava me ab iniquitate mea : et a peccato meo munda me.*

Incipit pœnitens propheta ab oratione, qua remissionem peccati sui petit, afferendo rationes ad movendum Deum idoneas.

Veniam petit dicens : *Miserere mei, Deus... dele iniquitatem meam.....* Etsi peccatum jam remissum novit ex his verbis prophetæ Nathan : *Deus transtulit peccatum tuum; non morieris.* (II. Reg. XII, 13); nihilominus veniam petit, 1° quia sensus exprimit perfectæ pœnitentiæ, quam peccator in hoc mundo semper retinere debet, et ad quam pertinet veniæ petitio; 2° quia peccatum jam condonatum quoad culpam, magis magisque condonari potest quoad pœnam temporalem et quoad peccatorum reliquias (1).

Rationes seu motiva, quæ a propheta afferuntur, sunt : 1° ejus miseria et Dei misericordia; 2° confessio peccati; 3° confessio gravitatis culpæ; 4° confessio humanæ infirmitatis; 5° confessio ingratitudinis suæ.

Prima ratio, qua movetur Deus ad condonandum, est nostra miseria ejusque misericordia. *Miserere*, inquit, *mei;* id est, miseria mea te moveat, o Deus : etenim etsi rex ego externis bonis abundans, miserrimus tamen sum, quia peccavi. — *Miserere mei, Deus :* non dicit *Deus meus*, indignum se judicans ut Deum vocet *suum*, quem peccando deseruit.—*Secun-*

(1) Cf. *Elem. theol. dogm.* tom. 2. tract. 14. *De pœnit.* n. 202 seqq. et n. 259.

dum magnam misericordiam tuam : i. e. agendo mecum non secundum justitiam, sed secundum *misericordiam tuam :* quam imploro, in qua spero; et quæ magna est, imo immensa, longitudine, latitudine et profunditate (Eph. III. 18). — Dicit autem secundum misericordiam tuam *magnam*, 1° quia magnam requirit misericordiam miseria magna; peccatum autem est miseria magna. 2° Quia peccatum suum agnoscit ut valde grave, ideoque magna quadam et non communi indigens clementia.

2. *Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.* Repetitio explicativa sententiæ præcedentis. Misericordia magna hic vocatur *multitudo miserationum :* i. e. exercitium, effusio abundantissima misericordiæ erga homines : miseratio enim est actus, misericordia vero habitus. Sensus est itaque quasi diceret : Illa misericordia inexhausta, quam toties exhibuisti, nunc utere erga me peccatorem, remittendo seu delendo iniquitatem meam.

Dele iniquitatem meam, i. e. penitus eam tolle, ut nihil jam de ea remaneat. Quoniam autem deletur id quod maculatum est, et id quod scriptum est, innuit hæc metaphora, peccatum esse 1° animæ maculam, per misericordiam Dei et aquas pœnitentiæ abluendam; 2° idem esse in aliquo libro inscriptum. Qui quidem liber est triplex : peccatoris conscientia, memoria Dei, memoria dæmonis : ex quibus non nisi a Deo deleri possit. Huc spectant illa : *Et libri aperti sunt... et judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum* (Apoc. XX, 12). — *Donans vobis omnia delicta, delens quod adversus nos erat chirographum decreti* (Coloss. II. 14). — *Ego sum, Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor.* Isai. XLIII, 25.

3. Addit autem : *Amplius lava me ab iniquitate mea : et a peccato meo munda me.* Petit scilicet, ut magis magisque deleatur, abluatur sua iniquitas, magis magisque ab ea mundetur anima sua : tum quia magna est iniquitas et multiplici ablutione indiget; tum quia opus est ut animæ inhærentes peccati reliquiæ abstergantur. Sensus est ergo quasi diceret : Spero equidem peccatum meum quoad reatum culpæ ac pœnæ æternæ esse deletum; peto tamen, iterum atque iterum

lavari per majorem gratiæ infusionem, ut malis habitibus sublatis et concupiscentia debilitata, anima purior fiat et ad resistendum tentationibus fortior.

4. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco : et peccatum meum contra me est semper.*

Secunda ratio ut Deus indulgeat : humilis agnitio et confessio peccati. Ignosce, inquit, quia peccatum meum sincere agnosco, imo illud perpetuo dolens recogito.

Iniquitatem, ait, *meam ego cognosco :* i. e. nunc tandem monente propheta Nathan, et juvante gratia tua, oculi mei aperti sunt : iniquitatem meam vidi, quanta sit intellexi, meamque culpam humiliter agnosco. Salutaris hæc proprii peccati cognitio omnibus scientiis pretiosior est, et indesinenter a Spiritu sancto petenda.

Contra me est semper : id est, in conspectu meo positum, quasi gladio doloris me confodere non cessat. — Hæc verba spiritum compunctionis demonstrant, quo fit, ut peccatum semel admissum, etsi per gratiam Dei deletum, in memoria nostra vivat; et ingratitudinis nostræ erga summum benefactorem nos perpetuo admoneat. — Peccatori impœnitenti peccatum suum etiam *contra ipsum est semper :* nimirum ut carnifex, remorsibus eum torquens; præcipue vero contra ipsum stabit ad tribunal Dei, et in inferno...

5. *Tibi soli peccavi et malum coram te feci : ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.*

Tertia ratio ut Deus indulgeat : confessio gravitatis culpæ, quasi diceret : Non solum cognosco me commisisse peccatum; sed etiam, peccatum meum esse gravissimum, utpote offensionem divinæ tuæ Majestatis. Non enim respicio in delictis meis, nisi offensam Majestatis tuæ; et quamvis offenderim quoque Uriam aliosque homines, id parum aut nihil est in se, totumque malum est respectu tui, Domine : quia nempe violando legem tuam, ipsam tuam Majestatem offendi, in quo proprie peccatum consistit.

Tibi, inquit, *soli peccavi :* id est, peccavi contra te solum; — *et malum coram te feci*: id est, vel 1° in præsentia tua, ante oculos tuos; vel 2° melius, id quod in oculis tuis malum est, perpetravi; ita ut oculis tuis reus sim et a te judicandus.

Ut justificeris in sermonibus tuis... Hæc sententia a multis sic exponitur : Vere coram te reus sum : ita ut justus et verax inveniaris in *sermonibus tuis*, quibus per Nathan prophetam me gravissime reum gravissimis pœnis dignum pronuntiasti. — *Et vincas cum judicaris* : id est, si judicium inter te et me instituatur, tu omnino vinces omnem ex mea parte excusationem. Quid est enim excusatio hominis coram Deo, summa justitia?

At vero interpretatio hujusmodi conciliari nequit cum sensu S. Pauli, Rom. III, 3, 4, scribentis : *Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est : Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.* Allegat enim verba psalmi ad probandum, peccatis hominum non vinci aut labefactari Dei fidelitatem in promissis (1).

Sensus itaque nostri versiculi est : Deum ideo permisisse Davidis peccata; vel, ea ita condonare debere, ut manifeste sanctus ac verax inveniatur in promissis de throno Davidis stabiliendo, deque Messia ex ipso nascituro; utque vincat in omni vel severissimo hominum de hac re judicio.

6. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum : et in peccatis concepit me mater mea.*

7. *Ecce enim veritatem dilexisti, incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.*

Quarta et quinta ratio ut Dominus indulgeat : confessio humanæ infirmitatis suæque ingratitudinis.

Quoniam ex S. Pauli citatione constat, Davidem modo laudasse Dei fidelitatem seu veracitatem in promissis; non

(1) Cf. Estius, Beelen, etc. in Rom. III, 4.

improbabile videtur, eum versu 7 eamdem respicere veracitatem ac misericordiam, cui versu 6 propriam indignitatem opponit; ita ut sensus sit: Ecce enim, licet ego in peccato conceptus sim, et ab utero matris meæ indignissimus peccator; nihilominus tu, Domine, qui infinite verax es, mihi arcana consilia sapientiæ tuæ, præsertim de Messia ex me orituro, revelare dignatus es. His ergo promissis tu, pro veracitate tua, non deeris, quamvis ego summæ ingratitudinis reus sim.

In iniquitatibus conceptus sum... Ut ex textu apertissime patet, et omnes Patres consentiunt, dogma originalis peccati hic enuntiatur. — Nec obstat quod dicatur numero plurali, *in iniquitatibus;* textus enim primigenius habet numero singulari, *in iniquitate, in peccato concepit, genuit me mater mea.*

Incerta et occulta... id est, ignota et abstrusa mysteria revelasti mihi. Fatetur David, se prophetico spiritu donatum esse atque Dei arcana cognovisse. Et revera ut S. Chrysostomus ex hoc loco copiose docet, nullum est fere mysterium Christi et Ecclesiæ, quod David non præviderit et in psalmis prædixerit : ita ut psalterium ejus merito *Scripturarum compendium* nominetur.

8. *Asperges me hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.*

Incipit *secunda pars*, qua David pristinam gratiam, per peccatum amissam, a Deo sibi restitui petit. — Est veluti explicatio partis positivæ justificationis, quæ in gratiæ infusione consistit. Etenim justificatio duo continet, ratione distincta : 1° remissionem peccati; 2° infusionem gratiæ sanctificantis, in qua formalis causa justificationis sita est.

Dona porro, quæ a Domino poscit, sunt : 1° innocentia et nitor animæ; 2° conscientiæ pax et gaudium; 3° oblivio peccati sui ex parte Dei; 4° renovatio interna per Spiritum sanctum; imo 5° ipsa perseverantia et in bono confirmatio.

Asperges me hyssopo..... lavabis me.... Futura hæc sunt hebraica, pro imperativis, hoc sensu : Tu aspergito me aspergillo ex hyssopo; tu inquam, non sacerdotes legis, tunc

mundabor et dealbabor. — Alludit ad ritum legalem, quo mundabatur leprosus, nempe per aspersionem hyssopi, sanguine victimarum aut aqua lustrali intincti (Levit. XIV, 4 ; Num. XIX, 6, 18). Prophetico autem intuitu videt istius figuræ veritatem in aspersione sanguinis Christi, cujus meritis a Deo mundari postulat. — Hyssopus, herba humilis sed medicinalis, radicem habens in petra, symbolum est humilitatis et contritionis nostræ, quæ cooperari debet cum Christi lavacro ad animam nostram dealbandam.

Niveus ille nitor animæ, qui peccati sordibus opponitur, oculis corporeis manifestatus est in Christi Domini transfiguratione, quando *vestimenta ejus facta sunt splendentia, et candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere.* Marc. IX, 3.

9. *Auditui meo dabis gaudium et lætitiam : et exultabunt ossa humiliata.*

Secundum donum postulat : conscientiæ pacem et gaudium. *Auditui*, inquit, *dabis gaudium....* id est, audire me facies internam vocem, quæ me gaudio lætitiaque perfundet. — De auditu cordis loquitur, et de voce Spiritus sancti, qui *testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei.* Rom. VIII, 16.

Et tunc *exultabunt ossa humiliata*, hebraice, *ossa, quæ tu contrivisti;* id est, tunc animus spiritu timoris sancti prostratus, resumptis viribus exultabit. Per ossa enim intelliguntur, non ossa corporis; sed quæ in homine interiora sunt, seu vires animi : et idem significant *ossa humiliata*, quod infra *spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum.*

10. *Averte faciem tuam a peccatis meis : et omnes iniquitates meas dele.*

Tertium donum petit, ut Deus non amplius respiciat sua peccata: id est, ut ea obliviscatur prorsusque deleat; ut nihil jam de eis appareat oculis ejus. — Quæ formula est rogandi, ut Deus peccatum non puniat, sed pœnam ejus omnino condonet.

11. *Cor mundum crea in me Deus : et spiritum rectum innova in visceribus meis.*

Quartum donum petit, renovationem internam per Spiritum sanctum operandam. — Quod dicit *cor mundum*, intelligitur formaliter, et significat *munditiem* cordis. — *Spiritus rectus*, est recta cordis affectio, quæ nil est aliud quam charitas ; — *in visceribus meis*, id est, in interioribus, in anima mea, in intellectu et præsertim in voluntate.

His verbis vera continetur renovatio interioris hominis, humani intellectus et affectus, mentis et cordis : quæ per peccatum corrupta, non nisi gratia Dei restitui possunt. Hanc infundens Creator Spiritus, efficit ut homo peccatis veteratus, fiat *nova creatura* (Gal. VI, 15), cujus nova sint omnia, cogitationes, verba et opera.

12. *Ne projicias me a facie tua : et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.*

13. *Redde mihi lætitiam salutaris tui : et spiritu principali confirma me.*

Quinto loco petit perseverantiam, ut non relabatur in peccatum. — Deus enim hominum *projicit a facie sua*, 1° cum permittit eum cadere in peccatum ; 2° cum permittit eum mori in peccato ; 3° cum eum in peccato mortuum projicit in gehennam. Orat igitur David, ut a tanto malo præservetur per gratiam Dei : ideoque subjungit : *Et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.* De tertia persona SS. Trinitatis loquitur, respiciens tamen præcipue ejus operationem, quasi diceret : Donum perseverantiæ mihi tribue, efficiendo per gratiam tuam, ut Spiritus tuus sanctus jugiter in me manens, me conservet in bono. — Nemo quidem a Deo deseritur, nisi peccando prius Deum deserat ipse ; nec a Spiritu sancto privatur, nisi eum peccando in se exstinguat ; tamen ut homo Deum non deserat et Spiritum sanctum peccando in se non exstinguat, ad donum perseverantiæ pertinet, quod suppliciter implorandum est (1). — Quapropter ulterius petit a Deo majorem Spiritus sancti abundantiam et robur.

(1) Cf. *Elem. theol. dogm.*, t. 2, tract. IX, *De gratia*, n. 155 seqq.

13. *Redde mihi lætiam salutaris tui : et spiritu principali confirma me.* — Illa, quam dicit, *lætitia salutaris Dei*, est, vel 1° lætitia quæ nascitur ex salute ac gratia, quam Deus in justificatione tribuit; vel 2° lætitia quam antea Davidi afferebat *salutare Dei*, i. e. Christus, in quo credit et sperat. — *Spiritus principalis* intelligi videtur, animus ad recte operandum *promptus*, nempe solida illa erga Deum devotio, quæ a Spiritu sancto in anima producitur. — Juxta alios, est ipse Spiritus sanctus, quatenus totum hominem replens, gubernans ac roborans.

Quæ de Spiritu sancto ejusque effectibus in se dicit propheta, illustrantur iis, quæ legimus de ipso, cum a Samuele ungeretur in regem : *Directus est Spiritus Domini a die illa in David, et deinceps.* I Reg. XVI, 13.

14. *Docebo iniquos vias tuas : et impii ad te convertentur.*

Incipit psalmi *pars tertia :* promissio gratitudinis. — Tria promittit : ædificationem proximi, laudationem Dei, sacrificia Deo grata : ex quibus omnibus consequetur salus ac prosperitas populi, et gloria Dei.

Imprimis promittit ædificationem proximi. *Docebo*, inquit, *iniquos vias tuas;* quasi ad reparandum detrimentum quod gloriæ Dei, et scandalum quod proximo per peccata intulit. — Quod quidem promissum David insigniter implevit, et vias Domini exemplo et verbis docuit. Etenim, 1° fuit omnibus posteris præclarum exemplum misericordiæ et justitiæ Dei : misericordiæ quidem, quia post tam gravia scelera, mox ut ex corde dixit : *Peccavi Domino*, remissum fuit ei peccatum; justitiæ autem, quoniam gravissimas pœnas temporales a Deo sibi inflictas humillime accepit. — 2° Docuit iniquos verbis suis, tot nempe psalmis et canticis sanctis, quibus usque ad finem mundi impii ad Deum convertentur.

15. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ: et exaltabit lingua mea justitiam tuam.*

16. *Domine, labia mea aperies: et os meum annuntiabit laudem tuam.*

Promittit secundo, se celebraturum laudes Dei, ejusque justitiam ac misericordiam illam quæ justificat impios. Sed quoniam velut impedimentum obstat clamor sanguinis Uriæ ejusque commilitonum, vindictam contra Davidem poscentis; petit, ut a voce atque vindicta sanguinis illius liberetur : *Libera*, inquit, *me, Deus, Deus salutis meæ :* id est, Deus salvator, libera me per merita Christi tui. — Sensu spirituali, per *sanguines* intelliguntur peccata, et speciatim peccata scandali, quæ spirituale homicidium continent.

Ut autem digne et efficaciter Dei laudes celebrare possit, peculiarem gratiam postulat addendo :

16. *Domine, labia mea aperies...* Scilicet per peccatum labia divinis laudibus clauduntur; per pœnitentiam autem et gratiam Dei, iterum aperiuntur. Imo et illud insinuatur, labia hominis vere ad Deum conversi, esse Deo consecrata, et a solo Deo atque pro Deo solo aperienda. *Quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.* Sap. X, 21.

17. *Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.*

18. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus ; cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.*

Tertio loco promittit Deo sacrificia, præcipue verò sacrificia interna. Sensus enim est quasi diceret : Victimas legales quoquot volueris, tibi immolare paratus sum; at vero sacrificium illud imprimis tibi a me offerendum scio, quod præ cæteris gratum tibi est et sine quo nullum aliud tibi placere potest : nempe sacrificium *spiritus contribulati, cordis contriti et humiliati.*

Dicit, sacrificia legalia, nempe immolationes pecorum Deo non placere : non quod Deus despiciat, quæ ipsemet instituit, sed quia ista sacrificia non poterant Davidi nec ulli

Digitized by Google

peccatori reconciliationem mereri; imo neque grata erant Deo, nisi a peccatore ea offerente præmitteretur sacrificium internum.

Spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum : hæc duo unum et idem sunt, animumque indicant affectum vera et sincera contritione, quæ a Concilio Tridentino definitur: *Dolor animi et detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.* Sacrificium scilicet, quod Deus a peccatore postulat, et quo placatur, est sincera peccati detestatio.

19. *Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua, Sion: ut ædificentur muri Jerusalem.*

20. *Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.*

Versiculi, quibus psalmus concluditur, ultimam exhibent rationem, ut Deus petitam hactenus indulgentiam Davidi concedat: quod nempe id cessurum sit in bonum populi et cultum Dei. Sensus est quasi diceret: Esto mihi propitius, Domine, et exaudi me propter civitatem Jerusalem, et populum Israel, quem diligis et cujus ego caput sum.

Benigne fac Sion : i. e. benefac civitati Jerusalem, imo toti genti Judaicæ, quam repræsentat mons Sion, ubi arx erat et regia domus David.—*In bona voluntate tua*, id est, juxta benevolentiam, qua civitati Jerusalem et populo Israel favere dignaris. — *Ut ædificentur muri Jerusalem:* alludere videtur ad munitiones civitatis nondum plene exstructas, imo ad opera quæ postea exstruenda in mente habebat; præsertim ad templum, in quo dignus Deo cultus celebraretur. Ideoque addit:

20. *Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.* His indicat, quid inde sit consecuturum ad honorem Dei. *Tunc*, inquit, reddita gratia tua mihi regi, et civitate sancta temploque ædificatis, offerentur tibi sacrificia digna et accepta: imprimis *sacrificium justitiæ,* id est, bona opera, observatio mandatorum; deinde legalia sacrificia optima, *oblationes*, *holocausta*, *et vituli:* ultimo loco vitulos nominat, quia sacrificium vituli erat omnium sacrificiorum præstantissimum.

Hæc omnia melius intelliguntur sensu allegorico de Ecclesia, ejusque oblationibus mundis, quasi diceret: Propitius esto mihi, Domine, propter Sion et propter Ecclesiam, Jerusalem novam, quam ex hac vetere Jerusalem resuscitare intendis: in qua tibi offeretur oblatio munda, et undequaque digna Majestate tua.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Miserere* unus est e pœnitentialibus; recitatur autem præcipue in hebdomada Majore, et in officio Defunctorum.

1° Ut psalmus pœnitentialis, est oratio Ecclesiæ, quæ personam induens cujuslibet peccatoris, in spiritu humilitatis et pœnitentiæ perfectæ Dei misericordiam implorat. Enuntiat autem omnes pœnitentiæ partes, omnesque vere pœnitentis animæ sensus ac dispositiones exprimit: ut nobis, orationem hanc recitantibus, eosdem sensus insinuet; adeoque cor illud contritum et humiliatum efficiat, quod Deus non despiciet.

Itaque sua delicta sincere agnoscit, eaque ut summam miseriam, immunditiem, ingratitudinem detestatur ac deflet; ea humiliter coram Deo et hominibus confitetur, fiducialiter veniam petens; nec tantum emendationem vitamque novam, sed satisfactionem debitam, reparationemque insignem promittit: humiliter tamen, Dei gratiam suæ infirmitati implorando. — Atque ita Deo exhibet *cor contritum et humiliatum*, ante omnia requisitum, paratus de cætero sacrificia, quæcumque Dominus voluerit, offerre: *Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique...*

2° In hebdomada Majore, quando Dominica passio celebratur, Ecclesia loquitur, tum in persona Christi, pro humano genere pœnitentis, et in cruce satisfacientis; tum in persona fidelium, in conspectu crucis Domini pœnitentiam agentium.

3° In officio Defunctorum, Ecclesia in persona animarum fidelium, corde contrito et humiliato a Deo veniam et misericordiam implorat.

—

PSALMUS LIII.

Deus in nomine tuo.

1. Deus in nomine tuo salvum me fac : et in virtute tua judica me.

2. Deus exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.

3. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quæsierunt animam meam : et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

4. Ecce enim Deus adjuvat me : et Dominus susceptor est animæ meæ.

5. Averte mala inimicis meis : et in veritate tua disperde illos.

6. Voluntarie sacrificabo tibi : et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.

7. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos despexit oculus meus.

1. Deus propter nomen tuum salvum me fac, et cum potentia tua esto judex ac defensor meus.

2. Deus exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.

3. Quoniam inimici insurrexerunt adversum me, et potentes bellatores quæsierunt tollere vitam meam ; et Deum præ oculis non habuerunt.

4. Ecce autem Deus adjuvat me, et Dominus defensor est vitæ meæ.

5. A me verte mala in inimicos meos, et juxta promissiones quas dedisti mihi, perde illos

6. Tunc promptissima voluntate sacrificabo tibi, et celebrabo nomen tuum, Domine, quoniam id bonum et justum est.

7. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos jacentes, respexit oculus meus.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Cum lateret David in deserto, juxta oppidum Ziph in tribu Juda, et hominibus Ziphæis tanquam amicis confideret, ab his Sauli patefactus ac proditus est. Cumque frustra fugisset in desertum Maon, et ibi a Saulis exercitu ita circumdaretur, ut desperaret humana ope et absque Dei interventu se posse evadere (Reg. XXIII) : ad Deum per orationem confugit; et in summo illo discrimine psalmum hunc Deo inspirante cecinit. — Quæ quidem circumstantiæ tum ex psalmi contextu, tum ex ipso titulo colliguntur. Sic enim psalmus iste inscribitur : *Intellectus David, cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul : Nonne David absconditus est apud nos?* I Reg. XXIII, 19; et XXVI, 1.

Itaque litteraliter spectatus, psalmus est oratio Davidis, adversus Saulis milites opem Dei implorantis.

Mystice vero, tum de Judæis Christi persecutoribus, tum de periculis atque hostibus animæ agit; estque oratio, sive Christi patientis; sive Ecclesiæ, quodlibet discrimen in quo fideles versari possint, deprecantis.

I. *Propheta Dei opem implorat.*
II. *Sacrificia in gratiarum actionem pollicetur.*

—

1. *Deus in nomine tuo salvum me fac : et in virtute tua judica me.*

2. *Deus exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.*

Dei auxilium invocat instanter, significans sese magno in discrimine versari. *Deus,* inquit, *salvum me fac in nomine tuo :* id est, vel 1° propter nomen tuum, propter te ; — vel etiam, 2° per potestatem tuam cui omnia cedunt. — Juxta priorem expositionem, orat propheta interposito Dei nomine, seu invocando Dei misericordiam, potentiam, cæteraque attri-

buta, quæ cuncta Dei nomen complectitur. Juxta interpretationem secundam, illud *in nomine tuo*, idem fere sonat ac istud quod sequitur : *in virtute tua*, id est, per potentiam tuam ac robur judica me, vindica causam meam, defende me.

3. *Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quæsierunt animam meam : et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.*

4. *Ecce enim Deus adjuvat me : et Dominus susceptor est animæ meæ.*

5. *Averte mala inimicis meis : et in veritate tua disperde illos.*

Explicat pericula a quibus liberationem petit. *Insurrexerunt*, inquit, *alieni :* id est, inimici, proditores ; sic vocat Ziphæos, qui proximi videbantur, sed corde alieni erant ab ipso. — *Et fortes*, id est, viri violenti ac sævi, Saul nimirum et ejus satellites, mihi vitam eripere quærunt, nullam Dei rationem ac timorem habentes : *Quæsierunt animam meam, et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.* — Allegorice, indicantur Scribæ et Pharisæi, Christum injuste persequentes ad mortem.

4. *Ecce enim Deus adjuvat me ; et Dominus susceptor est animæ meæ.* — Illud *ecce* denotat repentinam prophetæ illustrationem, qua prævidet auxilium Dei sibi non defuturum ; et quidem tam certo prævidet, ut tanquam de re præsenti dicat : *Ecce Deus adjuvat me.* — Particula *enim*, posita videtur pro *autem*.

5. *Averte mala inimicis meis : et in veritate tua disperde illos.* Id est : Mala quæ mihi impendent, non tantum averte a me, sed ea converte in inimicos meos ; et juxta promissiones tuas, destrue eos penitus et exstingue. — Per modum imprecationis enuntiatur, ut sæpe solet, rei futuræ prædictio ; et sensus est : Retorquebis mala in inimicos meos, eosque penitus delebis. — Quæ omnino ut prædicta evenerunt. Nam eodem tempore, irruentibus Philistæis in terram Israel, ipsemet Saul in discrimen venit, et inimicis occurrere coactus

est; imo non multo post, Saul periit cum exercitu suo in montibus Gelboe.

6. *Voluntarie sacrificabo tibi : et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.*

7. *Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos despexit oculus meus.*

Secunda pars, gratiarum actio promissa. — *Voluntarie,* inquit, *sacrificabo tibi :* id est, libenti ac promptissimo animo offeram tibi sacrificium laudis ob tantum beneficium; *et confitebor* ac gratias agam *nomini tuo,* id est, tibi : *quoniam bonum est,* confiteri tibi. — Quidam minus obvio et magis mystico sensu, illud *bonum* referunt ad nomen : Quia nomen tuum est bonum, quia tu bonus es.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos despexit oculus meus. Id est : Laudabo te justissima de causa, quia manu tua liberatus, jam video inimicos meos prostratos et consumptos. — Pro hebræo *aspexit,* vulgatus interpres posuit verbum *despexit,* id est, deorsum aspexit inimicos : ideo probaliter, quia lumine prophetico vidit psaltes inimicos suos quasi jacentes in imo.

Mystice prædicitur Christi glorificatio, in die resurrectionis ipsius et in die judicii; nec non triumphus Ecclesiæ et fidelium.

Sensus liturgicus.

Psalmus LIII, *Deus in nomine tuo,* ponitur 1° in officiis de passione Domini ad Matutinum; et 2° in officio quotidiano ad Primam.

1° Quatenus pertinens ad officium de passione, ab Ecclesia recitatur tanquam oratio Christi in doloribus constituti, et triumphum de infernalibus hostibus suis, de peccato ac morte postulantis.

2° Quatenus pertinens ad *Primam,* ponitur in initio, tanquam primus psalmus horarum diurnarum: cui loco quidem maxime congruit. Etenim horæ diurnæ, a mane usque ad vesperam decurrentes, tempus hujus prætereuntis vitæ repræsentant : sive respectu totius Ecclesiæ, per decursum

sæculorum in terra militantis; sive respectu cujusque fidelium, donec vita manet salutem operantis. — Cum itaque tempus istud diurnum, sit tempus laboris ac certaminis, ideo in psalmis quibus hic orat, Ecclesia respicit laborem et luctam ; totaque est in implorando Dei auxilium, ac semetipsam velut armando, ut divinam legem constanter implere valeat, et vincere inimicos.

Quapropter psalmus *Deus in nomine tuo*, ex Ecclesiæ mente velut clypeus est, quo filios suos præmuniendos curat contra salutis pericula, per diem occursura. Orationem enim continet, cuilibet discrimini, in quo Ecclesia ejusque membra versari possint, accommodatam; quandoquidem de periculis agat et hostibus, sive animæ sive corporis, a quibus manu Dei quisque fidelis postulat liberari.

Deus, inquit, tu *salvum me fac*, me adversus hostes animæ meæ infirmum nimis; protege me *in nomine tuo*, quod invoco juxta verbum unigeniti Filii tui : *Si quid petieritis in nomine meo, hoc faciam*. Joan. XIV, 14.

Quoniam alieni insurrexerunt adversum me : scilicet animæ hostes : *Et fortes quæsierunt* occidere, non corpus, vel vitam corporalem ; sed animam meam : fortes utique, et humanis viribus longe superiores. *Non enim est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem; sed adversus principes et potestates....* Eph. VI, 12.

Te tamen fretus, Domine, nihil timebo : *Ecce enim Deus adjuvat me, et Dominus* omnipotens, tum per angelos custodes, tum per auxilium suæ gratiæ, *susceptor est animæ meæ;* si autem ipse Deus pro me est, quis contra me?...

Utique, Domine, tu susceptor es animæ meæ, tu inimicos animæ meæ repelles universos; peccatores omnes, eosque solos, percuties et in æternum perdes.

Ego vero per gratiam tuam liberabor, et tota die laudem tuam celebrabo, *quoniam bonum est*: vere etenim bonum est, pro tempore et pro æternitate proficuum, *confiteri Domino, et psallere nomini tuo, Altissime*. Ps. XCI.

Sic per te, Domine, aliquando liberabor ex omni tribulatione, et triumphabo in æternum : *Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me : et super inimicos meos despexit oculus meus.*

—

PSALMUS LX.

Exaudi, Deus, deprecationem meam.

1. Exaudi, Deus, deprecationem meam : intende orationi meæ.

2. A finibus terræ ad te clamavi : dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me.

3. Deduxisti me, quia factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

4. Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula : protegar in velamento alarum tuarum.

5. Quoniam tu, Deus meus, exaudisti orationem meam : dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.

6. Dies super dies regis adjicies : annos ejus usque in diem generationis et generationis.

7. Permanet in æternum in conspectu Dei : misericordiam et veritatem ejus quis requiret?

8. Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, ut reddam vota mea de die in diem.

1. Exaudi, Deus, deprecationem meam : intende orationi meæ.

2. A finibus terræ peregrinans et periclitans ad te clamavi : dum anxiaretur cor meum, in arce excelsa constituisti me.

3. Ipseque deduxisti me illuc : quia factus es spes mea, et turris fortitudinis a facie inimici.

4 Imo inhabitabo in ipso tuo tabernaculo in sæcula : ibique protegar in velamento alarum tuarum.

5. Quoniam tu, Deus meus, exaudisti orationem meam : dedisti regnum tuum ut hæreditatem timentibus nomen tuum.

6. Dies super dies summi Regis adjicies : annos ejus multiplicabis in generationes perpetuas.

7. Ipseque Rex permanebit in æternum in conspectu Dei : misericordiam promissam inde effundens infinitam.

8. Quapropter psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi : ita ut debitam gratitudinem et vota mea reddam tibi quotidie.

Explicatio.

Argumentum. — Juxta probabiliorem sententiam, sensu litterali psalmus iste est oratio Davidis, rebellione Absalonis afflicti, cum ultra Jordanem fugiens ad fines regni sui pervenisset, nempe in urbem Mahanaim, quæ in monte Galaad altissimo posita, tutum ipsi asylum dabat. — Juxta alios, sensu litterali, et juxta omnes, saltem sensu spirituali, est oratio hominis justi, sive Ecclesiæ peregrinantis in terra, ibique, inter tentationes varias, ad patriam cœlestem atque quietem perpetuam suspirantis.

I. *Laudat Deum ob beneficia jam accepta.*
II. *Laudat Deum ob beneficia quæ in posterum accipiet.*

1\. *Exaudi, Deus, deprecationem meam: intende orationi meæ.*

Præfatio hæc est, qua audientiam a Deo petit, et quidem ferventer : nam vox *deprecatio*, hebraice *clamor*, orationem vividam et ardentem denotat.

2\. *A finibus terræ ad te clamavi : dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me.*

3\. *Deduxisti me, quia factus es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.*

Per modum gratiarum actionis dicit, se a Domino ex angustiis esse liberatum.—Uti adnotatum est supra, fines terræ Chananitidis hic significari videntur, ubi David *exaltatus est in petra* : id est, in arce seu loco munito refugium invenit : nempe in urbe et arce excelsa Mahanaim. — *Mystice*, Ecclesia, usque ad fines terræ propagata, ex toto orbe per voces fidelium se clamare dicit in tribulationibus ad Dominum, a quo semper auditur, et exaltatur ac protegitur *in petra :* id est, in Christo, et per Christum in cruce exaltatum.

Digitized by Google

Quod addit : 3. *Deduxisti me, quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici :* declarat quod dixit, *in petra exaltasti me;* dignatus est scilicet eum deducere in tutum ipse Dominus, quem David statuit ut spem suam et *turrim fortitudinis :* id est, ut turrim fortissimam et inexpugnabilem.

4. *Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula : protegar in velamento alarum tuarum.*

Incipit *altera pars*, quæ respicit futurum. Mox, inquit, restitutus ab exilio, ingrediar iterum Tabernaculum tuum in monte Sion; ibique deinceps commorabor securus, præsidio misericordiæ tuæ defensus. — *Mystice*, respectu Ecclesiæ : in turri illa fortissima, quæ simul est tabernaculum tuum et sancta religio tua, velut sub alis protectionis tuæ securus manebo usque ad consummationem sæculi.

5. *Quoniam tu, Deus meus, exaudisti orationem meam : dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.*

6. *Dies super dies regis adjicies : annos ejus usque in diem generationis et generationis.*

7. *Permanet in æternum in conspectu Dei : misericordiam et veritatem ejus quis requiret.*

Rationem explicat futuræ securitatis : promissionem scilicet divinam regni, in domo David permansuri. *Dedisti*, inquit, *hæreditatem*, id est, promisisti possessionem regni mihi et filiis meis, *timentibus nomen tuum* : seu, dummodo timeamus nomen tuum; dixisti enim : *Si custodierint filii tui testamentum meum, et testimonia mea hæc quæ docebo eos : et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam* (Ps. CXXXI). — Sensu spirituali, significatur nos de hæreditate in cœlis, et protectione in terris, omnino securos ac certos esse, si vere timuerimus Deum.

Perpetuitatem porro regni Davidici in sequentibus explicat; et quidem talem quæ non jam Davidi typico, sed soli Christo antitypo conveniat. — 6. *Dies*, inquit, *super dies regis adjicies, annos ejus usque in diem generationis et generationis.* Stabilitas hic indefectibilis, imo vita perennis asseritur Regi : quæ, ut

patet, de solo Christo intelligi possunt, cujus regni non erit finis.—Connexio porro sensus cum præcedentibus sic videtur suppleri posse : Dabis juxta promissa tua regnum Sionis posteris meis ; imo uni ex illis, qui erit Christus, Rex per excellentiam, dabis immortalitatem et regnum sine fine mansurum. *Mors illi ultra non dominabitur*. Rom. VI, 9.

Mystice, respectu Ecclesiæ, quoniam meminit hæreditatis Sanctorum, quæ est vita æterna ; declarat, hanc hæreditatem toti Ecclesiæ promissam, inchoandam esse in Ecclesiæ capite, Christo : quem permansurum dicit et regnaturum usque in diem æternitatis. Qui dies, quamvis unus sit, tamen æquivalet generationibus et generationibus sine fine : *Usque in diem generationis et generationis*.

7. *Permanet* (hebraice, *sedebit*) *in æternum in conspectu Dei : misericordiam et veritatem ejus quis requiret?* (id est, *quis scrutari* aut *æstimare poterit?*) — Explicat quomodo æternus sit Christus : non quidem perpetuo manet in terris visibilis ; sed sedens in conspectu et ad dexteram Dei Patris in cœlis, inde misericordiam et veritatem exercens inscrutabilem ac infinitam. — Nomine *veritatis* intelligitur fidelitas in promissis, seu quod idem est, effectus promissorum, beneficia et dona quæ de cœlo in homines effundit (1).

8. *Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi : ut reddam vota mea de die in diem.*

Sensus est : Itaque quoniam exaudisti me, Domine, et quoniam tanta est misericordia et bonitas tua, ideo laudabo te assidue ; non solum in hac vita, sed etiam in futura : et sic tibi reddam per singulos dies, quas vovi, gratiarum actiones. — Quatenus propheta loquitur in persona Ecclesiæ, sensus sic enuntiari potest : Quoniam tanta est, o Christe, misericordia tua erga me, laudabo te per dies singulos ; et quidem ita, ut impleam sanctissimas obligationes quas per Baptismi Sacramentum salubriter contraxi.

(1) In hebræo : *Misericordia et veritas servabunt eum*, scilicet Christum Regem, in corpore suo mystico spectatum. Tota enim Ecclesiæ sanctificatio atque æterna glorificatio, *misericordiæ et veritati* debetur.

Digitized by Google

Sensus liturgicus.

Psalmus iste recitatur in officio Apostolorum: estque oratio Ecclesiæ, qua precatur, ut inter mundi hujus vicissitudines ac tribulationes, tuta maneat *in petra* : i. e. in Apostolico fundamento quod ipse Christus constituit: *In petra exaltasti me*. — Deinde petit, ut digne conservet hæreditatem apostolicam: id est, potestatem seu claves regni cœlorum, quas Christus Apostolis et Apostolorum principi Petro dedit, successoribus transmittendas. Quam quidem hæreditatem Christus integerrime voluit conservandam : ut dum ipse, Rex supremus Ecclesiæ, ad Patris dexteram sederet, ipsius in terris Vicarii, Ecclesiam sanctissime regerent, regnumque gratiæ et misericordiæ fidelissime continuarent.

Digitized by Google

PSALMUS LXII.

Deus, Deus meus.

1. Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.

2. Sitivit in te anima mea : quam multipliciter tibi caro mea.

3. In terra deserta et invia, et inaquosa, sic in sancto apparui tibi : ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.

4. Quoniam melior est misericordia tua super vitas : labia mea laudabunt te.

5. Sic benedicam te in vita mea : et in nomine tuo levabo manus meas.

6. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea : et labiis exultationis laudabit os meum.

7. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te : quia fuisti adjutor meus.

8. Et in velamento alarum tuarum exultabo; adhæsit anima mea post te : me suscepit dextera tua.

1. Deus, Deus meus, ad te quærendum prima luce evigilo.

2. Te desiderat ac sitit anima mea, te multis modis expetit ipsa caro mea.

3. Hoc mentis ardore sublatus, in terra ista deserta et invia, et inaquosa, quasi in sanctuario tuo essem, spiritu appareo coram te : ut orationis lumine videam potentiam tuam et gloriam tuam.

4. Et quoniam melior mihi est misericordia tua præ ipsa vita, ideo labia mea assidue laudabunt te.

5. Itaque benedicam te in omni vita mea ; et invocando nomen tuum levabo ad te manus meas.

6. Gratia tua saginetur anima mea : et tunc lætis labiis te celebrabit os meum.

7. Sane, si memor fui tui etiam vespere, me componens in strato meo; multo magis mane surgens de te meditabor, qui es adjutor meus.

8. Imo semper in adjutorio tuo, et velut sub umbra alarum tuarum securus exultabo : adhæret anima mea tibi ac vestigiis tuis, sustentante me dextera tua.

9. Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

10. Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes, qui jurant in eo : quia obstructum est os loquentium iniqua.

9. Ipsi vero inimici mei frustra volunt tollere vitam meam : non ego, sed ipsimet peribunt; descendent enim in viscera terræ, interficientur gladio, portio ferarum erunt.

10. Rex vero, unctus Domini, lætabitur in Deo adjutore; omnesque per eumdem Deum jurantes, laudabuntur : similiterque gaudebunt, quod sic justitia divina obstruxerit ora mendacia iniquorum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus, ut ipse titulus habet, est *oratio David, cum esset in deserto Judææ.* Semel et iterum David profugus deserta petere coactus est : in persecutione nempe Saul, et in rebellione Absalom. Ad posteriorem casum psalmus referendus videtur : 1° quia mentio fit de siti, quam tunc passum esse David, alibi Scriptura insinuat his verbis : *Dederuntque David, et populo qui cum eo erat, ad vescendum : suspicati enim sunt, populum fame et siti fatigari in deserto* (II Reg. XVII, 29). — 2° Quia vocat semetipsum *regem*, ad finem psalmi, quo nomine tempore Saulis nondum solebat designari.

Orat autem Dominum, eumque ut solatium suum in exilio et spem certam salutis invocat.

Mystice, est oratio peregrinantis Ecclesiæ, et cujusvis animæ sanctæ, in deserto hujus mundi, ad Deum ejusque gratiam futuramque patriam suspirantis.

Quoniam litteralis sensus sensui mystico simillimus est, utrumque unica explicatione proponemus.

I. *Quantum desideret ad Deum per orationem accedere.*
II. *Quonam modo semper orare velit ac statuat.*
III. *Quis sit futurus orationis effectus.*

Digitized by Google

1. *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

2. *Sitivit in te anima mea: quam multipliciter tibi caro mea.*

3. *In terra deserta et invia, et inaquosa, sic in sancto apparui tibi: ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.*

Ardens desiderium Dei, ad quem tanquam ad omnis boni fontem ac plenitudinem anhelat.

1. *Deus, Deus meus...* Repetitio nominis Dei ab initio manifestat affectum, quo totus psalmus æstuat, quique expresse in sequentibus describitur. — *Ad te de luce vigilo*, id est, diluculo surgo ad te precandum; te quæro ab exordio diei, ab exordio vitæ meæ...

2. *Sitivit in te anima mea:* id est, desiderat ardenter intellectus et voluntas mea, ut cibum et potum suum, ut lumen et lætitiam suam. — *Quam multipliciter tibi caro mea:* id est, valde multipliciter, multis modis, te sitit ac desiderat ipsum corpus meum. Etsi *caro* sæpe ponitur pro toto homine, hic tamen, ratione antithesis cum *anima*, accipienda videtur pro parte inferiore humanæ substantiæ; ita ut sensus sit : Non tantum animo te, o fons bonorum omnium, sitio; sed etiam corpore, idque multis modis. — Et vero, caro nostra, si gratiæ obsequatur, multipliciter sitit Deum : 1° ut liberetur a concupiscentiæ ardoribus; 2° ut juvetur in infirmitatibus et miseriis; 3° ut beata immortalitate et resurrectionis gloria donetur.

Postquam sitim suam manifestavit, ejusdem causam aperit, addens:

3. *In terra deserta et invia, et inaquosa, sic in sancto apparui tibi: ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam.* — Illud *in terra deserta*, referri potest, vel 1° ad præcedentia, hoc modo: Sitivit tibi anima mea et caro, quia sum in arida terra; vel 2° ut communius placet, referri potest ad sequentia, hoc sensu : In hac terra deserta et arida perinde coram te apparui, ac si essem adhuc Jerosolymæ in tuo sanctuario, contemplans de more potentiam tuam et gloriosam majestatem tuam.

Mystice, *terra deserta* significat hanc lacrymarum vallem, ita ut sensus sit: Etsi in hoc misero mundo longe a patria

exulans; tamen, dante misericordia tua, hic te invenio, hic ad te per fidem vividam accedo, teque sub fidei velamine contemplari et amare possum, quasi fere jam in cœlestibus habitarem: *Nostra conversatio in cœlis est.* Phil. III, 20.

4. *Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.*

Significavit modo, se Deum quærere et amare propter potentiam ejus et gloriam; hic addit, propter misericordiam.

Quoniam melior est misericordia tua... Illud *quoniam* non videtur referendum ad superiora, sed ad sequentia; ita ut sensus sit: Insuper assidue laudabo te ob misericordiam tuam, quæ melior mihi est ipsa vita. — Vox *misericordia* late intelligenda est, significatque effusam Dei bonitatem respectu omnis miseriæ atque indigentiæ nostræ, præsertim tamen spiritualis; ita ut principalius indicet dona gratiæ.

5. *Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas.*

6. *Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum.*

7. *Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te: quia fuisti adjutor meus.*

Secunda pars: quonam modo semper orare velit ac statuat.

Sic benedicam te in vita mea: id est, toto tempore, omnique in vicissitudine vitæ meæ, quidquid mihi acciderit sive prosperum sive adversum, semper te laudabo.

Et in nomine tuo levabo manus meas. — Locutio biblica *levare manum* significat jurare per Deum, ut patet ex verbo Abrahæ ad regem Sodomorum: *Levo manum meam ad Deum, possessorem cœli et terræ, quod non accipiam...* (Gen. XIV, 22). — Hic autem, *levare manus in nomine Dei,* est explicatio prioris hemistichii, significatque orare, et nomen Dei precatorie, non juratorie, invocare. Porro invocare nomen Domini, est invocare ac laudare ipsum Deum, ejus potentiam, misericordiam, etc.; illa enim omnia nomen Dei includit. — Levat autem propheta orando manus, nempe ad cœlum, ubi

Deus habitat: ut se gerat instar inopis, auxilium ac dona petentis; et ut significet, se paratum esse legem Domini operibus implere.

6. *Sicut adipe et pinguedine repleatur* (vel juxta hebræum *replebitur*) *anima mea.* — Solet *adeps* optimam quamque et exquisitam rei partem significare; hic autem respectu animæ, est exquisitum donum divinæ gratiæ: quæ est unctio Spiritus sancti, animæque lumen, cibus, vigor, decus, omnisque perfectio, sine qua misera est anima et languens. — Innuuntur quoque hic sacramenta, verbum Dei, et alia quibus anima saginatur.

7. *Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te...* Alludere videtur piissimus propheta ad consuetudinem sanctam, qua vespere antequam obdormiret, cogitando de Deo mentem solebat occupare: Si vespere, inquit, fessus labore diurno adorare te non neglexi, multo magis mane surgens diei primitias tibi consecrabo.

Porro de oratione matutina et vespertina loqui videtur, tanquam de medio consequendi illa, quæ tantopere exoptat, dona gratiæ; quasi diceret: Ut dona tam pretiosa merear accipere, nomen tuum laudare et invocare non desistam: præsertim vero in initio et fine diei orationi vacabo; in nocte adversitatis sicut in luce prosperitatis memor tui ero, et agnoscam semper te esse thesaurum meum et auxilium: *Quia fuisti adjutor meus.*

8. *Et in velamento alarum tuarum exultabo; adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.*

9. *Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.*

10. *Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.*

Tertia pars, orationis effectus: nimirum divina protectio, unio cum Deo, victoria de inimicis, æterna lætitia cum Rege Christo.

8. *Et in velamento alarum tuarum exultabo; adhæsit anima mea post te : me suscepit dextera tua.* Non tantum Dominum orabit, invocabit, laudabit; sed in eo quiescet, gaudebit, eique inseparabiliter adhærebit. *Adhæsit*, inquit, *anima mea post te*, id est, adhæret tibi; vel, secundum chaldæum, adhæret *post vias tuas;* ita ut sensus sit : Anima mea, protectione tua ac bonitate provocata, adhæret vi charitatis tibi ac vestigiis tuis; ita ut ab illis nulla tentationum violentia separari se patiatur.

Sensus Ecclesiæ in hoc loco ita fere enuntiari potest : Nec unquam a te discedam; sed indissolubili charitatis vinculo adstrictus, adhærebo tibi mente, adhærebo cordis affectu, adhærebo et operibus, servando omnia præcepta tua, sequendo omnia exempla unigeniti Filii tui : *Adhæsit anima mea post te*... Quin imo, adhærebo tibi in omni tribulatione; et sub alis tuis, *in velamento alarum tuarum*, sub protectione tua, manebo tutus et lætus. Nam, licet ratione infirmitatis meæ et inimicorum meorum, sine te certo sim periturus; nihilominus, quamdiu tecum conjunctus maneo, securus quiesco : *Me suscepit dextera tua.*

9. *Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam....* De rebellibus ac sui persecutoribus loquitur : Ipsi, inquit, me perdere moliuntur *in vanum*, id est, frustra; vel, sine causa, immerito, nulla mea culpa. — *Introibunt in inferiora terræ :* id est, descendent in sepulcrum corporis; vel, in sepulcrum animæ, quod est infernus; imo, sensus uterque simul admitti potest. — *Partes vulpium erunt*, scilicet præda ferarum : vulpes (1) eorum cadavera depascent.

10. *Rex vero lætabitur in Deo...* De quonam rege hic loquatur propheta, quærunt interpretes : plerique de ipso Davide sermonem esse censent; alii de Messia, Rege per excellentiam, quem considerant in die justitiæ suæ punientem impios: qui sensus, si minus litteralis, saltem mystice verus est.

Laudabuntur omnes, qui jurant in eo : scilicet laudabuntur ab universis justis. — Sensus etiam esse potest, *gloriabuntur ac lætabuntur.*

(1) Proprie, juxta hebræum hyenæ seu crocottæ : gallice *les chacals.*

Quod dicitur, *qui jurant in eo*, i. e. in Deo, per Deum verum : periphrasis nempe, designans pios, qui, ubi jurandum est, per Deum jurant, non per idola; qui eum pro veritatis ac sanctitatis omnis fonte agnoscunt, ideoque ejus solius nomen in legitimis juramentis usurpant et invocant. — Justi autem glorificabuntur et gaudebunt, *quia obstructum est os loquentium iniqua :* i. e. quia manu divinæ justitiæ liberati sunt ab inimicis animarum suarum, quos ad æternum silentium redactos videbunt.

Mystice spectati duo ultimi versiculi explicandi videntur hoc modo : Te protegente servum tuum, inimici animæ meæ, sive visibiles sive invisibiles, non prævalebunt; sed arcebuntur manu tua; imo descendent in viscera terræ, præcipitabuntur in abyssum inferni, tradentur gladio justitiæ tuæ et ministris ac instrumentis vindictæ tuæ : nempe dæmonibus ac flammis æternis : *Descendent in inferiora terræ, partes vulpium erunt.*

Hæc fieri incipient in decursu temporum, et consummabuntur in die judicii. Tunc autem *Rex lætabitur :* Rex justorum Christus, omnesque fideles Dei famuli Christum sequentes, triumphabunt; impiis omnibus æternum obmutescere coactis : *Quia obstructum est os loquentium iniqua.*

Sensus liturgicus.

Per hunc psalmum *Deus, Deus meus*, qui tertius ponitur ad Laudes, incipit proprie laudatio. Ecclesia enim, Spiritus sancti verba usurpans, voce ministrorum suorum Deum laudat, ardentique desiderio invocat : tum ut fontem gratiæ ac veræ vitæ; tum ut adjutorem adversus inimicos animæ paratissimum, qui servis suis triumphum præstat per Christum suum, justorum regem ac principem.

PSALMUS LXIII.

Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor.

1. Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor : a timore inimici eripe animam meam.

2. Protexisti me a conventu malignantium : a multitudine operantium iniquitatem.

3. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas : intenderunt arcum, rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatum.

4. Subito sagittabunt eum, et non timebunt : firmaverunt sibi sermonem nequam.

5. Narraverunt ut absconderent laqueos : dixerunt : Quis videbit eos?

6. Scrutati sunt iniquitates : defecerunt scrutantes scrutinio.

7. Accedet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (1).

1. Exaudi, Deus, orationem meam, cum te invoco : a timore inimici libera animam meam.

2. Protege me a conspiratione inimicorum meorum, et a multitudine molientium iniquitatem.

3. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas, easque tetenderunt velut arcum lethiferum, ut verbis suis insidiose sagittent me innocentem.

4. Subito irruentes sagittabunt me, nullo timore retenti : quia firmiter statuerunt exsequi consilium suum nefarium.

5. Consultarunt inter se quomodo absconderent laqueos, et dixerunt : Quis videbit eos?

6. Scrutati sunt omnes iniquas artes : consumpti sunt nimia sua scrutatione.

7. Descendet homo impius ad consilium profundæ malitiæ : at exaltabitur Deus, illud irritum reddendo.

(1) Versus 7, 8, ita in hebræo : *Consumpti sunt nimia sua scrutatione : intimæ menti et cordi uniuscujusque eorum profunda malitia insidet. — Sed sagittavit eos Deus jaculo : repentinæ factæ sunt plagæ* (ruina) *eorum.*

Digitized by Google

8. Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum : et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

8. Ecce enim tanquam sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum : et infirmatæ sunt ac retortæ contra ipsos malignæ linguæ eorum.

9. Conturbati sunt omnes qui videbant eos : et timuit omnis homo.

9. Quicumque viderunt eos ita confusos, salutariter conturbati sunt : et religioso timore timuerunt omnes.

10. Et annuntiaverunt opera Dei : et facta ejus intellexerunt.

10. Et facta manumque Dei intelligentes, annuntiaverunt opera ejus.

11. Lætabitur justus in Domino, et sperabit in eo : et laudabuntur omnes recti corde.

11. Lætabitur ergo omnis justus in Domino, in quo sperare non desinet : et gloria gaudioque fruentur omnes recti corde.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio hæc est hominis, tribulationibus ac persecutionibus obnoxii : quæ tum Davidi, tum Christo et omnibus justis apte convenit. — De solo tamen Christo et justis, quasi hic esset immediatus et unicus sensus, SS. Patres passim psalmum exponunt.

Multi tamen alii interpretes, præter sensum hunc, quem ut præcipuum quidem admittunt, alium etiam supponunt litteralem, Davidi proprium. Putant enim, nec improbabiliter, psalmum referri ad conjurationem Absalonis; et Davidem orare ut ab imminentibus sibi tunc periculis divina manu liberetur. *Conventus malignantium*, inquiunt, designat conspirantes in Hebron (II Reg. XV); *linguarum malitia, laquei occulti*, conspirantium molitiones sunt; *accedens homo ad cor altum*, indicat, vel superbum et obcæcatum Absalonem, vel consiliarium ejus, perfidissimum Achitophel. — Hac itaque sententia admissa, David in angustiis positus, et a rebellibus

pressus, Dei auxilium petit et impetrat, typum gerens Christi, Martyrum, omniumque justorum.

I. *Quid agant contra justum persecutores.*
II. *Quid contra persecutores acturus sit Deus.*
III. *Quis effectus vindictæ Dei.*

—

1. *Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor : a timore inimici eripe animam meam.*

2. *Protexisti me a conventu malignantium : a multitudine operantium iniquitatem.*

More suo propheta petit exaudiri, deinde exponit quid cupiat : *Eripe*, inquit, *animam meam*...id est, vitam meam protege a periculo, quod imminet ex parte inimici. Eodem fere modo Dominus oravit in horto Olivarum dicens : *Pater, si fieri potest, transfer calicem hunc a me.* — Tropologice, *timor inimici* accipi potest pro timore mere humano et malo, ita ut sensus sit : Domine, libera me de timore humano, ut non timeam eos qui occidunt corpus, sed solum te et offensionem tui.

Explicat mox periculum a quo liberari petit, subjungens : 2. *Protexisti me* (protege me) *a conventu malignantium : a multitudine operantium iniquitatem.* Multitudo, ait, inimicorum conspirant, ineuntes commune consilium, utentes calumniis tanquam gladiis et sagittis, struentes insidias, adhibentes artificia iniquissima contra justum.

3. *Quia exacuerunt ut gladium linguas suas : intenderunt arcum, rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatum.*

4. *Subito sagittabunt eum, et non timebunt : firmaverunt sibi sermonem nequam.*

Ad conventum malignantium hæc referuntur, qui non manibus pugnant, sed lingua, qua cominus et eminus feriunt sicut gladio et sagittis.—*Intenderunt arcum*, labia nempe maledica ; *rem amaram*, instrumentum lethiferum, ut tela seu verba mittant amara, venenata ; *in immaculatum*, id est, in

innocentem. — Clarius hæc in hebræo : *Tetenderunt sagittam suam, verbum amarissimum.*

4. *Subito sagittabunt eum, et non timebunt : firmaverunt sibi sermonem nequam.* Sensus est : Subito irruentes sagittabunt justum, absque ullo Dei hominumve timore, eo quod obdurato corde consilium suum nefarium perficere firmissime statuerunt.

5. *Narraverunt ut absconderent laqueos ; dixerunt : Quis videbit eos ?*

6. *Scrutati sunt iniquitates : defecerunt scrutantes scrutinio.*

Explicat *sermonem nequam :* consilium nempe impiorum profundamque malitiam aperit. — *Narraverunt,* inquit, *ut absconderent laqueos...* id est : Se invicem monuerunt, inter se consenserunt, ut occulte et hypocritice agerent, iniquitatem suam specie boni publici, vel etiam religionis prætextu occultantes. — *Quis videbit...* laqueos nostros ? Scilicet, nullus hominum iniquitatem nostram videbit... Quasi præter homines non sit Deus, et Deus non omnia videat ; vel quasi parum sit videri a Deo, qui supremus est judex.

6. Sic itaque obcæcati, et occultos sese existimantes, tradiderunt sese toti malitiæ suæ : *Scrutati sunt iniquitates : defecerunt scrutantes scrutinio.* Sensus est, vestigarunt varias nocendi vias, machinati sunt scelera ; consumpti sunt frustra nimiis suis scrutiniis et consiliis : nempe ea perficere non potuerunt ; — vel etiam, juxta quosdam, suis sese artificiis illaquearunt.

Hæc omnia apprime conveniunt passioni Dominicæ, in qua facile apparet et agnoscitur ille conventus malignantium, illæ linguæ sagittantes immaculatum Agnum ; ille sermo nequam, pertinax, justitiæ ac religionis specie velatus, suisque sese artificiis implicans : adeo ut verbis psalmi mire respondeant hæc verba Evangelii : *Principes sacerdotum et omne concilium quærebant falsum testimonium contra Jesum... At illi respondentes dixerunt : Reus est mortis, — crucifigatur, —*

contradicit Cæsari... Dicite quia discipuli ejus nocte venerunt, et furati sunt eum, vobis dormientibus. Matth. XXVIII, 12.

7. *Accedet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus*
8. *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum : et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.*

Illud, *accedet homo ad cor altum*, sic videtur interpretandum : Homo impius descendet ad cogitationes profundissimas malitiæ; at vero Deus profundior apparebit eas dissipando. — Hæc enim interpretatio congruit cum hebræo textu, qui hunc sensum habet : *Intimo cordi uniuscujusque eorum profunda malitia insidet.*

Aliter exponit Bellarminus post Augustinum, totum versiculum intelligendo de Christo, hoc modo : Christus *ut homo* accedet ad consilia impia inimicorum, iis sese tradens; simul autem exaltabitur *ut Deus :* quia passione ipsius et resurrectione, divina sapientia, justitia et misericordia demonstrabitur.

His verbis : *Et exaltabitur Deus*, incipit *pars altera* psalmi, *quid contra persecutores acturus sit Deus.* — Sequentibus enim versiculis declarat propheta, quomodo Deus sit exaltandus liberando justum et puniendo persecutores ejus. Quæ quidem de Absalonis clade et Davidis restitutione intelligi possunt; præcipue tamen, ut mox patebit, de Christo et discipulis ejus intelligenda sunt.

Exaltabitur Deus mirabiliter liberando justum suum : nam, 8. *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum, et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum :* id est, Deo interveniente, plagæ quas infligere justo tentant, tam parum ipsi nocebunt, ac si factæ essent sagittis parvulorum infantium, quæ leves festucæ sunt, manuque debili moventur, adeoque nihil vulnerant : — et calumniæ ipsorum similiter inefficaces erunt, imo vertentur in detrimentum calumniantium. — Hæc ut patet, Christo et Martyribus verissime conveniunt.

Fatendum tamen, sensum hunc Vulgatæ prorsus discrepare ab hebræo, ubi planissime sermo continuatur hoc modo : *Machinantur scelera corde profundo. Sed sagittavit eos*

Deus jaculo : repentinæ factæ sunt plagæ eorum : fugient quicumque viderint eos.

9. *Conturbati sunt omnes qui videbant eos : et timuit omnis homo.*

10. *Et annuntiaverunt opera Dei, et facta ejus intellexerunt.*

Pars tertia psalmi : *Effectus divinæ vindictæ.* — Sensus versiculi 9 et 10 hic est : Quicumque viderunt impios sic divinitus punitos, et justum tam mirabiliter liberatum, religioso Dei timore correpti sunt, agnoveruntque manum Dei, et nomen atque opera Dei prædicarunt. — Hæc præcipue respiciunt Christum et Apostolos. Domino enim resuscitato conturbati sunt Judæi et confusi, moti sunt Apostoli metu et gaudio, timuit sancto timore omnis homo recta ratione utens, prout testatur S. Lucas : *Fiebat autem omni animæ timor; multa quoque prodigia et signa per Apostolos in Jerusalem fiebant, et metus erat ingens in universis* (Act. II, 43).— Illi autem videntes, ac religiose timentes, qui annuntiaverunt opera Dei, imprimis sunt Apostoli, testes vitæ, mortis et resurrectionis Domini, qui Spiritu sancto repleti ac ferventes, facta Christi ac mysteria intellexerunt, mundoque universo annuntiarunt.

11. *Lætabitur justus in Domino, et sperabit in eo*; *et laudabuntur* (glorificabuntur) *omnes recti corde.*

Concludit psalmista opponendo confusioni peccatorum, gaudium et gloriam justorum, quam hi divinitus accipient. Sensus est quasi diceret : Omnes itaque tribulationes illæ et persecutiones desinent in gloriam Dei, et in triumphum, gaudium ac gloriam æternam justi.

Sensus liturgicus.

Recitatur psalmus iste, 1° in officio de Oratione et Passione Domini ; 2° in officio septem Dolorum Beatæ Mariæ Virginis ; 3° in officio Apostolorum.

Digitized by Google

1° In officio de Oratione et Passione Domini, Ecclesia personam assumens Christi in passione constituti, Patrem orat, et liberationem petit ab iniquis conspirationibus Judæorum : *Quia exacuerunt ut gladium linguas suas....* Deinde velut Orationis hujusmodi effectum ostendens, enarrat triumphum Christi, confusionem Judæorum, Evangelii prædicationem, et gaudium justorum : *Lætabitur justus in Domino, et sperabit in eo : et laudabuntur omnes recti corde.*

2° In officio septem Dolorum, Ecclesia eodem psalmo sanctissimam Dei Genitricem respicit, ut Christi passionis et subsequentis gloriæ participem; imo velut in persona dolorosæ Matris cum Christo conjunctissimæ, orationem illam pronuntiat : *Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor : a timore inimici eripe animam meam...*

3° In officio Apostolorum, respicitur Christi passio ut causa meritoria et exemplaris Apostolicæ prædicationis : *Et annuntiaverunt opera Dei, et facta ejus intellexerunt...* Scilicet intellexerunt, sicut Christus a Patre missus est, ita se missos esse a Christo, ut per passionem et crucem triumphum consequantur. *Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt.* Joan. XV, 20.

PSALMUS LXIV.

Te decet hymnus.

1. Te decet hymnus, Deus, in Sion: et tibi reddetur votum in Jerusalem.

2. Exaudi orationem meam : ad te omnis caro veniet.

3. Verba iniquorum prævaluerunt super nos : et impietatibus nostris tu propitiaberis.

4. Beatus, quem elegisti et assumpsisti : inhabitabit in atriis tuis.

5. Replebimur in bonis domus tuæ : sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.

6. Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, et in mari longe.

7. Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia : qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

1. Te decet hymnus, Deus, cantandus in Sion : et æquum est ut populus tuus reddat tibi vota in civitate sancta Jerusalem.

2. Hoc, quæso, fiat : exaudi hanc orationem meam : et ad te laudandum omnis populus tuus in Sion veniet.

3. Verba quidem et consilia iniquorum prævaluerunt contra nos : sed quidquid inique egimus tu propitius ignosces.

4. Beatus quem elegisti et assumpsisti in clientem : inhabitabit in atriis tuis.

5. Illic omnes replebimur bonis domus tuæ : quæ est sanctuarium tuum, æquitatis et misericordiæ tuæ donis mirabile.

6. Exaudi igitur nos, Deus, tu salus nostra, spes nostra et omnium gentium, usque ad fines terræ et maris.

7. Tu enim es, qui montes stabiles efficis virtute tua, accinctus potentia infinita : tu, qui conturbas profundum maris, sonum excitans fluctuum ejus.

Digitized by Google

8. Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos a signis tuis : exitus matutini et vespere delectabis.

9. Visitasti terram, et inebriasti eam : multiplicasti locupletare eam.

10. Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum : quoniam ita est præparatio ejus.

11. Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus : in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

12. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ : et campi tui replebuntur ubertate.

13. Pinguescent speciosa deserti : et exultatione colles accingentur.

14. Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento : clamabunt, etenim hymnum dicent.

8. Tu, qui velut signa manus tuæ ostendis fulgura, quibus terrentur populi usque ad terminos terræ : simulque eos recreas splendido matutini et vespertini solis spectaculo

9. Visitasti terram nostram, et inebriasti eam pluviis : quibus multipliciter locupletasti eam.

10. Flumen a Deo nobis datum, repletum est aquis : et sic parasti, o Deus, alimenta nobis : quoniam per irrigationem fecundatur terra.

11. Sic perge, et sulcos terræ inebriando multiplica fructus ejus : et irrigatione pluviæ lætabitur germinans.

12. Atque ita benedices toti anni circulo benignitatis tuæ donis : et campi tui replebuntur omnigena ubertate.

13. Imo pinguescent quoque pascua deserti : et læta viriditate inculti colles vestientur. Hinc

14. Ex una parte induentur et circumdabuntur arietes multitudine ovium ; ex altera vero, valles abundabunt frumento : omnia autem, sive pecora sive fruges, suo modo proclamabunt Dei laudes : præsertim vero filii Israel hymnum dicent.

Explicatio.

—

Argumentum. — Psalmus iste hymnus est eucharisticus, quo David celebrat divinam erga populum Israel beneficentiam, et illam continuari postulat.

Juxta sanctum Hieronymum, aliosque passim interpretes, respicit propheta futurum Judæorum a captivitate Babylonica reditum in patriam. Scilicet in eorum persona gratias Deo agit, eo quod restituti sint civitati sanctæ; petitque ut deinceps patria terra universa, cum abundantia bonorum ejus fruantur. — Quæ quidem sententia tanquam omnino probabilis admitti potest. At vero, ut Bellarminus ait, quoniam illa liberatio de captivitate Babylonica, typus fuit liberationis generis humani de captivitate diaboli; altiore sensu psalmus prædicit conversionem infidelium ad Ecclesiam, et reditum spiritualium peregrinorum ad patriam cœlestem : nam et Ecclesia et cœlestis patria per Jerusalem in sacris Litteris significari solet.

Respectu Ecclesiæ, psalmus considerari quoque simpliciter potest ut oratio, ad necessitates fidelium universim, et uniuscujusque animæ in particulari pertinens.

I. *Gratiarum actio ob donum divini cultus in Sion.*
II. *Petitio ac prædictio benedictionis divinæ pro terra Israel.*

—

1. *Te decet hymnus, Deus, in Sion : et tibi reddetur votum in Jerusalem.*

Veluti verba laudis ac gratitudinis hæc sunt captivorum, ad sanctam civitatem redeuntium. Decet, inquiunt, Domine, et convenit omnino, ut populus tuus hymnos tibi canat in loco sancto tuo Sion, utque ibidem tibi vota solvat pro beneficiis tuis; in Sion, inquam, non in terra aliena, ubi nomen tuum ignoratur et beneficia tua non intelliguntur.

2. *Exaudi orationem meam : ad te omnis caro veniet.*

3. *Verba iniquorum prævaluerunt super nos : et impietatibus nostris tu propitiaberis.*

Dominum orant, ut quam citissime hujusmodi laudes Deo persolvere sibi liceat. Si nos exaudieris, inquiunt, ecce *omnis caro*, i. e. omnes homines nobiscum ad te laudandum convenient.

Præter hanc rationem, quo efficacius exaudiri mereantur, humilem de peccatis pœnitentiam profitentur. *Verba iniquorum*, id est, dicteria, minæ et studia iniquorum, nos per tot annos oppresserunt propter peccata nostra; at tu, misericordissime Deus, impietates nostras, quas corde contrito confitemur, remittes : *Impietatibus nostris tu propitiaberis.*

Mystice, illa quæ dicit *verba iniquorum*, sunt pravi conatus inimicorum animæ, atque tentationes; hæ autem *prævalent super animam*, cum eam pertrahunt in peccatum.

4. *Beatus quem elegisti et assumpsisti : inhabitabit in atriis tuis.*

5. *Replebimur in bonis domus tuæ : sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.*

Corroborant orationem gratitudine plenam, monstrando, sese ut par est æstimare et desiderare gratiam quam postulant. Beati, inquiunt, quibus in sancta civitate habitare concedis. Ecce nos omnes, quibus hanc gratiam conferre digna-ris, replebimur bonis in domo tua : sancta enim est domus tua, et mirabilis fons bonorum omnium : *Replebimur in bonis domus tuæ...*

Hi versiculi, etiamsi utcumque convenire possint terrenæ Jerusalem, vel Ecclesiæ militanti; absolute tamen et in plenitudine sensus, soli cœlesti patriæ conveniunt : ubi perfecte beati erunt electi, et satiabuntur bonis domus Dei; ubi ipsimet templum Dei vivum constituent, sanctitate, et justitia mirabile. Etenim mirabile erit valde videre homines, olim in peccato natos, nunc tantam justitiam adeptos, ut neque peccatum ullum habeant, neque habere possint, et una cum angelis sanctis civitatem ac familiam Dei componant.

6, *Exaudi nos, Deus, salutaris noster : spes omnium finium terræ, et in mari longe :*

7. *Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.*

8. *Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos, a signis tuis : exitus matutini et vespere delectabis.*

Incipit *altera pars*, petitio ac prædictio benedictionis divinæ pro terra Israel.

Exaudi nos, inquit, et benedictiones tuas continua populo tuo, o Deus, Salvator populi tui, et spes universi mundi; o Deus omnipotens et beneficus, qui populos omnes et totum naturæ ordinem tam benigne moderaris ! — Exaltat primum Dei omnipotentiam et beneficentiam, non tantum per modum laudis, sed etiam per modum precationis : ut sic eum inducat ad utendum illa potentia ac beneficentia sua pro populo ac terra Israel. Præfata Dei attributa considerat in variis effectibus : in stabiliendis terræ montibus, sedandis maris fluctibus, vibrandis fulguris ignibus, et recreando mundo per solis ortum et occasum.

Quod dicit, *salutaris noster, spes omnium finium terræ, et in mari longe* : id est, spes omnium populorum, et habitantium regiones transmarinas longissime positas. Vaticinium his continetur conversionis Gentium ad veri Dei cultum.

7. *Præparans montes*, id est, vi vocis hebraicæ, eos stabiliens. — *Qui conturbas profundum maris*, id est, qui sedas, qui comminando compescis mare et obstrepentes fluctus ejus. Sic Dominus in Evangelio tempestatem sedat, increpando mare, ac dicendo: *Tace, obmutesce.* Marc. IV, 39.

8. *Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos*: id est, terrebuntur omnes homines, etiam ii qui habitant terminos terræ; *a signis tuis*, id est, propter coruscationes ac tonitrua, et multo magis ob prodigia ac miracula tua. — *Exitus matutini et vespere* (græce ἑσπέρας vesperæ) *delectabis*: id est, exortum auroræ et crepusculi vespertini delectabilem facies. Hoc autem figurate dicitur, et significat, Deum vicissitudine noctium ac dierum homines recreare.

9. *Visitasti terram, et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.*

10. *Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.*

A Dei potentia, transit ad laudandam simulque implorandam ejus liberalitatem: Cumulasti, inquit, terram divitiis, eam irrigas abundantibus rivis, ut sic animalibus cibos proferat. — Hæc hypotyposis egregiæ fertilitatis, haud dubie significat copiam gratiarum et virtutum omnium, quibus humanum genus per Christum abundavit.

9. ***Visitasti terram***, inanem et vacuam, ut eam fecundam efficeres ac ditares, eam nimirum ***inebriando***, id est, usque ad satietatem irrigando.

10. ***Flumen Dei***, id est Jordanis, flumen a Deo datum, Deoque dicatum sicut tota terra sancta, repletum est aquis beneficis. — Vel sumendo numerum singularem pro plurali: Flumina Deus fecit et aquis implevit, ut sic terram irrigaret et fecundaret ad nutrienda animalia: ***Quoniam ita est præparatio ejus*** : id est, quoniam sic fundata et disposita est terra, ut per aquarum irrigationem fecundetur et fructus suos pariat.

11. *Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.*

12. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: et campi tui replebuntur ubertate.*

13. *Pinguescent speciosa deserti, et exultatione colles accingentur.*

14. *Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.*

Prosequitur et perficit magnificam descriptionem fertilitatis terræ. Perge, inquit, Domine, et ***rivos ejus***, id est, sulcos terræ abundanter riga fluentibus aquis, atque ita multiplica ***genimina*** seu germina ac fructus ejus; ***in stillicidiis ejus***, id est, pluvia Dei desuper cadente, ***lætabitur*** terra ***germinans***.

12. *Anni*, *corona* est, vel totius anni circulus, vel sunt fruges quibus annus fertilis ornatur ac velut coronatur; — *annus* vero *benignitatis*, id est, objectum benignitatis, annus in quem Deus liberalitatem effundit. Quod itaque dicit, *benedices coronæ anni benignitatis tuæ*, significat : te benedicente, totus annus frugibus ditissimis coronabitur.

13. *Speciosa* (hebraice *pascua*) *deserti*, sunt loca deserta quæ solis pascuis deserviunt; hæc, inquit, nova fecunditate *pinguescent*, cœlesti rore irrigata; et *colles* pariter deserti et inculti, herbescente viriditate ita vestientur, ut ex omni parte lætari et exultare videantur : *Exultatione colles accingentur.*

14. *Induti sunt arietes ovium :* id est, arietes multiplicatis ovibus circumdabuntur, et pascua pinguia implebunt; dum interim *valles* cultæ *abundabunt frumento;* omnia autem, sive colles, sive valles, sive campi exculti, sive pascua deserti, sive pecora, sive fruges : suo modo clamabunt, et quodammodo hymnum cantabunt conditori et benefactori suo. — Sic unde exorsus est psalmus, ibidem terminatur : ut hymnos Dei nomini cantandos provocet.

Sensu morali, status animæ sanctæ hic vivide depingitur : affluente Dei gratia, ejus sterilitas fecundatur, fructibus omnigenis virtutum abundat, gaudio sancto exultat, et in hymnos amoris Dei erumpit.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Te decet*, cantatur in Laudibus Defunctorum, et quidem merito. Est enim ex Ecclesiæ mente velut hymnus eucharisticus, quo Dei celebrat beneficia erga fidelium animas, earumque canit introductionem in terram promissam, ac cœlestem Jerusalem : ubi misericordias Domini in æternum cantabunt.

Te decet, inquit, hymnus, o Deus, in Sion cœlesti : ideoque exaudi orationem meam, et fac ut omnis caro, per Spiritum sanctum vivificata, omnes scilicet fideles tui, ad beatam patriam, et ad te suum patrem, sicut vocantur, perveniant : *Ad te omnis caro veniet.*

Verba quidem iniquorum, et inimicorum spiritualium insultus aliquantum prævaluerunt adversum nos : sed si quid egimus perperam, tu misericorditer ignosces : *Iniquitatibus nostris tu propitiaberis.*

Beatus quem elegisti et assumpsisti, ut inhabitet in atriis tuis!... Replebimur in bonis domus tuæ.

Exaudi nos, Deus salutaris noster, ut cito tantis bonis perfruamur. O Creator omnipotens et misericors, qui tot ac tanta fecisti pro nobis in ordine naturæ et gratiæ, comple jam et corona opus misericordiæ tuæ. Propter nos, accinctus potentia, fecisti fluctus marium et tonitrua nubium ; diei auroram et occasum, imo ortum nostrum et occasum, nativitatem scilicet et obitum, tu gaudiis imples. Visitasti utique terram nostram et inebriasti eam flumine gratiarum ; animas fidelium tuorum sicut agros plenos coronasti ubertate. Quapropter decet ut acclament tibi, Deus, in æternum ; et in cœlesti Sion hymnum concinant : *Clamabunt, etenim hymnum dicent.*

PSALMUS LXVI.

Deus misereatur nostri.

1. Deus misereatur nostri et benedicat nobis : illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.

2. Ut cognoscamus in terra viam tuam : in omnibus gentibus salutare tuum.

3. Confiteantur tibi populi, Deus : confiteantur tibi populi omnes.

4. Lætentur et exultent gentes : quoniam judicas populos in æquitate, et gentes in terra dirigis.

5. Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes : terra dedit fructum suum.

6. Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus : et metuant eum omnes fines terræ.

1. Deus misereatur nostri et beneficam manum suam nobis aperiat; benignam faciem suam ostendat nobis, et sic misereatur nostri.

2. Ut cognoscamus, Domine, in hac terra tenebrosa viam tuam; omnesque gentes cognoscant Christum Salvatorem tuum.

3. Hunc Salvatorem possidentes confiteantur tibi laudibus suis populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes.

4. Lætentur et exultent gentes, quoniam per Christum tuum regnum justitiæ constituisti in terra, populosque via recta dirigis.

5. Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes : quia tandem protulit terra fructum suum Christum.

6. Quo ut perfecte fruamur, benedictionem suam ac gratiam Deus complere dignetur : Benedicat nos Deus, et Deus noster, et benedicat nos Deus : Deumque trinum et unum metuant et colant omnes fines terræ.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Sicut in psalmo LXII, *Deus, Deus meus,* propheta expetivit Dei gratiam; ita in præsenti particularius Messiam, gratiæ auctorem postulat. Est enim psalmus iste oratio, qua vehementi desiderio et gratitudine inflammatus, exposcit adventum Messiæ et conversionem humani generis.

Sensus autem Ecclesiæ, seu quatenus propheta in persona Ecclesiæ loquitur; vel, quod idem est, quatenus Spiritus sanctus ore prophetæ orationem præparat Ecclesiæ Christi convenientem; psalmus hic supplicatio est, qua Ecclesia gratitudine plena ob Messiam, id est, ob unigenitum Filium Dei mundo datum, ardenter petit, ut ejusdem Salvatoris regnum in omnes populos, et in omnium fidelium corda plenissime adveniat.

I. *Votis appellat adventum Christi.*
II. *Invitat omnes populos, ut tantum beneficium debita gratitudine ac lætitia accipiant.*

—

1\. *Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.*

2\. *Ut cognoscamus in terra viam tuam : in omnibus gentibus salutare tuum.*

Votis appellat adventum Christi ejusque cognitionem.

Deus, inquit, *misereatur nostri et benedicat nobis : illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.* Tria hæc : *misereri, benedicere, illuminare vultum,* gradationem quamdam continent; quasi 1° peccatorum venia, 2° dona Dei ac benedictiones, 3° pretiosiores gratiæ peterentur, quas vultus illuminatio designat.

Illuminatio autem *vultus,* ut Bellarminus ait, multa significare potest. Primum enim dicitur Deus *illuminare vultum suum super nos,* quando remotis nubibus iræ et indignationis,

sereno vultu nos respicit : ut filios, ut amicos, ut ad gratiam revocatos. — Deinde dicitur etiam *illuminare vultum suum super nos*, quando nos illuminat et calefacit, sapientiam et charitatem infundens : quomodo sol iste corporalis facere solet, quando nullis nubibus tegitur. — Denique *illuminare vultum suum super nos*, quando præstat, ut eum quasi remoto velamine intueamur. Quod maxime præstitit, quando per Incarnationis mysterium *in terris visus est et cum hominibus conversatus est* (Baruch. III, 38). Atque id videtur hoc loco petere propheta, ut Deus vultum suum, si non in forma Dei, saltem in forma hominis nobis ostendat per adventum Messiæ.

Et misereatur nostri. Incisum istud deest in hebræo et apud LXX; ideoque redundare videtur in Vulgata. — Quoniam tamen ab Ecclesia servatur, sumi potest ut repetitio præ affectus ardore ; vel est explicatio quædam, quasi diceret: *Atque ita*, illuminando videlicet vultum suum super nos, *misereatur nostri*.

2. *Ut cognoscamus in terra viam tuam :* id est, ut legem tuam perfectam, nempe evangelicam, cognoscamus omnes, quotquot sumus homines in universa terra, in omnibus gentibus. — Ut cognoscamus *salutare tuum*, scilicet Salvatorem Christum, qui est *via* tua, veritas, et vita.

Si spectemus sensum Ecclesiæ, non petit illa adventum Messiæ, quippe qui jam advenit ; sed ejusdem cognitionem, quasi diceret : *Deus misereatur nostri*, qui tam pauperes tamque miseri in hac terra tenebrosa erramus ; misereatur, benedicat, illuminet vultum suum super nos, et gratiam nobis unicam, at malis omnibus medentem concedat : *Ut cognoscamus in terra viam tuam...* Dominum nimirum nostrum Jesum Christum, qui *via est et veritas et vita* (Joan. XIV, 6). *Hæc est* enim *vita æterna*, Pater, *ut cognoscamus te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. XVII, 3). Quapropter *existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei* (Phil. III, 8) : *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi*. Coloss. III, 2.

Utinam cognoscamus thesauros, quos possidemus in Christo, in quo Pater *omnia nobis donavit* (Rom. VIII, 32) :

nimirum liberatorem a tyranide diaboli, pastorem, ducem, regem justitiæ secundum cor Dei, per quem *habemus accessum in uno Spiritu ad Patrem*. Eph. II, 18.

3. *Confiteantur tibi populi, Deus : confiteantur tibi populi omnes.*

4. *Lætentur et exultent gentes : quoniam judicas populos in æquitate, et gentes in terra dirigis.*

Incipit *secunda pars :* vocatur humanum genus ad gratitudinem et gaudium.

Omnes, inquit, *populi* terræ, non tantum tibi confiteantur, o Deus, et debitum cultum solvant; sed etiam lætentur de ineffabili bono, quod in Christo possidebunt.

Quoniam judicas: id est, quoniam regis ac gubernas *populos in æquitate :* nempe in justitia et sanctitate per Christum et Ecclesiam. — Christus enim judicium sanctum exercet, et populos credentes judicat per Ecclesiæ ministros, tum in foro externo tum in foro interno, sive in tribunali Pœnitentiæ. — *Et gentes in terra dirigis :* nempe sicut pastor, aut etiam sicut præmonstrator itineris, vel gubernator navis, peregrinantes deducis ad portum salutis æternæ. — Ut patet, prophetia enuntiatur de conversione Gentium. Ponitur autem præsens tempus loco futuri, quia in hebræo tempus futurum designat passim actionem perdurantem, qualis hic in regimine Christi intelligitur.

5. *Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes : terra dedit fructum suum.*

6. *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus : et metuant eum omnes fines terræ.*

Causam gaudendi ostendit, petitque a Deo benedictionem, qua misericordiæ suæ velut culmen imponat.

Laudent, inquit, Deum, nec laudare desinant populi universi : quia *terra dedit fructum suum*, puta Christum; de quo Isaias similiter orando dicebat : *Aperiatur terra et germinet Salvatorem* (Isai. XLV, 8); et alibi : *Erit germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terræ sublimis*. Isai. IV, 2.

Digitized by Google

Quod ergo dicit : *Terra dedit fructum suum*, significat : Quoniam terra edidit Christum, fructum suum præcipuum, ab omni antiquitate promissum; seu, ut Bellarminus ait, fructum suum proprium, illum cujus gratia terra a Deo facta erat : id est, Christum in carne. — Quoniam itaque in terra natus est Christus, propterea confiteantur tibi, o Deus, te laudent, te colant populi omnes. — Precatur scilicet, ut propter Christum in terris natum, gentes longe et late per totam orbis amplitudinem, Dei cognitione et amore imbuantur : quod quidem Christus copiose est promeritus.

Recte vocatur Christus *fructus terræ :* quia in terra productus est, etsi divinitus quasi seminatus, atque de Spiritu sancto in utero Virginis conceptus. Est autem fructus, manducantibus non modo omne delectamentum præstans ; sed fecunditatem quamdam communicans, ut et ipsi vitæ æternæ fructificent : *Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum*. Joan. XV, 5.

Etenim,sensu consequenti possumus etiam,cum Augustino, per fructum intelligere proventum multarum virtutum,quem terra edidit per gratiam Christi et promulgationem Evangelii, postquam multis sæculis fuisset sterilis.

6. *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus : et metuant eum omnes fines terræ*. Trina repetitio nominis Elohim, sive Dei, mysterium insinuat SS. Trinitatis, quæ per Evangelium omnibus populis innotuit; et sensus est quasi dicat : Salvet nos tota sanctissima Trinitas, et ipsa ab omnibus salvatis colatur. — Etenim nomen *Deus* ter repetitur ob personarum trinitatem; et singulari numero dicitur *benedicat* et *eum*, ob essentiæ unitatem; — secundo autem loco dicitur *Deus noster*, propter personam Filii, qui pro nobis incarnatus, peculiari modo *noster*, et *nobiscum Deus* factus est, secundum illud : *Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium : et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum : Nobiscum Deus*. Matth. I, 23.

Demum, ut secundum exemplar et voluntatem Christi, *fructum afferamus, et fructus noster maneat* (Joan. XV, 16), Ecclesia ultimo versiculo SS. Trinitatis benedictionem petit, quasi diceret : Quoniam sine Deo, ejusque benedictione ac

gratia nihil facere possumus, dignetur ille Deus ineffabilis, Deus trinus et unus, Pater et Filius et Spiritus sanctus, benedicere nobis : ut omnes usque ad ultimos terræ limites ei fructum sancti timoris, obedientiæque perfectæ afferamus: ***Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus; et metuant eum omnes fines terræ.***

Sensus liturgicus.

Psalmus LXVI, *Deus misereatur nostri*, recitatur diebus Dominicis et festivis ad Laudes, post Ps. LXII, quocum immediate conjungitur. Scilicet, quoniam Ecclesia, Mater ac Regina, in fine illius psalmi LXII, *Deus, Deus meus*, de Christo Rege locuta est; ideo statim subjungit psalmum hunc, *Deus misereatur*, ut in Regis Sponsi sui mysterio diutius immoretur. Toto enim psalmo isto Christum spectat, ut donum Dei per excellentiam, ut solem justitiæ ac Regem proprium humani generis, ut fructum terræ, Deo et hominibus jucundissimum. Hunc appellat, ut magis magisque regnet in omnium cordibus; hunc laudat, et in ipso laudes ac gratiarum actiones effundit SS. Trinitati.

PSALMUS LXXIV.

Confitebimur tibi, Deus.

1. Confitebimur tibi, Deus, confitebimur : et invocabimus nomen tuum.

2. Narrabimus mirabilia tua : cum accepero tempus, ego justitias judicabo.

3. Liquefacta est terra, et omnes qui habitant in ea : ego confirmavi columnas ejus.

4. Dixi iniquis : Nolite inique agere; et delinquentibus : Nolite exaltare cornu :

5. Nolite extollere in altum cornu vestrum : nolite loqui adversus Deum iniquitatem (1).

6. Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus : quoniam Deus judex est.

7. Hunc humiliat, et hunc exaltat : quia calix in manu Domini, vini meri plenus misto (2).

1. Confitebimur tibi, Deus, supremo judici, confitebimur : et invocabimus nomen tuum.

2. Narrabimus mirabilia tua mysteria et judicia. — Cum tempus a me statutum venerit, ego Christus mundum justissime judicabo.

3. Præ pavore adventus mei, quasi liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea : ego confirmavi columnas ejus.

4. Ideo dixi iniquis : Nolite inique agere; et delinquentibus : Nolite superbe agere.

5. Nolite superbire in cœlum : nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

6. Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus effugium erit : Deus enim ubique præsens ipse Judex est.

7. Unum humiliabit et alterum exaltabit : quia calix in manu Domini plenus mixtione vini meri (plenus vino vindictæ et varietate pœnarum).

(1) In hebræo : *Ne loquamini collo arroganti.*

(2) In hebr. : *In manu Domini est calix, et vino æstuat, plenus est mixtione.*

8. Et inclinavit ex hoc in hoc : verumtamen fæx ejus non est exinanita : bibent omnes peccatores terræ (1).

8. Etsi jam inclinavit calicem hunc propinando variis gentibus, fæx ejus gravissima nondum est absorpta : in novissimo die ex ea bibent omnes peccatores terræ.

9. Ego autem annuntiabo in sæculum : cantabo Deo Jacob.

9. Ego autem hæc in Ecclesia mea annuntiabo, et sic laudabo Deum Jacob usque ad finem mundi.

10. Et omnia cornua peccatorum confringam : et exaltabuntur cornua justi.

10. Et tunc, uti dixi, omnem superbiam peccatorum confringam, et exaltabo gloriam justi.

—

Explicatio.

Argumentum est admonitio ad humanum genus, ut juste vivant omnes et superbiæ tumorem deponant, quoniam imminet judicium Dei severissimum atque justissimum. — Juxta interpretes quosdam, psalmus compositus est per modum dialogismi, ita ut nunc justi loquantur, nunc Deus ipse, nunc propheta. Melius tamen alii tenent, incipiendo a versu secundo usque ad finem, unam eamdemque personam loqui, nempe Judicem vivorum ac mortuorum, Christum Dominum.

I. *Annuntiatio judicii.*
II. *Explicatio judicii.*

—

1. *Confitebimur tibi, Deus: confitebimur, et invocabimus nomen tuum.*

2. *Narrabimus mirabilia tua....*

Præambula hæc oratio est, qua propheta nomine justorum, ad Dei laudes et opera celebranda sese disponit.

Laudabimus te, Deus, inquit, et nomen tuum invocabimus; — hebraice: *Confitebimur tibi, nam prope est nomen tuum:* id est, propinquus est adventus tuus ad judicandam terram.

(1) In hebr. : *Et propinabit ex eo : etiam fæces ejus exhaurient bibentes omnes improbi terræ.*

2. *Narrabimus mirabilia tua,* id est: opera, miracula, mysteria doctrinæ tuæ et præsertim judicia tua prædicabimus. — Statim autem, per os ejus loquens prædicat ipse Christus Dominus judicia Dei.

....Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.

3. *Liquefacta est terra, et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus.*

Christus itaque ore Davidis dicit: Ego Filius hominis, cui omne judicium dedit Pater, tempore statuto judicium exercebo justissimum. — Illud enim *justitias judicabo*, hebraismus est, et significat *juste judicabo*. — Illud *cum accepero tempus*, significat tempus ac diem statutum, sed statutum a Deo, in cujus manu sunt tempora: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Act. I, 7.

Tunc autem, in die illa, quid fiet? 3. *Liquefacta est*, inquit, *terra, et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus:* id est, terra sentiet in die illa iram meam: consumetur enim cum omnibus habitantibus ejus, a me qui feci eam: Ego firmavi columnas ejus. — In adventu enim Christi, elementa æstuantia liquescent, seu igne conflagrationis purgabuntur cum inhabitantibus omnibus, ut S. Petrus testatur, dicens: *Elementa calore solventur, terra autem et quæ in ipsa sunt opera exurentur* (II Pet. III, 10). — *Terra consistens Dei verbo... cœli autem qui nunc sunt, et terra, igni reservati in diem judicii et perditionis impiorum hominum* (Ibid. versu 5, 7).

4. *Dixi iniquis: Nolite inique agere: et delinquentibus: Nolite exaltare cornu.*

5. *Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui adversus Deum iniquitatem.*

Ex veritate judicii quam annuntiavit, concludit et monet, ut impii impietati suæ, et superbi superbiæ suæ finem imponant. Simili modo concludit S. Petrus: *Quum igitur hæc omnia dissolvenda sint... hæc exspectantes, satagite immaculati et inviolati ei* (Christo judici) *inveniri in pace* (II Pet. III, 14). Scilicet dissolvenda, destruenda tunc sunt quæcumque hu-

Digitized by Google

manam iniquitatem et superbiam fulciunt: ergo dum tempus est, resipiscant et humilientur. Hæc summa est totius prædicationis Dominicæ.

Exaltare cornu, id est, efferre, jactare suam potentiam et gloriam, superbire, præsertim contra proximum; *extollere cornu in altum*, est efferre se contra Deum ejusque legem, et, uti additur, loqui adversus Deum iniquitatem: metaphora desumpta a tauris ferocibus, qui spreto jugo, cornuum potentia gestiunt et quasi gloriantur.

6. *Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus* (erit evasio vel auxilium): *quoniam Deus judex est.*

Rationem reddit moniti præcedentis, quasi diceret : Non enim erit effugium de manu Judicis : quippe qui non merus homo sim, sed Deus omnipotens, ego Homo-Deus. — Itaque frustra vertent se ad varias terræ partes, frustra latibulum petent a montibus ; latibulum nullum aut effugium invenient *quoniam Deus judex est*, omniscius, omnipotens.

7. *Hunc humiliat, et hunc exaltat : quia calix in manu Domini, vini meri plenus misto.*

8. *Et inclinavit ex hoc in hoc; verumtamen fæx ejus non est exinanita : bibent omnes peccatores terræ.*

Incipit *secunda pars* : explicatio modi quo Judicium exercendum sit. — Dominus, inquit, superbum humiliabit et humilem exaltabit. — Imprimis autem superbos humiliabit et puniet : nam manu tenet justitiam vindicativam, et pœnas copiosas, omnibus peccatoribus pro cujusque merito infligendas. — Quæ symbolo calicis propinandi significantur.

Dicitur *calix vini meri :* id est, calix indignationis atque iræ Dei, nulla misericordia temperatæ; adeoque calix vindictæ infligendæ, prout passim ex aliis locis patet, ut ex isto : *Qui adoraverit bestiam et imaginem ejus, hic bibet de vino iræ Dei, quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, et cruciabitur igne et sulphure* (Apoc. XIV, 10). — Dicitur *plenus*, ut indicetur plenitudo et rigor justitiæ. *Plenus misto*, i. e., plenus veneno, et

abundans varietate pœnarum : *mistum* sive mixtio, pro veneno, amaritudine, et potione insalubri ac turbida sumitur (1).

Et inclinavit ex hoc in hoc : id est, jam Deus propinavit multis hunc calicem, transferendo ad varias gentes ; verumtamen remanet gravissima pars, quæ servatur in diem ultimi judicii : *Fæx ejus non est exinanita : bibent omnes peccatores terræ.* Tunc enim non erit amplius locus misericordiæ ; sed omnes qui peccatores in illa die existent, cogentur bibere fæces calicis iræ Domini.

9. *Ego autem annuntiabo in sæculum : cantabo Deo Jacob.*

10. *Et omnia cornua peccatorum confringam : et exaltabuntur cornua justi.*

Conclusio, quasi diceret : Ego Christus per memetipsum, et per Apostolos ac Ecclesiam meam, annuntiabo hæc usque ad finem mundi ; et sic Deum glorificabo. Die autem statuto, quæ annuntiavi efficiam : peccatores humiliabo, justos exaltabo in gloriam æternam. — Quibus verbis insinuatur conclusio practica S. Petri, supra jam citata : *Propter quod, carissimi, hæc exspectantes, satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace.* II Pet. III, 14.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Confitebimur* recitatur, 1° Feria quinta in Cœna Domini, et 2° in festis Apostolorum.

1° In Cœna Domini respicit Ecclesia verba ista : *Quia calix in manu Domini...* Intelligitur autem tum ille calix sanguinis ac passionis Christi, quem Dominus in ultima cœna discipulis dedit ; tum ille, quem post eamdem cœnam in horte Olivarum deprecatus est. Mysticus autem ille calix in manu Domini, fit calix salutaris et exaltationis justis ; calix vero vindictæ et humiliationis superbis peccatoribus. Ideo intuitu hujus calicis monet omnes, præsertim vero peccatores, de

(1) Ita chaldaica paraphrasis : *Vinum merum, plenum mixtione fellis ;* — vinum scilicet quale Christo morituro propinatum est.

Dei judiciis : *Nolite exaltare cornu... omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua justi.*

2° In festis Apostolorum, respiciuntur præcipue verba ista : *Confitebimur... narrabimus mirabilia tua...* Scilicet psalmus spectatur velut ipsa prædicatio Apostolorum, qui Dei mirabilia et magnalia loquuntur, annuntiantes Christum ut summum Regem ac Judicem. — Loquitur autem Ecclesia primum in persona Apostolorum ; deinde vero, ut apostolici muneris hæres, suo nomine addit, Apostolorum opus se continuare in perpetuum : *Ego autem annuntiabo in sæculum....*

PSALMUS LXXXIII.

Quam dilecta tabernacula.

1. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.

2. Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum.

3. Etenim passer invenit sibi domum : et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

4. Altaria tua, Domine virtutum : rex meus, et Deus meus.

5. Beati, qui habitant in domo tua, Domine : in sæcula sæculorum laudabunt te.

6. Beatus vir, cujus est auxilium abs te : ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in loco quem posuit.

7. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem : videbitur Deus deorum in Sion.

1. Quam amabilia sunt tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit ea anima mea, et deficit, ardenti tracta desiderio in atria tua.

2. Cor meum et caro mea exultaverunt, veluti rapta in Deum vivum, et ad eum pervenire gestientia.

3. Etenim sicut passer invenit sibi domum, et turtur nidum sibi conficit ubi ponat pullos suos: ita ego locum optatæ quietis expeto, nempe

4. Altaria tua, Domine virtutum, Rex meus, et Deus meus!

5. Beati qui habitant in domo tua, Domine, ubi in sæcula sæculorum laudabunt te.

6. Beatus quoque in hoc sæculo, vir cujus est auxilium abs te: quique juges ad superna ascensiones in corde suo disposuit, in hac valle lacrymarum, in loco misero quem per peccatum sibi fecit.

7. Etenim benedictionem dabit ei legislator Deus : qua confirmatus ille ibit de virtute in virtutem, usque ad Sion cœlestem ubi videbitur Deus deorum.

Digitized by Google

8. Domine Deus virtutum, exaudi orationem meam : auribus percipe, Deus Jacob.

8. Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam : auribus percipe eam, o Deus Jacob, ut sic progrediar in hac misera vita.

9. Protector noster aspice, Deus : et respice in faciem Christi tui.

9. Protector noster Deus, aspice infirmitatem meam : simulque respice in faciem Christi tui pro me crucifixi, ut eo perveniam quo tam ardenter anhelo.

10. Quia melior est dies una in atriis tuis : super millia.

10. Quia melior est dies una in atriis tuis, super millia dierum jucundissimæ vitæ in hoc sæculo.

11. Elegi abjectus esse in domo Dei mei : magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

11. Quapropter elegi abjectus ac minimus esse in domo Dei mei, potius quam habitare ut maximus in tabernaculis peccatorum.

12. Quia misericordiam, et veritatem diligit Deus : gratiam et gloriam dabit Dominus.

12. Nec vana spes mea, quia misericordiam et veritatem diligit Deus : ideoque gratiam in hac vita et gloriam in futura dabit Dominus.

13. Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia : Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

13 Nec frustrabitur bonis optatis eos qui ambulant in innocentia. Utique, Domine virtutum, beatus homo qui sperat in te.

—

Explicatio prima.

Argumentum. — Oratio, qua David ardenti desiderio ad Dei tabernaculum anhelat, et auxilium eo perveniendi summa fiducia implorat. Affectum spirat non absimilem affectus psalmi XLI, *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum.*

Nonnulli psalmum ad seditionem Absalomicam referunt, cum David a Domini tabernaculo longe repulsus, illud tanquam maximum bonum desideraret. — Alii vero, ut Augu-

Digitized by Google

stinus, Cassiodorus, Bellarminus, Lindanus, Bertherius, verba hujus psalmi ampliora et altiora esse censent, quam ut ad Tabernaculum terrenum et ad bona temporalia restringi possint. Nos cum Patribus, inquit Bellarminus, existimamus tam ardens desiderium, quale in hoc psalmo legimus, etiam ad litteram, ad æterna Tabernacula pertinere; et nihil terrenum, nihil humanum Spiritum sanctum his sacris vocibus exprimere voluisse. — Hinc certissime statui potest, saltem typice, de tabernaculis æternis hic sermonem fieri. Quem præcipue sensum in expositione persequemur.

I. *David ad Dei tabernacula ardenter suspirat.*
II. *Auxilium eo perveniendi confidenter implorat.*

—

1. *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.*
2. *Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum.*

Æterna Dei tabernacula, quorum tabernaculum Fœderis tantum umbra erat, spiritu intuetur propheta; videtque tam amabilia, ut præ gaudio exultet, et præ desiderio deficiat. Utrumque enim hunc effectum producit amor: facitque ut amans nunc defleat absentiam rei amatæ, et præ desiderio langueat ac deficiat; nunc exultet ob spem potiundæ rei tam pulchræ, et in laudes ejus erumpat.

1. *Quam dilecta*, id est, quam amabilia, quam desiderabilia sunt *tabernacula*, palatia *tua* cœlestia, *o Domine virtutum* seu *exercituum!* Vox est contemplantis, mirantis et amantis. Quasi cernere videtur majestatem Regis superni, cui obediunt exercitus innumerabilium angelorum; quorum vel unus, si cum toto suo decore nobis appareret, peregrinationem nostram lætificare sufficeret.

Desiderio fertur *in atria Domini*, id est, in illa quæ dixit tabernacula. Ponit *atria* tanquam partem pro toto: atria enim erant pars exterior tabernaculi, sancta quoque ac Deo dicata, orationi divinoque cultui destinata.

2. *Cor meum et caro mea*, id est, anima et corpus, ac speciatim affectus et lingua; *exultaverunt*, id est, jubilant et vociferantur. Illud enim *exultaverunt* non solam significat

lætitiam, sed lætitiam quæ prorumpit in laudes. — Exultaverunt, inquit, *in Deum vivum*, non tantum ad distinctionem falsorum numinum, quæ non vivunt; sed etiam ut significet, Deum esse fontem vitæ : cujus desiderio ita languet ac deficit anima, ut etiam simul vivificetur et exultet.

3. *Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.*

4. *Altaria tua, Domine virtutum : rex meus et Deus meus.*

Suavissima comparatione explicat, quomodo unice quærat domum Dei, tanquam finem ultimum ac terminum omnis desiderii sui; tanquam locum sibi proprium, in quo perfecte conquiescat. Sicut avicula nidum, ita mihi invenire contingat *altaria tua*, Domine! Scilicet probabilius per modum aspirationis ponitur illud *altaria tua!* intelligendo, *mihi unice sunt in desiderio.*

Altaria Dei significantur vel cœlestia, de quibus ab initio actum est; vel terrestria, quæ, donec in terris moretur propheta, suavissimam ei mansionem, simulque portam et imaginem cœli exhibent.

Addit : *Domine virtutum, Rex meus, Deus meus :* ut titulos Dei afferat, quibus fiduciam suam niti intelligit.

5. *Beati qui habitant in domo tua, Domine : in sæcula sæculorum laudabunt te.*

Exclamatio animæ, cœlitum beatitudinem et consortium desiderantis : *Beati qui habitant in domo tua, Domine!...* In hoc nimirum consistit beatitudo cœlitum, quod habitent in domo Dei, omnibus bonis plenissima; et Deum perfecte laudent absque ulla cessationis, adeoque absque ulla peccati vel mortis formidine.

6. *Beatus vir, cujus est auxilium abs te : ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in loco quem posuit.*

Incipit *secunda pars*, petitio auxilii. — A fine transit ad media : Si beati sunt qui habitant in domo Dei, beati quoque

jam sunt inchoative, in actu primo vel in spe, qui eo efficaciter pervenire contendunt. Tales autem sunt, qui in hac misera peregrinatione auxilium Dei implorant, et cum hoc auxilio spiritualiter ascendunt quotidie in montem sanctum atque ad domum Dei.

Quod ait, *ascensiones in corde*, allusio est ad situm Jerusalem, quæ erat in loco montoso. Sensus enim est: *Beatus, qui ascensiones* (ad templum in monte positum, vel in cœlum) *in corde suo disposuit, dum degit in hac valle lacrymarum, loco a se posito*. Aliis verbis: Beatus, qui ex animo meditatur in domum Dei ascendere, quamdiu est in hoc mundo flebili et luctuoso; quem locum, sive quem fontem lacrymarum sibi paravit: per peccatum scilicet mutato paradiso in exilium.

Ascensiones in corde, sensu tropologico sunt progressus perpetui, quibus in justitia et sanctitate altius semper ascenditur.

Quoniam versiculus iste in Vulgata versione obscuritate non caret, conferre juvabit textum originalem. Hic autem juxta Hieronymum sic habet: *Beati qui... transeuntes per vallem fletus, fontem ponunt eam.* Cujus sententiæ sensus ita exponi potest (1): Beati, qui transeuntes per vallem istam miseriæ, lacrymis eam implent instar fontis aquarum: id est, qui in præsenti vita copiosis lacrymis pœnitentiæ, peccata et miserias suas diluunt, et præ cœlestis patriæ desiderio gravissime lugent. Hos ipse Christus beatos prædicavit, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*. Matth. V, 5.

7. *Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.*

Declarat illas quas dixit internas ascensiones: quæ nihil aliud sunt, quam progressus in via justitiæ ac divinæ legis; cujus initium, medium et finem indicat. — Initium est *benedictio legislatoris,* id est, gratia Dei et Domini nostri Jesu Christi; — medium est quotidianum incrementum in spirituali robore, seu justitia ac sanctitate. Illud enim *ibunt de virtute in virtutem* proprie significat, ibunt de *robore in robur* : in

(1) Cfr. Genebrard. in hunc loc.

Digitized by Google

dies fient potentiores, obtinebunt potiora dona, gratiis majoribus roborabuntur. — Terminus, est visio intuitiva Dei in Sion cœlesti. *Videbitur Deus deorum :* id est, Deus altissimus; Deus non tantum universæ terræ, sed etiam cœlitum, Angelorum nempe et Beatorum, qui participatione quadam *dii* sunt, *divinæ consortes naturæ.* II Pet. I, 4.

8. *Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam : auribus percipe, Deus Jacob.*

9. *Protector noster, aspice, Deus : et respice in faciem Christi tui.*

Instantius et magno amoris affectu orat propheta, ut ad beatum visionis Dei terminum pervenire possit. *Deum virtutum,* Deum omnis roboris fontem appellat, ut juvetur in spirituali itinere ac ascensione, ut virtute corroboretur in interiori homine; *Deum Jacob* appellat, quia ipse est ex filiis Jacob, ex populo Israel, hærede promissionum.

Protector noster aspice... id est: Auxiliator populi tui, non solum audi me, sed aspice pericula in quibus versor. — *Respice in faciem Christi tui :* i. e. respice verum principem populi tui, Messiam, Christum Jesum; et propter ejus merita protege nos. — Merita enim Christi ab æterno fuerunt in conspectu Dei, et ab initio mundi efficacia et salutaria hominibus; ideo Christus dicitur *Agnus, qui occisus est ab origine mundi.* Apoc. XIII, 8.

10. *Quia melior est dies una in atriis tuis, super millia.*

11. *Elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.*

Rationem reddit ardoris, tum suæ orationis, tum desiderii, comparando mansionem in domo Dei, cum qualibet habitatione terrena. Dies una, inquit, in domo Dei melior est millenis diebus alibi transactis; ideoque malim occupare infimum locum (hebraice, *sedere ad januam* more janitoris,) in illo sanctuario, quam habitare ut dominus in palatiis peccatorum. — *Super millia,* id est, præ vita longissima in deliciis terrenis transacta. Domui Dei opponit *tabernacula peccatorum :* quia

qui non quærit illam domum justitiæ, quærit sibi velut sedem ac domum in bonis variis et peccaminosis hujus mundi: quæ non tam domus stabilis est, quam tentorium mutabile et mox auferendum.

12. ***Quia misericordiam et veritatem diligit Deus : gratiam et gloriam dabit Dominus.***

13. ***Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia : Domine virtutum, beatus homo qui sperat in te.***

His verbis fiducia plenis, consolatur propheta se ipsum omnemque justum, de valle lacrymarum ascendentem; eique a Deo dandam promittit beatitudinem quam concupiscit, et auxilium quo ad eam perveniat : seu *gratiam et gloriam.*

Misericordiam, inquit, *et veritatem diligit Deus* : aliis verbis, misericors est Deus et fidelis in promissis; ideo dabit auxilium gratiæ in hac vita, et gloriam in futura. Et dummodo perseveret homo in via Domini, gratiæque cooperando ambulet in innocentia; Deus misericors et fidelis ei bona gratiæ et gloriæ, quæ sola sunt vere bona, nequaquam denegabit.—Ergo justi, dummodo in justitia permaneant, salutem et visionem beatificam certissime consequentur; quare merito concludit propheta exclamando : *Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te!*

Sensus liturgicus.

Psalmus *Quam dilecta* recitatur, 1° in festo Corporis Christi et Transfigurationis; 2° in Dedicatione Ecclesiarum.

1° In festo Corporis Christi, ut facile patet, est hymnus amoris, quo Ecclesia dulcedinem celebrat et ineffabiles delicias Sacramenti altaris. Christum, Sponsum unice dilectum, totumque desiderabilem, in altari absconditum videns, ad eum suspirat, anhelat, eique unice vult adhærere, eum unice possidere; ut qui solus omne bonum continet : omne bonum gratiæ, et pignus futuræ gloriæ. — Merito itaque etiam, psalmum hunc, tam congruis affectibus ac desideriis refertum, tanquam præparatorium posuit ad celebrationem Missæ.

Digitized by Google

In festo Transfigurationis, eodem psalmo Ecclesia celebrat æterna gloriæ tabernacula. Spectaculo enim gloriosæ Transfigurationis Domini velut radium videns gloriosæ domus Dei, hujusce domus desiderio accensa exclamat : ***Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum!*** Deinde vero, ut eo pervenire mereatur, petit per merita Christi gratiam ascendendi virtutum gradibus ex hac valle lacrymarum usque ad visionem Dei deorum in Sion.

2° In Dedicatione Ecclesiarum, quæ sunt ***tabernacula Dei cum hominibus*** in terra, Ecclesia eodem psalmo celebrat templi et sanctuarii abscondita bona et gaudia. Illic est locus quietis ejus : illic habitabit, quoniam elegit eam.... illic, dum peregrinatur in hac lacrymarum valle, solatia cuncta invenit et omnia desiderabilia cordis; illic cum amore contemplatur decorem domus Dei et locum habitationis gloriæ ejus. Etenim vere hæc in terris ***domus Dei est et porta cœli.*** Gen. XXVIII, 17.

PSALMUS LXXXVI.

Fundamenta ejus in montibus sanctis.

1. (1) Fundamenta ejus in montibus sanctis : diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.

2. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.

3. Memor ero Rahab et Babylonis scientium me.

4. Ecce alienigenæ, et Tyrus et populus Æthiopum; hi fuerunt illic.

5. Numquid Sion dicet : Homo, et homo natus est in ea : et ipse fundavit eam Altissimus?

1. En civitas sancta !... Fundamenta ejus sunt in montibus sanctis : ipse Dominus diligit civitatem Sion super omnia tentoria Jacob.

2. Gloriosa dicta sunt de te, o vera civitas Dei.

3. Commemorabo Rahab et Babylonem inter cognoscentes me.

4. Ecce alienigenæ, et Tyrius, et populus Æthiopum, hi fuerunt illic cives genuini.

5. Fierine poterit, ut quis de Sione dicat : Magna et varia multitudo hominum nata est in ea; et ipse fundavit eam, Altissimus?

(1) Quoniam Vulgata nostra non parum in hoc psalmo differt ab originali textu, versionem hic adjungimus ex hebræo, juxta S. Hieronymum et recentiores translatores.

1. *Fundamenta ejus in montibus sanctis.*

Diligit Dominus portas Sion super omnia (alia) *tabernacula* (habitacula) *Jacob.*

2. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.*

3. *Commemorabo Rahab* (Ægyptum) *et Babel inter scientes me.*

4. *Ecce Philistæus et Tyrius cum Æthiope : iste natus est* (nati sunt) *ibi* (Hierosolymis).

5. *Et de Sion dicetur : Iste et iste* (vir et vir) *natus est in ea : et ipse fundavit* (firmat, tuetur) *eam Altissimus.*

6. *Dominus numerabit scribens* (in catalogo) *populos : iste* (inquiens) *natus est ibi.*

7. *Et* (incolæ ejus) *cantantes quasi in choris* (dicent) : *Omnes* (meæ felicitatis) *fontes mei in te.*

Digitized by Google

6. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum, horum qui fuerunt in ea.

6 Imo vero, ipsemet Dominus, quando describet populos suos, narrabit ac numerabit omnes populos et principes, qui nati fuerint in ea.

7. Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

7. O beata civitas! Velut habitatio omnium lætantium tu es.

—

Explicatio.

Argumentum. — Celebrantur laudes Sionis seu Jerusalem, sanctæ civitatis : quo nomine Patres merito Christi Ecclesiam intelligunt. Etenim, ut Bellarminus inquit, etsi terrenæ Jerusalem convenit quod initio dicitur, eam fundatam esse in montibus; tamen non conveniunt cætera : præsertim quod in ea sit habitatio Babyloniorum, Ægyptiorum et Tyriorum; Ecclesiæ vero sive militanti sive triumphanti omnia conveniunt.

Præter mysterium Ecclesiæ, psalmus, uti videbimus, mysterium quoque Christi, Ecclesiæ fundatoris, continet. Symbolice vero accommodatur Virgini Deiparæ.

I. *Civitas sancta mirabilis in se.*
II. *Civitas sancta mirabilis in suis incolis.*

—

1. *Fundamenta ejus in montibus sanctis : diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.*

Fundamenta ejus... de Sione seu Jerusalem loquitur, quam in sequenti hemistichio nominat. Intuens scilicet visione prophetica Jerusalem novam, amore raptus, exclamat : *Fundamenta ejus...* ponens relativum *ejus* sine antecedente, quia rem sibi præsentissimam designat.

Incipit laudare civitatem sanctam ab ejus fundamentis; dein laudabit eam a portis, tertio ab ejus gloria.

Montes sancti, in quibus fundata erat Jerusalem terrena, erant duo : mons *Sion*, ubi erat arx cum domo regia Davidis; et mons *Moria*, velut alter vertex Sionis, in quo exstructum

est templum. — Montes sancti, respectu Jerusalem spiritualis, sunt : 1° Christus et Petrus : Christus ut fundamentum primarium, Petrus ut secundarium; 2° sunt Apostoli duodecim, et Prophetæ : *Superædificati super fundamentum apostolorum, et prophetarum* (Eph. II, 20). Dicuntur autem *montes*, propter altitudinem et firmitatem; *sancti*, propter principium illius excellentiæ qui est Spiritus sanctus. — Jam transit ad portas.

Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob : id est, ipse Dominus civitatem Sion firmissimam diligit præ omnibus tentoriis Jacob : quæ licet pulcherrima essent, et miro ordine disposita, quando iter faciebant Hebræi per desertum; tamen erant sine fundamento ac sine portis, ideoque mutabilia et temporaria. — *Portas* ponit pro ipsa civitate, et ideo quidem, quia portæ munitissimæ ac propterea symbolum roboris erant.

Laudat itaque nunc civitatem a portis, sicut modo laudavit a fundamentis; atque indicat, eam ita esse fundatam ut non possit ruere, ita firmatam ut expugnari nequeat : qua duplici proprietate superat tabernacula Jacob. — His verbis mystice, tum stabilitatem significat, tum firmitatem Ecclesiæ, quæ Synagogæ seu Tabernaculis Jacob succedere debebat.

Portæ Ecclesiæ sunt iterum, imprimis ipse Christus; deinde secundario etiam Apostoli. Jerusalem nova habet, inquit Joannes, *murum magnum et altum, habentem portas duodecim* (Apoc. XXI, 12). Addi potest, spirituales portas quoque esse sacerdotes omnes... duodecim articulos fidei... virtutes, etc.

2. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.*

Per apostrophen indicat, immensam omnimodis esse gloriam et excellentiam civitatis Dei; quasi diceret : Præclara nimis ac gloriosa dicta sunt mihi a Spiritu sancto de te, o Ecclesia, e Sione oritura, civitas vere digna Deo, qui te in habitationem suam elegit.—Hæc proprie pertinent ad Ecclesiam gloriosam in cœlis; deinde autem, inchoativo quodam modo, etiam ad Ecclesiam militantem in terris. Possunt tamen intelligi quoque de Jerusalem terrena, ut Ecclesiæ

Digitized by Google

figura. Erat enim illa civitas regia et sacerdotalis; templum habebat et Arcam testamenti; suscepit intra muros suos Regem angelorum, Dominum mundi Jesum Christum, qui in ipsa docuit, miracula patravit, redemptionem humani generis operatus est, Spiritum sanctum de cœlo misit, et Ecclesiæ suæ fundamenta jecit : quæ sane gloriosissima sunt, etsi tantum umbra gloriæ Jerusalem illius novæ, quæ est vera civitas Dei in cœlis.

3. *Memor ero Rahab* (id est, *Ægypti*), *et Babylonis, scientium me.*

4. *Ecce alienigenæ*, (hebraice *Philistæi*), *et Tyrus, et populus Æthiopum, hi fuerunt illic* (*ibi nati sunt*).

Incipit *altera pars* psalmi, laus sanctæ civitatis ab ejus civibus : nimirum a multitudine, varietate, nobilitate, felicitate civium qui eam incolunt, et in ea nati sunt. — Enumerat autem tanquam cives, Ægyptios, Babylonios, Philistæos, Tyrios et Æthiopes, totidem nationes gentiles, imo Judæis infensas ; quæ dicuntur non tantum in Jerusalem habitasse ; sed, juxta hebræum, in ea natæ esse : quod non nisi de Ecclesia catholica per lavacrum Baptismi regenerata, intelligi potest : *Ubi non est Gentilis et Judæus, barbarus et Scytha, servus et liber : sed omnia et in omnibus Christus.* Coloss. III, 11.

Memor ero Rahab et Babylonis scientium me : verba sunt Dei, qui inducitur loquens quasi diceret : Ego Deus, conditor civitatis Jerusalem, in advocandis et conscribendis electis civibus memor ero, non Judæorum tantum, sed etiam Ægyptiorum et Babyloniorum, qui scient me : videlicet, cognoscent me per fidem. — Seu potius, intelligendo Vulgatam juxta hebræum : Commemorabo populos istos inter subditos, agnoscentes me ut Regem.

5. *Numquid Sion dicet : Homo, et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus?*

Hæc verba sat communiter exponuntur modo sequenti : *Numquid Sioni dicet homo...* id est, numquid fieri poterit ut

Digitized by Google

homo aliquis Sioni, seu de Sione, dicat rem tam novam tamque inauditam : *Et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus?* Id est : in ea natus est ille ipse Homo qui fundavit eam, nempe Altissimus, Filius Dei, Deus et Homo.

Hæc interpretatio Bellarmini est, Augustini, Theodoreti, Euthymii et Tertulliani , probaturque etiam Bertherio et Leblanc. Maximam tribuit, ut patet, laudem Sioni, quod nimirum civis ejus esse dignatus sit ipse Dei Altissimi Filius incarnatus. — Dicitur autem Christus natus in Sione : tum ratione patrum ejus, qui post Davidem ibi sunt nati ; tum ratione propriæ nativitatis in Bethlehem, cum hoc oppidum esset subjectum Sioni metropoli a qua non longe distabat ; tum ratione spiritualis sensus, quo Sion sumitur pro populo Dei, seu pro Ecclesia latissime sumpta : quatenus cœpit in Abel, et a Christo secundum divinitatem suam spectato est condita.

At vero hæc interpretatio, etsi piissima, nequaquam in vero sensu eloquii sacri videtur fundata. In hac enim versionis Vulgatæ obscuritate, verus sensus a textu originali est repetendus, si quidem clarus habetur et cum contexta psalmi oratione concordans. Est autem hic hujusmodi : *Et de Sion dicetur : Iste et iste* (homo et homo) *natus est in ea : et ipse tuetur eam Altissimus.* Quæ verba multos variosque Sionis incolas significant ; et vocationi Gentium atque Ecclesiæ catholicitati apprime conveniunt.

6. ***Dominus narrabit in scripturis populorum et principum : horum qui fuerunt in ea*** (hebraice, *iste natus est ibi*).

Ad interrogationem modo positam : *Numquid Sion dicet homo?* respondet propheta, Dominum ipsum id esse dicturum ; imo scripturum ad æternam memoriam in libro, in quo scribet populos et principes populorum, qui per novam nativitatem in ipsa civitate invenientur. — Liber iste est *liber electorum*, quorum caput est Christus, Homo nempe ille qui simul civis est et fundator Sionis ac populi Dei. Porro publicatio hujus libri fiet in die judicii. — Per principes

intelligit S. Augustinus Apostolos; at vero in hebræo nomen ***principum*** non legitur; neque illud jam sæculo IV S. Hieronymus legebat.

7. *Sicut lætantium omnium habitatio est in te.*

En conclusio et velut coronis encomii Sionis : felicitas incolarum ejus. Omnes tam beati sunt, ut gaudium sit conditio et status eorum, sintque populus, civitas lætantium. — Dicitur autem, non simpliciter ***habitatio lætantium***, sed ***sicut lætantium :*** ut denotetur, lætitiam esse analogam quidem lætitiæ hujus sæculi, sed hac longe excellentiorem. Scilicet habitatio Sionis erit quidem similis habitationi, ubi convivium, vel nuptiæ, cum lætitia et canticis jucunde celebrantur : sed alia erit lætitiæ causa ; et ipsa lætitia atque jucunditas talis erit, qualem hic non novimus, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec cor hominis intellexit. — Hæc, ut patet, pertinent pleno sensu ad Ecclesiam triumphantem , ubi ***absterget Deus omnem lacrymam ab oculis*** (Apoc. XXI, 4) ; — aliquatenus tamen respiciunt etiam Ecclesiam militantem, cujus membra sunt descripti cives in cœlo, ideoque ***spe gaudentes.*** Rom. XII, 12.

Sensu quodam symbolico, ut initio dicebamus, psalmus, juxta Ecclesiæ mentem accommodari potest Virgini Deiparæ, hoc modo.

Deipara est civitas Dei, nimirum Sion seu Jerusalem in montibus sanctis fundata. — Est civitas Dei : hanc enim ædificavit Deus ex lapidibus pretiosis gratiarum, in ea Filium suum incarnatum habitare voluit; eamque constituendo matrem viventium, populo suo dedit in cujus gremio habitaret. — Vocatur ***Sion,*** quod ***speculum*** seu ***specula*** (1) significat : tum quia justitiæ speculum est, tum ratione fidei et interni luminis, quo abundavit. — Vocatur ***Jerusalem,*** id est ***visio pacis,*** quia pax vera et felicitas in ea invenitur ac cernitur.

(1) Cfr. Le Blanc *in hunc psalm.*; item A Lapide, *in II Reg. V*, 7.

Fundata est in montibus sanctis : scilicet fundamenta ejus sunt duo : immaculata ipsius Conceptio, et Maternitas divina : quæ duo fundamenta posita sunt in montibus sanctis, id est, in immensis Spiritus sancti gratiis. — Atque inde intelligitur, cur gloriosa dicantur de illa in antiquo et novo Testamento, a Deo, ab angelis, et ab hominibus... Tota enim pulchra est, gloria Jerusalem, lætitia Israel, honorificentia populi sui, gratia plena, benedicta in mulieribus, Regina cœlorum ac Domina angelorum...

Portæ illius civitatis ornatæ ac munitæ, sunt potentiæ ejus animæ... et sensus corporis sanctissime custoditi...

Cives sunt, 1° omnes justi ; 2° omnes peccatores ad ipsam confugientes, et sub tutela ejus habitantes...

Summum illius civitatis bonum est Christus, in ea natus ; qui simul eam fundavit, firmavit atque ornavit columnis duabus : humilitate et virginitate...

Demum est habitatio lætantium : quia Deipara servos suos lætificat, certa *causa lætitiæ* angelis et hominibus...

Sensus liturgicus.

Psalmus *Fundamenta ejus* recitatur, 1° in Circumcisione, Epiphania et Transfiguratione Domini ; 2° in Dedicatione Ecclesiæ ; 3° in festis Beatæ Mariæ Virginis.

1° In festo Circumcisionis, Ecclesia imprimis respicere videtur versiculum 5 : *Homo natus est in ea : et ipse fundavit eam Altissimus ;* quia Circumcisio Domini eum esse verum hominem et quidem Judæum demonstrat ; etsi ipse idem fundator existit populi judaici, tam antiqui quam novi.

In Ephiphania respicitur vocatio Gentium : *Ecce alienigenæ, et Tyrus, et populus Æthiopum, hi fuerunt illic.*

In Transfiguratione respicitur Jerusalem cœlestis, cujus Dominus in monte sancto Thabor aliquam claritatem manifestavit : *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei!*

2° In Dedicatione Ecclesiæ respicitur ipsa sancta catholica Ecclesia, cujus imaginem exhibet templum lapideum. Hujus

civitatis sanctæ fundamenta posuit Altissimus in montibus sanctis, in Sion et in Calvario. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei?.... Sicut lætantium omnium habitatio est in te.*

3° In festis Beatæ Mariæ Virginis, psalmus totus almæ Dei genitrici accommodatur. Ipsa est mystica civitas ac domus Dei, quam singulari charitate sibi ædificavit Altissimus et prædilexit *super omnia tabernacula Jacob,* id est, super omnes filias Adæ; ex qua Homo natus est Filius Dei; in cujus protectione materna pacem et gaudium omnes inveniunt : *Sicut lætantium omnium habitatio est in te, sancta Dei Genitrix.*

———

Digitized by Google

PSALMUS LXXXVII.

Domine Deus salutis meæ.

1. Domine Deus salutis meæ : in die clamavi, et nocte coram te.

1. Domine Deus, auctor ac spes salutis meæ, clamavi coram te die ac nocte, ut mihi afflicto auxilieris.

2. Intret in conspectu tuo oratio mea : inclina aurem tuam ad precem meam.

2. Intret igitur in conspectu tuo assidua oratio mea : inclina aurem tuam ad precem meam.

3. Quia repleta est malis anima mea : et vita mea inferno appropinquavit.

3. Quia repleta est malis anima mea : et vita mea morti proxima est.

4. Æstimatus sum cum descendentibus in lacum : factus sum sicut homo sine adjutorio, inter mortuos liber.

4. Æstimatione hominum annumeratus sum descendentibus in sepulcrum : creditus sum ut homo sine adjutorio, etsi solus inter morientes liber, seu solus libere mortem obiens ;

5. Sicut vulnerati dormientes in sepulcris, quorum non es memor amplius : et ipsi de manu tua repulsi sunt.

5. Aut sicut reliqui interfecti, dormientes in sepulcris, quorum tu non es memor amplius ut eos resuscites in hoc sæculo : quique de manu tua protectrice velut repulsi sunt.

6. Posuerunt me in lacu inferiori : in tenebrosis, et in umbra mortis.

6. Ita opinione sua inimici mei posuerunt me in fovea profunda sepulcri, in tenebris et in umbra mortis : adeo me afflictum viderunt.

7. Super me confirmatus est furor tuus : et omnes fluctus tuos induxisti super me.

7. Nam super me invaluit furor tuus, et omnes fluctus indignationis tuæ induxisti super me.

8. Longe fecisti notos meos a me : posuerunt me abominationem sibi.

8 Longe fecisti notos meos a me : imo ipsi, contra me conversi, contempserunt me.

Digitized by Google

9. Traditus sum et non egrediebar : oculi mei languerunt præ inopia.

9. Traditus sum sine defensione hostibus meis, e quorum manibus evadere non poteram. At in te speravi, et oculi mei, propter tantam miseriam ad te semper levati cum lacrymis, velut exhausti caligaverunt.

10. Clamavi ad te, Domine, tota die : expandi ad te manus meas.

10. Clamavi igitur ad te, Domine, tota die : expandi ad te manus meas, ut liberes me a morte.

11. Numquid mortuis facies mirabilia : aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi?

11. Numquid enim mortui conferre possunt ad gloriam tuam, et laudare mirabilia opera tua? Aut arte medica revocari possunt ad vitam ut laudent te?

12. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam : et veritatem tuam in perditione?

12. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam? et veritatem tuam prædicabit, in tumulo perditus ac derelictus?

13. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua : et justitia tua in terra oblivionis?

13. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, et justitia tua in terra oblivionis?

14. Et ego ad te, Domine, clamavi : et mane oratio mea præveniet te.

14. Ut itaque me liberes a morte, ego ad te, Domine, clamavi : et primo mane oratio mea præveniet te.

15. Ut quid, Domine, repellis orationem meam : avertis faciem tuam a me?

15 Ut quid ergo, Domine, repellere videris orationem meam, et avertere faciem tuam a me?

16. Pauper sum ego et in laboribus a juventute mea : exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus.

16. Ecce pauper totus sum ego, et in laboribus a juventute mea : exaltatus autem paulisper, eo magis mox humiliatus sum et prostratus.

17. In me transierunt iræ tuæ : et terrores tui conturbaverunt me.

17. In me incubuerunt iræ tuæ : et mala, quibus me terrebas, conturbaverunt me;

Digitized by Google

18. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.

19. Elongasti a me amicum et proximum : et notos meos a miseria.

18. Et eadem circumdederunt me sicut aqua tota die : circumdederunt me omnia simul.

19. Nec superest auxilium humanum : elongasti enim a me amicum et proximum, et notos meos, ipsa mea miseria deterritos. — Inclina ergo, Domine, aurem tuam ad precem meam.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus iste, non secus ac psalmus XXI, *Deus Deus meus, respice in me*, quocum mire consonat; totus est de passione Domini, quam, ut Patres docent, prophetice depingit. Loquitur per os David ipse Christus Dominus in passione sua positus; Patremque orat, suos dolores exponens, et liberationem a morte, seu resurrectionem efflagitans.

Admitti tamen potest, præter sensum de passione Domini, qui certe principalis est, alter sensus, litteralis et exterior, respiciens Davidem gravi persecutioni obnoxium.

I. *Christus passionem suam Patri enarrat.*
II. *Resurrectionem celerem ab eo flagitat.*

—

1. *Domine Deus salutis meæ : in die clamavi, et nocte coram te.*

2. *Intret in conspectu tuo oratio mea : inclina aurem tuam ad precem meam.*

Oratio fervens et fiducialis: Domine, inquit, Deus, a quo salutem omnem exspecto, dic ac nocte precor et clamo coram te: exaudi propitius, obsecro, orationem meam.—Æquivalentibus verbis hic, ore prophetæ, dicit Christus, quod in cruce voce magna clamavit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* (Matth. XXVII, 46.) — Nomine salutis suæ intelligit celerem resurrectionem. — Dicendo *diem ac noctem*, respicere

videtur diem mortis suæ, et noctem præviam, quam orando transegit.

3. *Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno appropinquavit.*

Aperire incipit suas angustias, ut a Patre juvetur: Malis, inquit, adeo affligor, ut sim morti proximus. — Hæc referri possent ad verba illa: *Tristis est anima mea usque ad mortem;* sed aptius declarant ea quæ dicta sunt in cruce: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Tunc enim plane repleta erat malis anima Christi, ob ingentes dolores totius corporis sui, et astantis matris suæ; tunc etiam vita ipsius propinquissima erat morti, ac proinde inferno, ad quem tunc omnes animæ defunctorum descendebant. — *Infernus* enim ponitur pro morte, quia in morte, e terris ad inferos erat transitus.

4. *Æstimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adjutorio, inter mortuos liber.*

5. *Sicut vulnerati dormientes in sepulcris, quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

6. *Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis, et in umbra mortis.*

Explicat quomodo sit morti proximus, imo mortuo simillimus, ac revera mortuus. Affert imprimis quadruplicem sui status imaginem: nimirum hominis defuncti, hominis ab omnibus derelicti, hominis vulneribus occisi, hominis a Deo rejecti et oblivioni traditi. Deinde dicit, se sepultum esse atque ad inferos descendisse.

4. *Descendentes in lacum*, sunt mortui, qui demittuntur in foveam, in sepulcrum. — *Æstimatus sum*, inquit, *cum descendentibus in lacum:* id est, habeor jam velut humatus, annumeror sepeliendis. Quibus verbis non tantum extremas angustias suas exprimit; sed etiam contemptum quem patitur ex parte hominum, qui eum reputant ut sepeliendum, e vivis removendum, et quidem ut similem prorsus reliquis morientibus, qui inviti rapiuntur e vita.

Digitized by Google

Factus sum *sicut homo sine adjutorio :* id est, opinione hominum miser sum, prorsus derelictus ab hominibus et a Deo, nec meipsum juvare valeus; — *inter mortuos liber :* id est, quique solummodo inter mortuos ero liber a tot ærumnis; vel, juxta Euthymium, reputor ego ut *homo sine adjutorio*, qui tamen inter morti addictos solus liber sum, ita ut nemo me ad mortem cogere possit. — Probata quidem hæc interpretatio Vulgatæ; at aberrare videtur nostra versio ab hebraica veritate, quæ sic habet: *In mortuis segregatus*, scilicet a commercio vivorum.

5. Existimatus sum, inquit, *sicut vulnerati*, id est, sicut reliqui morte violenta interempti. — Statum suum exponere pergit prout est in opinione hominum: ut insinuet, se extrinsecus quidem illa pati quasi merus homo esset, cum tamen simul sit Filius unigenitus Dei.

Sicut vulnerati dormientes in sepulcris : id est, sicut alii occisi et quidem vilissimi, qui in sepulcris jacent, sopore mortis oppressi. — *Quorum non es memor amplius*, id est, quorum curam non amplius agis sicut viventium, ut eos nempe nutrias et custodias. Quod idem repetit et declarat, addens : *Et ipsi de manu tua repulsi sunt* : id est, abrepti sunt; ad eos non amplius manum providentiæ porrigis, ut eos sustentes; vel etiam, ut eos vitæ restituas.

6. Illud, *posuerunt me in lacu inferiori*, potius ad infernum referendum est quam ad sepulcrum; ita ut sensus sit : Inimici mei, interficiendo me, fecerunt ut descenderem in sepulcrum secundum corpus, et ad inferiores partes terræ secundum animam. — Describit autem locum inferni, dicens : *In tenebrosis et in umbra mortis :* id est, in locis subterraneis, luce hujus mundi privatis; adeoque impletis *umbra mortis*, seu obscuritate, in qua censentur versari mortui, quæque opponitur lumini quo fruuntur viventes in terra. — In hebræo, pro *posuerunt*, habetur *posuisti me* : quod recte Christus dicere potest æterno Patri, *qui revera proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum* (Rom. VIII, 32); adeoque dici potest, eum posuisse in limbo et in sepulcro.

7. *Super me confirmatus est furor tuus : et omnes fluctus tuos induxisti super me.*

8. *Longe fecisti notos meos a me : posuerunt me abominationem sibi.*

9. *Traditus sum, et non egrediebar : oculi mei languerunt præ inopia.*

Redit ad dolores suos, et describit passionis acerbitatem.

1° *Furor* æterni Patris, est zelus justitiæ : qui in Christum, peccatis nostris onustum, non tantum effusus, sed *confirmatus est*, et invaluit, donec plenissima expiatio existeret. Ille furor Patris, vel vindicta et pœnæ inde profluentes, tanquam *fluctus* maris Christum obruerunt.

2° Voluit Pater, ut Christus ab amicis desereretur : *Longe fecisti notos meos a me.*

3° Volente semper justitia Patris, Christus horrori ac abominationi fuit Judæis et Gentibus : *Posuerunt me abominationem sibi.*

4° Traditus est omnibus inimicis, traditus omnibus suppliciis, imo (juxta hebræum) traditus in carcerem, ita ut non posset egredi aut evadere, obstante voluntate Patris : *Traditus sum et non egrediebar.*

5° Ad lacrymas amarissimas est adactus : oculi ejus languerunt et pene exstincti sunt vi lacrymarum, quas effudit *præ inopia* : id est, præ tanta miseria et calamitate : *Oculi mei languerunt præ inopia.*

10. *Clamavi ad te, Domine, tota die : expandi ad te manus meas.*

11. *Numquid mortuis facies mirabilia : aut medici suscitabunt, et confitebuntur tibi?*

12. *Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam : et veritatem tuam in perditione?*

13. *Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua : et justitia tua in terra oblivionis?*

Secunda pars, petitio vitæ seu promptæ resurrectionis. — In illis, quas dixit, angustiis positus, orat Patrem, et quidem

expansis in cruce *manibus* postulat, quod initio significavit, *salutem* : id est, sibimet resurrectionem celerem, et corpori suo mystico etiam liberationem a morte sempiterna. Rationem deinde seu motivum affert, nempe ipsius mortis malum, in hoc consistens, quod status mortis prorsus excludat laudem et gloriam Dei.

Quæ de morte hic dicuntur, tripliciter exponi possunt : 1° de morte æterna, quam Christus a membris suis, hoc est a fidelibus suis amoveri oraverit ; 2° de morte peccati, qua præsertim sepulti jacent peccatores obstinati, apud quos parum valent mirabilia Dei et medicorum spiritualium remedia. 3° Tertia expositio, quæ videtur esse litteralis, omnia intelligit de morte corporali : quam Christus a se deprecatur, petens celerem resurrectionem.—Mystice autem, non tantum pro se, sed etiam pro fidelibus suis hæc Dominus postulat.

11. *Numquid mortuis facies mirabilia?* id est, deprecor mortem, quia mortui non possunt videre, et mirari opera tua ; neque ut majestatem tuam decet, propter illa te laudare.

Numquid medici suscitabunt, et confitebuntur tibi? id est, nulla humana arte mortui suscitari possunt, ut sentiant et vivant, tibique debitam confessionem laudis persolvant.

12. *Numquid narrabit*, id est, nullo modo confiteri ac celebrare possunt mirabilia tua, quæ sunt *misericordiæ et veritatis tuæ opera.* — *In perditione*, id est in morte, in sepulcro, ubi vita est perdita.

13. Ideo autem non narrabunt mirabilia Dei, quia ea cognoscere non possunt degentes in tenebris mortis, et in terra oblivionis : ubi oblivio est eorum omnium quæ inter vivos aguntur. Vocatur *terra oblivionis*, quia sicut mortuorum obliviscuntur viventes, ita mortui censentur obliti eorum omnium, quæ in mundo vivorum tam mirabiliter a Deo efficiuntur.

Ut patet, his omnibus loquitur Christus more communi Scripturarum, quæ semper mortem, ut miseriam summam exhibent.

Digitized by Google

14. *Et ego ad te, Domine, clamavi : et mane oratio mea præveniet te.*

15. *Ut quid, Domine, repellis orationem meam? avertis faciem tuam a me?*

Revertitur ad orationem et clamores ad Dominum: assidue et a primo mane se orando instare significat, petitque a Domino cur non exaudiat? Quæ quidem interrogatio familiarem quamdam fiduciam denotat; vel etiam innuit divini decreti firmitatem, qua noluit Pater a Christo calicem passionis auferre.

16. *Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea : exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus.*

17. *In me transierunt iræ tuæ : et terrores tui conturbaverunt me.*

18. *Circumdederunt me sicut aqua tota die : circumdederunt me simul.*

Ut tandem moveat Patrem, iterum, iterumque ei miseriam suam præ oculis ponit; quasi dicat : Cur ergo, Pater, non audis Filium tuum? Ecce tota vita mea fuit ærumnis repleta : ***Pauper sum ego et in laboribus*** jam inde ***a juventute mea***, imo a nativitate mea; quod præsepe Bethlehemiticum, exilium in Ægypto, et officina Nazarethana testantur. Deinde vero ***exaltatus***, sive per Joannis testimonium, sive per miracula mea, sive per thronum regium crucis; ***humiliatus sum***, usque ad mortem, ***et conturbatus*** terrore maximo sicut peccator coram irato Deo.

Illud ***exaltatus*** ut intelligatur, spiritualiter saltem, de ***exaltatione*** in cruce, suadent hæc ipsius Christi verba : ***Oportet exaltari Filium hominis*** (Joan. III, 4). — ***Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.*** Joan. XII, 32.

17. Mox explicat conturbationis causam : quia videlicet ***iræ*** Dei adversus homines peccatores ***transierunt*** in ipsum Christum, qui ***peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum*** (I Pet. II, 24); et ***terrores*** Dei, quibus percellendi

Digitized by Google

erant peccatores, *conturbaverunt* Christum adeo, ut eum ad agoniam et sudorem sanguineum adegerint. Quæ quidem iræ et terrores Dei fuere instar maris, Christum velut absorbentis et semper atque undique opprimentis : *Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul.*

19. *Elongasti a me amicum et proximum : et notos meos a miseria.*

Concludit ostendendo, miseriæ suæ culmen esse impositum, eo quod solus calicem suæ passionis haurire debuerit, nullo consolatore, nullo tantæ calamitatis socio. Etenim, Patre id permittente, discipuli omnes Dominum dereliquerunt, *a miseria* (1) : id est, propter miseriam ejus ac velut desperatam sortem. Et quamvis postea mulieres et Joannes ad eum accesserint, illi non dolorem minuerunt sed auxerunt. Quod idem aliis verbis Isaias enarravit, dicens : *Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum... circumspexi, et non erat auxiliator; quæsivi et non fuit qui adjuvaret.* Isai. LXIII, 3, 5.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Domine Deus salutis meæ*, recitatur 1° feria sexta in Parasceve, Sabbato sancto, et in variis officiis de passione Domini ; 2° in festo septem Dolorum B. M. Virginis ; 3° in Dedicatione Ecclesiæ.

1° Quatenus pertinens ad passionem Domini, est oratio Christi : qui personam gerens humani generis peccatoris, in doloribus positus et morti proximus, exponit Patri afflictionem suam, petitque liberationem a morte mortiferisque miseriis.

2° Quatenus pertinens ad officium septem Dolorum, hæc passionis Dominicæ descriptio spectatur ut exhibens, tum causam, tum imaginem dolorum B. M. Virginis.

(1) Hebraice : *Et notos meos posuisti absconditos;* vel *noti mei absconditi sunt :* nempe, propter meam calamitatem delitescunt.

Digitized by Google

3° Quatenus pertinens ad Dedicationem Ecclesiæ, idem psalmus est vox Christi, in Ecclesia orantis; seu, est oratio Christi, qui persona indutus uniuscujusque fidelium, miserias nostras nobiscum in templo orantibus Patri exponit; simulque memorans suam passionem et mortem, opem nobis atque vitam implorat nocte ac die : *Domine Deus salutis meæ, in die clamavi et nocte coram te.... quia repleta est malis anima mea.*

Digitized by Google

PSALMUS XC.

Qui habitat in adjutorio.

1. Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.

1. Qui sese constituit sub præsidio Altissimi, divina ejus protectione velut arce tutissima custodietur.

2. Dicet Domino : Susceptor meus es tu, et refugium meum : Deus meus, sperabo in eum.

2. Dicere poterit Domino : Adjutor meus es tu, et refugium meum perpetuum. Imo, inquit, Deus meus est, omnino sperabo in eum.

3. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, et a verbo aspero.

3. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, et a re quavis noxia.

4. Scapulis suis obumbrabit tibi : et sub pennis ejus sperabis.

4. Id parum est, o homo fiducia plene : alis suis obumbrabit te, et sub pennis ejus secure quiesces.

5. Scuto circumdabit te veritas ejus : non timebis a timore nocturno :

5. Tanquam scuto omni ex parte proteget te veritas ejus : non timebis a periculo nocturno :

6. A sagitta volante in die : a negotio perambulante in tenebris : ab incursu et dæmonio meridiano (1).

6. Neque a sagitta volante in die, neque a machinatione occulte circumveniente ; nec demum ab incursu et dæmonio meridiano.

7. Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis : ad te autem non appropinquabit.

7. Cadent alii, qui Deo adjutore non nituntur ; cadent a latere tuo sinistro mille, et decem millia a dextris tuis : ad te autem singulariter protectum, non appropinquabit ullum malum.

(1) Hebraice : *A sagitta volante per diem, a peste in tenebris ambulante, a morsu insidiantis in meridie;* vel : *A peste quæ incedit in caligine, a lue quæ vastat meridie.*

8. Verumtamen oculis tuis considerabis : et retributionem peccatorum videbis.

8. Imo insuper, oculis tuis videbis et spectabis punitionem ac ruinam impiorum.

9. Quoniam tu es, Domine, spes mea : Altissimum posuisti refugium tuum.

9. Dixisti ex corde, o vir juste : Tu es, Domine, spes mea; — et hoc dicendo ipsum Altissimum effecisti refugium tuum.

10. Non accedet ad te malum : et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

10. Non accedet ad te malum ; et flagellum non appropinquabit tabernaculo animæ tuæ.

11. Quoniam angelis suis mandavit de te : ut custodiant te in omnibus viis tuis.

11. Quoniam angelis suis Deus mandatum dedit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.

12. In manibus portabunt te : ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

12. Ideo ipsi in manibus suis portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13. Super aspidem et basiliscum ambulabis : et conculcabis leonem et draconem.

13 Et sic custoditus ab angelis, dæmones contemnes. Super aspidem enim et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem.

14. Quoniam in me speravit, liberabo eum : protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

14. Hæc omnia promissa confirmat ipse Deus, per os meum dicens : Quoniam in me speravit liberabo eum ; protegam eum quoniam cognovit fiducialiter potentiam et bonitatem meam.

15. Clamabit ad me, et ego exaudiam eum : cum ipso sum in tribulatione ; eripiam eum, et glorificabo eum.

15. Hinc enim invocabit me, et ego exaudiam eum : accurram, ut cum ipso sim in omni tribulatione hujus vitæ, ex qua eripiam eum et glorificabo eum.

16. Longitudine dierum replebo eum : et ostendam illi salutare meum.

16. Longitudine dierum replebo eum, et in felicissima æternitate ostendam illi beatificam gloriam meam.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Psalmi hujus argumentum, inquit Bellarminus, est exhortatio ad fiduciam in Dei auxilio firmissime collocandam. Id enim in principio ponitur, et per totum psalmum variis rationibus confirmatur. In ore Ecclesiæ hymnus est, quo fiduciam fidelium in Domino, et Dei ac Domini nostri Jesu Christi protectionem in confidentes sibi fideles celebrat. — Forma sermonis est dramatica : nunc enim loquitur propheta, nunc homo justus, nunc ipse Deus. Psalmus est plenus metaphoris, et ideo non minus elegans quam difficilis. — Quam vero sit utilis, et ad formandos mores accommodatus, vel ex eo cognosci potest, quod, ex vetusto Ecclesiæ instituto, quotidie in divino officio frequentatur, idque ad initium noctis, ut Deo protegente, nocturna pericula hoc armati clypeo propulsemus.

Proclamat propheta, omnes qui in Deo confidunt, Dei protectione fruituros : idque tribus ostendit testimoniis. Primum est testimonium hominis justi, qui ex proprio experimento loquitur, dicens : *Quoniam ipse liberavit me...* — Alterum testimonium est prophetæ, qui,ut Spiritus sancti præco, dicit : *Scapulis suis obumbrabit tibi....* — Tertium testimonium est ipsius Dei, incipitque his verbis : *Quoniam in me speravit.*

Tres itaque partes distingui possunt.

I. *Testimonium de divina protectione perhibitum ab homine justo.*
II. *Item, testimonium prophetæ.*
III. *Item, testimonium ipsius Dei.*

—

1. *Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.*

2. *Dicet Domino : Susceptor meus es tu et refugium meum : Deus meus, sperabo in eum.*

3. *Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, et a verbo aspero.*

Prima pars : proclamat propheta protectionem Dei homini justo esse certissimam ; ipsumque justum id testantem inducit. — *Qui habitat in adjutorio Altissimi* : id est, qui conquiescit in Dei adjutorio, sese auxilio ejus committens, in eo confidens ; ille *in protectione Dei cœli commorabitur* : id est, protectione Dei gaudebit, tutus ab omni periculo. — *In protectione*, hebraice *in umbra ; commorabitur*, hebraice *pernoctabit* : illic nempe sub umbra protectrice Dei permanebit tota nocte, tanquam in hospitio. Illic dormiet secure, nec sentiet noctis injurias. — Symbolice, *nox* tempus est calamitatum et malorum.

Hoc primo versiculo continetur promissio insignis, per quam Spiritus sanctus certos nos reddit, auxilium divinum nunquam defuturum homini, quicumque fuerit, si vere spem suam in Deo repositam habeat. Dicitur *quicumque fuerit*, quia directe et explicite, respicit propheta universim et indeterminate quemlibet justum in Deo sperantem. Implicite tamen intelligendus est Christus, et quilibet Christianus ; præsertim vero si rector fuerit vel pastor Ecclesiæ.

2. *Dicet Domino* : id est, dicere poterit vere et merito. — *Susceptor meus es tu et refugium meum...* quia scilicet, cum jacerem peccato mortuus, erexisti me ; et quum impugnabor in posterum, defendes me. — *Deus meus* est, *sperabo in eum :* scilicet adhæreo ipsi tanquam Deo meo ; firmiterque statuo semper sperare in eum, quocumque in periculo, quacumque in tentatione deprehendar. Eodem sensu Beatus Job dicebat : *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo* (Job. XIII, 15).— Tantæ fiduciæ rationem explicat, addendo :

3. *Quoniam ipse liberavit* (alias *liberabit*) *me* (1) *de laqueo venantium, et a verbo aspero :* id est, liberavit me a fraudibus

(1) Hebraice, *liberavit te* : juxta hanc lectionem, jam hic incipit loqui propheta.

seu clandestinis hostium insidiis; et a *re aspera*, omnique detrimento quod ex illaqueatione sequeretur. *Verbum* enim apud Hebræos passim accipitur pro ipsa re, quæ dicitur vel dici posset (1). — Metaphorice, venatores sunt dæmones; laquei, omnes creaturæ illecebrosæ, de quibus dicitur: *Creaturæ factæ sunt in muscipulam pedibus insipientium* (Sap. XIV, 11); verbum asperum, est mors animæ; vel etiam verbum supremi Judicis, sententiam damnationis proferentis : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum*. Matth. XXX, 41.

4. *Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis ejus sperabis.*

5. *Scuto circumdabit te veritas ejus : non timebis a timore nocturno :*

6. *A sagitta volante in die : a negotio perambulante in tenebris : ab incursu et dæmonio meridiano.*

Secunda pars. — Incipit nunc propheta ipse loqui, et quasi confirmans verba hominis justi : Merito, inquit, dixisti : *Quoniam ipse liberavit me...* vere enim liberavit te, et deinceps semper liberabit ab omni periculo. Nam, dum eris parvulus et impar hostibus tuis, fovebit te sub alis suis, quomodo aquila vel gallina fovet pullos suos; quando autem creveris, et per te pugnare poteris, dabit tibi scutum firmissimum quo invulnerabilis evades.

Scapulis suis, id est, alis suis proteget te; et sub tegmine pennarum ejus *sperabis*, id est, confidenter et secure ages. — Duabus avibus, inquit Bellarminus, Deus in Scriptura comparatur, aquilæ et gallinæ. *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans expandit alas suas* (Deut. XXXII, 11). — *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas* (Matth. XXIII, 37). — Velut aquila erat Deus ante Incarnationem; mystica gallina factus est, per Incarnationem ad nos descendens. Vel, si placeat ad Christum omnia referre : Christus, ut Deus, similis est aquilæ; ut homo, gallinæ; — aut etiam, Chri-

(1) Notandum tamen, vocem hebraicam DEBER (non DABAR), juxta lectionem masorethicam, significare *pestem*; ita ut sensus sit : *et a peste perniciosa.*

stus homo, tempore mortalitatis suæ velut humilis et amantissima gallina fuit; post resurrectionem, sublimis ut aquila.

5 *Scuto circumdabit te...* id est, sicut scuto ex omni parte proteget te; — *veritas ejus :* id est, tum veritas promissionum, tum veritas doctrinæ; utroque enim modo *veritas Dei* in Scripturis accipitur, et utroque modo hic intelligenda videtur. — Considerans hic propheta illos, qui jam per se pugnare possunt, eos a Deo armari dicit scuto admirabili. Finxerunt poetæ Achillem et Æneam scuto quodam cœlesti donatos fuisse, ut invulnerabiles fierent; sed illæ fabulæ sunt. Hic autem clypeus, de quo loquitur David, vere clypeus cœlestis est, et invulnerabiles reddit eos, qui ipso bene uti sciunt. Scutum enim non solum caput tegit ut galea, vel pectus ut lorica; sed totius hominis defensio est, cum possit attolli, demitti, converti ad omnes partes et opponi omnibus ictibus. Talis autem est Dei *veritas* ac *fides*, ut etiam Apostolus indicat, scribens : *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea exstinguere.* Eph. VI, 16.

Sequentibus verbis : *Non timebis a timore nocturno....* explicat generatim pericula, a quibus per fidei scutum liberamur. *Timor nocturnus*, id est, sive quodvis terriculum noctis, sive nocumentum adversitatis, sive occultæ insidiæ hostium, sive absconditi detractoris verba.

6. *A sagitta volante in die...* Videtur illa *sagitta volans in die*, indicare verbum adulatorium in die prosperitatis; vel malum quodvis subito et palam irruens. — *Negotium perambulans in tenebris, incursus et dæmonium meridianum* (1), velut repetitio sunt explicativa verborum præcedentium, *timoris nocturni et sagittæ diurnæ.* Proprie, *negotium* est *res*, nempe quæcumque nociva. *Dæmonium meridianum* vel meridiei, est aggressor potens, qui non timet in ipso meridie nocere et lædere; quoniam enim dæmon princeps est omnium malefactorum, recte transfertur hoc nomen ad malefactores omnes, præsertim audaciores.

Hæc omnia generatim designant quodvis periculum, sive nocturnum sive diurnum.

(1) Juxta hebræum sensus hic nonnihil differt, ut patet ex nota textui Vulgatæ adjuncta, supra pag. 388.

7. *Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis : ad te autem non appropinquabit.*

8. *Verumtamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis.*

9. *Quoniam tu es, Domine, spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.*

10. *Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.*

Pergit propheta explicare protectionem justi: Ita justus a periculis defendetur, ut inimici ejus prosternantur, utque nullum malum ipsum attingat. — *Cadent,* inquit, *a latere tuo mille....* sensus est, vel 1° tela inimicorum, aut ipsi inimici tua virtute prostrati, cadent plurimi a latere tuo sinistro; ac multo plures a dextro: et ne unus quidem ex iis, aut ne unum quidem ex eorum telis, ad te appropinquabit. — Vel 2° melius: Alii, nempe commilitones, in se, non in Deo confidentes, cadent plurimi; tu vero stabis incolumis, nec ab ullo inimico attingi poteris. — Tropologice, mille dicuntur casuri a sinistra, et decem millia a dextra; quoniam per sinistram intelligitur adversitas, per dexteram vero prosperitas, et plures homines ex prosperitate pereunt quam ex adversitate.

8. *Verumtamen :* id est, verum etiam, imo insuper; *oculis tuis considerabis, et retributionem peccatorum videbis.* — His verbis homini justo promittitur, non tantum victoria; sed etiam, quod sit cum gaudio visurus inimicos suos jacentes, et pro merito punitos. — Quæ promissio impletur aliquando in hac vita; certissime vero et plene implebitur in die judicii.

9. *Quoniam tu es, Domine, spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.* — Pergit propheta alloqui hominem justum, sed subintelligit vocem *dicendo*; ita ut sensus sit: Sic divino clypeo mirabiliter protegeris. Nam dicendo: *Quoniam tu es, Domine, spes mea*, o homo pie, ipsum Deum altissimum effecisti tibi refugium, et tanquam arcem super omnes alias munitam. Propterea non accedet ad te malum... — Nomen *Altissimum* non esse adjectivum, quod referatur ad refugium, sed substantivum designans Deum, patet ex græco, ubi habetur ὕψιστον generis masculini, et καταφυγὴν generis feminini.

10. *Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.* — Explicat quid boni consequatur ex eo, quod justus refugium sibi constituit in Altissimo: immunis scilicet erit ab omni malo.

Duplex distinguitur malum: nimirum malum *culpæ,* quod solum absolute et *simpliciter* malum est; et malum *pœnæ,* quod non est malum, nisi *secundum quid.* Jam vero, juxta Bellarminum, vox *malum* in textu designat malum culpæ; *flagellum* vero, malum pœnæ. Quæ quidem expositio ut mystica, probabilis omnino est; at ne admittatur ut litteralis, obstat parallelismus; et insuper videtur psaltes hic totus esse in consideranda protectione ab adversis, de culpæ autem immunitate minime cogitare. *Non accedet,* inquit, *ad te malum*, id est, ullum mali seu adversitatis genus; *et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo:* id est, plaga aut calamitas agros, liberos, familiam tuam non affliget.

Itaque conjuncto sensu litterali et mystico, promissio ista duplex sic videtur intelligenda. 1° Justi in Deo sperantes, peculiari providentia a peccato præservabuntur; aut si peccent, ex lapsu surgent humiliores, ipso peccato eis cooperante in bonum. 2° Corporalia mala, etsi per divinam bonitatem sæpe mitigata, experientur quidem, sed facile portabunt, ea contemnent; imo vix sentient, intima cordis pace semper fruentes. Ista enim non reputabunt esse mala, sed bona; cum materiam patientiæ et segetem gloriæ sibi præbeant.

11. *Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.*

12. *In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.*

13. *Super aspidem et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem.*

Modus explicatur, quo justum Deus protegat et juvet, nempe per angelorum custodiam. Quæ quidem, licet non sit simpliciter necessaria, cum immediata Dei actio sufficiat; suavi tamen ac sapienti Providentia constituta est. Hunc enim or-

dinem Deus in rebus posuit, ut inferiora per media, et media per superiora regenda velit.— Dicitur : *Mandavit de te,* id est, de justis, deque tutela justorum. Non tamen solis justis, sed etiam reliquis hominibus angeli custodes dati sunt (1). — *Ut custodiant te in omnibus viis tuis:* id est, quocumque pergas; vel, metaphorice, in omnibus actionibus tuis. Multæ, inquit Bellarminus, sunt viæ hominis, et in his omnibus angelo custode indiget : via est lex, via est operatio, via est vita præsens, per varias ætates et status decurrens : adsunt autem angeli qui custodiant nos in omnibus viis istis.

12. *In manibus portabunt te : ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* — Metaphora videtur desumpta a nutricibus, quæ infantes manibus gestant ne impingant alicubi : ad significandam studiosissimam angelorum custodiam, ne justus detrimentum vel exiguum patiatur. — In particulari, et mystice, *manus angelorum* sunt intellectus et voluntas, sive sapientia et potentia, quibus nos tuentur. *Lapides in via,* sunt impedimenta quævis in hac vita occurrentia, sive temporalia sive spiritualia : scandala, tentationes, persecutiones, et similia. *Pedes,* quibus ad lapides offendere solemus, sunt affectus humani, præcipue humanus amor et timor. Justus autem ita ab angelis illustratur et juvatur, ut pede, id est, affectu elevato a terra, bonum ac malum temporale quod peccatum induceret, facile contemnat.

13. *Super aspidem et basiliscum ambulabis : et conculcabis leonem et draconem.* Hæc intelligi possunt tripliciter : 1° Proprie et corporaliter, ut jacent, de potestate Sanctorum in feras. 2° Symbolice, de diabolo et sceleratis hominibus. 3° Tropologice, de vitiis, ut S. Bernardus et alii exponunt. — Principalis tamen sensus est figuratus ac symbolicus; ita ut bestiis hisce venenosis et feris, astutis et violentis, dæmones diversorum ingeniorum indicentur. Prosequitur enim sermonem psalmista quasi dicat : Sicut ab angelis bonis juvaberis, ita a dæmonibus quibuscumque non læderis.

Ad verba quod attinet, *aspis* est anguis, terribili et immedicabili veneno formidandus. — *Basiliscus* seu regulus, quasi

(1) Cf. *Elementa theol. dogm.* tract. 7, *de Creatione,* n. 80 seqq.

rex serpentium, alius anguis est, candida in capite macula, ut quodam diademate insignis, quique solo intuitu necare dicebatur (1). — *Draco* reptile est immanis magnitudinis et roboris; juxta hebræum, videtur hic crocodilus designari, vel certe monstrum marinum. — *Leo*, ut ferarum princeps notissimus est.

Hæc animalium nomina passim diabolo tribui solent. *Adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens* (I Pet. V, 8). — *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici; et nihil vobis nocebit.* Luc X, 19.

14. *Quoniam in me speravit, liberabo eum : protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.*

15. *Clamabit ad me, et ego exaudiam eum : cum ipso sum in tribulatione ; eripiam eum, et glorificabo eum.*

16. *Longitudine dierum replebo eum : et ostendam illi salutare meum.*

Tertia pars. Jam inducitur loquens ipse Deus, qui in tribus ultimis versiculis confirmat omnia quæ supra dicta sunt, et multa etiam addit. — Enuntiantur enim his versiculis octo promissa Dei, quæ optimo ordine incipiunt a liberatione a malis, et procedunt usque ad exaltationem ad summum bonum. Et quidem quatuor ex illis pertinent ad præsentem vitam : *liberabo eum, protegam eum, exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione;* — quatuor reliqua ad futuram : *eripiam eum, glorificabo eum, longitudine dierum replebo eum, ostendam illi salutare meum.*

Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum : id est, quoniam me cum fiducia invocavit. Dicitur enim cognoscere nomen Domini, qui ejus potentiam, et sapientiam, et bonitatem cognoscit, unde in spem ac fiduciam firmissimam erigitur. Dicitur etiam cognoscere nomen Domini, qui ex intima familiaritate novit Deum ut pastorem, amicum et patrem; de qua notitia dicitur : *Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ.* Joan. X, 14.

(1) Cf. Plinius, lib. 8, c. 21 ; l. 29, c. 4.

15. *Clamabit ad me, et ego exaudiam eum : cum ipso sum in tribulatione....* id est : Peculiari quodam modo ipsi adero in tribulatione, et ero cum ipso præ aliis, per internam consolationem et assistentiam : quomodo mater ægrotanti filiolo assidet et opitulatur; — vel etiam, tribulato adero ut spectator certaminis ejus, ut adjutor et consolator.

Illud *cum ipso sum*, tempore præsenti, dum reliqua, *liberabo*, *protegam*, etc., ponuntur in tempore futuro, insinuat, tribulationem hujus vitæ esse momentaneam. — Illud *in tribulatione*, ponitur post *exaudiam eum*, et ante *glorificabo* : ut innuatur, sic Deum exaudire justum in hac vita, ut ipsi tribulationem cum patientia præstet; atque hac via ad splendidissimam coronam deducat.

Eripiam eum : scilicet liberabo eum penitus, præsertim in hora mortis, quando abstergam omnes lacrymas ejus, et *glorificabo eum in cælis.*

16. *Longitudine dierum replebo eum :* id est, beata æternitate donabo. — Quod si longitudo dierum intelligatur de vita longa in hoc mundo, præ oculis habendum est, promissiones temporales semper esse intelligendas sub conditione tacita : *si expediat fieri quod promissum est.* De cætero, justus etiamsi morte præoccupatus fuerit, plenus dierum existimandus est : *Consummatus enim in brevi, explevit tempora multa.* Sap. IV, 13.

Et ostendam illi salutare meum : id est, manifestabo ipsi salutem, Salvatorem Christum meum, et gloriam meam sicuti est, ut me facie ad faciem beatifice contempletur.

Sensus liturgicus.

1° In psalmo XC, extensius quam in præcedentibus Completorii psalmis Ecclesia considerat molimina inimicorum, semper quidem, sed præcipue noctis ac mortis tempore animabus insidiantium; simulque Deum aspiciens ut unicum et certissimum auxiliatorem, ad eum confugit, ei firmissime adhæret, atque in sinu ejus secure quiescit, donec transeat tribulatio, et appareat salutare Dei.

Quicumque, inquit, perfecta fiducia in Dei sinu conquiescit, in omni adversitate, protegetur; in nocte hujus vitæ mortalis, per assiduam orationem cum Deo commorabitur; et quum advenerit nox mortis, habitaculum securum apud Deum inveniet : *In protectione Dei cœli commorabitur.*

Loquimini, o vos omnes sancti et justi, qui Dominum elegistis in partem hæreditatis vestræ, nunquid frustra in ipso sperastis? — Ipse, inquiunt singuli, liberavit me secus periturum. Vita enim hominis tota velut ingenti involuta est laqueo, quo animæ innumeræ capiuntur, et unde nec ego evadere poteram; sed quia speravi in ipso, divina manu expedivit me, et in libertate filiorum Dei constituit : *Ipse liberavit me de laqueo venantium.*

Eia vir juste, permane in spe tua stabilis; et ipse Dominus te protegere perget.

Scapulis suis obumbrabit tibi... infirmum te fovebit sub alis suis; lacessitum præliis proteget te clypeo veritatis : teque tuebitur ab hostibus universis, sive invisibilibus sive visibilibus, sive dolosis sive violentis; a timore nocturno pusillanimitatis, a sagitta diurna superbiæ, a negotio tenebroso avaritiæ, a dæmonio meridiano intemperantiæ et luxuriæ....

Cadent a latere tuo mille... Multiplicabunt quidem tela, multiplicabunt incursus suos ; sed simul multiplicabunt victorias tuas, donec penitus devicti jaceant. Etenim aliquando oculis tuis videbis peccatum omnino devictum et punitum, justitiam vero triumphantem in æternum....

Invoca igitur confidenter nomen Domini, et salvus eris. Sit clamor cordis tui assiduus : *Tu es, Domine* Jesu, *spes mea* in tempore et in æternitate... Ecce sic sperantem assumet te, et abscondet in abscondito tabernaculi sui ; ubi tam securus eris, ut nulla tempestas, quamvis externe pulset, animæ tuæ latibulum penetrare possit.

Quum autem tibi exeundum erit, et per varia vitæ itinera incedendum, ab angelis deduceris ; ipsisque juvantibus omnia offendicula transilies, omnia ferarum monstra pedibus conteres. *Quoniam angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.*

Digitized by Google

Invocando enim nomen Domini salvus eris. *Quoniam cognovit*, inquit ipse Dominus, *nomen meum*, ideo adero ipsi protector fidelis: cum ipso ero omnibus diebus, etiam diebus malis. Imo, præsertim cum ipso ero in cruce atque in tribulatione hujus vitæ, ut mecum constanter patiatur, et mecum per passionem et crucem ad resurrectionis gloriam perveniat, ubi *ostendam illi salutare meum*.

2° Recitatur quoque psalmus *Qui habitat*, in officio Dedicationis Ecclesiarum. — Huic autem solemnitati ex Ecclesiæ mente accommodatur ita, ut significet, templum, Christique Ecclesiam ac domum Dei, esse habitaculum illud, ubi homo justus *in protectione Dei cœli commorabitur et sub pennis ejus sperabit;* ubi *clamabit ad Deum, et Deus exaudiet eum : cum ipso erit in tribulatione; eripiet eum, et ostendet illi salutare suum.*

Digitized by Google

PSALMUS XCII.

Dominus regnavit, decorem indutus est.

1. Dominus regnavit, decorem indutus est : indutus est Dominus fortitudinem et præcinxit se.

2. Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

3. Parata sedes tua ex tunc : a sæculo tu es.

4. Elevaverunt flumina, Domine : elevaverunt flumina vocem suam.

5. Elevaverunt flumina fluctus suos : a vocibus aquarum multarum.

6. Mirabiles elationes maris : mirabilis in altis Dominus.

7. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis : domum tuam decet sanctitudo, Domine, in longitudinem dierum.

1. Dominus regnum mundi suscepit : ecce visibilem decorem induit ac potentiam, et velut ad opus suum accinxit se.

2. Scilicet creavit orbem terræ, eumque naturæ ordine mirabiliter stabilivit.

3. Ab illa die stetit thronus tuus visibilis, o Deus, qui invisibilem thronum occupas ab æterno.

4. Elevaverunt flumina et aquarum gurgites sonitum suum minitabundum.

5. Elevaverunt cum fremitu fluctus exundantium aquarum suarum

6. Mirabiles elationes furentis maris : at mirabilior in altis cœlis dominator Dominus.

7. Utique, Domine, mirabilior tu es : mirabilia namque tua manifestasti nobis testimoniis certissimis. Quapropter nos, populus tuus, cultum majestate tua dignum reddere tibi debemus in domo tua jugiter.

Digitized by Google

Explicatio prima.

—

Argumentum hujus psalmi, *litteraliter* spectatum, est regnum Dei in mundo naturali; seu laus Dei, ob creationem et conservationem mundi.

Si vero spectetur allegorice, est regnum Christi in mundo spirituali; seu laus Christi Domini, qui in cruce sua et in resurrectione, velut gloria regali indutus, hostes domuit, Ecclesiamque suam æterna stabilitate firmavit. — Sensus iste allegoricus a plerisque Hebræorum et SS. Patrum (1) assertus, confirmatur praxi Ecclesiæ, quæ psalmum hunc canere solet in aurora diei Dominicæ ad Laudes: quoniam Christus tunc resurgendo, possessionem regni sui accepit et *induit decorem ac fortitudinem.*

Textum exponemus primo secundum sensum priorem, de Deo Creatore; deinde in explicatione secunda, aperiemus sensum altiorem, de Deo Redemptore, Christo.

I. *Quomodo Dominus regnum mundi suscipiat.*
II. *Quomodo imperium exerceat.*
III. *Quomodo a subditis sit honorandus.*

—

1. *Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem et præcinxit se.*

Contemplatur propheta Deum in die creationis, tanquam regem in exordio regni sese parantem ut thronum conscendat, et habenas imperii manu suscipiat; imo ut ipsum regnum ac thronum sibi constituat: idcirco dicit, eum veluti purpura

(1) Ita Bellanger, apud Migne, *cursus S. Script.* tom. 15. — Allegorice, inquit Le Blanc (in hunc Ps. tom. 5), laus est Christi Regis, in resurrectione sua dotibus gloriæ vestiti, et hostes suos terrentis ac domantis, Ecclesiamque æterna stabilitate firmantis. Ita S. Aug., Remig., Ludolph., Dionys., Haymo, Incognitus, et alii. De Messia hunc psalmum exponunt Rabbini ipsi Salomon et Kimhi, aliique; sed male opinantur, Messiam necdum venisse, pugnaturum autem esse contra Gog et Magog, eosque superaturum: eaque de re psalmum agere. — Bellarminus putat, etiam ad litteram hunc psalmum esse de Christo.

decora et armatura fortissima indui, atque ad strenue operandum se accingere: *Indutus est decorem... fortitudinem, et præcinxit se.*

Decorem indutus est... id est: gloriam suam ac majestatem, magnificentiam ac potentiam in die Creationis manifestavit, et visibili splendore semetipsum velut operuit. Quod idem alibi psalmista sic enuntiat: *Domine, Deus meus, magnificatus es vehementer. Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento, extendens cœlum sicut pellem...* Ps. CIII.

2. *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.*
3. *Parata sedes tua ex tunc : a sæculo tu es.*

Sicut modo vidimus Deum ad opus se accingentem, ita nunc videmus operantem.

2. *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.* De creatione orbis terrarum sermo est, deque ejus conservatione in statu illo atque ordine, in quo primitus est constitutus. His ergo verbis, *non commovebitur*, nequaquam negatur terræ motus, sive diurnus, sive annuus; sed tantum excluditur omnis perturbatio, qua constitutio ejus, vel ordinatæ vicissitudines corrumperentur.

3. *Parata sedes tua ex tunc, a sæculo tu es.* — Sensus est quasi diceret: Ab illo die, tu qui regnas ab æterno, regnare cœpisti in tempore; atque ita imperium exerces in mundo ut nihil adversus te prævalere possit, o Deus omnipotens! — Quod quidem declarat, ostendendo quomodo naturæ vires impotentes contra ordinem a Deo stabilitum frustra insurgant.

4. *Elevaverunt flumina, Domine; elevaverunt flumina vocem suam.*
5. *Elevaverunt flumina fluctus suos: a vocibus aquarum multarum.*
6. *Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis Dominus.*

Secunda pars: Deus imperium exercet, et mundum, quem creavit, gubernat. — *Elevaverunt flumina vocem suam... fluctus suos...* Describit motus atque impetus aquarum ac vim

Digitized by Google

tempestatum quæ maxima est in mundo, et ex qua maxime naturæ perturbatio timeri posset: ut sic pateat supereminens Dei potentia et imperium. — *A vocibus aquarum multarum*, id est, propter fremitum ac vim aquarum exundantium.

6. *Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus*: id est, multo magis mirabilis est Deus, maris ac mundi universi Dominus, qui in altissima cœlorum sede, tranquille omnia illa infima moderatur. — *Maris elationes* sunt, vel fluctus tumentes et tempestate agitati, vel maris æstus et reciprocatio.

7. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: Domum tuam decet sanctitudo, Domine, in longitudinem dierum.*

Tertia pars: quomodo ille Rex mundi a subditis suis sit honorandus.—Sensus est quasi diceret: O Rex mundi, Deus, quoniam tam manifesta est nobis gloria tua, ideo laus tibi sancta debetur a nobis.

Testimonia Dei sunt generatim omnia illa quibus semetipsum Deus manifestavit, etiam in ordine naturali. Quare Paulus dicebat Lystrensibus : *Non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cœlo, dans pluviam et tempora fructifera* (Act. XIV, 16). — Hoc loco tamen psalmista præcipue significat manifestationes Dei in ordine supernaturali, nempe verba quæ Deus locutus est. Hæc, inquit, *testimonia tua*, nempe verba tua, et prodigia quibus temetipsum et perfectiones tuas populo Israel manifestasti, clara sunt et certissima. Nec tantum ostendisti potentiam tuam; sed bonitatem ac sanctitatem aperuisti nobis, et cultum legemque sanctam tuam: ut digne te, Regem nostrum, honoremus in ipsa domo tua, quam inter nos eligere dignatus es : *Domum tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum.*

De testimoniis Dei prophetam hic ideo loqui censet Bellarminus, ut respondeat tacitæ objectioni, quæ occurrere potest : unde videlicet sciamus ea, quæ dicta sunt de fundatione terræ, cui rei nullus testis adfuit, cum præcesserit omnium hominum creationem? Respondet igitur David, illa innotescere ex testimonio Dei, qui revelavit ea servo suo Moysi ; et testimonium illud valde credibile esse, cum Moyses multis

signis et prodigiis, aliisque modis, se esse servum Dei fidelem et prophetam verum probaverit.

Domus Dei intelligitur Tabernaculum fœderis.— Sensu autem allegorico est Ecclesia; — item anima justa; — item cœlum; — item, latiore sensu, mundus universus, quem Deus inhabitat, quique velut in templum ei dedicandus est, ubi gloria ejus a creaturis omnibus perpetuo celebretur.

—

Explicatio secunda.

Præter sensum ex superioribus satis clarum de Deo Creatore, continet psalmus sensum mysticum *de Deo Redemptore Christo :* qui quidem sensus, si minus litteralis, saltem ut sensus principalis habendus videtur, ac præcipue a Spiritu sancto intentus (1).

Mystice igitur psalmista personam gerit Ecclesiæ, quæ Christum in sua passione et in sua resurrectione contemplatur tanquam Regem, accingentem se ut thronum conscendat; regnumque suum, ipsam nempe Ecclesiam, constituat, tueatur et gubernet.

Dominus, inquit, *regnavit* : *decorem indutus est...* En rex gloriæ, Christus, in sua nativitate indutus decora veste humilitatis atque humanitatis nostræ; in sua passione indutus chlamyde ignominiæ, imo sanguine suo tanquam purpura doloris : *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Ego qui loquor justitiam et propugnator sum ad*

(1) Qui contendere velit, sensum quem vocamus mysticum ac potiorem, esse sensum mere accommodatum, hic sententiæ suæ inhærere libere potest. Verumtamen si consideret, 1° accommodationem hic in allegoria fundari; et aliunde, 2° *Legem*, ut Augustinus ait, *fuisse a Christo gravidam ;* 3° præcipuum psalmorum objectum, ut Patres unanimiter docent, esse Christum et Ecclesiam; 4° psalmum hunc, sicut reliquos, fuisse a Spiritu sancto Ecclesiæ Christi destinatum : hæc, inquam, si consideraverit, fatebitur profecto non immerito adoptari sententiam Patrum et interpretum eorum, qui regnum Christi hic celebrari docent.—Quod si sensus admittitur de Christo, idem merito principalis appellatur : quia Christus finis est Legis ac figurarum; quia regnum Christi seu gratiæ, præstantius est regno naturæ; et quia Christum principaliter Ecclesia, dirigente Spiritu sancto, in sacra liturgia celebrat.

salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimentum tuum sicut calcantium in torculari?.. (Isai LXIII, 1). — *Vestitus erat*, inquit Joannes, *veste aspersa sanguine, et vocatur nomen ejus Verbum Dei.* Apoc. XIX, 13.

In resurrectione vero gloria et honore coronatus est a Patre, qui *circumcinxit eum zona gloriæ, et induit eum stolam gloriæ, stolam sanctam, auro et hyacintho, et purpura.... et coronavit eum in vasis virtutis* (Eccli. XLV, 9, 12). — Eia, Rex gloriæ, *accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime : specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede et regna.* Ps. XLIV.

Dominus regnavit : etenim *firmavit orbem terræ :* terram, inquam, veterem, peccatis et dæmonibus agitatam, terram inanem et vacuam, religione ac fide sua stabilivit : fundata super petram Ecclesia sua, quæ non commovebitur.

Parata sedes tua ex tunc, o Christe, qui a sæculo es, æternus Patris Filius : parata sedes tua nova, qua resides, tum in cœlo ad dexteram Patris ; tum in terra, in persona Vicarii tui, Romani Pontificis. Hæc sedes tua *sicut sol in conspectu Dei, et sicut luna perfecta in æternum* (Ps. LXXXVIII) : sedes instar solis conspicua, benefica, æterna, immutabilis...

Irruunt quidem persecutiones, hostesque omnigeni, sicut fluctus sævi maris furentes, perpetuoque sibi invicem succedentes : *Elevaverunt flumina, Domine, elevaverunt flumina vocem suam... mirabiles elationes maris* .. At vero illis ipsis conatibus, semper irritis, magis mirabilis appares tu, in altis habitans Dominus : *Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.* Ps. LXXXVIII.

Et quidem his pugnis atque triumphis perpetuis, magis magisque Ecclesia tua firmatur ; et fides ac veritas tua, aliunde firmissima, omnium oculis manifestatur : *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.*

Nos autem fideles tui, qui in Ecclesia tanquam domestici ac filii in domo tua habitamus, te Regem ac Patrem sanctitate nostra honorare debemus : *Domum* enim *tuam decet sanctitudo ;* decet, ut eam omnes tanquam sanctam venerentur ; decet, ut qui in illa manent sancti sint, et moribus sanctis sanctitati doctrinæ ac testimoniorum tuorum respondeant ;

Digitized by Google

denique decet, ut a te, Domine, *in longitudinem dierum* inviolata et sancta conservetur : nec unquam portæ inferi prævaleant adversus eam. Matth. XVI, 18.

Sensus liturgicus.

Psalmum *Dominus regnavit* Ecclesia primo loco cantat *ad Laudes*, in officio de Dominica, et similiter in officio quolibet festivo. Quapropter ut rite sensus liturgicus psalmi hujus et sequentium percipiatur, aliquid de hac Officii parte videtur explicandum.

Laudes cum *Matutino* unam duntaxat, ut aiunt, horam canonicam constituunt : ita ut Laudes post Nocturnos tanquam horum complementum subsequantur; et Nocturni respondeant noctis tempori, Laudes vero auroræ.

Quo melius hic dicenda intelligantur, animadvertendum est, diem liturgicum, non secus ac annum liturgicum, ex Ecclesiæ mente figurare quodammodo totum temporis spatium a mundi exordio usque ad sæculorum finem; horasque canonicas sic per diem distribui, ut repræsentent omnium sæculorum ac generationum cultum, Deo Creatori ac Redemptori exhibendum.

Laudes itaque ponuntur ad auroram, ut significetur, creaturas omnes ex tenebris nihili ad lucem existentiæ esse vocatas ideo tantum, ut Creatori suo laudes concinant. Cui circumstantiæ temporis psalmus præsertim primus in Laudibus et tertius conveniunt. Primus enim de creatione agit, quæ principium et quasi auroram temporis signat; tertius vero explicite ad diei primordia refertur : *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

Alio sub respectu, quatenus Matutinum cum Laudibus referuntur ad festum, ut Deus honoretur in Sanctis suis, Laudes sunt velut complementum Matutini. Sicut enim psalmi Nocturnorum respiciunt mysterium quod occurrit, vel Sanctum qui celebratur; ita psalmi Laudum velut gratiarum actionem continent, Deo pro mysterio ac festo persolvendam.

Septem psalmi Laudum gradatim dispositi, sic connectuntur inter se, ut plenam quamdam ac perfectam lauda-

Digitized by Google

tionem constituant. Etenim celebratur Deus, tum in se, tum in suis beneficiis : quæ beneficia spectantur in omni ordine, nempe naturæ, gratiæ, et gloriæ; utque de his omnibus quam dignissime et quam plenissime laudetur, invitantur creaturæ omnes, ut omni modo omnibusque viribus divinam majestatem ac misericordiam concinant.

In psalmo XCII, *Dominus regnavit*, Ecclesia Dei majestatem cum admiratione contemplatur, quatenus illa majestas, tum in creatione mundi, tum in constitutione ac gubernatione Ecclesiæ apparet. Deinde propter eadem Dei opera, quæ simul sunt magna beneficia, gratias agendas esse profitetur, dicens : ***Domum tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum;*** id est, decet ut universus mundus, et præsertim Ecclesia quæ est domus tua, o Domine, nomen tuum sanctificet ac laudet perpetuo.

Digitized by Google

PSALMUS XCIV.

Venite, exultemus Domino.

1. (1) Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro : præoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei.

1. Venite, cum exultatione et jubilatione accedamus ad Dominum Salvatorem nostrum : festinemus sistere nos ante faciem ejus cum laude, et cum psalmis læte celebremus eum.

2. Quoniam Deus magnus Dominus, et Rex magnus super omnes deos : quoniam non repellet Dominus plebem suam, quia in manu ejus sunt omnes fines terræ, et altitudines montium ipse conspicit.

2. Quoniam Dominus noster est vere magnus Deus, et Rex magnus super omnes deos. Non repellet plebem suam Dominus, in cujus omnipotenti manu sunt omnes regiones terræ ; et cui altissimi montes subjecti sunt.

(1) Psalmi textus describitur ex Breviario Romano. In Psalterio autem Vulgatæ sic legitur: 1. *Venite, exultemus Domino : jubilemus Deo salutari nostro.* — 2. *Præoccupemus faciem ejus in confessione ; et in psalmis jubilemus ei.* — 3. *Quoniam Deus magnus Dominus ; et rex magnus super omnes deos.* — 4. *Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ ; et altitudines montium ipsius sunt.* — 5. *Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud, et siccam manus ejus formaverunt.* — 6. *Venite, adoremus, et procidamus ; et ploremus ante Dominum qui fecit nos.* — 7. *Quia ipse est Dominus Deus noster ; et nos populus pascuæ ejus, et oves manus ejus.* — 8. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra ;* — 9. *Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto ; ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, et viderunt opera mea.* — 10. *Quadraginta annis offensus fui generationi illi, et dixi : Semper hi errant corde.* — 11. *Et isti non cognoverunt vias meas ; ut juravi in ira mea : Si introibunt in requiem meam.*

Ut patet, textus Vulgatæ nonnihil differt a textu Breviarii : cujus rei ratio est quod *invitatorium* proprie ad Psalterium Breviarii non pertinet, nec proinde cum Psalterio ad Vulgatæ textum debuit conformari.

Scilicet Sixtus V, Bulla *Æternus ille* (1589), constituit, ut Breviarii et Missalis textus conformis redderetur Vulgatæ textui vaticano, *quoad eas tantum Scripturæ lectiones et verba, quæ ex vulgata editione sumpta... fuisse constat.* — Atqui *invitatoria*, sicut et *introitus*, *gradualia*, *offertoria*,

3. Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud, et aridam fundaverunt manus ejus : venite, adoremus, et procidamus ante Deum : ploremus coram Domino, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster : nos autem populus ejus, et oves pascuæ ejus.

3. Ipsius quoque est mare : ipse fecit illud, simul ac terram quam stabiliverunt manus ejus. Venite igitur, adoremus, et procidamus ante Deum : ploremus coram Domino, qui fecit nos : quia ipse est Dominus Deus noster amantissimus, et nos populus ejus atque oves pascuæ ejus.

4. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto : ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt et viderunt opera mea.

4. Quod si vocem pastoris hujus ac Domini, tempore hoc præsentis sæculi audieritis : nolite obdurare corda vestra, sicut fecerunt patres vestri, irritando me tempore tentationis in deserto ; ubi duritie sua tentaverunt me, ac probaverunt me ; quamquam viderunt opera mea per quadraginta annos.

5. Quadraginta annis proximus fui generationi huic, et dixi : Semper hi errant corde : ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.

5. Per quadraginta integros annos quam proxime accessi ad generationem illam ; et fastidio erga eam affectus ob infidelitatem perpetuam, dixi : Semper hi errant corde, et nequaquam sequuntur vias meas ipsis manifestatas ; Ideoque juravi in ira mea, dicens : Nunquam introibunt in terram quietis, quam ipsis destinaveram.

ac generatim quæcumque partem fixam constituunt Officii et Liturgiæ, non ex *Vulgata* nobis devenerunt ; sed ex antiqua Itala, qua ante S. Hieronymum Ecclesia utebatur. Cum enim Hieronymi versiones et emendationes adoptatæ sunt, lectiones duntaxat S. Scripturæ, Psalterium, Evangelia et Epistolæ, quæ volumina particularia esse solebant, volumina nempe *biblica*, a libris *liturgicis* sejuncta, versionis biblicæ sortem secuta sunt. Reliqua vero, Officii et Liturgiæ omnino propria, prout antiquitus erant remanserunt : ideoque hæ partes ex mandato Sixti V ad Vulgatæ textum non sunt reformatæ ; et hodiedum leguntur juxta lectionem antiquæ Italæ.

Explicatio.

Argumentum psalmi exhortatorium est. David enim adhortatur populum Israel ad Deum digne laudandum, eique fideliter serviendum; imo in figurativo populo Israel, videns prophetico spiritu omnes gentes a Christo redemptas, eas universim invitat ad adorandum Christum (1), eique obediendum. — Duæ sunt psalmi partes, quæ sic enuntiari possunt :

I. *Deum ac Dominum nostrum digne colite.*
II. *Ejus gratiæ ac legi ne resistite.*

1. ***Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro : præoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei.***

Invitatio hæc est et exhortatio ad laudandum Deum animo et voce, quasi diceret : Eia, omnes simul uniti accedamus ad Dominum, cordibus gestientes, læta voce laudes offerentes Deo qui est salus nostra. — Vox *Dominus, Deus salutaris*, et infra *Rex magnus*, juxta multos, etiam litteraliter designat Dominum Jesum Christum; cum psalmum hunc afferat Paulus ad Hebr. III, de Christo scribens. Quod si ex Apostoli citatione sententia illa non evidenter demonstratur, sequitur saltem, psalmum non ad antiquos tantum Judæos, sed ad universos quoque Christi fideles pertinere.

Præoccupemus faciem ejus in confessione.... Expositio duplex : 1° Præveniamus mature, properemus venire in præsentiam ejus cum laudibus et hymnis.—2° Minus, ut videtur, litteraliter, sed magis ad mentem Patrum : Antequam Dominus ad judicium veniat, et vindictam de peccatis sumat, præveniamus eum confitendo peccata nostra. — *Et in psalmis*

(1) De Christo ad litteram sermonem fieri, opinio est plurimis interpretibus probata, usu Ecclesiæ psalmum hunc recitantis in die Epiphaniæ confirmata, et maxime consona cum interpretatione S. Pauli, *Ad Hebr. III et IV*, prout mox in explicatione dicetur. Cf. Leblanc, Genebrard.

jubilemus ei, simul nempe magnis vocibus extollendo misericordiam ejus.

2. *Quoniam Deus magnus Dominus et rex magnus super omnes deos : quoniam non repellet Dominus plebem suam, quia in manus ejus sunt omnes fines terræ, et altitudines montium ipse conspicit.*

Rationes profert quinque, cur Dominus laudandus a nobis sit : 1° quia Dominus ille noster non alius est quam ipse magnus Deus; 2° quia habet in potestate sua orbem terræ; 3° quia etiam maris moderator et factor est; 4° quia non solum terram et mare, sed etiam nos homines fecit; 5° quia non solum fecit nos, sed singulari prudentia nos regit, quomodo pastor proprius gregem suum.

Rex magnus super omnes deos : id est, 1° super omnia falsa numina ac dæmonia gentilium; 2° super omnes reges et judices terræ, de quibus scriptum est : *Ego dixi : Vos dii estis.* Ps. LXXXI.

Sequentia verba : *Quoniam non repellet Dominus plebem suam*, quæ juxta lectionem Breviarii hic interponuntur, in Vulgata uti in Hebræo desunt; verissima tamen sunt in se, et textui non incongrua, quatenus declarant, immensam Dei majestatem cum immensa erga populum suum providentia ac bonitate esse conjunctam. *Non repellet*, inquit, *Dominus plebem suam, quia in manu ejus sunt omnes fines terræ...* quasi diceret : non repellet nos, etsi omnipotens est et mundum universum sub potestate sua tenet.

3. *Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud, et aridam fundaverunt manus ejus : venite, adoremus, et procidamus ante Deum : ploremus coram Domino, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster : nos autem populus ejus, et oves pascuæ ejus.*

Loco *ploremus*, quod cum LXX Interpretibus habet nostra Vulgata, S. Hieronymus vertit, *genua flectamus ;* quod et hodie in hebræo legitur.

Ploremus coram Domino qui fecit nos, id est, qui creavit nos; vel etiam, qui fecit nos id quod nunc sumus, populum electum, beneficiis ejus auctum et ornatum.

Quia ipse est Dominus Deus noster : nos autem populus ejus, et oves pascuæ ejus: id est, populus quem Dominus amat et pascit sicut pastor gregem suum. — In Vulgata sic legimus: *Nos populus pascuæ ejus, et oves manus ejus*: id est, populus quem sua doctrina suisque beneficiis corporaliter et spiritualiter pascit. — Quod dicitur: *Et oves manus ejus*, id est, quas manu sua creavit, vel propria manu regit. Observat hic sanctus Augustinus singularem transpositionem verborum: videtur enim propheta conjungere debuisse *oves* cum *pascua* et *populum* cum *manu*, ac dicere: *Nos populus manus ejus et oves pascuæ ejus*. Conjunxit autem *populum* cum *pascua*, et *oves* cum *manu* : ut significaret, inquit S. Doctor, populum esse respectu Dei instar ovium, quæ pastore indigent; ita tamen, ut non sint oves expertes rationis quæ baculo debeant cogi, sed quæ signo manus obediant.

4. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt, et viderunt opera mea.

Incipit *secunda pars* psalmi, qua propheta populum Dei hortatur, ut non solum voce, sed etiam opere et obedientia Deum laudent. — Ut autem efficacius eos exhortetur, ipsum Deum loquentem introducit; sensus enim est quasi Spiritus sanctus diceret: Hodie si vocem Domini, audieritis, id est, si vocem meam, qui Dominus vester sum, audieritis, nolite obdurare corda vestra; sed sinite ea penetrari voce mea et ad fidem atque obedientiam inflecti. — Illud *hodie* significat *hoc tempore;* et, ut declarat Apostolus (Hebr. III), *quamdiu hæc vita durat*.— Particula autem *si*, innuit, divinam gratiam non singulis momentis, sed pro tempore et loco nos alloqui et admonere.

Nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto: id est, sicut obdurarunt Patres vestri corda sua in exacerbatione ; vel, ut habet Vulgata,

in irritatione, nempe irritando me; *secundum diem tentationis*, scilicet *in die*, seu in tempore quo me tentaverunt in deserto, murmurantes et veluti dubitantes de providentia mea, ideoque explorare volentes, utrum ego verus Deus essem. — *Probaverunt, et viderunt opera mea*: id est, illi me sic tentaverunt, qui experti fuerant me esse Deum omnipotentem, et oculis viderant opera mea.

Dies tentationis designare videtur, non unum diem, sed occasiones varias quibus Judæi Deum tentaverunt in deserto; speciatim tamen hic innuitur seditio, de qua Numer. XIV sermo est, ubi Deus dixit: *Omnes homines qui viderunt majestatem meam, et tentaverunt me jam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram pro qua juravi patribus eorum... Vivo ego... in solitudine hac jacebunt cadavera vestra.* Num. XIV, 22 seqq.

5. *Quadraginta annis proximus fui generationi huic, et dixi: Semper hi errant corde; ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.*

Explicat exemplum contumaciæ Israelitarum in deserto. *Quadraginta*, inquit, *annis proximus fui generationi huic...* id est, toto tempore quo duxi illius ætatis homines per desertum, propinquavi illis, ut propius tum preces eorum, tum etiam querelas audirem, eosque variis plagis flagellarem. — Loco *proximus fui*, Vulgata vertit *offensus fui*: id est, iratus fui illis ob fastidium diuturnæ eorum infidelitatis; vox enim hebraica et græca significant *fastidio habui*. Quæ versio cum lectione Breviarii ita concilianda videtur: *Quum per quadraginta annos cum hoc populo infideli conversarer, fastidio erga eum affectus sum.*

Et dixi: Semper hi errant corde: id est, ducuntur variis desideriis extra viam rectam salutis. *Semper*, nempe, licet multis affecti beneficiis et frequenter admoniti, semper tamen persistunt in errore cordis sui.

Ipsi non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam. Sensus est: Non cognoverunt

cognitione approbativa et practica leges meas, quæ sunt viæ, quibus eundum erat in requiem ipsis a me promissam; quapropter in eam non introierunt, prout juravi in ira mea, dicens: Non introibunt in requiem meam.

Declarat cur erraverint corde: quia nimirum non cognoverunt *vias*, id est, leges Dei, quæ sunt rectæ viæ per quas errari non potest; extra quas omnis error, periculum et interitus incurritur.

Iisdem verbis: *Non cognoverunt vias meas*, intelligit quoque, eos non pervenisse ad præstitutum terminum, quem vocat *requiem suam*. Scilicet, terminus viis Domini correspondens, est terminus Domini, requies Domini. Hoc nomine vocatur hic terra promissionis, quia eam Dominus quietæ ipsorum habitationi post itinera et labores, destinaverat.

In hanc itaque non intrarunt, ex justo et irrevocabili judicio: *Quibus*, vel sicut *juravi*, inquit, *in ira mea*. Juramentum illud legitur libro Numerorum, his verbis: *Vivo ego, ait Dominus, sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hac jacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis, a viginti annis et supra, et murmurastis contra me, non intrabitis terram, super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem: præter Caleb, filium Jephone, et Josue, filium Nun.* (Num. XIV, 28 seq). — Juramentum Dei significat, rem esse certissimam et immutabilem, fore, ut boni fruantur, mali vero priventur in æternum requie Domini.

Requies Domini, sensu spirituali psalmi, significat salutem ac vitam æternam, terra promissionis antiquitus figuratam. Nam cum psalmum Spiritus sanctus dictaret, et allato juramento Domini contra veteres Israelitas fulminato, coævos Davidis posterioresque generationes hortaretur ad vias Domini sequendas, et ingrediendum in requiem Domini: non intelligebat profecto terram Chanaan, quam jam occupabant; sed respiciebat aliam, nempe æternam patriam in cœlis, ut ipse Apostolus exponit (Hebr. IV). In cœlesti enim patria requiescemus ab operibus nostris, sicut Deus die septimo requievit a suis: hic est *sabbatismus qui reliquus est populo Dei.* Hebr. IV, 9.

Concludit abrupte Deus sermonem suum, cum aposiopesi : *Si introibunt in requiem meam...* ut ostendat magnam esse iram suam erga peccatores obstinatos, præsertim erga incredulos ; ac gravissimum eorum periculum.

Sensus liturgicus.

1° Psalmus *Venite exultemus*, una cum *invitatorio* occurrente, præmittitur quotidie introductionis instar ante officium divinum ; estque in ore Ecclesiæ invitatio, qua populum christianum, præsertim sacerdotes, ministros divini cultus, provocat ad laudes Dei sancte concinendas ; et quidem ita, ut sanctæ orationi vitam congruam conjungant.

Venite, inquit, filii (1) cœlestis Patris, simul conveniamus omnes in nomine ejus, ut Deo ac Domino Salvatori nostro debitum cultum et obsequium præstemus : *Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro...*

Accedamus autem uti decet, interne et externe digne dispositi : cum promptitudine et gaudio, cum reverentia et fiducia sistamus nos in præsentia ejus : *Præoccupemus faciem ejus...* Seposito profano quolibet impedimento, nihil afferamus in conspectum ejus nisi hymnos et laudes : *Præoccupemus faciem ejus in confessione...*

Dignum sane et justum est, ut sic parati, sic officio divino omnimodis intenti vacemus. Qualis enim et quanta est Dei nostri majestas ! Quam paterna misericordia ejus et bonitas ! *Quoniam Deus magnus Dominus, et rex magnus super omnes Deos* ; quia terram et mare sicut manu formavit, ita manu continet omnipotenti... quia ipse est qui creavit nos, et redemit nos, et fecit nos *sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum* (Tit. II, 14). Hunc ergo Dominum, mentis, cordis, linguæ et operum obsequio colamus : *Venite, adoremus, et procidamus ante Deum : ploremus coram Domino, qui fecit nos...*

Sic autem orantibus vobis ipsemet respondere dignabitur : corde parato et intento audietis suavissimam vocem ejus, qua

(1) Sunt qui hæc pie accommodando recitationi privatæ Officii, apostrophen intelligunt animæ ad suas facultates, in hunc sensum : *Venite* omnes animæ meæ vires, intellectus, memoria, affectus cordis, omni quavis profana cogitatione relicta, *venite, exultemus Domino...*

vos ad obedientiam filialem mandatis suis præstandam invitabit.

Hodie ergo *si vocem ejus audieritis*, ex animo excipite, in intimis visceribus custodite, operibus exsequimini : vox enim Domini est vivifica, animam excitans et perducens ad omne bonum.

Hanc vocem ergo hodie si audieritis, *nolite obdurare corda vestra* : — Cavete, *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis* (II Cor. VI, 1); — Cavete, ne imitemini patres rebelles in deserto, qui tot monita audierunt, tot beneficia acceperunt, tot prodigia spectaverunt, tam splendidas promissiones sibi paratas habuerunt; et nihilominus ingrati, rebelles, insipientes et errantes corde, non cognoverunt vias meas : vias humilitatis et obedientiæ, vias patientiæ et charitatis.... Quapropter terribilem Dei iram et vindictam provocaverunt : *Quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.*

Nos ergo festinemus ingredi in beatam illam nobisque paratam requiem. *Videte*, fratres, *ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a Deo vivo : sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus : si tamen initium substantiæ ejus usque ad finem firmum retineamus.* Hebr. III, 12 seqq.

2° Ponitur idem psalmus *Venite*, ad Nocturnum III in Epiphania Domini; estque ex mente Ecclesiæ invitatio ad omnes, ut una cum Magis adeamus adoraturi Christum recens natum : qui licet parvulus infans sit extrinsecus, nihilominus est *magnus Deus, et Rex magnus super omnes deos, ipse Dominus qui fecit nos : nos autem populus ejus et oves pascuæ ejus.*

PSALMUS XCV.

Cantate Domino canticum novum, cantate.

1. Cantate Domino canticum novum : cantate Domino, omnis terra.

2. Cantate Domino, et benedicite nomini ejus : annuntiate de die in diem salutare ejus.

3. Annuntiate inter gentes gloriam ejus : in omnibus populis mirabilia ejus.

4. Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis : terribilis est super omnes deos.

5. Quoniam omnes dii gentium, dæmonia : Dominus autem cœlos fecit.

6. Confessio et pulchritudo in conspectu ejus : sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus.

7. Afferte Domino, patriæ gentium, afferte Domino gloriam et honorem : afferte Domino gloriam nomini ejus.

1. Cantate Domino canticum novum : cantate Domino, omnis terra.

2. Cantate Domino, et benedicite nomini ejus : prædicate diebus singulis salutem in Christo nobis datam.

3. Annuntiate gentibus gloriam Christi, omnibusque populis mirabilia ejus.

4. Dicite, quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis : metuendus est super omnes deos.

5. Quoniam omnes dii gentium sunt dæmonum idola : Dominus autem creator est, qui cœlos fecit.

6. Laudis materia, et decor adsunt in præsentia ejus : sanctitas et magnificentia in templo ejus.

7. Afferte igitur, nationes gentium, afferte Domino gloriam et honorem : afferte Domino gloriam nomini ejus.

8. Tollite hostias, et introite in atria ejus : adorate Dominum in atrio sancto ejus.

8. Sumite hostias et eas oblaturi introite in atria templi ejus : adorate Dominum in atrio sancto ejus.

9. Commoveatur a facie ejus universa terra : dicite in gentibus quia Dominus regnavit.

9. Commoveatur salutariter a facie Christi venientis universa terra : vos apostolici viri, dicite inter gentes quia Christus Dominus regnavit (a ligno crucis exorsus).

10. Etenim correxit orbem terræ, qui non commovebitur : judicabit populos in æquitate.

10. Etenim ipse constituit orbem terræ novum, qui non commovebitur : ipse gubernabit populos in æquitate.

11. Lætentur cœli, et exultet terra : commoveatur mare, et plenitudo ejus : gaudebunt campi, et omnia quæ in eis sunt.

11. Lætentur ergo cœli, et exultet terra : moveatur præ gaudio mare et plenitudo ejus : gaudeant campi, et omnia quæ in eis sunt.

12. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie Domini, quia venit : quoniam venit judicare terram.

12. Tunc revera exultabunt vel ipsæ creaturæ inanimes, omnia ligna silvarum, veniente Domino : quia Dominus veniet feliciter regere terram.

13. Judicabit orbem terræ in æquitate, et populos in veritate sua.

13. Reget orbem terræ in justitia, et populos in veritate fidei suæ ac verbi sui.

—

Explicatio.

Argumentum. — Prophetice celebratur hoc psalmo adventus Salvatoris, vocatio gentium, et regnum Dei, quod est imperium Ecclesiæ, per Christum toto orbe propagandum. Futura enim velut jam præsentia spectans psalmista, cum gaudio appellat omnes gentes ad laudandum Deum, ob

Digitized by Google

salutem mundo per Christum præstitam, et, ob judicium ejus æquissimum.

Porro judicium a Christo exercendum duplex est, alterum in fine sæculorum seu in die secundi adventus sui; alterum jam tempore primi adventus, quo -1) judicabit, id est *damnabit* impietatem, et tyrannidem diaboli; et quo -2) judicabit, id est *gubernabit* mundum per leges Evangelicas perque Ecclesiæ suæ regimen. Hoc Christi judicium seu regnum, per Ecclesiam catholicam exercendum, præsenti vaticinio principaliter respicitur.

I. *Laus Deo ob salutem per Christum mundo allatam.*
II. *Laus Deo ob Christi regnum per orbem.*

—

1. *Cantate Domino canticum novum : cantate Domino omnis terra.*

Cantate, inquit, *Domino omnis terra...* 1° Omnem terram invitat ad laudandum Deum, quia celebraturus est beneficium Dei universæ terræ in Christo Salvatore concessum. Hac apostrophe tacite includitur conversio Gentium.

2° Petit *canticum novum:* id est, -1) excellens et pulchrum, ut solent nova esse comparatione veterum; -2) *novum*, ob novum Dei beneficium, spiritualis præsertim liberationis a peccato : opponitur scilicet cantico Mosaico de corporali liberatione e captivitate Ægyptiaca, quod proinde canticum *vetus* est, et veteris Testamenti. -3) *Novum*, quod succedit post vetera, eritque catholicum seu universale. Etenim, ut exponit Chrysostomus, vetera cantica, quale fuit Moysis aut Deboræ, extra terram promissionis cantari non poterant, juxta illud : *Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra aliena* (Ps. CXXXVI) : canticum vero novum per universam terram est celebrandum. Ideo subjungitur : *Cantate Domino omnis terra.*

3° Ter repetitur *cantate*, inquit Bellarminus, sicut infra etiam ter repetitur *afferte Domino :* ut jam insinuetur, etsi obscure, mysterium SS. Trinitatis, quod in novo Testamento prædicandum est aperte.

2. *Cantate Domino et benedicite nomini ejus : annuntiate de die in diem salutare ejus.*

Annuntiate, id est, juxta hebræum et græcum : evangelizate, tanquam bonum nuntium prædicate salutare ejus. — Post exhortationem generalem, incipit explicare materiam cantici novi, quæ est de Salvatoris adventu. Prædicate, inquit, cum cantu et laudibus *salutare* Dei, id est, salutem a Deo venientem ; idque *de die in diem*, puta, omni die. Quemadmodum enim sine cessatione dies diei succedit, sic æquum est ut laudatio laudationi succedat perpetuo.

3. *Annuntiate inter gentes gloriam ejus : in omnibus populis mirabilia ejus.*

4. *Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis : terribilis est super omnes deos.*

5. *Quoniam omnes dii gentium dæmonia : Dominus autem cœlos fecit.*

6. *Confessio et pulchritudo in conspectu ejus : sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus.*

Annuntiate inter gentes... Ad Judæos et speciatim ad Apostolos hæc apostrophe dirigitur, et vocationem Gentium continet : Evangelizate, inquit, Gentibus gloriam Domini, et miracula atque omnia mirabilia opera ejus.

Mox autem declarans quæ sit gloria Domini, et quæ mirabilia opera ejus prædicanda Gentibus, addit : *Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis : terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium dæmonia...* Prædicate scilicet, Dominum esse magnum et laudabilem absolute ; sive ejus potentia, sive sapientia bonitasve consideretur ; eumque esse *terribilem super omnes deos* : id est, metuendum magis quam omnes deos Gentium ; vel, terribilem contra illos deos, qui nihil sunt aliud quam *dæmonia* (1) : nempe spiritus creati, ob superbiam lapsi, et per idololatriam honores divinos sibi captantes. Dæmones scilicet habitabant in simulacris,

(1) In hebræo tamen : *Omnes dii gentium sunt sculptilia*, vel *vanitates*.

Digitized by Google

ipsique potissimum a Gentibus adorabantur, juxta illud Apostoli : *Quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, et non Deo.* I Cor. X, 20.

Inanibus diis verum Deum opponit, ejusque gloriam explicat dicens : *Dominus autem cœlos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu ejus :* id est, confessionis seu laudis materia, *et pulchritudo*, decor nempe et gloria, sunt apud ipsum, vel ipsum circumdant; quoniam scilicet diabolum vicit ac mortem, et gloriose resurrexit. — *Sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus :* id est, sanctitas et magnifica gloria splendent in sanctuario ejus cœlesti, ubi habitat; vel etiam : sanctitas et magnificentia mysteriorum replent sanctuarium ejus terrestre, quod est Ecclesia.

7. *Afferte Domino, patriæ* (id est *familiæ, tribus*) *gentium, afferte Domino gloriam et honorem : afferte Domino gloriam nomini ejus.*

8. *Tollite hostias, et introite in atria ejus : adorate Dominum, in atrio sancto ejus.*

Sicut modo prædixit Evangelii prædicationem Gentibus, ita nunc prædicit Gentium conversionem. Per apostrophen autem eas alloquens, hortatur ad glorificandum Dominum, ad conveniendum cum hymnis et hostiis in Ecclesiam sanctam ejus.

Afferte Domino, patriæ gentium, afferte gloriam et honorem : id est, accurrite, glorificando Deum verbis et operibus. — Dicendo *patriæ*, id est, familiæ, alludere videtur ad ritum Hebræorum, qui distincti per familias suas, ascendebant festis diebus ad templum Domini in Jerusalem.

8 *Tollite hostias...* iterum alludit ad morem hebraicum, juxta quem Judæi, cum ascenderent in templum, offerebant victimas: *Hostiæ* autem a Gentibus offerendæ, intelligendæ sunt hostiæ spirituales, nimirum : sacrificium cordis contriti, confessioque peccatorum, oratio, jejunium, eleemosyna, et similia. Potest etiam hic locus intelligi de Sacrificio Missæ; ideoque non sine mysterio, hebraicus textus loco verbi ZEBACH quod significat hostiam quæ occiditur; habet verbum

MINCHATH, quod significat hostiam incruentam, ac præsertim ex farina confectam.

9. ***Commoveatur a facie ejus universa terra : dicite in gentibus quia Dominus regnavit.***

Incipit *altera pars* psalmi, de regno Christi. — Hic propheta, quasi Messiam Regem prope intueatur, ac venientem cernat, spiritu exultans, regnum tam beatum proclamat ; simulque, non solum gentes, sed etiam terram, cœlum, maria, arbores ipsas hortatur ad venerationem et lætitiam.

Commoveatur, inquit, *a facie ejus universa terra :* id est, commoveantur sensu timoris, reverentiæ ac gaudii omnes habitatores terræ, ante faciem Christi venientis. Sciant enim, ipsum esse Regem salutiferum : *Dicite in gentibus quia Dominus regnavit :* id est, auspicatus est regnum suum, et quidem a redemptione populi sui, pro quo mori dignatus est in ligno crucis. — Sensus enim textus sacri est, quasi legeretur : *Quia Dominus regnavit a ligno.* Imo verba illa *a ligno*, non tantum in Septuaginta Interpretum versione, sed etiam in hebræo legebantur olim, tempore sancti Justini, qui a Judæis ablata illa fuisse asserit contra Tryphonem. — Quoniam autem hodie eadem verba non exstant in hebræo textu, neque in græco aut in latino, a multis habentur pro glossemate. At vero lectio verbis illis aucta, olim tam pervulgata erat etiam sæculo sexto, ut eam Fortunatus in hymno *Vexilla Regis* inseruerit, ab Ecclesia adoptatò et hactenus servato, hac strophe :

Impleta sunt, quæ concinit
David fideli carmine,
Dicendo nationibus :
Regnavit a ligno Deus.

A cruce itaque et per crucem auspicatus est Christus regnum suum, regnum spirituale, quo in animabus regnet per fidem et charitatem.

10. ***Etenim correxit*** (id est, ***stabilivit***) ***orbem terræ, qui non commovebitur : judicabit populos in æquitate.***

Explicatur his verbis quomodo beatum Christi regnum exercendum sit ; ista enim non tam dicuntur de mundo creato

et constituto, quam de mundo recreato et restituto per Christi Evangelium. Mundum scilicet, antea erroribus et vitiis depravatum, Christus per Evangelicam legem velut instauravit; et ita stabilivit, ut portis ac insultibus inferi jam commoveri non possit: *Qui non commovebitur.* Nec tantum Christus regnum æquitatis et justitiæ constituit; sed ipsemet illud perpetuo exercebit: ***Judicabit populos in æquitate.*** Quod quidem faustissimum regnum universalis erit causa lætitiæ:

11. *Lætentur cœli, et exultet terra, commoveatur mare et plenitudo ejus: gaudebunt campi et omnia quæ in eis sunt.*

12. *Tunc exultabunt omnia ligna silvarum: a facie Domini, quia venit, quoniam venit judicare terram.*

Lætentur cœli et exultet terra..... Lætari jubet propheta omnes creaturas, eo quod Christus regnum iniens, juste ac feliciter omnia moderabitur et reget. Licet enim judicium ultimum ac vindicativum non excludatur, de judicio tamen gubernativo præcipue hic sermo est. — Provocat autem ad lætandum creaturas omnes, etiam inanimatas: non tantum ut hac prosopopœia ingentem ac universalem lætitiam significet, quam Christus est allaturus; verum etiam, ut insinuetur, omnes creaturas fore quodammodo liberationis et glorificationis per Christum participes, secundum illud: ***Quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei*** (Rom. VIII, 21). Quæ promissio tunc perfecte implebitur, quando post universale judicium, gloria Domini et electorum ejus in cœlum, in terram, et in maria redundante, universus mundus beate renovabitur; sicut Petrus docet: ***Novos vero cœlos et novam terram secundum promissa ipsius exspectamus, in quibus justitia habitat.*** II Pet. III, 13.

13. *Judicabit orbem terræ in æquitate, et populos in veritate sua.*

Concludit declarando iterum id, quo summatim tota mundi felicitas, a Christo derivanda, continetur: Reget, ait,

mundum in justitia et sanctitate, reget populos *in veritate sua* : id est, in fide sua, seu juxta fideles suas promissiones; — vel potius, per veram suam legem : quæ est lex evangelica, perducens ad vitam æternam.

Sensus liturgicus.

Psalmus XCV, *Cantate Domino.... omnis terra*, recitatur, 1° in festis Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Transfigurationis, Lanceæ et Plagarum Domini; 2° In festo SS. Trinitatis; 3° in Dedicatione Ecclesiæ; 4° in festis Beatæ Mariæ Virginis; 5° in officio de Communi Virginum; 6° in officio de Angelis.

1° Quatenus spectat ad mysteria Christi, exhibet ejus adventum et regnum ; invitatque omnes totius orbis homines, ut Salvatorem suum cum gaudio et cantu excipiant : *Cantate Domino canticum novum... annuntiate de die in diem salutare ejus.*

In Nativitate specialius alludi videtur ad nuntium et cantum angelorum... *Cantate Domino omnis terra... annuntiate de die in diem salutare ejus... introite in atria ejus... lætentur cœli, et exultet terra... campi et omnia ligna silvarum a facie Domini, quia venit.*

In Circumcisione præterea respicitur illud : *Benedicite nomini ejus... afferte Domino gloriam nomini ejus.*

In Epiphania dicitur cum respectu ad Magos ac Gentes : *Afferte Domino, patriæ gentium, afferte Domino gloriam et honorem...*

In Transfiguratione, idem Dominus spectatur in monte Thabor ut *Magnus Dominus ac laudabilis nimis,... confessio et pulchritudo in conspectu ejus, quia Dominus regnavit, quia venit...* Alludi videtur ad ipsius Christi verba : *Sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo.* Matth. XVI, 28.

In officiis de Passione celebratur *salutare* Christi, *mirabilia* et *regnum* Christi, in mysterio crucis : *Dicite in gentibus quia Dominus regnavit (a ligno)... quia venit judicare terram in æquitate et populos in veritate sua.*

Digitized by Google

2° In festo SS. Trinitatis, laudatur in mysterio Verbi incarnati ipsa hujus mysterii operatrix SS. Trinitas : *Cantate Domino... cantate Domino... cantate Domino, et benedicite nomini ejus... Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis... quoniam venit judicare terram.*

3° In Dedicatione Ecclesiæ respiciuntur præsertim hæc : *Cantate Domino... confessio et pulchritudo in conspectu ejus : sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus. Afferte Domino, tollite hostias et introite in atria ejus : adorate Dominum in atrio sancto ejus.*

4° In festis Beatæ Mariæ Virginis, celebratur Dei Genitrix in ipso Domino Salvatore, qui eam in sacrarium sibi sanctificavit, et per eam venit in mundum. *Sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus... lætentur cœli et exultet terra... a facie Domini, quia venit.*

5° In officio de communi Virginum, respiciuntur quoque Virgines ut sanctuaria viva, per castitatem Christo peculiariter sanctificata; et præterea spectatur Christus ut divinus Sponsus, ad cujus adventum Virgines accensis lampadibus occurrere debent : *Ecce sponsus venit, exite obviam ei... Exultet terra, a facie Domini, quia venit.*

6° In officio de angelis, respicitur Christus ut Angelorum Rex et Creator : *Dominus cœlos fecit.* Ipsi autem angeli, qui celebrarunt Christum natum in Bethlehem, et comitabunt eum venturum *in majestate sua, et omnes angeli cum eo* (Matth. XXV, 31), invitantur ut nobiscum Regem hominum et angelorum laudent : *Lætentur cœli et exultet terra.*

Digitized by Google

PSALMUS XCVI.

Dominus regnavit, exultet terra.

1. Dominus regnavit, exultet terra : lætentur insulæ multæ.

2. Nubes et caligo in circuitu ejus : justitia et judicium correctio sedis ejus.

3. Ignis ante ipsum præcedet : et inflammabit in circuitu inimicos ejus.

4. Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ : vidit, et commota est terra.

5. Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini : a facie Domini omnis terra(1).

6. Annuntiaverunt cœli justitiam ejus : et viderunt omnes populi gloriam ejus.

7. Confundantur omnes qui adorant sculptilia : et qui gloriantur in simulacris suis.

8. Adorate eum, omnes angeli ejus : audivit, et lætata est Sion.

1. Dominus regnare cœpit : exultet terra, lætentur omnes regiones gentium.

2. Nubes et caligo circumdat eum : justitia et judicium stabilitas est throni ejus.

3. Ignis ante ipsum præcedet, et consumet in circuitu omnes inimicos ejus.

4. Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ : utque ea vidit, commota est terra.

5. Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini : a facie Domini velut liquefacta est omnis terra :

6. Et annuntiaverunt cœli justitiam ejus : videruntque omnes populi gloriam ejus.

7. Ergo confundantur omnes, qui adorant sculptilia, et qui gloriantur in simulacris suis.

8. Vos autem adorate eum, omnes angeli ejus. — Audivit hæc omnia de Rege ac Sponso suo Sion, et lætata est.

(1) In hebræo : *A facie Dominatoris totius terræ.*

9. Et exultaverunt filiæ Judæ propter judicia tua, Domine.

9. Et exultaverunt filiæ Judæ propter decreta tua tam magnifica, Domine.

10. Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : nimis exaltatus es super omnes deos.

10. Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : et immense exaltatus es super omnes deos.

11. Qui diligitis Dominum, odite malum : custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

11. Vos ergo, qui diligitis Dominum, odite malum : custodit enim Dominus animas sanctorum suorum, et ubi opus fuerit, de manu peccatoris liberabit eos.

12. Lux orta est justo, et rectis corde lætitia.

12. Hinc lux orta est justo et rectis corde lætitia.

13. Lætamini, justi, in Domino : et confitemini memoriæ sanctificationis ejus.

13. Quare jam lætamini, justi, in Domino : et confitemini ei, memores sanctitatis ejus, cujus vos effecit participes.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmum hunc SS. Patres et interpretes communiter intelligunt de Christi adventu : alii quidem de primo, quo venit salvare atque convertere mundum ; alii de secundo, quo veniet judicare mundum et electos suos glorificare. Alii autem de utroque Domini adventu agi censentes, plenius et verius sensum exponere videntur.

Invitat propheta universam terram omnesque gentes, ut gaudeant de exoriente Domini regno in terris; hujusque desiderati regis majestatem atque adventum describit.

I. *Adventus Christi erit in se majestate plenus.*
II. *Respectu vero hominum, erit malis terribilis, jucundus bonis.*

—

1. *Dominus regnavit, exultet terra: lætentur insulæ multæ.*

Sensus est: Dominus regnum suum auspicatus est in terra; ideo universa terra omnesque gentes gaudio exultent.

Insulæ multæ, seu omnis multitudo insularum, designant non tantum insulas proprie dictas; sed regiones omnes, quæ respectu Hebræorum non nisi navigando adibantur: adeoque omnes occidentales plagas, earumque incolas gentiles. — Jubet ergo propheta gaudere omnes gentes, quia omnium gentium annuntiat Regem, nempe Christum.

Respectu primi adventus Christi, lætari debet mundus ob allatam gratiam; respectu secundi adventus, lætari debent justi per orbem sparsi, ob conferendam sibi per Christum gloriam.

2. *Nubes et caligo in circuitu ejus: justitia et judicium correctio sedis ejus.*

3. *Ignis ante ipsum præcedet: et inflammabit in circuitu inimicos ejus.*

4. *Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit et commota est terra.*

5. *Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.*

6. *Annuntiaverunt cœli justitiam ejus: et viderunt omnes populi gloriam ejus.*

Adventus Christi Regis describitur: 1° circumdatus est nubibus et caligine, seu tenebris: *Nubes et caligo in circuitu ejus...*

2° *Justitia et judicium correctio sedis ejus:* id est, æquitas et summa potestas judicandi, fundamentum sunt throni ejus.

3° *Ignis ante ipsum præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos ejus.* Inimici isti sunt adversarii justitiæ, nempe quivis impii et peccatores, sive homines sive dæmones.

4° *Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ : vidit et commota est terra :* id est, populi omnes per orbem universum, videndo coruscationes ejus, vehementer cordibus suis moti sunt. — Alludere videtur propheta ad Dei apparitionem in monte Sinai, quæ figura fuit adventus Christi Regis.

5° Persequens eamdem similitudinem ignis, addit: *Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini, a facie Domini omnis terra...* Intelligendum videtur, juxta versionem S. Hieronymi et hodiernum textum hebræum : *A facie Domini dominatoris universæ terræ.*

6° Porro igne Domini consumptis montibus ac terra universa, non remanent nisi cœli annuntiantes justitiam et gloriam Christi : *Annuntiaverunt cœli justitiam ejus, et* (vi annuntiationis seu prædicationis hujusmodi) *viderunt omnes populi gloriam ejus.*

Jam vero hæc intelligenda sunt de secundo adventu Christi; imo etiam, saltem per accommodationem, intelligi possunt de adventu ejus primo.

Etenim respectu primi adventus Christi, *nubes et caligo* sunt, 1° velamen humanitatis ejus; 2° velamina fidei, quibus velut absconditus manet, usque in diem qui vocatur *dies revelationis Jesu Christi* (I Pet. I, 7). — *Justitia et judicium* constituunt firmissimum thronum ejus : quia lex evangelica, quæ est lex sanctitatis et justitiæ, velut basis est in qua nititur ejus regnum, et materia præceptorum, quæ servanda urgebit auctoritate plenissima. *Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra : euntes ergo docete omnes gentes... servare omnia quæcumque mandavi vobis* (Matth. XXVIII, 18). — *Ignis* et *fulgura*, metaphorice sunt intelligenda, et designant, tum ignem Spiritus sancti, tum fulgura prædicationis evangelicæ, quibus movetur terra, et consumitur peccatum. Aliis verbis, indicant illa ignem charitatis et lumen fidei, quibus impletur terra, quæque figurabantur igne et sonitu, cum Spiritus sanctus descendit in die Pentecostes. Patres per fulgura etiam intelligunt Apostolos; per montes, homines superbos, qui a Christo humiliabuntur, sive obediant Evangelio, sive resistant. — *Cœli* sunt angeli, Christi nativitatem annuntiantes; et apostolici viri, qui Christum eumque cruci-

Digitized by Google

fixum prædicantes, manifestabunt mundo justitiam Dei ejusque gloriam, in opere Redemptionis effulgentem.

Respectu secundi adventus Christi, facilius omnia explicantur, cum non obscure indicent varias adventus illius circumstantias, ex novo Testamento notissimas. Ut enim ibi legimus, veniet Filius hominis in nubibus cœli, et omnes angeli cum eo : et sedebit super sedem majestatis suæ. Antea autem erunt signa in cœlis, in terra et in mari : natura tota turbabitur; et ignis universam terram invadet : tunc, ut S. Petrus scribit, *cœli magno impetu transient, elementa vero calore solventur; terra autem et quæ in ipsa sunt opera exurentur.* II Pet. III, 10.

7. *Confundantur omnes qui adorant sculptilia : et qui gloriantur in simulacris suis.*

Incipit *secunda pars*, spectans adventum Domini in suis effectibus : qui erunt, respectu impiorum, confusio ; respectu bonorum, adoratio, gaudium, justitia, lux et lætitia. Hæc autem pleraque forma hortatoria exprimit propheta.

Quod dicit : *Confundantur omnes qui adorant sculptilia....* idololatriam ponit pro universa impietate, Christo adversaria.

8. *Adorate eum omnes angeli ejus : audivit et lætata est Sion.*

9. *Et exultaverunt filiæ Judæ, propter judicia tua, Domine.*

10. *Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : nimis exaltatus es super omnes deos.*

Ab idololatria per Christum prostrata, convertit se propheta ad angelos, in eorumque persona ad omnes bonos; et Christi divinitatem proclamat, dicens : *Adorate eum, omnes angeli ejus.* Quibus verbis ipse Apostolus Christi divinitatem declarat, ad Hebræos scribens : *Quum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit : Et adorent eum omnes angeli Dei.* Hebr. I, 6.

Addit autem : ***Audivit, et lætata est Sion :*** id est, audivit populus electus, audivit Ecclesia, suum Regem venisse, eumque esse Filium Dei; et ideo gavisa est.

Quod idem explicat aliis verbis, subjungens : ***Et exultaverunt filiæ Judæ, propter judicia tua, Domine.*** Vocat ***filias Judæ***, varias civitates Judæ,quæ cum Sione repræsentant populum Dei, Ecclesiam,animas sanctas : istæ enim gaudebunt de judiciis sanctissimis, quibus imperium suum Christus Dominus exercebit in mundo.

Quod quidem erit imperium regnumque justitiæ, supremum et efficax, ut sequenti versiculo significatur. 10. ***Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : nimis exaltatus es super omnes deos :*** nempe tibi ut supremo Domino, omnes reges terræ, omnes dæmones seu falsi dii subjiciuntur : omnesque populi tibi tuæque legi, quæ justitia est, obediunt.

11. *Qui diligitis Dominum, odite malum : custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.*

12. *Lux orta est justo : et rectis corde lætitia.*

Ex supra dictis de Christi divinitate, regnoque justitiæ ejus, practicam ducit conclusionem, dicens : ***Qui diligitis Dominum, odite malum*****.....** appellat scilicet diligentes Deum seu vere justos, ut in vera justitia maneant et crescant. Non enim dicit, fugite malum; sed ad radicem penetrans, ***odite*** inquit, ***malum :*** id est, omne peccatum, et quidquid Domino displicet detestamini, cor vestrum ac voluntatem cordi ac voluntati Domini omnino conformantes.

Subjungit deinde præmium, dicens : ***Custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos :*** id est, defendit contra inimicos ac persecutores vitam diligentium se, tum corporalem, tum præsertim spiritualem.

12. ***Lux orta est justo, et rectis corde lætitia.*** Hoc est alterum præmium justorum, quod non solum liberabuntur a malis, sed etiam implebuntur bonis, nempe lumine et lætitia, dummodo vere justi sint et recti corde. — Porro lumen in-

Digitized by Google

telligitur animarum, quod Christus est ejusque gratia et futura gloria; lætitia similiter est pax Christi quam mundus dare non potest: quæque in hac vita est gaudium charitatis ac puræ conscientiæ; postea vero erit gaudium cœlestis beatitudinis.

13. *Lætamini, justi, in Domino: et confitemini memoriæ sanctificationis ejus.*

Exhortatio practica hæc est, qua psalmus concluditur. — Sensus hujus versiculi dilucidari potest hac paraphrasi: Lætamini igitur, o justi, non in vanitatibus sæculi, sed in Domino, qui vobis per sanctificationem vera bona tribuit: ideoque non tantum gaudete, sed etiam propter hæc tanta dona Deum laudate, gratam memoriam sanctificationis a Deo acceptæ celebrantes. — Potest etiam, quod est hebræo conformius, *sanctificationis* nomine intelligi sanctitas Dei, qua ipse sanctus est; quamque angeli in cœlis, et Ecclesia in terris celebrat, clamans: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth.*

Si respiciatur hac altera psalmi parte Christi adventus primus, prædictio habetur triumphi, per Evangelium de idololatria referendi; nec non donorum ac gratiarum quibus Christi fideles abundabunt.

Si respiciatur adventus Christi secundus, prædictio est supremæ impiorum confusionis, et retributionis justorum perfectæ in die judicii.

Sensus liturgicus.

Psalmum hunc plurimis in festis frequentat Ecclesia: nimirum, 1° in festis Circumcisionis, Epiphaniæ, Transfigurationis, Lanceæ et Clavorum, quinque Plagarum, et Ascensionis Domini; 2° in festo SS. Trinitatis; 3° in festis Apostolorum; 4° in festis Beatæ Mariæ Virginis; 5° in festis cæterarum Virginum; 6° in festis demum SS. Angelorum.

1° Ubi celebrantur mysteria Christi, cantatur ejus regnum: quod regnum est justitiæ, fundatum super ruinas idololatriæ et iniquitatis; liberationem quoque ac gaudium præbens omnibus justis: *Lætamini justi in Domino...*

Digitized by Google

In Circumcisione peculiarius respici videtur versiculus 2 : *Nubes et caligo in circuitu ejus : justitia et judicium correctio sedis ejus...* His enim mystice designatur Christi humanitas, qua velut nube tecta est divinitas, et in qua signaculum justitiæ ac mortificationis per Circumcisionem imprimitur. — Idem versiculus denotat mysterium Passionis ; in qua, non tantum humanitate tanquam nube, sed doloribus tanquam atra caligine involutus est Dominus, et regnum suum justitia perfecta stabilivit.

In Epiphania alluditur ad vocationem Gentium versiculo primo : *Dominus regnavit exultet terra , lætentur insulæ multæ;* — nec non ad stellam Magorum, versu 6 et 12 : *Annuntiaverunt cœli justiam ejus et viderunt omnes populi gloriam ejus... Lux orta est justo et rectis corde lætitia.*

In Transfiguratione respicitur Christus ut Rex gloriæ : *Dominus regnavit... et viderunt omnes populi gloriam ejus... Lætamini justi in Domino...* Cum emphasi quoque Ecclesia recitat verba illa versiculi 4, quæ sumit pro *Introitu* Missæ : *Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ : commota est et contremuit terra.*

In Ascensione, respicitur idem Dominus ut ascendens in thronum cœlestem : ubi ab angelis adoratur et imperium mundi exercet, obtectus interim nube oculis mortalium, donec iterum ad judicandum veniat. *Dominus regnavit... nubes et caligo in circuitu ejus... Adorate eum omnes angeli ejus... Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram : nimis exaltatus es super omnes deos.*

2° In festo SS. Trinitatis, laudatur ineffabilis Trinitatis majestas, nube et caligine mysterii nobis abscondita, in Christo autem, quoad fieri potest, manifestata: *Dominus regnavit...nubes et caligo in circuitu ejus... Quoniam tu Dominus Altissimus super omnem terram.*

3° In officio Apostolorum, laudantur Apostoli ut Christi Regis ministri, ejusque regni propagatores et columnæ: *Annuntiaverunt cœli justitiam ejus, et viderunt omnes populi gloriam ejus... Audivit et lætata est Sion.* — Respicit quoque specialius Ecclesia versum hunc,quem sumit pro antiphona : *Lux orta est justo : rectis corde lætitia.*

4° In festis Beatæ Mariæ Virginis, laudatur Dei Genitrix in Filio suo, cujus lumine gloriæ ipsamet resplendet; cujus adventus, nobis lætissimus, ipsi sanctissimæ Virgini debetur: per quam *lux orta est justo et rectis corde lætitia.*

5° In festis cæterarum Virginum, celebratur Christus ut Virginum Sponsus regius, infinite amabilis, et angelicis præsertim amandus cordibus: *Adorate eum, omnes angeli ejus. Audivit et lætata est Sion; et exultaverunt filiæ Judæ.*

6° In officio de sanctis Angelis, celebratur Christus ut Rex Angelorum, *altissimus super omnem terram, exaltatus super omnes deos,* cujus ipsi cœlorum incolæ annuntiaverunt justitiam, et quem ut Regem ac Deum suum adorant: *Adorate eum omnes angeli ejus.*

Digitized by Google

PSALMUS XCVII.

Cantate Domino canticum novum, quia.

1. Cantate Domino canticum novum : quia mirabilia fecit.

2. Salvavit sibi dextera ejus : et brachium sanctum ejus.

3. Notum fecit Dominus salutare suum : in conspectu gentium revelavit justitiam suam.

4. Recordatus est misericordiæ suæ, et veritatis suæ domui Israel.

5. Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

6. Jubilate Deo, omnis terra : cantate, et exultate, et psallite.

7. Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi : in tubis ductilibus, et voce tubæ corneæ.

8. Jubilate in conspectu regis Domini : moveatur mare, et plenitudo ejus : orbis terrarum, et qui habitant in eo.

1. Cantate Domino canticum novum : quia homo factus, mirabilia fecit.

2. Salvavit mundum ipse per se; mundique tyrannum vicit dextera ejus, et brachium sanctum ejus solius.

3. Notum fecit Dominus Salvatorem nobis datum : in conspectu omnium gentium manifestavit gratiam per Christum promeritam.

4. Atque ita recordatus est misericordiæ suæ Gentibus præstandæ : et veritatis promissionum suarum domui Israel :

5. Viderunt revera omnes termini terræ salutare Dei nostri.

6. Jubilate igitur Deo omnis terra : cantate, et exultate, et psallite.

7. Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi : in tubis ductilibus, et voce tubæ corneæ.

8. Jubilate in conspectu advenientis Regis ac Domini Christi : moveatur et insonet præ gaudio mare, ejusque incolæ; exultet orbis terrarum et qui habitant in eo.

Digitized by Google

9. Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt a conspectu Domini : quoniam venit judicare terram.

10. Judicabit orbem terrarum in justitia : et populos in æquitate.

9. Flumina tunc lætabunda velut manibus plaudent, montesque omnes simul exultabunt adveniente Domino Christo : quoniam venit regere et judicare terram.

10 Judicabit autem orbem terrarum in justitia, et populos in æquitate.

—

Explicatio.

Argumentum est idem fere quod psalmi præcedentis ; prædicit enim David Christi adventum primum, et circa finem psalmi etiam secundum : illum ad salvandum, istum ad judicandum.

I. *Qua de causa Dominus sit laudandus.*
II. *Quonam modo.*
III. *A quisbusnam.*

—

1. *Cantate Domino canticum novum : quia mirabilia fecit.*

Invitat homines ad cantandum canticum novi Fœderis, ***canticum novum;*** et ad celebranda nova quædam et mirabilia opera Dei : ***Quia mirabilia fecit.*** — Hæc autem ***mirabilia*** esse mysteria redemptionis a Christo Salvatore peracta, explicatur sequentibus.

2. *Salvavit sibi dextera ejus : et brachium sanctum ejus.*

3. *Notum fecit Dominus salutare suum : in conspectu gentium revelavit justitiam suam.*

4. *Recordatus est miscricordiæ suæ, et veritatis suæ domui Israel.*

5. *Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.*

En mirabilia quæ fecit Dominus : imprimis ***salvavit sibi dextera ejus, et brachium sanctum ejus*** : id est, ipse propria

manu, et quidem solus, salvavit mundum; salutisque mysterium revelavit Gentibus, secundum promissiones patribus datas.—Illud *salvavit* potest referri vel ad Filium, qui sua virtute mundum salvavit; vel ad Patrem, qui per *dexteram* suam, i. e. per Christum, salutem effecit : sed in idem recidunt omnia. —Quod dicit *salvavit sibi* idem est ac, *salvavit ipse, per se*; denotatque salutem cujus Deus solus est auctor, prout declarant quæ sequuntur : *dextera ejus et brachium sanctum ejus.* His etiam indicatur, Salvatorem ita virtute sua salvasse mundum, ut non sit usus vi externa : non exercitu, non armis, aliisve humanis adjumentis.

3. *Notum fecit Dominus salutare suum,...* Aliud opus mirabile, manifestatio Christi per orbem. Illud enim *salutare* quod Dominus manifestat, est Salvator Christus, vel salus a Christo allata. — *In conspectu gentium revelavit justitiam suam :* id est, mysterium absconditum et velatum a sæculo, per apostolicam prædicationem revelavit ac manifestavit Gentibus. Est autem hoc mysterium *justitia Dei*, seu gratia, per quam Deus ex Christi meritis justificat impios, et de qua scribit Paulus : *Nunc autem... justitia Dei manifestata est, testificata a lege et prophetis.* Rom. III, 21.

4. *Recordatus est misericordiæ suæ, et veritatis suæ domui Israel* : id est, illa Dominus fecit, ut misericordissimas promissiones Israeli datas impleret : *Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula.* Luc. I. 55.

5 *Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri :* hic declaratur fructus prædicationis apostolicæ; sensus enim est : omnes per orbem gentes, seu multi homines ex omni natione et gente, cognoverunt et acceperunt Salvatorem Christum.

6. *Jubilate Deo omnis terra : cantate et exultate et psallite.*

7. *Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi : in tubis ductilibus, et voce tubæ corneæ.*

Secunda pars : quomodo Dominus sit laudandus. Omnes, inquit, per orbem fideles, conversi de tenebris ad admirabile lumen Christi, magna voce laudate et gratias agite; cantate

linguis, exultate animis, psallite moribus. — Quoniam autem mores sive virtutum opera multiplicia sunt, ideo multa hic subjicit genera instrumentorum : ***Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi* : *in tubis ductilibus, et voce tubæ corneæ.*** Quatuor instrumenta numerantur, cithara, vox psalmi, quod aliud non est quam psalterium decem chordarum; tuba ductilis seu ænea, et tuba cornea. Hæc a Bellarmino quatuor virtutibus cardinalibus accommodantur : cithara prudentiæ, psalterium justitiæ, tuba ductilis fortitudini, tuba cornea temperantiæ.

8. *Jubilate in conspectu Regis Domini : moveatur mare, et plenitudo ejus : orbis terrarum, et qui habitant in eo.*

9. *Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt a conspectu Domini : quoniam venit judicare terram.*

10. *Judicabit orbem terrarum in justitia : et populos in æquitate.*

A quibusnam Dominus sit laudandus.— Ut significet propheta, non sufficere homines, sed etiam cunctas terræ partes omnesque creaturas appellandas esse ad digne laudandum Deum de adventu Christi; vel, ut innuat adventum Christi omnibus creaturis gaudio fore; ideo omnes invitat ad laudandum Deum, adveniente Domino rege, id est, Christo: ***Jubilate in conspectu regis Domini.***

Porro adventus Christi intelligitur primus, qui sensus litteralis esse videtur; deinde etiam adventus secundus in fine mundi. — *Moveatur*, inquit, *mare*, motu scilicet exultationis; moveatur mare et terra cum omnibus creaturis quas continent: ***Mare et plenitudo ejus, orbis terrarum, et qui habitant in eo.***

Deinde flumina et montes appellat, subjungens: ***Flumina plaudent manu, simul*** (id est, omnes simul) ***montes exultabunt a conspectu Domini.*** Hic sensum metaphoricum subesse docent interpretes, variasque hominum classes designari. Humilia flumina designant pauperes, montes vero, divites et principes; vel, si secundus Domini adventus spectetur, flu-

mina sunt humiles spiritu, montes vero animæ supra res terrenas elevatæ: in die enim judicii non nisi flumina et montes hujusmodi exultabunt.

A conspectu Domini, quoniam venit judicare terram: nempe adveniente Domino Christo, ut *judicet* terram: id est, vel ut *regat* terram, constituendo regno cœlorum, quod est Ecclesia; vel ut *judicet* eam pro tribunali, quod faciet in novissimo die. Eodem sensu duplici intelligenda est conclusio finalis: *Judicabit orbem terrarum in justitia; et populos in æquitate.*

Sensus liturgicus

Psalmus XCVII, *Cantate Domino... quia mirabilia fecit*, recitatur, 1° in festo SS. Trinitatis; 2° in festis Nativitatis, Circumcisionis, Lanceæ et Plagarum Christi; 3° in festis B. M. Virginis, cæterarumque Virginum.

1° In festo SS. Trinitatis, celebratur SS. Trinitas in Christo, secunda Trinitatis persona, Dei Filio incarnato, per quem SS. Trinitas nobis manifestata est et velut visibilis apparuit, secundum illud: *Qui videt me, videt et Patrem* (Joan. XIV, 9). — *Quum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre... ille me clarificabit: quia de meo accipiet et annuntiabit vobis* (Joan. XV, 26; XVI, 14).

Similiter, alio sub respectu, celebratur SS. Trinitas in opere Redemptionis: quod, ut opus ad extra, totius est SS. Trinitatis, per Verbum incarnatum mirabiliter operantis.

Quapropter Ecclesia mundum universum invitat, ut in Christo, Verbo incarnato, majestatem Patris et Filii et Spiritus sancti lætissimis canticis extollat.

2° In festis Christi Domini, seu in officiis de Nativitate aut Passionis ejus, ut patet, Ecclesia directe Christum respicit. In Nativitate enim videt, et velut cum universo mundo salutat eum advenientem, ac *salutare* seu salutem afferentem. — In Circumcisione et mysteriis Passionis, ubi effundit sanguinem, considerat eum velut in prælio constitutum, et, devictis hostibus, salutis opus mirabiliter perficientem: *Quia mirabilia fecit: salvavit sibi dextera ejus et brachium sanctum ejus...*

3° In festis B. Virginis, laudatur Mater Salvatoris in Filio. Ipsa scilicet respicitur ut mystica porta, per quam mundo lux est orta : id est, per quam Salvator in mundum venit.—Illud *quia mirabilia fecit*, peculiari quoque modo referri videtur ad Mariam : quatenus Salvator virgineo partu mundum ingrediens, imprimis mirabilia fecit in immaculata Virgine Matre sua.

In officio de reliquis Virginibus, Ecclesia peculiari modo invitare videtur chorum Beatarum Virginum, ut Agnum immaculatum Christum laudibus prosequantur, qui in ipsis præsertim mirabilia gratiæ operatus est ; utque cantent ei *canticum* illud *novum*, quod nemo dicere potest nisi virgines, emptæ ex hominibus primitiæ Deo et agno (Apoc. XIV, 3,4) : *Cantate Domino canticum novum* : *quia mirabilia fecit...*

Digitized by Google

PSALMUS XCVIII.

Dominus regnavit, irascantur populi.

1. Dominus regnavit, irascantur populi (1) : qui sedet super Cherubim, moveatur terra.

2. Dominus in Sion magnus, et excelsus super omnes populos.

3. Confiteantur nomini tuo magno, quoniam terribile et sanctum est : et honor regis judicium diligit.

4. Tu parasti directiones : judicium et justitiam in Jacob tu fecisti.

5. Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate scabellum pedum ejus (2) : quoniam sanctum est.

6. Moyses et Aaron in sacerdotibus ejus : et Samuel inter eos qui invocant nomen ejus.

1. Regnat Dominus, contremiscant populi : regnat ille qui sedet super Cherubim, commoveatur terra.

2. Dominus enim in Sion regnans, magnus est, et dominans super omnes populos.

3. Itaque, Domine, confiteantur nomini tuo magno, quoniam revera terribile et sanctum est : et, ut regem decet, justitiam repræsentans.

4. Etenim tu tradidisti rectissimas leges Israeli : easque præmiis et pœnis justissime sanxisti

5. Exaltate ergo, vos præcipue fideles, Dominum Deum nostrum : et veneramini scabellum pedum ejus, quoniam id sanctum est, Deoque sacrum.

6. Sic Moyses et Aaron, sacerdotes ejus, et Samuel insignis invocator nominis ejus,

(1) In hebræo : *Contremiscant populi*, puta timore potius quam ira.

(2) Textum hebræum vertit S. Hieronymus sicut Vulgata : *Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctus* (alias *sanctum*) *est*. — Sunt qui vertendum putant : *Prosternite vos ad scabellum pedum ejus* ; — quia habetur infra, versu 10 : *Et prosternite vos ad montem sanctum ejus*. Juxta hanc translationem, adorandus innuitur Dominus potius in se directe, quam indirecte in Arca cultu relativo : prout infra in explicatione dicetur.

7. Invocabant Dominum, et ipse exaudiebat eos : in columna nubis loquebatur ad eos.

7. Invocabant Dominum reverenter, et ipse exaudiebat eos : quin etiam, in columna nubis loquebatur ad eos.

8. Custodiebant testimonia ejus: et præceptum quod dedit illis.

8. Custodiebant enim omnia testimonia ejus, et præceptum quod dedit illis.

9. Domine Deus noster, tu exaudiebas eos : Deus, tu propitius fuisti eis, et ulciscens in omnes adinventiones eorum.

9. Domine Deus, tu exaudiebas eos rogantes : Deus, tu propitius fuisti eis veniam petentibus : etsi misericorditer puniens omnes culpas eorum.

10. Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate in monte sancto ejus : quoniam sanctus Dominus Deus noster.

10. Igitur laudate Dominum Deum nostrum, et adorate eum in monte sancto ejus : quoniam sanctus est Dominus Deus noster, cultuque dignissimus.

—

Explicatio.

Argumentum. David Sionis arce potitus, regiaque ibi domo ædificata, Tabernaculum seu locum sacrum quoque ibidem exstruxit, ubi arcam Domini, in suum totiusque populi solatium poneret. Postquam itaque arcam ibi collocasset, psalmum hunc cecinisse a multis dicitur : tunc enim, regno Davidis confirmato, et victis ejus hostibus, Deus in medio populi sui regnabat, et tranquilla pace adorari poterat.

E contra, SS. Patres, et Judæi doctores, eumdem psalmum de adventu Christi ejusque regno exponunt : ita ut, si minus litteraliter, saltem allegorice et sensu præcipuo, de Christo sit intelligendus. — Invitat propheta homines, ut Regem Dominum laudent et adorent.

I. *Laudandus Dominus Rex sanctissimus.*
II. *Colendus per custodiam legis, juxta exempla Sanctorum.*

—

Digitized by Google

1. *Dominus regnavit, irascantur populi : qui sedet super Cherubim, moveatur terra.*

2. *Dominus in Sion magnus, et excelsus super omnes populos.*

Proclamat Domini victricem potentiam et magnitudinem. *Dominus*, inquit, *regnavit, irascantur populi*... id est, juxta multos : Dominus regnum suum constituit, quantumvis frendeant populi inimici ; regnat Dominus qui sedet super Cherubim, licet turbetur ac tumultuetur universa terra. — Scilicet illud *irascantur, moveatur*, sumitur pro concessione quasi psalmista dicat : Velint, nolint, quamvis fremant et renitantur, regnat et regnabit Dominus.

Sensu tamen qui textui hebræo conformior est, intelligi potest simplex prophetia, per apostrophen ad Gentes, hoc modo : Dominus inchoavit regnum suum, cui Gentes subjicientur : tremant itaque Gentes, et timere incipiant nomen ejus.

Qui sedet super Cherubim, usitata periphrasis est pro *Domino :* qui *ad litteram* dicitur sedere super Cherubim, quia sedem sibi elegerat *propitiatorium*, id est, Arcæ operculum, ex quo responsa dabat. Porro in propitiatorio erant duo Cherubim, extensis alis velut sedem Deo præbentes, ipso propitiatorio scabelli vices supplente : unde et Arca *scabellum Dei* vocabatur (I Paralip. XXVIII, 2). — *Altiore sensu*, Deus ac Dominus Jesus Christus dicitur sedere super Cherubim, 1° quia ipsos sua majestate transcendit ; 2° quia Cherubim juxta S. Augustinum repræsentant scientiam divinæ legis, cujus plenitudo est dilectio : in qua Deus velut in throno suo sedet ac regnat.

Regnum illud Domini, frustra frementibus populis stabilitum, ut facile cernitur, sive de Christi, sive de Davidis regno intelligi potest. — Si referatur ad Davidem, recte dicitur in ejus persona regnare Dominus ; quia quamvis David vere rex esset, tamen Dei nomine regnabat, et ipsi Deo principaliter regnum suum attribuebat.

Subjungendo : 2. *Dominus in Sion magnus, et excelsus super omnes populos*, explicat cur frustra irascantur, vel cur

timere debeant populi : quia nempe sive Jehova regnans in Sione antiqua, sive Christus regnans in Sione nova, id est, in Ecclesia sua, magnus est et excelsus super omnes populos ; ita ut nullus ei resistere valeat.

3. *Confiteantur nomini tuo magno, quoniam terribile et sanctum est : et honor regis judicium diligit.*

4. *Tu parasti directiones : judicium et justitiam in Jacob tu fecisti.*

Jam hortatur propheta populos, ut non solum salutariter timeant Dominum ; sed ex animo ad illum conversi, laudibus celebrent nomen ejus : *Quoniam*, inquit, *terribile et sanctum est :* nempe terribile ratione potentiæ, et sanctum ratione justitiæ qua odit iniquitatem. — Porro, sicut regis perfecti gloria requirit, potentiam hanc suam et sanctitatem exercebit per judicium, quo efficacissime procurabit ut lex justitiæ vigeat aut vindicetur : *Et honor regis judicium diligit*. Quapropter ipsi per sanctum timorem adhærendum est, ipsum super omnes impiorum impugnationes, super omnium persecutorum tormenta metuendo.

4. *Tu parasti directiones...* i. e. constituisti, o Domine, leges rectissimas ; — *justitiam et judicium in Jacob tu fecisti :* scilicet in populo tuo exemplis demonstrasti, te punire peccata, et remunerare recte facta. — His verbis, ut patet, declaratur ille, qui paulo ante Regi assertus est, amor judicii.

5. *Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate scabellum pedum ejus : quoniam sanctum est.*

Iterum hortatur præsertim populum Israel, ad colendum, et quidem ad studiose colendum Deum, cujus majestatem explicavit : vult ut adoretur non solum in se ipso, sed etiam in *scabello pedum* ejus (1). Sensu immediato, *scabellum* hujusmodi intelligi potest Arca fœderis (2), quam inclinantes sese et prosternentes, Israelitæ venerabantur. — *Quoniam*, inquit, *sanctum*, id est, Deo dicatum *est :* quo significatur,

(1) Cfr. supra, text. hujus Ps., nota (2) ad vers. 5.
(2) Cf. supra, versu 1, *Qui sedet super Cherubim.*

Digitized by Google

Arcam honorandam esse, non propter se, sed propter relationem ad Deum: nempe cultu relativo, quo et Catholici sanctorum reliquias et imagines colunt.

Sensu altiore et respectu Christi, *scabellum* pedum Dei, est Christi humanitas, sive spectetur ut est in cœlo, sive ut est in Eucharistia; quæ quidem longe aliter adoranda est quam Arca figurativa: nempe adoranda cultu latriæ absoluto, utpote hypostatice unita cum Verbo Dei seu secunda Persona sanctissimæ Trinitatis.

6. *Moyses et Aaron in sacerdotibus ejus : et Samuel inter eos qui invocant nomen ejus.*

Incipit *secunda pars*, qua docet Deum laudandum esse juxta exemplum Sanctorum. — Affert autem in exemplum viros tres insignes, qui Dominum perfecte adorantes et invocantes exauditi sunt, Deique favoribus mirabiliter cumulati. — Moyses, qui sacerdotali munere functus est ante Aaronem, et hunc in sacerdotem consecravit, propterea una cum Aarone fratre suo sacerdotis nomine vocatur; Samuel vero, qui simplex Levita erat, exhibetur tantum ut invocator nominis Dei: id est, ut vir sanctus, qui studiose Deum coluit et pro se ac pro populo invocavit; ut sequentibus explicatur.

7. *Invocabant Dominum, et ipse exaudiebat eos : in columna nubis loquebatur ad eos.*

8. *Custodiebant testimonia ejus : et præceptum quod dedit illis.*

9. *Domine Deus noster, tu exaudiebas eos : Deus, tu propitius fuisti eis, et ulciscens in omnes adinventiones eorum.*

Jam declarat exemplum propositum: sic, inquit, Deum orabant ut exaudirentur: id est, oratione perfecta, Deoque accepta. Talis autem erat oratio, quia conjuncta cum observantia legis fidelissima : *Custodiebant testimonia ejus, et præceptum quod dedit illis.* — Propterea exaudiebantur benignissime a Deo, qui dignabatur eis loqui in nube, eisque propitius esse : *Tu exaudiebas eos : Deus, tu propitius fuisti eis...*

Illud, *in columna nubis loquebatur ad eos*, tantum refertur ad Moysen et Aaron; vel si extendatur ad Samuelem, per columnam nubis intelligenda est locutio in obscuro, qua Deus ita Samueli loquebatur, ut vocem audiret, loquentem autem non videret (I Reg. III). — *Sensu altiore*, columna nubis est Christi humanitas, continens divinitatem absconditam et loquentem nobis: *Deus locutus est nobis in Filio*. Hebr. I, 2.

9. *Tu propitius fuisti eis*, facile concedens eis veniam, cum ipsi in te peccarent; vel, cum pro peccatis populi precarentur.

Ulciscens in omnes adinventiones eorum. Dupliciter istud exponitur. Expositio prima: Ultor fuisti injuriarum quas ipsi patiebantur ab iniquis, qui adinveniebant varias calumnias adversus sanctos principes suos. — Expositio secunda et melior: Non reliquisti impunita peccata eorum, sed eos misericorditer in hac vita castigasti, ut glorificares in futura. Cum enim Moyses et Aaron nonnihil hæsitassent in educenda aqua de petra, dixit ad eos Dominus. *Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam ego dabo eis*. Num. XX, 12.

10. *Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate in monte sancto ejus : quoniam sanctus Dominus Deus noster.*

Concludit propheta repetendo versiculum quintum, quo continetur totius psalmi summa, sive finis ad quem omnia diriguntur.

Pro *scabello pedum*, hic ponitur, *mons sanctus*, Sion, ubi erat Arca et scabellum Domini. — Sensu autem spirituali, hortatur propheta Christianos, ut adorent Deum in Ecclesia catholica, ubi est Arca mystica; et fugiant hæreticorum conventicula. — *Quoniam sanctus* est *Dominus noster:* propterea odit cultum pollutum falsarum religionum; et sicut ipse *sanctus* est, ita, in monte *sancto*, in *sancta* fidelium Ecclesia vult adorari.

Sensus liturgicus.

Psalmus XCVIII ponitur, 1° in officio Circumcisionis et Ascensionis Domini; 2° in Dedicatione Ecclesiæ; 3° in festis Apostolorum.

1° In Circumcisione Domini, respicit imprimis Ecclesia versiculum 3, *Confiteantur nomini tuo magno, quoniam terribile et sanctum est : et honor regis judicium diligit;* quia videlicet Christus Rex noster, in Circumcisione recipit *nomen magnum...* et signaculum justitiæ.

In Ascensione vero respicit potius versiculum 1 et 2 : *Dominus regnavit, irascantur populi : qui sedet super Cherubim... in Sion magnus, et excelsus super omnes populos...* Quia scilicet Dominus Ascensione sua ingreditur cœlestem Sion, sedetque super Cherubim, elevatus super omnes angelos et populos, ad dexteram Patris. — Illud, *in columna nubis loquebatur ad eos*, in mentem vocat nubem illam, qua Dominus ascendens obtectus est; nec non nubem fidei, ex qua loquitur nobis.

2° In Dedicatione Ecclesiæ, respicitur Christus ut regnans in templis nostris; ibique sedens in Sacramento altaris longe excellentiore modo, quam olim super cherubim Arcæ fœderis.... Invitantur autem sacerdotes et laici, ut sicut Moyses, Aaron et Samuel orent eum, exauditurum preces eorum, et locuturum quoque ex columna nubis, quæ est prædicatio Evangelica.

3° In festis Apostolorum, respiciuntur Apostoli ut ministri Christi, Regis magni, qui regnum ejus propagant, trementibus, vel frustra frementibus populis; quique in Moyse, Aaron ac Samuele fuere figurati : *Dominus in columna nubis loquebatur ad eos....* ipsi vero *custodiebant testimonia ejus, et præceptum quod dedit illis.*

PSALMUS XCIX.

Jubilate Deo, omnis terra : servite.

1. Jubilate Deo, omnis terra : servite Domino in lætitia.

2. Introite in conspectu ejus in exultatione.

3. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus : ipse fecit nos, et non ipsi nos.

4. Populus ejus, et oves pascuæ ejus : introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.

5. Laudate nomen ejus : quoniam suavis est Dominus : in æternum misericordia ejus, et usque in generationem et generationem veritas ejus.

1. Jubilate Deo, omnes habitatores terræ : servite Domino cum lætitia.

2. Apparete coram Domino cum exultatione.

3. Scitote enim quod Dominus Jehova, quem colitis, est Deus altissimus : quodque ipse fecit nos, et non ipsi nos;

4. Quodque populus ejus sumus, et oves pascuæ ejus : quapropter introite portas domus ejus cum confessione laudis, et atria ejus cum hymnis; et sic laudate eum.

5. Laudate nomen ejus, quoniam benignissimus est Dominus, indeficiens misericordia ejus, et infallibilis veritas promissionum ejus.

—

Explicatio.

Argumentum. — Est hortatio ad laudandum Deum, tum quod Deus nos condiderit, tum quod nos pascat, tum quod suavis sit, misericors et fidelis in promissis.

Psalmista non tantum alloquitur veterem Israel, sed etiam Israel novum, populum christianum; ita ut psalmus potiore sensu sit vox Ecclesiæ Christi, quæ omnes homines, præser-

tim filios suos, invitat ad laudandum Deum ac Dominum nostrum Jesum Christum; simulque modum docet, et rationes aperit, ut digne et perfecte laudationem persolvant.

Duplex pars :

I. *Invitatio ad laudandum Deum.*
II. *Laudationis motiva.*

—

1. *Jubilate Deo, omnis terra : servite Domino in lætitia.*

2. *Introite in conspectu ejus in exultatione.*

Prima pars : invitat omnes ad laudandum Deum, tum vocibus, tum operibus, et quidem cum gaudio.

Jubilate Deo, omnis terra.... Omnes terræ incolas alloquitur : eos imprimis, qui verum Deum cognoscunt; deinde etiam reliquos, quia idem Deo obsequium debent, et ad idem Deo præstandum omnes vocantur.

Jubilare, est magna et læta voce laudare. — *Servire Domino in lætitia*, seu læte, est illi non ex timore, sed ex dilectione obedire. — *Exultare Deo*, est præ amore ac desiderio ejus, lætitiæ motibus agitari ; seu, est Deum cum amore ac gaudio magno laudare. — *Confiteri Domino*, ubi laudatio significatur, est laudare Deum, agnoscendo eum ut verum Deum, profitendo beneficentiam ejus, gloriam ejus, etc.

2. *Introite in conspectu ejus in exultatione :* i.e. intrate lætabundi in domum, in tabernaculum ejus, ubi peculiari modo estis in conspectu Dei, juxta illud : *Erunt oculi mei aperti, et aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.* II. Paralip. VII, 15.

3. *Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus : ipse fecit nos et non ipsi nos.*

4. *Populus ejus, et oves pascuæ ejus : introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis : confitemini illi.*

5. *Laudate nomen ejus: quoniam suavis est Dominus: in æternum misericordia ejus, et usque in generationem et generationem veritas ejus.*

Secunda pars, motiva.—Dominus animo gaudenti et amanti colendus est: quia Deus est et Creator noster, quia Rex noster, et Pastor; demum quia misericors Pater, qui prout promisit, perducet nos ad æternam hæreditatem. Itaque hymnis celebranda est Dei magnitudo et gloria, ejusque beneficia et ineffabilis erga nos misericordia.

3. *Scitote quoniam Dominus ipse est Deus...* Dominus ille quem colitis, et ad quem orandum et laudandum acceditis, ipse est verus Deus altissimus, quo nihil majus vel melius cogitari potest, quique auctor est existentiæ nostræ.

Ipse fecit nos et non ipsi nos. His verbis non tantum creationis nostræ beneficium memorat, sed simul brevissime demonstrat unius veri Dei existentiam. Scilicet, quod nemo sit suimet ipsius factor, res est evidens; ad hanc autem rem tanquam ad principium sufficit attendere, ut inde ad unum Deum Creatorem ascendatur. — Iisdem quoque insinuatur verbis, Deum sicut creavit nos, ita nos perpetuo conservare et veluti manibus tenere.

4. *Populus ejus et oves pascuæ ejus.* Populus intelligitur quem Deus peculiari providentia regit, nempe judaicus et christianus: cujus idem Deus non tantum Creator, sed Rex et Pastor amabilissimus exhibetur.

Metaphora *pascuæ,* ad litteram videtur significari terra promissionis, et lex Dei: nam illa quidem populus Israel secundum corpus, hac vero secundum mentem pascebatur. *Mystice* autem, est Ecclesia, in qua doctrina sua Dominus, sacramentis, omnique gratia nos pascit.

Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi: introite nempe portas, atria templi seu tabernaculi ejus; introite, laudes Domini celebrantes.

5. *Laudate nomen ejus:* id est, laudate *eum:* nomen enim pro re nominata in Scripturis poni solet. — *Quoniam suavis est Dominus,* hebraice, quoniam bonus (THOB), benignus, beneficus est. — *In æternum misericordia ejus, et usque in*

generationem et generationem veritas ejus: id est, quoniam æterna et indeficiens est, tum misericordia ejus, tum veritas, ut quæ promisit servis suis fideliter impleat. *Fidelis* enim *Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus Jesu Christi Domini nostri... qui et confirmabit vos usque in finem sine crimine, in die adventus Domini nostri Jesu Christi.* I Cor. I. 9, 8.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Jubilate*, velut complementum est psalmi XCII, *Dominus regnavit, decorem indutus est*, quem ad Laudes diebus Dominicis et festivis subsequitur. — Quoniam enim psalmus *Dominus regnavit*, in hanc desinit conclusionem, laudes esse Deo ab Ecclesia persolvendas; ideo psalmus iste subsequens convocat ad laudandum Deum Ecclesiam ejus universam, fideles nempe, imo populos omnes : eosque docet, qua devotione et sancta lætitia ad Deum suum accedere debeant, ut digne eum adorent et colant.

PSALMUS CIX.

Dixit Dominus.

1. Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis :

2. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.

3. Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion : Dominare in medio inimicorum tuorum.

4. (1) Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum : ex utero ante luciferum genui te.

5. Juravit Dominus, et non pœnitebit eum : Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

6. Dominus a dextris tuis : confregit in die iræ suæ reges.

1. Dixit Dominus Domino meo Christo : Sede a dextris meis.

2. Donec redigam inimicos tuos, tanquam scabellum pedum tuorum.

3. Sceptrum potentiæ tuæ ego Dominus proferam ex Sion : per hoc sceptrum dominare in medio inimicorum tuorum.

4. Principatus tuus manifestus apparebit in die potentiæ tuæ, ubi veneris cum splendenti multitudine sanctorum : Filius enim meus es unigenitus : ego ex substantia mea ab æterno genui te.

5. Insuper juravit Dominus Pater æternus, juramento irrevocabili, dicens : Tu es sacerdos in æternum, secundum ritum ac ordinem Melchisedech.

6. Christus ergo, o Pater æterne, sedens ut Dominus a dextris tuis, omnes inimicos vincet; ipsosque reges, si rebelles fuerint, in die iræ suæ confringet.

(1) Hebraice ad verbum : *Populi tui spontanei erunt in die fortitudinis tuæ in splendoribus sanctitatis* (vel, in armatura sancta) *: quasi de vulva auroræ orietur tibi ros adolescentiæ* (belligerantis) *tuæ.*

Paraphrastice : *Populi tui sponte sese tibi offerent, in die quo exercitum tuum congregabis ; aderunt tibi splendentes armis sanctis* (seu apparatu sacro) : *sicut ex utero auroræ ros prodit copiosus, ita tibi affluet copia juventutis armatæ.*

7. Judicabit in nationibus, implebit ruinas : conquassabit capita in terra multorum.

8. De torrente in via bibet : propterea exaltabit caput.

7. Judicabit nationes, consummabit ruinam, confringetque superba capita multorum in terra.

8. De torrente dolorum in via sua mortali bibet : propterea tam gloriose attollet caput.

—

Explicatio.

Argumentum. — Agit hic psalmus de Christo, Filio Dei incarnato, cujus regnum universale, sacerdotium, munus judiciarium, et passionem subeundam prænuntiat.

Constat autem de Christo agi, non de alio : 1° ex contextu psalmi, quo inauguratio celebratur cujuspiam regis, qui, prout describitur, alius quam Messias seu Christus esse nequit.

2° Ex consensu omnium Patrum, imo et interpretum antiquæ Synagogæ.

3° Ex novo Testamento. Matth. XXII, 43, interrogat Jesus Pharisæos congregatos, dicens : *Quid vobis videtur de Christo? cujus filius est? Dicunt ei : David. Ait illis : Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens : Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?*

Paulus autem ad Hebræos hæc scribit : *Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret : sed qui locutus est ad eum : Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit : Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Hebr. V, 5 seq. Cf. Heb. I, 13 ; Act. II, 34 ; I Cor. XV, 25.

I. *De Christo rege.*
II. *De Christo sacerdote.*
III. *De Christo judice.*
IV. *De Christo patiente.*

—

1. *Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis.*

2. *Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.*

3. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion : dominare in medio inimicorum tuorum.*

4. *Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum : ex utero ante luciferum genui te.*

Prima pars : Christus Rex, ejusque regni exordium, exercitium, gloria.

1. *Dixit Dominus Domino meo...* Juxta hebræum, ad verbum : *Effatum Jehovæ ad Dominum meum.* — Sensus est : dixit Deus Pater Filio suo incarnato, qui est meus Dominus. — Etenim *Dominus* ille *qui* loquitur, in hebræo est JEHOVA, nomen tetragrammaton, quod soli Deo competit; *Dominus* vero *cui* Jehova loquitur, appellatur ADONI, quod humanum est vocabulum : unde et respicit humanam Christi naturam, secundum quam omnium est Dominus, duabus de causis : 1° ratione dignitatis, cum etiam secundum humanam naturam, sit verus ac naturalis Filius Dei ; 2° ratione redemptionis, qua dominatum in genus humanum, soluto sanguinis sui pretio, acquisivit.

Dixit. Quum David scriberet, nondum verbum illud dixerat æternus Pater, quod postmodum protulit cum ascenderet Christus in cœlum ; recte tamen propheta scribit *dixit*, non *dicet*, præteritum usurpando pro futuro : quia prophetico lumine rem futuram videt tanquam præteritam.

Sede a dextris meis : id est, juxta me quiesce, mecum regna, æquali mecum fruere gloria et majestate. Quibus verbis, ut Apostolus explicat, ostenditur divinitas Christi : *Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus* (Dei Patris)... *sedet ad dexteram majestatis in excelsis... Ad quem autem angelorum dixit aliquando : Sede a dextris meis?... Nonne omnes sunt administratorii spiritus?* Hebr. I, 3, 13.

2. *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum :* id est, usque ad consummationem sæculi, diemque judicii : quo tempore omnia tibi plene subjiciam.— Quod dicit *scabel-*

lum pedum tuorum, alludit ad morem orientalium principum, qui hostes devictos pedibus suis subjiciebant. Sic devictis captisque quinque Chananæorum regibus, qui Gabaoni arma intulerant, Josue principibus Israelis imperavit, ut illorum cervices pedibus conculcarent (Josue, X, 24). Et Sapor, rex Persarum, Valeriano imperatore velut scabello utebatur, cum in equum ascenderet. Eodem probro Tamerlanus Bajazetum, Turcarum imperatorem, bello captum afficiebat.

Donec ponam... Non quidem solus Pater, sed etiam Filius una cum Patre hanc subjectionem perficit, ut in sequenti versiculo dicitur; Patri tamen illa actio hic tribuitur peculiariter, 1° quia ad potentiam pertinet, quæ Patri appropriatur; 2° quia exhibetur ut merces, a Patre reddita obedientiæ Filii : *Propter quod*, inquit Apostolus, *et Deus exaltavit illum*. Phil. II, 9.

3. *Virgam virtutis tuæ*, id est, sceptrum regalis potentiæ tuæ, sceptrum potentissimum; *emittet Dominus ex Sion* : id est, ex civitate Jerusalem, vel ex Judæa, quam Sion repræsentat. — Significat autem regnum Christi, imperium Evangelii et Ecclesiæ, inchoationem habiturum in Judæa; præcipue vero in Jerusalem, ubi Dominus crucifixus est, et in monte Sion, ubi Spiritus sanctus in nascentem Ecclesiam descendit; inde per omnes gentes propagandum. Quare additur illa velut fausta acclamatio : *Dominare in medio inimicorum tuorum;* quasi dicat : Infer vexillum crucis tuæ inter Gentiles et Judæos, illisque invitis et frustra repugnantibus, regnum tuum constitue. — Eadem verba etiam prophetiam continent et significant : Dominaberis inimicis tuis, velint, nolint.

4. *Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum*... Explicandus est versiculus iste, tum juxta versionem Vulgatam, tum juxta textum hebræum.

Juxta Vulgatam, quæ consonat cum LXX, duplex datur expositio : 1° In die potentiæ tuæ, effulgente splendore sanctæ majestatis, patebit principium tuæ magnitudinis, quod in te est : æterna nempe ex Patre generatio.—2° Altera expositio communior et melior : Apud te, seu tuus est principatus supremus, isque omnibus manifestus erit in die potentiæ tuæ, quando venies ad judicandum, circumdatus fulgenti

Sanctorum multitudine; tuus, inquam, totius mundi principatus est, quia Filius es Dei, ab æterno generatus : *Ex utero ante luciferum genui te.*

Ante luciferum : id est, ante creatum solem, ante stellam auroræ, vel ante auroram : puta, ante omnem creaturam, seu ab æterno.—De generatione æterna hæc proprie intelligentur, qua Deus Pater *ex utero*, seu ex substantia sua Filium genuit. — Nonnulli etiam nativitatem Christi in carne hic vident, quasi Pater æternus diceret : Ego genui te ex utero Virginis Mariæ noctis tempore, antequam lucifer oriretur. Sensus autem iste litteralis non est.

Juxta hebræum. — Hactenus versiculum 4 exposuimus prout exponunt Patres, ex versione Vulgatæ et LXX. Hæc autem versio insigniter a textu hebræo differt, et ita quidem ut a vero sensu probabilius deflexerit. Sensus enim in hebræo, qualem jam suo tempore Hieronymus legebat, est hujusmodi (1) : Quo die exercitum tuum convocabis, sponte sese offerent tibi populi, splendentes armatura sancta : sicut ex utero aurora ros uberrimus effunditur, ita tibi copiose affluet juventus armata. — Quibus verbis, ut patet, pulcherrimum continetur vaticinium de fecunditate et catholicitate Ecclesiæ, deque ejus perpetua juventute.

Hinc, illud Vulgatæ : *Ex utero ante luciferum genui te,* in probanda æterna Christi ex Patre generatione, non quidem videtur valere ut testimonium divinum Scripturæ; valet autem omnino, ut exprimens traditionem Patrum, hoc textu fidem suam profitentium.

5. ***Juravit Dominus, et non pœnitebit eum : Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.***

Secunda pars, de Christi singulari sacerdotio.

Juravit Dominus, et non pœnitebit eum... id est, certo et immutabiliter constituit. — ***Jurasse*** dicitur Dominus metaphorice, eo quod apud homines per jusjurandum fœdera confirmentur. Sensus est quasi dicat : Non obstantibus bellis inimicorum tuorum, Dominus cum juramento promisit et

(1) Vide supra, notam ad textum et paraphrasim, pag. 455.

Digitized by Google

statuit, te non solum fore regem, sed etiam sacerdotem magnum, et sacrificaturum in æternum per tuos ministros, secundum purissimum ordinem et ritum Melchisedech.

Non pœnitebit eum : id est, non mutabit sententiam sicut in constituendo sacerdotio Aaronico, cui antiquato sacerdotium evangelicum substituit. Pœnitere Deum dicitur per metaphoram, desumptam ex hominibus, qui consilium mutant ubi eos facti pœnitet.

Tu es sacerdos in æternum... id est : Tu es constitutus mediator sacer ad placandam et honorandam digne majestatem meam ; tu is es, per quem perpetuo reconciliabor, quantumvis iratus humano generi ; tu semper acceptabilem hostiam corporis tui mihi offeres, per te ipsum in cœlo, et per ministros in terra, sub panis et vini specie, secundum similitudinem Melchisedech, hujus incruentæ oblationis figuram exhibentis. — Sic Christi sacerdotium efficax in perpetuum fore ad Deum nobis placandum, cum juramento promittitur.

Secundum ordinem Melchisedech : id est, secundum morem, ritum et similitudinem ac figuram Melchisedech ; prout ipse interpretatur Apostolus, Hebr. VII, 15. Scribit enim : ***Secundum similitudinem Melchisedech***, κατὰ τὴν ὁμοιότητα, hebraice (HAL DEBRATHI), ***secundum rationem Melchisedech*** ; seu secundum ea quæ pertinent ad Melchisedech. — Opponitur autem ratio sacerdotalis, seu *ordo* Melchisedech, ordini Aaron ; ut iterum Apostolus ostendit, dicens : ***Si consummatio per sacerdotium leviticum erat... quid adhuc necessarium fuit, secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron dici?*** Hebr, VII, 11.

Jam vero, distinguitur ordo Melchisedech ab ordine Aaronico in multis. 1° Melchisedech, prout in Scriptura tanquam typus exhibetur, alteri non successit nec habuit successorem ; ideo dicitur ***sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*** (Hebr. VII, 3) ; in sacerdotio vero Aaronis, fuit successio.—2° Melchisedech erat sacerdos et rex ; Aaron tantum sacerdos.—3° Melchisedech obtulit panem et vinum ; Aaron oves et boves. — 4° Melchisedech erat sacerdos universalis, non unius gentis tantum ; Aaron duntaxat Hebræorum. — 5° Melchisedech non indigebat tabernaculo

vel templo ad sacrificandum; Aaron eo egebat, et ideo apud Hebræos cessavit sacrificium, quia eversum est templum. Cf. Hebr. VII.

Christus itaque, sacerdos secundum ordinem Melchisedech, varias proprietates in illo typo adumbratas, in se verissime possidet.

6. *Dominus a dextris tuis : confregit in die iræ suæ reges.*

7. *Judicabit in nationibus, implebit ruinas : conquassabit capita in terra multorum.*

Tertia pars : de Christi judicio, exercendo tum in sæculo præsenti, tum in futuro.

Dominus a dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges. — Hic, ut probabilius exponunt doctores, psalmista convertit sermonem ad Deum Patrem, quasi dicat : Quod jurasti, o Pater, fiet. Christus Dominus, a te sacerdos constitutus in æternum, nulla regum reluctantia in munere sacerdotali impedietur; sed sedens a dextris tuis, adversarios omnes devincet et confringet, ***in die iræ suæ :*** i. e. in die quo irascetur inimicis suis, regibus terræ.—Quæ dies est quodlibet opportunum momentum percutiendi persecutores, qui usque ad diem judicii adversus Ecclesiam, Christique religionem ac sacerdotium insurgent.

7. ***Judicabit in nationibus, implebit ruinas...*** Dixit propheta quid Rex sacerdotalis facturus sit adversus hostes suos potentissimos, nempe reges terræ, in præsenti sæculo; addit jam quid sit facturus in die novissimo adversus inimicos suos omnes.

Judicabit, inquit, ***in nationibus :*** id est, judicium exercebit in nationibus, erga nationes omnes; et, condemnatis impiis, ***implebit ruinas :*** id est, strages multiplicabit, ruinas ingentes faciet; — vel melius : complementum ruinæ impiorum, antea tantummodo inchoatæ, tunc perficiet;— et hoc modo ***conquassabit capita in terra multorum :*** id est, confringet humiliando erecta capita superborum, qui multi sunt in terra.

S. Augustinus ista exponit de tempore præsenti, et in bonam partem : ita ut *implere ruinas*, sit instaurare quod cecidit; et *conquassare capita*, sit humiliare ad salutem per contritionem : quæ pia est et utilis expositio, ait Bellarminus, sed mystica, non litteralis.

8. *De torrente in via bibet : propterea exaltabit caput.*

Quarta pars, de Christi passione. — His verbis : *De torrente in via bibet*... causam meritoriam indicat tantæ Christi potentiæ et majestatis, quasi diceret : In mortali vita multarum ærumnarum et humiliationum erit particeps; propterea exaltabitur, et in cœlum ascendens glorificabitur. — Hunc locum sic etiam interpretari videtur Apostolus, scribens : *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus exaltavit illum.* Phil. II, 9.

Torrens (1) symbolum est calamitatum humanarum, quæ impetu magno ac strepitu ruunt, et mox cessant, ne vestigio quidem sui relicto. — *Via* est curriculum et transitus vitæ terrestris. — *Potus* est participatio : unde *bibere calicem* in ore ipsius Christi (Joan. XVIII, 11), est subire passionis tormenta. — *Exaltare caput*, est glorificari. Per antithesim ponitur ex una parte exaltatum caput humiliati, et ex altera, depressio capitum superborum. Sicut enim conquassantur et conteruntur capita erecta superborum; ita exaltatur humiliatum caput Christi.

Quod autem dicitur *bibere*, non de calice, sed *de torrente*, innuit, tum abundantiam dolorum, tum profunditatem humiliationum, in quas velut immergetur Salvator; prout alibi dicit : *Intraverunt aquæ usque ad animam meam; infixus sum in limo profundi, et non est substantia; veni in altitudinem maris. et tempestas demersit me* (Ps. LXVIII). — Hujus itaque merito humiliationis tam profundæ, pro gloria Patris et salute generis humani sponte susceptæ, exaltatus est, gloria et honore coronatus, et constitus Judex vivorum et mortuorum.

(1) Non improbabile tamen est, in hoc versiculo respici metaphoram viatoris vel bellatoris, qui sitim suam in itinere restinguit ex aqua torrentis; et propterea refocillatus caput iterum sursum extollit.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Dixit* recitatur ad vesperas diebus Dominicis, et in omnibus festis sive Christi sive Sanctorum.

Vesperæ sunt pars Horarum quæ pertinet ad finem diei, ideoque finem mundi repræsentat. Quapropter Ecclesia in orationibus Vesperarum finem intuetur, sive totius mundi, sive singulorum hominum. Nimirum respicit, tum consummationem sæculi et ultimum judicium, tum mortem cujusque fidelium æternaque justorum præmia. — Porro secundum Mysterium quod celebratur, vel Sanctum qui colitur, respectum suum Ecclesia convenienter variat, dirigendo ad Christum, vel inflectendo ad Sanctos; prout antiphonis suis indicare solet.

In psalmo *Dixit*, spectat Christum præsertim ut Judicem, sedentem nempe a dextris Dei Patris, unde venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos; tunc ipse cum omnibus humilibus, qui secum de torrente in via biberunt, glorificabitur et exaltabit caput. — Sensus itaque juxta Ecclesiæ mentem videtur sequenti modo explicari posse.

Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis.... Beati oculi qui vident quæ nos videmus : Christum, Filium hominis, sedentem a dextris Dei!

Quod propheta tot retro sæculis prædixit, illud nos spectamus, nos possidemus : nam videntibus discipulis, *assumptus est* Jesus *in cœlum, et sedet a dextris Dei* (Marc. XVI, 19). Et paulo post, *intendens in cœlum* Stephanus, *vidit gloriam Dei, et ait : Ecce video cœlos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei*. Act. VII, 55.

Sedet a dextris Dei Christus Rex noster, et Caput cujus membra sumus : quanta gloria nobis, quanta protectio, quanta consolatio, quanta fiduciæ causa!...

Sedet a dextris Dei Dominus noster, illic nos exspectans : quo enim præcessit caput, illuc membra sequentur. *Igitur*, inquit Apostolus, *si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens*. Col. III, 1.

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum... Inimici Christi omnes, divina manu ponuntur scabellum pedum ejus. Quotquot ergo inimici Christi existunt, necesse est ut vincantur et subdantur ei. Qui quidem inimici sunt plurimi, nempe omnes persecutores Ecclesiæ, omnes peccatores, omnes externi vel interni hostes animarum. Hi omnes domandi sunt et Christi pedibus subjiciendi : sive volentes, sive nolentes; sive misericordia Dei ac gratia, sive justitia ejus devicti....

Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion... Virga regalis, sceptrum potentiæ Christo exoritur divinitus ex Sion terrestri, et ex Sion cœlesti : hinc enim *virtus ex alto*, inde lignum crucis prodivit.

Emittet Dominus... Non igitur ab hominibus Christus constituitur Rex; sed ab ipso Deo Patre altissimo; nec, sicut regna terrena, armis et viribus fundatur imperium ejus; sed virtute ex alto, patientia et cruce. *Regnavit a ligno Deus* (Hymn. *Vexilla Regis*; Ps. XCV, 9).

Illo, nec alio sceptro *dominatur in medio inimicorum suorum*, per Ecclesiam militantem, per fideles suos, qui bonum certamen certando ad coronam justitiæ contendunt.

Tecum principium... In Christo principium est et principatus omnis : ipse est alpha et omega, omnia ab ipso fluunt, et ad ipsum vicissim tanquam ad terminum atque caput suum tendunt. — Ipsi soli principatus et potestas; nec alia ulla potestas invenitur, nisi quæ ab ipso dimanet et ab ipso dependeat. Illa quidem Christi suprema potestas exercetur in hoc sæculo, sed velut latenter; *in die* autem *virtutis ejus* apparebit *in splendoribus sanctorum.* Sicut enim ipse Sanctos suos splendore suo exornat; ita vicissim Sanctorum suorum splendenti multitudine, velut corona viventi atque immortali, Rex Sanctorum ornabitur.

Ex utero ante luciferum genui te. Christus est Filius Dei unigenitus, ex Patre natus ante omnia sæcula, consubstantialis Patri : en principium, en fons divinus et ineffabilis principatus et gloriæ Christi. — Discipuli autem ejus similiter sunt filii Dei, etsi adoptivi, *qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati*

Digitized by Google

sunt. En principium et origo divina omnis magnitudinis nostræ, quæ in die virtutis manifesta fiet.

Tu es sacerdos in æternum... Christus sacerdos est perfectus, secundum ordinem Melchisedech : ejusque sacerdotium fore in perpetuum efficax ad Deum nobis placandum, cum juramento promittitur : ut nos in ejus hostia placabili confidamus; ut hostiam hanc mundam et immaculatam, quæ ab ortu solis usque ad occasum Deo altissimo offertur, digne æstimemus; et ipsum divinum Melchisedech cum hostia sua, in altari nostro visibili invisibiliter adstantem oculo fidei videamus.

Dominus a dextris tuis... Sedens itaque ad dexteram Dei Patris omnipotentis, Rex ille et Sacerdos noster gratias et benedictiones effundit in omnes, qui, credendo sicut Abraham, benedictiones hujus veri Melchisedech accipere volunt. At quicumque credere detrectant, ejusque iram justissimam excitant, quantumvis potentes sint, ipsique imprimis reges ac magnates mundi, ejus maledictiones experientur : *Confringet in die iræ suæ reges :*

Quis ergo justitiam misericordiæ, et maledictionem benedictionibus ejus anteponat? Quis non observet sanctissimam legem ejus?

Judicabit in nationibus... Omnes stabimus ante tribunal Christi, ut recipiamus unusquisque secundum opera nostra : qui bona egerimus, vitam æternam ; qui vero mala, ruinam, æternam : *Implebit ruinas....* Humiliabit superbos, exaltabit secum humiles in gloria.

Illos, inquam, humiles participes faciet gloriæ suæ, qui participes facti fuerint passionis suæ; et secum bibere de torrente non fastidiverint : *De torrente in via bibet; propterea exaltabit caput.*

PSALMUS CX.

Confitebor... in consilio justorum.

1. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo : in consilio justorum et congregatione.

2. Magna opera Domini : exquisita in omnes voluntates ejus.

3. Confessio et magnificentia opus ejus : et justitia ejus manet in sæculum sæculi.

4. Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors et miserator Dominus : escam dedit timentibus se.

5. Memor erit in sæculum testamenti sui : virtutem operum suorum annuntiabit populo suo :

6. Ut det illis hæreditatem gentium : opera manuum ejus veritas et judicium.

7. Fidelia omnia mandata ejus, confirmata in sæculum sæculi : facta in veritate et æquitate.

1. Laudabo te, Domine, in toto corde meo : in justorum cœtu et congregatione.

2. Dicam : Magna opera Domini : mire comparata sunt ad explendas omnes voluntates ejus.

3. Laudabilis et magnificanda est omnis operatio ejus : manifestatque justitiam ejus, quæ æterna est et indeficiens.

4 Memoriam, seu monumentum fecit omnium mirabilium suorum : vere misericors et miserator Dominus escam dedit cultoribus suis.

5. Ipse profecto memor erit in sæculum fœderis sui; ideoque mira potentiæ opera patrabit pro populo suo,

6. Ut det illis promissam hæreditatem gentium. Quæ quidem opera simul erunt veritas promissionum et justitia vindicativa.

7. Fidelia sunt ac sine deceptione omnia præcepta legis ejus; stabilita in æternum et indispensabilia, quippe quæ constant pura rectitudine et justitia.

Digitized by Google

8. Redemptionem misit populo suo : mandavit in æternum testamentum suum.

8. His præceptis atque hac lege promissum Redemptorem misit populo suo, qui condidit in perpetuum Fœdus suum novum.

9. Sanctum et terribile nomen ejus : initium sapientiæ timor Domini.

9. Sanctum nomen ejus, et terribile adversus peccatum : itaque initium sapientiæ est timor Domini et fuga peccati.

10. Intellectus bonus omnibus facientibus eum : laudatio ejus manet in sæculum sæculi.

10. Intellectus sanus inest colentibus illum timorem Domini : qui Dominus laudabilis est in æternum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus *Confitebor* hymnus est, quo propheta laudibus celebrat opera et præcepta Dei : opera quidem ea potissimum, quæ in gratiam Israelis patravit; præcepta vero, quæ eidem populo servanda tradidit.

Sub hoc autem allegorico cortice, celebrantur spiritualia opera gratiæ, pro novo Testamento patrata.

I. *Laudandus est Deus propter opera sua.*
II. *Laudandus similiter propter præcepta sua.*

—

1. *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo : in consilio justorum et congregatione.*

Annuntiat propheta, se velle digne et solemniter Deum laudare. *Confitebor*, inquit, *tibi*, *Domine*, in toto corde meo : id est, laudabo te, laudare te volo quam ferventissime, o Deus : idque non modo privatim et in occulto; verum etiam palam ac publice : *In consilio justorum et congregatione*, i. e. in ecclesia et conventu colentium te. — *Justi* vocantur filii Israel, et sensu altiore, Christi fideles ; non quod omnes et singuli

justi sint ac recti; sed quod tales esse debeant. — Præmisso hoc præambulo, laudare incipit opera Dei.

2. *Magna opera Domini : exquisita in omnes voluntates ejus.*

3. *Confessio et magnificentia opus ejus : et justitia ejus manet in sæculum sæculi.*

Imprimis generatim *magna* proclamat opera Domini. Sunt autem opera Dei duplicis generis : alia creationis, et alia providentiæ, qualia in favorem populi Israel atque populi christiani patravit. Hic intelligi videntur opera creationis, quæ omnia, etsi quædam ex illis exigua apparent, prædicantur magna.

Exquisita in omnes voluntates ejus : id est, vel 1° mire perfecta secundum omnem voluntatem ac beneplacitum ejus; — vel, 2° sic mire comparata, ut in iis operibus seu creaturis, etiam libere agentibus, impleatur omnis voluntas omneque consilium ejus; secundum illud : *Quoniam omnia serviunt tibi.* Ps. CXVIII.

3. *Confessio et magnificentia opus ejus....* Transit ab operibus creationis ad opus gubernationis ac providentiæ : quam speciatim considerat respectu populi Israel. Hujusmodi opus seu operatio dicitur *confessio et magnificentia*, i. e. confessionis seu laudis materia, argumentum; id nimirum quod maxime est confitendum et magnificandum.

Et justitia ejus... Id quoque pertinet ad *opus* Dei, quod ei inest, non tantum *confessio et magnificentia*, sed etiam *justitia*. Intelligenda est justitia late sumpta, quæ omnem virtutem ac sanctitatem complectitur : illa sanctitas ac bonitas, qua Deus sanctus est, sancte agit, et sanctos facit. — *Manet in sæculum sæculi :* periphrasis æternitatis, significans justitiam Dei esse indefectibilem, et semper ac necessario in omnibus ejus operibus inveniri.

4. *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus : escam dedit timentibus se.*

5. *Memor erit in sæculum testamenti sui : virtutem operum suorum annuntiabit populo suo :*

6. *Ut det illis hæriditatem gentium : opera manuum ejus veritas et judicium.*

Recolit in particulari magnifica opera in favorem Israelis a Deo præstita. *Memoriam,* inquit, *fecit mirabilium suorum...* Interpretatio hic datur duplex : 1° Tam mirabilia fuere opera misericordiæ ejus, ut eorum memoria permaneat indelebilis. 2° Melius : monumentum fecit, quo omnium mirabilium suorum memoriam servari voluit : nimirum, repositum in arca fœderis manna, quo nutrivit populum suum. — Innumera Dei beneficia ad quæ alludit psalmista, summatim omnia sub oculis ponit, ostendendo urnam illam manna plenam, antiquitus servatam Dei jussu, in memoriam miraculorum quæ patraverat in deserto. *Iste est,* ait Aaroni Moyses, *sermo, quem præcepit Dominus : Sume vas unum et mitte ibi manna, quantum potest capere gomor... et custodiatur in futuras retro generationes; ut noverint panem, quo alui vos in solitudine, quando educti estis de terra Ægypti... Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum* (Exod. XVI, 32). — *In qua* (Arca testamenti) *urna aurea habens manna* (Hebr. IX, 4). — Manna vero illud figura fuit sacramenti Eucharistiæ, quod datum est populo christiano in cibum spiritalem, et in memoriam mirabilium, quæ operatus est Christus in terris.

Misericors et miserator Dominus. Paterna scilicet misericordia ac bonitate motus, pluit manna de cœlo, et *escam dedit timentibus,* id est, colentibus *se,* nempe filiis Israel.

5. *Memor erit in sæculum testamenti sui...* Duplici modo hæc cum præcedentibus connecti possunt : 1° Tanto bonitatis suæ pignore relicto, procul dubio memor erit pacti, quo promisit benedictionem fidelibus servis suis. — Vel, 2° melius : Sicut voluit populum suum esse memorem beneficiorum suorum, ita ipse *memor erit testamenti sui :* id est, continua protectione ostendet, se memorem esse fœderis et promissorum suorum ; ideoque per miracula multa introducet populum suum in terram Palæstinæ, quam gentiles Chananæi tanquam propriam hæreditatem et possessionem obtinebant : *Memor... testamenti sui, virtutem operum suorum annuntiabit populo suo, ut det illis hæreditatem gentium.*

6. *Opera manuum ejus veritas et judicium.* Sensus est : Operationes Dei omnes, speciatim vero respectu Israel, sunt *veritas :* i. e. fidelis adimpletio promissorum ; et *judicium,* id est, punitio peccati et remuneratio virtutis.

7. *Fidelia omnia mandata ejus, confirmata in sæculum sæculi : facta in veritate et æquitate.*

8. *Redemptionem misit populo suo : mandavit in æternum testamentum suum.*

Incipit *pars altera* psalmi, laus mandatorum Dei. — Hæc autem ita psalmista canit, ut simul eorum urgeat observationem. Etenim mandatorum præstantiam laudat, triplicem eorum excellentiam indicando. *Mandata ejus,* inquit, sunt 1° *fidelia :* id est, neminem decipient. Sunt autem fidelia *omnia* Dei mandata, scilicet, tam naturalia quam cæremonialia : omnia promissionem vitæ æternæ continent, quæ fidelissime implebitur. — 2° *Confirmata in sæculum sæculi :* id est, firmissime sunt constituta, nec ullo tempore violari possunt. — 3° *Facta in veritate et æquitate :* id est, sunt ipsa expressio rectitudinis ac justitiæ ; quod quidem de præceptis legis naturalis præcipue intelligendum est. Hæc est lex Domini sanctissima, quam dedit populo suo : filiis, inquam, Israel, quos liberatos de Ægypto, fecit populum vere suum, quem ipsemet ut Rex propria lege gubernare voluit. — Hoc autem verius dicitur de Israel novo, seu de populo Christiano, cui dedit legem præstantiorem per ipsum Redemptorem Christum, quem Deus simul ut Redemptorem, ut Legislatorem, et ut Regem misit populo suo.

8. *Redemptionem misit populo suo...* 1° Redemptionem misit Israeli ex Ægypto per Moysen ; — 2° melius, sensu altiore, redemptionem ex servitute diaboli, antiqua lege promissam, misit mundo universo per Christum ; de qua Zacharias, pater Præcursoris : *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ* (Luc. 1, 68). — Ad hunc porro Redemptorem, Christum, referuntur sequentia.

Mandavit in æternum testamentum suum: id est, missa nobis redemptione per Christum, condidit, sanxitque suum fœdus de gratia et liberatione in perpetuum. Nam promissa, præcepta, et sacramenta, quæ novum Testamentum constituunt, sunt perpetua et irrevocabilia, usque ad consummationem sæculi.

9. *Sanctum et terribile nomen ejus: initium sapientiæ timor Domini.*

10. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio ejus manet in sæculum sæculi.*

Hæc sunt velut explicatio practica illius quod laudavit Testamenti æterni, a Redemptore conditi.—*Sanctum*, inquit, *et terribile nomen ejus;* nimirum sanctus et terribilis est ille qui condidit Testamentum suum: *sanctus*, quia diligit timorem Domini omnemque justitiam; *terribilis*, quia severe puniet transgressores: adeoque timendus est, timenda ira ejus, timendum peccatum.

Quapropter *initium sapientiæ timor Domini:* hoc est, qui timent Dominum, quique sancto isto timore moventur ad fugienda peccata, ad observandam legem et operanda bona, illi ingrediuntur viam veræ sapientiæ.

10. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum:* id est, vel 1° intelligentia harum veritatum bona est ac salutaris iis qui eam practice sequuntur; — vel 2° intelligentia sana, quæ ad sapientiam pertinet, inest omnibus ex timore Domini operantibus: illis nempe, qui vere et constanter Dominum timent, ejusque legem servant.

Quod additur: *Laudatio ejus manet in sæculum sæculi,* non refertur ad *intellectum* eorum qui timent Dominum; sed, juxta proprietatem vocis hebraicæ (TEHILLA), ad ipsum Dominum; sensusque est: Dominus est perpetuo laudabilis; ejus laus celebrabitur in æternum. Conclusio itaque ista velut species est doxologiæ.

Sensus liturgicus.

In Psalmo *Confitebor* Ecclesia, Spiritus sancti lumine illustrata, universa Dei opera spectat tanquam ordinata et tendentia ad hunc finem, ut electi hæreditatem æternam obtineant cum Christo et per Christum Redemptorem, in patria cœlesti; ibique fiant velut corona gloriæ Deo in sæculum sæculi : *Laudatio ejus manet in sæculum sæculi.*

Confitebor, inquit, *tibi Domine*, et unanimi voce fidelium tuorum, laudes tibi per orbem terrarum et gratiarum actiones perpetuas reddam.

Magna enim sunt *opera Domini :* omnia, in ordine præsertim gratiæ, mire ordinavit ut impleatur sanctissima ejus voluntas, quæ est sanctificatio et æterna glorificatio creaturarum ejus, ad imaginem ipsius conditarum.

Confessio et magnificentia opus ejus.... Misericordia Dei erga hominem lapsum, promissus Redemptor, ejusque adventus per vetus Testamentum præparatus, et demum novi Testamenti per ipsum Redemptorem constitutio : quam magnifica, quam justa et sancta, quamque laude digna conspiciuntur!

At vero mirabilius est illud monumentum vivum omnium mirabilium suorum, Eucharistiæ mysterium, quod simul ut sanctionem novi Testamenti, ineffabili misericordia constituit Dominus, dicens : *Hoc est corpus meum... hic calix novum testamentum est in meo sanguine : hoc facite in meam commemorationem.*

Vere *misericors et miserator Dominus, escam dedit timentibus se*, animabus scilicet puris et diligentibus se.

Testamenti sui ita constituti atque sanciti *memor erit;* et relicto nobis tali ac tanto pignore, promissionem suam de vita æterna, continuo miraculo implebit : *Virtutem operum suorum annuntiabit*, notam ac manifestam faciet *populo suo*, ut det Ecclesiæ suæ imperium orbis terrarum, victoriam de universis hostibus suis, et patriam ac hæreditatem æternam. — In his omnibus operibus ejus effulgebit *veritas et judicium :*

veritas promissionum erga bonos; judicium vindicativum erga malos.

Nota.—Illa *virtus operum suorum*, quam Deus ostendet servis suis, non tantum refertur ad singulare auxilium, Ecclesiæ ac fidelibus concedendum; sed etiam ad ipsam Ecclesiæ constitutionem, sacramenta, gratiam, Incarnationem, aliaque mysteria : quæ revelabit fidelibus, et quidem eo clarius, quo verius erunt populus ipsius, quoque intimius cum ipso conjuncti per Eucharisticum alimentum. *Annuntiabit populo suo...* — *Omnia*, inquit, *quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Joan. XV, 15.

Fidelia omnia mandata ejus... Ut illa bona assequamur, necessaria est observatio legis evangelicæ, omniumque mandatorum Christi; quæ servanda sunt eo studiosius, quod fidelia sunt, immutabilia et sanctissima.

Etenim Redemptorem misit Dominus ipsum Filium suum unigenitum, Jesum Christum, æternam Sapientiam, qui sanctissimis mandatis constituit pactum cum populo suo, dicens: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* Marc. XVI, 16.

Sanctum ergo *et terribile nomen ejus*, salvans bonos, damnans malos : sanctificans volentes, eos vero qui sanctificationem noluerint, perdens in gehenna.

Quare *initium sapientiæ timor Domini;* et observatio legis christianæ vera prudentia atque intelligentia est : hac enim sequitur homo ipsam Sapientiam incarnatam, quæ est via, et veritas, et vita. — Cui laudes æternæ : *Laudatio ejus manet in sæculum sæculi.*

Digitized by Google

PSALMUS CXI.

Beatus vir qui timet Dominum.

1. Beatus vir qui timet Dominum : in mandatis ejus volet nimis.

2. Potens in terra erit semen ejus : generatio rectorum benedicetur.

3. Gloria et divitiæ in domo ejus : et justitia ejus manet in sæculum sæculi.

4. Exortum est in tenebris lumen rectis : misericors, et miserator et justus.

5. Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in judicio : quia in æternum non commovebitur.

6. In memoria æterna erit justus : ab auditione mala non timebit.

7. Paratum cor ejus sperare in Domino, confirmatum est cor ejus: non commovebitur donec despiciat inimicos suos.

1. Beatus vir qui timet Dominum, et in mandatis ejus delectatur penitus.

2. Florebit in terra posteritas ejus ; nam soboles justorum benedicetur.

3. Gloria et divitiæ in domo ejus abundabunt ; simulque justitia ejus thesaurus ipsi est, æternum manens.

4 In tenebris adversitatis exortum est lumen hominibus rectis : nempe ipse Deus misericors et miserator et justus.

5. Jucunde habebit homo qui miseretur et commodat egenis, quique disponit sermones suos in maturitate judicii et charitate : stabilis idem erit, et in æternum non commovebitur

6. In memoria æterna erit justus : ab auditione mala, id est, a verbo malo timendum non habebit.

7. Paratum semper cor ejus sperare in Domino, ideo in omni casu firmum erit cor ejus ; nec commovebitur ipse donec videat prostratos inimicos suos.

8. Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria.

8. Dispersit divitias suas deditque pauperibus: quæ justitia ejus permanet in sæculum sæculi, reposita tanquam thesaurus in cœlo, ubi cornu ejus seu potentia exaltabitur in gloria.

9. Peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit.

9. Peccator videbit hanc justi felicitatem, et invidus irascetur, dentibusque suis fremet et tabescet; sed vanum istud desiderium peccatorum peribit.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmista celebrat felicitatem justi, enumerando bona ipsi obventura, præcipue temporalia, quæ imago sunt ac velut umbra bonorum spiritualium ipsi promissorum.

Sensu accommodato, psalmus iste est vox Ecclesiæ, beatitudinem quam Christus attulit, prædicantis.

I. *Felicitas justi ob pietatem erga Deum.*
II. *Felicitas justi ob charitatem erga proximum.*
III. *Infelicitas peccatoris.*

—

1. *Beatus vir qui timet Dominum : in mandatis ejus volet nimis.*

2. *Potens in terra erit semen ejus : generatio rectorum benedicetur.*

3. *Gloria et divitiæ in domo ejus : et justitia ejus manet in sæculum sæculi.*

4. *Exortum est in tenebris lumen rectis : misericors et miserator et justus.*

Prima pars : asseritur, justum ac timentem Deum fore felicem omnibus bonis animi, corporis, fortunæ, gratiæ et gloriæ. — Ista enim cuncta probitatis præmia singillatim recen-

sentur : 1° soboles, 2° gloria et divitiæ, 3° justitia permanens, 4° lumen in tenebris.

Beatus, inquit, *vir qui timet Dominum :* (et qui) *in mandatis ejus volet nimis ;* id est, qui Deum ex animo colit, eique obedit, ita ut in lege ejus plane delectetur sibique complaceat. — *Vir* justus dicitur in genere et universim; implicite tamen et sensu altiore, spectatur in particulari Christus ejusque asseclæ singuli.

2. *Potens in terra erit semen ejus : generatio rectorum benedicetur*. Sensus est, vel 1° soboles justorum benedictione Dei prosperabitur ; — vel 2° ut Genebrardus exponit, sumendo *generationem* pro *sæculo*, *ætate :* sæculum justorum fortunabitur et felix erit, quia benedictio qua justi cumulabuntur, in eorum coævos redundabit. Quæ tamen expositio minus probabilis.

3. *Gloria et divitiæ in domo ejus : — justitia ejus manet in sæculum sæculi :* id est, probitas ejus aliud divitiarum genus continet, quod immortale est. — Hic *justitia* sumitur pro pietate erga Deum ejusdemque pietatis mercede æterna ; infra, versiculo penultimo, accipietur pro beneficentia erga proximos, ejusdemque beneficentiæ fructu similiter æterno ; initio psalmi præcedentis, eadem locutio respectu Dei significat sanctitatem divinam, qua Deus semper agit, quaque operationes ejus essentialiter sanctæ sunt : *Justitia ejus manet in sæculum sæculi*.

4. *Exortum est in tenebris lumen rectis...* id est, in rebus adversis, vel in perplexitatibus ac dubitationibus, exoritur justis lumen : nempe *misericors et miserator et justus* Deus, qui has tenebras dissipat (1). — Illa Dei epitheta, misericors et miserator, sic distinguunt aliqui, ut *misericors* respiciat essentiam, qua Deus in se misericordissimus est ; *miserator* vero, effectus divinæ misericordiæ erga homines : ita ut *miserator* idem sit ac misericordiam exercens.

(1) Expositio tradita, quæ refert ad Deum attributiva *misericors, miserator et justus*, communis quidem est et Vulgatæ versioni respondet ; probabiliter tamen, juxta hebraicam veritatem, illa eadem attributiva referenda sunt ad hominem rectum qui describitur ; hoc modo : *Misericors et miserator et justus* est homo rectus.

5. *Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in judicio: quia in æternum non commovebitur.*

Incipit *secunda psalmi pars*, de beatitudine justi benefici; et sensus est quasi diceretur: Beatus qui miseretur pauperum, et indigentes adjuvat pecunia, verbo et consilio. — Etenim *jucundus*, idem est ac bonus, vel bene et jucunde habens, adeoque beatus. Juxta alios tamen, *jucundus* significat amabilis: nempe, amabilis est homo beneficus.

Qui miseretur: id est, qui misericors est, sive ad condonandas offensas, sive ad eleemosynas erogandas. — Et qui *disponet sermones suos in judicio:* id est, qui recte, cum prudentia ac maturitate dispensat et moderatur sermones; ut nimirum neminem lædat, sed potius proximo bene consulat.

Hujusmodi homo beneficus felix erit, quia multa bona ipsi obvenient, qualia sunt: 1° stabilitas, 2° memoria æterna, 3° securitas ab auditione mala, 4° firmitas et triumphus in adversis, 5° spiritus liberalitatis, qui et ipse est principium meriti ac præmii æterni.

Quia in æternum non commovebitur: id est, nunquam evertetur e sua jucunda felicitate, nec dejicietur de constantia mentis, succumbendo tentationibus. Tempore enim adverso Deus ei aderit, saltem ut ei præstet animi constantiam et fidei firmitatem.

6. *In memoria æterna erit justus: ab auditione mala non timebit.*

7. *Paratum cor ejus sperare in Domino, confirmatum est cor ejus: non commovebitur donec despiciat inimicos suos.*

8. *Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi; cornu ejus exaltabitur in gloria.*

Exponere pergit bona viri benefici. *In memoria*, inquit, *æterna erit justus:* id est, vir beneficus, eleemosynarius, erit in memoria æterna et quidem *gloriosa;* nec tantum apud homines in terra, sed multo magis apud Deum et Angelos in

cœlo. Nomen ejus erit scriptum in libro vitæ, nec unquam delebitur. Huic promissioni consonat quod alibi legitur: *Et eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.* Eccli. XXXI, 11.

Ab auditione mala non timebit: id est, 1° non terrebitur malo nuntio, seu rei adversæ auditu; præcipue auditu sententiæ sinistræ in die judicii; — 2° non terrebitur detractionibus et vituperationibus impiorum.

7. *Paratum cor ejus sperare in Domino, confirmatum est cor ejus: non commovebitur donec despiciat inimicos suos.* — Sensus est : Cor ejus fiducia in Deo plenum, dispositum est ad sperandum in omni eventu; ideoque in rebus adversis sperabit; ac propterea firmiter consistet, suffultus manu Dei, donec de omnibus inimicis suis, sive visibiles sint, sive invisibiles, triumphet.

8. *Dispersit dedit pauperibus...* id est, larga manu, et universaliter,ubicumque indigentia occurrit, eleemosynas distribuit, et velut semen sparsit in sinus pauperum... — Hæc verba si in specie de Christo intelligantur, cui apprime conveniunt : nomine *pauperum* designabunt, tum spiritualiter miseros et peccatores omnes; tum peculiari quodam sensu *pauperes spiritu*, qui suis oculis pauperes sunt, suamque paupertatem agnoscunt.

Justitia ejus manet in sæculum sæculi: id est, virtutis ejus meritum erit perpetuum;—vel melius, restringendo *justitiam* ad eleemosynas: fructus eleemosynarum quas seminavit, erit æternus, et fiet ei corona gloriæ in cœlis. Quare sequitur : *Cornu ejus exaltabitur in gloria* : id est, beatitudo ejus ad culmen elevabitur in gloria æterna. Hæc enim interpretatio præferenda videtur huic alteri : *Cornu ejus*, id est, prosperitas, felicitas et potentia ejus, eleemosynis non minuetur, sed potius *exaltabitur*, augebitur in tempore præsenti. — Uterque tamen sensus conjungi potest.

9. *Peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet : desiderium peccatorum peribit.*

Tertia pars, miseria et ruina peccatoris.—*Peccator*, inquit, videbit... nempe felicitatem et gloriam justi, in utroque

sæculo; et inde ira atque invidia exardescet: *Et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet.*—At vero, frustra se torquebit: *Desiderium peccatorum*, quo nempe sibi cupiunt bona et magnitudinem, justis vero ruinam; desiderium illud pessimum, ardentissimum et inexstinguibile *peribit*, decidetque inane, nihilque proderit ipsis peccatoribus, nihil nocebit justis.

Hæc tertia pars, et psalmi conclusio ostendit, impiis evenire contraria felicitati justorum: continetque picturam vividissimam invidiæ et miseriæ peccatoris, oppositam beatæ sorti servorum Dei.

Sensus liturgicus.

Ecclesia in hoc psalmo, tum Christi, tum cujuslibet Christi discipuli finem spectat, in vera beatitudine situm; atque in benedictione Dei, qua jam in hoc sæculo, at præsertim in futuro vir ille justus cumulabitur: impio interim delabente in finem quoque suum, nempe in interitum: *Desiderium peccatorum peribit.*

Porro beatitudo justi spectatur adæquate, id est, quatenus continet bona omnia justo promissa, sive pro tempore, sive pro æternitate: *Centuplum nunc in tempore hoc, et in sæculo futuro vitam æternam.* Matth. XIX, 29; Marc. X, 30.

Divitiæ, aliaque temporalia bona justis promissa, intelliguntur tum proprie, tum metaphorice. 1° Sensu proprio, bona temporalia quæ promittuntur, intelligenda sunt cum exceptione castigationis et crucis: quæ, utpote gloriæ æternæ meritoria, longe melior est quam prosperitas quævis temporalis: *Beatus vir qui suffert tentationem...* (Jac. I, 12.) — 2° Sensu metaphorico, similia designant bona ordinis spiritualis: nempe bona gratiæ in hoc sæculo, et bona gloriæ in futuro.

Vir qui timet Dominum dicitur quidem in genere et universim; implicite tamen spectatur in particulari Christus, singulique sancti ac justi, qui una cum Christo vere timent Dominum.

Beatus ergo prædicatur, non ille qui longa et jucunda vita fruitur, mundanisque gaudiis abundat; sed ille, et ille solus

qui timet Dominum, totoque animo sese impendit obsequio Dei : *In mandatis ejus volet nimis.*

Potens in terra erit semen ejus... tum semen filiorum secundum carnem, quos sæpe numero ac virtute auget Deus; tum semen filiorum secundum spiritum, quos justus vitæ æternæ generat et alit; tum semen bonorum operum, quæ fructificant permanenter, et Christi bonum odorem spargunt : atque ita *generatio rectorum benedicetur.*

Gloria et divitiæ in domo ejus... Nempe in familia justi, — in ejus munere, — in ejus anima, — in Ecclesia, quæ domus ejus est in terra; — in ipso cœlo, quæ domus ejus futura est: gloria et divitiæ, præsertim spirituales abundabunt, ex justitia ejus tanquam ex fonte perenni manantes.

In tenebris, in cæcitate, in nocte qualibet, exoritur ei lumen : nempe misericordia, gratia, fides, justitia Domini semper præsens et parata. *Cum ipso*, inquit Dominus, *sum in tribulatione* (Ps. XC.); quapropter *nox* ejus *sicut dies illuminabitur*. Ps. CXXXVIII.

Beatus autem beatitudine peculiariter amabili ac jucunda, beatitudine scilicet charitatis, est homo misericors et beneficus : qui corde, opere et verbis benignus est et suavis erga omnes ; *speciosus* ille apparet *præ filiis hominum, diffusa gratia in labiis ejus* (Ps. XLIV). Sua misericordia firmabitur in pace, et ab omni lapsu atque commotione noxia servabitur immunis : *Quia in æternum non commovebitur.*

In memoria æterna erit, et eleemosynas ejus omnigenamque beneficentiam enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.—A verbis hominum injustis aut amaris, et a tremendo verbo Dei in die judicii securus erit : *Misericordes* enim *misericordiam consequentur*. Matth. V, 7.

Hinc quoque spe firmatus in Domino, nullo hostium suorum, tum visibili, tum invisibili impetu labefactabitur; sed inimicos suos omnes, sive auxilio gratiæ, sive vi charitatis suæ, sive effectu justitiæ Dei, devictos videbit. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi : hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.* Rom. XII, 20, 21.

Dispersit, dedit pauperibus... En misericordiæ ac charitatis fructus specialis : effusa in pauperes liberalitas; seu sensus ac veluti gustus eleemosynarum, quod singulare quoddam Dei donum est, gratia seminatrix gratiarum ac meritorum. Donum scilicet illud pretiosum Deus amicis suis concedit, ut bene utantur divitiis hujus mundi, utque intelligant, quanta sapientia sit, per eleemosynas transferre thesauros suos in cœlum, ubi *nec tinea demolitur, nec fures effodiunt et furantur* (Matth. VI, 19). Hæc enim *justitia* seu largitio, in manu Dei deposita manet, et tanquam æternum gloriæ pondus reddenda in cœlis : *Cornu ejus exaltabitur in gloria.*

Peccator videbit, et irascetur... Quam dissimilis ab hac felicitate sors misera peccatorum! Nulla hic spirat pietas, nulla beneficentia, aut ædificatio cujuspiam boni operis, nulla pax aut tranquillitas, nulla vera prosperitas; sed spiritus invidiæ ac destructionis, ira ac furor impotens, et omnigena ruina, quæ præsertim apparebunt in die judicii : *Desiderium peccatorum peribit.*

PSALMUS CXII.

Laudate pueri.

1. Laudate, pueri, Dominum : laudate nomen Domini.

2. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in sæculum.

3. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini.

4. Excelsus super omnes gentes Dominus : et super cœlos gloria ejus.

5. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat : et humilia respicit in cœlo et in terra?

6. Suscitans a terra inopem : et de stercore erigens pauperem.

7. Ut collocet eum cum principibus : cum principibus populi sui.

8. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem.

1. Laudate, o servi Domini, Dominum : laudate nomen Domini.

2. Dicite : Sit nomen Domini benedictum, nunc, et semper usque in sæculum.

3 Ab oriente usque ad occidentem, laudandum est nomen Domini.

4. Excelsus est enim Dominus super omnes gentes ac reges terræ; imo super cœlorum principes gloria ejus.

5. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in excelsis habitat? Et tamen humiles respicere dignatur creaturas in cœlo et in terra :

6. Suscitans a terra jacentem inopem, et de squalore erigens pauperem;

7. Ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui.

8. Qui habitare facit sterilem in familia multa, efficiens eam matrem filiorum lætantem.

Explicatio.

—

Argumentum. — Litterali ac immediato sensu, invitantur omnes justi, præsertim Israelitæ, ad laudandum Deum : qui, cum sit altissimus, non dedignatur creaturas suas benigne respicere et beneficiis exaltare.

Allegorice, invitantur omnes homines ut Christum laudent, qui de summo cœlo in hæc infima descendere dignatus est, ut hominem jacentem erigeret, et sterilem gentilitatem sibi in sponsam fecundam assumeret.

I. *Laudandus Dominus ab universo mundo.*
II. *Laudandus, quia ipse altissimus humiles exaltat.*

—

1. *Laudate, pueri, Dominum : laudate nomen Domini.*
2. *Sit nomen Domini benedictum : ex hoc nunc et usque in sæculum.*
3. *A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini.*

Laudandum dicit Deum ab universo mundo : quæ prima pars est psalmi.—*Laudate*, inquit, *pueri*... invitans *pueros*, id est *servos* Domini, ut laudent *nomen* ejus. Ponitur autem *nomen Domini* pro ipso *Domino* (1). Sunt tamen interpretes qui censent, ideo frequenter poni colendum ac laudandum esse *nomen* Domini, quia clarius nobis affulget nomen Dei, quam ipse Deus : sicut melius cognoscimus attributa Dei, quam essentiam ejus. Nomen enim, vel nomina Dei, Deum nobis per aliquod ejus attributum exhibent : ideo dicitur, *Omnibus, Admirabilis*... nomen ejus.

2. *Sit nomen Domini benedictum*... Declarat quomodo servi Dei laudare nomen Domini debeant : Dicite, ait, dicite intimo cordis affectu : *Sit nomen Domini benedictum*, i. e. sit a creaturis collaudatum. Nomen Dei in se quidem, et per se est benedictum et beatum ; sed in nobis quoque et per nos benedicitur et glorificatur, quando ejus majestatem agnoscimus et prædicamus. — Quod addit, *ex hoc nunc* (ἀπὸ τοῦ νῦν)

(1) Cf. supra, Ps. VIII, 1; pag. 123.

et usque in sæculum, id est, a præsentibus generationibus laudetur et futuris, in hac vita et in futura : semper laus Domini in ore hominum.

3. ***A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini.*** Hinc usque ad finem psalmi, rationes addit propheta, cur Deus celebrandus sit. — Illud ***a solis ortu usque ad occasum***, intelligi potest vel de tempore, ita ut significetur : ab aurora usque ad vesperam ; vel melius de loco : ab Oriente usque ad Occidentem. — ***Laudabile nomen Domini***, id est, dignum laude, vel actu laudatum ac celebratum. In posteriore acceptione, ut patet, vaticinium continetur de conversione Gentium, simile vaticinio Malachiæ : ***Ab ortu solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus.*** Malach, I, 11.

4. *Excelsus super omnes gentes Dominus : et super cœlos gloria ejus.*

5. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, et humilia respicit in cœlo et in terra?*

Incipit ***secunda pars :*** laudandi causa. — Nimirum semper et ubique laudandus est Dominus, quia ex una parte in se est altissimus ; ex altera vero, erga humiles creaturas suas benignissimus.

Excelsus, inquit, ***super omnes gentes Dominus...*** 1° Si admittas, cum S. Joanne Chrysostomo, sensum propheticum supra propositum, recte cum Genebrardo particulam ***super*** vertes per ***apud;*** ita ut habeas repetitionem explicativam versiculi præcedentis, hoc modo : Agnoscitur Deus ut supremus Dominus apud omnes gentes in terra ; et in cœlis, apud cœlites gloria ejus celebratur. — 2° Rectius tamen videtur plerisque sic exponendum : Superior est Dei majestas omni magnitudine populorum ac principum terræ, imo, major omni magnitudine cœlorum ; — vel etiam : Omnes laudes terrigenarum et cœlitum excedit.

Quis sicut Dominus...qui in altis habitat, et humilia respicit in cœlo et in terra? — 1° Sunt qui explicant ista per hyperbaton, seu transpositionem verborum, ita ut constructio sententiæ regulariter esset ista : Qui in altis habitat in cœlo,

simul humilia respicit in terra. — 2° Melius : Quamvis sit excelsus ac summus Dominus, non dedignatur tamen aspicere humillima quæque in cœlo et in terra. — Scilicet, tum oculo providentiæ minutissima quæque attingit; tum oculo gratiæ ac misericordiæ, intuetur homines humiles in terra : sicut in cœlo angelos humiles, a superbia Luciferi alienos, intuitus est, et ad gloriæ suæ participationem evexit.—Altiore tamen et prophetico sensu, ait Bellarminus, significatur his verbis, Deum in cœlis sedentem, non neglexisse genus humanum, in terra per peccatum profundissime abjectum.

6. *Suscitans a terra inopem : et de stercore erigens pauperem.*

7. *Ut collocet eum cum principibus : cum principibus populi sui.*

8. *Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem.*

Exemplis duobus superiorem propositionem declarat, ostendendo quomodo Deus respiciat humiliationem pauperis et despectionem sterilis : unum exaltando, alteram prole lætificando. — Nomine *inopis*, 1° innuuntur singuli homines illi, quos ex infimo gradu Deus evexit ad summum : quales fuerunt Joseph patriarcha, Moyses, David et similes. — 2° Præcipue designatur generatim humanum genus, et pusillus electorum grex, quos Salvator de stercore terræ, deque sordibus peccati suscitavit; ut collocaret *cum principibus*, non quibuscumque, sed *cum principibus populi sui*, possessoribus cœlestis Jerusalem : nempe cum angelis, patriarchis, prophetis et Apostolis.

Hæc, ut Bellarminus merito animadvertit, vere magna exal tatio est, et Dei munificentia vere digna. Nam exaltatio a paupertate temporali ad opes regni temporalis, etiamsi nobis magna esse videatur; vere tamen exigua ac pene nulla exaltatio est, cum opes regni caducæ sint, et ad dispensandum traditæ, et cum obligatione reddendæ rationis in die judicii, simulque conjunctæ cum magna afflictione spiritus et periculo æternæ salutis amittendæ. At exaltatio a statu peccati et mortis, ad statum gloriæ et beatæ immortalitatis, ad æquali-

tatem angelorum, ad consortium boni illius, quod ipsum Deum beatum facit : hæc vera, et vere magna, et maxime appetenda exaltatio est. — Ita Bellarminus.

8. *Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem.* Per *domum* intelligitur familia, ita ut sensus sit: Qui facit ut sterilis, quæ manebat solitaria, jam habitet in numerosa familia, sitque materfamilias, gaudens filiorum multitudine.

Nomine *sterilis* hic similiter 1° innuuntur illæ feminæ, quæ peculiari Dei benedictione prolem susceperunt, ut Sara, Rebecca, Rachel; nec non Anna, mater Samuelis, quæ etiam sic Deum laudavit: *Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum, et de stercore elevat pauperem: ut sedeat cum principibus, et solium gloriæ teneat... Repleti prius pro panibus se locaverunt, et famelici saturati sunt: donec sterilis peperit plurimos, et quæ multos habebat filios infirmata est* (I Reg. II, 7, 5).—2° Sensu altiore ac præcipuo, intelligitur Ecclesia, ex gentibus congregata, quæ longo tempore mansit sterilis, sed in senectute peperit plurimos, juxta illud Apostoli: *Lætare, sterilis, quæ non paris; erumpe et clama, quæ non parturis: quia multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet virum.* Gal. IV, 27, ex Isai LIV.

Sensus liturgicus.

Ecclesia in hoc sacro carmine, præcipue considerat futuram exaltationem fidelium, fundatam in sancta humiliatione, juxta exemplum Christi. Hunc enim similiter Pater per humiliationem exaltavit: *Humiliavit semetipsum... propter quod et Deus exaltavit illum* (Phil. II, 8, 9). — In festis de Virginibus, et in dedicatione Ecclesiarum, peculiarem significationem continet versiculus ultimus: *Qui habitare facit sterilem in domo...* Porro totus Ecclesiæ sensus in hoc psalmo ut clarius pateat, hoc fere modo explicari potest.

Laudate, inquit, o servi Dei, laudate Deum ac Dominum nostrum Jesum Christum: sit benedictum nomen illud quod est super omne nomen; *et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.* Phil. II, 11.

— —

Omnis lingua, omni tempore, omni-loco, *a solis ortu usque ad occasum*, illum adoret ac celebret, qui universo mundo, omnibus hominibus, omnibus diebus, in prosperis et in adversis, in hoc sæculo et in futuro, causa existit salutis et vitæ; qui est solus Sanctus, solus Dominus, solus Altissimus, Jesus Christus, cum sancto Spiritu, in gloria Dei Patris.

Excelsus super omnes gentes... Quid enim est omnis majestas ac gloria hujus mundi, quid ipsa gloria et splendor principum cœli, Cherubim atque Seraphim, præ celsitudine Filii Dei unigeniti, Domini ac Regis universorum?

Quis sicut Dominus Deus altissimus, qui Dominus Deus *noster* factus est, et de sede magnitudinis suæ respiciens abjectionem nostram in visceribus misericordiæ suæ visitavit nos, oriens ex alto. Ipsemet Filius Dei incarnatus, in hæc infima descendere dignatus est, ut homines peccatores erigeret: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus* (Joan. I, 12). *Si autem filii, et hæredes: hæredes quidem Dei*. Rom. VIII, 17.

Humilia respicit... suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem... illos scilicet solos exaltandos respicit, qui vere et spiritu sunt humiles; eos ditat, qui spiritu sunt pauperes. *Respexit humilitatem ancillæ suæ... deposuit potentes de sede et exaltavit humiles; esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.* Luc. I, 48, 52, 53.

Ut autem humiles omnes, ac filios Dei dispersos congregaret in unum, formavit sibi ex gentilitate Ecclesiam, sponsam dilectissimam. Dilexit eam sterilem, humiliatam; et ineffabili amore *se tradidit pro ea... ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata.* Eph. V, 27.

Hanc sponsam sanctam, humilem, introduxit in domum suam, et gratia sua perfusam, perpetuo fecundat, ac numerosa prole lætificat.

Porro Ecclesiæ, sponsæ Christi, simillima est filia ejusdem Ecclesiæ primogenita, Virgo et Mater Maria, cum reliquis Virginibus venientibus post eam; ad quas singulas pertinet illud : *Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem.*

PSALMUS CXIV.

Dilexi, quoniam exaudiet Dominus.

1. Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.

1. Dilexi Dominum : quoniam exaudiet vocem orationis meæ.

2. Quia inclinavit aurem suam mihi : et in diebus meis invocabo.

2. Quia benignissime inclinavit aurem suam mihi : ideoque diebus meis omnibus invocabo ipsum.

3. Circumdederunt me dolores mortis : et pericula inferni invenerunt me.

3. Ecce circumdederunt me dolores mortis: et angustiæ sepulcri comprehenderunt me.

4. Tribulationem et dolorem inveni : et nomen Domini invocavi.

4. Tribulationem et dolorem offendi : at nomen Domini invocavi, dicens :

5. O Domine! libera animam meam : misericors Dominus et justus, et Deus noster miseretur.

5. O Domine! libera animam meam. — Confido autem, quia Dominus misericors et justus quidem est, sed ut Deus noster, propensius miseretur.

6. Custodiens parvulos Dominus : humiliatus sum et liberavit me.

6. Custodit peculiariter humiles Dominus : ideoque cum ad humilem statum redactus essem, liberavit me.

7. Convertere, anima mea, in requiem tuam : quia Dominus benefecit tibi.

7. Revertere ergo, anima mea, in requiem tuam : quia Dominus benefecit tibi.

8. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.

8. Quia liberavit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos ab offensione et lapsu.

9. Placebo Domino in regione vivorum.

9. Itaque placere Domino contendam, tum in præsenti, tum in futura regione vivorum.

Explicatio.

—

Argumentum est oratio justi, propter tentationes hujus vitæ et pericula gementis, et ad cœlestem patriam suspirantis. Hæc est sententia Patrum, præferenda opinioni eorum, qui cum Judæis psalmum exponunt de temporali aliquo morbo, a quo liberari cupiebat propheta.

Porro hujusmodi oratio justi accommodari potest imprimis Christo Domino; deinde vero, ejus discipulis, sive in hoc mundo, sive in purgatorio patientibus.

I. *Quomodo justus Deum diligat.*
II. *Quomodo tribulationibus subjiciatur.*
III. *Quomodo ab iis liberetur.*

—

1. *Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.*
2. *Quia inclinavit aurem suam mihi : et in diebus meis invocabo.*

Dilectionem cordis sui exprimit, exclamans : *Dilexi*... intellige, *dilexi* Dominum.

Sunt tamen interpretes qui illud *dilexi* absolute dictum censent. Ex eorum sententia propheta non determinat dilectionis speciem, neque addit utrum Deum diligat an creaturam : quasi hoc determinare superfluum sit. Non enim habetur nisi unica dilectio vera : nempe dilectio charitatis, qua diligimus illud objectum quod solum vere est amabile, et simpliciter bonum, Deum. Deus namque solus omnem rationem boni continet, omnemque rationem mali excludit; quod significat Joannes, dicens : *Deus lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ* (I Joan. I, 5). — Quod ergo dicit : *Dilexi*, significat : Charitate seu amore Dei inflammatus sum. — Diligit autem, in mediis tribulationibus positus, ut mox patebit : quod veræ et solidæ charitatis signum est.

Dilectionis suæ rationem subjungit, dicens: *Quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.* Quasi diceret: Dilexi Dominum, quoniam benignus et misericors est, et ex naturali sua benignitate exaudire paratus preces vilissimi servi sui. Hoc autem experientia novit, prout continuo declarat dicens:

2. *Quia inclinavit aurem suam mihi:* id est, sæpius jam exaudivit me, imo inclinatam tenet aurem, paratus semper ad audiendum me.— Altiore sensu, Deus inclinat aures ad nos, quando per gratiam prævenientem nos ad orandum movet.

Et in diebus meis invocabo: id est, ideoque tam benignum Dominum omnibus diebus meis, quamdiu vivam, invocabo. —Altiore sensu, dies intelligi possunt illi, quibus peculiariter divina gratia affulget, et quibus peculiariter Deus audire nos paratus est, ideoque ferventius invocandus, secundum illud: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis* (II Cor. VI, 2). Insinuatur quoque, Deum esse invocandum tempore vitæ et valetudinis, nec differendum tam grave officium usque ad mortem.

3. *Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me.*

4. *Tribulationem et dolorem inveni: et nomen Domini invocavi.*

5. *O Domine, libera animam meam: misericors Dominus, et justus, et Deus noster miseretur.*

Secunda pars, de tribulationibus, quæ orationis ejus sunt urgens objectum. — Ingentia mala inquit, me premunt undique: *Circumdederunt me dolores mortis*, id est, mortiferi dolores, angustiæ gravissimæ; *pericula inferni*, id est, pericula mortis temporalis aut etiam æternæ, mihi imminent. De tentationibus, scandalis, et animæ periculis hæc sensu spirituali intelligenda sunt.

4. *Tribulationem et dolorem inveni, et* (id est, *at*) *nomen Domini invocavi.* Magis depingit suam miseriam, subjungens, se omni ex parte velut occurrentes habuisse tribulationes: at vero iis non est devictus, nec in desperationem dejectus;

sed potius ad invocandum Deum excitatus: *Et nomen Domini invocavi.* — S. Basilius paulo aliter exponit, ut sensus sit: Peccatum mortale commisi, quapropter in mortem animæ incidi, et in pericula inferni seu gehennæ deveni; sed tribulationem et dolorem pœnitentiæ salutaris inveni, inde corde contrito Dominum invocavi, dicens: *O Domine, libera animam meam.*

5. *O Domine, libera animam meam...* Invocationem de qua locutus est, subjungit, quasi diceret: Obsecro, Domine, libera me de doloribus mortis et de periculis inferni.

Perfecta precatur cum fiducia, quam profitetur addendo: *Misericors Dominus et justus* (est), *et Deus noster miseretur;* quasi diceret: In misericordia Domini confido: nam etsi justus est, et tribulationes juste pro peccatis infligit; simul tamen et quidem maxime miseretur. — Insinuatur scilicet, Deum magis esse pronum ad miserandum, quam ad puniendum.

6. *Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, et liberavit me.*

7. *Convertere, anima mea, in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.*

8 *Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.*

Tertia pars, liberatio. — Jam ostendit, se auxilium et misericordiam invenisse in Domino, ideo præcipue, quia humiliavit se, et humilitate sua Dei gratiam meruit. Dominus enim humiles custodit quasi mater: *Custodiens parvulos*, id est, simplices, humiles, timentes Deum: nomen illud non ætatis est, sed habitus moralis.

Humiliatus sum, id est, sensu passivo, tribulatione afflictus; — vel melius, sensu activo: parvulus esse studui, in afflictione me sub manu Dei humiliavi: ideoque Dominus *liberavit me.* — Liberatus, saltem in spe, homo justus, gratulatur sibi ipsi tantum bonum dicens:

7. *Convertere, anima mea, in requiem tuam...* id est, redi ergo, anima mea, ad pristinam tuam tranquillitatem, ne am-

plius perturbata esto; *quia Dominus benefecit tibi :* id est, quia Dominus te protegendam suscepit. — Sensu altiore : Revertere ad Patrem tuum, convertere omni spe ac desiderio ad cœlestem requiem, quia Dominus magnum tibi bonum seu beneficium contulit. Hoc autem Dei beneficium explicat, addens :

8. *Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.* En magnum Dei beneficium : liberatio ab omni malo et incommodo, inchoata jam in hoc sæculo, consummanda in futuro.

9. *Placebo Domino in regione vivorum.*

Conclusio. — Pro tantis Dei beneficiis ut gratiam rependat : Domino, inquit, placere studebo quoad ero in regione vivorum, seu quamdiu in terra vivam. — At vero quoniam hæc terra potius mortuorum regio est quam vivorum, censetur Spiritus sanctus præcipue vitam respicere futuram, quæ regio est viventium, in qua sola vere vivitur et perfecte Deo placetur. — Quod Vulgata post LXX vertit *placebo Domino*, in hebræo dicitur *ambulabo coram Domino;* unde intelligimus hæc duo, *ambulare coram Deo*, et *Deo placere*, lingua Scripturarum esse synonyma.

Sensus liturgicus.

Psalmum *Dilexi*, dum in vesperis officii Defunctorum recitat Ecclesia, loquitur in persona animarum fidelium ; Deumque in tribulatione sua invocat cum amore et fiducia magna, spe gaudens proximæ liberationis. *Tribulationem et dolorem inveni : et nomen Domini invocavi. O Domine, libera animam meam... Ingredere, anima mea, in requiem tuam..... Placebo Domino in regione vivorum.*

PSALMUS CXV (1).

Credidi, propter quod locutus sum.

1. Credidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis.

1. Credidi, ideoque locutus sum: etsi tribulationibus afflictus sum vehementer.

2. Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax.

2. In profunda tribulatione mea dixi: Deus solus salvator verax in quo fidendum; omnis autem homo mendax.

3. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi?

3. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?

4. Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo.

4. Calicem salutiferum accipiam, et nomen Domini invocabo.

5. Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus: pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.

5. Præterea vota mea Domino reddam coram omni populo ejus, etiam cum vitæ meæ periculo vel sacrificio: nam pretiosa oculis Domini mors Sanctorum ejus.

6. O Domine, quia ego servus tuus: ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ.

6. De cætero omnia tibi debeo, o Domine, quia servus tuus: ego servus tuus et filius ancillæ tuæ.

7. Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo.

7. Tua servitute dirupisti vincula mea: ideo tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen tam boni Domini invocabo.

8. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus: in atriis domus Domini, in medio tui, Jerusalem.

8. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus, in atriis domus Domini, in medio tui, Jerusalem.

(1) In hebræo, psalmus iste CXV cum præcedenti CXIV conjungitur.

Explicatio.

—

Argumentum. — Propheta gratias agit pro salute a Deo post magnas tribulationes accepta. — Utrum litteraliter ac immediate respiciat objectum quoddam temporale, verbi gratia, liberationem a rebellione Absalonis, incertum est; illud autem constat, eum respicere spiritualiter ac potiore sensu, salutem æternam, quam Martyres, omnesque pro Christo tribulationem sustinentes, certissime consequentur. Statui scilicet potest, sicut psalmus superior oratio est, qua justus in tribulationibus positus ad cœlestem patriam suspirat; ita psalmum hunc esse gratiarum actionem pro salute æterna, quam crucis Christi amator in spe jam possidere cœpit.

S. Paulus, duplicem citans ex hoc psalmo sententiam, ad genuinum sensum investigandum facem præfert.

1° In epistola II ad Cor. IV, 12 : *Ergo mors*, inquit, *in nobis operatur, vita autem in vobis; —* 13. *Habentes autem eumdem spiritum fidei, sicut Scriptum est : Credidi, propter quod locutus sum; et nos credimus, propter quod et loquimur.* Quæ verba Bernardinus a Piconio sic interpretatur : Itaque per Evangelii prædicationem, mors corporalis in nobis efficitur; sed per nostram mortem vita spiritualis vobis procuratur. Cæterum in mediis his mortibus et periculis, habentes eumdem fidei spiritum quem habuit David in suis tribulationibus, sicut de eo scriptum est : Credidi, ideo loquor; ita et nos Apostoli, quia vere credimus, ideo libere et audacter prædicamus.

2° In epistola ad Rom. III, 3, 4 : *Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax;* quod sic explanant interpretes : Propter incredulitatem Judæorum Deus non deerit suis promissis ; nam : Deus in omnibus dictis et promissis

summe verax est, adeo ut fallere non possit; a quo longe distat homo, qui ut homo, et falli potest et fallere.

Duæ partes distingui possunt :

I. *Præambulum de fide, salutis fonte.*
II. *Gratiarum actio pro salutis beneficio.*

—

1. *Credidi, propter quod locutus sum : ego autem humiliatus sum nimis.*

Spiritu fidei repletus, quo Apostoli, Martyres, omnesque Sancti fuere animati; propheta hanc fidem suam manifestat, tanquam radicem totius vitæ suæ spiritualis, fructuumque justitiæ quos producit, secundum illud : ***Justùs ex fide vivit*** (Rom. I, 17). Dicit se credere, ideoque loqui, licet multis interim tribulationibus affligatur.

Quæritur autem quid se credere, quidve loqui significet?— Resp. 1° Ex mente S. Augustini, credere se dicit et loqui ***absolute***; ita ut simpliciter spiritum fidei et locutionem perfectam enuntiet, quasi his uteretur verbis : Divina gratia illustratus credo ex toto corde quæcumque Deus revelavit; hinc, Dei scientia repletus, loquor, veritatem justitiamque, profitendo ac prædicando. Hæc autem professio justitiæ magnas mihi suscitat tribulationes : ***Ego autem humiliatus sum nimis.***

2° Sensus quoque, prout aliis interpretibus magis placet, sic *respective* exponi potest : Credidi vitam futuram, ideoque veritatem constanter locutus sum, etsi tribulationibus ac persecutionibus gravissimis obnoxius. — Ad hanc futuram vitam respicere videtur Paulus, verbum psalmistæ recitans; addit enim : ***Et nos credimus, propter quod et loquimur : scientes quoniam qui suscitavit Jesum, et nos cum Jesu suscitabit, et constituet vobiscum.*** II. Cor. IV, 14.

2. *Ego dixi in excessu meo : Omnis homo mendax.*

Intimius ostendit fidei suæ firmitatem, utpote fundatæ in summa veracitate Dei. — Ipsa scilicet experientia intellexit, vanam esse ac fallacem consolationem hominum; eorumque

sermonem quo felicitatem promittunt, esse mendacem : Deum autem solum veracem esse et infallibilem, ubi promittit homini consolationem in hac vita, et beatitudinem in futura.

Dixi in excessu meo (hebraice, *in trepidatione*)... id est : In perturbatione ac tribulatione maxima positus, intime cognovi, non ab hominibus, sed a solo Deo promissam salutem esse exspectandam ; ideoque dixi : *Omnis homo* bona promittens, *mendax* ac fallax ; et solus Deus verax. — Psalmista opponit hic implicite mendacitatem hominis veracitati Dei, quod Apostolus explicite fecit, dicens : *Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax.* Rom. III, 3, 4.

3. *Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi?*

Incipit *secunda pars*, gratiarum actio.

Quid retribuam?... Formula gratitudinis hæc est, qua significat immensa esse Dei promissa et fideliter sibi collata beneficia, pro quibus immensam gratitudinem debet. — Respicit generatim universa beneficia Dei ; præsertim vero liberationem singularem a summo quodam periculo. Quid reddam, inquit, Domino pro bonis omnibus quæ promisit, et confidenti tribuit mihi? quæque tanta sunt, ut nesciam quales gratiæ ex mea parte rependi possint : *Pro omnibus quæ retribuit mihi!*

4. *Calicem salutaris accipiam : et nomen Domini invocabo.*

Interrogationi suæ respondet, non meliorem posse se Domino rependere gratiam pro *omnibus quæ sibi retribuit* beneficiis, quam ut accipiat et hauriat *calicem salutaris,* seu salutis.

Non desunt qui calicem hic intelligunt convivialem et eucharisticum, qualis apud Israelitas in more erat. Solebant enim, post acceptum a Deo insigne beneficium, offerre sacrificium eucharisticum, et instituere convivium solemne, in

quo poculum vini in gratiarum actionem Deo libabant ac destribuebant accumbentibus.

At, ut Bertherius ait, intelligere præstat cum S. Augustino, calicem tribulationum, quem propheta sibi salutarem fore cognoscit : intuens forte passionem Christi, quæ etiam *calix* appellatur, et per quam digne nomen Domini invocamus eique gratias agimus.—Hæc quoque expositio est Bellarmini, quam, ut ipse ait, SS. Basilius, Chrysostomus (*in 2 expositione*), Hieronymus, et alii magno consensu sequuntur.

Juxta hanc itaque sententiam, *calix* iste gratiarum actionis et *salutaris*, etsi forte alludit ad calicem sacrificii et convivii, est calix amaræ potionis, calix tribulationum et patientiæ; calix Martyrum, calix Dominicæ passionis, de quo ipse dixit : *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Matth. XX, 22.

« Calicem in Scripturis divinis, inquit S. Hieronymus (1), « passionem intelligimus; quo sensu David dicit : *Quid re-* « *tribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem* « *salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo.* Statimque « infert quis iste sit calix : *Pretiosa in conspectu Domini* « *mors sanctorum ejus.* »

Sensu sublimiori, *calix salutaris* est calix Eucharisticus, calix sanguinis Domini, mysterium fidei : prout patet ex Ecclesiæ sensu, ad communionem calicis in Missa dicentis : *Calicem salutaris accipiam...*

Calix passionis ac tribulationum dicitur *calix salutaris*, id est, salutifer : quia quamvis amarus, salutem animæ operatur.

Et nomen Domini invocabo, nempe ut me juvare pergat et roboret; vel etiam, nomen Domini invocabo, ut mea patientia ipsum glorificem.

5. *Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus : pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.*

Præter calicem *salutaris* in gratiarum actionem acceptum, etiam publice vota sua Domino exsolvet. — Per illa *vota sua* Domino reddenda, intelligere videtur sacrificium omnium quæ habet et possidet, etiam vitæ suæ, ut ea immolet quate-

(1) *Comment. in Matth. XX, 22.*

nus Domino placuerit. Etenim, inquit, etiamsi pro causa Domini mori me oportuerit, libenter moriar, cum *pretiosa sit in conspectu Domini mors sanctorum ejus* (1).

De cætero, quæcumque vota intelligat, ea sese dicit persoluturum publice, *coram omni populo;* et si opus sit, cum ipso vitæ suæ sacrificio, quod pretiosissimum adeoque maxime exoptabile æstimat; *pretiosa* enim *in conspectu Domini mors sanctorum ejus :* scilicet mors pro Dei honore et confessione suscepta, tanti pretii est oculis ejus, ut pro ea vitam æternam reddat.

Mystice et sensu generali, prout psalmista loquitur in persona omnium fidelium, vota ab unoquoque reddenda Deo, sunt obligationes nostræ : illæ præsertim quæ erga divinam Majestatem in Baptismo contraximus. — Sublimiore sensu, vota sunt illa, quibus pars quædam selecta Ecclesiæ intimius se Domino obstringit, quæque consilia evangelica et evangelicam perfectionem continent; efficiuntque ut homo penitus mundo moriatur, et soli Christo vivat.

Mors sanctorum est, 1° mors Martyrum; 2° mors sancta justi cujuslibet; 3° mors mystica, qua morimur peccatis et mundo, secundum illud : *Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam* (Matth. XVI, 25); et illud : *Mortui enim estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* Coloss. III, 3.

6. *O Domine, quia ego servus tuus : ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ.*

7. *Dirupisti vincula mea : tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo.*

Explicat cur usque ad mortem sit Deo devotus : quia nimirum sese totum Deo debet ut supremo Domino, cui tamen servire regnare est. — Imprimis omnimodum Dei in se dominium profitetur dicens : *O Domine! quia ego servus tuus...*

(1) Cf. Berthier in hunc locum; ubi quoque confutat sententiam eorum qui dicunt, *pretiosam* esse Deo cruentam mortem justorum eo sensu, quod Deus eam non facile permittat. — E contra, consuevit Dominus electos suos omni tribulatione, etiam morte acerbissima probare, sicut aurum in fornace.

id est : O Domine! etiamsi vitam meam tibi immolem, nihil magni facio : etenim tuus sum ego totus, possessio tua, *servus tuus;* nec tantum servus tuus ex voluntate et electione mea, sed etiam ex natura : tuus quasi vernaculus, *filius ancillæ tuæ.*—S. Augustinus per ancillam intelligit Ecclesiam : quia non sufficit hominem esse servum Dei ; sed oportet eum esse filium Ecclesiæ, ut sacrificium ejus Deo gratum esse possit.

7. *Dirupisti vincula mea...* Dixit se esse servum Dei ; nunc illam servitutem declarat, significando eam esse libertatem filiorum Dei, libertatem a vinculis veræ servitutis et captivitatis (1). Hæc autem vincula sunt quatuor, quæ a solo Deo solvi possunt : vincula corporis, vincula peccati, vincula concupiscentiæ, et demum vincula sepulcri. — *Dirupisti,* inquit, *vincula mea* ista, et libertatem tribuisti mihi omni gratitudine dignam. Quapropter *tibi sacrificabo hostiam laudis* perpetuæ ; et non amplius nomen invocabo hominum, quibus antea confidebam : sed *nomen Domini,* in quo solo vera salus est, assidue *invocabo.*

8. *Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus : in atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.*

Per modum conclusionis repetit, se vota persoluturum in conspectu omnium ; addit autem, se id facturum esse in Jerusalem et in templo : ad significandum, ut S. Augustinus monet, debere servum Dei offerre vota sua, cultum suum, et seipsum Deo, intra Ecclesiam, quæ per Jerusalem significatur.

Potest etiam referri versiculus iste ad Jerusalem cœlestem, in qua Dei servus, diruptis vinculis omnibus, et perfecta libertate filiorum gaudens, sacrificium laudis æternæ offeret Deo in conspectu omnis populi ejus jam glorificati : id est, in medio Angelorum, Sanctorum, omniumque Beatorum, supernæ civitatis civium.

(1) Qui sensui litterali inhærent, vincula ista censent esse pericula, persecutiones, angustias, quibus David velut vinculis et laqueis mortis antea tenebatur.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Credidi* pertinet 1° ad officium Passionis, ac Cœnæ Domini, nec non sanctissimi Nominis ejus; 2° ad officium Apostolorum; item 3° et Martyrum.

1° In Passione ac Cœna Domini, exhibetur hoc psalmo Christus ut princeps Martyrum: qui propter fidelitatem præstitam Patri ac Domino suo, calicem salutaris accepit, et pretiosa morte in conspectu omnis populi, in medio Jerusalem sacrificium laudis obtulit... *Tibi sacrificabo hostiam laudis; vota mea reddam in conspectu omnis populi ejus, in atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.*

In festo sancti Nominis Jesu, respicitur præcipue illud : *Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo... tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen Domini invocabo.*

2° In festis Apostolorum, Ecclesia fidem, prædicationem ac martyrium fidei Principum celebrat, quasi in eorum persona diceret : Credidi, ideo, verbum Dei per orbem locutus sum, etsi omnigenis persecutionibus lacessitus. At nihilominus, Christi amore inflammatus, ejusque nomine fretus, *calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo...*

3° In festis Martyrum, Ecclesia similiter Christi militum fidem, fideique confessionem, vincula, tormenta ac mortem pretiosam prædicat, nec non ingressum in cœlestem Jerusalem : *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis... in atriis domus Domini, in medio tui, Jerusalem.*

PSALMUS CXVI.

Laudate Dominum omnes gentes.

1. Laudate Dominum omnes gentes : laudate eum omnes populi.

2. Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus : et veritas Domini manet in æternum.

1. Laudate Dominum omnes gentes, celebrate eum omnes populi.

2. Quoniam stabilita est per Christum super nos misericordia ejus; et sic veritas promissionum Domini in effectu suo permanet in æternum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Exhortatio ad omnes populos terræ, ut Deum laudent ob redemptionem, quam humano generi, secundum promissa sua, per Christum concessit.

I. *Laudandus Deus ab omnibus populis.*
II. *Ratio cur Deo laus universalis debeatur.*

—

1. *Laudate Dominum omnes gentes : laudate eum omnes populi.*

Illæ quas alloquitur ***gentes***, sunt gentiles, seu ethnici ad fidem conversi aut convertendi; ***populi***, probabiliter intelligendi sunt judaici, seu Judæi, ex variis Israelis tribubus pariter Christi fidem amplexi. Utrumque terminum adhibendo, universalitatem humani generis in Christo coadunandam propheta significat. — Dici tamen etiam posset, ***gentes*** et ***populos*** designare duntaxat gentiles; utrumque autem nomen adhiberi, ut gentium universalitas significetur.

Digitized by Google

2. *Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: et veritas Domini manet in æternum.*

Quod ait: *Quoniam confirmata est*, intellige, invaluit *super nos misericordia ejus;* quasi diceret: Multiplicata est erga nos, homines universos, Dei misericordia, a Judæis in Gentes redundans: quæ misericordia Dei est ipsa humani generis per Christum Redemptio, et cum Deo reconciliatio.

Et veritas Domini manet in æternum: en fidelitas Dei, et promissionum ejus constantia. Quæ quidem homines universos respicit, primario tamen Judæos; ita ut sensus sit: Gentes de mera misericordia, Judæi etiam de veritate Deum laudent. — Nam *misericordia* dicitur, quando nulla intercedit promissio; *veritas*, quando præstantur quæ promissa sunt. — *Manet* autem et perdurat usque in finem mundi et in *æternum* Dei fidelitas; quia sicut promisit Christum sine fine regnaturum, ita revera regni ejus non erit finis.

Ipse Apostolus locum hunc declarat, ad Romanos (XV, 8, seq.) scribens: *Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum: gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus, Domine, et nomini tuo cantabo* (Ps. XVII, 50). *Et iterum dicit: Lætamini gentes cum plebe ejus* (Deut. XXXII, 43) (1). *Et iterum: Laudate omnes gentes Dominum, et magnificate eum omnes populi* (Ps. CXVI). — Ex quo intelligimus, prophetam hoc loco alloqui totam Ecclesiam, ex Gentibus et Judæis congregatam, eamque hortari ad laudandum Deum, eo quod misericordiam et veritatem ei exhibere non desinat.

(1) Textus ab Apostolo citatur ex versione LXX Interpretum; secundum Vulgatam enim in Deuteronomio sic legimus: *Laudate gentes populum ejus.* — Cf. tom. i, *Expositionum serie* 1, pag. 367, seq., ubi hic locus Apostoli explicatur.

—

Sensus liturgicus.

Misericordiam Dei hic celebrat Ecclesia illam, qua beatam nobis vitam promittit in æternum.

Laudate, inquit, *omnes gentes*, omnes terræ populi, Dominum: vos imprimis, qui fide jam illuminati eum clare cognoscitis, deinde etiam vos, qui adhuc in tenebris et umbra mortis sedetis, et quorum conversionem ardentibus votis a Deo postulo.

Laudate Dominum ob *misericordiam et veritatem*. Misericordia enim Domini est, quod per sanguinem Christi redemptos, ad fidem nos perduxerit; veritas autem Domini nobis data est in ipsa fide, quæ intellectum illuminando erroribus nos liberavit; et promissa dando vitæ æternæ, nos in suavissima certaque fiducia constituit : *Veritas Domini manet in æternum*.

PSALMUS CXVIII.

Beati immaculati in via.

Psalmus CXVIII est omnium longissimus, versus continens 176; adeoque psalmum LXXVII *Attendite*, qui cæteris prolixior est, et usque ad 78 versus excurrit, multum superat. Causa tantæ longitudinis, ait Bellarminus, fortasse fuit, ut populus haberet, in quo pie et cum fructu occuparetur, dum ter in anno ex omni parte Judææ ad Tabernaculum fœderis, et post tempora Salomonis, ad templum Domini in Jerusalem ascenderet. Videtur enim psalmus compositus ut in itinere caneretur; quæ circumstantia quoque explicat peculiarem hujus cantici divisionem, et ordinem alphabeticum, juvandæ memoriæ accommodatum.

Dividuntur enim centum et septuaginta sex versiculi in *octonarios* viginti duos: tot scilicet, quot sunt elementa alphabeti hebraici. Singuli autem cujusque octonarii versus in textu hebræo incipiunt ab eadem littera, quæ octonarii ordinem seu numerum indicat. Sic in octonario *aleph*, id est in primo, versus singuli, seu primæ eorum voces, incipiunt a littera *aleph*; in octonario *beth*, a littera *beth*; et sic in cæteris octonariis : quæ res in versione græca, et in latina servari non potuit.

Aliter psalmus ab Ecclesia dividitur, in sectiones nempe undecim; quarum singulæ octonarios duos, seu versiculos sexdecim continent, quæque in Officio divino ad parvas Horas recitantur : nimirum duæ ad Primam, tres ad Tertiam, et similiter tres ad Sextam atque ad Nonam. — Juxta divisionem hanc, psalmi textum cum paraphrasi distinguendum existimavimus.

Digitized by Google

Ad Primam.

SECTIO I. — *Beati immaculati.*

ALEPH.

1. Beati immaculati in via : qui ambulant in lege Domini.

1. Beati immaculati in via vitæ, ii nempe qui ambulant in lege Domini.

2. Beati qui scrutantur testimonia ejus : in toto corde exquirunt eum.

2. Beati qui scrutantur mandata ejus : et qui in toto corde exquirunt eum, ei in omnibus placere studentes ; quique proinde iniquitatem non operantur.

3. Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.

3. Non enim qui operantur iniquitatem, in viis Domini immaculatis ac beatis ambulant ; et quamvis beati videantur, vere beati nequaquam sunt.

4. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

4. Tu, Domine, jussisti mandata tua custodiri diligentissime.

5. Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.

5. Utinam ergo per te dirigantur actiones meæ ita, ut observem mandata tua.

6. Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

6. Tunc non confundar, cum respexero in omnibus ad mandata tua.

7. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia justitiæ tuæ.

7. Laudabo te recto ac puro corde, eo quod didicerim servare justissima mandata tua.

8. Justificationes tuas custodiam : non me derelinquas usquequaque.

8. Præcepta tua custodiam : tu vero ne me derelinquas omnino, ita ut ea servare non possim.

BETH.

9. In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

9. Qua ratione corrigere potest ipse adolescentior viam suam, nisi custodiendo legem tuam, Domine?

10. In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis.

10. In toto corde exquisivi te: ne permittas me recedere a mandatis tuis.

11. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

11. In corde meo abscondi tanquam pretiosas gemmas eloquia tua, ut non peccem tibi.

12. Benedictus es, Domine: doce me justificationes tuas.

12. Benedictus es et laudabilis, o benefice Domine: doce me implere justificationes tuas.

13. In labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui.

13. Labiis meis prædicavi (prædico) assidue omnia judicia seu mandata oris tui.

14. In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

14. In via mandatorum tuorum delectatus sum, sicut qui fruitur omnibus divitiis.

15. In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.

15. In mandatis tuis perpendendis et implendis me exercebo assidue; et considerabo vias tuas.

16. In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

16. In justificationibus tuis meditandis recreabor: et nunquam obliviscar sermones tuos.

SECTIO II. — *Retribue.*

GHIMEL.

17. Retribue servo tuo, vivifica me: et custodiam sermones tuos.

17. Concede hoc servo tuo, Domine, ut vivifices me Spiritu tuo ac gratia: tunc enim custodiam sermones tuos.

18. Revela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua.

18. Remove ab oculis meis velamen passionum, et considerabo mirabilia documenta atque mysteria legis tuæ.

19. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.

19. Peregrinus ego sum in hac terra: ne permittas ut desinant illuminare gressus meos mandata tua.

20. Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore.

20. Ardenti desiderio concupivit anima mea justificationes tuas, in omni tempore.

21. Increpasti superbos : maledicti qui declinant a mandatis tuis.

21. Increpasti superbos legis tuæ contemptores : maledicti sunt a te qui declinant a mandatis tuis.

22. Aufer a me opprobrium et contemptum : quia testimonia tua exquisivi.

22. Aufer a me offendiculum opprobrii et contemptus, quo impetor a superbis : quia testimonia tua exquisivi.

23. Etenim sederunt principes et adversum me loquebantur : servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.

23. Etenim sederunt principes superbi, et adversum me contemptim locuti sunt : servus autem tuus studebat intelligendis et adimplendis justificationibus tuis.

24. Nam et testimonia tua meditatio mea est : et consilium meum justificationes tuæ.

24. Nam et testimonia tua jucunda mihi exercitatio sunt : et consilium prudentissime dirigens me, justificationes tuæ.

DALETH.

25. Adhæsit pavimento anima mea : vivifica me secundum verbum tuum.

25. Adhæsit aliquando pavimento terrenarum rerum debilis anima mea : vivifica me spiritu tuo secundum promissum tuum.

26. Vias meas enuntiavi, et exaudisti me : doce me justificationes tuas.

26. Vias meas pravas humiliter confitendo enuntiavi tibi, et exaudisti me : doce me deinceps efficacius justificationes tuas.

27. Viam justificationum tuarum instrue me : et exercebor in mirabilibus tuis.

27. Viam justificationum tuarum doce me : et a te edoctus, implebo præcepta tua etiam perfectiora et mirabilia

28. Dormitavit anima mea præ tædio : confirma me in verbis tuis.

28. Alias dormitavit languens anima mea, præ tædio luctæ continuæ : confirma me, quæso, meque accende in verbis tuis implendis.

29. Viam iniquitatis amove a me : et de lege tua miserere mei.

29. Atque sic viam iniquitatis amove a me, et misericorditer mihi tribue legem tuam implere.

30. Viam veritatis elegi : judicia tua non sum oblitus.

30. Viam veritatis ut partem meam elegi; et quamvis carne gravatus, judicia tua semper præ oculis habeo.

31. Adhæsi testimoniis tuis, Domine : noli me confundere.

31 Adhæsi jam, non pavimento, sed testimoniis tuis, Domine : ne permittas me confundi.

32. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

32. Ecce viam mandatorum tuorum cucurri, cum per gratiam et charitatem tuam dilatasti, et spirituali lætitia recreasti, tædio constrictum cor meum.

Ad tertiam.

SECTIO I. — *Legem pone.*

HE.

33. Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum : et exquiram eam semper.

33. Declara mihi ac doce me, Domine, viam justificationum tuarum; et in omni actione quæram eam semper.

34. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam : et custodiam illam in toto corde meo.

34. Da mihi intellectum, ut scrutari possim legem tuam : et custodiam illam in toto corde meo.

35. Deduc me in semitam mandatorum tuorum : quia ipsam volui.

35. Deduc me perseveranter per semitam mandatorum tuorum : quia juvante gratia tua ipsam elegi.

36. Inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam.

36. Inclina cor meum in testimonia tua : et non in avaritiam, seu terrenarum rerum cupidinem.

37. Averte oculos meos ne videant vanitatem : in via tua vivifica me.

37. Averte oculos meos ne videant fallacem vanitatem : et sic in via tua vivifica ac robora me.

38. Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

38. Statue firmiter servo tuo eloquium tuæ legis, implendo eum sancto timore tuo

39. Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum : quia judicia tua jucunda.

39. Fac ne incurram opprobrium transgressionis, quod mihi unice timeo : judicia enim tua sola sunt jucunda.

40. Ecce concupivi mandata tua : in æquitate tua vivifica me.

40. Ecce concupivi servare mandata tua : pro tua æquitate et amore omnis justitiæ, vivifica me ac robora.

VAU.

41. Et veniat super me misericordia tua, Domine : salutare tuum secundum eloquium tuum.

41. Veniat mihi misericordia tua, Domine : nempe gratia tua, seu salutare auxilium tuum, secundum promissum tuum.

42. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum : quia speravi in sermonibus tuis.

42. Et exprobrantibus mihi respondebo hoc unum verbum : sperare me in sermonibus tuis.

43. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque : quia in judiciis tuis supersperavi.

43. Nec permittas unquam taceri ore meo hoc verbum verissimum : nam in judiciis, seu verbis tuis justis ac fidelissimis, multum omnino speravi.

44. Et custodiam legem tuam semper, in sæculum et in sæculum sæculi.

44. Ideoque custodiam legem tuam semper, in sæculum et in sæculum sæculi.

45. Et ambulabam in latitudine : quia mandata tua exquisivi.

45. Nimirum adjutus gratia tua, ambulabo velut via lata ac facili : quia mandata tua toto animo exquisivi.

Digitized by Google

46. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum : et non confundebar.

46 Et loquar de testimoniis tuis in ipso conspectu regum : et non confundar.

47. Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

47. Et meditabor in mandatis tuis, quæ dilexi.

48. Et levavi manus meas ad mandata tua quæ dilexi : et exercebar in justificationibus tuis.

48 Et levabo manus meas ad mandata tua, quæ dilexi, implenda : et sic omni modo exercebor in justificationibus tuis.

SECTIO II. — *Memor esto.*

ZAIN.

49. Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.

49. Memor esto verbi tui servo tuo, per quod mihi spem dedisti.

50. Hæc me consolata est in humilitate mea : quia eloquium tuum vivificavit me.

50. Ista promissio me consolata est in humiliatione atque afflictione mea : istud eloquium tuum vivificavit et confirmavit me.

51. Superbi inique agebant usquequaque : a lege autem tua non declinavi.

51. Superbi homines inique erga me egerunt omni modo : propterea autem a lege tua non declinavi.

52. Memor fui judiciorum tuorum a sæculo, Domine : et consolatus sum.

52. Memor fui judiciorum tuorum a sæculo, Domine, circa superbos et circa humiles : et consolatus sum.

53. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

53. Defectio, seu vehemens dolor tenuit me, propter peccatores derelinquentes legem tuam, quasi duriorem.

54. Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.

54. Mihi autem fons gaudii, et delectabiles sunt justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.

55. Memor fui nocte nominis tui, Domine : et custodivi legem tuam.

55 Quare semper memor fui, etiam nocte, nominis tui, Domine : et custodivi legem tuam.

56. Hæc facta est mihi : quia justificationes tuas exquisivi.

56. Hæc tota res facta est mihi, quia justificationes tuas sincere exquisivi.

HETH.

57. Portio mea, Domine : dixi, custodire legem tuam.

57. Portio mea, tu es, Domine: ideo dixi ac statui custodire legem tuam.

58. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo : miserere mei secundum eloquium tuum.

58. Deprecatus sum te ex toto corde meo, dicens : Miserere mei secundum eloquium ac promissum tuum.

59. Cogitavi vias meas : et converti pedes meos in testimonia tua.

59. Consideravi omnes actiones meas: et converti me ad agendum in omnibus secundum testimonia tua.

60. Paratus sum, et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.

60. Paratus sum, et non sum ullo obstaculo turbatus, ut custodiam mandata tua.

61. Funes peccatorum circumplexi sunt me : et legem tuam non sum oblitus.

61. Funes quidem et laquei peccatorum, hominum ac dæmonum, circumplexi sunt me: at legem tuam ideo nullatenus sum oblitus.

62. Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justificationis tuæ.

62. Imo media etiam nocte surgebam ad confitendum tibi, propter justa ac sapientissima mandata tua.

63. Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua.

63. A sceleratis refugiens, particeps et socius ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua.

64. Misericordia tua, Domine, plena est terra : justificationes tuas doce me.

64. Tu autem, Domine, cujus misericordiæ plena est terra : miserere mei, ut justificationes tuas magis magisque doceas me.

SECTIO III. — *Bonitatem fecisti.*

TETH.

65. Bonitatem fecisti cum servo tuo, Domine, secundum verbum tuum.

65. Benignitatem fecisti cum servo tuo, Domine, secundum promissum tuum.

66. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me : quia mandatis tuis credidi.

66. Similem bonitatem, et disciplinam, seu prudentiam, et scientiam doce me : quia mandatis tuis credidi et adhæsi.

67. Priusquam humiliarer ego deliqui : propterea eloquium tuum custodivi.

67. Beneficentiam exhibuisti etiam humiliando me : nam priusquam humiliarer ego deliqui ; propterea eloquium tuum diligentius custodivi.

68. Bonus es tu : et in bonitate tua doce me justificationes tuas.

68. Bonus utique es tu : et pro bonitate ista tua doce me justificationes tuas.

69. Multiplicata est super me iniquitas superborum : ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

69. Multiplicata est super me iniquitas superborum : ego autem nihilominus in toto corde meo scrutabor mandata tua.

70. Coagulatum est sicut lac cor eorum : ego vero legem tuam meditatus sum.

70 Cor eorum instar lactis coagulati incrassatum est, et ad spiritualia ineptum evasit ; ego vero corde puro legem tuam meditatus sum.

71. Bonum mihi quia humiliasti me : ut discam justificationes tuas.

71. Bonum ergo mihi quod humiliasti me, ut efficaciter discam justificationes tuas.

72. Bonum mihi lex oris tui, super millia auri et argenti.

72. Quæ justificationes, seu lex oris tui bonum mihi est, super millia pondera auri et argenti.

IOD,

73. Manus tuæ fecerunt me, et plasmaverunt me : da mihi intellectum, et discam mandata tua.

73. Summa bonitate quoque manus tuæ fecerunt me quoad animam, et plasmaverunt me quoad corpus: da mihi intellectum et discam mandata tua.

74. Qui timent te videbunt me, et lætabuntur : quia in verba tua supersperavi.

74. Tunc omnes qui timent te, videndo me propter te lætabuntur : quia in verbis tuis stabiliter speravi, quamvis pressus tribulationibus.

75. Cognovi, Domine, quia æquitas judicia tua : et in veritate tua humiliasti me.

75 Cognovi enim, Domine, quia æquissima sunt judicia tua, quamvis severa erga me ; et quod in veritate tua : i. e. secundum justitiam tuam humiliasti me.

76. Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.

76. Fiat autem misericordia tua ut consoletur me, secundum promissum tuum cuilibet servo tuo in te speranti.

77. Veniant mihi miserationes tuæ, et vivam : quia lex tua meditatio mea est.

77. Veniant mihi ubertim miserationes tuæ, et vivam vita gratiæ : veniant, inquam, quia lex tua meditatio mea est.

78. Confundantur superbi : quia injuste iniquitatem fecerunt in me : ego autem exercebor in mandatis tuis.

78. Ut sic confundantur superbi, quia injuste iniquitatem fecerunt in me : ego interim exercebor assidue in mandatis tuis.

79. Convertantur mihi timentes te, et qui noverunt testimonia tua.

79. Ex altera parte convertantur mihi, seseque mihi associent timentes te, et quicumque noverunt ac diligunt testimonia tua.

80. Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis : ut non confundar.

80. Denique beneficiis tuis culmen impone, faciendo ut fiat cor meum immaculatum in servandis mandatis tuis : ut non confundar in hoc sæculo nec in futuro.

Ad sextam.

SECTIO I. — *Defecit.*

CAPH.

81. Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi.

81. Defecit aspirando in salutare tuum auxilium, anima mea : et in verbum tuum quamvis afflictus supersperavi.

82. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes : Quando consolaberis me?

82. Defecerunt oculi mei spectando in eloquium ac promissum tuum, dicentes : Quando demum consolaberis me?

83. Quia factus sum sicut uter in pruina : justificationes tuas non sum oblitus.

83. Imo factus sum sicut uter in pruina, gelu constrictus, et suavitate gratiæ tuæ destitutus : justificationes tamen tuas non sum oblitus.

84. Quot sunt dies servi tui : quando facies de persequentibus me judicium?

84. Quot sunt dies afflictionis servi tui adhuc futuri? Quando facies de persequentibus me judicium?

85. Narraverunt mihi iniqui fabulationes : sed non ut lex tua.

85. Ecce primum fallaciter narraverunt mihi iniqui fabulationes, speciosas quidem, sed non ut lex tua.

86. Omnia mandata tua veritas : inique persecuti sunt me, adjuva me.

86. Omnia enim mandata tua sunt veritas et æquitas. Hinc inique et violenter persecuti sunt me : tu, adjuva me.

87. Paulo minus consummaverunt me in terra : ego autem non dereliqui mandata tua.

87. Nam fere perdiderunt me prosternendo me in terram : ego autem perstiti, nec dereliqui mandata tua.

88. Secundum misericordiam tuam vivifica me : et custodiam testimonia oris tui.

88. Ergo secundum misericordiam tuam vivifica me spiritu tuo potenti; et invicte custodiam testimonia oris tui.

LAMED.

89. In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cœlo.

89. In æternum, Domine, verbum tuum permanet efficax in cœlo: i. e. cœli verbo tuo sunt stabiles in perpetuum.

90. In generationem et generationem veritas tua: fundasti terram et permanet.

90 Similiter in generationem et generationem veritas tua permanet in terra: sicut permanet stabilis ipsa terra quam verbo tuo fundasti.

91. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi.

91. Sic etiam ordinatione verbi tui perseverat dies in suo cursu et in sua pulchritudine: quoniam omnia serviunt ac obediunt tibi; et quidem ita ut secus omnia perirent. Similiter obedientia legi tuæ est firmitas hominis.

92. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea.

92. Ideo nisi lex tua meditatio mea fuisset, jamjam periissem in humilitate, i. e. in afflictione mea.

93. In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.

93 In æternum ergo non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti et corroborasti me.

94. Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi.

94. Tuus sum ego, salvum fac me servum tuum: quoniam justificationes tuas exquisivi.

95. Me exspectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi.

95. Me exspectaverunt peccatores ut perderent me: sed testimonia tua intelligens, invictus permansi.

96. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

96. Omnis enim etiam consummati boni in hoc mundo, vidi finem brevi futurum: solum mandatum tuum est bonum quoddam latissimum, adeoque interminabile.

SECTIO II. — *Quomodo dilexi.*

MEM.

97. Quomodo dilexi legem tuam, Domine? tota die meditatio mea est.

98. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo : quia in æternum mihi est.

99. Super omnes docentes me intellexi : quia testimonia tua meditatio mea est.

100. Super senes intellexi : quia mandata tua quæsivi.

101. Ab omni via mala prohibui pedes meos : ut custodiam verba tua.

102. A judiciis tuis non declinavi : quia tu legem posuisti mihi.

103. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua! super mel ori meo.

104. A mandatis tuis intellexi : propterea odivi omnem viam iniquitatis.

97. Quomodo et quam ardenter dilexi legem tuam, Domine! tota die meditatio mea est.

98. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo : quia in æternum, jugiter, ante oculos mihi est.

99. Super omnes docentes me intellexi et sapui : quia testimonia tua meditatio mea sunt.

100. Super senes intellexi : quia mandata tua quæsivi.

101. Sic a te edoctus ab omni via mala aut periculosa prohibui pedes meos : ut custodiam indeclinabiliter verba tua.

102. A judiciis tuis minime declinavi, quia tu legem tuam posuisti mihi in mente et corde, ut lumen et cibum animæ meæ.

103. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua! vere dulcia super mel ori meo.

104. Ex mandatis tuis intellexi quænam sit vera suavitas, quodnam verum bonum : propterea odivi omnem viam iniquitatis.

NUN.

105. Lucerna pedibus meis verbum tuum : et lumen semitis meis.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.

106. Juravi, et statui custodire judicia justitiæ tuæ.

107. Humiliatus sum usquequaque, Domine: vivifica me secundum verbum tuum.

108. Voluntaria oris mei beneplacita fac, Domine: et judicia tua doce me.

109. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus.

110. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi.

111. Hæreditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt.

112. Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.

106. Ideo juravi, et statui custodire justissima mandata tua.

107. Humiliatus et vexatus sum usquequaque, Domine: vivifica et conforta me secundum promissionem tuam.

108. Voluntaria ac spontanea vota et postulata oris mei, tibi, Domine, beneplacita sint: et perseveranter judicia tua doce me. — Tunc enim proposita mea servabo, et dicere potero:

109. Vita mea in continuo versatur discrimine, nihilominus legem tuam non sum oblitus.

110. Posuerunt peccatores, animæ meæ hostes, laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi.

111. Ut portionem meam elegi in æternum testimonia tua: quia hæc sola exultatio cordis mei sunt.

112. Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas jugiter et in æternum: propter retributionem æternæ mercedis.

SECTIO III. — *Iniquos odio habui.*

SAMECH.

113. Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi.

114. Adjutor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi.

113. Iniquos odio habui, non ratione personarum, sed quia legem tuam dilexi.

114. Adjutor et protector meus contra eorum tentationes es tu: et sollicitatus molitionibus eorum, in verbum tuum magis speravi.

115. Declinate a me, maligni : et scrutabor mandata Dei mei.

115. Declinate a me, maligni ; nihil vobiscum commune volo : sic enim libere scrutabor mandata Dei mei.

116. Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam : et non confundas me ab exspectatione mea.

116. Tu, Domine, suscipe et protege me secundum eloquium tuum, et in omni periculo incolumis vivam : neque confundas me ab exspectatione et spe mea in te.

117. Adjuva me, et salvus ero : et meditabor in justificationibus tuis semper.

117. Adjuva me, et salvus ero : atque sine impedimento meditabor in justificationibus tuis semper.

118. Sprevisti omnes discedentes a judiciis tuis : quia injusta cogitatio eorum.

118. Merito aversor consortium improborum, nam et tu sprevisti omnes discedentes a judiciis tuis, quia injusta et perversa est cogitatio eorum.

119. Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ : ideo dilexi testimonia tua.

119. Et ego sicut tu, contemptibiles reputavi, et quasi scoriam, omnes peccatores terræ : ideo dilexi testimonia tua.

120. Confige timore tuo carnes meas : a judiciis enim tuis timui.

120. Ne autem ab eis recedam, confige timore tuo velut clavis carnem meam ejusque cupiditates, eamque affige legi tuæ : a judiciis enim tuis justisque pœnis timui.

AIN.

121. Feci judicium et justitiam : non tradas me calumniantibus me.

121. Feci judicium et justitiam erga proximum, jus suum cuique reddendo : ne permittas me a calumniatoribus injuste vexari

122. Suscipe servum tuum in bonum : non calumnientur me superbi.

122. Suscipe servum tuum ut bene mihi sit et bene agam : non calumnientur me, saltem non habeant justam calumniandi me causam superbi, sive homines, sive dæmones.

123. Oculi mei defecerunt in salutare tuum : et in eloquium justitiæ tuæ.

123. Oculi mei defecerunt respiciendo in salutare tuum, quod a cœlo exspecto; et in eloquium justæ ac fidelissimæ promissionis tuæ.

124. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam : et justificationes tuas doce me.

124. Fac igitur cum servo tuo secundum misericordiam tuam : et justificationes tuas doce me.

125. Servus tuus sum ego : da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.

125 Servus enim tuus sum ego, non tantum natura, sed etiam electione mea : da mihi intellectum ut sciam practice testimonia tua.

126. Tempus faciendi, Domine : dissipaverunt legem tuam.

126. Tempus faciendi Domine, et liberandi me a superbis; nam pessumdederunt peccando legem tuam.

127. Ideo dilexi mandata tua, super aurum et topazion.

127. At ideo ego accensus zelo, magis dilexi mandata tua, et quidem super aurum et topazion.

128. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar : omnem viam iniquam odio habui.

128. Propterea secundum omnia mandata tua recte incessi : viam iniquam et non rectam odio habui.

Ad Nonam.

SECTIO I. — *Mirabilia.*

PHE.

129. Mirabilia testimonia tua : ideo scrutata est ea anima mea.

129. Mirabilia testimonia tua cuncta, tum cæremonialia, tum judicialia, tum moralia : ideo ea scrutatus sum ex animo.

130. Declaratio sermonum tuorum illuminat : et intellectum dat parvulis.

130. Declaratio seu explicatio sermonum tuorum mentes illuminat, et intellectum dat parvulis spiritu.

131. Os meum aperui, et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

131. Os meum aperui, et suspirando attraxi spiritum, præ legis tuæ desiderio.

132. Aspice in me, et miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum.

132. Aspice in me, et miserere mei, secundum judicium ac morem quo uteris erga diligentes te.

133. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis injustitia.

133. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum rectissimum: et non dominetur in me ulla injustitia.

134. Redime me a calumniis hominum, ut custodiam mandata tua.

134. Libera me a calumniis hominum, ut animo tranquillo custodiam mandata tua.

135. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me justificationes tuas.

135. Faciem tuam favorabilem ostende servo tuo: et doce me justificationes tuas custodire.

136. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

136. Nam rivos lacrymarum effuderunt oculi mei: quia oculi mei, vel homines, hanc legem tuam non custodierunt.

SADE.

137. Justus es, Domine: et rectum judicium tuum.

137. Justus es essentialiter, Domine, et ideo essentialiter rectum est omne judicium ac mandatum tuum.

138. Mandasti justitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis.

138. Ideo quoque absolute et rigorose servanda mandasti testimonia tua, quæ sunt ipsa justitia et veritas.

139. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei.

139. Propterea tabesco, consumor zelo et indignatione: quia inimici mei, omnesque impii, obliti sunt sanctissima verba tua.

140. Ignitum eloquium tuum vehementer : et servus tuus dilexit illud.

140 Igne purificatum, adeoque purissimum est eloquium tuum : propterea servus tuus dilexit illud.

141. Adolescentulus sum ego et contemptus : justificationes tuas non sum oblitus.

141. Equidem adolescentulus sum, id est, parvulus, abjectus et contemptus oculis hominum : at justificationes tuas non sum oblitus. et hæc magnitudo mea est.

142. Justitia tua, justitia in æternum : et lex tua, veritas.

142. Nam justitia tua, in æternum erit justitia eadem ac immutabilis : et lex tua est veritas, nihil falsi continens, sive in dogmatibus, sive in præceptis, sive in promissionibus aut comminationibus.

143. Tribulatio et angustia invenerunt me : mandata tua meditatio mea est.

143. Tribulatio et angustia invenerunt me : tunc autem præcipue mandata tua meditatio mea sunt.

144. Æquitas testimonia tua in æternum : intellectum da mihi et vivam.

144. Considero enim, testimonia tua esse justitiam, sive in se, sive in fructu suo æternam : magis magisque da mihi intellectum eorum, ut vere vivam.

SECTIO II. — *Clamavi.*

COPH.

145. Clamavi in toto corde meo, exaudi me, Domine : justificationes tuas requiram.

145. Clamavi, ardenti desiderio gratiam tuam postulans : exaudi me, Domine, et justificationes tuas studiosius requiram.

146. Clamavi ad te, salvum me fac : ut custodiam mandata tua.

146. Clamavi ad te, dicens : Salvum me fac, salvificam gratiam dando : ut custodiam mandata tua.

147. Præveni in maturitate, et clamavi : quia in verba tua supersperavi.

147. Præveni mature tempus surgendi, et clamavi orando : quia in verba tua super omnia obstacula speravi.

Digitized by Google

148. Prævenerunt oculi mei ad te diluculo : ut meditarer eloquia tua.

148. Prævenerunt oculi mei tempus suum, ad te diluculo aperti : ut meditarer eloquia tua.

149. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam, Domine : et secundum judicium tuum vivifica me.

149. Audi me secundum misericordiam tuam, Domine : et secundum judicium ac morem tuum, quo reddis quæ promisisti, vitam corporis animæque mihi custodi.

150. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati : a lege autem tua longe facti sunt.

150. Appropinquaverunt et adhæserunt iniquitati, qui persequuntur me : ideoque a lege tua longe facti sunt.

151. Prope es tu, Domine : et omnes viæ tuæ veritas.

151. At prope es tu, Domine, ipsis, sicut omnibus aliis : et omnes operationes tuæ sunt veritas, qua statuta supplicia, vel præmia, et auxilia præstabis.

152. Initio cognovi de testimoniis tuis : quia in æternum fundasti ea.

152. Ab initio id cognovi de testimoniis tuis : quod in æternum constituisti ea, ut in perpetuum serventur ab omnibus.

RES.

153. Vide humilitatem meam, et eripe me : quia legem tuam non sum oblitus.

153. Vide miseriam meam, et ex ea libera me : quia legem tuam, licet non perfecte custodiam, tamen non sum oblitus.

154. Judica judicium meum, et redime me : propter eloquium tuum vivifica me.

154. Judica causam meam, et libera me : propter eloquium ac promissum tuum vivifica me.

155. Longe a peccatoribus salus : quia justificationes tuas non exquisierunt.

155. Longe a peccatoribus salus tua : quia justificationes tuas non exquisierunt.

156. Misericordiæ tuæ multæ, Domine : secundum judicium tuum vivifica me.

156. E contra, justis misericordiæ tuæ multæ, Domine : itaque secundum judicium ac morem misericordiæ tuæ vivifica me.

157. Multi qui persequuntur me, et tribulant me : a testimoniis tuis non declinavi.

157. Multi sunt qui persequuntur me et tribulant me, sive homines sive dæmones : tamen a testimoniis tuis non declinavi.

158. Vidi prævaricantes, et tabescebam : quia eloquia tua non custodierunt.

158. Sed dum vidi ipsos prævaricantes, contabui zelo exardescens : quia eloquia tua non custodierunt.

159. Vide quoniam mandata tua dilexi, Domine : in misericordia tua vivifica me.

159. Hinc vide, Domine, quod mandata tua dilexi : et pro misericordia tua vivifica me. — Vivificabis autem, nam

160. Principium verborum tuorum, veritas : in æternum omnia judicia justitiæ tuæ.

160. Principium verborum tuorum veritas, ideoque indefectibilia sunt præcepta tua, et certissima tua promissa : ideoque in æternum sese extendunt omnia statuta sanctissimæ legis tuæ.

SECTIO III. — *Principes.*

SIN.

161. Principes persecuti sunt me gratis : et a verbis tuis formidavit cor meum.

161. Principes mundi et tenebrarum persecuti sunt me immerito : at, non ipsos, sed verba tua ac te, Domine, timuit cor meum.

162. Lætabor ego super eloquia tua : sicut qui invenit spolia multa.

162. Imo lætabor ego propter eloquia tua : sicut victor qui invenit spolia multa.

163. Iniquitatem odio habui, et abominatus sum : legem autem tuam dilexi.

163. Proinde iniquitatem omnem odio habui, et abominatus sum : legem autem tuam ex toto corde dilexi.

Digitized by Google

164. Septies in die laudem dixi tibi, super judicia justitiæ tuæ.

164. Ideo sæpius in die laudem dixi tibi, propter justissima judicia ac mandata tua.

165. Pax multa diligentibus legem tuam : et non est illis scandalum.

165. Laus enim tibi est, quod felicitas multa detur diligentibus legem tuam; nec ullum sit illis offendiculum, cum omnia cooperentur in bonum.

166. Exspectabam salutare tuum, Domine : et mandata tua dilexi.

166. Cujus pacis fontem exspectavi, salutare illud tuum in lege promissum : et eo ardentius mandata tua dilexi.

167. Custodivit anima mea testimonia tua : et dilexit ea vehementer.

167. Atque custodivi ex animo testimonia tua, et dilexi ea vehementer.

168. Servavi mandata tua et testimonia tua : quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

168. Servavi autem efficaciter mandata tua et testimonia tua : quia omnes actiones meas oculis tuis apertas esse scio, adeoque in præsentia tua ambulo.

TAU.

169. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine : juxta eloquium tuum da mihi intellectum.

169. Appropinquet igitur, Domine, oratio mea tibi et conspectui tuo : juxta promissum tuum, da mihi intellectum legis tuæ.

170. Intret postulatio mea in conspectu tuo : secundum eloquium tuum eripe me.

170. Intret postulatio mea in præsentiam tuam, ut respiciatur a te : secundum idem eloquium tuum eripe me a peccatis et peccandi periculis

171. Eructabunt labia mea hymnum : cum docueris me justificationes tuas.

171. Eructabunt tibi labia mea hymnum : cum docueris me servare justificationes tuas.

172. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum : quia omnia mandata tua æquitas.

172. Prædicabit lingua mea eloquium legis tuæ, et dicam : quia omnia mandata tua sunt æquitas.

Digitized by Google

173. Fiat manus tua ut salvet me : quoniam mandata tua elegi.

173. Adsit igitur mihi potentia tua salvifica : quoniam mandata tua elegi.

174. Concupivi salutare tuum, Domine : et lex tua meditatio mea est.

174. Imo concupivi salutare tuum, in lege et quidem servantibus legem promissum : unde et lex tua jugis meditatio mea est.

175. Vivet anima mea, et laudabit te : et judicia tua adjuvabunt me.

175. Illud salutare adepta vivet anima mea, et semper laudabit te : et mandata tua ad beatum illum effectum adjuvabunt ac perducent me.

176. Erravi sicut ovis quæ periit : quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

176. Equidem erravi in deserto hujus vitæ, sicut ovis quæ periit : quære servum tuum et deduc ad æternum ovile, quia legem tuam non sum oblitus.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus centesimus decimus octavus hymnus est divinæ legis : celebrat enim propheta legem Domini, seu potius amorem legis ; amorem, inquam, ejusdem efficacem seu practicum, exponendo hæc duo : 1° quare, et 2° quomodo lex sancta diligenda sit.

Hæc autem duo non successive, sed fere simul et permixtim explicat : unum quidem, afferendo varia motiva, ut excellentiam legis, ejusque necessitatem, jucunditatem, utilitatem ac fructus indicet ; alterum vero, exprimendo cordis sui affectus atque actus, amoris nempe, fortitudinis, fiduciæ et precationis, quibus perfectus divinæ legis amor continetur.

Hinc psalmus est veluti manifestatio quædam cordis humani, per Spiritum sanctum respectu legis divinæ perfecte dispositi. Scilicet anima prophetæ, Spiritu sancto suggerente sensus suos eloquitur, et eloquendo aliis insinuat.

Hinc intelligitur singularis quædam hujus psalmi utilitas ; cui si addatur longitudo ejus, pulchritudo et jucunditas, facile patebit, hunc inter reliquos psalterii cantus præstantia emi-

Digitized by Google

nere. Est enim, inquit Ghesquierus (1) ex mente Patrum, veluti meridianus sol, qui puri luminis radios spargens, suavissimo calore cor hominis fovet, imo ardore divino accendit; ut ipse in via mandatorum Dei, quæ sola ad veram beatitudinem conducit, vel inconcusse ambulare pergat; vel, si forte ex humano errore, ab ea tantisper diverterit, in eam regredi festinet, eique constanter insistat.

Divisio. — Ad divisionem psalmi, seu ad sensus distinctionem quod attinet, id generatim dici potest, sensum aliquatenus respondere divisionibus, secundum ordinem Horarum canonicarum supra in textu indicatis. — Et quidem sectiones *ad Primam*, magis accommodatæ videntur juniori ætati, atque animæ in viam divinæ legis primum ingredienti; — *ad Tertiam*, progredienti, et fraudibus expositæ; — *ad Sextam*, luctanti, et tribulationibus obnoxiæ; — *ad Nonam* demum, animæ perfectiori jam et triumpho proximæ.

Quilibet *octonarius* propriam aliquam considerationem, vel affectum, aut petitionem, vel hæc simul conjuncta continet, quæ velut proprium ejus argumentum constituunt; prout infra indicabitur.

—

Adnotationes generales.

Antequam textum per *octonarios* singulos dilucidemus, quædam in genere præmittenda sunt, quæ vel ad verba synonyma *legis*, vel ad alia frequentiora vocabula pertinent.

I. — Imprimis ad textus intelligentiam juvabit animadvertisse, legem Dei hic multa nominum varietate designari. In singulis enim fere versibus occurrit unum ex hisce synonymis: ***Domini lex, eloquia, verba, sermones, mandata, præcepta, testimonia, viæ, justificationes, judicia, justitia et æquitas, judicia justitiæ, veritas.*** Quæ quidem verba, etsi non eamdem omnino significationem continent; hic tamen promiscue pro synonymis usurpantur.

Lex generica vox est, omnia quæ Deus homini quomodocumque imperavit complectens; potissimum sensu litterali,

(1) *Psalmi, philologice ac paraphrastice expositi.*

legem scriptam designat per Moysen datam; spirituali autem, legem evangelicam.

Eadem lex dicitur *Dei eloquium, verbum, sermo:* quia revera non hominum sed Dei verba continet, quæ Deus populo suo per prophetas loqui dignatus est.

Verbum tamen *Dei* non est solum *præceptivum:* seu non solum præcepta complectitur; sed etiam promissiones, minas, institutiones, mysteria. Quare *Dei verbum* non semper in psalmo nostro significat legem, aut doctrinam; sed sæpe etiam simplex *promissum*: præsertim ubi adjungitur particula *secundum*. Et generatim illud, *secundum verbum, secundum eloquium tuum*, significat secundum promissum tuum; non datur fortassis nisi unica exceptio, versu nimirum 133: *Gressus meos dirige secundum eloquium tuum ;* ubi illud *secundum eloquium tuum* significat *secundum legem tuam*.

Lex dicitur deinde, *testimonium Dei*, quia testificatur nobis Dei voluntatem.

Dicitur *mandatum, præceptum Dei:* quia articulis, seu distinctis mandatis constat, quæ cultum et amorem Dei, proximique dilectionem præscribunt.

Dicitur *via, semita Dei:* quia tanquam via nobis a Deo signata est, qua in itinere vitæ ambulando, ad terminum nostrum, nempe beatitudinem perveniamus; estque via quædam recta et munda, ut in versiculo primo insinuatur.

Dicitur *justificatio*, quia justificat observatores suos, id est, justiores facit; juxta illud Apostoli: *Factores legis justificabuntur* (Rom. II, 13).—Dictum est, *justiores* eos fieri qui legem observant : quia gratiæ cooperantes merentur justitiæ augmentum; prima autem justificatio, qua ex peccatoribus efficimur justi, non legis observantiæ, sed soli gratiæ debetur, dicente eodem Apostolo : *Si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est.* Gal. II, 21.

Dicitur *judicium, judicia oris Dei:* quia legis præcepta sunt quædam agendi regulæ, quas Deus nobis convenientes judicavit; sive quædam decreta, quæ Deus ipse judicavit esse rectissima.

Dicitur *justitia* vel *æquitas*, quia lex est regula, justitiam et æquitatem continens; vel etiam, quia lex est ipsa justitia,

seu expressio ipsius ordinis justitiæ. Ex hoc principio S. Thomas colligit, legem decalogi esse omnino indispensabilem, quia continet ipsum ordinem justitiæ: quomodo si quis juberet ut nullus peccet, vel ut nemo sit iniquus, lex esset omnino indispensabilis; quia dari non potest casus, in quo peccare liceat vel iniquum esse (1. 2, q. 100, a. 8).

Dicitur *judicium justitiæ*, quia continet judicia ac decreta justissima.

Dicitur *veritas*, quia nihil falsi continet; quia est ipsa veritas practica, seu enuntiatio ejus; et quia promissiones atque comminationes, quas lex continet, certissime implebuntur.

Variis quoque comparationibus proprietates legis declarantur, præcipue tribus: auri, mellis et luminis, quibus legis pretium, suavitas et veritas designatur; nec non veræ divitiæ, vera delectatio, vera sapientia, quas legis observantia animabus præstat.

II. — Secundo, præter synonyma, legem Domini significantia, alia quædam verba quæ frequentius recurrunt, proderit prævie huc afferre et explicare.

Doceri legem Dei, eam *discere, cognoscere, intelligere, intellectum ejus accipere*... non speculativam notitiam indicant, sed practicam ; ac talem, quæ non modo mentem illuminet, sed simul etiam voluntatem suaviter moveat ad legem amandam et implendam. Quo sensu alibi dicitur: *Doce me facere voluntatem tuam*. Ps. CXLII.

Exerceri in Dei mandatis, est, vi vocis hebraicæ, meditari, seu mente, cogitatione et consideratione in iis occupari; ita ut illud : *In mandatis tuis exercebor*, et : *Considerabo vias tuas* (versu 15), idem fere significent.

Meditari in Dei mandatis, est in iis delectari, iisque decantandis suaviter recreari.

Vivificare, vivere, de vita gratiæ intelligenda sunt; præcipue de gratia actuali, quæ animam illuminat, excitat et corroborat ad bonum.

Superbi, principes, persequentes, inimici, calumniatores, iniqui, peccatores, synonyma fere sunt ; et designant varia ratione Davidis inimicos atque adversarios, sed cum respectu ad observationem divinæ legis : quatenus nempe impedirent

ipsum in via bona, vel vi aut seductione ab ea retrahere conarentur. — Dicuntur *superbi*, quia contra Dei legem sese extollunt; *principes*, quia potentes, etc. — Sensu altiore designant varios animæ hostes, visibiles et invisibiles, fraudulentos et violentos: de quibus liberationem aut triumphum petimus, eodem fere sensu ac in oratione Dominica: *Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo.*

Humilitas sumitur pro afflictione, calamitate, oppressione.

Supersperare plus dicit quam *sperare*, et spem significat firmissimam, omnique difficultate superiorem; quo fere sensu Apostolus de Abrahamo scribit: *Qui contra spem in spem credidit.* Rom. IV, 18.

Adnotationes particulares.

Ad Primam.

Octonarius 1. *Beati.*

Considerationem exhibet propheta, quam sequitur affectus et oratio.—Finem legis proponit, beatitudinem. Via, inquit, ad beatitudinem, lex Domini est. Ideo hanc tu, Domine, constituisti immutabiliter, et ego servare cupio ardenter: da mihi, quæso, gratiæ tuæ auxilium.

1. *Beati immaculati in via*... Sensus est: Beati erunt æterna felicitate, et nunc etiam beati jam sunt, i. e., læti et quieti corde, illi qui vivunt sine macula peccati, eo quod ambulent in lege Domini. — Scilicet vir justus, jam in hac vita, maximam obtinet veræ felicitatis partem. Nam vere beatus est, qui habet quidquid vult, et nihil mali vult: justus autem solus nihil mali vult, et habet quidquid cupit, cum solum Deum ejusque voluntatem implere cupiat. — Illud *immaculati*, non significat carentiam omnis peccati, etiam venialis; sic enim nulli essent in hac vita immaculati; sed significat carentiam omnis peccati mortalis, quod solum proprie inducit intrinsecam maculam, seu corruptionem instar mortis, in animam.

3. *Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.* Declarat a contrario id, quod prioribus versibus

significavit, quasi diceret: Beati illi, et quidem soli, qui recedunt a peccatis, et ambulant in via Domini: peccatores enim quicumque sint, sicut non in viis Domini, ita neque in viis beatitudinis ambulant.

7. *Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia justitiæ tuæ.* Sensus est quasi dicat: Gratias agam tibi corde recto, menteque sincera, eo quod gratia tua juvante, didicerim justissimas leges tuas.

8. *Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque:* id est, noli derelinquere me omnino, subtracta gratia tua efficaci; da mihi semper saltem gratiam efficacem orationis.

AD PRIMAM, octonarius 2. *In quo corrigit.*

Consideratio cum affectu. — Lex est regula, hominem ab ipsa adolescentia dirigens; ideo ingenti amore, omnibusque animæ potentiis eam amplector.

10. *Ne repellas me a mandatis tuis:* id est, ne deseras me, subtrahendo gratiam tuam; alioquin idem esset ac si ab impletione mandatorum me repelleres; cum sine auxilio gratiæ tuæ ea servare non possim. — Simili sensu dicit infra, versu 31: *Noli me confundere,* quod nempe faceres, si auxilio tuo me destitueres.

AD PRIMAM, octonarius 3. *Retribue servo tuo.*

Oratio. — Concede, Domine, servo tuo spiritualem animæ vitam, quæ me illuminet, me roboret, meque disponat ad humilitatem amandam, et ad tolerandos contemptus improborum.

18. *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua:* id est, tolle per infusionem luminis tui velamen passionum ab oculis mentis meæ; et tunc, oculo interiori purificato, considerabo mirabilem æquitatem, sapientiam, utilitatem, legis tuæ, et mirabilia mysteria in ea recondita.

22. *Aufer a me opprobrium et contemptum.* De contemptu loquitur, quem a superbis propter studium divinæ legis

sustinet. Dupliciter tamen ejus verba intelligi possunt: primo sensu, petit ut liberetur ab opprobriis, quatenus hæc impedimento sibi sunt in via Dei; — altero sensu, prædicit quod futurum est, quasi sic loqueretur : Tempus erit, Domine, cum auferes a me opprobrium et contemptum, ut in superbos inobedientes rejicias. Etenim, ut Augustinus monet, eæ quæ in psalmis imprecationes esse videntur, prædictiones sunt, per modum imprecationum prolatæ.

AD PRIMAM, octonarius 4. *Adhæsit pavimento.*

Confessio infirmitatis suæ, cum petitione remedii. — Velut in terra, inquit, jacet anima mea, ad res terrenas pronissima, ad cœlestia torpens : vi gratiæ tuæ, quæso, eam sublева, confirma, et inflamma.

25. *Adhæsit pavimento* (id est, terræ, hebraice *pulveri*) *anima mea : vivifica me, secundum verbum tuum.* Expositio datur duplex. Prima : appropinquavit pulveri vita mea, mortique proximus sum, urgentibus me persecutionibus; itaque conserva mihi vitam, tu Domine, secundum promissa tua. — Expositio altera et melior : Adhæret terræ, rebusque terrenis per carnales affectus anima mea : da mihi, Domine, vitam conformem legi tuæ, ut adhærendo tibi per spirituales affectus, spiritualis homo efficiar.

28. *Dormitavit anima mea præ tædio : confirma me in verbis tuis.* Sensus est : Præ tædio continuæ luctæ adversus carnem sustinendæ, tepidior et velut dormitans facta est anima mea; tu, Domine, in præceptis tuis sectandis confirma me, addito fervore gratiæ et charitatis tuæ.

Ad Tertiam.

Octonarius 1. *Legem pone.*

Oratio. — Doce me, inquit, Domine, constanter sequi viam justificationum tuarum, illuminando intellectum, inclinando cor meum, confirmando gressus meos vigore gratiæ.

33. *Legem pone mihi...* hebraice dicitur uno verbo, HORANI, id est, doce me,nempe mandata tua; ita ut latina periphrasis, *legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum,* nec non græca, *νομοθέτησον*, hunc habeat sensum : Pone mihi in corde, Domine, tanquam legem quam unice sequar, viam mandatorum tuorum.

36. *Inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam :* chaldaice *in mammona*, i. e. in pecuniam. — Inclinat Deus in testimonia sua et ad bonum, *efficienter*, per gratiam suam id nobiscum operando; inclinat vero in avaritiam et ad malum, *deficienter* et negative, subducendo gratiam efficacem.

37. *Averte oculos meos ne videant vanitatem :* id est, ne videant, ad æstimandum aut ad concupiscendum, res temporales. Vanitas enim dicitur id omne quod inutile et fluxum est : cujusmodi sunt omnia quæ in hac vita speciosa atque jucunda videntur.

38. *Statue servo tuo eloquium tuum in timore tuo :* id est, stabilire, confirmare digneris in me legem tuam per sanctum tui timorem. — Petitur hic sanatio instabilitatis, gratia perseverantiæ.

39. *Amputa opprobrium meum...* id est,aufer a me probrum peccati; *quod suspicatus sum :* id est, quod timui, nempe quod unicum dedecus timeo.

AD TERTIAM, octonarius 2. *Et veniat.*

Oratio spectans ad misericordiam. — Misericordissima gratia tua, Domine, in me descendat, ut legem tuam corde, ore, mente et opere custodiam atque manifestem.

45. *Et ambulabam in latitudine...* id est, veniente misericordia Domini super me, gratia ejus juvante me, jam non ambulabam in angustiis timoris, sed in latitudine dilectionis : scilicet libenter, magnoque cordis affectu legem servabam. — Hoc versu et tribus sequentibus, propheta per partes explicat, quæ sit perpetua illa legis custodia, quam præcedenti versiculo 44 promisit, dicens : *Et custodiam legem tuam semper, in sæculum, et in sæculum sæculi;* testaturque

se corde, verbo, mente et opere in lege Domini semper futurum : *ambulabam, loquebar, meditabar, levavi manus, exercebar in justificationibus tuis;* etenim in hebraico textu hæc omnia dicuntur in futuro : *ambulabo, loquar*, etc.

AD TERTIAM, octonarius 3. *Memor esto.*

Oratio et affectus, cum respectu ad æternam retributionem. — Promissæ retributionis spe a te, Domine, repletus, opportunam consolationem et constantiam inveni in custodia legis tuæ.

49. *Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.* —Quæritur de quanam promissione hic sermo sit? — 1° Sunt qui sensum restringunt ad promissionem particularem, Davidi factam ministerio Nathan prophetæ. — 2° Alii melius, extendunt ad promissionem generalem, qua Deus pollicitus est, salutem se daturum omnibus qui custodierint mandata sua. Orat psalmista, inquit Bellarminus, in sua et aliorum fidelium persona, ut Dominus impleat quod promisit servo suo Abraham, et in illo omnibus filiis ejus, dicens : *Ambula coram me, et esto perfectus* (Gen. XVII, 1); — *Ego ero merces tua magna nimis.* Gen. XV, 1.

50. *Hæc me consolata est...* intellige, istud, hæc res, hæc promissio consolata est me. Hebræorum more ponitur femineum genus pro neutro. — Idem fere occurrit infra, versu 56 : *Hæc facta est mihi*, quod significat : Hoc, nempe quod dixi, ut promissiones Dei considerarem, spem inde conciperem, aliaque bona obtinerem; hoc totum mihi evenit *quia justificationes tuas exquisivi.* Omnia scilicet ad legem Dei servandam refert, tanquam ad fontem omnis boni.

52. *Memor fui judiciorum tuorum a sæculo, Domine, et consolatus sum.* — Judicia hic non sumuntur pro præceptis; sed pro præmiis ac pœnis, Dei judicio decernendis; et sensus est : In humiliatione et contemptu memor fui judiciorum, quæ ab initio sæculi exercuisti, Domine, exaltans humiles, deprimens superbos, reddens custodientibus legem tuam præmia magna, prævaricatoribus autem magna supplicia :

atque hinc hausi in omni tribulatione mea magnum solatium.

AD TERTIAM, octonarius 4. *Portio mea, Domine.*

Oratio et affectus animæ, Dominum tanquam portionem suam aspicientis. — Portio mea tu es, Domine; ideo legem tuam, non obstantibus quibusvis impedimentis, custodiam : tu vero adjuva me.

61. *Funes peccatorum circumplexi sunt me...* id est, laquei, sive retia variarum tentationum, quæ a peccatoribus hominibus vel dæmonibus tendi solent, circumdederunt me : et tamen a lege tua recordanda et implenda impedire me non potuerunt.

63. *Particeps* (i. e. socius) *ego sum omnium timentium te.* — Expositio datur duplex : 1° Cum justis ac bonis soleo me conjungere, recedens a consortio malorum; — 2° melius : Conjungor cum omnibus justis, in communione bonorum omnium ac gratiarum spiritualium. Scilicet omnes justi in Domino, qui communis est portio eorum, colligantur tanquam membra viva in unum corpus, glutino charitatis, quæ facit omnia communia.

AD TERTIAM, octonarius 5. *Bonitatem fecisti.*

Oratio, cum respectu ad Dei bonitatem. — Semper, Domine, bonitatem exhibuisti mihi : da mihi bonitatem tuam imitari; simul autem concede mihi prudentiam et scientiam, quæ necessariæ mihi sunt.

66. *Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me...* id est, tum benignitatem beneficam, tum sapientiam ac prudentiam, tum intelligentiam veritatum quæ lege continentur. Hæc tria, inquit Bellarminus, propheta postulat a Deo, tanquam dona ad custodiendam legem necessaria; eorumque neccessitatem ex effectibus ostendit.

67. *Priusquam humiliarer ego deliqui : propterea eloquium tuum custodivi.* Propheta humiliter fatetur, se tribulationem

meruisse; simulque sapienter agnoscit, eam a Deo optimo tanquam utilem castigationem sibi esse inflictam.

70. *Coagulatum est sicut lac cor eorum...* id est, pinguefactum, incrassatum præ adipe : in hebræo enim legitur *adeps* pro *lacte*. Sensus autem est, obtusum esse cor seu mentem impiorum, ne verba Dei intelligant, neque iis delectentur. Sic fere dicitur alibi : *Incrassatum est cor populi hujus...* (Matth. XIII, 15). — Et : *Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* I Cor. II, 14.

AD TERTIAM, octonarius 6. *Manus tuæ fecerunt me.*

Oratio creaturæ ad suum Creatorem. — Manus tuæ, Domine, fecerunt me : miserere creaturæ tuæ, et gratiam mihi præsta implendi mandata tua, ut non confundar, neque in hoc sæculo, neque in futuro.

79. *Convertantur mihi timentes te...* id est, convertantur ad me, adjungant se mihi. Hortatur homines pios, et qui scientiam legis habent, eos præsertim, qui forte calumniis decepti, ab ipso alienati sunt, ut sibi concilientur, et una secum legem Domini custodiant.

Ad Sextam.

Octonarius 1. *Defecit.*

Oratio animæ graviter laborantis. — Defecit, Domine, anima mea præ laboribus occurrentibus in lege tua : adjuva me, vivifica me.

81. *Defecit in salutare tuum anima mea.* Vehemens desiderium significatur salutaris Dei, simulque afflictio quam anima ob ejusdem salutaris dilationem experitur. Porro illud *salutare*, tanti desiderii objectum, est vel æterna salus, vel salutis auctor Christus; vel salutis conditio, observatio legis.

83. *Factus sum sicut uter in pruina...* Sensus est : Præ desolatione et angustiis tentationum, factus sum frigidus et aridus, gratia nempe consolante destitutus, sicut uter hiemali frigore congelatus.

AD SEXTAM, octonarius 2. *In æternum, Domine.*

Consideratio ordinis naturæ ideo permanentis quod omnia verbo Dei obediunt; et hinc voluntas servandi simili obedientia legem Dei in æternum.

89. *In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cœlo.* Locus iste, ex mente Genebrardi, intelligi commode potest de stabilitate ordinis naturalis, imaginem referente tum stabilitatis ordinis moralis, seu legis Dei; tum fidelitatis, qua ordo ille per obedientiam legi servandus est. Ita ut sensus sit : In æternum, Domine, cœli sunt stabiles verbo tuo; item terra, veritate seu efficacitate verbi tui consistit; item perseverat ordinatione tua successio dierum : quoniam omnia serviunt tibi, ac verbo tuo obediunt. Simili, imo majore stabilitate lex tua hominibus constituta, simili quoque obedientia, etsi libere, ab eis servanda est. Quare in æternum ego servare eam volo.

96. *Omnis consummationis vidi finem : latum mandatum tuum nimis.* Sensus est : Omnia quantumvis perfecta in hoc mundo, tandem deficiunt et finiuntur : sola lex tua finem et interitum non habet.—Significatur, legem Domini esse æternam, tum quoad se, tum quoad fructus quos producit observantibus eam.

AD SEXTAM, octonarius 3. *Quomodo dilexi.*

Affectus amoris erga legem Dei. — O quam dilecta mihi, quamque digna dilectione lex tua, Domine! Quam pretiosi fructus ejus!

98. *Prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est...* intellige, quia mandatum tuum mihi in æternum est in possessione, in animo, præ oculis positum.

104. *A mandatis tuis intellexi : propterea odivi omnem viam iniquitatis.* Id est : Mandatis tuis eruditus, prudens et sapiens factus sum; propterea, ex hac nempe acquisita sapientia, non solum abstinui a peccatis et peccandi periculis, sed etiam magnum odium concepi adversus omnem iniquitatem.

AD SEXTAM, octonarius 4. *Lucerna.*

Consideratio legis tanquam luminis, et firmissima voluntas eam servandi. — Lucerna homini viatori verbum tuum, Domine; propterea non obstante quavis difficultate, ei inhærebo in æternum.

108. *Voluntaria oris mei beneplacita fac, Domine....* id est, oblationes oris mei, quas profero tibi libenter et spontanee, acceptas habe et placitas. — Intelligit autem hymnos, laudationes et orationes; nam quæ alibi *sacrificia laudis*, hic *voluntaria oris* dicuntur, i. e. voluntariæ orationes et piæ laudationes.

109. *Anima mea in manibus meis semper...* id est, in continuo vitæ periculo versor. Res enim pretiosa quæ manibus tenetur, facile potest cadere vel eripi, nisi fortiter custodiatur. — Causam hujusmodi vitæ discriminis addit, dicens : *Posuerunt peccatores laqueum mihi*, scilicet ut me caperent et occiderent.

112. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.* Dixit legem Domini esse exultationem cordis sui ; hic tantæ delectationis effectum addit et causam. Effectus est firma voluntas servandi legem perpetuo; causa vero, *propter retributionem :* i. e. propter mercedem vitæ æternæ, et aliorum bonorum, quibus Deus homines legis suæ studiosos remunerat.

AD SEXTAM, octonarius 5. *Iniquos odio habui.*

Affectus odii erga peccatum. — Iniquorum opera, consilia et consortia detestor, quia legem tuam, Domine, unice diligo : at vero, ne trahar ab ipsis in perniciem, retine me timore tuo.

113. *Iniquos odio habui, et legem tuam dilexi.* Iniquis opponit, non justos, sed legem : ut indicet, se non odisse iniquos, nisi quia contrarii sunt legi divinæ quam diligit. Eos scilicet odio habet ratione iniquitatis, diligit autem ratione naturæ.

Digitized by Google

118. *Sprevisti omnes discedentes a judiciis tuis, quia injusta cogitatio eorum :* id est, quoniam ipsi cogitant, se non debere legi Dei obedire, nec ab ea pendere; qua cogitatione nihil iniquius esse potest, cum omnis creatura summo jure creatori subjici debeat.

119. *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ...* in hebræo : tanquam scorias abjecisti omnes impios. Verba hebraica (SIGIM HISBATHA, scorias removisti), metaphoram continent ab aurifice desumptam, qui argenti vel auri scoriam abjicit, ut Deus impios. Videntur sæpe impii splendere et aurum esse; sed eorum splendor est inanis et falsus, ut etiam eorum sapientia, quam reprobat Dominus. Sensus itaque Vulgatæ esse videtur : Peccatores quoslibet, quantumvis mundo splendentes, nullius pretii, imo miseros censeo, quia oculis Dei contemptibiles sunt et abjiciendi.

120. *Confige timore tuo carnes meas.....* Vox hebraica (SEMOR vel SAMAR) scripta sine punctis, significare potest *exhorruit*, vel *confige;* hinc S. Hieronymus vertit : *Horripilavit a timore tuo caro mea ;* Septuaginta vero καθήλωσον, i. e. *clavis transfige.* — Porro hujus nostræ versionis sensus est : Transfige timore tuo tanquam clavis carnes meas, id est, concupiscentias meas carnales, ne me trahant in peccatum et inde in infernum. Comprime scilicet et coerce cupiditates meas, stabiliendo me in sancto timore judiciorum tuorum, quem per gratiam tuam jam habere cœpi : *A judiciis enim tuis timui*, nempe a decretis tuis, quibus te perditurum impios comminaris.

AD SEXTAM, octonarius 6. *Feci judicium.*

Respectus ad calumniatores seu inimicos, et petitio divini auxilii.—Ecce, Domine, feci justitiam secundum legem tuam: protege ergo me ab hostibus, et adjuva ut in præceptis tuis perseverem.

121. *Feci judicium et justitiam...* id est, justitiæ et virtuti studui. Non jactantia hæc est; sed innocentiæ coram Deo et bonæ voluntatis assertio, ut Deus, æquitatis amator, et innocentiæ protector, non permittat servum suum improborum

libidini : *Non tradas me calumniantibus me* (hebraice, *oppressoribus meis*). — Calumniatores nostri perpetui, dæmones sunt; quibus tradimur a Deo, quando permittimur tentari ab illis; vel potius, quando Deo permittente superamur, et tentantibus consentimus.

126. *Tempus faciendi, Domine : dissipaverunt legem tuam :* id est, tempus est puniendi, ulciscendi; tempus faciendi judicium in impios, qui legem tuam violant et penitus evertunt. — Augustinus cum Patribus latinis, magis mystice verbum *facere* exponunt in bonam partem, hoc sensu : O Domine, jam satis docuisti verbis, jam tempus ut venias ad opus gratiæ, ut carnem sumas, et per passionem tuam ad veram sanctitatem nos efficaciter deducas. Nam *dissipaverunt legem tuam*, Judæi, videlicet, quibus data erat.

127. *Ideo dilexi mandata tua, super aurum et topazion :* id est, super quemvis thesaurum. Topazion lapis est imprimis pretiosus, partim aurei coloris, partim viridis.

128. *Propterea ad omnia mandata tua dirigebar : viam iniquam odio habui.* Sensus est quasi diceret : Quoniam multi dissipaverunt legem tuam, ideo ego magis incensus ejusdem legis amore, rectissime ambulabam per viam mandatorum tuorum, non declinans ad dexteram vel sinistram, evitans omnem viam carnis et peccati : *Omnem viam iniquam odio habui.*

Ad Nonam.

Octonarius 1. *Mirabilia.*

Admiratio mysteriorum legis, et inde petitio gratiæ. —Mirabilia testimonia tua, Domine : da mihi gratiam, ut eorum mysteria intelligam et præcepta custodiam.

130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, et intellectum dat parvulis :* id est, explicatio verborum Dei mirifice mentes illustrat, ipsosque idiotas ac ignorantes erudit; seu melius, simplices atque humiles mente illuminat.—*Declaratur* autem lex et Dei verbum, quando aperiuntur mysteria figurarum, et ostenditur spiritus sub cortice litteræ absconditus. Declara-

tio porro hujusmodi efficitur, vel ab Ecclesiæ doctoribus, vel ab ipso Deo per infusionem luminis divini. — *Parvuli* generatim intelliguntur, qui tales sunt ætate, sensu, eruditione, fortuna... quique oculis suis sapientes et prudentes non sunt; sed humiles, juxta illud : *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.* Matth. XI, 25.

131. *Os meum aperui et attraxi spiritum...* id est, attraxi aerem respirando, seu suspiravi, anhelavi præ legis tuæ desiderio. — Merito interpretes passim incisum istud etiam metaphorice et spiritualiter accipiunt; ita ut intelligatur os mentis, quo Spiritus sancti gratia attrahitur, hoc sensu: Ego, ut unus ex parvulis, desiderio divinæ sapientiæ æstuans, os meum interius aperui orando ac gemendo, et sic attraxi spiritum bonum, quo mandata intelligerem et implerem.

132. *Aspice in me et miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum:* id est, secundum consuetudinem qua uteris erga amicos tuos, qui te in veritate diligunt et quærunt. — Vox hebraica (MISPAT) significat tum *judicium* tum *morem agendi;* hic autem pro *agendi more* accipitur, ita ut sensus sententiæ sit: Miserere mei, ut soles misereri diligentium te.

135. *Faciem tuam illumina super servum tuum...* id est, benigne me aspice, serenam ac benevolam faciem mihi ostende, et lumine ad me transfuso doce me. — Sicut enim sol, ubi nubibus obscuratur, privat nos lumine et calore: ita Deus, cum nos gratia sua non adjuvat, videtur abscondere faciem suam; et contra, cum nos gratiæ suæ lumine collustrat, videtur nubium obstacula dissipare, et nobis faciem ostendere serenam.

136. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam:* intellige, quia *homines*, vel, ut latini Patres exponunt, quia *oculi mei* non custodierunt legem tuam. — Quam vehementer diligat legem Domini, hactenus precibus, verbisque multis ostendit; hic vero id demonstrat ex magno dolore quem ob suam aliorumque prævaricationem concepit. Non tantum enim se lacrymatum esse dicit, sed rivos lacrymarum ex oculis quasi ex fontibus produxisse.

AD NONAM, octonarius 2. *Justus es, Domine.*

Admiratio summæ rectitudinis ac sanctitatis legis, et hinc petitio gratiæ. — Justitiæ perfectæ norma est lex tua, Domine, utpote ex te, qui ipsa justitia es ac veritas, tanquam radius e sole dimanans. Intellectum da mihi, ut illa justitia fruendo vivam.

137. ***Justus es, Domine, et rectum judicium tuum:*** id est, justus es, Domine, essentialiter et efficienter; justus natura, non qualitate; justus in omni decreto ac judicio tuo.— ***Judicium*** Dei generatim significatur, adeoque illud etiam quo pœnas distribuit et præmia; specialius tamen intelligitur judicium seu decretum legis. Laudat enim propheta legem a summa rectitudine ac justitia; et demonstrat eam esse justissimam eo quod auctorem habeat Deum, ipsam justitiam, et in quem injustitia nulla cadere potest.

140. ***Ignitum eloquium tuum vehementer...*** id est, igne probatum et excoctum, ab omni injustitia purum, instar auri sine scoriis. — Non tamen falsum, sed potius verissimum est, legem Dei esse etiam ***igneam***, ut dicitur. Deut, XXXIII, 2: ***In dextera ejus ignea lex;*** tum quia instar ignis illuminat et purificat, tum quia finis ejus est charitas, quæ est ignis divinus.

141. ***Adolescentulus sum ego et contemptus...*** id est, parvus et abjectus. — Vox ***adolescentulus*** accipi potest 1° tanquam nomen ætatis, hoc sensu: Ego fui minimus inter filios Isai, et contemptus a patre et fratribus; tamen exaltatus sum ad regnum, quia ***justificationes tuas non sum oblitus.*** — Vel 2° tanquam nomen conditionis et status, nempe humilitatis, quasi diceret: Quamvis me contemnant homines, tamen non sum oblitus præceptorum tuorum, sed in his perseveravi constantissime.

142, 144. ***Justitia tua justitia in æternum, — æquitas testimonia tua in æternum...*** intellige, in æternum immutabiliter permanens; vel, sensu causali, in æternum utilis, æternos fructus, æterna nobis bona pariens.

AD NONAM, octonarius 3. *Clamavi in toto corde meo.*

Ardens oratio. — Vehementi desiderio, a te, Domine, gratiam flagito constanter servandi legem tuam.

146. *Clamavi ad te, salvum me fac...* Potest hoc intelligi, tum de salute *in spe*, quæ habetur per gratiam in hoc sæculo; tum de salute *in re*, quæ habetur per gloriam in futuro.

149, 156. *Secundum judicium tuum vivifica me...* id est, peto ut repleas me spiritu et vita tua, agendo secundum morem misericordiæ tuæ, quo misericorditer judicas eos qui diligunt legem tuam.

151. *Prope es tu, Domine, et omnes viæ tuæ veritas:* intellige, prope es peccatoribus, quantumvis a te recesserint, ut eos punias; et prope quoque mihi, omnibusque servis tuis, ut eos adjuves. — Vel etiam idem sic exponi potest: Prope es omnibus, Domine, urgens mandata tua, quæ verissima sunt et æquissima. — Ita ut persecutoribus, eorumque iniquitati opponatu rlegis immutabilitas et veritas.

152. *Initio cognovi de testimoniis tuis, quia in æternum fundasti ea.* Significat æternitatem esse characterem legis manifestum, et statim considerantibus obvium. Jam inde ab initio, inquit, cum primum cœpi intendere in mandata tua, cognovi quod sint æternæ veritatis, et plane indispensabilia, quia immutabilem justitiæ ordinem continent.

AD NONAM, octonarius 4. *Vide humilitatem meam.*

Oratio, cum respectu ad inimicos et persecutores. — Vide, inquit, humiliationem meam, Domine; vide tribulationes ac tentationes quas patior propter legem tuam: libera me, confirma me, vivifica me.

154. *Judica judicium meum, et redime me...* id est, judica causam meam; inter me et inimicos affligentes me decerne, et per sententiam tuam judiciariam, de manu eorum redime seu libera me.

158. *Vidi prævaricantes et tabescebam...* Ostendit propheta verum spiritum charitatis, moleste ferendo persecutores,

non tam ob propriam sui afflictionem, quam ob injuriam Dei: *Quia eloquia tua non custodierunt.* Quod idem supra dixit, illis verbis: *Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam;* et rursum: *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.*

160. *Principium verborum tuorum veritas: in æternum omnia judicia justitiæ tuæ.* — Duobus modis intelligi potest præsens versiculus: 1° Verba tua procedunt a veracitate, ut a suo principio et quasi fonte; ideo in æternum manent judicia justitiæ tuæ, quibus præmium piis, impiis vero pœnam decernis. — 2° Summa (ἀρχὴ) verborum tuorum est veritas: veritatem in omnibus spectas; ideoque mandata tua verissima, et, sicut ipsa veritas, æterna sunt.

AD NONAM, octonarius 5. *Principes persecuti sunt.*

Affectus gaudii in Domino, et in perfecta legis impletione. — Principum omnium, inquit, persecutiones superavi timore tui solius, Domine: ideo in te gaudeo, et lætus ambulare pergo in conspectu tuo, donec ostendas mihi salutare tuum.

161. *Principes persecuti sunt me gratis...* Principes injuste persecuti Davidem, sunt Saul, Isboseth et Abner, Absalom et Achitophel. Sensu autem allegorico significantur inimici animarum, qui ab Apostolo vocantur *principes et potestates, mundi rectores tenebrarum harum, spiritualia nequitiæ in cœlestibus.* Eph. VI, 12.

Et a verbis tuis formidavit cor meum: id est, tantis tentationibus non succubui, quia magis mandata tua transgredi timui, quam subire persecutiones eorum.

162. *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa:* id est, sicut victor, qui peracto prælio invenit multa spolia hostium quos devicit. Aptissima similitudo, alludens ad certamina cum diabolo sustinenda, et ad præmia pretiosissima victoribus a Deo parata.

166. *Exspectabam salutare tuum, Domine, et mandata tua dilexi:* id est, Salvatorem a te mittendum, et per eum salutem æternam cum fiducia exspecto, quia mandata tua dilexi et implevi. — Hoc loco propheta induens personam perfecto-

rum, eodem fere modo loquitur ac Apostolus Paulus, II Tim. IV, 7: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.*

AD NONAM, octonarius 6. *Appropinquet deprecatio.*

Oratio finalis. — Exaudi, inquit, Domine, hanc meam orationem; et gratiam toties hoc psalmo postulatam concede, intelligendi nimirum et constanter servandi legem tuam. Miserere mei, et tanquam pastor ovem errantem, me per viam legis tuæ deducere digneris.

169. *Juxta eloquium tuum da mihi intellectum:* id est, juxta promissum tuum, quod ex te audivi dicente: *Intellectum tibi dabo, et instruam te* (Ps. XXXI); da mihi intelligere mandata tua eo modo, quo intelligunt qui ea opere adimplent, et qui adimplendo ad vitam perveniunt.

175. *Vivet anima mea et laudabit te; et judicia tua adjuvabunt me:* id est, cum salutem optatam obtinuerit anima mea, et manus tua fuerit porrecta ad salvandam eam, tunc vivet et laudabit te in æternum: et sic *judicia tua adjuvabunt me,* fructu suo ac mercede me locupletando.

176. *Erravi sicut ovis quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.* Erravi per peccatum, ego et humanum genus totum; mitte ergo bonum Pastorem, Christum, qui ovem perditam reducat. Confidenter autem id peto, *quia mandata tua non sum oblitus.* — Sic precatur psaltes ut Christus veniat, et hominem in his infimis inter lupos infernales errantem salvet: qui finis ac scopus est omnium Scripturarum.

Sensus liturgicus.

Pauca hic dicenda veniunt, cum sensus liturgicus vix ab illo differat, qui hactenus est expositus. Etenim per totum hunc pulcherrimum psalmum, Ecclesia divinæ legis, quam tamen legem Christi et Evangelii semper intelligit, præconium cantat; quo filios suos animet, ut non obstanti-

bus tædiis, laboribus, hostiumque quorumlibet insultibus, eamdem legem ab infantia usque ad vitæ exitum strenue impleant. Amore scilicet perfecto divinæ legis per Spiritum sanctum inflammata, sensus suos ore fidelium eloquitur, et eloquendo eorum animis insinuat.—Psalmum autem eumdem quotidie recitandum præscribit, quia quotidie eodem fervore præcepta divina servanda sunt; et quia necesse est, ut per actus atque effectus sæpius repetitos, recitantium corda imbuantur iisdem affectibus sanctis, qui psalmo continentur.

Affectus hujusmodi pro variis animæ necessitatibus sunt varii; et secundum processum Horarum, gradatione quadam alii aliis succedunt. Nimirum *ad Primam* dominatur firma voluntas ac propositum inhærendi divinæ legi, eamque perfecte et constanter servandi; — *ad Tertiam*, fiducia in Deo, et petitio luminis adversus fraudes inimici; — *ad Sextam*, fortitudo in prælio; — *ad Nonam*, amor, gaudium et pax in Domino.

PSALMUS CXIX.

Ad Dominum, cum tribularer, clamavi.

1. Ad Dominum, cum tribularer, clamavi : et exaudivit me.

2. Domine, libera animam meam a labiis iniquis : et a lingua dolosa.

3. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?

4. Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.

5. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est : habitavi cum habitantibus Cedar : multum incola fuit anima mea.

6. Cum his qui oderunt pacem (1), eram pacificus : cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

1. Cum tribularer, ad Dominum clamavi : et exaudivit me.

2. Dixi : Domine, libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua fraudulenta.

3. Quid dabitur tibi, aut quid reddetur tibi, o maledice, tanquam merces linguæ dolosæ?

4. Sagittis tuis respondebunt sagittæ Omnipotentis, acutæ, et ignitæ carbonibus incendiariis.

5. Heu mihi! Quia incolatus meus in hoc exilio prolongatus est : habitavi cum inhumanis Cedarenis ; illic diutius exul fuit anima mea.

6. Cum his qui oderunt pacem conabar esse pacificus : cum autem loquebar illis pacifice, ipsi impugnabant me gratis, et ex mera malitia. — Quapropter, Domine, libera animam meam.

(1) Hæc verba cum inciso præcedenti conjungit S. Hieronymus, ex hebræo ; et quidem magis ad rem juxta legem parallelismi. Sic enim ordinat versionem :

5. *Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est! habitavi cum tabernaculis Cedar.*

6. *Multum peregrina est anima mea cum odientibus pacem.*

7. *Ego pacifica loquebar, et illi bellantia.*

Explicatio.

—

Argumentum. — Oratio justi in tribulatione positi, et petentis a Deo, ut tum a linguis malignis, tum ab exilio suo liberetur.

Psalmus est primus e *gradualibus*, id est, ex quindecim illis, qui proxime post psalmum CXVIII sequuntur, et inscribuntur singuli *canticum graduum* seu *ascensionum*. Non ponitur *psalmus*, sed *canticum* graduum : eo quod hujusmodi hymni solis vocibus, sine musicis instrumentis essent decantandi.

De sensu hujus tituli valde disputato, tres sunt magis receptæ sententiæ. Prima tenet, psalmos sic inscribi, quod ab Israelitis cantarentur, cum hi in festis Paschatis, Pentecostes et Tabernaculorum, ex omnibus Judææ partibus convenirent in Jerusalem : qui conventus, quia civitas in montibus sita erat, *ascensio* vocabatur. — Secunda tenet, *cantica graduum* ita vocari, quod cantarentur a Levitis per quindecim gradus ad templum Salomonis ascendentibus. — Tertia, quod cantati fuerint ab Israelitis Babylone captivis, cum proximæ reversionis, seu *ascensionis* in patriam, spe gauderent. Hæc ultima sententia communius probatur.

Et revera tam apte statui captivorum Babylonis hi psalmi conveniunt, ut omnino sensu immediato ac litterali, illum eventum respicere videantur. Merito itaque existimari potest, Davidem, prophetico spiritu de futura captivitate locutum esse; vel saltem, Deo sic disponente, eum psalmos istos scripsisse cum ipse in iisdem fere circumstantiis versaretur, in quibus postea Judæi captivi versati sunt. — Nil etiam vetat admittere, psalmos istos post captivitatem ab alio viro inspirato esse conscriptos.

SS. Patres passim, psalmos graduales sensu spirituali exponunt de animabus justis, quæ in hujus vitæ exilio positæ, ad cœlestem patriam suspirant et contendunt (1).

(1) Cf. infra, præamb. ad Ps. CXXXIII, qui est ultimus gradualium. Pag. 589.

In præsenti psalmo, oratio justi afflicti applicari potest, sive Christo patienti, sive fidelibus in hoc mundo, sive animabus purgatorii.

I. *Justus petit ut liberetur a linguis iniquis.*
II. *Petit ut liberetur ab exilio.*

—

1. *Ad Dominum, cum tribularer, clamavi : et exaudivit me.*

2. *Domine, libera animam meam a labiis iniquis : et a lingua dolosa.*

Cum tribularer... Tribulationes quibus se afflictum dicit justus, a sermonibus malignis hominum præcipue oriuntur, prout ex sequentibus patebit. — In his tribulationibus suis non humanam defensionem quærit, nec crimina et maledicta calumniantibus opponit; sed ad Deum recurrit adjutorem paratum, dicens :

2. *Domine, libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua dolosa.* Vi vocis hebraicæ *labia iniqua* indicant detractiones et calumnias. *Lingua dolosa* denotat fraudulentos et perfidos sermones, quibus non tantum homini conflatur odium, sed et pernicies. — Sensu *altiore* et *pleno*, non solum hic detractio, convicia, calumniæ, et fraudes indicantur ; sed generatim omnia peccata linguæ, blasphemiæ, turpiloquia, pravæ doctrinæ, sermonibus vel scriptis propagatæ : quæ omnium fere malorum causa exsistunt. *Lingua ignis est, universitas iniquitatis.* Jac. III, 6.

3. *Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?*

4. *Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.*

Per apostrophen hostem maledicum interrogat, quasi dicens : Quem fructum, o maligne, quodve emolumentum tibi afferet lingua fraudulenta? Hebraice : *Quid dabit tibi* (Deus), *et quid addet tibi, o lingua dolosa?*

Respondet autem : Durissimæ plagæ et incendia perniciosa tibi dabuntur : *Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis.* — Sagittæ, manu omnipotentis Dei emissæ, acutæ simul et ignitæ, ut sicut fulgura quidvis desolari et vastare possint (1) ; figurate significant divinam vindictam maledicis reservatam.

Alii, intelligentes apostrophen esse ad hominem justum, hunc locum sic interpretantur : Quid mali, o juste, inferri tibi possit, quod adæquet malum linguæ maledicæ? Nullum sane. At exspecta tempus vindictæ divinæ, quæ sicut fulgur erumpet. — Vel etiam : Quodnam vere malum tibi ab istis linguis infligi potest? Ecce mox Dei manu percutientur. — S. Augustinus sensu morali intelligit *sagittas ignitas* in bonam partem, de charitate et bono exemplo ; ut fideles doceat, charitatem et bonum exemplum solum remedium esse contra malignos sermones.

5. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est : habitavi cum habitantibus Cedar : multum incola fuit anima mea.*

Altera pars, petit ut liberetur ab exilio. Ex occasione enim tot malorum quæ sibi venenosis linguis suscitantur, suspirat ad patriam. Heu! me miserum, inquit, quod peregrinatio mea et commoratio in terra aliena prolongatur ; quod vivere cogor cum habitantibus Cedar : vere protrahitur nimis meum exilium. — *Heu* ponitur hic cum dativo *mihi*, secundum syntaxin hebraicam : ad fontis commendationem, ait Genebrardus, et venerationem, cujus causa grammaticas leges facile spernit Ecclesia. De cætero in illa verborum simplicitate, plus sæpe continetur nervorum et succi, quam in ulla sermonis congruitate aut elegantia.

Habitantes Cedar, seu Cedareni, ut videtur, sic dicti a Cedar, uno e filiis Ismael, Arabiæ populi, postea appellati Saraceni; tunc erant subditi regi Nabuchodonosor, qui forte partem captivorum Israel in illam provinciam misit. In hebræo dici-

(1) Hebraice dicitur, *cum carbonibus genistarum*, vel *juniperorum*, quorum lignum vehementem ardorem concipit ac diu servat ; atque ita imaginem exhibet odii vehementis.

tur, ***habitavi cum tabernaculis Cedar***, quia Arabes sub tentoriis habitabant. — Forte Cedareni metonymice duntaxat hic commemorantur pro populis feris et crudelibus, quales fuere illi de quibus propheta conqueritur ; quosque exhibet tanquam perversos, maledicos, et omnino pacis inimicos : ut ex supra dictis colligitur, nec non ex iis quæ adduntur :

6. ***Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus : cum loquebar illis*** (quæ pacis erant), ***impugnabant me gratis.***

Concludit declarando magis adversariorum malitiam, simulque animum pacificum et constantem quem ipsis opponit, donec Deus aliter provideat. Habitavi, inquit, ego pacis amator, cum hominibus turbulentissimis ; qui, si forte loqui de pace incipiebam ad illos, ipsi sine ulla causa magis me impugnabant. — Hic suppleri potest quod ex dictis ab initio intelligitur : En tribulationes, in quibus ***ad Dominum clamavi, et exaudivit me.***

Sensus liturgicus.

Recitatur psalmus iste, 1° in Cœna Domini et in officio de Passione ; 2° in vesperis Defunctorum.

1° In Cœna Domini et in officio de Passione, Ecclesia in persona Christi patientis liberationem petit a calumniis et injustis persecutionibus Judæorum. ***Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa... cum his qui oderunt pacem eram pacificus...***

2° In officio Defunctorum, allegorice sumens orationem Christi, loquitur in persona animarum fidelium, quæ liberationem petunt a calumniatore per excellentiam ejusque calumnia : nempe a diabolo et peccato. ***Satanas*** enim seu ***diabolus***, spiritus mendacii, ***calumniator*** est : qui ***lingua dolosa***, id est, suasione perversa inducit homines in peccatum, atque inde in ignem inferni vel purgatorii : adeo ut vere dici possit lingua ejus esse sagitta lethifera et incendiaria.

—Ab effectu itaque linguæ satanicæ, id est a peccato ejusque pœna, liberari postulat, intuitu calumniarum quas Christus tam patienter tamque pacifice pertulit : ***Domine, libera animam meam... Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est... cum his qui oderunt pacem eram pacificus : cum loquebar illis impugnabant me gratis.***

Digitized by Google

PSALMUS CXX.

Levavi oculos meos in montes.

1. Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.

1. Peregrinus ego viator, levavi oculos meos in montes Jerusalem, unde veniet auxilium mihi.

2. Auxilium meum a Domino, qui fecit cœlum et terram.

2. Auxilium meum exspecto a Domino omnipotenti, qui fecit cœlum et terram.

3. Non det in commotionem pedem tuum : neque dormitet, qui custodit te.

3. Adsit tibi Deus, ad quem levasti oculos, o homo, et non permittat vacillare pedem tuum : neque, claudendo oculos periculis tuis, dormitet idem Deus qui custodit te.

4. Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.

4. Ecce revera non dormitabit neque dormiet, qui custodit te, fili Israel.

5. Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.

5. Dominus custodit te; Dominus protectio tua, ac velut umbraculum, tibi adest ad manum dexteram tuam.

6. Per diem sol non uret te : neque luna per noctem.

6. Hinc, per diem sol non uret te, neque frigida luna per noctem tibi nocebit.

7. Dominus custodit te ab omni malo : custodiat animam tuam Dominus.

7 Dominus custodit te ab omni malo: custodietque porro animam tuam Dominus.

8. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum : ex hoc nunc, et usque in sæculum.

8. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum, adeoque totum cursum peregrinationis tuæ : ex hoc nunc et usque in sæculum.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Psalmus est consolatorius : consolatur enim peregrinos ascendentes in Jerusalem, promittendo eis perpetuam Dei custodiam.

I. *Auxilium divinum a peregrino imploratur.*
II. *Auxilium ipsi a propheta promittitur.*

—

1. *Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.*

2. *Auxilium meum a Domino, qui fecit cœlum et terram.*

Vox est et oratio hominis Israelitæ, viam ineuntis ut ad patriam revertatur. Attollens enim oculos versus Judæam et montes sanctos, quibus Jerusalem cingebatur et partim insidebat; Deum implorat, ut de sanctuario illo suo ad prospere iter conficiendum, auxilium præstet : *Levavi oculos meos in montes*... Addit autem, auxilium sibi *inde* venire : id est, ut mox explicat, ab ipso Domino omnipotenti *qui fecit cœlum et terram.*

Mystice, montes ad quos orando levare nos oportet oculos, sunt cœli, et qui in eis sunt Sancti, B. Virgo, et Christus Dominus : quos contemplari et implorare debemus.

3. *Non det in commotionem pedem tuum : neque dormitet, qui custodit te.*

Incipit *altera pars*, responsio prophetæ, peregrino Israeli auxilium quod petit, apprecantis, vel potius promittentis. — Quæ enim optativo modo ponuntur, possunt, vi vocis hebraicæ, indicativo enuntiari; ita ut *non det*, significet *non dabit.* De cætero, ubi prophetæ loquuntur, vix temporis differentia haberi solet.

Non det in commotionem pedem tuum... sensus est : Non frustra in Domino speras : non sinet te vacillare aut cadere in via ; imo ipse custos tuus est, teque custodiet diligenter.

— Quod dicit, *non dormitabit*, id est, ne levissimo quidem somno indulgebit : metaphora sumpta ab excubitoribus, qui diligenter vigilant. — *Spiritualiter*, Deus dicitur dormitare, quando permittit nos cadere, quasi non adverteret.

4. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.*

Explicatur custodia, et protectio Domini respectu Israel. Hanc admirans, et viva fide quasi videns, *ecce*, inquit, manifesta est nec unquam deficiet tibi protectio Domini : *Non dormitabit*, *neque* (id est, et multo minus) *dormiet*... dicitur *dormitare* ille, qui est semisopitus ; *dormire* autem, qui a somno penitus victus est. Neutrum in Deum cadere potest, qui semper, in omni casu et angustia, oculos servis suis intentos habet; etiamsi, sicut Christus in navicula dormiens, suorum periclitantium aliquamdiu oblitus videatur. — Non sic homines protectores, aut custodes, a dormitione immunes sunt; sed solus ille qui custodit *Israel.* Hujusmodi autem singulari custodia, et in omnibus necessitatibus auxilio solus fruitur *Israel :* verus nempe et spiritualis Israel, homo fidei, homo Deo dicatus et ex animo devotus.

Moraliter, conveniunt ista omnibus Ecclesiæ Pastoribus, et quibuscumque superioribus; imo et singulis fidelibus, qui et ipsi custodiunt Israel... et ab omni dormitione cavere debent : *Vigilate et orate.*

5. *Dominus custodit te, Dominus protectio tua super manum dexteram tuam.*

6. *Per diem sol non uret te : neque luna per noctem.*

Ulterius explicat singularem Domini protectionem et custodiam. Dominus, inquit, *protectio tua* (est), *super manum dexteram tuam :* id est, ad manum dexteram tuam, ad latus tuum, tanquam auxiliator paratus.

Nec tantum proteget te ab hostibus, sed etiam ab aliis itineris incommodis, tam de die quam de nocte : *Per diem sol non uret* (hebraice, *non lædet*) *te*, *neque luna per noctem.* Comparat pericula aperta radiis solaribus, et clandestina

lunaribus; — vel significat, fore ut Israel non vexetur calore diei nec frigore noctis. Illud enim, *neque luna uret per noctem*, de frigore intelligi potest, quod lunæ nocturnæ tribuitur. Sic dicebat Jacob : *Æstu urebar et gelu*. Gen. XXXI, 40.

7. *Dominus custodit te ab omni malo : custodiat* (in hebræo et græco, *custodiet*) *animam tuam Dominus*.

8. *Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum : ex hoc nunc et usque in sæculum.*

Absque figura et prorsus universaliter dicit, fore ut Dominus Israelem servet incolumem prorsus ab omni malo : intellige, a vero malo, quod ad spiritum pertineat. Etsi enim *anima* hic ponitur pro *vita*, vel pro toto homine; altiore tamen sensu designat *spiritum*.

Introitus et exitus, est vel quævis hominis actio et conversatio; vel ejus status domi et foris, vel ejus vita et mors. — 8. *Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum, ex hoc nunc et usque in sæculum :* id est, custodiat te Dominus perfecte, ab initio itineris usque ad exitum, ab exitu e Babylone usque ad ingressum in patriam; imo, ab hoc momento usque in æternum.

Conclusio hæc pulcherrima est, qua votis, imo promissis Israelem prosequitur ac deducit usque in patriam beatam et æternam.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Levavi oculos*, recitatur 1° in officio de Oratione Christi; et 2° in vesperis Defunctorum.

1° In festo de Oratione Domini, Psalmus precatio est, qua Ecclesia primum in persona cujusque fidelium exemplo Christi orat; deinde, oranti cuilibet respondens nomine Dei, promittit copiosissima Dei auxilia ad vitam æternam consequendam. *Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi... Non det in commotionem pedem tuum... Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum : ex hoc nunc, et usque in sæculum.*

2° In vesperis Defunctorum, personam agens animarum fidelium, oculos ad montes cœlestis Jerusalem attollit, Deique auxilium implorat. Deinde, nomine Dei, eis solatium pollicetur ac proximum in patriam ingressum : ***Non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel... Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum.***

Digitized by Google

PSALMUS CXXI.

Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi

1. Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi : In domum Domini ibimus.

2. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis, Jerusalem.

3. Jerusalem quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipsum.

4. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini : testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.

5. Quia illic sederunt sedes in judicio : sedes super domum David.

6. Rogate quæ ad pacem sunt Jerusalem : et abundantia diligentibus te.

7. Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis.

8. Propter fratres meos et proximos meos, loquebar pacem de te :

9. Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi.

1. Lætatus sum in his quæ nuntiata sunt mihi : In Jerusalem, in domum Domini ibimus.

2. Jam steterunt pedes nostri in portis tuis, o Jerusalem!

3. Jerusalem urbs mirabilis est, quæ ædificatur in civitatem cujus participatio seu inhabitatio est communis.

4. Illuc enim ascenderunt a sæculis universæ tribus Domini, juxta legem Israel ad laudandum nomen Domini.

5. Illic quoque constituti sunt throni judicantium, throni constituti in familia David.

6. Rogate quæ ad pacem pertinent Jerusalem, utque sit abundantia diligentibus eam.

7. Utique fiat pax, o Jerusalem, in ambitu murorum tuorum, et abundantia in palatiis tuis.

8 Propter fratres meos et proximos meos, qui sunt cives tui, peto pacem pro te.

9. Propter domum Domini Dei nostri, quæ est in te, apprecor bona tibi.

Explicatio.

Argumentum. — Juxta plerosque interpretes (1), David spiritu prophetico prævidens reversuros a captivitate Babylonica exules filios Israel, qui summo desiderio civitatis sanctæ tenerentur; gaudium suum, nec non laudes et benedictiones civitatis Jerusalem, celebrat.

Anagogice, in typo redeuntium captivorum e Babylone, describit propheta lætitiam animæ, quæ dum peregrinatur in hac terra, cœlestis patriæ pulchritudinem contemplatur. Hic sensus est præcipue a Spiritu sancto intentus.

I. *Gaudium euntium in Jerusalem.*
II. *Laudes Jerusalem.*
III. *Vota pro hac sancta civitate.*

1. *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.*

Verba hæc sunt populi Dei, qui lætari se dicit de optimo nuntio accepto reversionis e Babylonia in patriam. Nuntium illum dedit ipse Deus, primo quidem per os Jeremiæ (Jer. XXV et XXIX); et clarius deinde per Danielem, Aggæum, ac Zachariam, illo ipso tempore, quo soluta est captivitas. — *In domum Domini ibimus:* id est, in Jerusalem, ubi est mons Sion et locus domus Dei; imo ubi, templo reædificato, in domum Domini rursum ingrediemur.

Sensu altiore, nuntium vere beatum dedit ipse Christus Dominus, dicens: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum* (Matth. IV, 17). — *In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locum. Et si abiero, et præparavero vobis locum,*

(1) Alii tamen, nequaquam improbabiliter, psalmum scriptum censent post captivitatem, pro redeuntibus. Versio syriaca hunc ei titulum præponit: *Quum præcepit Cyrus ut redirent exules.*

iterum venio, et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis. Joan. XIV, 2, 3.

2. *Stantes erant pedes nostri in atriis tuis, Jerusalem.*

Per apostrophen alloquitur desideratam Jerusalem, dicitque jam stetisse pedes suos *in atriis ejus*, id est, in portis. Portæ scilicet partem civitatis præcipuam apud Judæos constituebant; quare et in Apocalypsi portæ cœlestis Jerusalem tanta magnificentia describuntur: *Et duodecim margaritæ duodecim portæ sunt per singulas.* Apoc. XXI, 21.

Illud *stantes erant*, sumi potest, vel in tempore præterito, ut jacet in vulgata; vel in tempore futuro, quod significatur in hebræo. Unde sensus duplex probabilis: 1° Ibimus in domum Domini, in Jerusalem, cujus portas charissimas ingrediebamur olim ante captivitatem.—Multi enim ex redeuntibus, Jerusalem ante excidium viderant. — 2° Ibimus in sanctam civitatem, stabuntque mox pedes nostri in portis ejus; imo ex quo nuntium felicem accepimus, veluti stantes sunt pedes nostri in beato tuo vestibulo, o Jerusalem! —Vestibulum cœlestis Jerusalem est Ecclesia terrestris; quæ vere *domus Dei est*, etsi fide velata, *et porta cœli.*

3. *Jerusalem quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipsum.*

Secunda pars psalmi, laudes Jerusalem, quibus sancti peregrini se magis ad properandum iter inflammant.—Laudant autem Jerusalem, 1° ab unitate, qua constituta est; 2° a religione; 3° a sede regni et justitiæ.

Quod dicit imprimis Jerusalem *ædificari*, respicit singularem ædificationis modum : nimirum ædificatur ad modum talis *civitatis, cujus participatio sit in idipsum :* id est, cujus participatio sit omnium simul, communis.

Id autem duplici modo intelligi potest : 1° ita ut Jerosolymæ habitatio, (quæ *participatio* vocatur) sit communitas quædam arctissima, cum cives omnes perfecta concordia inter se conjungantur ; — 2° vel ita, ut partes ac domus Jerusalem non sint inter se divisæ ac separatæ; sed omnes apte

connexæ atque conjunctæ in unum corpus, urbem quamdam ordine pulcherrimam et unitate firmissimam constituant. — Sensus iste magis congruit cum textu primigenio, qui ad litteram sic vertitur : *Jerusalem*, tu bene *ædificata, sicut urbs quæ* perpetuis ædibus *conjuncta sibi est in unum.*

In utraque expositione facile patet, Ecclesiæ unitatem significari, conjunctionem charitatis, et communionem sanctorum. Describitur scilicet, tum Ecclesia terrestris, quæ per fidem, charitatem, participationem eorumdem bonorum spiritualium ex vivis lapidibus coagmentatur in unum Christi corpus; tum Ecclesia cœlestis, quæ consummatur in unum intuitione, amore ac fruitione ejusdem summi boni, ipsius Dei, qui est *omnia in omnibus*. Rom. XV, 28. 4.

4. *Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini : testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.*

Laudat secundo Jerusalem a religione : quia civitas sancta est, possidens Sanctuarium, quo ex Dei mandato confluxerunt a tot sæculis universæ tribus Israel ad cultum ac laudem persolvendam nomini Domini.

Illuc, inquit, *ascenderunt tribus, tribus Domini :* id est, tribus et tribus, tribus numerosæ, universæ. *Testimonium Israel*, i. e. quod erat præceptum, vel quod fiebat juxta præceptum Israeli datum, ut visitarent templum Jerosolymitanum, unicum Sanctuarium Domini in tota terra promissionis.

Sensu spirituali significatur, filios Israel, tribus sanctas Domini, id est, justos ex omni tribu et lingua, ascendere in Jerusalem cœlestem.

5. *Quia illic sederunt sedes in judicio : sedes super domum David.*

Ultima laus Jerusalem, et ratio gaudendi : quod illa civitas est sedes regni, sedes principum de domo David, qui regunt et judicant populum Israel.

Sedes in judicio, id est, sedes seu throni ad judicandum et regendum. — *Sederunt sedes*, id est, quieverunt ibi, stabiliter constitutæ et fixæ sunt sedes principum multorum sibi invi-

Digitized by Google

cem succedentium : quod dicitur ad differentiam throni Saulis, primi regis, qui positus fuit in Gabaa Benjamin, sed ibi non mansit; cum paulo post fuerit alio translatus.—*Sedes super domum David*, hebraice *sedes domui David*: id est, fundatæ super domum seu familiam David; vel quæ ejusdem domus Davidicæ possessio sunt, utpote datæ domui David, ab ipso Deo, qui per os prophetæ Nathan sic locutus est: *Fidelis erit domus tua, et regnum tuum usque in æternum ante faciem tuam, et thronus tuus erit firmus jugiter*. II Reg. VII, 16.

Sensu spirituali significantur throni, in cœlesti Jerusalem firmissime stabiliti, Christi et Sanctorum, qui etiam in die judicii judicabunt duodecim tribus Israel. — Sunt autem sedes istæ fundatæ super domum David, quia omnis Sanctorum potestas regia et judiciaria a Christo dependet, qui verus David est, in Davide filio Jesse adumbratus; vel etiam, qui filius est David secundum carnem, et accepit spiritualem *sedem David patris sui et regnabit in domo Jacob in æternum*. Luc. I, 32.

6. *Rogate quæ ad pacem sunt Jerusalem: et abundantia diligentibus te.*

Pars tertia psalmi, vota et precationes pro Jerusalem.

Jam alloquitur ipse propheta peregrinos redeuntes; vel, ipsi peregrini se invicem invitant ad bene precandum sanctæ civitati, ad petendum ipsi duo bona : pacem et abundantiam.

Quod dicunt : *Quæ ad pacem sunt*, est periphrasis pacis. — *Et abundantia diligentibus te* : id est, et ut sit abundantia bonorum diligentibus te, o Jerusalem : iis scilicet, qui non tantum incolunt te; sed qui te amant ut patriam felicissimam et civitatem sanctam.

Sensu spirituali, hortatur propheta exules hujus mundi ad amorem spiritualis Jerusalem effectivum : ut nempe omni modo, oratione et cooperatione conferant ad bonum civium ejus, quod in pace et abundantia spiritus consistit. Hæc præsertim Jerusalem spiritualem respiciunt, quatenus in hac terra est Ecclesia militans, et hujusmodi bonis adhuc indigens; — respectu autem Ecclesiæ triumphantis, solum exprimunt

pium affectum et lætitiam, quam habemus ex bonis, quibus Beati fruuntur.

7. *Fiat pax in virtute tua : et abundantia in turribus tuis.*

Præcedenti invitationi respondetur, et rogatur pax intra muros, seu in ambitu murorum Jerusalem; atque abundantia in palatiis ejus.

Virtus, seu robur, ponitur pro munimento murorum ; et quidem petitur, ut sit pax in ipsis, quia muri maxime ad arcenda bella conferunt. — Per *turres* autem significantur palatia, quæ turrita esse solebant.

8. *Propter fratres meos et proximos meos, loquebar* (loquor et loquar) *pacem de te.*

9. *Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi* (quæro et quæram) *bona tibi.*

Concludit pius peregrinus indicando duo dilectionis suæ atque precationis motiva : 1° quia cives Jerusalem sunt ejus fratres ac proximi, nempe ratione sanguinis et ratione religionis; 2° quia in eadem civitate est domus ac Sanctuarium Dei.

Sensu spirituali, purissimum desiderii atque operationis principium declaratur, quo animæ sanctæ moventur, nempe charitas, seu dilectio erga Deum et proximum : qua non quærunt bona propter semetipsas sed propter gloriam Dei et salutem animarum.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Lætatus sum* proprius est vesperarum Beatæ Mariæ Virginis, cæterarumque Virginum.

1° In vesperis de Beata, intuetur Ecclesia B. Virginem ut mysticam Jerusalem, domum David, sanctuarium Dei et portam cœli. — Mystica domus est, in qua Verbum incarnatum, verus David habitavit; civitas sancta est, quia materna sua protectione refugium præbet et habitationem salutarem om-

nibus tribubus Israel, id est, omnibus Christi fidelibus ; porta cœli est, quia per eam Christum Salvatorem recepimus, et per ejus patrocinium salutem æternam actu consequimur. Quo spectant illa : ***Stantes erant pedes nostri in atriis tuis, Jerusalem... propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi.***

2° Ubi celebrat cæteras Virgines, has Ecclesia spectat, tum ut Reginæ Virginum imitatrices, eique sanctitate et fecunditate spirituali similes ; tum ut sponsas Christi, quæ in domum ejus cœlestem Jerusalem introducuntur : ***In domum Domini ibimus...*** quasi respiciendo ad hæc Evangelii verba : ***Quæ paratæ erant intraverunt cum eo ad nuptias.***

Digitized by Google

PSALMUS CXXV.

In convertendo Dominus captivitatem Sion.

1. In convertendo Dominus captivitatem Sion, facti sumus sicut consolati.

2. Tunc repletum est gaudio os nostrum : et lingua nostra exultatione.

3. Tunc dicent inter gentes : Magnificavit Dominus facere cum eis.

4. Magnificavit Dominus facere nobiscum : facti sumus lætantes.

5. Converte, Domine, captivitatem nostram, sicut torrens in austro.

6. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

7. Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua.

8. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

1. Cum reduceret Dominus captivos Sion : facti snmus sicut homines magna tribulatione levati.

2. Tunc repletum est gaudio os nostrum : et lingua nostra exultatione.

3. Tunc dixerunt ipsi gentiles : Magnifice cum ipsis egit Dominus.

4. Vere magnifice egit Dominus nobiscum : ideo facti sumus lætantes.

5. Reduc, Domine, captivos nostros reliquos : fac affluant in patriam sicut torrens in austro.

6. Sic, qni seminant in lacrymis, in exultatione metent.

7. Agricolæ e domo exeuntes ibant in agrum, et flebant, mittentes semina sua.

8. Postea autem tempore messis, redeuntes ex agro venient domum cum exultatione, portantes manipulos suos.

Digitized by Google

Explicatio.

—

Argumentum. — Celebratur isto carmine reversio a captivitate Babylonica (1), vi decreti quod primum a Cyro promulgatum est. Fuit autem decretum istud figura Evangelii, quo nobis per Apostolos annuntiata est remissio peccatorum, et ascensio ad cœlestem Jerusalem.

I. *Gaudium captivorum qui sunt liberati.*
II. *Desiderium ut et reliqui captivi liberentur.*

—

1. *In convertendo Dominus captivitatem Sion, facti sumus sicut consolati.*

2. *Tunc repletum est gaudio os nostrum : et lingua nostra exultatione.*

Consolatio significatur et gaudium ob liberationem e captivitate. — ***In convertendo Dominus captivitatem Sion :*** id est, cum nos captivos Israelitas reduceret Dominus in patriam; ***facti sumus sicut consolati***, id est, sicut ii qui consolationem post magnam tribulationem accipiunt; intelligendum autem : maxima consolatione vere recreati sumus. — Vulgata hic recessisse videtur a veritate hebraica, quæ habet : ***Facti sumus sicut somniantes.*** Scilicet, cum primum auditum est a nobis decretum liberationis nostræ et reditus in patriam, præ gaudio vix credere potuimus quod dicebatur; et nobis non videre et audire, sed somniare videbamur.

Ex consolatione autem interna prodiit lætitia externa, quæ hilaritate vultus et vocis exultatione manifestatur; ideo subjungit :

2. *Tunc repletum est gaudio os nostrum* (hebraice : repletum est ***risu*** os nostrum) : ***et lingua nostra exultatione.*** — Mystice hic significatur consolatio peccatoris ad Deum

(1) Prophetice hæc scripta esse patet, si tamen a Davide scripta sint. Psalmus enim iste unus ex illis est, qui posteriori hagiographo a multis tribuitur.

conversi, et gaudium animæ, sese omnino ac integre Deo tradentis.

3. *Tunc dicent inter gentes : Magnificavit Dominus facere cum eis.*
4. *Magnificavit Dominus facere nobiscum : facti sumus lætantes.*

Non tantum Israelitæ liberati gaudent; sed etiam qui liberatos eos esse audiunt, et quidem ipsi gentiles, mirantur, et Dei manum agnoscunt : ***Tunc dicent*** (vel ***dixerunt***), ***inter gentes : Dominus***, non Cyrus, ***magnificavit facere cum eis***, id est, magna et mirabilia fecit eis. — Cum enim tempore a Jeremia prædicto, tot millia captivorum, nullo pretio redempti, imo donis onerati remitterentur in patriam; et quidem a Cyro palam profitente (I Esdr. I), se Dei jussu agere; ipsi gentiles facile intelligebant, Judæos a Deo suo insigne beneficium accepisse. — Sic ipsi mundo mirabiles sunt servi Dei, per terrenorum contemptum et Christi imitationem ad patriam cœlestem ascendentes.

Confirmant Gentium verba liberati, respondentes :

4. ***Magnificavit Dominus facere nobiscum : facti sumus lætantes :*** id est, magna sane nobis fecit Dominus, unde lætitia sumus plane perfusi.

5. *Converte, Domine, captivitatem nostram, sicut torrens in austro.*

Pars altera, desiderium, oratio, ut reliqui liberentur. Quoniam non statim omnes captivi reversi sunt, sed primum pars cum Esdra, deinde alii cum Nehemia; ideo qui primi redierunt, precantur pro plena atque integra reversione captivorum. ***Converte, Domine, captivitatem nostram...*** sensus est : Fac, Domine, ut revertantur captivi nostri, qui adhuc remanent in terra aliena, affluantque in patriam omnes cito et feliciter. ***Sicut torrens in austro :*** id est, juxta quosdam interpretes, sicut Austro (vento) flante et solvente nives ac glacies, torrens e montibus devolvitur. — Juxta alios verius, ***torrens in austro***, est torrens in regione australi, nempe in

deserto Arabiæ, sitientes terras lætificans. — *Sensu spirituali*, hæc oratio est pro conversione peccatorum, ut Spiritus sancti gratiis arida et sterilia corda salubriter irrigata fecundentur.

Hinc sequitur allegoria, qua psalmus concluditur.

6. *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.*

7. *Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua.*

8. *Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.*

Israelitæ liberati pulcherrimam subjungunt allegoriam de seminantibus et metentibus : sive ut suam fiduciam significent, sive ut captivos reliquos ad fiduciam adhortentur. *Qui seminant*, inquiunt, *in lacrymis, in exultatione metent*. Proverbium istud est, ab agricultura desumptum. Solet enim agricola seminare injucunde : quia laborat et fatigatur, non tantum sine præsenti mercede, sed potius cum detrimento; quippe cogitur triticum suum projicere in terram et quasi perdere, nesciens etiam utrum postea fructum sit feliciter recuperaturus. Ideo dicitur *seminare in lacrymis*, i. e. cum gravamine, cum dolore et gemitu. — Quando autem messis venit, cum magno gaudio metit; quia videt triticum suum, non solum non periisse, sed cum magno fœnore sibi redditum. Ideo dicitur *metere in exultatione*.

Proverbium autem istud hic significat, post tribulationes pro Deo toleratas succedere gaudia; — et tanquam regula profertur, quam Dei misericordia sequi solet, afflictos consolando. — Dein captivis applicatur :

7, 8. *Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua : — venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.* Seminatores flentes non solum designant illos, qui olim amare flerunt cum in captivitatem abducerentur; sed etiam generatim omnes eos, qui tempore captivitatis lacrymis pœnitentiæ Dei misericordiam implorarunt; nunc autem misericordiam consecuti, cum abundantia gaudii in patriam reducuntur.

Digitized by Google

Sensu altiore, significatur hic seminatio spiritualis, 1° per pœnitentiam et patientiam in tribulationibus hujus vitæ; 2° per prædicationem apostolicam; 3° per varia opera bona, præsertim per eleemosynam, secundum illud Apostoli : *Qui parce seminat, parce et metet* (II Cor. IX, 6); et illud : *Qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam*. Gal. VI, 8.

Quoniam autem sensu locupletissima est allegoria seminis, ad pleniorem ejus intelligentiam, hæc animadverti possunt : 1° semen est res exigua et vilis, producit autem granorum multitudinem; sic etiam semen spirituale. At vero, ubi de eleemosyna agitur, hæc producit fructum altioris ordinis : quomodo si granum tritici seminatum, non produceret spicam triticeam, sed spicam auream, non granis frumenti, sed gemmis pretiosis refertam. — 2° Granum seminatum debet corrumpi et perdi; sic etiam eleemosyna, sacrificium quodlibet, debet fieri absolute, sine humana commutatione aut retributione. — 3° Granum seminatum eget sole et pluvia; ita semen spirituale, præsertim verbi Dei, indiget gratia ad incrementum. — 4° Hoc autem interest inter semen temporale et spirituale, quod illud, etiam recte seminatum, possit varios ob casus carere fructu; hoc autem infallibiliter producit fructum in vitam æternam.

Sensus liturgicus.

Hoc psalmo, quem in secundis vesperis Apostolorum recitat Ecclesia, apostolicos celebrat labores et fructus, ipsos Apostolos inducens loquentes hunc in sensum : Cum Christus humanum genus e captivitate dæmonis redemit, nos Apostoli, primitiæ liberatorum seu credentium, redemptionem inter gentes annuntiavimus. Gentes autem agnoverunt Christum, dicentes : *Magnificavit Dominus facere cum eis*. — Hinc fructus lætissimi apostolicæ prædicationis : at non sine sudore ac lacrymis. ***Euntes ibant et flebant mittentes semina sua: venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.***

—

PSALMUS CXXVI.

Nisi Dominus ædificaverit domum.

1. Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

2. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

3. Vanum est vobis ante lucem surgere : surgite, postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

4. Cum dederit dilectis suis somnum : ecce hæreditas Domini, filii : merces, fructus ventris (1).

5. Sicut sagittæ in manu potentis : ita filii excussorum.

6. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis (2) : non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.

1. Nisi Dominus adjutorio suo principaliter ædificaverit domum, frustra laborant qui ædificant eam.

2. Nisi Dominus similiter juvando custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

3. Vanum est ad laborandum ante lucem surgere : Deum vobis propitium reddite, et tunc post justam quietem surgite, vos omnes qui laborem hunc durissimum sustinetis.

4. Prospere enim omnia cedent : vobis, quos diliget ac tuebitur, dabit somnum quietis; et inde filios, qui erunt non tam fructus ventris materni quam merces ac munus Dei ; quique simul existent hæreditas Domini, seu hæredes regni ejus.

5. Sicut sagittæ in manu potentis jaculatoris, ita erunt filii eorum qui propter Dominum tribulationibus vexati sunt.

6 Beatus vir qui tales filios habet quam multos exoptat : ab illis enim defensus non confundetur, cum respondere debebit inimicis suis in porta judiciaria.

(1) Hebraice : *Ecce donum* (hæreditarium) *Domini sunt filii : præmium* (ejus est) *fructus uteri.*

(2) In hebræo : 5. *Sicut sagittæ in manu potentis, ita filii juventutis.* 6. *Beatus vir qui implevit pharetram suam ex ipsis* (hujusmodi sagittis) *non trepidabit* (non confundetur) *cum respondebit inimicis suis in porta.*

Explicatio.

—

Argumentum psalmi historice spectatum incertitudini et controversiis subjacet. — Qui rationem habent tituli : *Canticum graduum Salomonis* (1), censent psalmum vel a Salomone conscriptum esse, vel a Davide Salomoni traditum, cum respectu ad fabricam prioris templi. — Juxta probabilem græcorum Patrum sententiam, quam in expositione sequemur, est exhortatio prophetica, sive admonitio Israelitis facta post reversionem a captivitate Babylonica, cum laborarent in ædificanda domo Dei, et restauranda civitate Jerusalem : interim, toto fere tempore, a vicinis gentibus vexati et impediti (I Esdræ IV ; II Esdræ item IV et seqq.).

Illud certum est, psalmum continere adhortationem practicam, qua populo suadet vates, ut omnem in Deo fiduciam collocent, et justæ quieti indulgeant ; omnes enim illorum conatus atque omnia studia irrita prorsus fore, si Deus eos adjuvare neglexerit.

Sensu altiori monentur servi Dei, qui ad supernam Jerusalem aspirant, 1° quomodo debeant ædificare et custodire domum seu civitatem Ecclesiæ ; 2° quomodo etiam unusquisque per bona opera domum sibi ædificare debeat in cœlo, eamque custodire, ut ad eam feliciter inhabitandam perveniat.

I. *Sine Deo ædificari Jerusalem non potest.*
II. *Cum Dei auxilio ædificabitur faustissime.*

—

1. ***Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.***

Hæc, inquit Bellarminus, dicuntur Judæis ædificantibus domum Dei, i. e. templum, cum infeliciter opus procederet, impedientibus Samaritanis (I Esd. IV). Admonentur autem, ut cogitent, nihil valere opera hominum, nisi primarius

(1) Nomen *Salomonis* non videtur exstitisse antiquitus in hebræis codicibus, cum desit in versione LXX Interpretum, ubi simpliciter legitur *Canticum graduum*.

ædificator, Deus, adsit; et ideo non solum operentur manibus, sed etiam corde et ore Deum invocent, in ejusque adjutorio præcipue confidant. — Hæc eadem dicuntur iis, qui spiritualem quamlibet ædificationem, sive in anima sua, sive in animabus aliorum moliuntur.

2. *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.*

Continuatur monitio iisdem ædificantibus, qui simul custodes operis erant: ut sciant, sine Dei adjutorio sese opera sua custodire non posse. — Inimici eorum non solum impedire conabantur ædificationem, sed etiam demoliri, quod fuerat ædificatum; et ideo filii Israel *una manu sua faciebant opus, et altera tenebant gladium* (II Esdr. IV, 17); multique eorum dispositi ad custodiendum, perpetuas agebant excubias. Sed nihilominus tot vigiliis suis nihil profecissent, nisi Dominus civitatem custodire voluisset. — Quod quidem potiore ratione de custodia spirituali intelligendum est.

3. *Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.*

Filii Israel præ nimia sollicitudine, dum in angustiis essent, ante lucem opus ædificationis aggrediebantur; ideo monentur a Spiritu sancto, nihil profuturum quod ante lucem operari incipiant, nisi Dominus illis adfuerit et benedicat. Quod si Domini benedictionem habere meruerint, opus prospere successurum; etiamsi post necessariam quietem, orto jam sole operi se accingant.

His verbis: *Surgite postquam sederitis*... incipit *altera pars* psalmi, qua ædificatio faustissima fore ostenditur cum auxilio Dei.—*Surgite*, inquit *postquam sederitis* (1): id est, postquam debito tempore quieveritis, ad laborandum surgite... subintellige, et res prospere cedent, dummodo in Domino confidatis ejusque benedictionem assidue invocetis. — *Qui*

(1) In hebræo hæc paulo aliter: *Frustra vos mane surgitis, quiescere tardatis, manducatis panem dolorum: somnum dabit Dominus iis quos diligit.*

manducatis panem doloris: id est, vos, qui in angustia et oppressione nunc vivitis, propter infestationem continuam inimicorum.

Sensu spirituali monentur fideles, ut in negotiis suis, præsertim in iis quæ ad animas pertinent, caveant ne suæ operationi fidant magis quam orationi; *ut surgant* ad opus *postquam sederint* vacantes orationi.— *Qui manducatis panem doloris...* his mystice designantur illi, qui præ desiderio cœlestis patriæ assidue gemunt, cupientes dissolvi, sicut Apostolus, *et esse cum Christo.* Phil. I, 23.

4. *Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hæreditas Domini, filii : merces, fructus ventris.*

Describit effectus benedictionis Dei erga eos qui primum quæsierint Dei auxilium, ejusque dilectionem et benevolentiam; quasi diceret : Si in Deo confiditis, vobis benignissimus Dominus ut dilectis famulis dona sua largietur. Nam dabit vobis somnum, tranquillitatem nempe et quietem ab hostibus; insuper ecce nascentur vobis filii, qui erunt hæreditas Dei : filii, seu fructus ventris, qui erunt vobis merces ac munus ejusdem Dei. — Congrue promittuntur Judæis filii ac posteri, eo quod timerent ne hostium vi atque odio penitus ipsi cum posteris suis exstinguerentur.

Sensu mystico, 1° respectu Christi, annuntiat Spiritus sanctus fore ut per Christum ædificetur Ecclesia Dei. Dabit, inquit, Deus populo suo quietem ac pacem per Christum : et ecce tunc apparebit quod hæreditas Domini erunt filii plurimi, et merces ejusdem Christi erit *fructus ventris,* fideles videlicet plurimi, semen longævum (Isai. LIII, 10). — Respectu fidelium, adhortatur Spiritus sanctus fideles ad fiduciam, promittendo ipsis post labores vitæ ac post somnum beatæ mortis, hæreditatem Domini, societatem Sanctorum ac filiorum Dei, mercedem æternam, et ipsum Christum, fructum ventris virginalis, beate contemplandum.

5. *Sicut sagittæ in manu potentis, ita filii excussorum.*

Declaratur quales futuri sint filii in præcedenti versiculo promissi; diciturque eos fore potentissimos, similes sagittis

quæ manu viri robustissimi jaciuntur et omnia perrumpunt. — Vocantur autem nunc *filii excussorum;* id est, filii patrum piorum, qui adversitatibus ac persecutionibus vehementer exagitati sunt.

Mystice *filii excussorum,* seu patrum qui persecutiones passi sunt, dicuntur, 1° omnes filii Sanctorum: Sancti enim omnes variis modis, interne vel externe vexati sunt. — 2° *Filii excussorum* dicuntur etiam discipuli Prophetarum atque Apostolorum, totaque generatio fidelium, qui velut sanguine Martyrum, quorum princeps est Christus, geniti sunt. Dicuntur esse velut sagittæ *in manu potentis,* i. e. in manu Dei et Christi: qui eos sibi prorsus devotos quocumque voluerit mittit, eis divinam suam imprimendo vim ac virtutem....

6. ***Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.***

Epiphonema, quo psalmus concluditur.—Sensus est: Beatus vir, qui filios hujusmodi habeat bene multos; ita ut, quod spectat ad multitudinem et ad bonitatem filiorum, acceperit quidquid desideret: *Qui impleverit desiderium suum ex ipsis.*

Beatitudinem autem hujusmodi patris explicat addendo: *Non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta:* id est: Cum ei loquendum erit adversus inimicos coram tribunali, ad portam urbis collocato, defendetur interventu filiorum; scilicet nihil ipsi metuendum erit, quoniam in omni discrimine, filiorum suorum præsidio ac defensione tutabitur.

Sensu spirituali, beatus prædicatur Christus, qui Pater existit generationis numerosæ filiorum, pro quibus veniet cum Sanctorum millibus ad loquendum inimicis suis in die judicii. tunc enim illa ipsa multitudo Sanctorum, qui ejus vestigia fuerint secuti, erit condemnatio impiorum, et Christi gloria ac triumphus. — Beati similiter prædicantur viri Apostolici qui multis laboribus et persecutionibus filios genuerint Christo.

Digitized by Google

Sensus liturgicus.

Psalmum *Nisi Dominus* Ecclesia recitat ad vesperas Beatæ Mariæ Virginis cæterarumque Virginum: ut earum celebret tum diligentiam ac fortitudinem, qua mysticum virginitatis habitaculum Deo ædificaverunt; tum fecunditatem spiritualem, qua in præmium suæ virginitatis donatæ sunt. Scilicet laboraverunt quidem et vigilaverunt in virginitate servanda; sed non frustra, quoniam ante omnia Deum adjutorem habere curaverunt.

Illud, *fructus ventris*, respectu Dei Genitricis, alludit ad Christum: consonat enim cum verbis Elisabeth: *Benedictus fructus ventris tui.*

Respectu cæterarum Virginum, *filii* earum ac *fructus ventris* sunt, tum animæ, earum exemplo et orationibus salvatæ; tum generatim omnia earum opera bona, quæ in porta paradisi seu in judicii die, eas defendent et coronabunt.

Digitized by Google

PSALMUS CXXIX.

De profundis.

1. De profundis clamavi ad te, Domine : Domine, exaudi vocem meam.

2. Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.

3. Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit?

4. Quia apud te propitiatio est : et propter legem tuam sustinui te, Domine.

5. Sustinuit anima mea in verbo ejus : speravit anima mea in Domino.

6. A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino.

7. Quia apud Dominum misericordia : et copiosa apud eum redemptio.

8. Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitabis ejus.

1. De abysso profunda clamavi, et etiamnum clamo ad te, Domine, misericordiam tuam implorans : Domine, exaudi orationem meam.

2. Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.

3. Si enim iniquitates meas oculis rigorosæ justitiæ observaveris, Domine : Domine, quis subsistere poterit?

4. Sed apud te condonatio est : et propter promissam in lege tua misericordiam pœnitentibus, speravi in te, Domine.

5. Speravit anima mea in verbo promissionis ejus : speravit anima mea in Domino.

6. Similiter omnis Israel, a primo mane usque ad noctem finitam, speret in Domino.

7. Quia apud Dominum misericordia : et copiosa reposita est apud eum redemptio.

8. Nam ipsemet per proprium Filium redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

Digitized by Google

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus iste, unus e pœnitentialibus, oratio est, qua homo humiliatus et pœnitens misericordiam implorat. — Utrum historice referatur ad Judæos in captivitate gementes, an ad Davidem postquam agnovit peccatum suum, non constat : cum utriusque rei circumstantiis verba congruant. Quæcumque autem occasio psalmi fuerit, eum Spiritus sanctus dictare voluit, ut sensum exhiberet animæ pœnitentis, educi cupientis e profundo carcere in quem propter peccatum devenit. Hinc satis intelligitur, orationem istam merito ab Ecclesia recitari in persona defunctorum fidelium quæ in purgatorio detinentur, unde liberari cupiunt per merita Redemptoris.

Tria distingui possunt :

I. *Oratio ad Deum.*
II. *Exhortatio ad populum.*
III. *Prædictio redemptionis futuræ.*

1. *De profundis clamavi ad te, Domine : Domine, exaudi vocem meam.*

2. *Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.*

De profundis clamavi.... Velut in abysso profunda vel in carcere sese jacentem propheta considerat, et inde Deum orat. Oraturus autem, imprimis petit ut exaudiatur : ***Domine, exaudi vocem meam.*** Atque ad significandam instantiam, idem repetit aliis verbis dicens : ***Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.***

Quænam sunt illa ***profunda***, vel ***profundum*** illud, ex quo propheta se clamare significat ? — Est 1° sensu litterali probabili, exilium et captivitas Babylonica ; 2° est exilium hujus vitæ ; 3° abyssus et miseria peccati ; 4° carcer purgatorii. — Hanc miseriam suam humiliter agnoscens anima ad Deum instantissime clamat, dicens :

3. *Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit?*

4. *Quia apud te propitiatio est : et propter legem tuam sustinui te, Domine.*

Jam petitionem suam exponit, quæ est, ut Deus non severa justitia secum utatur, sed misericordia. *Si iniquitates*, inquit, *observaveris*... Sensus est quasi diceret : Si iniquitates hominum accurate et in rigore justitiæ investigaveris, nemo subsistere poterit, nemo non peribit. Noli igitur tam strictam exercere justitiam, sed cum justitia misericordiam conjunge.

4. *Quia apud te propitiatio est*... Verus pœnitens non tantum suam miseriam considerare debet, sed etiam Dei misericordiam; quare postquam confessus est miserrimum statum suum, oculos in divinam misericordiam convertit. Quia tamen, inquit, proprium tibi est misereri semper et parcere; et quia in lege tua pœnitentibus veniam polliceris, *propter legem tuam*; ideo confido in te, Domine : *Sustinui te*, id est, spero, patienter exspecto misericordiam tuam.

5. *Sustinuit anima mea in verbo ejus : speravit anima mea in Domino.*

6. *A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino.*

Secunda pars : exhortatio ad alios, quos exemplo suo hortatur ad sperandum in Domino.

Speravi, inquit, *in verbo ejus*, i. e. juxta promissionem ejus, speravi a Domino promissam pœnitentibus gratiam. — Sæpe enim Deus per Moysen, in Deuteronomio et alibi, promisit indulgentiam pœnitentibus. *Cum* (lapsus in idololatriam) *quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quæsieris, et tota tribulatione animæ tuæ*. Deut. IV, 29.

6. *A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino.* — Quod ego, inquit, facio, idem totus Israel faciat: nimirum *speret in Domino :* quicumque fuerit in quocumque profundo, a summo mane usque ad noctem extremam, id est,

tota die et tota nocte, sperare non desinat. — Altiore sensu significatur, per totam vitam, usque ad noctem mortis exspectandum esse Dominum et in eo sperandum.

Illud *a custodia matutina*, juxta hebræum proprie significat : a crepusculo matutino, quo excubitores incipiunt vigilare, usque ad alterum crepusculum matutinum, quo alii succedunt.

7. *Quia apud Dominum misericordia : et copiosa apud eum redemptio.*

8. *Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus.*

Tertia pars : rationem reddit cur oporteat semper in Deo confidere; simulque prædicit redemptionem generis humani per Christum Salvatorem.

Quia apud Dominum misericordia...... sensus est : Merito sperare potest Israel in Domino, quia apud Dominum invenitur singulari quodam modo misericordia; et quidem misericordia fundata in redemptione, ac satisfactione quam Christus suo sanguine divinæ justitiæ persolvit : quæ utique redemptio copiosa est.

8. *Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.* Explicatur cur redemptio futura sit copiosa : idcirco nimirum, quia Dominus ipsemet eam præstabit. Consonant hæc verba cum verbis angeli, dicentis sancto Joseph : *Vocabis nomen ejus Jesum : ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Matth. I, 21.

Redimet *Israel*, id est, populum fidelem. — Hæc redemptio jam quidem inchoata est; sed perfecte demum complebitur in die novissimo, cum non solum a peccatis verum etiam ab omnibus peccatorum pœnis liberabimur : *Redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus.*

Sensus liturgicus.

Psalmus *De profundis* ponitur 1° in secundis vesperis Nativitatis Domini; 2° in vesperis defunctorum; 3° inter psalmos pœnitentiales, sexto loco.

1° Ut pertinens ad officium Nativitatis Domini, est vox Ecclesiæ, ceu humani generis, per peccatum Adami in profundum delapsi, ibique humiliter appellantis Dei misericordiam et promissam redemptionem : quæ tandem nunc advenit. — Continet hæc oratio magnam Redemptoris æstimationem, una cum sensu gratitudinis, et desiderio fructum redemptionis recipiendi.

2° Ut pertinens ad officium defunctorum, est vox Ecclesiæ patientis in Purgatorio : seu, vox Ecclesiæ militantis, quæ in persona animarum expiantium, cum sensu humillimæ compunctionis, misericordiam Dei implorat ac liberationem e piacularibus flammis, per merita Christi Redemptoris : *Ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus.*

3° Ut pertinens ad psalmos pœnitentiales, est oratio unicuique fidelium accommodata, ut corde vere contrito et humiliato, veniam peccatorum a Deo postulet per copiosa merita Salvatoris.

PSALMUS CXXXI.

Memento, Domine, David.

1. Memento, Domine, David, et omnis mansuetudinis ejus.

1. Memento, Domine, David servi tui, et omnis ejus inter ærumnas mansuetudinis.

2. Sicut juravit Domino : votum vovit Deo Jacob :

2. Memento quomodo tibi Domino suo juraverit, seu votum nuncupaverit tibi Deo Jacob, dicens :

3. Si introiero in tabernaculum domus meæ : si ascendero in lectum strati mei;

3. Si introiero in domum meam, si ascendero in lectum meum;

4. Si dedero somnum oculis meis : et palpebris meis dormitationem,

4. Si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitionem;

5. Et requiem temporibus meis : donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.

5. Et capiti meo requiem qua obliviscar domus Dei ædificandæ : si hæc, inquam, fecero, donec paravero locum sanctum qui sit tabernaculum Deo Jacob... commeritis pœuis me Deus afficiat.

6. Ecce audivimus eam in Ephrata : invenimus eam in campis silvæ.

6. Ecce audivimus olim, arcam Domini fuisse in Silo tribus Ephraim; postea invenimus eam in campis silvæ seu Cariathiarim, velut errabundam... In posterum vero non sic; sed

7. Introibimus in tabernaculum ejus : adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.

7. Introibimus in stabilem domum Dei : ibique adorabimus eum coram arca, scabello pedum ejus.

Digitized by Google

8. Surge, Domine, in requiem tuam, tu, et arca sanctificationis tuæ.

8. Surge, Domine, ingredere in requiem tuam, tu, et arca sanctificationis tuæ.

9. Sacerdotes tui induantur justitiam : et sancti tui exultent.

9. Deinceps sacerdotes tui induantur justitiam : iidemque sancti tui in laudibus tuis decantandis exultent.

10. Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.

10. Propter David servum tuum, ne auferas regi, filio ejus, favorem tuum.

11. Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam : de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

11. Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam, dicens : De stirpe tua nascetur Messias, quem ego ponam in æternum super sedem tuam spiritualem.

12. Si custodierint filii tui testamentum meum, et testimonia mea hæc, quæ docebo eos :

12. Si autem custodierint filii tui fœdus meum, et præcepta mea quæ docebo eos :

13. Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

13. Et si filii eorum illa similiter custodierint usque in sæculum : sedebunt etiam ipsi super sedem tuam temporalem.

14. Quoniam elegit Dominus Sion : elegit eam in habitationem sibi.

14. Quoniam elegit absolute Dominus Sion spiritualem : elegit eam in habitationem propriam, dicens :

15. Hæc requies mea in sæculum sæculi : hic habitabo quoniam elegi eam.

15. Hæc requies mea in sæculum sæculi : hic habitabo quoniam elegi eam toto cordis affectu.

16. Viduam (1) ejus benedicens benedicam : pauperes ejus saturabo panibus.

16. Ideoque effundam in eam bonorum abundantiam : ipsas viduas ejus implebo benedictionibus, ipsos pauperes saturabo panibus.

(1) Textus græcus et hebraicus non habet *viduam*, sed *venationem*, *victum*; nostra tamen versio cui consonat syriaca, arabica et æthiopica, non omni probabilitate caret. Vid. Berthier in h. loc. — De cætero sensus quoad substantiam non differt, cum in utraque lectione significetur magna bonorum abundantia.

Digitized by Google

17. Sacerdotes ejus induam salutari : et sancti ejus exultatione exultabunt.

17. Sacerdotes ejus induam salute : et sancti ejus ingenti gaudio exultabunt in Domino.

18. Illuc producam cornu David : paravi lucernam Christo meo.

18 Ibi suscitabo cornu seu regnum David : ibique parare decrevi lucernam Christo meo.

19. Inimicos ejus induam confusione : super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

19. Ibi inimicos Christi mei induam confusione : super ipsum autem effulgebit diadema sanctum meum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Oratio pro sanctificatione templi et stabiliendo throno David.

Ad litteram, petit propheta, ut templum (1) quod David exstruendum vovit, Dominus inhabitet; utque sacerdotes sanctificet, regem protegat, impleatque promissum de stabiliendo regno Davidico in Messia ejusque Ecclesia.— Altiore sensu ipsa orat Ecclesia, ut propter Christum in Davide olim figuratum, et propter ejus mansuetudinem, dignetur Deus templum vivum a Christo ædificatum Ecclesiam nimirum et corda fidelium inhabitare, ejusdemque Christi regnum ac sacerdotes conservare, sanctificare, et glorificare.

De psalmi auctore disputant interpretes. A multis auctor censetur Salomon, qui carmen istud conscripserit, cum, ædificato templo, intulit arcam Domini in locum ei præparatum. Quam sententiam ex eo confirmant, quod versiculi quidam ab ipso Salomone in sua oratione citentur : *Tu es*, inquit, *Deus meus ; aperiantur, quæso, oculi tui, et aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto. Nunc igitur consurge, Domine*

(1) Psalmum ad templum pertinere, et tanquam dedicationis carmen scriptum esse, interpretes passim, non tantum Christiani sed etiam Israelitæ consentiunt; etsi quidam, ut adnotat Calmetus, idem publice cantatum fuisse existimant, cum transferretur arca ex Cariathiarim ad paratum in Sione tabernaculum.

Digitized by Google

Deus, in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuæ; sacerdotes tui, Domine Deus, induantur salutem, et sancti tui lætentur in bonis: Domine Deus, ne averteris faciem Christi tui; memento misericordiarum David servi tui. II Paralip. VI, 40 seq.

His tamen non obstantibus, alii psalmum hunc, sicut reliquos omnes, Davidi tribuunt, qui eum Salomoni dederit, post futuram templi ædificationem concinendum. Et re quidem vera, non est improbabile, ut piissimus Psalmista, qui aurum et argentum, omniaque reliqua ad templi ædificationem præparavit, etiam solemne dedicationis canticum præparare voluerit.

I. *Invitat Deum, ut in templum sibi paratum veniat.*
II. *Orat Deum, ut thronum David stabiliat et Jerosolymæ benedicat.*

—

1. *Memento, Domine, David, et omnis mansuetudinis ejus.*

Salomonis hæc esse verba censentur, quibus Deum orat per merita patris sui David; petitque ut intuitu illius servi sui, qui tanto zelo pro templo flagravit, dignetur et templum et ipsam domum David benigne aspicere.

Recte et humiliter orat filius Salomon per merita patris sui; nec humilitas Davidem impedire debuit, quominus ipse hæc de se scriberet. Quemadmodum enim alibi peccata sua candide confitetur; ita quoque nunc bona sua opera, quæ per Dei gratiam fecit, candide et fiducialiter Deo exhibet.

Meminit Davidis *mansuetudinis,* quia hæc velut prædominans fuit sancti regis virtus, eaque simillimus fuit Christo Domino, Regi mansueto. Vi vocis hebraicæ significatur non tantum *mansuetudo*, sed etiam *modestia, humilitas, tribulatio, paupertas*, quæ fortassis omnia uno verbo propheta includere voluit.

2. *Sicut juravit Domino : votum vovit Deo Jacob :*

3. *Si introiero in tabernaculum domus meæ : si ascendero in lectum strati mei;*

4. *Si dedero somnum oculis meis : et palpebris meis dormitationem,*

5. *Et requiem temporibus meis : donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.*

En effectus mansuetudinis et humilitatis David : voluntas ac votum ædificandi templum Domino. Dicebat enim, nequaquam decere, nec tolerari posse, ut ipse servus, etsi rex, habitaret in domo cedrina, dum arca Dei maneret in tentorio (II Reg. VII, 2). — Davidis *votum* hoc sensu intelligendum est, quasi dicat : Juro me non usurum domo mea et lecto meo, ita ut quiescam a sollicitudine domus Dei præparandæ. — Quod quidem votum, etsi expresse Scriptura non dicit, tunc David nuncupasse videtur, quando prophetæ Nathan consilium suum de ædificando templo aperuit (II Reg. VII, 2). Deus autem ei per eumdem Nathan significavit, velle se, ut hujus operis executionem filio Salomoni relinqueret.

5. Quod dicitur, *donec inveniam locum Domino :* id est, donec effecero, et ædificando consecutus fuero locum habitationis, Domino exhibendum, habitaculum, *tabernaculum Deo Jacob.* — Quod autem dicit parare se velle domum Deo, intelligit *arcæ Dei :* quæ sedes Dei erat, in qua peculiari modo Deus sese populo suo præsentem exhibebat.

6. *Ecce audivimus eam* (arcam) *in Ephrata : invenimus eam in campis silvæ.*

7. *Introibimus in tabernaculum ejus : adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.*

Explicatur ratio et causa voti Davidici : quoniam arca Dei sedem propriam et stabilem non habebat, ideo dixit : Habebit, prout decet, Dominus domum suam, in quam nos, populus ejus, introibimus ad colendum eum.

6. *Ecce audivimus eam in Ephrata...* Obscurior hic ac disputatus versiculus, communius et melius exponitur hunc in sensum : Ecce res prorsus indecens : ex patribus audivimus, arcam fuisse aliquando in Silo, sito in terra Ephraim ; deinde *invenimus* et vidimus *eam in campis silvæ,* quando

nempe remissa a Philistæis, inventa est in agro Josue Bethsamitæ. — Ille autem locus silvosus erat, ut patet ex proxima civitate *Cariathiarim*, quo fuit translata ex agro Josue, quodque nomen significat *civitatem silvarum*.

Ephrata designat territorium tribus Ephraim (1); et ponitur pro urbe Silo, quæ ibidem erat sita. Mandato ipsius Josue, filii Nun, arca primum translata in urbem Silo, ibidem mansit per annos 328; tunc a Philistæis capta et dein reddita, collocata est in Gabaa, qui collis erat oppidi Cariathiarim; inde post 70 annos translata est a Davide in domum Obededom prope Jerosolymam; et iterum, post tres menses, in montem Sion. — De arca sola loquimur; tabernaculum enim Fœderis manserat in Silo.

7. *Introibimus in tabernaculum ejus :* id est, in domum, templum, habitationem stabilem ejus; quo sensu supra dictum est : *In tabernaculum domus meæ.*

Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus : hebraice, *prosternamus nos ad scabellum pedum ejus :* nempe adorabimus Dominum conversi ad arcam sanctam, quæ est scabellum ubi stant pedes Domini, sedentis super Cherubim.

8. *Surge, Domine, in requiem tuam, tu, et arca sanctificationis tuæ.*

Jam videt mente templum magnifice exstructum ac paratum, et magno affectu invitat Dominum, quatenus in arcæ mysterio residentem, ut ingrediatur in domum ubi quiete habitare possit.

Tu et arca sanctificationis tuæ : id est, tu cum throno tuo et scabello pedum tuorum; cum arca, in qua et per quam tu a filiis Israel *sanctificaris* et honoraris. — In hebræo habetur *arca fortitudinis tuæ :* id est, qua potentiam tuam et mirabilia tua ostendis, atque ita efficis ut nomen tuum ab omnibus sanctificetur, timeatur et laudetur.

(1) Hoc nomine fuisse designatum tribum Ephraim, constat ex Libb. Judicum, Ruth, I et III Reg., ubi homines Ephraim vocantur Ephratæi.

Digitized by Google

9. *Sacerdotes tui induantur justitiam : et sancti tui exultent.*

10. *Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.*

Secunda pars, petitio. — Introducta jam arca in templum, orat Salomon, primo pro sacerdotibus, deinde pro rege, id est pro se ; nam ab his totius populi salus dependet. — Pro sacerdotibus duo postulat : ut sint sancti, prout eorum status requirit, et ut alacriter Deum laudent, quod proprium eorum munus est.

Pro se autem, Christo seu uncto Domini, petit ut *non avertat Dominus faciem Christi sui*, i. e. ut exaudiatur. Etenim *avertere faciem orantis*, est quidem eum non exaudire, sed confusum atque aversa facie dimittere.

Sensu mystico, ille Christus non est Salomon, sed Messias; petitque propheta, ut populus Israel qui rejiciet venturum Messiam, non totus pereat, sed reliquiæ ejus misericordi oculo, propter orationes et merita Salvatoris respiciantur.

11. *Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam : de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.*

12. *Si custodierint filii tui testamentum meum, et testimonia mea hæc quæ docebo eos;*

13. *Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.*

Quo facilius impetret petita, Salomon promissiones commemorat, a Deo patri suo factas. Ex his autem prior est absoluta et immutabilis, nempe de Messia ; altera, nempe de aliis Davidis filiis seu nepotibus, est conditionata.

Sicut David juravit Domino, se templum ei ædificaturum ; ita Dominus vicissim juravit Davidi, se regnum in domo ejus stabiliturum in æternum. Deus enim vinci se liberalitate non patitur ; et non solum opera, sed etiam voluntates et desideria cumulatissime remuneratur.

Juramentum Dei significat decreti immobilitatem.

11. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam :* id est, constituam et firmabo tibi successorem in regno, filium tuum. — Quæ verba videntur intelligenda ad litteram de Christo. Nam in Psalmo LXXXVIII idem clarius explicatur, his verbis: *Semel juravi in sancto meo, si David mentiar : semen ejus in æternum manebit, et thronus ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in æternum, et testis in cœlo fidelis.* Imo S. Petrus diserte dicit, Deum, cum Davidi jurasset *de fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus* (Act. II, 30), intellexisse Christum. Atque hoc est quod angelus dicit ad Virginem : *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus : et regnabit in domo Jacob in æternum* (Luc. I, 32) ; conformiter ad illud Isaiæ IX, 6, 7 : *Parvulus natus est nobis... et multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis; super solium David et super regnum ejus sedebit ; ut confirmet illud, et corroboret in judicio et justitia, a modo et usque in sempiternum.* — Itaque verba psalmi nostri de Salomone non dicuntur; nisi forte quatenus ille typum Christi gessit.

Testamentum Dei custodiendum ab aliis filiis Davidis, erat fœdus Domini de non habendis diis alienis, deque mandatis servandis : quod pactum, inquit, si custodiunt *usque in sæculum,* i. e. perseveranter, non amovebuntur a solio regni tui usque ad adventum Messiæ; si autem non perseveraverint, dejicientur : quod factum est, prout historia testatur.

14. *Quoniam elegit Dominus Sion : elegit eam in habitationem sibi.*

15. *Hæc requies mea in sæculum sæculi : hic habitabo, quoniam elegi eam.*

Litteraliter de domo Domini in monte Sion, typice vero et principaliter de Ecclesia dicuntur verba ista, quæ continuantur cum illis : *Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam : de fructu ventris tui ponam super sedem tuam :* id est, juravit Davidi, se stabiliturum filium ejus Christum super sedem ejus, quæ est Sion, civitas David : quia *elegit Dominus Sion,* i. e. Ecclesiam in habitationem perpetuam ; eam elegit firmissimo decreto, ideoque nunquam

deseret : sed in ea habitabit in terris, et postea in ea requiescet in cœlis.

Sicut duæ erant promissiones respectu throni Davidis, una absoluta, pertinens ad Messiam; altera conditionata, pertinens ad Davidis filios : ita duæ erant promissiones respectu civitatis Jerusalem, una absoluta, pertinens ad Jerusalem spiritualem, Ecclesiam; altera conditionata, pertinens ad Jerusalem terrenam. Hic autem non profertur nisi promissio absoluta, quæ respicit Ecclesiam.

16. *Viduam ejus benedicens benedicam : pauperes ejus saturabo panibus.*

17. *Sacerdotes ejus induam salutari : et sancti ejus exultatione exultabunt.*

18. *Illuc producam cornu David : paravi lucernam Christo meo.*

19. *Inimicos ejus induam confusione : super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.*

His versiculis ultimis promittit Deus civitati David, quæ est Sion seu Jerusalem, multa bona, quæ soli Ecclesiæ proprie et perfecte conveniunt.

1° Dabit tantam rerum copiam, ut ipsi pauperes abundent : *benedictio* enim in Scripturis abundantiam significare solet. Porro hic abundantia cibi spiritualis, ut doctrinæ, sacramentorum, etc. præsertim intelligenda est.

2° Sacerdotes ejus *induet salutari :* id est, ornabit conspicua et exemplari sanctitate. *Salutare* enim, salutaris virtus, salutaris protectio seu *salus*, spiritualiter intelligitur : et idem est in vita præsenti, ac justitia et sanctitas; altiore autem sensu, est ipse Salvator Christus, quem, ut Apostolus monet, induere debemus. Fortassis etiam insinuatur, sacerdotes plenos esse debere efficacia in procuranda hominum salute. — Quod addit : *Et sancti ejus exultatione exultabunt*, etiam de sacerdotibus saltem principaliter dicitur, respondetque precationi supra positæ : *Et sancti tui exultent.*

3° Faciet ut illic, in eodem monte Sion, oriatur et germinet *cornu*, seu potestas atque excellentia regia *David*, ac velut

Digitized by Google

alterum regnum David. Quo verbo *cornu David,* significatur ad litteram, etsi metaphorice, regnum Messiæ, prout explicavit Zacharias in nativitate Joannis Baptistæ : *Erexit,* inquit, *cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.* Luc. I, 69.

Quod autem addit, se parasse *lucernam Christo suo*, potest duplici modo intelligi. 1) Ita, ut sensus sit : Præparavi, prospexi *christo* meo Davidi progeniem splendidam et perpetuam, usque ad Messiam, ex eadem stirpe nasciturum. — His enim consonant quæ dicuntur III Reg. XI, 36 : *Filio ejus* (Salomonis) *dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David, servo meo, cunctis diebus coram me in Jerusalem civitate, quam elegi ut esset nomen meum ibi.* — Porro splendida illa Davidis progenies, sensu spirituali, est Christus Salvator, qui est *lux mundi;* et Christi fideles, qui sunt *filii lucis.* — 2) Idem, juxta SS. Hieronymum et Augustinum, sensu spirituali altero, exponi potest ita, ut *Christus* designet Messiam, et *lucerna* Præcursorem ejus, Joannem Baptistam ; de quo Dominus, velut adludens ad hunc locum, dixit : *Ille erat lucerna ardens et lucens.* Joan. V, 35.

4° Messiæ, adeoque etiam civitati sanctæ in qua Messias regnabit, triumphum dabit et gloriam. Indicat non defuturos hostes ; sed, sicut Christi ministros vestiet salute, ita hostes ejus induet confusione : quod excidio Judæorum, et omnium generatim persecutorum ruina impletum est.

Contra vero, Christus ipse cumulabitur gloria : *Super ipsum,* inquit, *efflorebit sanctificatio mea* (seu, juxta hebræum, corona mea) : id est, capiti ejus imponam coronam gloriæ ; vel imponam sanctitatem, quæ efflorebit in gloriam. Nam sanctitas ac justitia Dei, primum in Christo, dum mortalem vitam ageret, fuit seminis instar abscondita ; deinde autem flores germinavit sanctificationis et gloriæ. Quod idem similiter omnibus Christi discipulis ac membris est applicandum : *Pater.... claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis.* Joan. XVII, 22.

Sensus liturgicus.

Psalmum *Memento, Domine, David*, recitat Ecclesia 1° in secundis vesperis Nativitatis Domini; 2° in secundis item vesperis Confessorum Pontificum.

1° Dum recitat eum in Nativitate Domini, in Davide tanquam in typo contemplatur Ecclesiæ ædificatorem Christum, qui ab ipsa nativitate sua, domus Dei structuram inchoavit; eumdemque Christum mox invitat, ut in templo quod ipse sibi ædificavit, nempe in Ecclesia, et in animabus præsertim fidelium, habitare dignetur. *Surge, Domine, in requiem tuam, tu, et arca sanctificationis tuæ... Propter* hunc verum *David*, inquit, *servum tuum, non avertas faciem*, non repellas orationem *Christi tui*, mystice spectati, qui est populus Christianus, seu ipse Christus cum suo corpore mystico.

Deinde considerat, quomodo in Christi nativitate impleta sit prophetia, seu promissio solemnis Davidi facta : *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam ;* quomodo in hoc semine Abrahæ benedicantur omnes tribus terræ : *Viduam ejus benedicens benedicam...* — Quomodo prodeat ex civitate David : *Illuc producam cornu David...* — Ille, in cujus fronte, non obstante Herode aliisque inimicis, fulgebit diadema divinitus impositum : *Super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.*

2° Dum recitat eumdem psalmum in officio Pontificum, Ecclesia hos viros intuetur tanquam cum Christo cooperantes ad ædificationem domus Dei; deinde considerat, quomodo in ipsis impleta sint Spiritus sancti verba quæ sequuntur, præsertim ista : *Sacerdotes tui induantur justitiam, et sancti tui exultent... Sacerdotes ejus induam salutari, et sancti ejus exultatione exultabunt... Inimicos ejus induam confusione : super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.*

PSALMUS CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum.

1. Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini :

2. Qui statis in domo Domini : in atriis domus Dei nostri.

3. In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum.

4. Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cœlum et terram.

1. Ecce nunc opportuno tempore, benedicite Dominum, omnes servi Domini.

2. Vos præsertim, qui statis pro sacro munere in domo Domini, in atriis domus Dei nostri :

3. In noctibus ipsis vigilantes et orantes, extollite manus vestras versus Sanctuarium, et laudate Dominum.

4. Vicissim te, o tribus sancta, benedicat Dominus de Sion, sede sua : ipse qui fecit cœlum et terram.

—

Explicatio.

Psalmus est ultimus *gradualium.* — Ut autem dictum est supra (1), *graduales* vocantur, seu nomine *cantici graduum* inscribuntur psalmi quindecim, post centesimum decimum octavum subsequentes ; ideo fortasse, quia spiritu prophetico editi sunt ut canerentur a Judæis, vel post captivitatem Babylonicam revertentibus et in Jerusalem ascendentibus; vel dum ascenderent quindecim gradibus in templum Salomonis.

Quidquid de his opinionibus videatur tenendum, illud, inquit Bellarminus, certum est, ascensiones istas, sive de Babylone in Jerusalem, sive per gradus templi Salomonis, figuras fuisse ascensionis electorum, qui per gradus virtutum, ac præcipue charitatis, ascendunt de valle lacrymarum ad

(1) Ad Psalm. CXIX, pag. 545.

cœlestem Jerusalem; et de hac ascensione Spiritum sanctum esse locutum. Enim vero psalmi sunt pleni affectibus in Deum, et proprii eorum, qui se peregrinos atque exules in terra inimicorum esse intelligentes, nunc ærumnas exilii deflent, nunc ad requiem patriæ suspirant, semper autem se ad ascendendum et in via Domini proficiendum accendunt.

Argumentum. — Itaque psalmus iste, gradualium ultimus, præcedentium veluti conclusio est et epilogus : eos qui jam feliciter ascenderunt hortans ad vacandum perpetuis Dei laudibus. — Peculiari tamen modo ad sacerdotes Domini spectat et ad levitas, qui in Tabernaculo fœderis excubias agebant; hos scilicet excitat, ut præ cæteris diu noctuque Deum, omnis boni auctorem colant, atque pro se et pro populo exorent.

Sensu mystico psalmus ad sacerdotes novæ Legis pertinet, estque, ut Genebrardus ait, breve sacerdotum speculum. Ecclesia enim his versiculis sacerdotalem ordinem alloquitur, et ad Deum assidue orandum provocat. — Non tamen ad solos sacerdotes diriguntur verba ejus; sed etiam ad fideles omnes, qui sunt *genus electum, regale sacerdotium* (I Pet. II, 9). Respicit autem præcipue ferventiores : qui dum peregrinantur in terra, corde habitare conantur in cœlo, et cum Apostolo dicere possunt : *Conversatio nostra in cœlis est.* Phil. III, 20.

I. *Hortatur propheta ministros sacros ut Deum orent.*
II. *Ipsemet orat Deum, ut sacræ tribui benedicat.*

—

1. *Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini :*

2. *Qui statis in domo Domini : in atriis domus Dei nostri.*

3. *In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum.*

Prima pars, exhortatio ad orandum. — *Ecce nunc benedicite Dominum....* hortatoria formula est illud *ecce nunc,* tempus opportunum adesse innuens, et quidem respective ad præteritum, quasi dicatur : Ecce nunc, expediti a labori-

bus, a tumultu externo, nunc in Dei præsentia constituti.... benedicite Dominum.

Omnes servi Domini...nimirum omnes ministri sacri, quorum sequitur periphrasis :

2. *Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri :* id est, qui illic permanenter consistitis, illi loco vi status vestri addicti ; quique in eodem assidue moramini ad rem divinam faciendam. *Separavit* enim Deus *tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini, et staret coram eo in ministerio, ac benediceret in nomine illius.* Deut. X, 8.

In atriis domus Dei nostri (1), id est, in porticibus quæ erant circa domum Dei. — Tabernaculum testimonii seu fœderis, circumdatum erat atrio uno ; templum vero Salomonicum, atriis tribus : nempe Gentilium, Israelis, et Levitarum. — Quod dicitur, *qui statis in atriis :* id etiam ad laicos pertinere potest, qui, dum res divina fiebat a sacerdotibus, in exteriore atrio versabantur.

3. *In noctibus extollite manus...* sensus est :

1° Respectu servorum Dei generatim : Non solum interdiu, sed etiam nocturno tempore precibus insistite. — Solebant enim Hebræi aliquando in oratione pernoctare, prout de Anna prophetissa insinuatur his verbis : *Non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die* (Luc II, 37). — 2° Respectu Levitarum, qui interdiu ministeriis vacabant, noctu vero custodiis, sensus est quasi dicat : Dum noctu custodiis templi vacatis, procul a populi conspectu, Deum collaudate attollendo ad loca sancta manus vestras ; adeo ut etiam pro absente et dormiente populo precemini. — Monet scilicet ministros sacros, ut sanctificent vigilias noctis, sicut supra monuit ut sanctificent ministeria diurna.

Extollite manus vestras in sancta : versus eas tabernaculi vel templi partes, quarum una vocabatur *Sanctum*, altera *Sanctum sanctorum*, ubi erat Arca, typus corporis Domini ; et ubi se exauditurum orationes Deus pollicitus erat. — *In sancta* metaphorice significat *in cœlum*, cujus typus etiam

(1) Hæc verba desunt in hebræo, et explicationis causa videntur addita a LXX Interpretibus, ex psalmo sequenti.

Digitized by Google

erat sanctuarium Fœderis. — Extensis itaque manibus *benedicite*, inquit, id est, adorate, invocate, laudate *Dominum*.

4. Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cœlum et terram.

Secunda pars : petitio benedictionis divinæ. — Benedicat te.... id est, benedictione et favore suo prosequatur te Dominus omnipotens, de Sion ubi habitat. — Vox *benedicere* hoc loco aliud significat ac paulo ante : supra enim significabat *laudare*, gratias agere; nunc vero *bene facere*. Aliter enim benedicit Deus hominibus, aliter homines Deo.

Verba hæc : *Benedicat te*, vel sunt mimesis orationis levitarum pro populo, quasi sic alloqueretur levitas propheta : O levitæ, dicite populo : Benedictione te repleat Dòminus.... — vel est oratio ipsius prophetæ pro levitis : quos, quia unam tribum sanctam constituunt, atque charitate uniti unum sunt in Domino, numero singulari alloquitur; quo fere modo dicebat Moyses : *Non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis*; *quia ipse Dominus possessio ejus est*. Deut. X, 9.

Sensus liturgicus.

Psalmus iste, ultimus e psalmis Completorii, est vox Ecclesiæ, servos Dei, præsertim ministros sacros hortantis, ut ipso noctis tempore Deum laudare non desistant : id est, ut quietem nocturnam, — noctem adversitatum, — ac denique noctem mortis sanctificent; atque ita in omnibus et per omnia Deum glorificent, ejusque benedictionem mereantur.

O vos omnes, inquit, qui servitio Domini ex animo addicti estis, benedicite Domino nunc, hodie, singulisque diebus et horis, dum tempus manet : *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*. II Cor. VI, 2.

Vos autem præ cæteris, sacerdotes sancti, muneri sacro consecrati; vos versantes, inhabitantes in domo Domini, non velut hospites, sed tanquam domestici Dei, et amici Dei, et mediatores inter Deum et populum ejus : vos *benedicite Do-*

Digitized by Google

minum, qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. — Nihil aliud vobis curæ sit; nihil profani vos a domo Dei, ab opere Dei, a laude Dei retrahere valeat. Semper in intimo Sanctuario, vel in atriis Domini manete, ibique tanquam in vestibulo cœli delectamini, dicentes : *Domine, dilexi decorem domus tuæ... Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.... Quia melior est dies una in atriis tuis super millia....*

Extollite manus vestras in sancta : dum alii extendunt manus ad profana vel iniqua, vos extollite manus puras ac supplices ad sanctuarium misericordiæ Dei. Inter vestibulum et altare extollite manus, plorantes et dicentes : *Parce Domine, parce populo tuo : et ne des hæreditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes.* Joel. II, 17.

Nec de die tantum, sed etiam *in noctibus extollite manus*, cum Domino Jesu vigilantes et orantes. Etenim vigilat etiam inimicus animarum, circumiens et quærens quem devoret.— Extollite manus in noctibus : cum Domino Jesu pernoctantes in oratione Dei, ut cum eodem Domino impendatis diem in perficiendo opere Patris.

Extollite manus in noctibus adversitatum et calamitatum, ut Dominus illuminet faciem suam super nos, et misereatur populi sui.

Benedicite Dominum, o tribus sancta, immaculata, a Domino prædilecta; et vicissim *benedicat te* magis magisque *Dominus ex Sion;* Dominus inquam ille, qui sic oravit pro te : *Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi... sanctifica eos in veritate ut omnes unum sint... ut sint consummati in unum.* Joan. XVII.

PSALMUS CXXXVII.

Confitebor tibi, Domine... quoniam.

1. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo : quoniam audisti verba oris mei.

1. Laudabo te, Domine, in toto corde meo : quoniam audisti verba oris mei.

2. In conspectu angelorum psallam tibi : adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo,

2. In conspectu et e regione angelorum psallam tibi : adorabo te in templo sancto tuo, et laudabo nomen tuum,

3. Super misericordia tua et veritate tua : quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.

3. Propter misericordiam tuam et veritatem tuam : quibus manifestasti per Verbum tuum magnitudinem nominis sancti tui super omnia.

4. In quacumque die invocavero te, exaudi me : multiplicabis in anima mea virtutem.

4. Hanc misericordiam tuam quacumque die invocavero, exaudi me : ut multiplices in anima mea virtutem ac robur.

5. Confiteantur tibi, Domine, omnes reges terræ : quia audierunt omnia verba oris tui.

5. At mecum laudent te, Domine, omnes reges terræ : quia et ipsi audierunt omnia verba oris tui.

6. Et cantent in viis Domini : quoniam magna est gloria Domini.

6. Et cantent in viis Domini, dicentes : Magna est gloria Domini.

7. Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit : et alta a longe cognoscit.

7. Excelsus est Dominus, et nihilominus humilia corda respicit benigne; superba vero a longe tantum respicere dignatur.

Digitized by Google

8. Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me : et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua.

8. Hinc, quantumvis fuero abjectus, etiamsi ambulavero in medio tribulationis, tu, o misericors, servabis me : et contra insultus inimicorum meorum extendes manum tuam, et salvum me faciet dextera tua.

9. Dominus retribuet pro me : Domine, misericordia tua in sæculum : opera manuum tuarum ne despicias.

9. Imo Dominus retribuet eis justas pœnas pro me : O Domine, misericordia tua vere æterna est : me ergo, opus manuum tuarum, ne despicias, sed misericorditer perfice.

—

Explicatio.

Argumentum. — Gratias agit propheta, quod exaudiverit Deus orationem suam, et magnum sibi beneficium contulerit. Quodnam autem beneficium immediate et litteraliter respiciat, incertum est. Sunt qui de liberatione a captivitate Babylonica agi putant; cui systemati revera explicatio accommodari potest. At vero probabilius, immediate et simpliciter hic est canticum gratitudinis, a Spiritu sancto editum ut Ecclesia et unusquisque fidelium digne Deo pro universis beneficiis ejus gratias agat.

I. *Ipse propheta pro beneficiis Deum laudat.*
II. *Alios ad similiter Deum laudandum invitat.*

—

1. *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo : quoniam audisti verba oris mei.*

2. *In conspectu angelorum psallam tibi : adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo.*

Laudes Deo pollicetur pro beneficio impetrato, et modum quo Deum laudaturus sit declarat : *Confitebor*, inquit, *in toto corde meo; — psallam in conspectu angelorum; — adorabo ad templum sanctum tuum.*

Quod dicit *in toto corde*, indicat intimum affectum erga Deum, imo devotionem perfectam, et oblationem cordis Deo gratissimam.

In conspectu angelorum, id est, coram angelis qui tibi assistunt: laudabo te, eorum præsentiam recordando, et me gerendo ea pietate quæ angelorum conspectu digna sit. — Sanctus Chrysostomus addit, illud *in conspectu* significare *ex adverso* seu *e regione*, ita ut sensus sit: Psallam e regione angelorum, ipsis alterum chorum conficientibus, nec tantum aspicientibus. — Constat scilicet dum oramus, nos ab angelis videri et audiri: ipsi enim preces nostras Deo offerunt. *Ego*, inquit Tobiæ angelus Raphael, *obtuli orationem tuam Domino* (Tob. XII, 12). — *Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo*. Apoc. VIII, 4.

Hoc autem præcipue verum, ubi publicas Ecclesiæ preces persolvimus, aut in templis oramus. Testatur Isaias, se in templo audivisse Seraphim alternis vocibus clamantes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum.* (Isai. VI, 3). Et Josephus (1) tradit, angelos habitatores templi, paulo ante Jerosolymæ vastationem, templique incendium, auditos esse dicentes: *Migremus hinc.*— A fortiori adsunt angeli in templis christianis, ut Chrysostomus et passim Patres docent. Imo diserte Apostolus Paulus tradit, cœlitum chorum interesse et præesse nostris precibus: jubet enim mulieres dum orant, velamen *habere supra caput propter angelos* (I Cor, XI, 10): id est, verecundiæ causa, ne præsentes angelos offendant.

Adorabo ad templum, id est, in templo; vel etiam, versus templum: quia Hebræi, quando aberant a Jerosolyma, orabant facie ad locum templi conversa.

Sic itaque interne et externe summa pietate dispositus, *confitebor*, inquit, *nomini tuo*.

(1) Lib. 6. *de bello Judaico* C. 12.

Digitized by Google

3. *Super misericordia tua et veritate tua : quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.*

Materiam laudis indicat, quasi diceret: Toto corde laudabo te ob misericordiam illam et fidelitatem in promissis, qua manifestasti nomen sanctum tuum, ut magnum super omne nomen. — De incarnatione Verbi probabiliter hic sermo est, et de nomine Jesu, quod nomen est super omne nomen. Imo illud *sanctum tuum* substantive sumi potest pro Christo; sic enim melius consonat cum hebræo, ubi habetur : *Confitebor nomini tuo, propter misericordiam tuam et fidem tuam, nam magnum fecisti super omne nomen tuum* (intellige, super omne opus gloriosum a te factum), *verbum tuum*, i. e. Verbum incarnatum, Christum tuum, Sanctum tuum.

4. *In quacumque die invocavero te, exaudi me : multiplicabis in anima mea virtutem.*

Quoniam novis semper beneficiis indiget, cum gratiarum actione conjungendam esse sentit novam petitionem donorum : ideoque rogat beneficum Dominum, ut semper exaudiri mereatur, præsertim intuitu illius Sancti, de quo mentionem fecit. Tunc enim, ait, *multiplicabis in anima mea virtutem*, nempe gratiam, robur Spiritus sancti, virtutem ex alto; hanc enim solam, non corporalia commoda, oratione postulabit.

5. *Confiteantur tibi, Domine, omnes reges terræ : quia audierunt omnia verba oris tui.*

Altera pars : invitat omnes reges et populos ad Deum pariter laudandum. — Hæc invitatio prædictionem continet conversionis Gentium , quasi propheta diceret : Laudent te, Domine, non jam soli filii Israel, sed omnes reges terræ cum populis suis : quia et ipsi, prædicantibus Apostolis, audierunt omnia verba quæ per prophetas et per unigenitum Filium tuum loqui dignatus es.

6. *Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.*

7. *Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit: et alta a longe cognoscit.*

Amplius explicat quomodo Gentes laudes Dei debeant celebrare : Cantent, inquit, gloriam Domini, quam per Redemptionis mysterium tam magnifice manifestavit, humilia exaltando, superba humiliando. — *Cantent in viis Domini*, id est, in viis Domini ambulantes. *Erit ibi semita et via*, inquit Isaias.... *per eam ambulabunt qui liberati fuerint, et redempti a Domino convertentur, et venient in Sion cum laude* (Isai. XXXV, 8, 9). — Idem juxta hebræum aliter exponi potest, ita ut *cantent in viis Domini*, idem sit ac, cantent *de* viis Domini : nempe cantent vias Domini, facta et consilia ejus mirabilia celebrantes.

Humilia respicit : id est, quamvis Deus excelsus sit et altissimus, humiles creaturas respicere dignatur, et quidem de proximo, ad eas descendendo; e contra *alta*, quæ non sunt humilia, creaturas nempe superbas, *cognoscit a longe*, non prope, non familiariter : id est, superbos removet ac rejicit procul a se, a suo favore et clementia.

8. *Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua.*

9. *Dominus retribuet pro me: Domine, misericordia tua in sæculum : opera manuum tuarum ne despicias.*

Quoniam Dominus excelsus humilia benigne respicit, David humilitatis spiritu animatus, cum fiducia sibi pollicetur auxilium Domini in omni tribulatione. Si fuero, inquit, undique a tribulantibus me inimicis circumdatus, vivum et incolumem servabis me, Domine ; super iratos inimicos extendes manum tuam et liberabis me. — Aliter Sanctus Augustinus, sensuque sublimiore sed accommodato hæc intelligit, et sic exponit : Si ex amore Dei libenter ambulavero in tribulatione, tunc vivificabis me vita gratiæ tuæ;

imo, quia per tribulationes me vis salvari, ipsemet extendens manum tuam, vexationibus, quas ab inimicis patior, plagas novas superaddidisti; at simul, et hoc ipso, salvum me fecit dextera tua: nunc quidem spe et promissione; postea vero in æterna gloria, reipsa et perfecte me salvum faciet.

9. *Dominus retribuet pro me*, id est: Dominus retribuet vindictam inimicis meis pro me; vel etiam, altiore sensu, retribuet Deo Patri pretium pro peccatis meis. — Addit autem per modum conclusionis: *Domine, misericordia tua in sæculum*; *opera manuum tuarum ne despicias:* id est: O Domine, misericordia tua est infinita; ideo peto, ut me, qui sum opus manuum tuarum, ne despicias; — sive melius, ut opus tuum non deseras, ut id quod misericorditer jam in me inchoasti non relinquas imperfectum, sed conservando, augendo, perficiendo consummes.—Non dicit *opera manuum nostrarum*, sed *tuarum*, quia quidquid boni habemus illius dono habemus, et de manu ejus accepimus.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Confitebor... quoniam*, recitatur 1° in vesperis festi SS. Angelorum; 2° item in vesperis Defunctorum.

1° In festo SS. Angelorum est canticum laudis, quo Ecclesia una cum Angelorum choris divinam misericordiam, maximaque Dei beneficia celebrat. Inter hæc autem beneficia, illud præcipue respicit, quod nos homines humillimos, miserrimos, Deus per angelos suos juvare, et velut dextera sua deducere dignetur, semper in nobis respiciens opus manuum suarum. *Super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua... Domine, misericordia tua in sæculum*; *opera manuum tuarum ne despicias.*

2° In officio Defunctorum Ecclesia, personam assumens sanctarum fidelium animarum, inchoat canticum laudis, quod mox cum angelis in paradiso cantabunt: *In conspectu angelorum psallam tibi*: *adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo, super misericordia tua...* — Deinde

eamdem misericordiam implorans, petit, ut omnes homines Deus ad suam laudem adducat, suisque beneficiis repleat; atque se, miseram creaturam in tribulatione Purgatorii positam, sed spe firmatam, liberare dignetur; opus misericordiæ suæ sic feliciter coronando: ***Misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.***

Digitized by Google

PSALMUS CXXXVIII.

Domine, probasti me, et cognovisti me :

1. Domine, probasti me, et cognovisti me : tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam.

2. Intellexisti cogitationes meas de longe : semitam meam et funiculum meum investigasti.

3. Et omnes vias meas prævidisti (1) : quia non est sermo in lingua mea.

4. Ecce, Domine, tu cognovisti omnia, novissima et antiqua : tu formasti me, et posuisti super me manum tuam.

5. Mirabilis facta est scientia tua ex me : confortata est, et non potero ad eam.

6. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?

7. Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades.

1. Domine, scrutatus es me, et perspicue cognovisti me : tu cognovisti omnes actiones et motus meos.

2. Intellexisti cogitationes meas longe antequam a me conciperentur : totamque vitæ meæ seriem investigasti.

3. Et omnes vias gressusque meos prævidisti : quamvis nullo verbo mea consilia manifestassem.

4. Ecce, Domine, tu cognoscis omnia, remotissima futuri temporis, et antiqua præteriti. Tu præterea formasti me, et posuisti super me manum tuam, ut quasi figulus formares me.

5. Mirabilis plane facta est scientia tua super captum meum : immensa, ut eam comprehendere non possim.

6. Quo enim ibo ut abscondar a cognitione tua? et quo a præsentia tua fugiam?

7. Si ascendero in cœlum, tu illic es : si descendero in infernum, ades.

(1) In hebræo, vers. 3 : *Non est sermo in lingua mea* (ignotus tibi) : *ecce, Domine, tu cognovisti omnem illum* (sermonem meum).

4. *A tergo et a fronte formasti me : posuisti super me manum tuam* (ad me formandum).

8. Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris :

8 Si sumpsero pennas auroræ et fugiens velociter ab Oriente, habitavero in extremis maris Occidentis ; frustra fugiam,

9. Etenim illuc manus tua deducet me : et tenebit me dextera tua.

9. Etenim illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua.

10. Et dixi : Forsitan tenebræ conculcabunt me : et nox illuminatio mea in deliciis meis (1).

10. Et dixi : Forsitan tenebræ cooperient me ; sed nox illuminatio mei erit, patefaciens me in deliciis meis.

11. Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur : sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus.

11. Quia tenebræ non erunt obscuræ apud te : et nox sicut dies illuminabitur Deo : tenebræ ejus, sicut lumen erunt.

12. Quia tu possedisti renes meos : suscepisti me de utero matris meæ.

12. Etenim tu, Deus, formasti renes meos : cœpisti me formare de utero matris meæ.

13. Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es (2) : mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.

13. Laudo te, quia mirabiliter hic magnificaris : vere mirabilia opera tua, ea intime miratur anima mea.

(1) Quod LXX verterunt *in deliciis meis*, id a S. Hieronymo et recentioribus vertitur *circa me*; hoc modo : *Si dixero : Forte tenebræ operient me ; — nox quoque lux erit circa me.*

(2) Versiculus iste et sequentes, aliter verti possunt ex hebræo, hac ratione :

13 *Laudo te, quod mirum in modum magnificasti me : mirabilia sunt opera tua, et anima mea id agnoscit valde.*

14. *Non erat occulta substantia mea tibi, quando formabar in abscondito* (matris utero et quando) *contexebar* (venis ac nervis) *in inferioribus terræ* (in locis occultis : puta in utero matris).

15. *Fœtum meum viderunt oculi tui ; et in libro tuo omnes illi* (dies) *scripti sunt, dies* qui, *formandi erant* (scripti sunt) *priusquam ullus eorum existeret.*

14. Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto : et substantia mea in inferioribus terræ.

14. Nullum ex ossibus meis est occultum tibi, unumquodque enim fecisti in occulto nativitatis meæ ; et substantia mea non fuit occulta tibi in ipsis visceribus matris meæ.

15. Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur : dies formabuntur, et nemo in eis.

15. Imperfectum adhuc corpus meum viderunt oculi tui ; et in libro scientiæ tuæ omnes homines descripti sunt : jam sunt definiti dies, etsi in eis nullus adhuc homo existit.

16. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus : nimis confortatus est principatus eorum.

16. Quod si justos considerem, et amicos tuos, hi supra modum honorificati sunt, o Deus : nimis auctus est principatus eorum.

17. Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur : exsurrexi, et adhuc sum tecum (1).

17. Nam si dinumerare eos velim, etiam super arenam numerosi sunt. Inter ipsos resurgam ego ex mortuis, et iterum tecum ero

18. Si occideris, Deus, peccatores : viri sanguinum, declinate a me.

18 O si destruas, Deus, peccatores !... Viri sanguinum discedite a me.

19. Quia dicitis in cogitatione : Accipient in vanitate civitates tuas (2).

19 Quia dicitis in cogitatione vestra : In vanum justi accipient, o Deus, principatus et civitates tuas : ejicientur a nobis.

20. Nonne qui oderunt te, Domine, oderam? et super inimicos tuos tabescebam?

20. Nonne homines istiusmodi, qui oderunt te, Domine, odi? et super hos inimicos tuos tabesco?

(1) In hebræo : *Evigilavi, et adhuc sum tecum*. Fortassis hoc sensu : Aggressus enumerare amicos tuos, frustra laboro usque ad vesperam ; et mane expergefactus. adhuc eadem re detineor, in cogitando scilicet te, et in dinumerando amicos tuos. — Forte, juxta sensum interpretis latini, *evigilavi ad lucem novæ vitæ*, i. e. *resurrexi*.

(2) In hebræo, juxta versionem probabilem : *Qui nominant te ad nequitiam* (patrandam) *: qui proferunt* (nomen tuum) *in vanum, adversarii tui* (sunt, quibus et ego adversor).

Digitized by Google

21. Perfecto odio oderam illos : et inimici facti sunt mihi.

22. Proba me, Deus, et scito cor meum : interroga me, et cognosce semitas meas.

23. Et vide si via iniquitatis in me est : et deduc me in via æterna.

21. Utique perfecto odio oderam illos, et inimici facti sunt mihi

22. Explora me, Domine, et intime cognosce cor meum : examina me et cognosce semitas meas.

23. Et vide an forte via quæpiam iniquitatis in me sit, et deduc me in via æterna.

—

Explicatio.

Argumentum. **— Celebrat propheta scientiam et providentiam Dei. Juxta Chrysostomum, quem sequuntur insigniores interpretes, propositum psalmistæ est admonere humanum genus, Deum esse magnum remuneratorem operum bonorum, severumque judicem operum malorum. Quod ut persuadeat, prolixe exponit divinam omniscientiam, qua Deus clarissime omnia nostra novit, naturam, opera, verba, cogitationes; ita ut nemo dicere possit : « Deus non novit res nostras aut non « considerat; ideoque vel vindictam ejus effugiemus, vel pro « meritis non coronabimur. »**

I. ***De providentia Dei generatim.***
II. ***De providentia Dei speciali erga justos.***

—

Domine, probasti me et cognovisti me : tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam.

Non de se solum loquitur David; sed assumens personam generis humani, de omnibus affirmat, Deo nos et omnia nostra esse notissima. — ***Probasti me,*** **id est, scrutatus es me. Quoniam autem Deus scrutatione nulla aut examine indiget, sensus est : Cognoscis me, Deus, accuratissime, sicut rem cognoscere solet qui diligenter eam examinat et scrutatur. — Quod declarat subjungens :** ***Tu cognovisti sessionem meam, et***

Digitized by Google

resurrectionem meam, h. e. cognoscis plane omnes vitæ meæ actiones et vicissitudines. ***Sessio*** enim ***et resurrectio*** idem significat quod alibi ***introitus et exitus***, nempe totam hominis conversationem.

Spiritualiter, ***sessio*** et ***resurrectio*** designat humiliationem et exaltationem, quam de omnibus hominibus novit Deus, præsertim vero de Christo : ideoque Ecclesia in die Resurrectionis hæc verba Christo Domino accommodat.

2. ***Intellexisti cogitationes meas de longe : semitam meam et funiculum meum investigasti.***

3. ***Et omnes vias meas prævidisti : quia non est sermo in lingua mea.***

Jam ad particularia veniens dicit, Deum cognoscere ipsas hominis cogitationes ; et quidem *de longe*, id est, longe antequam cogitare incipiat. Cumque cogitationes sint agendi principia, hinc Deus etiam præcognoscit, hominis ***semitam et funiculum***, id est, viam et filum vitæ; vel juxta alios, cursum et terminum vitæ (1). Quod idem aliis verbis repetit et declarat :

3. ***Et omnes vias meas prævidisti, quia non est sermo in lingua mea :*** quod sic exponunt interpretes : Omnes vias meas seu cogitationes cognovisti, cum tamen ne verbum quidem proferrem ullum. — Sensus tamen hebræo conformior est, si post verba : ***Non est sermo in lingua mea***, mente suppleatur : ***qui tibi sit ignotus***. Tunc autem particula ***quia*** referenda erit ad initium psalmi : ***Domine, probasti me et cognovisti me... quia non est sermo...***

4. ***Ecce, Domine, tu cognovisti omnia novissima et antiqua : tu formasti me, et posuisti super me manum tuam.***

5. ***Mirabilis facta est scientia tua ex me : confortata est, et non potero ad eam.***

Rationem aperit omniscientiæ Dei circa hominem : 1° quod Deus per essentiam suam cognoscat omnia, ***novissima et an-***

(1) In hebræo : *Semitam* (itionem) *meam et accubationem meam exploras.*

tiqua : id est, omnia, futura sicut præterita; 2° quod ipse hominem fecerit, *et posuerit super ipsum manum suam* : nempe ut manu sua, instar figuli, hominem e limo terræ fingeret; vel etiam, quod posuerit manum suam super hominem a se formatum, ut eum regeret, conservaret, et quasi portaret.

5. Hinc velut distinctius intuens abyssos scientiæ Dei, admirans exclamat, eam incomprehensibilem esse : *Mirabilis facta est scientia tua ex me* : *confortata est, et non potero ad eam*. Mirabilis, inquit, *ex me* : id est, probabilius, vi vocis hebraicæ, *super me*, super captum meum ; atque ita *confortata*, magna nempe atque alta *est*, ut non possim ad eam pertingere : *Et non potero ad eam.*

6. *Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?*

7. *Si ascendero in cœlum, tu illic es : si descendero in infernum, ades.*

8. *Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris :*

9. *Etenim illuc manus tua deducet me : et tenebit me dextera tua.*

10. *Et dixi : Forsitan tenebræ conculcabunt me : et nox illuminatio mea in deliciis meis.*

11. *Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur : sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus*

Dixit, Deum omnia humani cordis decreta cognoscere, adeoque neminem esse qui divinam scientiam, divinumve oculum effugere possit. Hoc ut clarius demonstret novum affert argumentum, quod Deus ubique est et omnia penetrat. Id autem enuntiat per pulcherrimam omnipræsentiæ Dei hypotyposin. *Quo ibo*, inquit, *a spiritu tuo?...* ut videlicet a spiritu seu intelligentia tua abscondar; *aut quo a facie tua fugiam?* id est, a præsentia et visione tua.

7. *Si ascendero in cœlum :* scilicet etiamsi ascendam usque in cœlum, *tu illic es; si descendero* in profundum et usque *in infernum, ades.*

8. ***Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris....*** Vi textus hebraici, sensus probabilior est : Si sumptis Auroræ pennis, celeriter ab Oriente fugiam usque ad extremum Occidentem ; non tamen habitaculum inveniam ubi tu non adsis : cum nisi te ipso portante me, moveri non possim : ***Etenim illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua.***

10. ***Et dixi : Forsitan tenebræ...*** Postquam exclusit effugium loci, excludit effugium temporis, seu latibulum tenebrarum. Per modum quæstionis, *forsitan*, inquit, ***tenebræ conculcabunt me***, id est, operient me? Respondet autem : ***Et nox illuminatio mea in deliciis meis.*** Id est juxta Bellarminum, nox etiam est illuminatio *mei*, ut manifestet me, measque delicias pravas quas occultare voluero.— Alii cum Chrysostomo, versum hunc metaphorice intelligunt, ita : Forsitan tenebræ tribulationum conculcabunt me ; sed per gratiam Dei consolantem me, nox ipsa erit mihi illuminatio, tribulatio vertetur in consolationem ***in deliciis meis*** spiritualibus. — Probabilius recta est versio S. Hieronymi : ***Nox quoque lux erit circa me.***

11. Quam sententiam declarat addendo, perinde esse apud Deum noctem et diem, cum non minus in tenebris videat quam in luce : ***Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur : sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus*** : scilicet, tenebræ noctis sicut lux Deo sunt.

Hæc respiciunt peccatores, qui frustra nituntur nocturna peccata occultare ; spiritualiter tamen intelligitur quoque de justis, qui per noctem tribulationum in Deo suo semper præsente suavissimum lumen ac solatium inveniunt. Quo sensu S. Martyr Laurentius dicebat : ***Mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt.*** — Imo ad beatam Resurrectionem Christi hæc pertinere Ecclesia ostendit, in vigilia Paschatis cantando : ***Hæc nox est de qua scriptum est : Et nox sicut dies illuminabitur, et nox illuminatio mea in deliciis meis.***

12. *Quia tu possedisti renes meos : suscepisti me de utero matris meæ.*

13. *Confitebor tibi* (Domine), *quia terribiliter magnificatus es : mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.*

14. *Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto : et substantia mea in inferioribus terræ.*

15. *Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur : dies formabuntur, et nemo in eis.*

Ut declaret Deo non esse tenebras, eumque obscura quæque maximeque recondita videre; præ oculis ponit non tantum quomodo cognoscat, sed quomodo formaverit corpus humanum in utero matris. *Quia tu possedisti renes meos....* formasti, inquit, partes etiam interiores et secretissimas corporis mei; in ipso utero matris *suscepisti me* formandum, sicut figulus suscipit fingendum vas luteum (1). — *Possidere*, hebraice est *producere*, et ratione productionis possidere ut rem suam, quo sensu Eva dicit, dum genuit Cain : *Possedi hominem per Deum* (Gen. IV, I). — *Renes* sumuntur pro iis quæ in homine sunt secretissima, præsertim pro desideriis et affectibus, quæ in renibus sedem habere censentur.

Hic admirans propheta opificium humani corporis, interrumpit sermonem suum per apostrophen ad Deum, dicens :

13. *Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es* (2) *: mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.* Sensus est : Laus tibi, o Deus, qui tam magnum te exhibes et manifestas in mei opificio ac structura, ut terrore admirationis ac reverentiæ me repleas; utique cognoscit intime anima mea quam sint mirabilia hæc opera tua. — Hinc enarrare pergit quomodo Deus humani corporis compagem formaverit.

14. *Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto : et substantia mea in inferioribus terræ.* Sensus est quasi di-

(1) Sunt qui vertunt : *Texuisti me in utero matris meæ.*

(2) Differentias textus hebræi vide supra, *adnot. text. Vulgatæ*, ad vers. 13, 14, 15.

ceret : Nullum ex ossibus meis te latet, cum tu feceris ea in occulto nativitatis meæ; nec est occultata a te substantia corporis mei, ne tunc quidem, cum lateret adhuc *in inferioribus terræ* : id est, in profundo utero, sicut metalla vel semina latent in visceribus terræ. — Alii minus probabiliter censent, *inferiora terræ* hic significare sepulcrum, cum hæc sit hujus locutionis significatio consueta.

15. *Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur : dies formabuntur, et nemo in eis.* Expositio probabilis hujus versiculi videtur ista : Imperfectum ac informe corpus meum, ab ipso nempe formationis ejus exordio, vidisti et cognovisti. Cumque eodem modo omnes homines efformes et cognoscas, ideo in mente, in cognitione tua, tanquam in libro scripsisti omnes, scilicet omnes omnium dierum homines; descripti sunt dies antequam ullus homo ad eos pervenerit aut in eis existat. — Juxta hebræum : Dies descripti sunt, priusquam ullus eorum (dierum) jam advenerit.

Imperfectum hic significat litteraliter fœtum, embryonem, corpus informe in utero existens; sensu autem altiore intelligi potest de imperfectione hominis spirituali ac morali, qua ex nobis nihil sumus nisi massa informis : quam tamen divina misericordia respicere dignatur, et gratia sua formare in viros perfectos, et inscribere in libro vitæ.

16. *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus : nimis confortatus est principatus eorum.*

17. *Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur : exsurrexi, et adhuc sum tecum.*

Transit ad *alteram partem*, de providentia Dei speciali erga justos, quasi diceret : Si providentia tam mirabili complecteris homines omnes, quanto impensius curabis justos? Magnifice omnino te geris erga eos, quos amicitia tua honorare dignaris : *Mihi autem*, id est, ut scio ac video, *nimis*, valde omnino et supra quam intelligam, honorificati sunt amici tui, Deus, valde omnino auctus est principatus, aucta est

excellentia, gloria eorum : sive spectentur in se, sive in multiplicatione sui fecundissima.

17. Tunc intuitu prophetico videns non tantum splendorem, sed multitudinem amicorum Dei, obstupescens dicit : ***Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur : exsurrexi, et adhuc sum tecum.*** Innumerabiles eos videt, præsertim in resurrectione gloriosa congregatos : cupiensque ipsis annumerari, imo certa fiducia id sperans, quasi jam inter electos cum Domino staret, exultans exclamat : ***Exsurrexi*** (hebraice ***evigilavi,*** nempe ad hanc novam lucem) ***et adhuc sum tecum :*** id est, resurgam a mortuis et iterum multoque melius quam antea tecum ero, Deus meus. Quæ verba in ***Introitu*** Missæ de Resurrectione, Christo applicat Ecclesia. Et merito quidem, quia quamvis de alio dicta sint, Christo tamen maxime proprie conveniunt (1).

18. *Si occideris, Deus, peccatores : viri sanguinum, declinate a me.*

19. *Quia dicitis in cogitatione : Accipient in vanitate civitates tuas.*

Ex iis quæ præcedunt intelligens propheta quam dignum sit et æquum, ut Deus ab omnibus colatur et ametur; merito excandescit in impios, qui illum contemnunt et pro nihilo habent. O si perdas, inquit, impios, Deus!... Viri sanguinum, id est, improbi quilibet, discedite a me.... Quanto scilicet magis Deum amat, tanto vehementius ab impiorum consortio et actibus abhorret.

Particula ***si*** hic optativa est ; communiter autem optatio vel imprecatio proprie dicta hic non intelligitur, sed prænuntiatio ruinæ impiorum. Non tamen improbabiliter admittunt quidam, prophetam divino afflatum Spiritu, et ex zelo justitiæ, revera petere peccatorum mortem : ut hi scilicet desinant offendere Deum, et per scandala sua nocere hominibus.

19. ***Quia dicitis in cogitatione : Accipient in vanitate civitates tuas.*** Explicat malitiam impiorum, qui Deo et justis,

(1) Qui præferunt expositionem hebraizantium (supra, *Text. adnot. ad vers.* 17), tenent, verba ista non convenire resurrectioni mortuorum, nisi per accommodationem.

amicis Dei, semper adversantur. Dicunt enim, corde, odiis et persecutionibus loquentes : Frustra civitates, principatus et bona speratis vel accipitis a Deo vestro : a nobis enim spoliabimini. *Accipient in vanitate*, id est, frustra, *civitates tuas*, illas nempe possessiones et bona quæ tu, Domine, promisisti et dabis eis.

Verum sensum litteralem melius assequi videntur, qui cum Hieronymo sic fere vertunt hunc versum 19: *Discedant a me... qui nomen tuum, Domine, usurpant ad suam nequitiam occultandam*; *qui, dum proferunt labiis nomen tuum, tibi ut hostes adversantur*.

20. *Nonne qui oderunt te, Domine, oderam? et super inimicos tuos tabescebam?*

21. *Perfecto odio oderam illos : et inimici facti sunt mihi.*

Quia Deo ex toto corde adhæret, ideo cum inimicis Dei, id est, cum impiis, nullum vult habere commercium; sed eos odio habet et impugnabit implacabiliter : intellige, impugnabit peccata eorum et operationes malas, non personas.

Perfectum odium S. Augustinus refert ad virtutem charitatis, quæ diligit personas, et odit iniquitatem; sed potest etiam significare odium consummatum, et inimicitiam irreconciliabilem respectu iniquitatis.

22. *Proba me, Deus, et scito cor meum : interroga me, et cognosce semitas meas.*

23. *Et vide si via iniquitatis in me est, et deduc me in via æterna.*

Conclusio : rogat Deum, ut illa, quam in psalmo celebravit, omniscientia ac providentia uti dignetur ad suam salutem. Scrutare inquit, Domine, magis magisque, et cognosce cor meum et semitas meas; ut si forte videas me ad aliquam iniquitatem deflexisse, inde retrahas me, et deducas in via cujus terminus est æterna felicitas.

Scito cor meum, id est, cogitationes, intentiones, affectus et desideria mea; *et semitas meas*, id est, progressus et actio-

nes. — *Via iniquitatis*, id est, iniquitas quælibet, vel id quod ad iniquitatem ducit, et ad ruinam : cui opponitur *via æterna*, omnis scilicet agendi ratio, omnis actio quæ ad beatam æternitatem pertineat.

Sensus liturgicus.

Psalmum hunc Ecclesia recitat in secundis vesperis Apostolorum, ut celebret, -1) mirabilem Dei in formanda Ecclesia providentiam; -2) Apostolorum dignitatem; -3 apostolicum zelum perfectum.

-1) Dei providentiam erga semetipsam celebrat Ecclesia, in hunc fere sensum loquens : Dominus omniscius omnia providit ac misericordissime disposuit, ut me sicut infantem in utero matris formaret : ipse enim Spiritus sanctus Ecclesiam genuit et aluit, etsi per Apostolos.

-2) Apostolicam dignitatem proclamat dicens : *Nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum.*

-3) Apostolicum zelum, eumque humilem et perfectum ostendit, dum exclamat : *Nonne qui oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos tuos tabescebam ? Perfecto odio oderam illos...* tu autem *vide si via iniquitatis in me est, et deduc me in via æterna.*

PSALMUS CXLVII.

Lauda, Jerusalem, Dominum.

1. Lauda, Jerusalem, Dominum : lauda Deum tuum, Sion.

1. Lauda, Jerusalem, Dominum : lauda Deum tuum, Sion.

2. Quoniam confortavit seras portarum tuarum : benedixit filiis tuis in te.

2. Quoniam corroboravit seras portarum tuarum : et benedixit filiis tuis qui sunt in te.

3. Qui posuit fines tuos pacem : et adipe frumenti satiat te.

3. Ipse est qui posuit tanquam fines tuos ipsam pacem : et qui frumento mundissimo satiat te.

4. Qui emittit eloquium suum terræ : velociter currit sermo ejus.

4. Qui emittit mandata sua ad dispensandas varias tempestates terræ : velociter implentur illa mandata ejus.

5. Qui dat nivem sicut lanam : nebulam sicut cinerem spargit.

5. Qui per mandata hujusmodi dat nivem, grandibus floccis deciduam, sicut lanam : et pruinam densissimam sicut cinerem spargit.

6. Mittit crystallum suam sicut buccellas : ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?

6. Qui etiam mittit glaciem suam sicut buccellas : faciem acerbi frigoris ejus quis sustinebit?

7. Emittet verbum suum, et liquefaciet ea : flabit spiritus ejus, et fluent aquæ.

7. Et iterum cum voluerit, emittet mandatum suum, et liquefaciet ea omnia : flabit ventus ejus, Auster nempe calidus, et ex resolutis nivibus ac glacie fluent aquæ.

8. Qui annuntiat verbum suum Jacob : justitias et judicia sua Israel.

8. Sic, et meliore modo, providebit populo Israel, ille qui huic populo suo annuntiare dignatus est verbum suum, justitias et judicia legis suæ revelare.

Digitized by Google

9. Non fecit taliter omni nationi : et judicia sua non manifestavit eis.

9. Non fecit taliter omni nationi : et judicia sua ac mysteria non manifestavit eis.

—

Explicatio.

Argumentum. — Hortatur propheta populum Israel ad laudandum Deum ob multa beneficia, sibi præ aliis nationibus collata. — Quod ad objectum particulare et historicum attinet, non improbabilis est sententia S. Chrysostomi, quam sequuntur græci Patres reliqui, Davidem prophetico intuitu respicere tempora Nehemiæ, quando, protegente Artaxerxe rege, ædificati sunt muri et portæ Jerusalem, pax regnavit in Judæa, et libri sacri verbum Dei continentes opera Esdræ collecti sunt et populo redditi (1).

Sensu autem spirituali ac potiore, ut S. Chrysostomus et S. Hieronymus admonent, sermo est de Jerusalem spirituali, id est, de Ecclesia tum terrestri, tum cœlesti.

I. *Beneficia magna Deus contulit civitati Jerusalem ;*
II. *Beneficia majora, quam reliquis populis.*

—

1. *Lauda, Jerusalem, Dominum : lauda Deum tuum, Sion.*

2. *Quoniam confortavit seras portarum tuarum : benedixit filiis tuis in te.*

3. *Qui posuit fines tuos pacem : et adipe frumenti satiat te.*

Invitat propheta civitatem sanctam, ut *laudet Dominum Deum suum*, qui nimirum in ea habitat, eamque beneficiis cumulat.—Beneficia autem præstitit imprimis quatuor : 1° civitatem tutissime munivit, 2° cives numero et divitiis auxit, 3° pacem dedit regioni Jerosolymitanæ, et 4° fertilitatem agris, ut producant frumentum optimum.

(1) Cf. II Esdr. cap. III, seqq.

2. Quod dicit *confortavit seras portarum*, nimirum ita eas firmavit, ut nulla vi expugnari possint : securitatem significat civitatis ab incursibus hostium. — Mystice, *seræ portarum* sunt Ecclesiæ inexpugnabilis fortitudo, divinitus ei contra inferni insultus indita; sunt etiam gratiæ quibus juvantur fideles, ut portas sensuum suorum a peccato custodiant.

Benedixit filiis tuis in te, mystice designat spiritualem Ecclesiæ fecunditatem, et gratiarum copiam fidelibus concessam.

3. *Posuit fines tuos pacem :* id est, constituit tibi pro finibus ipsam pacem : ita ut nullo modo bellum ad te penetrare possit. — Vel etiam, pacem diffudit per universam regionem tuam usque ad ultimos ejus fines. Hæc interpretatio magis consonat cum hebræo, cujus sensus esse videtur : *Qui facit fines tuos pacificos, tranquillos.*

Sensu spirituali, ut patet, pax tam perfecta magis convenit Ecclesiæ triumphanti quam militanti.

Frumenti adipe satiat te : id est, frumento alioque cibo exquisitissimo abundanter te nutrit, agros tuos summa pace excultos uberrimis fructibus replendo. — *Sensu spirituali* designatur cibus cœlestis sacramentorum, præsertim Eucharistiæ; imo ipse Christus, *panis vivus*, qui de cœlo descendit, ut Ecclesiam militantem gratia nutriat, et in cœlum ascendit ut Ecclesiam triumphantem gloria satiet. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua..* Ps. XVI.

4. *Qui emittit eloquium suum terræ : velociter currit sermo ejus.*

Commemoratis Dei beneficiis erga Jerusalem, transit propheta ad generalem paternæ Dei providentiæ considerationem, quasi diceret : Hisce beneficiis, o Jerusalem, Dominus te post tribulationes tuas consolatur. Ipse enim providentia sua semper paterna et laudanda, ærumnas dispensat et gaudia, sicut frigora hiemis mittit et mox jucundos verni temporis calores. Sic utique benignus Dominus post afflictionem acerbam, suavissimam præstat consolationem tibi præsertim,

o Jerusalem, o populc Israel prædilecte, cui præ cæteris nationibus thesaurum verbi sui largitus est.

Istud, *emittit eloquium suum terræ*, sicut infra, *emittet verbum suum et liquefaciet ea*, intelligendum est de verbo divinæ voluntatis, qua gubernat naturam, secundum illud : *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus* (Ps. CXLVIII). — Quod additur : *Velociter currit sermo ejus*, significat efficaciam divini mandati, quod in universa natura promptissime impletur : metaphora sumpta a gubernio regis terreni, cujus mandata celerrime usque ad fines imperii deferuntur.

5. *Qui dat nivem sicut lanam : nebulam sicut cinerem spargit.*

6. *Mittit crystallum suam sicut buccellas : ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?*

7. *Emittet verbum suum, et liquefaciet ea : flabit spiritus ejus, et fluent aquæ.*

Dicendo, *qui dat nivem.... nebulam.... crystallum.... frigus....* describit hiemem, quæ respectu Palæstinæ asperrima foret. — *Nix sicut lana* intelligitur, quæ per modum floccorum lanæ densa cadit, vel quæ terram instar densi velleris tegit. — *Nebula*, i. e. pruina, *sparsa sicut cinis*, dici videtur cum respectu ad cinerem quo lugentes capita sua copiose spargebant.

Mittit crystallum suam sicut buccellas : id est, producit frigore glaciem tam crassam, ut fragmenta ejus velut buccellæ panis manu capi possint; tanta vis frigoris sævit. Propterea additur : *Ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?* qua interrogatione significatur frigus a Deo permitti acerrimum ac fere intolerabile.

At vero, hujusmodi hiemis asperitatem qui induxit Dominus, mox ipsemet eadem facilitate solvit : *Emittet verbum suum*, id est, mandatum; *et liquefaciet ea*, nempe nivem, pruinam et glaciem. Modus autem quo Deus id faciet, explicatur: *Flabit spiritus ejus*, id est, ventus australis, *et fluent aquæ* antea gelu concretæ.

Descriptio hactenus explicata, comparatio seu similitudo est, cujus applicatio intelligenda relinquitur, et sic suppleri potest : Similiter, post asperas castigationes misericorditer inflictas, mox Dominus consolationes fundit populo suo. Amantissime enim agit erga Israel, quem præ omnibus gentibus diligit : ut data ipsi lex et revelata mysteria ostendunt. — Ultimam hanc duntaxat sententiam per modum conclusionis propheta enuntiat, his versiculis.

8. *Qui annuntiat verbum suum Jacob : justitias et judicia sua Israel.*

9. *Non fecit taliter omni* (ulli) *nationi, et judicia sua non manifestavit eis.*

Voces *verbum, justitiæ* et *judicia* Dei, sunt synonyma et designant legem, totamque revelationem, quam Deus, loquens per Moysen et Prophetas, Israeli dare dignatus est; quæque summa est mirabilium quibus prædilectionem suam demonstravit.

Mystice, respectu Ecclesiæ, eloquium Dei missum terræ intelligunt Patres, tum Verbum incarnatum, tum Evangelii præconium. — Hiemis asperitas et veris suavitas, vicissitudines belli et pacis significant, quæ Ecclesiæ militanti a Deo disponuntur. — Flatus austri, solvens glacies in aquas, significat etiam effectum gratiæ in corde obdurato peccatoris. — Prædilectio Dei erga Israel, longe majorem adumbrat dilectionem Christi erga Sponsam suam Ecclesiam, et filios ejus, quibus sic loquitur : *Jam non dicam vos servos : quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos : quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Joan. XV, 15.

Sensus liturgicus.

Psalmus *Lauda Jerusalem* pertinet, 1° ad vesperas festi Corporis Christi, et pretiosi Sanguinis ejus; 2° ad vesperas Beatæ Mariæ Virginis, cæterarumque Virginum; 3° item ad vesperas Dedicationis Ecclesiæ.

1° In festo Corporis Christi, hoc psalmo gratiæ aguntur Deo pro universis beneficiis Ecclesiæ collatis, et nominatim pro ineffabili dono Panis eucharistici: *Qui pacem ponit fines Ecclesiæ, frumenti adipe satiat nos Dominus.*

In festo pretiosi Sanguinis, similiter gratias Deo agit Ecclesia pro beneficio redemptionis per sanguinem Christi: in quo reliqua beneficia velut in suo principio continentur. In verbis illis: *Qui posuit fines tuos pacem*, respicere videtur sanguinem Redemptoris, quo pacificata sunt omnia, juxta hæc verba Pauli: *Quia complacuit per eum* (Christum) *reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris sive quæ in cœlis sunt.* Coloss. I, 20.

2° Ubi Virginum festum agit, Ecclesia sub allegoria sanctæ civitatis celebrat Virginem Matrem, cæterasque Virgines, quas Deus ut mystica sua habitacula singulariter ornavit, munivit et benedictionibus implevit.

Gratias Deo agit, seu potius ipsas Virgines invitat, ut Deo gratias referant de singulari prædilectione, liberalitate ac providentia, qua sponsas suas per hiemem ac tempestates varias deduxit ad torrentes æternæ voluptatis. Peculiari omnino ratione locutus est ad cor earum, eisque arcana sanctitatis suæ aperuit: *Non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis.*

3° In Dedicatione Ecclesiarum, idem psalmus similiter adhibetur ut hymnus Eucharisticus, quo Dei celebrantur beneficia et singularis dilectio erga mysticam Jerusalem, Ecclesiam nempe, virgineam Christi sponsam, novo templo velut imagine figuratam. Se ipsam alloquitur Ecclesia, dicens: Lauda Ecclesia sancta, lauda divinum Sponsum tuum, qui tam amanter te exornat, et nova semper prole novisque incrementis lætificat; qui te inter omnes viæ ac vitæ hujus varietates custodit ac dirigit per Verbum suum, per Spiritum suum, per eloquia sancta sua: *Non fecit taliter omni nationi.*

Digitized by Google

PSALMUS CXLVIII.

Laudate Dominum de cœlis.

1. Laudate Dominum de cœlis : laudate eum in excelsis.

2. Laudate eum omnes angeli ejus : laudate eum omnes virtutes ejus.

3. Laudate eum sol et luna : laudate eum omnes stellæ, et lumen.

4. Laudate eum cœli cœlorum : et aquæ omnes, quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.

5. Quia ipse dixit et facta sunt : ipse mandavit et creata sunt.

6. Statuit ea in æternum, et in sæculum sæculi : præceptum posuit, et non præteribit.

7. Laudate Dominum de terra : dracones, et omnes abyssi.

8. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum : quæ faciunt verbum ejus.

9. Montes, et omnes colles ; ligna fructifera, et omnes cedri.

1. Laudate Dominum, creaturæ cœlestes, quæ versamini in regionibus excelsis. Nimirum,

2. Laudate eum omnes angeli ejus : laudate eum omnes cœlestium spirituum exercitus.

3. Laudate eum etiam omnia cœlestia corpora, sol et luna, stellæ et lumen.

4. Laudate eum ipsi cœli superiores, et aquæ omnes quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.

5 Quia ipse fecit ea, et quidem verbo suo : dixit, et facta sunt ; mandavit et creata sunt.

6. Constituit illa cœlestia permanenter : sic decrevit, et decretum ejus perfecte implebitur.

7 Laudate Dominum creaturæ terrestres : ceti maris et omnes abyssi aquarum ;

8. Et quæ occurrunt in aere : ignis, grando, nix, glacies, venti procellosi : quæ omnia implent verbum ejus.

9. Similiter, montes et omnes colles : arbores fructiferæ et omnes cedri ;

Digitized by Google

10. Bestiæ et universa pecora : serpentes et volucres pennatæ.

11. Reges terræ et omnes populi : principes et omnes judices terræ.

12. Juvenes et virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini : quia exaltatum est nomen ejus solius.

13. Confessio ejus super cœlum et terram : et exaltavit cornu populi sui.

14. Hymnus omnibus sanctis ejus : filiis Israel, populo appropinquanti sibi.

10. Bestiæ silvarum, et domestica pecora, reptilia et volatilia;

11. Reges terræ et omnes populi, principes et omnes judices terræ;

12. Juvenes et virgines, senes cum junioribus, laudent nomen Domini : quia nomen ejus solum vere magnum est et laudabile.

13 Gloria ejus cœlum implet et terram : et ipse est qui exaltavit cornu, potentiam nempe et gloriam populi sui Israel.

14. Hymnus itaque præcipue in ore sit omnibus sanctis, Deo dicatis : filiis Israel videlicet, qui populus est Deo propinquius conjunctus.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus *Laudate Dominum de cœlis*, sicut duo sequentes, quæ sunt ultima carmina psalterii, laudem Dei ac Domini universorum magnifice celebrant. Tres postremi psalmi, ut ait Bellarminus, qui habent in titulo *alleluia*, invitant omnes res creatas ad laudandum Creatorem. Et quidem in psalmo CXLVIII enumerantur ordine res omnes creatæ, et quasi vocantur ad chorum, ut omnes modo suo Dei laudes concinant; in psalmo sequenti, injungitur hominibus, ut ii potissimum Deum laudent, qui potiora ab eo beneficia receperunt; in postremo, mandatur iisdem hominibus, ut non solum Deum laudent, sed et per omne genus instrumentorum musicorum divinas laudes celebrent.

Hinc patet, tres hosce psalmos esse inter se connexos, et unum continuari cum alio; quæ causa fortassis est, cur

eos Ecclesia in laudibus matutinis, per modum unius soleat decantare.

Ad ordinem quod attinet, Valentia notat, provocari ad laudandum Deum, 1° creaturas omnes generatim, qui receperunt bona naturæ : id est, essentiam, existentiam, proprietates; 2° homines, ob recepta bona etiam fortunæ; 3° fideles, ob bona gratiæ; 4° electos et prædestinatos, ob bona gloriæ.

Psalmum hunc, divini amoris, sanctæque exultationis plenum, maximi semper fecit Ecclesia. Hunc Apollinaris, quarto sæculo scribens, testatur quotidie in aurora decantari consuevisse. Quotidie, inquit, hujus psalmi tuba, per totum mundum, universa quæ in cœlo et quæ in terra sunt, ad laudandum et benedicendum Deum provocamus.

I. *Invitatio creaturarum cœlestium, ut Deum laudent.*
II. *Invitatio similis creaturarum in orbe sublunari existentium.*

—

1. *Laudate Dominum de cœlis : laudate eum in excelsis.*

2. *Laudate eum omnes angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.*

3. *Laudate eum sol et luna : laudate eum omnes stellæ et lumen.*

Vocantur ad laudandum Deum creaturæ cœlestes, imprimis superiores ac nobiliores.

Laudate Dominum de cœlis : laudate eum in excelsis: sensus tripliciter exponi potest: vel 1° Laudate Dominum qui habitat in cœlis; vel 2° melius : Laudate Dominum, vos cœlites, qui in excelsis cœlis habitatis; vel 3° optime: Laudate Dominum, vos omnia cœlestia, omnes creaturæ cœlestes, sive intelligentia præditi sive carentes. — Simili sensu infra dicitur : *Laudate Dominum de terra.*

Notandum est, prophetam, ubi creaturas sanctas aut res inanimes alloquitur, non tam invitare eas ut Deum laudent, quam jamjam laudantes velut applausu comprobare; quasi diceret : Laudate sane, prout facitis; et si fieri possit, magis magisque laudate Dominum : quia dignus est nimis.

Digitized by Google

2. *Laudate eum omnes angeli ejus..... omnes virtutes ejus.* — Nomine *virtutum* intelliguntur copiæ militares cœlestium spirituum, angelorum legiones atque exercitus, de quibus Daniel, VII, 10 : *Millia millium ministrabant ei; et decies millies centena millia assistebant ei.*

3. *Laudate eum sol et luna... omnes stellæ et lumen.* Quod dicit, *stellæ et lumen*, id est, 1° juxta hebræum, *stellæ lucidæ ;* vel 2° vi textus Vulgatæ, tum stellæ, tum lumen per spatia diffusum, et a stellis emanans.

4. *Laudate eum cœli cœlorum: et aquæ omnes, quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.*

5. *Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt.*

6. *Statuit ea in æternum, et in sæculum sæculi: præceptum posuit, et non præteribit.*

Non tantum quæ cœlorum ambitu continentur, sed ipsa cœlorum structura et ordo, ad Dei auctoris sui communis laudes concurrere debet.

4. *Laudate eum cœli cœlorum*, id est, cœli altissimi et excellentissimi : quale illud præsertim est, quod ratione luminis ac fulgoris, cœlum empyreum vocatur, et sedes est Beatorum ac thronus gloriæ Dei. De hoc loquimur dum omnes oramus, dicentes : *Pater noster, qui es in cœlis... fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra.* De hoc alibi dicitur : *Cœlum cœli Domino , terram autem dedit filiis hominum* (Ps. CXIII).—Tres scilicet distinguuntur cœli : 1° aereum, ubi sunt volucres cœli; 2° æthereum seu sidereum, ubi sunt stellæ cœli ; 3° empyreum, ubi est Deus cœli : *Dominus, in cœlo sedes ejus.* Ps. X.

Et aquæ omnes quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini. Duplex hic interpretatio datur probabilis. 1° Juxta interpretes multos, præsertim antiquiores, aquæ significantur veræ et naturales, quæ sunt proxime sub cœlo empyreo.

2° Juxta alios, *aquæ super cœlos* dicuntur nubes, quæ super cœlum aereum inferius suspensæ, aquas continent sinu suo. Hæc sententia, quæ passim recentioribus placet, etiam

Digitized by Google

ab Augustino indicatur (1). Et quidem eo censetur probabilior, quod alludere videtur David ad verba Genesis, ubi similiter, saltem longe probabilius, de cœlo aereo seu atmosphæra nostra sermo est : *Fecit Deus firmamentum, divisitque aquas quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentum* (Gen. I, 7). — Prior tamen interpretatio nequaquam probabilitate subjectiva caret. Admitti enim omnino potest, Davidem putasse, aquas existere super cœlo reservatas; et significasse sensum hunc, quem Spiritus sanctus corrigere non curaverit, cum esset melius rationi loquendi Hebræorum accommodatus. Porro in hac hypothesi sensus foret hujusmodi : Et aquæ omnes, si quæ in altitudine firmamenti sint, ut nos Hebræi existimamus, laudent nomen Domini.

5. Subjungit rationem cur omnia illa entia Deum laudare debeant : quia videlicet Creator eorum est et conservator omnipotens. *Quia ipse dixit et facta sunt; ipse mandavit et creata sunt.*

6. *Statuit ea in æternum et in sæculum sæculi...* id est, permanenter constituit creaturas cœlestes, quæ omnes immutabiles sunt, nec in essentia unquam intereunt. Nam angeli immortales sunt; et ad corpora cœlestia quod spectat, ea non nisi secundum qualitates mutabuntur, sive renovabuntur igne conflagrationis, ut S. Petrus scribit : *Cœli magno impetu transient, elementa vero calore solventur..... novos vero cœlos, et novam terram secundum promissa ipsius exspectamus, in quibus justitia habitat* (II Pet. III, 10, 13). — Hoc enim differunt cœlestia a terrestribus, quod illa nequaquam sicut hæc infima, animalia nempe, plantæ, aliaque corpora sublunaria, vicissitudine aut successioni subjacent. Quemadmodum enim super terram individua omnia sunt successiva, et moriuntur, manentibus tantum speciebus; ita in cœlestibus omnia simultanea sunt et permanent immutata (2) : imaginem exhibentia vitæ æternæ et immutabilis.

(1) Cf. *Confess.* lib. 13, cap. 32.

(2) Non sensu rigorose scientifico hæc dicuntur, sed vulgari, et quatenus stellæ cœli percipiuntur oculis. Alioquin investigationibus astronomicis compertum est, cœlestia quoque corpora continuis et maximis mutationibus esse obnoxia.

Digitized by Google

Præceptum posuit, et non præteribit : id est, legem posuit, quæ non erit irrita. Proprietates nimirum ac motus cœlestium corporum ordinavit lege stabili,quæ non violabitur. — Hoc divino statuto non excludi miraculum facile patet : cum miraculum non sit mutatio aut violatio legis naturæ physicæ; sed tantum derogatio quædam in casu particulari, quam ipse legislatore ab æterno prævidit, et in decreto inclusit.

7. *Laudate Dominum de terra : dracones et omnes abyssi.*

8. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum : quæ faciunt verbum ejus.*

9. *Montes et omnes colles : ligna fructifera et omnes cedri.*

10. *Bestiæ et universa pecora : serpentes et volucres pennatæ.*

Secunda pars: invitat vates creaturas terrestres,illas imprimis quæ ratione sunt destitutæ; ut tandem ad homines, et quidem ad filios Israel, tanquam ad terminum deveniat.

7. *Laudate Dominum de terra: dracones et omnes abyssi.*— Descendit nunc ad creaturas corruptibiles,atque ad mundum inferiorem. Et quemadmodum omnia superiora revocavit ad cœlum,quæ sedes est angelorum; sic ad terram, quæ est sedes hominum, omnia inferiora revocare voluit. Enumerationem autem incipit ab iis, quæ sunt in locis terræ declivioribus : nam per *dracones* hic intelliguntur ceti et immanes pisces; et per abyssos intelliguntur aquarum profunda, præsertim maris, in quibus pisces habitant.—Ab aquarum abysso transit ad aerem, variaque meteora.

8. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum : quæ faciunt verbum ejus.* — Nomine ignis intelligitur præcipue ignis fulminum et coruscationum, quæ e nubibus emicant; deinde etiam elementum igneum generatim, ignis beneficus, qui accenditur ab hominibus in terra, et flamma sua similiter sursum fertur in aera.

Quæ faciunt verbum ejus : nimirum quæ agunt ex mandato ejus semper, etiam tunc, cum malefica vel nociva videntur;

Digitized by Google

ut cum homo fulmine percellitur, aut grandine vinea, vel procella navis destruitur. Deus enim utitur his rebus ut instrumentis justitiæ aut misericordiæ suæ, ad malos puniendos, vel bonos admonendos ac probandos.

9, 10. *Montes et omnes colles, ligna fructifera et omnes cedri; bestiæ et universa pecora, serpentes et volucres pennatæ....* Nunc tandem ab aere ad terram revertitur, et enumerat primo partes ipsius eminentiores, *montes et colles :* in quibus subintelliguntur, tum campi patentes et valles, sine quibus montes esse non possunt; tum metalla, variique thesauri, in montibus reconditi; tum fontes et flumina, quæ ex montibus profluunt. — Deinde transit ad ea quæ nascuntur e terra, plantas fructiferas et infructiferas; animantia silvatica et domestica, reptilia et volatilia.... donec deveniat ad creaturas rationales seu homines.

11. *Reges terræ et omnes populi : principes et omnes judices terræ.*

12. *Juvenes et virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini : quia exaltatum est nomen ejus solius.*

13. *Confessio ejus super cœlum et terram : et exaltavit cornu populi sui.*

14. *Hymnus omnibus sanctis ejus : filiis Israel, populo appropinquanti sibi.*

Magnæ invitationis complementum. — Postremo scilicet ad Dei laudem vocat omnes homines, quorum tres differentias enumerat : potestatis, sexus et ætatis. *Reges*, inquit, *et populi*, id est, illi qui imperant, et illi qui parent; et quoniam qui imperant non sunt ejusdem ordinis omnes, sed alii aliis superiores, addit : *principes*, videlicet supremi, *et omnes judices*, qui a principibus auctoritatem habent. Atque hæc est differentia potestatis. — *Juvenes et virgines*, en differentia sexus ; — *senes cum junioribus*, en differentia ætatis.

Omnes igitur vocat ad laudandum Deum ; et triplicem addit laudandi rationem : 1° excellentiam Dei ; 2° gloriam ejus

in cœlo et in terra manifestam; 3° specialem ejus misericordiam erga populum Israel.

12. *Quia exaltatum est nomen ejus solius :* id est, quia nomen ejus solum excelsum est, neque existit aliud nomen vere sublime et omni laude dignum, nisi nomen Dei. Res enim creatæ quamvis magnæ, si ad magnitudinem Dei comparentur, nihil sunt; et quidquid magnitudinis et excellentiæ habent, ab illo habent, qui *solus Altissimus* jure nominatur et est.

13. *Confessio ejus super cœlum et terram :* id est, laudis materia, gloria ejus, cœlum implet et terram. — *Et exaltavit cornu populi sui*, id est, auxit mirabiliter potentiam ac gloriam *populi sui* Israel. — Quidam per *cornu populi sui* intelligunt Messiam; eodem sensu ac in cantico Zachariæ: *Erexit cornu salutis nobis*. At in psalmo non videtur agi de Messia litteraliter, sicut in cantico; sed tantum mystice et implicite.

14. *Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti sibi.* — Conclusio psalmi, qua revertitur ad exhortationem, quasi dicat: Igitur hymnus Deo canendus præcipue convenit omnibus sanctis ejus : id est omnibus Deo dicatis et consecratis: videlicet filiis Israel, qui populus est præ cæteris sanctus, Deoque ipsi per veram ejus cognitionem et fidem, verumque cultum et dilectionem appropinquans. Rectissime autem admonet sanctus Augustinus, hæc non tam dici de filiis Israel secundum carnem, quam de filiis Israel secundum spiritum; siquidem filii Israel secundum carnem, dura cervice cum essent, Deo non nisi valde imperfecte appropinquabant.

Sensus liturgicus.

Psalmum *Laudate Dominum de cœlis*, sicut et duos sequentes, merito, ut patet, Ecclesia in Laudibus recitat. Scilicet postquam in psalmo LXVI, *Deus misereatur nostri*, mysterium Incarnationis consideravit, quæ summa est et culmen omnium mirabilium Dei ac beneficiorum ejus erga homines; postquam, ut ita dicam, Ecclesia ad Regem Sponsum suum pervenit, ejus velut amplexui inhærens, totam se in laudes ac benedi-

Google

ctiones effundit, per tres psalmos quibus coronidem Laudibus imponit.

Itaque in psalmo *Laudate Dominum de cœlis*, divino amore flagrans Ecclesia, creaturas universas, imprimis tamen angelos et sanctos filios suos, qui jam in cœlis sunt, appellat, ut secum laudent ineffabilem illam magnitudinem ac misericordiam; quippe quæ nunquam satis laudari possit, et cui a creaturarum universitate velut concentus laudationis perpetuæ debeatur.

Laudate, inquit, *Dominum* vestrum, creaturæ cœlestes: vos imprimis, angeli, innumerabilesque exercitus angelorum, omnesque sancti et electi, qui cum angelis in cœlo semper intuemini faciem Patris; laudate Deum: non tantum hymnos concinendo, sed etiam homines vestris exemplis vestrisque orationibus adjuvando, ut sicut vos in cœlo, ita et ipsi Deum laudent, Deoque serviant in terra.

Laudate eum sol et luna, et stellæ et lumen... annuntiando Dei majestatem, potentiam, sapientiam ac bonitatem... exhibendo hominibus imaginem ac figuram Christi, B. Virginis et omnium Sanctorum; nec non Capitis Ecclesiæ ejusque corporis et filiorum, qui lucere debent *sicut luminaria in mundo, in medio nationis pravæ atque perversæ*. Phil. II, 15.

Laudate eum cœli cœlorum, cœlum supremum, domus Dei magnifica, quæ nobis sanctissimas portas tuas ostendis, ut intremus..... Laudate eum *aquæ omnes cœlestes*, imaginem exhibentes aquarum gratiæ Dei, et aquarum pœnitentiæ nostræ: quibus mundandæ sunt animæ, ut in cœlum admitti mereantur....

Laudate eum, *quoniam ipse dixit et facta sunt*... ipse, verbo potentiæ, verbo misericordiæ omnia creans, omnia renovans, omnia destinans atque elevans per suam gratiam ad vitam æternam... quam vitam æternam suo tempore, prout promisit, infallibiter dabit: *Statuit ea in æternum, et in sæculum sæculi: præceptum posuit et non præteribit.*

Laudate Dominum de terra, abyssi maris, et immanes ceti, non tantum Dei potentiam ac providentiam ostendentes; sed etiam imaginem exhibentes fœditatis peccati... et abyssorum Dei: i. e. abyssalis justitiæ, sapientiæ ac misericordiæ Dei....

Ignis, grando, nix... Vos fulmina, grandines, aliaque flagella, laudate Dominum terrendo peccatores, probando justos; — vos montes et plantæ, docendo nos fidem ac fiduciam firmissimam, charitatem ac fecunditatem bonorum operum; — vos bestiæ, reptilia, volatilia, docendo nos vitia fugere, virtutesque exercere quarum symbolum exhibetis....

Reges terræ et omnes populi... Vos autem, filii hominum omnes, sive principes sive privati, sive viri sive feminæ, sive senes sive adolescentes : laudate nomen Domini, illudque solum celebrate. Solus enim laudabilis est Dominus, tum propter se, tum propter opera sua sanctissima, in universo mundo splendentia; tum speciatim propter misericordiam suam ineffabilem erga populum electum et Ecclesiam sanctam suam : *Quia exaltatum est nomen ejus solius... et exaltavit cornu populi sui.*

Quare vos, Ecclesiæ filii, peculiari modo Dominum laudate. Universum quidem hominum genus habet cur Deum laudet : quoniam in ipso vivit, movetur, existit; sed ii præsertim qui Deo sunt proximi, sanctificati, dedicati, hymnos Deo canere debent, ita vivendo, ut tota eorum vita Deo velut hymnus fiat ac suavissimus concentus : *Hymnus omnibus sanctis ejus, filiis Israel, populo appropinquanti sibi.*

Digitized by Google

PSALMUS CXLIX.

Cantate Domino canticum novum, laus ejus

1. Cantate Domino canticum novum : laus ejus in ecclesia sanctorum.

2. Lætetur Israel in eo qui fecit eum : et filii Sion exultent in rege suo.

3. Laudent nomen ejus in choro : in tympano et psalterio psallant ei.

4. Quia beneplacitum est Domino in populo suo : et exaltabit mansuetos in salutem.

5. Exultabunt sancti in gloria : lætabuntur in cubilibus suis.

6. Exaltationes Dei in gutture eorum : et gladii ancipites in manibus eorum.

7. Ad faciendam vindictam in nationibus : increpationes in populis.

8. Ad alligandos reges eorum in compedibus : et nobiles eorum in manicis ferreis.

1. Cantate Domino canticum novum : laus ejus digne resonet in cœtu sanctorum.

2. Lætetur populus Israel in eo qui constituit eum ; et filii Sion exultent in divino Rege suo.

3. Laudent nomen ejus vocibus concinentes, et tympanum atque psalterium manibus pulsantes.

4. Quia singulariter dilexit Dominus populum suum, subditosque humiles exaltabit ac culmen æternæ salutis.

5. Ibi exultabunt Sancti ejus in gloria, lætabuntur in loco pacis et quietis æternæ.

6. Ibi laudes Dei in gutture eorum ; simulque gladii ancipites in manibus eorum,

7. Ut in die novissimo vindictam sumant de universa impiorum multitudine, cisque exprobrent iniquitates suas;

8. Utque alligent reges eorum compedibus, et principes eorum manicis ferreis (conjiciantque in tenebras exteriores).

9. Ut faciant in eis judicium conscriptum : gloria hæc est omnibus sanctis ejus.

9. Et sic peragant illud universale judicium, a Deo præscriptum ac statutum. Quæ gloria judiciaria erit omnibus sanctis Dei.

—

Explicatio.

Argumentum. — Psalmus est adhortatio ad populum christianum, ut novo carmine, singularique modo Deum celebret; utpote præ cæteris gentibus Deo obstrictus, ob sibi promissam æternam gloriam, et magnificum de hostibus suis triumphum. — Hunc sensum, de populo scilicet christiano, omnes admittunt saltem ut mysticum, et sub allegoria populi judaici, de hostibus suis triumphantis, propositum; Bellarminus vero eumdem merito litteralem esse opinatur, quam et nos sententiam sequemur.

I. *Singularis laudatio præstanda Deo a sanctis.*
II. *Singularis gloria reservata sanctis a Deo.*

—

1. *Cantate Domino canticum novum : laus ejus in ecclesia sanctorum.*

2. *Lætetur Israel in eo qui fecit eum : et filii Sion exultent in rege suo.*

3. *Laudent nomen ejus in choro : in tympano et psalterio psallant ei.*

Eos hic alloquitur David, quos in fine psalmi superioris nominavit, dicens : *Hymnus omnibus sanctis ejus... populo appropinquanti sibi;* quasi dicat : O vos sancti, filii Israelis novi, qui populus estis Deo propinquans, cantate Domino canticum novum.

Canticum novum, id est, 1° canticum novi artificii, adeoque exquisitum et excellentius. — Vel melius, 2° canticum *novum*, tum ratione novi argumenti, quod est beneficium redemptionis; tum ratione novi populi, novique cultus a Redemptore Christo instituti. Opponitur autem implicite canticum illud novum cantico veteri, quod erat proprium veteri

Testamento; vel quod ratione tantum creationis concinendum est a reliquis creaturis, quæ non sunt per Christum renovatæ sicut homo christianus : *In Christo enim Jesu... nova creatura*. Gal. VI, 15.

Laus ejus in Ecclesia sanctorum : explicatio hemistichii præcedentis, quasi dicat : Cantetur canticum novum, ut laus Deo digna resonet in congregatione sanctorum, quæ est Ecclesia Christi.

2. *Lætetur Israel in eo qui fecit eum....* De Israele novo præsertim sermo est, qui cum amore et gaudio laudare debet Deum, tanquam conditorem suum. Est autem Deus conditor Israelis peculiari ratione, quippe qui non solum secundum naturam, sed etiam secundum gratiam creavit eum; et sic fecit, non solum ut esset atque existeret; verum etiam ut esset *Israel*, populus scilicet electus, et constitutus sub Rege Christo. Hinc patet, repetitionem esse prioris istud hemistichion, quod sequitur : *Et filii Sion exultent in rege suo.*

In hebræo dicitur numero multitudinis : *Lætetur Israel in factoribus suis;* non secus ac in Genesi : *Faciamus hominem ad imaginem et simulitudinem nostram* (Gen. I, 26); quod Sanctissimæ Trinitatis mysterium insinuat.

3. *Laudent nomen ejus in choro : in tympano et psalterio psallant ei.* — Ad voces suas adjungant, inquit, instrumenta musica : quo tropologice significatur, hymnos non solum lingua, sed etiam manu, id est vita et moribus esse cantandos. — *Chorus* in sensu psalmi est concentus vocalis, vel genus instrumenti; *tympanum* est instrumentum percussionis; *psalterium* denique est cithara decem chordis intenta.

Organa musica Judæis ad Dei laudem usitata, significant, ex mente sancti Chrysostomi, utendum esse ad glorificandum Deum omnibus viribus ac membris. — Insuper concentus musicus, ab Ecclesia in publico cultu adoptatus, symbolum est harmoniæ christianæ, unitatis fidei et charitatis, per quam perfecta consensione et concordia animi inter se et cum Deo conjunguntur.

Digitized by Google

4. *Quia beneplacitum est Domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem.*

5. *Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.*

Incipit *secunda pars*: motivum singularis laudis, parata nempe sanctis eximia gloria.

Quia beneplacitum est Domino.... id est, quia complacuit sibi Dominus in populo suo: scilicet singulariter ipsum amat et beneficiis cumulat, atque exaltabit usque ad culmen excellentiæ, quæ est æterna salus. — Exaltabit autem sic *mansuetos*: i. e. humiles, mites, patientes instar Christi, exemplaris sui: *Exaltabit mansuetos in salutem.*

5. *Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.* Hinc describere incipit futuram illam sanctorum gloriam, quæ in præfata salute continetur. *In gloria, in cubilibus suis...* i. e. in mansionibus perfectæ quietis ac pacis, quas in gloriosa domo Dei occupabunt, secundum illud: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt* (Joan. XIV, 2). — Erunt, inquit Bellarminus, in cubilibus, ut quiescant, non ut dormiant; requiescent autem a laboribus, nunquam vero a gaudiis aut a Dei laudibus. Ideo additur: *Exaltationes Dei in gutture eorum.*

6. *Exaltationes Dei in gutture eorum: et gladii ancipites in manibus eorum.*

7. *Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.*

8. *Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis.*

9. *Ut faciant in eis judicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis ejus.*

Explicat Sanctorum gloriam, quatenus universo mundo spectabilis apparebit in die judicii.

Gladii ancipites in manibus eorum. — Gladii *ancipites*, id est, ex utraque parte acuti et secantes, ponuntur, 1° tanquam

symbolum justitiæ vindicativæ, supremæ et ineluctabilis; adeoque designant potestatem judiciariam, quam Sancti in novissimo die, una cum Christo exercebunt. Licet enim proprie Apostoli et apostolici viri sint judicaturi, tanquam senatores et assessores Judicis, secundum illud : *Quum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes* (Matth. XIX, 28); omnes tamen Sancti judicabunt et condemnabunt, tam dæmones quam homines impios, per approbationem sententiæ. *Nescitis quia sancti de hoc mundo judicabunt?* I Cor. VI, 2.

2° *Gladii ancipites* designant verbum Dei, quo justi in hoc sæculo semper armati, vindicant Dei justitiam per pœnitentiam de peccatis; simulque vincunt inimicos, per victoriam de tentationibus.

3° *Gladii ancipites* designant gladium verbi Dei, quo viri apostolici semper pugnantes, resecant errores mentium et vitia cordium.

7. *Ad faciendam vindictam in nationibus : increpationes in populis.* — Explicatur effectus gladii, seu judiciariæ potestatis Sanctorum : hac utentur, ut in die judicii vindictam sumant de hostibus Dei et Christi; ut eis exprobrent iniquitates suas, eis injiciant vincula æterna, et sic judicium exerceant.

8. Illud : *Ad alligandos reges*, egregie consonat cum isto loco Evangelii : *Tunc dixit rex ministris : Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores : ibi erit fletus et stridor dentium.* XXII, 13.

9. *Ut faciant in eis judicium conscriptum :* id est, 1° ut faciant magnum illud et universale Judicium, jam olim a Deo præscriptum, decretum, et quasi in columna, inquit Chrysostomus, incisum, ut mutari non possit. — Vel 2° *judicium conscriptum*, id est, scriptum in lege et prophetis; imo vero, juxta Genebrardum, prædictum ab Enoch olim antediluvium. Videtur enim David istud ab eo vaticinio repetere, de quo et sanctus Judas in canonica Epistola : *Prophetavit autem et de his septimus ab Adam Enoch, dicens : Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere judicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum.* Jud. 14.

Gloria hæc est omnibus sanctis ejus : id est, vel 1° *gloria hæc* judicandi cum Christo mundum et principes ejus, dabitur omnibus justis : primario quidem viris apostolicis; secundario vero, etiam reliquis electis, quatenus sententiam judicis approbabunt, et ipsa sua sanctitate impios condemnabunt. Vel 2°, *hæc*, nempe hoc judicium, hic dies judicii, *erit omnibus sanctis gloriæ et decori.*

Sensus liturgicus.

In psalmo *Cantate Domino*, pergit Ecclesia universum mundum ad laudandum Deum provocare; et speciali modo filios suos sanctos alloquens, hortatur et inflammat, ut propter singularia beneficia singulari cantico Dominum celebrent.

Cantate, inquit, *canticum novum :* canticum nempe in terra olim inauditum, quodque de cœlo descendit cum Salvatore Deo, cumque angelis Salvatorem natum celebrantibus. Hi namque dignam Dei laudem, dignumque canticum nos docuerunt : canticum nempe humilitatis et charitatis...

Cantate canticum semper *novum*, instar solis qui quotidie novus exoritur : ut similiter novum in dies fervorem spiret, ad beneficia Dei quotidie nova, novo quotidie amore celebranda.

Hæc laus Deo digna resonet perpetuo in Ecclesia sanctorum.

Lætetur Israel, populus Dei, filii Sion inclyti, filii Dei, lætentur in thesauro suo, in fonte bonorum omnium quem possident, in Christo Jesu, Rege suo... Lætentur semper in Domino, quæcumque occurrat vicissitudo, quæcumque tribulatio : quoniam omne remedium omneque solatium in ipso possident.

Laudent nomen ejus, non cantico tantum, sed etiam *tympano et psalterio*, voce nempe et opere; ita ut omnia in divinam laudem ac gloriam convertant, et prosperis æque ac adversis Deum glorificent : *Diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum* (Rom. VIII, 28). — *Sive manducatis*

sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite (I Cor. X, 3). — Laudent autem in choro, omnes conjunctim, in unione, in harmonia charitatis.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo, ineffabili amore, ineffabili misericordia nos vocans, nos exercens, nos adjuvans : ut secundum exemplum Regis nostri Christi, efficiamur mansueti,patientes, humiles, parvuli, et sic mereamur *exaltari in salutem* et gloriam regni ejus.

O quanta erit illa gloria, quanta exultatio sanctorum, post humiliationes hujus vitæ! *Exultabunt sancti in gloria...* Non tantum misericordias Domini in æternum cantabunt; sed ipsius potestatis ac triumphi participes, cum ipso in extremo judicio sedebunt.

Et quoniam in terra, in tempore fidei ac gratiæ, constanter tenuerunt gladium ancipitem verbi Dei; idcirco in die gloriæ, tenebunt gladium ancipitem justitiæ Dei, simul puniendo impios et vindicando ac collaudando justos.

Gloria hæc est omnibus et solis sanctis ejus. Cantetur ergo *Domino canticum novum, laus ejus in Ecclesia sanctorum.*

PSALMUS CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus.

1. Laudate Dominum in sanctis ejus : laudate eum in firmamento virtutis ejus.

2. Laudate eum in virtutibus ejus : laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

3. Laudate eum in sono tubæ : laudate eum in psalterio et cithara.

4. Laudate eum in tympano et choro : laudate eum in chordis et organo.

5. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus : laudate eum in cymbalis jubilationis : omnis spiritus laudet Dominum.

1. Laudate Dominum in sanctuario suo superno : Dominum, in firmissimo cœlorum throno residentem.

2. Laudate eum ob eximiam potentiam, ob infinitam magnitudinem ejus.

3. Laudate eum clangore tubæ, pulsu psalterii et citharæ.

4. Laudate eum consonante tympano et choro, fidibus et organo.

5. Laudate eum cymbalis, sonitum edentibus magnum, sonitum jubilationis : omnis anima laudet Dominum.

—

Explicatio.

Argumentum. — Invitat propheta populum Dei, ut laudent Dominum cum omnibus musicis instrumentis, atque hoc modo demonstrent ardentissimum affectum suum.

I. *Laudanda Dei majestas in throno cœlorum.*
II. *Laus ejus celebranda omni genere instrumentorum.*

—

1. *Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.*

2. *Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.*

Quod dicit: *Laudate Dominum in sanctis ejus...* id est, laudate Dominum in sanctuario suo cœlesti habitantem. — *Sancta*, seu sanctuarium intelligi, non terrestre, quod erat in Tabernaculo fœderis; sed cœleste, quod per illud figurabatur, ex eo patet quod additur: *In firmamento virtutis ejus*, id est, in cœlo, firmissima ejus domo, ubi virtus ejus, omnisque gloria refulget. — Dicendo autem *laudate*, alloquitur non tam angelos et beatos paradisi, quam sanctos Ecclesiæ militantis, sicut in psalmo præcedenti. Peculiari tamen modo invitare videtur ministros sanctuarii, sacerdotes et levitas, qui instrumentis musicis divinum cultum celebrabant.

2. *Laudate eum in virtutibus ejus:* id est, propter *virtutes*, seu omnigenam potentiam quam possidet, et quam exercuit; seu, propter magna et mirabilia opera quæ fecit. — Alio itaque sensu vox *virtutes* hic usurpatur, ac initio psalmi superioris *Laudate Dominum de cœlis*, ubi *virtutes Dei* significant exercitus angelorum.

Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus: id est, propter eximiam magnitudinem ejus. Insinuat autem, proportionem quamdam requiri inter laudum magnificentiam, et majestatem Dei.

3. *Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio et cithara.*

4. *Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo.*

5. *Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis: omnis spiritus laudet Dominum.*

Secunda pars, laudandus Deus omni genere instrumentorum.—Etsi pleraque instrumenta hic enumerata, non amplius nisi conjectura cognoscimus, tria tamen genera sicut hodie-

dum distinguimus: nimirum instrumenta vel tactu, vel flatu, vel percussione sonantia.

De *tympano, psalterio* et *choro* in præcedenti psalmo jam dictum est (1).

Tuba erat buccina, sive metallica sive cornea, ut indicatur alibi: *In tubis ductilibus et voce tubæ corneæ.* Ps. XCVII.

Cithara erat, sicut psalterium, plectro vel digitis pulsanda.

Organum inflatione sonabat; eratque forte fistula, vel instrumentum pluribus fistulis constans.

Cymbalum instrumentum designat percussione tinniens.— Cymbala *bene sonantia*, id est, vehementer sonantia. — Cymbala *jubilationis*, id est, magnum lætumque sonum reddentia; vel ad jubilandum excitantia.

Omnis spiritus laudet Dominum: id est, vel 1° omne id quod spirat ac vivit; — vel 2° omnis mens, omnis spiritualis substantia, omnis anima rationis particeps, Dei laudes celebret. — Sunt qui putant, hoc verbo *spiritus* prophetam spirituales cordis affectus præcipue respexisse, quasi diceret: Quicumque spirituales estis et secundum spiritum vivitis, laudate Dominum.

Sensus liturgicus.

Psalmo ultimo *ad Laudes*, sermonem suum Ecclesia complet et concludit, hortando Dei servos, ut Dominum laudare conentur tantum quantum dignus est: *Laudate Dominum in sanctis ejus... secundum multitudinem magnitudinis ejus;* adeoque ut omnia adhibeant instrumenta, omnes intendant vires, animæque potentias ad digne colendum Dominum immensæ majestatis. Quo sensu in prosa de Ven. Sacramento cantat Ecclesia: *Quantum potes, tantum aude: quia major omni laude, nec laudare sufficis.*

Itaque varia enumerat instrumenta musica, ut splendorem ac pompam commendet cultus externi; et multo magis, ut doceat cultum internum perfectum, qui externa illa harmonia figuratur. Nam varietas instrumentorum varietatem desi-

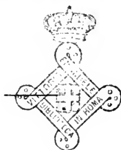
(1) Ad vers. 3, pag. 631.

gnat, tum virtutum, tum virium, sensuum, ac membrorum nostrorum, quibus Deum colere eique servire debemus.

Tria instrumentorum genera, quæ vel tactu, vel flatu, vel percussione sonant, Deum colendum esse indicant corde, voce et opere. Cithara enim, quæ chordarum vibratione veluti vita ac sensu prædita videtur, et, præ cæteris instrumentis, exprimendis affectibus inservit, symbolum est cordis atque amoris. Psalterium vero decem chordarum, figurat amorem illum perfectum, qui decem mandatorum observationem includit. — Similiter tuba, symbolum est vocis, tympanum operationis, quæ exercitium requirit externarum virium.

Harmonia et concentus musicus insuper figurat unionem et concordiam charitatis, obedientiæ, et consensus conformitatisque perfectæ cum voluntate divina.

Omnibus ergo organis, omnibus modis, omniumque hymnorum concentu, ab intellectualibus creaturis laudandus est Deus : *Omnis spiritus laudet Dominum*. Omnis nempe anima omnibus suis potentiis Domini laudes celebret.

Digitized by Google

INDEX.

SERIES II.

EVANGELIA SELECTA.

(*Continuatur*).

SERIES III.

PSALMI SELECTI.

(*Ordine numerico*).

Digitized by Google

Ordo Psalmorum alphabeticus.

Digitized by Google

Ordo Psalmorum liturgicus.

In officio Apostolorum.

AD PRIMAS VESPERAS.

AD MATUTINUM.

AD LAUDES.

(1) Idem psalmus ponitur in omnibus officiis, ad *Invitatorium.*

AD PRIMAM.

AD TERTIAM.

AD SEXTAM.

AD NONAM.

AD SECUNDAS VESPERAS

AD COMPLETORIUM.

(1) Psalmi *ad Completorium*, nec non recensiti supra *ad Laudes* et *Horas diurnas*, iidem sunt in omnibus officiis de Sanctis; ideoque infra omittentur.

In officio SS. Martyrum.

AD UTRASQUE VESPERAS.

Psalmi ut supra, ad primas Vesperas Apostolorum: nisi quod ad secundas Vesperas Martyrum, loco ultimi ponitur:

AD MATUTINUM

Pro uno Martyre.

Pro pluribus Martyribus.

In officio SS. Confessorum.

AD UTRASQUE VESPERAS.

Psalmi ut ad primas Vesperas Apostolorum; nisi quod ad secundas Vesperas Confessoris Pontificis, loco ultimi ponitur.

AD MATUTINUM.

In officio B. Mariæ Virginis, nec non reliquarum SS. Virginum et non Virginum.

AD UTRASQUE VESPERAS.

AD MATUTINUM.

In officio Dedicationis Ecclesiæ.

AD UTRASQUE VESPERAS.

Psalmi ut ad primas Vesperas Apostolorum; sed loco ultimi:

AD MATUTINUM.

Digitized by Google

In officio Defunctorum.

AD VESPERAS.

AD MATUTINUM.

AD LAUDES.

Bruxellis, typis H. Goemaere.

Mof 2018225

1-1-2

Digitized by Google

CHEZ LE MÊME ÉDITEUR.

OUVRAGES DU R. P. F.-X. SCHOUPPE, S. J.

Elementa Theologiæ Dogmaticæ,

E PROBATIS AUCTORIBUS COLLECTA ET DIVINI VERBI MINISTERIO ACCOMMODATA.

2 volumes in-8°, contenant le premier 600 pages et le second 660.

4e édition.

Adjumenta Oratoris sacri

SEU DIVISIONES, SENTENTIÆ ET DOCUMENTA DE IIS CHRISTIANÆ VITÆ VERITATIBUS ET OFFICIIS, QUÆ FREQUENTIUS E SACRO PULPITO PROPONENDA SUNT.

1 volume in-8° de 559 pages.

4e édition.

Compendium perfectionis sacerdotalis

SEU

VIA BREVIS AC FACILIS

AD ILLAM SPIRITUS ECCLESIASTICI PLENITUDINEM CONSEQUENDAM, QUA SACRUM SACERDOTII ONUS DIGNE SUSTINEATUR; ADJECTIS ORATIONIBUS ANTE ET POST CELEBRATIONEM MISSÆ RECITARI SOLITIS.

1 vol. in-18. — 2e édition.

Evangelia Dominicarum ac Festorum totius anni,

HOMILITICIS EXPLICATIONIBUS SECUNDUM MENTEM SS. PATRUM ET CATHOLICORUM INTERPRETUM ILLUSTRATA

2 volumes in-8° de 500 et 493 pages. — 2e édition.

Evangelia de communi Sanctorum,

EXPLICATIONIBUS AD MENTEM SANCTORUM PATRUM ALIORUMQUE INTERPRETUM DILUCIDATA, UT NON MINUS POPULI INSTRUCTIONI QUAM SACERDOTUM DEVOTIONI SERVIANT; ADJUNCTIS NONNULLIS EX EVANGELIIS FERIALIBUS QUADRAGESIMÆ.

1 volume in-8°.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

